Ministerie van Financiën

Introductiedossier Ministerie van Financiën

Deel 2: Beleidsonderwerpen

Samen werken
aan een financieel
gezond Nederland

Introductiedossier Ministerie van Financiën

DEEL II – BELEIDSONDERWERPEN

Datum
20 december 2021

Inhoud

Leeswijzer

Dit introductiedossier geeft een introductie op het werkterrein en de organisatie van het ministerie van Financiën. Daartoe is het dossier opgeknipt in twee delen.

In het eerste, algemene deel heeft u kunnen lezen over de identiteit en werkwijze van het ministerie van Financiën, de diverse beleidsterreinen, overleggremia en organisatieonderdelen van het ministerie van Financiën.

Dit betreft het tweede deel waarin aan de hand van diverse fiches inzicht wordt gegeven in de belangrijkste actuele en lopende vraagstukken waaraan de diverse organisatieonderdelen werken.

De fiches zijn gerangschikt per directoraat-generaal (DG), waarbij de fiches van de DG's op uw beleidsterreinen aan het begin zijn geplaatst.

De indelingen van de fiches is steeds hetzelfde. Bovenaan het fiche staat de titel. Daarbij heeft elk fiche een categorie gekregen. Dit onderscheid is gemaakt op basis van de (politieke) urgentie. Er zijn vier categorieën:

- '**actueel**' (gaat binnen eerste twee maanden na aantreden spelen en de verwachte politieke relevantie is groot);
- '**lopend**' (speelt al maar verwachte politieke relevantie is niet groot);
- '**niet direct actueel'** (verwachte politieke relevantie is groot maar speelt niet binnen eerste twee maanden na aantreden)
- '**procesbeschrijving**' (uitleg over een belangrijk periodiek terugkerend (beleids)proces waar FIN bij betrokken is).

Elk fiche bestaat uit vijf delen. Als eerste wordt aangegeven welke DG's en directies betrokken zijn. Vervolgens vindt u bij 'omschrijving inhoud' een korte, feitelijke beschrijving van het dossier of onderwerp. Daarna wordt ingegaan op het 'krachtenveld'. Dat wil zeggen dat relevante betrokken partijen in kaart worden gebracht. Daarbij wordt ook ingegaan op eventuele aandacht voor het onderwerp vanuit media en politiek. Onder het volgende blokje 'behandeling' vindt u de status van het dossier. Tot slot vindt u in het laatste blokje 'ambtelijke beleidsopvattingen' een aantal overwegingen en enkele aandachtspunten bij het betreffende onderwerp, voor zover van toepassing en relevant.

1. Generale Thesaurie

1.1 MAXIMALE KREDIETVERGOEDING - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/FM/ME
OMSCHRIJVING INHOUD	De totale kredietvergoeding (rente en kosten) voor consumptief krediet die financiële ondernemingen aan hun klanten in rekening mogen brengen is aan een wettelijk jaarlijks maximum gebonden. De maximale kredietvergoeding geldt voor alle soorten consumptief krediet, zoals rood staan, kopen op afbetaling, sociale kredieten van gemeentelijke kredietbanken, of een persoonlijke lening voor de financiering van bijvoorbeeld een auto. Vooral bij relatief kleine kredieten zoals roodstand, (online) goederenkrediet en creditcardleningen worden kredietvergoedingen die tegen het maximum aanzitten gehanteerd. De minister heeft de maximale kredietvergoeding in verband met de coronacrisis **tijdelijk** verlaagd van 14% naar 10% op jaarbasis per 10 augustus 2020. Deze tijdelijke verlaging kon eenmalig worden verlengd, wat is gebeurd, en hierna is nogmaals een besluit genomen om de verlaging te verlengen. Begin 2021 heeft de minister de Tweede Kamer (TK) bericht over het externe onderzoek dat is verricht naar de effecten van een structurele verlaging van de maximale kredietvergoeding. Hieruit blijkt dat een (forse) verlaging van de kredietvergoeding negatieve gevolgen kan hebben voor het aanbod van met name kleiner krediet (waarvoor hogere rentes worden gerekend). Uit het onderzoek blijkt niet onomstotelijk bij welk percentage de juiste balans tussen gewenste en ongewenste effecten is gevonden. De minister heeft besluitvorming over het structureel verlagen van de maximale kredietvergoeding aan een volgend kabinet gelaten. Er is besloten om de procedure voor structurele verlaging naar 10% te starten zodat de mogelijkheid bestaat een besluit tot structurele verlaging aansluitend te laten plaatsvinden op het aflopen van de tijdelijke verlaging. Een nieuw kabinet kan de besluitvorming doorzetten, of besluiten hiervan af te zien. De minister heeft de TK gemeld dat hij naast deze maatregel in ieder geval een aanscherping van de verificatieplicht gaat voorbereiden: kredietaanbieders moeten bij kredieten vanaf 250 euro i.p.v. 1.000 euro de financiële situatie van een consument controleren, bijvoorbeeld met een loonstrook. Verder zijn de leennormen (die bepalen hoeveel mensen kunnen lenen) door de sector zelf aangescherpt.
KRACHTENVELD	Rentes tot 14% voor (online) goederenkredieten worden gepercipieerd als woekerrentes en in verband gebracht met de hoge betalingsachterstanden bij verzendhuizen zoals Wehkamp. De TK

	heeft verschillende moties aangenomen die vragen om een **structurele** verlaging van de maximale kredietvergoeding. Ook in verschillende verkiezingsprogramma's (o.a. D66, CU, PvdA) wordt een structurele verlaging bepleit. De discussie met de TK wordt – naast met de vaste commissie Financiën – veelal gevoerd met de commissie voor SZW. Het percentage van de maximale kredietvergoeding staat in een besluit dat hangt onder het Burgerlijk Wetboek, waar de minister voor Rechtsbescherming verantwoordelijk voor is. J&V en EZK zijn betrokken vanuit het oogpunt van consumentenbescherming. In voorbereiding is een aanpassing van de EU-richtlijn consumentenkrediet. Mogelijk introduceert deze ook een maximale rente. Het is onwaarschijnlijk dat er één geharmoniseerd Europees maximum ontstaat.
BEHANDELING	In juli 22 gaat de maximale kredietvergoeding automatisch terug van 10% naar 14%. Een besluit voor structurele verlaging naar 10% is in voorbereiding, en kan worden doorgezet in het geval een nieuw kabinet hiertoe besluit.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	In combinatie met deze twee andere maatregelen die overkreditering effectief tegengaan, is t.a.v. een structurele verlaging van de maximale kredietvergoeding een verlaging naar 10% geadviseerd. Risico bij een te grote verlaging is dat de baten voor de consument niet opwegen tegen de negatieve gevolgen voor de consument, zoals minder aanbod van krediet, hogere andere kosten en hogere minimum kredietbedragen. Dit blijkt uit onderzoek SEO en is ook gesignaleerd door NIBUD. Een te lage rente kan ook aansporen tot (meer) lenen. Verder is het wenselijk dat de effecten van een structurele verlaging worden geëvalueerd.

1.2 ACCOUNTANCY - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/FM/ME

OMSCHRIJVING INHOUD

Achtergrond

De kwaliteit van de accountancysector is van groot belang voor het maatschappelijk en economisch verkeer omdat de accountantscontrole ('wettelijke controle') zekerheid toevoegt aan de financiële verantwoording van ondernemingen. De sector bestaat uit accountants; vrije beroepsbeoefenaren die van overheidswege wordt gereguleerd. Zo zijn er eindtermen voor de accountantsopleiding, beroepsregels en tuchtrechtspraak. Daarnaast spelen accountantskantoren (accountantsorganisaties genoemd) een grote rol; ook zij worden gereguleerd en een groot deel van hen staat onder toezicht van de Autoriteit Financiële Markten (AFM).
Sinds het begin van deze eeuw is als gevolg van boekhoudschandalen veel aandacht geweest voor de tekortschietende kwaliteit van de sector. In reactie daarop zijn verschillende onderzoeken gedaan en verbetertrajecten in gang gezet.

Verbetering van de sector

Het verbetertraject van de accountancysector wordt deels gevoerd binnen de publiekrechtelijke beroepsorganisatie, de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) vanuit de wettelijke taak om een goede beroepsuitoefening te bevorderen. Dit heeft tot verschillende rapporten geleid. Ook de AFM voert regelmatig onderzoek uit naar de sector en is kritisch geweest op de prestaties van de sector. In 2018 zijn daarnaast nieuwe wettelijke eisen aan accountantsorganisaties van kracht geworden.
N.a.v. een AFM-rapport uit november 2018 besloot de minister tot instelling van de Commissie toekomst accountancysector (Cta). De Cta kreeg in 2019 de opdracht te onderzoeken op welke manier de kwaliteit van wettelijke controles kon worden verbeterd en daarbij ook te kijken naar zgn. 'structuurmaatregelen', oftewel ingrepen in de structuur van de markt. Hieronder valt bijv. het 'audit only-model', waarbij grote (Big 4-)accountantsorganisaties hun audittak zouden moeten afsplitsen van de consultancytak omdat dat perverse prikkels zou wegnemen.
In januari 2020 presenteerde de Cta haar rapport. Daarin concludeerde zij dat de kwaliteit van de sector inderdaad tekortschiet. Ook deed zij voorstellen voor verbeteringen. De wenselijkheid van de structuurmaatregelen zou nader moeten worden onderzocht, aldus de Cta.

Opvolging rapport van de Commissie toekomst accountancysector

In de kabinetsreactie van 20 maart 2020 heeft uw voorganger geschreven dat hij (bijna) alle aanbevelingen overneemt. Ook besloot hij tot aanstelling van twee kwartiermakers toekomst accountancysector, om voor een periode van 3,5 jaar opvolging te geven aan een deel van de maatregelen. De Tweede Kamer steunde deze aanpak, zoals bleek tijdens het debat over accountancy op 28 september 2020.
Op dit moment zijn wij bezig met het uitwerken van de aanbevelingen van de Cta. Een belangrijk deel daarvan moet wettelijk worden verankerd; het daarvoor benodigde wetsvoorstel is momenteel in voorbereiding. Daarvan maken o.a. deel uit:

1) juridische verankering van de *audit quality indicators* (indicatoren om kwaliteit van een controle te 'meten');
2) de versterking van de interne governance van de grootste (ca. 20) accountantsorganisaties door een grotere rol voor de rvc;
3) aanscherping van het handhavingsinstrumentarium van de AFM;
4) aanwijzingsbevoegdheid voor ondernemingen die geen accountant kunnen vinden;
5) verplichting voor het bestuur van een onderneming om een 'in control-verklaring' af te geven.

Het nieuwe kabinet zal moeten besluiten over toezending van het wetsvoorstel aan de Raad van State, waarna het kan worden ingediend bij de TK.

KRACHTENVELD

FIN: beleidsmatig verantwoordelijk voor de kwaliteit van de accountancysector.
AFM: AFM is toezichthouder op een groot deel van de accountancysector en heeft veel onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de sector.
NBA: De Nederlandse Beroepsorganisatie voor Accountants is de bij wet ingestelde beroepsorganisatie van accountants. Zij vertegenwoordigen de sector en stellen o.a. de beroepsregels voor accountants vast.
Kwartiermakers toekomst accountancysector: Marlies de Vries en Chris Fonteijn zijn door uw voorganger aangesteld om een deel van de aanbevelingen van de Cta uit te voeren. Zij rapporteren halfjaarlijks over de voortgang.
Andere departementen: In sectorale wetgeving (bijv. zorg, onderwijs, woningcorporaties) zijn bijzondere regels over de accountantscontrole opgenomen. **J&V** is daarnaast verantwoordelijk voor het jaarrekeningenrecht.
Tweede Kamer: In de TK bestond ruime steun voor de aanpak van uw voorganger. Sommige partijen hebben zich voorstander getoond van meer structurele ingrepen in de markt.

BEHANDELING	Jaarlijks vindt een commissiedebat Accountancy plaats. Het wetsvoorstel dat in voorbereiding is zal t.z.t. aan de TK en EK worden gezonden.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Er bestaat consensus over het feit dat de kwaliteit van de sector omhoog moet, hoewel de sector goede stappen heeft gemaakt. Het traject ter verbetering van de sector, waarvan het hierboven beschreven wetsvoorstel de belangrijkste component is, moet dan ook worden voortgezet. Anderzijds is het niet realistisch om te verwachten dat er nooit meer boekhoudschandalen zullen plaatsvinden of dat een accountantscontrole alle problemen (bijv. faillissement) kan voorkomen. Daarom is de ketenaanpak ook van belang. T.a.v. de wenselijkheid van structuurmaatregelen moeten de uitkomsten van de door de kwartiermakers ingestelde onderzoeken worden afgewacht.

1.3 ALTERNATIEVE GESCHILLENBESLECHTING: KIFID EN SKGZ - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/FM/ME

OMSCHRIJVING INHOUD

De minister van Financiën heeft twee instanties aangewezen voor alternatieve geschillenbeslechting: de Stichting Klachteninstituut financiële dienstverlening (Kifid) en de Stichting Klachten en Geschillen Zorgverzekeringen (SKGZ).

Kifid behandelt klachten van consumenten over financiële dienstverleners: banken, verzekeraars, tussenpersonen. SKGZ behandelt klachten over zorgverzekeraars.

Het Kifid krijgt dikwijls kritiek van consumenten, media en Tweede Kamer. Het lid Alkaya heeft in februari 2021 een initiatiefnota gestuurd aan het kabinet met enkele voorstellen voor aanpassingen in de organisatie en werkwijze van Kifid. In de nota komt o.a. aan de orde dat Kifid de consument niet voldoende zou helpen in zijn strijd tegen de financieel dienstverlener. Kifid is onpartijdig, en in die rol laat zij volgens de nota soms het ongelijke speelveld in stand dat vaak bestaat tussen de consument en de financieel dienstverlener. Daarnaast komt regelmatig het argument op over mogelijke inmenging van financieel dienstverleners, en met name banken en verzekeraars, bij de lijn die Kifid kiest. Financieel dienstverleners hebben inspraak in de financiering van het Kifid via een systematiek die door het Kifid zelf is opgetuigd. De kabinetsreactie op de initiatiefnota is in juli 2021 naar de Kamer gestuurd. Het kabinet ziet net als de heer Alkaya mogelijkheden om de ongelijkheid tussen consument en financiële dienstverlener te verkleinen, maar ziet geen rol van waakhond weggelegd voor het Kifid omdat dit op gespannen voet zou staan met de onpartijdigheid van het Kifid. Om schijn van beinvloeding te voorkomen, gaat het Kifid in gesprek met brancheorganisaties om hun rechten met betrekking tot de begroting in te perken. Het Kifid gaat daarnaast onderzoeken op welke wijze zij kan rapporteren over de opvolging van uitspraken door financiële dienstverleners.

Ook is er kritiek op de achterstanden in zaken die het Kifid heeft omdat zij in sommige complexe of grote zaken wacht op een richtinggevende uitspraak van een civiele rechter, alvorens het Kifid vergelijkbare klachten afdoet. Zo is er al meerdere jaren een achterstand in klachten over beleggingsverzekeringen. Dit betroffen honderden klachten ingediend bij het Kifid sinds 2015 over beleggingsverzekeringen, die bij veel consumenten tot tegenvallende rendementen hebben geleid. Die achterstand wordt langzaam ingelopen. Recent liepen meerdere zaken bij het Kifid over variabele rente bij doorlopend krediet bij banken. Het Kifid heeft hier in

februari 2021 uitspraak over gedaan die, behalve voor de ene consument, tot gevolg heeft gehad dat meerdere banken een compensatieregeling hebben aangeboden aan klanten met een doorlopend krediet. De inhoud van de compensatieregelingen staat in sommige gevallen ter discussie. Door het Kifid worden nog meer richtinggevende uitspraken gewezen die mogelijk gevolgen hebben voor de inhoud van deze regelingen.

KRACHTENVELD

De aanwijzing van Kifid en SKGZ als alternatieve geschillenbeslechter is gestoeld op de Europese richtlijn alternatieve geschillenbeslechting consumenten. J&V is het coördinerende departement en is medeverantwoordelijk voor alternatieve geschillenbeslechting voor aangewezen geschilleninstanties samen met de vakministers.

De basisverzekering valt onder verantwoordelijkheid van VWS. Aanvullende zorgverzekeringen vallen, net als andere verzekeringen, onder de verantwoordelijkheid van Financiën.

De instanties voor alternatieve geschillenbeslechting zijn onafhankelijk en onpartijdig. De minister van Financiën heeft enkele bevoegdheden om de onafhankelijkheid en kwaliteit te waarborgen. Deze zijn vastgelegd in het Besluit gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft.

De AFM en DNB onderhouden als toezichthouder op de financiële dienstverleners ook een relatie met het Kifid. Twee keer per jaar vindt overleg plaats tussen het ministerie, AFM, DNB en het Kifid.

BEHANDELING

De minister keurt jaarlijks de begroting en jaarrekening goed, stemt in met benoemingen van bestuurders en de voorzitters van de geschillenbeslechtende organen van Kifid en SKGZ en met voorgenomen wijzigingen in de reglementen. Daarnaast heeft de minister in 2020 de vierjaarlijkse evaluatie uitgevoerd naar Kifid.

De minister houdt toezicht op de voortgang van de in de kabinetsreactie aangekondigde acties. De kabinetsreactie op de initiatiefnota van de heer Alkaya zal naar verwachting nog aan bod komen in een commissiedebat.

Consumenten melden zich soms bij het ministerie met klachten over Kifid. In veel gevallen gaat het om klachten over individuele zaken. Het ministerie kan daarin niet helpen, omdat Kifid onafhankelijk is.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

Vanuit het ministerie en het Kifid wordt gekeken hoe de bezwaren het beste kunnen worden geadresseerd zonder dat dit afbreuk doet aan de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van het Kifid.

1.4 WETSVOORSTEL NADERE BELONINGSMAATREGELEN FINANCIËLE SECTOR - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/FM/ME
OMSCHRIJVING INHOUD	Nederland heeft de strengste beloningsregels in de financiële sector in Europa. In de agenda financiële sector van de minister van 17 december 2018 is een verdere aanscherping van de beloningsregels van werknemers en bestuurders van financiële ondernemingen aangekondigd. Deze maatregelen zijn onderdeel van een wetsvoorstel dat voor het zomerreces van 2020 is ingediend bij de Tweede Kamer. Dit wetsvoorstel bevat o.m. een: 6) wettelijke verplichting voor bestuurders en medewerkers van financiële ondernemingen om o.m. aandelen die onderdeel zijn van vaste beloningen aan te houden voor 5 jaar (retentieperiode); 7) wettelijke verplichting voor financiële ondernemingen om zich rekenschap te geven van en verantwoording af te leggen over de verhouding van de beloningen tot de maatschappelijke functie en de wijze van totstandkoming hiervan; en aanscherping van de mogelijkheid tot afwijking van het bonusplafond voor niet-cao personeel. Verder bevat het wetsvoorstel enkele meer technische wijzigingen n.a.v. de richtsnoeren van de Europese Banken Autoriteit (EBA), en wordt het bestaande beleid m.b.t. handelaren voor eigen rekening (HER's) bestendigd waardoor de uitzondering van het bonusplafond voor HER's wordt hersteld. De minister heeft voor dit wetsvoorstel ook een terugvordering (*claw back)* van vaste beloningen van bestuurders in geval van staatssteun onderzocht en hierover onder meer voorlichting aan de Raad van State gevraagd. Deze claw back is niet opgenomen in het wetsvoorstel omdat de Raad van State concludeerde dat een dergelijke claw back niet mogelijk is gelet op een ongerechtvaardigde inbreuk op het recht van eigendom uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.
KRACHTENVELD	Beloningen (in de financiële sector) liggen maatschappelijk en politiek gevoelig. Politiek is in de afgelopen jaren met name gepleit voor een verdere aanscherping van de beloningsregels, onder andere via een initiatiefwetsvoorstel dat op 14 mei 2019 is verworpen (De SP, PvdA, GroenLinks, PvdD, DENK, 50PLUS, PVV en FvD hebben vóór dit initiatiefwetsvoorstel gestemd).

Vanuit onder andere de financiële sector zijn zorgen geuit over het gelijk speelveld met andere EU-lidstaten, en de proportionaliteit van deze regels voor ondernemingen als Fintech.

BEHANDELING

Het wetsvoorstel is op 2 juli 2020 ingediend bij de Tweede Kamer en is in afwachting van plenaire behandeling. De beoogde datum van inwerkingtreding was 1 juli 2021. Dit zal, afhankelijk van de voortgang van de parlementaire behandeling, op zijn vroegst 1 juli 2022 worden.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

De primaire verantwoordelijkheid voor het beloningsbeleid en beloningen van een financiële onderneming ligt bij de onderneming (raad van commissarissen en in het verlengde de aandeelhouders). Waar nodig en doelmatig draagt de overheid bij aan het herstel van vertrouwen, het voorkomen van perverse prikkels en daarmee een robuustere financiële sector door aanvullende eisen te stellen.

Na de financiële crisis heeft Europa aanvullende beloningsregels inclusief een bonusplafond voor de financiële sector geïntroduceerd gericht op het adresseren van ongewenste prikkels. Bij de implementatie van deze beloningsregels heeft Nederland er voor gekozen om nationale koppen te introduceren met het oog op stabiliteit, klantbelang en vertrouwen. De meest in het oog springende is een bonusplafond van 20% voor alle medewerkers en bestuurders van alle financiële ondernemingen, waarmee Nederland verder gaat dan andere EU-lidstaten. Deze beloningsregels zijn in 2017 en 2018 geëvalueerd. Het extern uitgevoerde onderzoek suggereert dat het Nederlandse bonusplafond van 20% bijdraagt aan minder risicovol gedrag. Voorts volgde uit de evaluatie van de beloningsregels op basis van cijfers tot en met 2016 geen grote aantoonbare effecten op het vestigingsklimaat. Er is een nieuwe evaluatie in 2023 aangekondigd omdat veel cijfers over vestiging en arbeidsmobiliteit ten tijde van de evaluatie beschikbaar waren tot en met 2016 en het te vroeg na invoering van de nieuwe beloningsregels werd geacht om afdoende conclusies te kunnen trekken over de invloed op vestiging van banken, arbeidsmobiliteit en de ontwikkeling van beloningen in de financiële sector.

1.5 KAPITAALMARKTUNIE - LOPEND	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/FM/ME en FS
OMSCHRIJVING INHOUD	Met de verdere ontwikkeling van de Capital Markets Union (CMU) werkt de EU aan het versterken van de interne markt voor kapitaal. Het doel is om (grensoverschrijdende) kapitaalstromen (investeringen en besparingen) beter te faciliteren en te zorgen voor een efficiënte kapitaalallocatie. Hier profiteren consumenten, beleggers en bedrijven van. Een sterke CMU draagt bij aan i) economische groei en ii) aan financiële stabiliteit door vergroting van het schokabsorberend vermogen van de Europese economieën door grensoverschrijdend kapitaalbezit. De urgentie om de CMU te versterken is in het licht van het economisch herstel na de covid-19 pandemie toegenomen. Nederland hecht groot belang aan het verder versterken van de CMU en ziet daarbij drie aandachtsgebieden (prioriteiten): 1) private risicodeling (de schokabsorptiecapaciteit) dient te worden vergroot door het stimuleren van grensoverschrijdende financiering en beter geïntegreerde Europese kapitaalmarkten; 2) de toegang tot kapitaalmarkten voor bedrijven dient te worden verbeterd om hen meer financieringsopties te bieden, met een focus op mkb-ondernemers en start- en scale-ups waardoor zij minder afhankelijk worden van bancaire kredietverlening; en 3) de toegang tot kapitaalmarkten voor investeerders en consumenten moet worden verbeterd in Europa. Door het stimuleren van langetermijnsparen en -investeren worden consumenten en investeerders beter in staat gesteld financiële doelen te halen en komt er meer kapitaal beschikbaar. Daarbij acht Nederland effectieve consumenten- en beleggers-bescherming van groot belang. Bij verdere verdieping van de kapitaalmarktunie dient tevens rekening gehouden te worden met verduurzaming en digitalisering. In september 2020 is een nieuw CMU-actieplan gepubliceerd door de Europese Commissie, dat volgt op het eerste actieplan uit 2015 en tevens een reactie is op de Raadsconclusies van december 2019. In voornoemde Raadsconclusies roepen de lidstaten de Commissie op om verdere stappen te zetten voor de verdieping van de CMU. Deze Raadsconclusies zijn opgesteld n.a.v. een rapport met aanbevelingen van experts op initiatief van Nederland, Frankrijk en Duitsland. Het actieplan presenteert acties op zestien onderwerpen, verdeeld over drie doelstellingen die overeenkomen met de Nederlandse

prioriteiten. Deze acties worden de komende jaren nader uitgewerkt, waarna voor sommige acties wetgevende voorstellen zullen volgen:

1) Ondersteuning en duurzaam, inclusief en veerkrachtig economisch herstel door betere toegang tot financiering voor Europese bedrijven
   - Instellen centraal Europees toegangspunt voor bedrijfsdata*
   - Toegang tot publieke (aandelen) markten verbeteren^
   - Review kader voor lange termijn beleggingsfondsen (ELTIFs)*
   - *Equity financing* stimuleren (Solvency II* & Bazel 3*)
   - Doorverwijzing alternatieve financiers door banken onderzoeken
   - Review securitisatiekader
2) De EU een veiligere plek maken om te sparen en te beleggen voor de langere termijn
   - Financiële geletterdheid verbeteren^
   - Vertrouwen van retailbeleggers opbouwen (informatie-verstrekking, beleggerscategorieën en adviseurs kwalificatie)
   - Pensioenen (adequaatheid monitoren, nationale trackingsystemen, *auto enrollment*)
   - In het actieplan is tevens aangekondigd dat de Commissie in 2022 komt met een strategie voor retail beleggen^
3) Integratie van nationale kapitaalmarkten tot een echte interne markt
   - Teruggaveprocedures bronbelasting vereenvoudigen^
   - (Niet-)bancaire insolventieprocedures voorspelbaarder maken^
   - Onderzoek naar aandeelhoudersrechten (SRD2)
   - Review centrale effectenbewaarinstellingen (CSD)^
   - Invoering geconsolideerde tape voor aandelen*
   - Rechtsbescherming van beleggingen binnen de EU verbeteren^
   - Versterking single rulebook en toezichtconvergentie

In 2021 zijn een vijftal wetgevende voorstellen gepresenteerd ter uitwerking van enkele van bovengenoemde acties (met *), waarover momenteel de Raadsonderhandelingen lopen. In november 2021 is een herziene tijdslijn door de Commissie gepresenteerd. In 2022 worden een aantal nieuwe voorstellen verwacht (met ^). Verder lopen verschillende onderzoeken ter voorbereiding op mogelijke herzieningen.

KRACHTENVELD

Europees: Lidstaten steunen over het algemeen de doelstellingen van de CMU en de verdere ontwikkeling ervan. Op individuele onderdelen kan het krachtenveld echter divers zijn. Ook het Europees Parlement heeft de Commissie en lidstaten opgeroepen belangrijke stappen te zetten om de CMU verder te ontwikkelen.

	Nationaal: Het krachtenveld in de Tweede Kamer is divers. Wat betreft het verbeteren van de financieringsmogelijkheden voor (mkb) ondernemers is er steun voor de plannen. Waar acties raken aan nationale competenties, zoals pensioenen, is de Kamer evenals het kabinet overwegend terughoudend. Het bedrijfsleven en de financiële sector hebben overwegend positief gereageerd op het nieuwe actieplan. Voornamelijk institutionele beleggers, zoals de pensioenuitvoerders, zien veel kansen bij een sterkere CMU. *Interdepartementaal:* Op specifieke onderwerpen is afstemming met andere departementen vereist. Zo is J&V hoofdverantwoordelijk voor het insolventierecht en is EZK betrokken bij de acties die zien op het verbreden van de financieringsopties voor het mkb.
BEHANDELING	*Europees:* De voortgang wat betreft de uitvoering van het actieplan en de daaruit volgende acties worden besproken in de Ecofinraad. Daarnaast wordt de ontwikkeling van de CMU door de Eurogroep en Europese Raad (Eurotop) gevolgd t.a.v. de bevordering van de internationale rol van de euro en de strategische autonomie van de EU. *Nationaal:* Het debat met de Kamer wordt primair gevoerd tijdens het commissiedebat Ecofin/Eurogroep en het commissiedebat Financiële Markten.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	De drie doelstellingen van de Commissie/ Nederlandse aandachts-gebieden kunnen niet los van elkaar worden gezien. Zij versterken elkaar en het is derhalve van belang dat op alle drie de terreinen voortgang wordt geboekt. Enkel focussen op verbetering van de financieringskanalen heeft weinig zin als niet ook tegelijkertijd wordt ingezet op het vergroten van het kapitaalaanbod. Gelet op het belang van goed functionerende kapitaalmarkten voor de reële economie is het van belang om actief betrokken te blijven bij de uitwerking van de acties uit het actieplan. Het kabinet heeft zich het afgelopen jaar ervoor ingezet om verdieping van de CMU wederom hoog op de Europese agenda te krijgen. Onder andere met het gezamenlijke initiatief voor de werkgroep NextCMU, die op verzoek van Frankrijk, Duitsland en Nederland aanbevelingen t.a.v. de verdieping van de CMU heeft gedaan. Een continuering van deze inzet is wenselijk, ook met het oog op het aanstaande Raadsvoorzitterschap van Frankrijk.

1.6 HYPOTHECAIR KREDIET - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/FM/ME
OMSCHRIJVING INHOUD	Ter voorkoming van overkreditering, ter beperking van risico's voor de financiële stabiliteit en ter bescherming van de consument, gelden in Nederland hypothecaire leennormen. Dit betreft de maximale lening ten opzichte van de waarde van woning (*Loan-to-Value, LTV*) en maximale hypotheeklast ten opzichte van het inkomen (*Loan-to-Income, LTI*). Jaarlijks stelt de minister van Financiën, mede namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de maximale LTI vast in de Regeling hypothecair krediet. Voor deze LTI-normen wordt advies gevraagd aan het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud). Daarnaast geldt dat een groot aantal andere regels ten aanzien van hypothecaire kredietverlening zijn opgenomen in de Wet op het financieel toezicht (Wft) en onderliggende regelgeving. Dit betreft bijvoorbeeld regels over het aanbieden en verstrekken van hypotheken, de vergoeding voor kredietverstrekkers bij vervroegd aflossen, de wegingsfactor van studieleningen bij hypotheekverstrekking en taxaties. Nederlandse hypotheekschulden zijn hoog in internationaal perspectief (de totale hypotheekschuld bedroeg in Q3 van 2019 ca. 730 miljard EUR, 90% van het bbp). Tevens is een relatief groot deel van de hypotheekschuld in Nederland aflossingsvrij. Sinds 2013 geldt voor nieuwe hypotheken de eis dat de lening ten minste annuïtair in ten hoogste 30 jaar moet worden afgelost, om over die lening hypotheekrenteaftrek te krijgen. Hierdoor, en door de aanpak van aflossingsvrije hypotheken door de AFM en de sector, is het aandeel aflossingsvrijehypotheken bij bancaire kredietverstrekkers afgenomen van 59% in 2013 naar 44% in 2021Q2. Ook is de LTV-limiet door voorgaande kabinetten stapsgewijs verlaagd tot 100% van de woningwaarde in 2018. Hierdoor neemt de gemiddelde LTV van Nederlandse huishoudens, en daarmee de kwetsbaarheid bij prijsdalingen, af. Uit de in het voorjaar van 2020 door de minister naar de Tweede Kamer gestuurde hypotheekschuldmonitor blijkt echter wel dat huishoudens steeds meer zijn gaan lenen ten opzichte van het inkomen. Dit waarschijnlijk als gevolg van de krapte op de woningmarkt en het feit dat huizenprijzen sneller zijn gestegen dan inkomens van huishoudens.

KRACHTENVELD	**FIN**: Beleidsmatig verantwoordelijk voor wet- en regelgeving met betrekking tot hypothecair krediet aan consumenten (financieel product) en verantwoorde kredietverlening. Daarnaast verantwoordelijk voor stabiliteit van het financiële stelsel en aanpak macroprudentiele risico's. **BZK**: Beleidsmatig verantwoordelijk voor de woningmarkt, tevens medeverantwoordelijk voor specifiek de leennormen (LTI en LTV). **J&V**: Beleidsmatig verantwoordelijk voor het contractrecht, een deel van de Europese Hypothekenrichtlijn is geïmplementeerd in het BW. **AFM**: Gedragstoezichthouder op het gebied van hypotheekverstrekking aan consumenten. Doet tevens veel onderzoek naar onderwerpen op de hypotheekmarkt en is kritisch op verruimingen van de leennormen, zoals eerdere verruimingen voor tweeverdieners, de verlaging van de wegingsfactor voor studieleningen en lenen voor woningverduurzaming. Verder maakt AFM zich zorgen dat huishoudens steeds vaker (bijna) maximaal lenen en over de stapeling van kredieten. **DNB**: Prudentiële toezichthouder op het gebied van hypotheken voor zowel bancaire aanbieders als verzekeraars. Tevens kritisch op hoge Nederlandse hypotheekschulden en verruimingen van de leennormen. Heeft in de afgelopen jaren meermaals gepleit voor bijvoorbeeld een verlaging van de LTV. Ook internationaal wordt Nederland aangesproken op de leennormen (bijvoorbeeld door middel van aanbevelingen van de European Systemic Risk Board). DNB heeft recent zorgen uitgesproken over de mogelijk hernieuwde populariteit van gedeeltelijk aflossingsvrije hypotheken. **TK**: In de Tweede Kamer krijgt de woningmarkt veel aandacht. In de huidige krappe woningmarkt wordt het soms wenselijk geacht om de toegang tot kredietverlening te verruimen (bijvoorbeeld voor bepaalde doelgroepen zoals starters of verdere verruiming voor oud-studenten met een studieschuld). **Overige stakeholders**: partijen die consumenten vertegenwoordigen zoals Vereniging Eigen Huis en de Consumentenbond, en partijen in de hypotheekketen zoals kredietverstrekkers (banken, verzekeraars, regiepartijen), adviseurs, en de Nationale Hypotheek Garantie (NHG).
BEHANDELING	De minister heeft toegezegd een opvolger van de hypotheekschuldmonitor naar de Tweede Kamer te sturen. Jaarlijks stuurt de minister van BZK, mede namens de minister van Financiën, de brief met de uitkomsten van het Platform hypoheken naar de Tweede Kamer. In de platformbijeenkomsten wordt met partijen in de hypotheekketen gesproken over knelpunten op de hypotheekmarkt. Tevens worden op regelmatige basis Kamervragen gesteld over diverse onderwerpen op het gebied van hypotheken (zoals verhuurhypotheken, taxaties, studieleningen, islamitisch bankieren, bouwsparen en verzilverhypotheken). Ook in het

commissiedebat financiële markten komen hypotheken regelmatig aan de orde.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Uitgangspunt bij het verstrekken van hypothecair krediet is dat het krediet verantwoord moet zijn voor de consument. Hoewel hypotheekschulden in Nederland hoog zijn, zal het verkrappen van de leennormen de toegankelijkheid van de koopmarkt beperken en hebben voorgaande kabinetten door de fiscale aflossingseis en afbouw van de LTV-limiet risico's al verder beperkt. Tegelijkertijd kan de huidige krapte niet worden opgelost door middel van verruimingen voor bepaalde doelgroepen, omdat verruimingen met name leiden tot prijsstijgingen en betalingsrisico's en daarmee op gespannen voet kunnen staan met een verantwoorde kredietverlening.

1.7 RENTEDERIVATEN MKB (UNIFORM HERSTELKADER) - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/FM/ME

OMSCHRIJVING INHOUD

Achtergrond
Sinds 2007 zijn door banken aan duizenden MKB-ondernemers rentederivaten verkocht ter verlaging van het variabele renterisico bij een lening. De AFM constateerde in 2013 tekortkomingen m.b.t. het naleven van de wettelijke eisen bij de advisering over derivaten aan niet-professionele partijen. De AFM heeft de banken toen opgeroepen om lopende derivaten te herbeoordelen, maar dit is door de banken onvoldoende nauwkeurig uitgevoerd.

Uniform Herstelkader
Op advies van de AFM stelde de minister van Financiën in februari 2016 onafhankelijke deskundigen aan (de Derivatencommissie) die een Uniform Herstelkader (UHK) hebben opgesteld. Dit kader is in juli 2016 gepubliceerd. Alle zes betrokken banken hebben zich hieraan gecommitteerd.

Het UHK waarborgt dat de 18.907 klanten die hiervoor in aanmerking komen, door de banken worden gecompenseerd op uniforme en controleerbare wijze. Een onafhankelijke Externe Dossier Beoordelaar (EDB) beoordeelt deze herbeoordelingen. De AFM houdt toezicht op de uitvoering van het UHK.

Voortgang uitvoering
De Kamer is halfjaarlijks geïnformeerd over de voortgang van het herbeoordelingsproces van de betrokken banken. Door de complexiteit van de dossiers is bij de uitvoering van het UHK vertraging ontstaan. De laatste voortgangsrapportage dateert van januari 2020. De AFM heeft 1 juni 2021 een eindrapportage gepubliceerd. Per peildatum van 31 maart 2021 is de afronding vrijwel afgerond. In totaal hebben 18.917 mkb-klanten een aanbod tot compensatie ontvangen. Er is ruim €1,5 miljard aan compensatie aangeboden door de banken; dit is veelal eerder in de vorm van voorschotten uitbetaald. De acceptatiegraad is 94%. 1.186 klanten hebben het aanbod niet geaccepteerd (waarvan tweederde niet heeft gereageerd). Circa 100 klanten hebben het aanbod voor bindend advies voorgelegd aan de geschillencommissie mkb-rentederivaten.

Met uitzondering van enkele dossiers waar klant en bank nog in gesprek zijn over het aanbod, is de uitvoering van het UHK door alle banken per eind maart 2021 afgerond. Ook de EDB-werkzaamheden zijn vrijwel voltooid.

	Evaluatie Met de publicatie van de eindrapportage heeft het ministerie aangekondigd dat kan worden gestart met de evaluatie van het afwikkelingsproces, ter uitvoering van de motie Leijten (SP) en Van der Linde (VVD). Die verzoekt om het afwikkelingsproces grondig te evalueren en lessen te trekken voor eventuele toekomstige compensatie van zorgplichtschendingen. ABDTOPConsult voert de evaluatie uit en is hiermee per september jl. gestart. Naar verwachting kan het rapport dit jaar worden afgerond. De evaluatie ziet toe op de vraag welke lessen kunnen worden geleerd uit de aanpak van de afwikkeling van dit dossier. Hierbij is onder meer van belang te schetsen hoe de oplossingsrichting eruitziet, welke uitkomsten en gevolgen deze oplossingsrichting met zich mee heeft gebracht, en welke lessen zijn geleerd door de verschillende stakeholders.
KRACHTENVELD	Vanuit de Tweede Kamer is er doorlopend aandacht voor dit dossier. De aandacht is in de tijd vooral uitgegaan naar de vertraging die is opgetreden bij de afwikkeling van dit dossier en het beperken van de gevolgen hiervan voor kwetsbare klanten. De contacten tussen het ministerie, de AFM, de onafhankelijke deskundigen en de NVB zijn goed. Er is een gedeelde doelstelling om het dossier snel doch zorgvuldig af te ronden en hier is de inzet op gericht. In de pers is veel aandacht geweest voor dit dossier, waaronder over het UHK en de vertraging van de uitvoering. Daarbij is vooral aandacht voor klanten die buiten het toepassingsbereik van het UHK vallen en dus niet proactief door de bank een aanbod tot compensatie krijgen (maar de gang naar de rechter kunnen maken).
BEHANDELING	De afgelopen jaren is de Tweede Kamer halfjaarlijks op de hoogte gehouden van de uitvoering van het Uniform Herstelkader, middels voortgangsrapportages van de AFM. Tijdens het commissiedebat Financiële Markten wordt regelmatig naar de voortgang en afronding gevraagd.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Het dossier is in de afrondende fase. De evaluatie van de afwikkeling van het rentederivatendossier wordt gezien als afsluiting. Het streven is om de evaluatie eind 2021 af te ronden.

1.8 KREDIETREGISTRATIE - NIET DIRECT ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/FM/ME
OMSCHRIJVING INHOUD	Als een consument een krediet neemt, moet de kredietverstrekker in een stelsel van kredietregistratie controleren of er al andere kredieten lopen. Deze wettelijke kredIettoets is geregeld in de Wet op het financieel toezicht. Het doel van de toets is om consumenten te beschermen tegen financiële problemen als gevolg van overkreditering. Er zijn geen wettelijke voorschriften voor het beheer van het stelsel van kredietregistratie (o.a. wie beheert, welke gegevens worden in het stelsel opgenomen, wat zijn de bewaartermijnen). Het enige stelsel voor kredietregistratie wordt beheerd door het Bureau Kredietregistratie (BKR). BKR is een private instelling. Bij BKR zijn persoonsgegevens van ca. 11 miljoen mensen geregistreerd. Er zijn verschillende partijen geïnteresseerd in het aanbieden van een alternatief voor het systeem van BKR. BKR deelt de gegevens in haar systeem echter niet met concurrenten. In december 2019 heeft de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) op eigen initiatief de minister van Financiën geadviseerd om kredietregistratie met meer waarborgen voor gegevensbescherming te omkleden. Op dit moment wordt gewerkt aan een wetsvoorstel. Dit wetsvoorstel zal een grondslag bevatten voor gegevensverwerking en regels over bewaartermijnen en de bestuurssamenstelling, statuten en het verstrekken van inlichtingen. Daarnaast wordt het gebruik van de gegevens in het stelsel gereguleerd.
KRACHTENVELD	BKR krijgt regelmatig kritische aandacht van de media en Tweede Kamer. GroenLinks ziet kredietregistratie als een belangrijke publieke voorziening die genationaliseerd moet worden. D66 en VVD stellen dat moet worden onderzocht hoe meer partijen de mogelijkheid kunnen krijgen om een stelsel van kredietregistratie in te richten, omdat BKR nu een monopolie heeft. Daarnaast is er kritiek op de bewaartermijn voor gegevens bij BKR. SZW heeft onlangs geregeld dat gegevens over schuldhulpverlening ook bij BKR worden geregistreerd, zodat kredietverstrekkers bij het verstrekken van krediet kunnen zien of een consument schuldhulpverlening heeft gekregen. Dit is in de Tweede Kamer kritisch ontvangen, omdat een bewaartermijn van 5 jaar geldt voor

	deze overeenkomsten. D66 wil de negatieve registratie van iemands eerste schuldregeling automatisch na afloop laten vervallen. De AFM en DNB houden geen toezicht op BKR, maar zijn wel betrokken vanwege het toezicht op de kredietverstrekkers.
BEHANDELING	Er is geen formele relatie tussen het BKR (private instelling) en de minister van Financiën. De minister heeft geen bevoegdheden. BKR levert gegevens voor rapportages van de minister aan de Tweede Kamer over consumptief krediet. Het streven is om het wetsvoorstel in Q1 2022 internetconsultatie te brengen.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Het wetsvoorstel beoogt het advies van de AP te volgen. Overwogen wordt om van het beheer van het stelsel van kredietregistratie een wettelijke taak te maken. Daarbij moet worden bezien welke consequenties dit heeft voor partijen die op dit moment kredietregistratiediensten aanbieden. Via nieuwe wetgeving zorgen we voor betere bescherming van de gegevens van alle Nederlanders die een registratie in het BKR-register hebben

1.9 WIJZER IN GELDZAKEN - PROCESBESCHRIJVING

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/FM/Wijzer in geldzaken
OMSCHRIJVING INHOUD	Op initiatief van het ministerie van Financiën is elf jaar geleden het platform Wijzer in geldzaken opgericht, samen met de koepels en toezichthouders van banken, verzekeraars, pensioenfondsen, en het Nibud. De afdeling Wijzer in geldzaken is onderdeel van de directie Financiële markten (FM). Koningin Máxima is erevoorzitter. Wijzer in geldzaken heeft als doel financiële educatie en financiële fitheid te bevorderen, door het organiseren van activiteiten, campagnes, websites en projecten. De minister van Financiën speelt een stimulerende rol, door o.a.: • Aanwezigheid bij de opening van de Week van het geld (jaarlijks in maart) en door in die week een kinderpersconferentie te geven • Te spreken op de jaarlijkse platformbijeenkomst (mei/juni, honderden deelnemers) en andere grote evenementen • Maandelijks een geldles te geven op een (wisselende) school • Werkbezoeken te brengen in het kader van geldzorgen De afdeling Wijzer in geldzaken organiseert jaarlijks in maart de **week van het geld**, waarbij duizenden medewerkers van financiële instellingen gastlessen geven op scholen. Samen met andere organisaties wordt gepleit voor opname van geldlessen in het onderwijscurriculum. Wijzer in geldzaken beheert ook de website **geldlessen.nl**, waarop lesmateriaal staat van diverse aanbieders (waaronder financiële instellingen). Ook wordt gratis lesmateriaal ontwikkeld voor diverse onderwijsniveaus. Bij de jaarlijkse **Pensioen3daagse** in november organiseert Wijzer in geldzaken landelijke campagnes om mensen te stimuleren vroegtijdig hun pensioen te checken en te sparen. Financiële instellingen en adviseurs organiseren activiteiten, er is een pensioenhelpdesk voor vragen en er wordt een prijs uitgereikt aan een veelbelovend initiatief (de pensioenwegwijzer). Bij het project **financieel kwetsbare groepen** worden ervaringen, lessen en onderzoeken gedeeld met de platformpartners over hoe deze groepen te bereiken en in actie te krijgen. Bv. jonge ouders en groepen die door de coronacrisis zijn getroffen (zoals ZZPers, jongeren, flexwerkers). Ook is er aandacht voor laaggeletterden (2,5 miljoen mensen), aangezien zij vaker geldzorgen hebben. Verder

wordt gebruik gemaakt van gedragsinzichten en onderzoeken, om de effectiviteit te vergroten.
Wijzer in geldzaken-activiteiten dragen ook bij aan de Brede schuldenaanpak, die wordt geleid door het ministerie van SZW. Die aanpak is gericht op het voorkomen, vroeg signaleren en aanpakken van geldzorgen en schulden. Wijzer in geldzaken draagt bij via de website **Wijzer in geldzaken** (zoals: wat te doen bij allerlei levensgebeurtenissen, hoe kun je rondkomen, sparen & besparen), via een project voor werkgevers (**financieel fitte werknemers**) en via financiële educatie. Ook wordt samengewerkt met organisaties zoals Schuldenlab en de Nederlandse schuldhulproute.

Verder worden ervaringen uitgewisseld met andere landen, via OESO-bijeenkomsten, de EU en met kiesgroeplanden.

1.10 BANKENUNIE - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/FM/FS
OMSCHRIJVING INHOUD	• De financiële crisis die Europa in 2008 trof en de daaropvolgende staatsschuldencrisis in de eurozone toonden aan dat er behoefte was aan betere regelgeving en beter toezicht op de financiële sector van de EU, met name in de eurozone. Dit is in Europa onder andere gerealiseerd middels de bankenunie. • De eerste pijler van de bankenunie betreft het toezicht op de banken. Het Single Supervisory Mechanism (SSM) is een samenwerkingsverband tussen de Europese Centrale Bank (ECB) en nationale toezichthouders in de landen van de eurozone. De ECB heeft met de introductie van de bankenunie het toezicht op grotere banken overgenomen van de nationale toezichthouders. De middelgrote en kleine banken blijven onder toezicht van de nationale toezichthouders. • De tweede pijler van de bankenunie is het Single Resolution Mechanism (SRM). Het mechanisme is opgericht om banken in de eurozone die in grote financiële problemen verkeren op een doeltreffende manier af te wikkelen, zonder kosten van nationale overheden en belastingbetalers. Binnen het SRM is de Single Resolution Board (SRB) verantwoordelijk voor de afwikkeling van grootbanken van de eurozone en zijn nationale resolutieautoriteiten verantwoordelijk voor de middelgrote en kleine banken in hun land. Tevens is het Single Resolution Fund (SRF) ingesteld. Dit fonds wordt gefinancierd door de banken in de eurozone. De middelen daarin kunnen door de resolutie-autoriteit worden gebruikt om banken met financiële problemen af te wikkelen. Eind 2020 is in Europees verband afgesproken om de achtervang voor het resolutiefonds (de zogenoemde 'backstop', die kan worden aangesproken als het SRF 'leeg' is) vervroegd per 2022 in te voeren. • De Europese Commissie streeft daarnaast nog naar het opzetten van een Europees depositogarantiestelsel (EDIS), als derde pijler van de bankenunie. Dit stelsel zou gericht moeten zijn op het zekerstellen van de tegoeden van de rekeninghouders bij een bank (tot een bepaald bedrag). De EC heeft daarvoor in november 2015 voorstellen ingediend, maar deze zijn nog niet goedgekeurd door de EU-lidstaten en het EP. De discussies hierover bevinden zich in een patstelling. Nederland stelt risicoreducerende voorwaarden aan voortgang op een EDIS. • In 2021 is in de Raad over een EDIS gesproken in het kader van een werkplan voor het vervolmaken van de bankenunie. Het gaat hierbij om de richting voor vervolgstappen op de vier werkstromen die aan elkaar worden gekoppeld binnen het bankenuniedossier: EDIS, de herziening van het crisisraamwerk voor falende banken

(CMDI), omgang met grensoverschrijdende banken en de weging van staatsobligaties (RTSE). In 2022 zal een nieuwe ronde onderhandelingen plaatsvinden om tot een werkplan te komen. De Raad vindt dat gelijktijdige voortgang op de vier werkstromen wenselijk is. Tegelijkertijd blijft het door de uiteenlopende posities van lidstaten voorlopig lastig om een compromis te bereiken.

KRACHTENVELD

- Financiën: De minister van Financiën is beleidsverantwoordelijk voor de Nederlandse positie op bankenunie-onderwerpen en heeft een belangrijke rol binnen de Raad.
- Den Haag: binnen Nederland is aandacht voor de bankenunie en de Europese financiële stabiliteit. Politiek belangrijke onderwerpen zijn o.a. risicoreducerende maatregelen om het aantal slechte leningen in bepaalde Europese landen terug te brengen (de zogenoemde NPL's), de mate van risicodeling met (meer risicovolle) banken in andere lidstaten, de wenselijkheid van een EDIS en de stabiliteit van de bankensector door scherp toezicht ECB.
- Europa: de totstandkoming en het compleet maken van de bankenunie is een onderwerp dat hoog op de agenda van de lidstaten staat. Tegelijk is het een gevoelig dossier. Lidstaten zijn verdeeld op de verschillende sub-dossiers binnen de bankenunie.

BEHANDELING

- De bankenunie bestrijkt meerdere sub-dossiers die gaan over:
- Gerichte verbetering van het crisismanagement raamwerk voor als banken omvallen;
- Voltooien van de bankenunie middels een Europees Depositogarantiestelsel (EDIS);
- Gemeenschappelijke achtervang voor het resolutiefonds SRF;
- Liquiditeit in Resolutie (LiR).
- Alle onderwerpen binnen de bankenunie worden behandeld in de Eurogroep en Ecofinraad, door de Raad van ministers van financiën. Hieronder vallen verscheidene ambtelijke werkgroepen waarin de sub-dossiers worden besproken.
- Als onderdeel van de rapportage cyclus voor de Eurogroep en Ecofinraad wordt de Kamer standaard geïnformeerd over de te bespreken onderwerpen, en betrokken aangaande de Nederlandse inzet hierop.

Crisismanagement raamwerk

- Het crisismanagement raamwerk regelt hoe om te gaan met omvallende banken. Grote banken gaan in resolutie waarbij kritieke functies overeind blijven (betalingsverkeer e.d.). Kleine banken zonder kritieke functies gaan failliet. In de EU zijn

afspraken gemaakt om te voorkomen dat overheidsgeld weer wordt aangewend om falende banken te redden.
- De Commissie heeft in de eerste helft van 2021 een publieke consultatie gedaan met de vraag hoe het crisisraamwerk beter toepasbaar kan geworden gemaakt voor kleine- en middelgrote banken. De Commissie komt naar verwachting begin 2022 met voorstellen voor de verbetering van het raamwerk.

EDIS

- Er is in de Raad al jaren veel discussie over de vormgeving van een Europees depositogarantiestelsel (EDIS). Een EDIS zorgt ervoor dat overheden niet meer zelf hoeven bij te springen als het nationale garantiefonds niet volstaat. Met name Zuid-Europese landen willen snelle stappen zetten om een gezamenlijk fonds op te bouwen waarbij volledig in risico's gedeeld wordt. Veel andere lidstaten, waaronder NL, DUI en FIN, staan hier kritischer tegenover. Zij zouden meer zien in een gezamenlijk fonds waaruit lidstaten liquiditeit kunnen lenen. De technische uitwerking van een EDIS is echter zeer lastig, aangezien Europese landen weliswaar geharmoniseerde garantiestelsels hebben, maar die nog altijd sterk uiteenlopen.
- Lidstaten stellen daarnaast verschillende voorwaarden aan een EDIS. Nederland heeft in deze discussie benadrukt dat het van belang is dat voorafgaand aan een EDIS een gezondheidstoets ('asset quality review'; AQR) wordt uitgevoerd op bankbalansen. Ook heeft Nederland benadrukt eerst stappen te willen zetten om risico's door de afhankelijkheden tussen banken en overheden terug te brengen door een weging van staatsobligaties op bankbalansen. Een deel van de Europese lidstaten is zeer kritisch over het instellen van een dergelijke weging.

Gemeenschappelijke achtervang voor het resolutiefonds SRF

- Eind 2020 heeft de Eurogroep een akkoord bereikt over de vervroegde invoering van een gemeenschappelijke achtervang voor het SRF. Dat betekent dat als het bankenresolutiefonds uitgeput is en de SRB een resolutiecasus niet op andere wijze kan financieren, de SRB een beroep kan doen op een kredietlijn bij het ESM.
- Nederland heeft inmiddels de twee verdragswijzigingen die gemeenschappelijke achtervang mogelijk maken, geratificeerd. Afhankelijk van het ratificatieproces in andere landen, zal de gemeenschappelijke achtervang per i 2022 actief worden. Met de activering van de gemeenschappelijke achtervang zal de bestaande kredietlijn van de Nederlandse staat aan de SRB, die sinds 2016 open stond, komen te vervallen.

	Liquiditeit in resolutie • Het onderwerp "liquiditeit in resolutie" heeft betrekking op het voorzien van liquiditeit aan een bank die door de SRB afgewikkeld is. Liquiditeitssteun gaat doorgaans gepaard met grote bedragen. • De vraag is of er voldoende financieringsmogelijkheden zijn om de noodzakelijke liquiditeitssteun voor banken in resolutie te verlenen. De verwachting is dat de Eurogroep komende maanden deze discussie weer zal hernemen.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	• Nederland, met haar relatief grote, internationaal opererende bankensector, profiteert bovengemiddeld van de stabiliteit die Europese samenwerking binnen de bankenunie oplevert. Gemeenschappelijke arrangementen kunnen naar onze mening vormgegeven worden op een manier dat ze de stabiliteit van de Europese bankensector (en daarmee de Nederlandse) bestendigen, zonder dat daarbij sprake hoeft te zijn van aanzienlijke risicodeling. Tegelijkertijd blijft gezien de uiteenlopende gezondheid van Europese bankensectoren belangrijk om aandacht te blijven besteden aan verdere risicovermindering. • Concreet betekent dit bijvoorbeeld dat een EDIS voordelen kan hebben, maar dat daarbij goed gekeken moet worden naar vormgeving. Bijvoorbeeld om voldoende prikkels in te bouwen om te voorkomen dat het fonds snel leeg raakt.

1.11 BAZEL 3.5 (IMPLEMENTATIE) - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/FM/FS
OMSCHRIJVING INHOUD	In december 2017 heeft het Bazels Comité (een internationale groep van centrale banken en andere toezichthouders op de bankensector, die fungeert als internationale 'standaardzetter') een akkoord bereikt over nieuwe standaarden voor kapitaaleisen van banken in een pakket. Dit pakket wordt 'Bazel 3.5' genoemd. Het Bazels Comité heeft zelf geen wetgevende macht, dus jurisdicties wereldwijd zullen deze standaarden zelf moeten implementeren in hun wet- en regelgeving. De komende jaren zullen deze standaarden ook in de EU worden geïmplementeerd in het kapitaaleisenraamwerk. De Europese Commissie presenteerde eind oktober 2021 een voorstel voor deze implementatie. Hierover wordt in Europese werkgroepen verder onderhandeld. Het voornaamste doel van Bazel 3.5 is om de variatie tussen de risicomodellen die banken zelf gebruiken te beperken en deze beter onderling vergelijkbaar te maken. Hiervoor bevat Bazel 3.5 een breed pakket aan maatregelen. Het voorstel met de grootste impact is de zogenaamde kapitaalvloer. Deze kapitaalvloer zorgt ervoor dat de risicogewichten die banken met hun interne modellen berekenen altijd boven een bepaalde ondergrens blijven. Hierdoor worden de verschillen tussen de hoeveelheid kapitaal die banken voor dezelfde type bezittingen aanhouden beperkt. Als gevolg van COVID zal druk ontstaan om flexibel met de implementatie van de Bazelse standaarden om te gaan. Naar aanleiding van COVID is in Europa tijdelijk wat ruimte aan banken gegeven om hen in staat te stellen om krediet te verlenen en verliezen op te vangen. De discussie rond de implementatie van Bazel 3.5 zal daarom onder andere gaan over de timing van maatregelen ten aanzien van kapitaaleisen.
KRACHTENVELD	*Europees* Hier is het krachtenveld nog niet volledig uitgekristalliseerd. Wel lijkt inmiddels duidelijk dat met name Duistland, Frankrijk en Denemarken pleiten voor het (op onderdelen) afwijken van Bazel 3.5 om de impact te beperken. Tot op heden vond NL in met name België, Luxemburg, Zweden, Finland en Italië medestanders in het zoveel mogelijk volgen van Bazel. *Nationaal* Politiek gezien lijkt er steun om blijvend in te zetten op strenge Europese kapitaaleisen. Tijdens het debat over het geldstelsel op 24 juni 2020 kreeg een motie van CU met onderstaande passages een meerderheid: *verzoekt de regering op weg naar Bazel V in*

	internationaal verband wederom in te zetten op strengere kapitaaleisen en een hogere leverage ratio.
BEHANDELING	De implementatie van Bazel 3.5 wordt in de EU behandeld in de Raad voor Economische en Financiële Zaken (Ecofin). De Kamer behandelt dit onderwerp in het commissiedebat Ecofin.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Ambtelijk gezien zijn wij voorstander van het continueren van de inzet op structureel goed gekapitaliseerde banken. De structurele hoge eisen bewijzen juist in de huidige crisis hun waarde en daarom is het van belang om ook na de COVID-crisis aan deze inzet vast te houden. In lijn met deze inzet zijn wij een voorstander van een tijdig en zo volledig mogelijk implementatie van de Bazel 3.5 standaarden. Ons beeld is dat banken tijdig in staat moeten zijn om aan de nieuwe eisen te voldoen. In de Bazel 3,5-voorstellen zit al een lang ingroeipad, juist om de gedragsreactie van balansverkleining te voorkomen en bufferopbouw door gestage winstinhouding mogelijk te maken.

1.12 SOLVENCY II - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/FM/FS
OMSCHRIJVING INHOUD	Het in 2016 ingevoerde Solvency II (SII) is het gecoördineerde toezichtraamwerk voor Europese verzekeraars. Onder andere worden hierin eisen gesteld aan de financiële buffers die verzekeraars moeten aanhouden en schrijft het rekenmethoden voor waarmee bezittingen en verplichtingen gewaardeerd dienen te worden. Ook stelt Solvency II eisen aan de bedrijfsvoering – bijv. aan risicomanagement en ondernemingsbestuur – en aan de transparantie van een verzekeraar jegens de toezichthouders en polishouders. Momenteel wordt deze richtlijn herzien. De Europese Commissie heeft in dat kader in september 2021 een tweetal richtlijnvoorstellen gepubliceerd. Deze zijn tot stand gekomen op basis van een advies van verzekerings- en pensioentoezichthouder EIOPA van 2020. Het eerste richtlijnvoorstel betreft een voorstel tot aanpassing van de richtlijn Solvency II zelf. Dat voorstel gaat in hoofdlijnen over de volgende punten: aanpassing van de methoden voor het waarderen van polishouderrechten en kapitaalvereisten, verruiming van de proportionaliteitscriteria waardoor meer kleine verzekeraars en verzekeraars die weinig risico's lopen een versoepelde behandeling genieten, aanpassingen van het groepstoezicht, het meenemen van klimaatrisico's door verzekeraars en de introductie van een vorm van macroprudentieel toezicht. De grondhouding van Nederland m.b.t. het voorstel van de EC is positief. Veel van de eerder, in de aanloop naar deze voorstellen, door Nederland ingebrachte punten zijn overgenomen in het voorstel van de Commissie. Aandachtspunten zijn dat er duidelijkheid dient te komen over de (inhoud van) gedelegeerde verordeningen waarin belangrijke onderdelen van de richtlijn verder worden uitgewerkt en over de proportionaliteit van de voorstellen rond macroprudentieel toezicht. Het tweede richtlijnvoorstel ziet op de introductie van een op Europees niveau geharmoniseerd herstel- en afwikkelingsraamwerk voor verzekeraars. T.a.v. dit voorstel is de inzet van Nederland om het bestaande Nederlandse kader voor herstel en afwikkeling van verzekeraars in stand te kunnen laten en, gelet hierop, verschillen met het voorstel van de Europese Commissie te beperken. Het huidige voorstel komt hier in grote mate al aan tegemoet. Eerder werd ook een voorstel van de Europese Commissie verwacht m.b.t. een geharmoniseerd verzekeringsgarantiestelsel. Dit voorstel maakt geen onderdeel uit van het in september '21 gepresenteerde pakket, maar volgt op een later moment mogelijk alsnog.

De Kamer heeft eind oktober de BNC fiches voor beide richtlijnvoorstellen ontvangen. Eerder is via de openbare consultatie van de Europese Commissie de Nederlandse inzet met de Commissie gedeeld. Deze consultatiereactie is tevens met de TK gedeeld. Voorts zijn er in samenwerking met Frankrijk,Italië en Luxemburg drie non-papers verspreid met gezamenlijke standpunten.

KRACHTENVELD

Europees

- Tussen de Europese landen bestaan er grote verschillen in het verzekeringslandschap. Zo zijn er lidstaten met grote en kleine verzekeringssectoren, bestaan er verschillen in beleggingsbeleid van verzekeraars (bijvoorbeeld wel/geen, veel/weinig beleggen in staatsleningen of hypotheken), is de nadruk van verschillende branches verschillend (wel of geen grote levensverzekeringsmark of zorgmarkt). Dat heeft een direct effect op het belang dat landen hebben bij de Solvency II herziening.
- Frankrijk en Duitsland hebben de grootste verzekeringssector, voornamelijk vanwege een grote levensverzekeringensector. Nederland heeft in verhouding ook een grote levensverzekeringsmarkt. We werken daarom regelmatig samen met FR en DUI omdat onze belangen goed op elkaar aansluiten.
- Binnen de EU laten alleen NL en Ierland hun zorgstelsel door particuliere zorgverzekeraars uitvoeren. Omdat het Ierse model verschillend is van het NLse model, is de samenwerking met Ierland hier echter beperkt. De inzet van NL is om een verzwaring van prudentiële eisen te voorkomen zodat de kosten van zorgverzekeringen niet zullen stijgen.

BEHANDELING

De onderhandelingen over het Solvency II-pakket zijn in oktober 2021 van start gegaan. Deze onderhandelingen vinden plaats binnen raadswerkgroepen. Daarnaast zal het Europees Parlement zich ook buigen over de voorstellen van de Commissie.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Een goede toegang tot verzekeringsproducten is van groot belang voor de financiële weerbaarheid van huishoudens, ook in tijden van lage rente die druk zet op het bedrijfsmodel van verzekeraars. Daarom moet bij de herziening van SII voldoende erkenning zijn van het langetermijnkarakter van het verzekeringsbedrijf. De omstandigheid dat verzekeraars er ondanks de coronacrisis nog zo goed voorstaan illustreert dat SII goed functioneert. Daarom moet er gewaakt worden voor onnodige verzwaringen van kapitaalseisen, en moet in het belang van het langetermijnperspectief een betere verdeling plaatsvinden van kapitaaleisen over de verschillende risico's die verzekeraars lopen. Hierbij blijft evenwel polishouderbescherming en verzekerbaarheid centraal staan. Dit betekent onder andere dat de beleggingsportefeuille van verzekeraars breder moet zijn dan de door SII als "risicovrij" aangemerkte staatsleningen, en dient SII er niet aan in de weg te staan dat de beleggingsportefeuille ook kan bestaan uit bijvoorbeeld hypotheken, bedrijfsleningen en aandelen. Verzekeraars dienen gestimuleerd te worden om duurzaam te beleggen en goed rekening te houden met de klimaatrisico's in hun businessmodel. Ook is er een voorkeur voor een op Europees niveau gecoördineerd herstel- en afwikkelraamwerk voor verzekeraars, zoals dat in NL begin 2019 is ingevoerd. Naar de haalbaarheid en implicaties voor Nederland van een Europees verzekeringsgarantiestelsel wordt onderzoek gedaan.

1.13 FAILLISSEMENT CONSERVATRIX - ACTUEEL	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/FM/FS
OMSCHRIJVING INHOUD	• Op 8 december 2020 is het faillissement van levensverzekeraar Conservatrix (een middelgrote levensverzekeraar met ongeveer 45.000 polishouders (met rond de 70.000 polissen) uitgesproken. • De financiële situatie van Conservatrix was al jaren slecht, mede vanwege de verkoop van producten met hoge gegarandeerde uitkeringen. • In 2017 werd Conservatrix vanwege de slechte financiële situatie op last van DNB voor € 1 overgedragen aan Trier Holding B.V., onderdeel van de Amerikaanse investeringsmaatschappij Eli Global (uiteindelijk eigenaar Greg Lindberg). Aan deze overdracht heeft de toenmalige minister van Financiën, zoals vereist door de wet, goedkeuring verleend. • Na de overdracht verslechterde de financiële situatie van Conservatrix verder. De problemen waren deels gerelateerd aan problemen t.a.v. de aandeelhouder. Zo waren er problemen met een herverzekering ('verzekering van een verzekering') bij een ander onderdeel van Eli Global en de weigering van Trier om aan de bij de overdracht overeengekomen bijstortingsverplichting te voldoen. • Conservatrix heeft kort voor het faillissement (in augustus 2020) de minister van Financiën om financiële steun verzocht; dit verzoek is niet ingewilligd. • De rechter heeft twee curatoren benoemd in het faillissement. De curatoren schatten in dat de schade voor polishouders tussen de 10% en 30% van hun claim zal bedragen. Dit is nog afhankelijk van ontwikkelingen in de toekomst, bijvoorbeeld de mogelijkheid om de verzekeringen over te dragen aan een andere verzekeraar of succes in de juridische procedure van de curatoren tegen Trier/Eli Global. • De overdracht in 2017 op last van DNB en het daar relatief kort op volgende faillissement in 2020 met nadelige gevolgen voor polishouders is aanleiding geweest voor de minister en de Raad van Commissarissen van DNB om daarnaar onafhankelijk onderzoek te laten doen. • Het onderzoeksrapport is 14 december 2021 aan de Tweede Kamer gezonden. • De Evaluatiecommissie concludeert, in lijn met de eigen evaluatie van DNB, dat in de beginperiode eerder en krachtiger ingrijpen van DNB mogelijk voor een andere wending had kunnen zorgen. De commissie benadrukt wel dat de primaire verantwoordelijkheid voor haar producten uiteraard bij Conservatrix zelf lag en de bestuursstructuur bij Conservatrix toezicht en bijsturing bemoeilijkte. De Evaluatiecommissie is verder op een aantal

	punten kritisch ten aanzien van het handelen van DNB rondom de gedwongen overdracht van Conservatrix. De Evaluatiecommissie heeft daarover een aantal aanbevelingen gedaan. Ook heeft de Evaluatiecommissie een aantal aanbevelingen gedaan ten aanzien van het wettelijk kader.
KRACHTENVELD	• DNB was toezichthouder op Conservatrix, heeft de overdracht in 2017 gelast en heeft uiteindelijk faillissement aangevraagd. RvC DNB is mede opdrachtgever van het onafhankelijke onderzoek. • Op basis van de toen geldende wetgeving heeft de toenmalige minister van Financiën zijn goedkeuring verleend aan de overdracht. In 2020 heeft de minister het steunverzoek afgewezen. De minister is mede opdrachtgever van het onafhankelijke onderzoek • Curatoren Conservatrix: zijn belast met de afwikkeling van het faillissement in het belang van de polishouders. • Stichting Polishouders Conservatrix: actieve stichting die de belangen van de polishouders behartigt.
BEHANDELING	• In februari 2021 heeft een schriftelijk overleg plaatsgevonden, waarbij schriftelijke vragen van de Kamer zijn beantwoord. Deze vragen hadden met name betrekking op de volgende aspecten: - de gevolgen van het faillissement voor polishouders - de overdracht in 2017; - de rol van DNB (en mindere mate MinFin) in de aanloop naar de overdracht tot aan faillissement; - toereikendheid wettelijk kader, waaronder afschaffing van de opvangregeling en wenselijkheid verzekeringsgarantiestelsel • Het onderwerp is ook aan bod gekomen tijdens het commissiedebat Financiële Markten op 10 juni 2021. Een motie van kamerlid Nijboer om met DNB een voorstel uit te werken om polishouders te compenseren is op 6 juli 2021 verworpen. • Het rapport is op 14 december 2021 aan de Kamer gezonden, met in een bijlage een reactie van DNB. Toegezegd is dat in maart 2022 een uitgebreide reactie aan de Kamer zal worden gestuurd. •
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	De bevindingen van de Evaluatiecommissie Conservatrix vereisen zorgvuldige afweging.

1.14 JURIDISCHE PROCEDURES IN VERBAND MET ONTEIGENING SNS REAAL IN 2013 - NIET DIRECT ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/FM/FS
OMSCHRIJVING INHOUD	• Naar aanleiding van de nationalisatie van SNS REAAL in 2013 wordt nog geprocedeerd over • de omvang van een eventuele schadeloosstelling voor door de staat onteigende aandeelhouders/schuldeisers. Het gaat hierbij om de schadeloosstellingsprocedure zelf en een gerelateerde procedure tegen de Stichting Beheer over schadeloosstelling voor zogenaamde Core Tier 1 (CT1) Securities en • een enquêteprocedure over mogelijk wanbeleid door het management van SNS REAAL voorafgaand aan de nationalisatie. • Het ministerie van Financiën is partij bij deze procedures omdat eventuele financiële claims die daaruit volgen uiteindelijk ten laste komen van de Staat.
KRACHTENVELD	• Belangrijke partijen bij de procedures zijn de Vereniging voor Effectenbezitters (VEB), de Stichting Beheer SNS REAAL (voormalig meerderheidsaandeelhouder), SRH (voormalige SNS REAAL Holding) en de Volksbank (voormalig SNS Bank).
BEHANDELING	• De Ondernemingskamer van het Hof Amsterdam heeft op 11 februari 2021 uitspraak gedaan in de schadeloostellingsprocedure en de schadeloosstelling vastgesteld op ca. € 804 mln ex wettelijke rente. De Staat heeft tegen deze uitspraak cassatie ingesteld. Uitbetaling van de schadeloosstelling wordt hiermee uitgesteld tot de hoogte van de schadeloosstelling definitief is komen vast te staan. • Op 27 juli 2021 heeft de Ondernemingskamer het verslag in het enquête onderzoek gepubliceerd. • Op 27 september 2021 heeft de VEB bij de Ondernemingskamer een verzoekschrift ingediend tot vaststelling dat er sprake is geweest van wanbeleid. Volgende stappen zijn schriftelijk verweer en een mondelinge behandeling die waarschijnlijk in Q1 2022 zal plaatsvinden. • In de procedure tegen Stichting Beheer zal begin februari 2022 een mondelinge behandeling plaatsvinden.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Van het merendeel van de potentiële claimhouders is onbekend wie ze zijn. Mocht de Staat op enig moment tot uitbetaling overgaan dan moet aandacht worden besteed aan de communicatie om claimhouders te bereiken. De uitspraak van de Ondernemingskamer trok publicitaire aandacht vanwege het unieke karakter en de omvang van het bedrag.

1.15 BREXIT (FINANCIËLE MARKTEN) - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/FM/ME en FS
OMSCHRIJVING INHOUD	Het Brexitdossier op het gebied van financiële markten bestaat uit een aantal onderdelen: • Memorandum of Understanding (MoU) • In het handelsakkoord met het VK zijn op het gebied van financiële diensten minimale afspraken gemaakt en is er dus geen wederzijdse markttoegang. Er is wel afgesproken om een MoU te sluiten waarin afspraken worden gemaakt over de samenwerking op dit gebied. • Kern in dit MoU is het op te zetten EU-UK Regulatory Forum waarin periodiek overleg zal plaatsvinden over ontwikkelingen in regelgeving. Het MoU zal geen afspraken bevatten die de unilaterale vrijheid om beleidsbeslissingen te nemen beperken. • Het is niet de verwachting dat dit MoU binnenkort gesloten gaat worden omdat de spanningen tussen de EU en het VK het afgelopen halfjaar zijn opgelopen. De EC ziet het MoU in deze (bredere) discussie als leverage. **2) Equivalentie toezichtsraamwerk Central Clearing Parties (CCP)** • De EC heeft in aanloop naar het einde van de Brexit-overgangsperiode een tijdelijk equivalentiebesluit (18 maanden) voor het Britse raamwerk voor toezicht op CCP's genomen om risico's voor de financiële stabiliteit te voorkomen. Hierdoor kunnen Britse CCP's voorlopig diensten blijven aanbieden in de EU. • In november jl. heeft de EC bekend gemaakt dat de tijdelijke equivalentie voor het Britse toezichtraamwerk wordt verlengd na 1 juli 2022. Hierdoor kan ook na 1 juli clearing in het VK blijven plaatsvinden en hoeft clearingdienstverlening niet op korte termijn te worden verplaatst. • De EC blijft wel van mening dat de afhankelijkheid van clearing buiten de EU beperkt moet worden in het kader van meer zicht en grip op het toezicht en strategische autonomie. Om dit te bereiken zal de EC naar verwachting met een strategisch plan komen om clearing binnen de EU aantrekkelijker te maken. 3**) Derdelandenbeleid beleggingsondernemingen** • Mede op verzoek van de AFM en DNB is in 2021 gestart met een verkenning of het Nederlandse derdelandenbeleid voor buiten de EU gevestigde beleggingsondernemingen en marktexploitanten nog voldoende adequaat is. De Kamer is hierover eind 2020 geïnformeerd. Beide toezichthouders vinden dat zij onvoldoende mogelijkheden hebben om goed toezicht te houden op partijen die van buiten de EU in Nederland actief zijn.

- Inmiddels is een ambtelijke analyse naar het derdelandenbeleid verricht en worden in samenwerking met de AFM en DNB verschillende scenario's verkend. Besloten dient te worden welke scenario's nader kunnen worden uitgewerkt. Bij de analyse zullen verschillende aspecten in aanmerking worden genomen, waaronder toezichtrisico's, vestigingsklimaat en concurrentiepositie.

KRACHTENVELD

1) MoU

- Betrokken spelers bij het MoU zijn de EC, de lidstaten en het VK. De EC en FR zijn gekant tegen het sluiten van het MoU nu de relatie met het VK niet soepel verloopt. Andere lidstaten zien de waarde van het MoU in, maar zien deze ook in de bredere EU-VK relatie.

2) Equivalentie toezichtraamwerk CCP's

- De EC is van mening dat de afhankelijkheid van buitenlandse partijen voor de clearing van EUR rente- en kredietderivaten te groot is en moet worden beperkt.
- Bepaalde lidstaten lijken voorstander van verplichte verplaatsing van clearing (DUI, FR), terwijl andere lidstaten waaronder NL inzetten op een minder ingrijpende aanpak door middel van het meer aantrekkelijk maken van clearing binnen de EU.

3) Derdelandenbeleid beleggingsondernemingen

- Op verzoek van de toezichthouders wordt bezien of het derdelandenbeleid wordt gewijzigd.
- De financiële sector is mogelijk geen voorstander van een aanscherping van het Nederlandse derdelandenbeleid die een negatieve impact heeft op de toegang van buiten de EU gevestigde ondernemingen tot de NLse financiële markten.

BEHANDELING

- Het onderwerp Brexit wordt in den brede door de minister van Buitenlandse Zaken in de vaste Kamercommissie voor Europese Zaken met de Tweede Kamer besproken.
- Voor de samenwerking op het gebied van de financiële sector is de minister van Financiën het eerste aanspreekpunt.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

1) MoU

- Wij achten het MoU een geschikt instrument om de samenwerking met het VK vorm te geven. Wel dienen lidstaten voldoende betrokken te worden bij de uiteindelijke samenwerking omdat de Europese en Britse financiële markten sterk verweven zijn. Idealiter wordt het MoU niet als leverage gebruikt.
- Een goede samenwerking met de Britten op het gebied van financiële dienstverlening is belangrijk. We zijn ons aan het beraden op de toegevoegde waarde van additionele markttoegang voor de Britten.

1) Equivalentie toezichtraamwerk CCP's

- Nederland heeft in deze kwestie het standpunt dat gedwongen verplaatsing van clearing naar binnen de EU niet wenselijk is omdat het toezicht op clearing buiten de EU via de EMIR richtlijn al goed geregeld is en verplichte verplaatsing vele nadelen kent.
- Nederland is voorstander van maatregelen die vrijwillige verplaatsing stimuleren en clearing binnen de EU aantrekkelijker maken.

2) Derdelandenbeleid beleggingsondernemingen

- Wij achten het van groot belang dat naast toezichtrisico's ook andere aspecten worden meegenomen bij de uitwerking en beoordeling van de analyse over het derdelandenbeleid. Hierbij kan worden gedacht aan het Nederlandse vestigingsklimaat en de concurrentiepositie van Nederland ten opzichte van de ons omringende landen. Verder dient te worden bezien in hoeverre de geschetste (toezichts)problematiek zich, een jaar na uittreding van het VK, in de praktijk heeft gematerialiseerd.

1.16 NEGATIEVE RENTE (BANKREKENING) - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/FM/FS
OMSCHRIJVING INHOUD	• De netto rentemarge – grofweg het tariefverschil tussen in- en uitleenrentes – vormt een belangrijke inkomstenbron voor banken. Door dalende marktrentes slinkt deze rentemarge: uitleenrentes op bijv. hypotheken dalen, terwijl inleenrentes op bijv. spaardeposito's niet verder kunnen dalen zonder negatief te worden. • Een negatieve rente op spaartegoeden zou onprettig zijn voor spaarders en (in een extremer scenario) de depositostabiliteit kunnen schaden. • Veel Nederlandse banken zijn sterk afhankelijk van de rentemarge als bron van inkomsten (ca. 74-95% totale baten). De winstgevendheid van banken komt door de slinkende rentemarges steeds verder onder druk te staan. Een gezond niveau van winstgevendheid is o.a. nodig om buffers op te bouwen en te kunnen voldoen aan de rendementsdoelstellingen (RoE). Naar verwachting komt de winstgevendheid van banken, zelfs als de rente niet verder daalt, in de komende jaren steeds verder onder druk te staan**.** Daarbij is van belang te markeren dat de recente ruime winstijfers van NL banken toe te schrijven zijn aan eenmalige en tijdelijke factoren, zoals vrijgevallen voorzieningen. • Banken staan door het lage-renteklimaat voor een dilemma. Enerzijds willen zij de rentemarge op peil houden. Anderzijds zijn banken zich bewust dat het rekenen van een negatieve rente kan leiden tot minder spaarklanten, reputatieschade en inkomstenverlies op andere producten. DNB heeft geraamd dat compenserende maatregelen, zoals het door banken verlagen van hun operationele kosten en het verhogen van de vaste kosten van een bankrekening, bij een reëel scenario van blijvend lage rentes niet toereikend zijn om de rentemarge te herstellen. • Volgens DNB heeft 97% van de rekeningen een saldo onder de 100.000 euro. NL banken rekenen negatieve (spaar)rente vanaf dit bedrag. • In de discussie over negatieve spaarrentes wordt soms de mogelijkheid van een wettelijk verbod geopperd voor negatieve spaarrente op deposito's onder de waarde van €100.000. • Volgens DNB zijn er overwegend nadelen en risico's verbonden aan een verbod op negatieve rente. Zo kan een verbod op negatieve rente o.a. de winstgevendheid van banken uithollen en marktwerking tegengaan.Zowel DNB als de ACM wijzen er ook op dat een ingreep middels een grens/verbod averechts kan werken en de (kleine) spaarder mogelijk juist niet beschermt. • Het is ingewikkeld om eenduidig vast te stellen wat een gezond niveau van winstgevendheid is voor banken, en welke

doelstellingen hierin reëel en haalbaar zijn in een klimaat van langdurig lage rentes. Directie FM verkent dit vraagstuk daarom verder in het project 'winstgevendheid banken.'

KRACHTENVELD

- In de Europese Unie bestaat, voor zover wij hebben kunnen nagaan, geen bij wet opgenomen expliciet verbod op negatieve rente. Wel zijn er lidstaten waar op grond van jurisprudentie, voorschriften van de toezichthouder of nationale privaatrechtelijke regels beperkingen worden gesteld aan het rekenen van negatieve rente door banken.
- Banken hebben meermaals aangegeven de zorgen van spaarders over de dalende rente scherp op het netvlies te hebben.
- De Tweede Kamer heeft zich kritisch opgesteld t.a.v. het rekenen van negatieve (spaar)rentes door banken, net als diverse maatschappelijke belangenorganisaties.
  - Tijdens een tweeminutendebat van 6 juli 2021 kwamen twee moties over negatieve spaarrente aan de orde:

1) Motie Van Dijk/Grinwis (nr. 32545-143) verzoekt de regering, om een grensspaarsaldo te definiëren waaronder een negatieve spaarrente onwenselijk is en hierover met banken in gesprek te gaan, dan wel, indien banken niet bereid zijn zich te beperken tot dit grenssaldo, een wettelijk verbod op negatieve spaarrente vanaf de geformuleerde spaarsaldogrens voor te bereiden.
   - Deze motie is aangehouden om de ACM te kunnen raadplegen. De ACM heeft inmiddels aangegeven dat het de minister is toegestaan om een standpunt over een grensspaarsaldo in te nemen, tegelijkertijd is het de minister op grond van de mededingingsregels niet toegestaan om banken op te roepen om zich hieraan te houden of oproepen dat banken hier onderling afspraken over maken. Volgens de ACM kleven er daarnaast mogelijke nadelen en risico's aan het definiëren van een grensspaarsaldo, zo kan een verbod de kleine spaarder mogelijk juist niet beschermen. Ook is een wettelijk verbod op negatieve rente mogelijk in strijd met het Europees recht. Voorgaande is met de Kamer gedeeld en de motie is ontraden.
2) Motie Heinen/Alkaya (nr. 32545-142) verzoekt het kabinet om maatregelen uit te werken om negatieve rentes voor kleine spaarders te voorkomen en de Kamer hierover te informeren.Ter opvolging van deze motie vindt momenteel een eerste verkenning plaats van de mogelijkheden om een wettelijk verbod met een saldogrens in te voeren en vorm te geven. Ook dit is met de Kamer gedeeld, waarbij is benadrukt dat er nog niet wordt overgegaan tot daadwerkelijke invoering van een dergelijk verbod.

BEHANDELING	-
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	De minister heeft herhaaldelijk gecommuniceerd dat een negatieve rente voor gewone spaarders onwenselijk is, en dat het van groot belang is dat gewone spaarders voldoende mogelijkheden houden om te bankieren bij een bank die geen negatieve rente rekent.

1.17 VOORKOMEN WITWASSEN EN TERRORISMEFINANCIERING - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/FM/IBI
OMSCHRIJVING INHOUD	De rijksoverheid zet zich in om witwassen en terrorismefinanciering (TF) te voorkomen en bestrijden. Naar schatting wordt in Nederland jaarlijks 16 miljard euro witgewassen. Ten aanzien van de bestrijding (opsporing) is J&V eerstverantwoordelijk, voor het voorkomen van witwassen en TF (de poortwachtersfunctie van de financiële sector) is dat de minister van Financiën. Bij het voorkomen van witwassen en TF gaat het erom om te voorkomen dat criminelen het financiële stelsel gebruiken om hun vermogen uit criminele activiteiten wit te wassen. Centraal hierbij is de rol van de zogenoemde poortwachters tot het financiële stelsel. Dat zijn bijvoorbeeld financiële instellingen, notarissen en advocaten. Zij hebben op grond van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme de verplichting om onderzoek te doen naar hun cliënten en ongebruikelijke transacties te melden bij de Financiële inlichtingeneenheid (FIU-Nederland). Op dit terrein zijn de volgende thema's op dit moment het meest relevant. • **Aandacht voor vervulling poortwachtersfunctie.** De afgelopen periode is er flinke aandacht geweest voor het vervullen van de poortwachtersfunctie door met name de banken. Belangrijke zaken die spelen zijn de transacties van ING en ABN AMRO met het OM, het recent bekend geworden handhavingstraject van DNB bij de Rabobank, en de strafrechtelijke onderzoeken naar oud-topmannen van ABN AMRO en de vervolging van de voormalig CEO van ING. • **Wetsvoorstel plan van aanpak witwassen.** Medio 2019 hebben de ministers van J&V en FIN gezamenlijk een plan van aanpak witwassen naar de TK gestuurd, met daarin een scala aan maatregelen om de aanpak van witwassen en TF te verstevigen. Het plan kent drie pijlers: 1. verhogen van barrières om het financiële stelsel te gebruiken voor witwassen of TF, 2. vergroten effectiviteit poortwachtersfunctie en toezicht daarop, en 3. versterken opsporing en vervolging. De meeste maatregelen zijn inmiddels in werking gezet of afgerond. Een belangrijke maatregel waar dit nog niet voor geldt, is het wetsvoorstel plan van aanpak witwassen. Met dit wetsvoorstel wordt o.a. een verbod geïntroduceerd voor contante betalingen vanaf 3.000 euro, wordt de regelgeving voor trustdienstverlening flink aangescherpt, kunnen financiele instellingen informatie delen in geval van hoogrisicoklanten en krijgen de banken de mogelijkheid om gezamenlijk de transacties van hun cliënten te monitoren. Het

verbod op contante betalingen geldt alleen voor beroeps- of bedrijfsmatige verkopers van goederen (handelaren). Contante betalingen tussen particulieren, bijvoorbeeld bij verkoop via Marktplaats, vallen niet onder dit verbod. De Raad van State heeft een kritisch advies uitgebracht over het wetsvoorstel ten aanzien van het gedeelte over gezamenlijke transactiemonitoring. We verwachten begin 2022 u het aangepaste concept-wetsvoorstel voor te leggen.

- **UBO-trustregister.** Ter implementatie van de gewijzigde vierde anti-witwasrichtlijn werken de ministeries van FIN, J&V en EZK momenteel aan een register waarin informatie over uiteindelijk belanghebbenden (UBO's) van trusts en soortgelijke juridische constructies wordt opgenomen. Doel is het voorkomen van het gebruik van het financiële stelsel voor witwassen of terrorismefinanciering d.m.v. transparantie over wie achter juridische constructies zit. De Kamer van Koophandel gaat dit register beheren en het Bureau Economische Handhaving van de Belastingdienst doet de handhaving. Informatie die hiermee openbaar wordt, betreft o.a. naam, geboortemaand, geboortejaar, woonstaat en nationaliteit van iedere UBO en de aard en omvang van het door iedere UBO gehouden economische belang. De implementatietermijn is in maart 2020 verlopen. Er was veel tijd nodig om tot een beheerder van een register te komen doordat trusts op dit moment in Nederland niet geregistreerd worden en er daardoor geen logische beheerder was. De Implementatiewet voor het register is inmiddels door het parlement aanvaard. De onderliggende regelgeving ligt op dit moment voor advies bij de Raad van State. De technische realisatie van het register is gestart en wordt in de loop van 2022 afgerond. Het register is vergelijkbaar met het UBO-register voor vennootschappen en andere juridische entiteiten. Dat register maakt onderdeel uit van het handelsregister en is sinds 27 september 2020 van kracht.
- **Wetgevingsvoorstellen Europese Commissie.** De EC heeft in 2021 wetgevende voorstellen gepresenteerd waarmee beoogd wordt de Europese regels m.b.t. het voorkomen van het gebruik van het financiële stelsel voor witwassen of terrorismefinanciering verder te harmoniseren door het creëren van een *single rule book*. Ook stelt de EC voor om een Europese anti- witwasautoriteit (AMLA) op te richten. In september 2021 zijn de BNC-fiches m.b.t. deze voorstellen naar de TK gestuurd. Nederland heeft in een paper met andere lidstaten gepleit voor een EU-brede limiet op cashbetalingen van € 5.000 (met de mogelijkheid voor lidstaten om een lager plafond te hanteren) en sneller uitfaseren van het 500-euro biljet.

Deze voorstellen zijn onderdeel van het actieplan van de EC dat dient om het EU anti-witwasraamwerk effectiever te maken. Dit actieplan volgt op een onderzoek van de EC naar tekortkomingen in

het raamwerk naar aanleiding van een aantal grote witwascasussen in de EU (bijv. Danske Bank). Een van de conclusies van de review was dat regelgeving en toezicht te veel zijn gefragmenteerd, en dat daarom meer harmonisatie door middel van een verordening en de introductie van een EU anti-witwastoezichthouder overwogen zou moeten worden.

KRACHTENVELD

- **PvA Witwassen**: In het plan van aanpak witwassen staat een gezamenlijke aanpak met alle partijen uit de anti-witwasketen centraal (poortwachters, opsporingsautoriteiten, toezichthouders). Het plan is in nauw overleg met de verschillende partijen opgesteld en er vindt regelmatig overleg plaats over de voortgang van de maatregelen.
- Het voorkomen en bestrijden van witwassen en TF is overwegend een terrein waar alle politieke partijen het belang van inzien en onderstrepen. Er zijn uiteraard wel accentverschillen in de gewenste aanpak.
- **UBO-register trusts**. Alle lidstaten moeten een dergelijk register creëren. Doordat de richtlijn diverse lidstaatopties kent, zullen de registers niet volledig identiek zijn. Wel zullen alle registers op Europees niveau gekoppeld worden.
- Met de transparantie is er ook een spanning met privacy. De meeste politieke discussie bij het reeds ingevoerde UBO-register voor vennootschappen zag op dit punt. Hiervoor zijn diverse maatregelen getroffen die ook in het UBO-register voor trusts worden opgenomen.
- **EC-voorstellen**. De noodzaak van harmonisatie en de introductie van een Europese toezichthouder lijkt op brede steun te rekenen van zowel lidstaten als het Europees Parlement. De discussie richt zich met name op uitwerkingsvraagstukken, zoals welke entiteiten moeten onder het directe toezicht van de Europese toezichthouder vallen en hoe moet de governance van de autoriteit vorm worden gegeven. Op de achtergrond speelt ook de discussie over de vraag welke lidstaat het zetelland van de AML autoriteit zal worden. Veel lidstaten hebben hun interesse uitgesproken. Het kabinet heeft in de BNC-fiches bij de voorstellen aangegeven een verkenning te doen naar de kosten en baten van het naar NL halen van de autoriteit. De uitkomsten van deze analyse zullen kort na uw aantreden voorgelegd worden aan u en de minister van J&V. De TK heeft zich beperkt uitgelaten over dit onderwerp maar heeft wel schriftelijke vragen gesteld over de BNC-fiches.

BEHANDELING

- **Plan van aanpak witwassen.** Het wetsvoorstel plan van aanpak witwassen wordt begin 2022 ingediend in de TK.
- **UBO-register trusts**. De wet is inmiddels aanvaard. De onderliggende regelgeving zal in Q1 2022 afgerond worden. De technische realisatie zal later in 2022 afgerond zijn.

	• **EC voorstellen.** Thans vinden de onderhandelingen op Europees niveau plaats. De discussie over het gastland van de nieuwe Europese anti-witwastoezichthouder zal vermoedelijk niet in de eerste helft van 2022, onder Frans voorzitterschap, beslecht worden.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Na de schikking van ING inzake witwassen is er veel publicitaire aandacht geweest voor met name ingewikkelde constructies die witwassen via banken mogelijk maken. Er is momenteel aandacht in de media voor de vraag of de inzet die banken moeten plegen om witwassen te voorkomen in balans is met de inzet van de publieke partijen in de opsporing. Daarnaast is er ook aandacht voor de-risking door banken, waarbij ze de toegang tot financiële dienstverlening voor verschillende sectoren (zoals coffeeshops, autohandel, NGOs, sekswerkers) beperken onder verwijzing naar de anti-witwasregelgeving.

1.18 BETALINGSVERKEER EN FINTECH - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/FM/IBI
OMSCHRIJVING INHOUD	• Het Nederlandse beleid op het gebied van betalingsverkeer is erop gericht een veilig, betrouwbaar, efficiënt en toegankelijk betalingsverkeer te waarborgen. Daarbij beoogt het beleid bij te dragen aan innovatie in de sector, waarbij consumentenbescherming en het waarborgen van privacy prioriteit hebben. Dit wordt bereikt door een combinatie van wetgeving (waarvan het grootste gedeelte op EU-niveau) en dialoog met de sector en gebruikers (bijvoorbeeld in het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer). • De Europese Commissie heeft in september 2020 een mededeling betreffende een Digital Finance Package gepubliceerd, bestaande uit twee strategieën (Digital Finance en retailbetalingen) en drie verordeningen (t.a.v. Crypto's, het gebruik van blockchain bij de handel in financiële instrumenten en Digitale Weerbaarheid). Dit pakket maatregelen ziet op de kansen en risico's van digitalisering in de financiële sector en de verdere ontwikkeling van het EU-betalingsverkeer. • In de Digital Finance strategie presenteert de Commissie een aantal acties voor de komende jaren om de digitalisering in de financiële sector verder aan te jagen. Zo is er bijvoorbeeld aandacht voor het gebruik van kunstmatige intelligentie, het ontwikkelen van een data space voor financiële data en het verder ontwikkelen van het open finance raamwerk. • De strategie voor retailbetalingen identificeert de prioriteiten en doelstellingen voor de komende vier jaren. De strategie beoogt de ontwikkeling van instant payments en Europese betaaloplossingen mogelijk te maken, zet in op een hoog niveau van consumentenbescherming en veiligheid van betaaloplossingen, en wil de Europese afhankelijkheid van grote wereldwijde (niet-Europese) spelers op dit gebied verminderen. Deze maatregelen komen aan bod bij de review van de betaaldienstenrichtlijn (PSD2), die in 2022/2023 plaatsvindt. • Het voorstel voor de verordening Markten in Crypto-Activa (MiCA) heeft als doel het uitgeven van crypto's (waaronder zgn. stablecoins) en het verlenen van bepaalde cryptodiensten te reguleren. Het gaat hierbij om prudentiële regels en regels t.a.v. consumentenbescherming en marktintegriteit. • Daarnaast wordt er in Europa ook onderhandeld over de verordening voor een Digital Operational Resilience Act (DORA). Deze verordening harmoniseert en centraliseert regels t.a.v. digitale weerbaarheid (cybersecurity) in de financiële sector. Daarnaast wordt er een licht toezichtregime geïntroduceerd op cruciale ICT-leveranciers van financiële instellingen.

- Het Digital Finance pakket sluit daarnaast aan bij het eigen nationale Fintech-actieplan, waar een aantal voornemens t.a.v. het stimuleren van de Nederlandse fintechsector zijn opgenomen.
- Op nationaal niveau speelt het initiatiefwetsvoorstel Wet beschikbaarheid basisbetaalrekening Nederlanders in het buitenland (Wbbnb) van het lid Sneller (D66) waarmee het recht wordt gecreëerd voor Nederlanders buiten de EU om een basisbetaalrekening bij een Nederlandse bank aan te vragen en aan te houden. Dit recht bestaat al voor personen die rechtmatig in de EU verblijven (richtlijn betaalrekeningen).

KRACHTENVELD

- Het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB) speelt een belangrijke rol in de governance van het Nederlandse betalingsverkeer. Dit samenwerkingsverband richt zich op een goede werking van het betalingsverkeer, zowel aanbieders als gebruikers van betaaldiensten zijn vertegenwoordigd onder voorzitterschap van De Nederlandsche Bank (DNB).
- In een schriftelijk overleg met de TK over het digital finance pakket zijn o.a. vragen van de TK beantwoord over gegevensdeling (PVV) en de borging van privacy van consumenten (PVV, SP), risico's van open finance (SP), een beeld van adoptie van instant payments in lidstaten (VVD), en de reikwijdte van PSD2 (SP, liever afbouw dan uitbreiding). In algemene zin is bij betaaldiensten de bescherming van de privacy een politiek aandachtspunt.
- T.a.v. cryptodienstverleners is er in de Kamer in het kader van het MiCA-voorstel aandacht geweest voor de administratieve lasten voor cryptodienstverleners (m.n. SP en VVD in TK, en GO in EK), zie ook het fiche over heffingen.

BEHANDELING

- De Commissie zal in de komende jaren de actiepunten uit de Digital Finance strategie en de strategie voor retailbetalingen uitwerken en t.z.t met concrete voorstellen gaan komen.
- Bij de Ecofin-raad in maart 2021 zijn raadsconclusies aangenomen ten aanzien van de strategie voor retailbetalingen. Als prioriteiten gelden: het bevorderen van instant payments, toekomstbestendige wetgeving met het oog op digitalisering en het bevorderen van een innovatief, open, weerbaar, veilig en inclusief ecosysteem voor betalingen.

In 2021 wordt ook een nationale evaluatie uitgevoerd naar de effecten en doeltreffendheid van de implementatiewet PSD2. Bij de evaluatie is de bescherming van gegevens (privacy) een belangrijk aandachtspunt, net als de gevolgen van PSD2 voor marktverhoudingen. De evaluatie wordt begin 2022 afgerond.

- Voor zowel het MiCA als het DORA-voorstel is eind 2021 een Raadsakkoord bereikt. Het Europees Parlement moet op beide

trajecten nog het standpunt bepalen. De Triloogfase met Raad, EC en EP zal begin 2022 beginnen.

-
- De Kamer wordt halfjaarlijks op de hoogte gehouden van de voortgang van het fintech-actieplan. In 2022 wordt opnieuw een fintech onderzoek uitgevoerd.
- Het initiatiefwetsvoorstel (van het lid Sneller) Wet beschikbaarheid basisbetaalrekening Nederlanders in het buitenland (Wbbnb) is voor de zomer van 2021 geconsulteerd. Naar verwachting zal het initiatiefwetsvoorstel binnenkort aanhangig worden gemaakt bij de Tweede Kamer.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

- Wij staan positief tegenover het Digital Finance pakket en steunen de beleidsvoornemens van de Commissie. Hierbij vinden wij het van belang dat de financiële sector verder digitaliseert, maar de voordelen die dit oplevert moeten primair bij de klanten van financiële instellingen terecht komen.
- Bij de totstandkoming van de strategie voor retailbetalingen en de daaropvolgende raadsconclusies zijn vanuit Nederland de gegevensbeschermingsrisico's bij datadeling benadrukt in het kader van de evaluatie van PSD2 en eventuele toekomstige voorstellen ten aanzien van open finance. We zullen hiervoor aandacht blijven vragen bij de nadere stappen die gezet worden naar aanleiding van deze strategie.
- Ook staan wij positief en constructief tegenover de MiCA- en DORA-voorstellen, en werken wij nauw samen met andere lidstaten, met name DUI, FRA, ITA en SPA, maar ook met andere like-minded lidstaten. Daarnaast wordt er goed samengewerkt met AFM, DNB en bij het DORA-voorstel ook met EZK en J&V.
- Met het fintech-actieplan werken wij samen met AFM, DNB en EZK en wordt de dialoog met de sector aangegaan.
- Tijdens de behandeling van het initiatiefwetsvoorstel Wbbnb moet het kabinet hierover ook een standpunt innemen. Er wordt op dit moment nader onderzoek gedaan naar de onderliggende feiten, hierbij is er specifiek aandacht voor de problemen van de doelgroep, de kosten die banken moeten gaan maken, en de proportionaliteit van het initiatiefwetsvoorstel.

1.19 BETALINGSVERKEER – CONTANT GELD - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/FM/IBI

OMSCHRIJVING INHOUD

- Contant geld vervult een belangrijke rol in onze samenleving en heeft maatschappelijke functies die verder reiken dan de efficiency van het toonbankbetalingsverkeer, zoals inclusiviteit en het bieden van een terugvaloptie bij digitale ontwrichting (bijvoorbeeld een pinstoring).
- Het gebruik van contant geld aan de kassa nam de afgelopen jaren steeds verder af in Nederland en is versneld gedaald door het coronavirus. Eind 2020 werd 20% van de betalingen met contant geld gedaan (in 2019: 32%, in 2018: 37%).
- Voor een goede toegang tot het chartale betalingsverkeer zijn voorzieningen nodig, zoals voldoende geldautomaten, afstortautomaten en een hoge acceptatie van contant geld bij winkeliers.
- Om de kosten van de chartale infrastructuur voor de banken laag te houden is in 2019 de Geldmaat-transitie gestart, waarbij de geldautomaten van de drie grootbanken (ABN AMRO, ING en Rabobank) worden omgebouwd tot een gedeeld netwerk van Geldmaat-automaten.
- Om de toegang tot geldautomaten te waarborgen geldt momenteel de afspraak dat inwoners van Nederland binnen een straal van 5 kilometer toegang dienen te hebben tot een geldautomaat. Deze vijfkilometernorm staat onder meer onder druk door de sluiting van geldautomaten in verband met plofkraken en daarmee gepaard gaande veiligheidsrisico's. Ook een groot deel van de sealbagautomaten (automaten waar winkeliers hun geld kunnen afstorten) zijn om die reden de afgelopen maanden gesloten.
- De acceptatie van contant geld door winkeliers is vooralsnog hoog; 96% van de toonbankinstellingen accepteert contant geld blijkt uit een recent onderzoek. Momenteel wordt onderzocht of de acceptatie in de praktijk overeenkomt met dit onderzoek.
- Bij een structureel lager gebruik van contant geld is de vraag wat een maatschappelijk efficiënte chartale infrastructuur kan zijn op middellange termijn (2026). McKinsey heeft hier in opdracht van De Nederlandsche Bank onderzoek naar gedaan. Het onderzoek is begin juli door het ministerie van Financiën aangeboden aan de Tweede Kamer.
- Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek voert DNB momenteel gesprekken met stakeholders (zoals consumentenorganisaties, winkeliers en de banken) over een convenant contant geld. In dit convenant worden onder andere afspraken gemaakt over de toegang tot opname- en afstortpunten, de kosten hiervan, en de acceptatie van contant geld.

KRACHTENVELD	• Over de bereikbaar- en beschikbaarheid van geldautomaten en de acceptatie van contant geld zijn afspraken gemaakt in het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB). Dit samenwerkingsverband richt zich op een goede werking van het betalingsverkeer. Zowel aanbieders als gebruikers van betaaldiensten zijn vertegenwoordigd onder voorzitterschap van DNB (onder andere ouderenorganisaties, de Oogvereniging, Horeca Nederland en de Betaalvereniging). • Vanuit de Tweede Kamer is er veel aandacht voor de acceptatie en beschikbaarheid van contant geld. Een motie van het lid Alkaya (SP) die regering verzoekt erop toe te zien dat contant geld breed geaccepteerd blijft als betaalmiddel in onze samenleving, en maatregelen te treffen als de acceptatie structureel blijft dalen, is in 2020 met algemene stemmen aangenomen. Ook is een motie van het lid Van Houwelingen (FvD) over het garanderen dat contant geld een wettelijk betaalmiddel blijft, in oktober 2021 met algemene stemmen aangenomen en afgelopen juni een motie van het lid Nijboer (PvdA) over het kosteloos geld kunnen blijven opnemen (135 stemmen voor). • De acceptatie en bereikbaarheid van contant geld vormt ook een onderdeel van de strategie voor retailbetalingen in de EU van de Europese Commissie. Hierbij is van belang dat NL in verhouding tot andere lidstaten een laag gebruik van contant geld kent.
BEHANDELING	• In de aanbiedingsbrief van het onderzoek naar de toekomst van de chartale infrastructuur in Nederland is richting de Kamer aangegeven dat in het geval het de partijen niet lukt om tot een convenant te komen, wetgeving wordt overwogen. De verwachting is dat de gesprekken begin 2022 worden afgerond.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	• Het heeft onze voorkeur om tot afspraken in MOB-verband te komen. Indien nodig worden er wettelijke maatregelen overwogen op het gebied van bekostiging, de acceptatie- en beschikbaarheid van contant geld. • Sommige winkels accepteerden in verband met het coronavirus geen contant geld. Uit onderzoek blijkt dat het risico van besmetting via contant geld niet groter is dan besmetting via andere oppervlaktes. In de communicatie rondom corona is daarom benadrukt dat het voor het functioneren van het betalingsverkeer belangrijk is dat toonbankinstellingen contant geld blijven accepteren.

1.20 BEKOSTIGING FINANCIEEL TOEZICHT - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/FM
OMSCHRIJVING INHOUD	• Het toezicht op financiële instellingen wordt uitgevoerd door de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en De Nederlandsche Bank (DNB). De kosten die de toezichthouders maken worden volledig gedragen door de ondertoezichtstaande instellingen, met uitzondering van het toezicht op de BES-eilanden. Deze doorberekening is gebaseerd op het profijtbeginsel uit het rapport Maathouden 2014. • De toezichthouders zijn voor de totale kosten die ze in een jaar mogen maken gebonden aan een kostenkader dat vierjaarlijks door de ministers van Financiën en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid wordt vastgesteld. De minister van SZW is hiervoor medeverantwoordelijk in verband met het toezicht op pensioenfondsen. • Voor het doorberekenen van toezichtkosten aan ondertoezichtstaande partijen bestaat een wettelijk systeem. Hierin is de sector verdeeld in toezichtcategorieën zoals banken, verzekeraars, accountants, beleggingsondernemingen, etc. Elke categorie draagt aan de hand van de toezichtinspanningen een deel van de begroting van de toezichthouder. Per toezichtcategorie is een maatstaf bepaald op basis waarvan de kosten onder de individuele instellingen binnen een categorie worden verdeeld. Dit kan bijvoorbeeld omzet of het aantal transacties zijn. Dit systeem als geheel moet zorgen voor voorspelbare en stabiele heffingen voor de instellingen. Jaarlijks worden de heffingen voor de instellingen bij ministeriële regeling vastgesteld aan de hand van de begroting voor dat jaar en op basis van de aard en omvang van de populatie. • **Wetswijzigingen om fluctuaties in de heffingen te beperken.** De heffingen voor bepaalde categorieën instellingen zijn de afgelopen jaren aan fluctuaties onderhevig. Dit heeft te maken met incidentele situaties, zoals Brexit of het onder toezicht brengen van nieuwe activiteiten. Soms kan aan nieuwe partijen niets in rekening worden gebracht omdat (omzet)gegevens nog niet bekend zijn, in andere gevallen leidt doorberekening tot onevenredig hoge kosten. Daarom zijn wetswijzigingen in voorbereiding die het mogelijk maken voor de toezichthouders om (i) een reserve aan te houden voor incidentele kosten en (i) de mogelijkheid te bieden om met toestemming van de ministers een hoog exploitatiesaldo over meer jaren te verspreiden. Beide zaken moeten stabiele en voorspelbare heffingen bevorderen.

KRACHTENVELD	• Sinds 2015 worden in Nederland alle toezichtkosten aan de sector doorberekend. Daarvoor bestond een gedeeltelijke overheidsbijdrage. • In de laatste jaren klinken steeds vaker kritische geluiden vanuit de sector over de stijging en onvoorspelbaarheid van toezichtkosten. • In de politiek klinken kritische geluiden over de stijging van de kosten bij de toezichthouders. Tegelijk is de algemene tendens dat de meeste partijen voor meer en beter toezicht op de financiële sector zijn. Een belangrijk punt voor veel partijen is dat de kosten de toegang tot de markt niet mogen belemmeren en bijvoorbeeld de ontwikkeling van Fintech niet in de weg moet staan.
BEHANDELING	• Het wetsvoorstel met de wijzigingen van de bekostigingsregelgeving ligt in de Tweede Kamer. De Kamer heeft schriftelijke vragen gesteld die begin 2022 worden beantwoord.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	-

1.21 STAATSSCHULDFINANCIERING, EVALUATIE RENTERISICOKADER & GROENE OBLIGATIES - PROCESBESCHRIJVING

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/Agentschap
OMSCHRIJVING INHOUD	*Staatsschuldfinanciering en evaluatie renterisicokader* Het Agentschap is verantwoordelijk voor de financiering van de staatsschuld en doet dit door leningen uit te geven op de geld- (looptijd <= 1 jaar) en kapitaalmarkt (looptijd > 1 jaar). Om tegenvallers onder het uitgavenplafond wegens een onverwachte stijging van de rente te voorkomen, wordt tenminste iedere 6 jaar een renterisicokader opgesteld. Binnen het huidige kader (2020-2025; bijgewerkt in 2021) wordt gestuurd op: • Een gemiddelde looptijd van de schuld- en swapportefeuille die wordt verlengd van 6,4 jaar (eind 2019) naar minimaal 8 jaar. Het Agentschap zal voor aanvang van elk nieuw kalenderjaar een jaarlijkse looptijdtarget vaststellen die aan deze doelstelling bijdraagt. • Het 12-maands gemiddelde renterisicobedrag (RRB) mag gedurende het beleidskader oplopen tot maximaal 25% van de staatsschuld. Het RRB is dat deel van de schuld (inclusief swaps) waarover binnen 12 maanden de rente opnieuw moet worden vastgesteld. De gewenste gemiddelde looptijd en RRB kunnen worden bereikt door schulduitgiftes met langere looptijden te doen, bestaande renteswaps vroegtijdig te beëindigen en/of door nieuwe renteswaps af te sluiten. De laatste jaren is de inzet van renteswaps zo beperkt mogelijk gehouden. Het huidige kader is eind 2019 opgesteld. In 2021 heeft een interne evaluatie plaatsgevonden en zijn de risicokaders aangescherpt. In 2023 zal de volgende interne evaluatie van dit kader plaatsvinden. *Groene obligaties* In 2019 heeft het Agentschap voor het eerst een groene obligatie uitgegeven. De obligatie heeft een looptijd van 20 jaar en kon rekenen op veel interesse uit de markt (pensioenfondsen, verzekeraars, banken). Alle opbrengsten die met deze obligaties worden opgehaald zijn bedoeld voor 'groene' uitgaven en investeringen in de duurzame energie, energie-efficiëntie, duurzaam vervoer en klimaatadaptatie. Jaarlijks, en voor het eerst in 2020, legt het Agentschap verantwoording af over de toewijzing van de opbrengsten en de milieu impact van de investeringen. In 2022 wordt de bestaande groene obligatie voor een substantieel bedrag heropend.

Het wordt wederom onderzocht om in 2023 een tweede groene obligatie uit te geven. Voorwaarde voor uitgifte is dat er voldoende allocatiemogelijkheden aan jaarlijkse klimaat-gerelateerde uitgaven zijn die ook zoveel mogelijk overeenkomen met de Europese groene taxonomie.

KRACHTENVELD

Staatsschuldfinanciering en evaluatie renterisicokader

Politiek
Er is aandacht in de Tweede Kamer voor de stijging van de staatsschuld. Gezien de huidige lage rentes roepen enkele partijen op om de gemiddelde looptijd van de staatsschuld verder te verlengen.

Financiële markten:
De afgelopen jaren is er vanuit de financiële markten veel vraag geweest naar lange uitgiftes vanwege de lage rentes. Gezien de huidige hoge inflatie en mogelijke toekomstige rentestijgingen kan deze vraag veranderen.

Groene obligaties

Politiek
Verschillende politieke partijen hebben aangegeven voorstander te zijn van het uitgeven van groene obligaties.

Financiële markten:
Er is vanuit de markt veel vraag naar groene obligaties, steeds meer landen en instellingen geven dit soort leningen uit waardoor de markt meer volwassen wordt. De prijs van de bestaande groene obligatie is competitief gebleken en niet duurder dan reguliere obligaties.

BEHANDELING

De financiering van de staatsschuld wordt in de Kamer behandeld bij de jaarlijkse begrotingsbehandeling van hoofdstuk IX.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

Staatsschuldfinanciering en evaluatie renterisicokader

Een verlenging naar een gemiddelde looptijd die substantieel hoger is dan 8 jaar zal volgens de huidige verwachtingen aanpassingen van het uitgiftebeleid en/of een grotere inzet van rentederivaten vereisen. Uitgiftes van obligaties met een 50-jarige looptijd zouden een optie zijn. Tot nu toe kiest het Agentschap hier niet voor omdat er relatief weinig vraag naar deze looptijd is vanuit de financiële markten en de belastingbetaler daardoor relatief duur uit zou zijn.

Groene obligaties
Gezien de vraag vanuit de markt is het wenselijk om in 2023 nog een nieuwe groene obligatie te veilen. Het uitgeven van een 'sociale'

obligatie, zoals door de Europese Commissie veelvuldig is gedaan (SURE programma), wordt meegenomen in het verdere onderzoek. Vanwege de marktvraag en het feit dat er reeds ervaring is met een groene obligatie, ligt dit vooralsnog minder voor de hand.

1.22 AANBESTEDINGEN BETALINGSVERKEER EN DE BEOORDELING VAN DE ERNSTIGE BEROEPSFOUT - NIET DIRECT ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/Agentschap
OMSCHRIJVING INHOUD	De aanbestedingen van het betalingsverkeer worden door het Agentschap gecoördineerd. Het betalingsverkeer is in percelen opgesplitst: • Het girale betalingsverkeer van de Belastingdienst (circa 10% van Nederlandse betalingsverkeer); • Huidige verlener: ING Bank • Looptijd overeenkomst: tot 2026 (geen mogelijkheden meer om te verlengen) • Het Giraal Betalingsverkeer van het Rijk (bestaat uit ongeveer 35 Rijksonderdelen, gezamenlijk circa 1% van het Nederlandse betalingsverkeer); • Nieuwe verlener (per november 2021): ING Bank • Looptijd overeenkomst: tot in 2025, daarna nog mogelijkheid tot maximaal 2029 • Het inkomende online en cards betalingsverkeer van het Rijk (inkomende betalingen); • Nieuwe verlener (per november 2021): CM Payments • Looptijd overeenkomst: tot 2025, daarna nog mogelijkheid tot maximaal 2029 • Credit cards (uitgaande betalingen): • Verlener: ICS Cards • Looptijd overeenkomst: tot in 2024, daarna nog mogelijkheid tot maximaal 2028. • Contant geld en vervoer contant geld: • Nieuwe verlener: Travelex • Looptijdovereenkomst: tot in 2025 • Het internationale betalingsverkeer van de Ministeries van Buitenlandse Zaken en Defensie: • Aanbesteding in voorbereiding • Gunning voorzien voor begin 2022.
KRACHTENVELD	**Politiek**: Er is veel aandacht in de Tweede Kamer voor het betalingsverkeer van het Rijk (‘de huisbankier’). De transactieovereenkomst van ING met het OM in 2017 leidde tot de vraag onder welke omstandigheden het Rijk een overeenkomst met een bank of financiële dienstverlener kan/moet opzeggen. Uit vragen van de TK blijkt ook dat er hoge MVO-eisen en wensen gesteld mogen worden aan een bank, als verlener van diensten aan het Rijk. **Financiële instellingen:**

Het aantal Nederlandse banken dat het giraal betalingsverkeer van het Rijk kan bedienen is beperkt gezien de omvang ten opzichte van het totale Nederlandse betalingsverkeer. Buitenlandse banken hebben beperkte belangstelling voor de aanbestedingen.
Het proces van aanbesteding blijkt bij veel financiële instellingen onbekend/nieuw. Ten aanzien van de wijze waarop de Ernstige Beroepsfout tijdens de aanbesteding is gedefinieerd en beoordeeld, hebben de financiële instellingen geen bezwaren kenbaar gemaakt.

Departementen:
Het betalingsverkeer van het Rijk is niet gebundeld. Ieder departement en rijksonderdeel, bijv. CJIB en DUO, dient na een aanbesteding de aansluiting op een nieuwe dienstverlener te implementeren. Daarom zijn zij ook nauw betrokken bij de diverse aanbestedingen.

BEHANDELING

De volgende aanbesteding loopt op dit moment:

- internationale betalingsverkeer van de ministeries van Buitenlandse Zaken en Defensie

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

Het Rijk heeft uiteenlopende belangen ten aanzien van het betalingsverkeer: de continuïteit van het betalingsverkeer, de reputatie van de financiële dienstverleners (o.a. het MVO beleid), behoud van concurrentie en toekomstbestendigheid. Tegelijkertijd is de wendbaarheid van het Rijk beperkt door de grote omvang van het betalingsverkeer van het Rijk en het beperkt aantal dienstverleners dat het Rijk kan bedienen.

Naar aanleiding van de transactieovereenkomst met ING in 2018 worden financiële dienstverleners, naast verhoogde wensen en eisen op MVO-terrein, tijdens de aanbestedingen beoordeeld op de clausule ‘Ernstige Beroepsfout’ en kan ook tijdens de looptijd van de overeenkomst de overeenkomst worden opgezegd indien de dienstverlener ernstige fouten maakt.

De Ernstige Beroepsfout is een facultatieve uitsluitingsgrond uit de Aanbestedingswet. Dit betekent dat een inschrijver van een aanbesteding kan worden uitgesloten indien de inschrijver een ernstige fout heeft gemaakt. De inschrijver krijgt op basis van de Aanbestedingswet wel tijdens de aanbesteding de gelegenheid om de Aanbestedende dienst ervan te overtuigen dat er adequate maatregelen zin getroffen om herhaling te voorkomen (de zogeheten zelfreinigende maatregelen). Indien een inschrijver aangeeft een Ernstige Beroepsfout gemaakt te hebben, moet het Agentschap de inschrijving beoordelen of de zelfreinigende maatregelen van de inschrijver voldoende zijn om het vertrouwen in de inschrijver te

herstellen. Indien dit het geval is, wordt de inschrijver op grond hiervan niet uitgesloten van de aanbesteding.

Daarnaast heeft het Agentschap in de bestaande en nieuwe overeenkomsten aangepaste **opzeggingsgronden** opgenomen, zodat de overeenkomst met een financiële dienstverlener (een bank of een betaaldienstverlener (PSP)) opgezegd kan worden indien de dienstverlener tijdens de duur van de overeenkomst een zware boete van de toezichthouder opgelegd krijgt of herroepelijk strafrechtelijk veroordeeld wordt. De dienstverlener heeft ook hier de mogelijkheid aan te geven welke maatregelen getroffen zijn/worden om herhaling te voorkomen. Het Agentschap zal deze maatregelen vervolgens beoordelen en besluiten of opzegging van de overeenkomst proportioneel is aan de hand van de aangeleverde informatie van de bank/betaaldienstverlener.

1.23 AIR FRANCE – KLM - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/Financieringen
OMSCHRIJVING INHOUD	Air France-KLM is een 9,3% staatsdeelneming van de Nederlandse staat. In KLM heeft de staat een aandeel van 5,92%. In 2020 heeft de Nederlandse staat financiële steun verleend aan KLM om de liquiditeitspositie van de onderneming te verbeteren zodat het bedrijf de gevolgen van de vliegbeperking veroorzaakt door de COVID-19 crisis kan doorstaan. Het kabinet achtte het noodzakelijk deze steun te verlenen vanwege het publieke belang van KLM voor Nederland met het intercontinentale bestemmingennetwerk op Schiphol. Ook de Franse staat heeft steun aan Air France verleend. Met KLM was afgesproken dat zij een herstructureringsplan zouden indienen om de beïnvloedbare kosten met minimaal 15% te reduceren, waarbij ook de werknemers via de arbeidsvoorwaarden een bijdrage zouden leveren aan deze kostenreductie. Dit plan heeft het kabinet op 3 november 2020 goedgekeurd. Destijds is aangegeven dat op termijn de kapitaalpositie van de onderneming verbeterd zou moeten worden, waarvoor mogelijk steun van de staten benodigd zou zijn. Hierover is de Nederlandse staat de afgelopen periode in gesprek geweest met KLM, Air France – KLM, de Franse staat en de Europese Commissie. De Kamer is hier steeds vertrouwelijk over geïnformeerd. Inmiddels heeft de Franse staat kapitaalsteun verleend aan Air France. KLM heeft aangegeven dat de acute nood minder hoog is. De Nederlandse staat is nog in gesprek met alle partijen, waaronder de Europese Commissie, voor het geval dat KLM onder voorwaarden ook steun nodig heeft.
KRACHTENVELD	Verschillende departementen zijn betrokken bij dit dossier: FIN, IenW, EZK, AZ en in sommige gevallen ook SZW). Voorbereidende besluitvorming vindt plaats in een bewindspersonenoverleg met de bewindslieden van deze departementen en vervolgens in de MR. Er is nauw contact met KLM, Air France – KLM, de Europese Commissie en de Franse staat De Kamer wordt naast openbare brieven ook geïnformeerd door middel van vertrouwelijke (technische) briefings en vertrouwelijke Kamerbrieven aan de vaste Kamercommissie voor Financiën in verband met de koersgevoeligheid van dit onderwerp.

BEHANDELING	De komende periode worden de gesprekken met de onderneming en de EC voortgezet voor het geval dat KLM onder voorwaarden ook steun nodig heeft.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Belangrijke factor is het herstel van de luchtvaartsector als gevolg van COVID-19. Deze toont tekenen van herstel, maar is ook met onzekerheid omgeven. Vanzelfsprekend is dit van invloed op de (eventuele) kapitaalbehoefte van KLM. Het verhogen van de vliegticketbelasting (met taakstelling van EUR 400 mln. bovenop bestaande EUR 200 mln.) in het coalitieakkoord kan ook gevolgen hebben voor de (vermogenspositie van) KLM. Het is van belang de Kamer goed geïnformeerd te houden over mogelijke ontwikkelingen, de relatie en het gezamenlijk optrekken met de Franse staat en de gesprekken met de Europese Commissie. Na de aandelenaankoop van het kabinet in 2019 en de staatssteun als gevolg van de coronacrisis staat dit dossier, nog meer dan in de jaren daarvoor, volop in de belangstelling.

1.24 IMPACT COVID19-CRISIS OP STAATSDEELNEMINGEN - NIET DIRECT ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/Financieringen

SCHIPHOL

OMSCHRIJVING INHOUD

N.V. Luchthaven Schiphol is een 69,77% staatsdeelneming.

Schiphol Group ("Schiphol") is hard geraakt door de gevolgen van de COVID-19-pandemie. Het aantal passagiers daalde in 2020 met 70,9 procent ten opzichte van 2019. In de eerste helft van 2021 was sprake van enige mate van herstel, maar minder dan verwacht. Schiphol denkt dat het aantal passagiers pas vanaf 2024 weer op het niveau zal zijn van 2019. In 2020 heeft Schiphol een verlies geleden van 563 miljoen euro (vergeleken met een winst van 355 miljoen euro in 2019) en een netto-omzet van 688 miljoen euro (2019: 1.615 miljoen euro). In de eerste helft van 2021 bedroeg het verlies 158 miljoen euro (258 miljoen euro zonder NOW-regeling en waardestijgingen vastgoed).

Om te kunnen beschikken over voldoende liquiditeit heeft Schiphol in 2020 en de eerste helft van 2021 een bedrag van 3.235 miljoen euro aangetrokken door uitgifte van (groene) obligaties en inzet van andere faciliteiten. Hiermee heeft Schiphol in ieder geval voorzien in zijn liquiditeitsbehoeften tot ver in 2022. Schiphol verwacht geen kasstroomproblemen op de korte termijn en verwacht niet geconfronteerd te worden met financieringsproblemen op de middellange of lange termijn.

Daarnaast heeft Schiphol een reorganisatie en andere kostenbesparende maatregelen doorgevoerd wat heeft geleid tot een verlaging van de totale bedrijfslasten met circa 20 procent. De investeringskosten zijn in 2020 gereduceerd met 25% en deze reducties worden voorgezet. Ook heeft Schiphol een beroep gedaan op de NOW voor een bedrag van 160 miljoen euro in 2020 en is er over 2019 en 2020 geen dividend uitbetaald.

Op 29 oktober 2021 heeft Schiphol de nieuwe tarieven vastgesteld voor de periode april 2022-april 2025. Er worden materiele stijgingen beoogd van 9% in 2022, 12% in 2023 en 12% in 2024. Dit komt deels door een geprognosticeerd lager aantal vluchten in de eerste jaren waar de kosten over moeten worden verdeeld en deels doordat Schiphol gebruik maakt van het recht uit de Wet Luchtvaart de misgelopen havengelden in de periode 2020-2021 met de nieuwe tarieven te verrekenen. De luchtvaartmaatschappijen verzetten zich hevig tegen de voorgenomen tariefstijgingen, en in het bijzonder het verrekenen van de misgelopen havengelden. De luchtvaartmaatschappijen hebben een klacht ingediend bij de ACM De

	ACM doet voor 30 december 2021 in ieder geval uitspraak over de vraag of de nieuwe tarieven die door Schiphol zijn vastgesteld per 1 april 2022 mogen worden toegepast of dat deze moeten worden opgeschort. Daarna heeft de ACM nog drie maanden te tijd om de klacht verder af te handelen. Uit dit onderzoek zou alsnog kunnen blijken dat Schiphol haar tarieven dient aan te passen.
KRACHTENVELD	Algemeen: • Beleidsministerie: I&W. • Mede-aandeelhouders: Gemeente Amsterdam (20,03%), Gemeente Rotterdam (2,2%) en Aeroport de Paris (AdP, 8%). Het aandeelhouderschap van AdP is het gevolg van een kruisparticipatie (er is aangekondigd dat deze kruisparticipatie beëindigd gaat worden). • Toezichthouder: ACM (gereguleerde havengelden) • Klanten: Luchtvaartmaatschappijen, exploitanten winkels en horeca, huurders vastgoed.
BEHANDELING	Het afgelopen jaar zijn wij in nauw contact geweest met de onderneming over de financiële situatie en de te nemen maatregelen om de financiële positie van Schiphol te borgen.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTING	In onze gesprekken met Schiphol gelden de volgende uitgangspunten: • Financiële onafhankelijkheid: focus op eigen financiële positie Schiphol, en waar mogelijk en opportuun, steun aan luchtvaartmaatschappijen en andere klanten. • Het, binnen de grenzen van de financiële positie van Schiphol, zo veel mogelijk op peil houden van het investeringsprogramma (om achterstallig onderhoud in de toekomst te voorkomen)
NS	
OMSCHRIJVING INHOUD	Nederlandse Spoorwegen (NS) is een 100% deelneming van de Nederlandse staat. *Financiële gevolgen COVID-19* NS heeft in 2020 als gevolg van COVID-19 € 2,6 miljard verlies geleden. NS heeft een besparingspakket opgesteld, waarmee structureel €1,4 miljard zal worden bespaard. Alle OV-vervoerders krijgen een beschikbaarheidsvergoeding openbaar vervoer (welke 93% van het kostenniveau 2019 dekt) uit de algemene middelen. Deze is toegezegd tot 1 september 2022. Vanwege de opnieuw opgelaaide coronacrisis en de verwachte structurele negatieve effecten (o.a. meer thuiswerken) wordt er gekeken naar nieuwe

steunmaatregelen voor het OV na 1 september 2022. Hierover zijn verkennende gesprekken opgestart.

Nieuwe HRN concessie 2025
De concessie van het Hoofdrailnet (HRN) vanaf 2025 wordt door IenW onderhands gegund aan NS. Het is voor NS van belang dat de nieuwe concessie voor tien jaar wordt verstrekt door IenW en dat deze voldoende rendement oplevert om de verliezen uit de huidige concessieperiode terug te kunnen verdienen.

Abellio
NS is via dochteronderneming Abellio actief in het VK en Duitsland. Om ervoor te zorgen dat de buitenlandse activiteiten geen negatieve effecten hebben op de dienstverlening op het Nederlandse spoor, is een risicokader vastgesteld met een maximum risico dat NS kan lopen. Abellio was in 2020 verlieslatend. In Duitsland is Abellio in juni 2021 vanwege een verlieslatende exploitatie een herstructurering gestart. Een veel kleiner Abellio Duitsland blijft over (twee van de acht concessies). Voor het grootste gedeelte van de concessies is via onderhandeling een overeenkomst tot afbouw/doorgang gevonden. Helaas is dit voor Noordrijn-Westfalen niet gelukt. De dochteronderneming daar zal in faillissement gaan. In het VK wordt de spoorsector hervormd. Omdat de activiteiten in het Verenigd Koninkrijk niet bijdragen aan het belang van de reiziger in Nederland, heroverweegt NS zijn positie in het Verenigd Koninkrijk. De activiteiten in het Verenigd Koninkrijk hebben sinds de start in 2003 positief bijgedragen aan het resultaat van NS.

KRACHTENVELD

IenW is zowel concessieverlener als beleidsverantwoordelijk voor het spoor(vervoer). Vanuit de Kamer is er (vanuit aandeelhoudersperspectief) met name aandacht voor de gevolgen van COVID-19 en Abellio. De vakbonden kijken kritisch naar het besparingspakket van NS.

BEHANDELING

Financiële gevolgen COVID-19
In de Kamer worden regelmatig vragen gesteld over de bezuinigingsoperatie van NS en het verdwijnen van banen dat daarmee gepaard gaat.

Nieuwe HRN concessie 2025
In het eerste kwartaal van 2022 stuurt IenW het programma van eisen voor de nieuwe concessie ter consultatie uit naar o.a. de Kamer.

Abellio
Wij hebben de Kamer in december 2021 geïnformeerd over de uitkomsten van de herstructurering in Abellio Duitsland. Zodra de financiële gevolgen duidelijk zijn informeren wij de Kamer hierover.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTING	Vanuit aandeelhoudersperspectief is de grootste uitdaging voor NS het terugwinnen van de reiziger na COVID-19 en het heropbouwen van de financiële positie. Daarnaast is de onderhandeling met IenW over de nieuwe HRN-concessie de komende periode van belang voor NS.

HOLLAND CASINO

OMSCHRIJVING INHOUD	Holland Casino (HC) is een 100% deelneming van de Nederlandse staat. HC is hard geraakt door de COVID-19 crisis. De deuren zijn opgeteld meer dan 8 maanden gesloten geweest. Om deze periode zo goed als mogelijk door te kunnen komen heeft HC een beroep op de steunmaatregelen van de overheid gedaan, net als vele andere ondernemingen in deze situatie. HC heeft daarnaast – sterk ingegeven door de impact van de crisis - aan een herstructurering van haar organisatie gewerkt. Deze herstructurering was erop gericht de organisatie weerbaarder te maken en de kostenbasis te verlagen. Dit moet bijdragen aan de toekomstbestendigheid van de onderneming, zeker als gevolg van de COVID-19 crisis. Bij deze herstructurering zijn gedwongen ontslagen gevallen (circa 8% van de werknemers). Ondanks de lange sluiting van de vestigingen in het eerste en tweede kwartaal van 2021 beschikt HC momenteel over een gezonde kaspositie. Dit is onder meer te danken aan het verleende belastinguitstel, de verkregen NOW-steun, de relatief hoge omzet die HC boekte in de maanden dat de vestigingen onder restricties geopend waren en het niet uitkeren van dividend aan de aandeelhouder. Ook beschikte HC door een zeer succesvol 2019 over een sterke financiële uitgangspositie en heeft het direct gestuurd op beheersing van de liquiditeit. De coronamaatregelen van november 2021 houden in dat HC de deuren van haar vestigingen heeft moet sluiten om 17.00 uur en sinds de recente lockdown is HC volledig gesloten. Dit heeft grote gevolgen voor de omzet, waardoor HC in 2022 ook een beroep zal doen op NOW steun. In november is ook het bijzonder uitstel van belastingbetaling verlengd. Dit betekent voor HC dat er uitstel is van betaling over de periode oktober 2021 t/m december 2021 voor zowel kansspelbelasting als loonbelasting. De opgebouwde belastingschuld is hierdoor verder opgelopen naar € 269 mln. Vanaf februari 2022 (aangiften januari 2022) zullen de reguliere betalingen weer beginnen.

	HC heeft laten zien dat óók in een scenario waarin HC nog een aantal maanden gesloten moet blijven als gevolg van eventuele toekomstige coronamaatregelen, de kaspositie nog voldoende zal zijn.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTING	Voor nu geen actie vereist, maar van belang om situatie te monitoren.

1.25 SCHIPHOL - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/Financieringen
OMSCHRIJVING INHOUD	*Luchthavenverkeersbesluit* Schiphol opereert momenteel op basis van de regels van het zogenaamde Nieuwe Normen- en Handhavingstelsel (NNHS). Het NNHS is een systeem waarbij de start- en landingsbanen worden gebruikt die per saldo het minste geluidsoverlast veroorzaken. De uitgangspunten van dit nieuwe stelsel zijn sinds 2015 in de Wet luchtvaart opgenomen, maar het luchthavenverkeerbesluit (LVB) dat dit stelsel in zijn volledigheid legaliseert is nog niet vastgesteld. Sinds 2015 is er sprake van 'anticiperend handhaven' door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) omdat werd aangenomen dat het LVB spoedig zal worden vastgesteld. De vaststelling van het LVB heeft om verschillende redenen vertraging op gelopen. Hoe langer dit anticiperend handhaven voortduurt, hoe kwetsbaarder voor juridische procedures, waardoor Schiphol mogelijk zou moeten terugvallen op de oude geluidsregels die per saldo meer overlast geven voor de omgeving. *Natuurvergunning* Schiphol beschikt momenteel niet over een natuurvergunning. LNV heeft als bevoegd gezag eind 2019 naar aanleiding van een handhavingsverzoek geoordeeld dat Schiphol een vergunning moet hebben. Schiphol heeft vervolgens een aanvraag ingediend, waarna LNV begin 2021 een ontwerpvergunning heeft afgegeven voor de huidige activiteiten van Schiphol. Naar aanleiding hiervan zijn zienswijzen ingediend. LNV heeft nog geen definitief besluit op de vergunningaanvraag genomen. *Samenloop* Er is sprake van een samenloop tussen de vaststelling van het LVB en de procedure ten aanzien van de natuurvergunning die door Schiphol is aangevraagd. Voor de vaststelling van het LVB is namelijk ook een beoordeling nodig van de effecten op de natuur. Totdat er duidelijkheid is over de lopende vergunningprocedure kan het LVB niet definitief worden vastgesteld.
KRACHTENVELD	Schiphol: exploitant luchthaven en aanvrager natuurvergunning IenW: bevoegd gezag luchthavenverkeerbesluit LNV: bevoegd gezag natuurvergunning Omgeving: stikstofdepositie Natura 2000 gebieden en geluidoverlast.
BEHANDELING	Momenteel wordt onderzocht op welke wijzen kan worden voldaan aan de eisen van de Wet natuurbescherming, en daarmee aan de vereisten voor de vaststelling van het LVB.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Het is belangrijk dat er op korte termijn rechtszekerheid komt en dat Schiphol de mogelijkheid behoudt om 500.000 vliegbewegingen te faciliteren.

1.26	EXPORT KREDIETVERZEKERING (EKV) - PROCESBESCHRIJVING

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/BFB
OMSCHRIJVING INHOUD	De exportkredietverzekering (ekv) is, met circa 22 miljard euro aan uitstaande risico's, het belangrijkste overheidsinstrument ter bevordering van de Nederlandse export. Het CBS heeft becijferd dat de ekv jaarlijks tussen de 0,15% en 0,20% extra BBP en 15.000 tot 20.000 banen oplevert. De Staat biedt Nederlandse exporteurs van kapitaalgoederen, internationaal opererende aannemers, banken en investeerders een breed scala aan verzekeringsmogelijkheden en garanties die noodzakelijk zijn om zaken te doen in het buitenland. De ekv juridisch verankerd in de Kaderwet financiële verstrekkingen Financiën en wordt jaarlijks verantwoord. Het doel van deze producten is het wegnemen van betalingsrisico's op buitenlandse afnemers. Bedrijven die gebruik maken van de ekv zijn afkomstig uit uiteenlopende sectoren, zoals aannemerij, scheepsbouw en medische apparatuur. IHC, Damen, Van Oord en Boskalis zijn op dit moment grote gebruikers. Voorbeelden van transacties zijn de bouw en levering van bruggen in Sri Lanka en de bouw van off-shore windmolenparken voor de kust van Taiwan. De reden dat de overheid exporteurs de mogelijkheid tot verzekeren biedt is om marktfalen op te lossen. Zo hebben ekv gedekte transacties relatief lange looptijden, grote contractbedragen of bevindt de buitenlandse afnemer zich in een risicovol land. Overigens bieden andere landen dezelfde faciliteiten. Afspraken hierover zijn gebaseerd op internationale regelgeving en op basis van kostendekkendheid. Dit houdt in dat de premie-inkomsten voldoende moeten zijn om netto-schades en uitvoeringskosten te dekken. De ekv is daarmee geen subsidie-instrument. *Uitvoering* Namens de Staat wordt de ekv uitgevoerd door Atradius Dutch State Business (ADSB). Voor deze uitvoering zijn gedetailleerde afspraken tussen de Staat en ADSB schriftelijk vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst en een vergoedingsovereenkomst. Beleidsmatig zal 2021- 2023 voor de afdeling Exportkredietverzekering en investeringsgaranties (EKI), die valt onder de directie Buitenlands Financiële Betrekkingen (BFB) van de Generale Thesaurie, in het teken staan van het vergroenen van de ekv-portefeuille, het versterken van de Nederlandse concurrentiepositie ten opzichte van met name opkomende

economieën en het leveren van een bijdrage aan de internationalisering van het MKB.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo)
Ekv transacties dienen te voldoen aan het mvo-beleid voor de ekv. Uitgangspunt van het mvo-beleid is dat de Staat geen transacties verzekert met onaanvaardbare risico's voor mens, dier en milieu. Indien zich toch dergelijke risico's voortdoen dan dienen deze risico's gecompenseerd danwel gemitigeerd te worden conform de geldende internationale standaarden, waaronder de OECD Common Approaches en de IFC Performance Standards, die ten grondslag liggen aan het mvo-beleid voor de ekv. Eind 2020 is het mvo-beleid geëvalueerd. De uit deze evaluatie voortgekomen aanbevelingen worden eind 2021 verwerkt en geconsulteerd. Na afloop van dit proces zullen de beleidsherzieningen aan de Tweede Kamer worden verzonden.

Vergroening
De laatste jaren is er groeiende aandacht voor vergroening van de Nederlandse ekv-portefeuille in het licht van het klimaatakkoord van Parijs. In eerste instantie hebben we daartoe een methode ontwikkeld om groene transacties te meten. Alle nieuwe transacties worden op dit moment beoordeeld op hun 'groene' karakter. Groene transacties worden door verschillende maatregelen beter ondersteund en er worden nieuwe producten ontwikkeld (groene exportgarantie).

Veel politiek en maatschappelijke aandacht gaat uit naar de inzet van de ekv voor fossiele energieprojecten. In 2021 is een meetmethode fossiel ontwikkeld om dit in kaart te brengen (26% van de portfolio is gerelateerd aan fossiele projecten). Het beeindigen van steun aan fossiele projecten is het meest effectief indien maatregelen in internationaal verband worden genomen. Nederland zet daar actief op in. Met zes andere landen heeft Nederland de Export for Future Finance coalitie opgericht, een koploperscoalitie die de klimaatdoelen beter wil integreren in de ekv. Met deze coalitie heeft Nederland zich eraan gecomitteerd om te onderzoeken hoe we fossiel het beste uit kunnen faseren. In mei 2021 is een verkenning naar de Kamer gestuurd die opties en overwegingen hiervoor in kaart brengt. De volgende stap - het opstellen van een concreet afbouwpad voor ekv steun aan fossiele projecten – is aan het volgende kabinet gelaten.

Internationaal speelveld
Om internationaal een gelijk speelveld te waarborgen is een groot deel van het beleid voor exportkredietverzekeringen vastgelegd in internationale afspraken, namelijk in de zogenoemde Arrangement. De OESO-landen hebben zich hieraan gecommitteerd. De belangrijkste reden hiervoor is dat op deze manier de internationale concurrentie plaatsvindt op basis van de prijs/kwaliteit van de

producten en niet door ongeoorloofde staatsteun. Voor EU-landen zijn de afspraken in de Arrangement wettelijk vastgelegd in een verordening.
Het gelijke speelveld staat momenteel ernstig onder druk omdat er nieuwe exporterende landen (zoals China en India) zijn die zich niet verbonden hebben aan de Arrangement. Hierdoor kan het voorkomen dat het Nederlandse bedrijfsleven orders verliest aan partijen die tegen 'gunstigere'
voorwaarden transacties kunnen uitvoeren. De Arrangement in de huidige vorm lijkt niet langer in staat om de Nederlandse (en Europese) concurrentiepositie voldoende te beschermen. Een steeds groter aandeel van de door overheden verzekerde export vindt buiten de internationale afspraken om plaats.
Mede op initiatief van Nederland is de EU binnen de OESO een traject gestart om de Arrangement te moderniseren. Door het flexibiliseren van de financiele voorwaarden worden de OESO-afspraken beter in lijn gebracht met huidige marktpraktijken en moeten de OESO-leden beter de concurrentie aan kunnen met niet OESO-landen. Om de positie van de EU (en haar exporteurs) te versterken is de Europese Commissie daarnaast gestart met het opstellen van een Europese strategie voor exportfinanciering.

MKB
Op dit moment maken vooral grote exporteurs gebruik van de ekv. Omdat MKB bedrijven veel onbenut export potentieel hebben onderzoeken we hoe de producten, aanvraagprocedures, marketing en communicatie zo kunnen aanpassen dat dit leidt tot meer MKB transacties.

KRACHTENVELD

Nederland: De staatsecretaris van Financiën is eerste beleidsverantwoordelijke (zowel budgettair, beleidsmatig als uitvoerend) met een medeverantwoordelijkheid (alleen beleidsmatig) van de minister voor BHOS.
Binnen Nederland is er voorts grote aandacht voor de ekv vanuit het Nederlandse exporterende bedrijfsleven en de grootbanken, en vanuit ngo's (vooral rondom vergroening).

Europa: omdat de Europese Commissie verantwoordelijk is voor de buitenlandse handel vanuit de EU voert zij namens de lidstaten hierover de internationale onderhandelingen, zowel in OESO-verband als daarbuiten. Deze worden voorbereid in de Raadswerkgroep Exportkredieten, die maandelijks plaatsvindt.

Internationaal:
We hebben zitting in de Club van Parijs, een crediteurencollectief waarin schulden van landen die in betalingsproblemen zijn geraakt worden geïncasseerd en eventueel worden geherstructureerd. Het gaat daarbij om vorderingen van de Nederlandse staat op een buitenlandse overheidspartijen (recuperaties).

BEHANDELING	De ekv wordt in de Kamer behandeld bij de jaarlijkse begrotingsbehandeling van hoofdstuk IX.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Het ekv-instrumentarium kan ingezet worden ten behoeve van de verduurzaming van de Nederlandse export door scherpe financieringsoplossingen te bieden voor groene transacties.

1.27 NIEUWE EIGEN MIDDELEN EU-BEGROTING - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/BFB
OMSCHRIJVING INHOUD	De Europese Commissie gaat de komende jaren voorstellen doen voor nieuwe eigen middelen om de EU-begroting en de terugbetaling van de *Next Generation EU* (NGEU; Europees Coronaherstelinstrument) leningen te financieren. Hier heeft Nederland bij de Europese Raad van juli 2020 mee ingestemd. Op 22 december presenteert de Commissie de eerste voorstellen voor eigen middelen op basis van een *Carbon Border Adjustment Mechanism* (CBAM), een uitgebreid emissiehandelssysteem ETS en een belasting gebaseerd op pijler 1 OESO-akkoord, met het oog op hun introductie in 2023. Daarnaast wil de Commissie een bedrag equivalent aan een deel van de ETS-opbrengst gebruiken voor de financiering van het voorstel voor een *Social Climate Fund*. De EU-begroting wordt op dit moment gefinancierd uit douanerechten, afdrachten o.b.v. een BTW-grondslag, afdrachten o.b.v. de hoeveelheid niet-gerecycled plasticafval en afdrachten o.b.v. het Bruto Nationaal Inkomen (BNI). Eigen middelen voor de EU-begroting zijn iets anders dan Europese belastingen. Bij Europese belastingen speelt behoud van nationale belastingsoevereiniteit en het voorkomen van een stijging van de lastendruk voor burgers en bedrijven een grote rol in de besluitvorming. Eigen middelen betreffen meestal een nieuwe verdeelsleutel tussen lidstaten voor de betaling van EU-afdrachten die voor Nederland via de Rijksbegroting lopen. Bij de beoordeling van nieuwe eigen middelen spelen de volgende criteria een rol in de besluitvorming: het effect van een nieuw eigen middel op de Nederlandse EU-afdrachten, de bijdrage die een eigen middel kan leveren aan Europese en nationale beleidsdoelstellingen, de uitvoerbaarheid en voorspelbaarheid van de afdracht en heffingssoevereiniteit. Dit laatste betreft het principe dat alle eigen middelen vastgelegd dienen te worden in het Eigenmiddelenbesluit, dat unaniem wordt vastgesteld door de Raad van de Europese Unie, en niet ongewenst qua grondslag of tarief aangepast kunnen worden zonder instemming van alle lidstaten en het Nederlandse parlement.
KRACHTENVELD	Zowel kabinet als Kamer stonden de afgelopen jaren terughoudend tegenover nieuwe eigen middelen. Voorstellen voor nieuwe eigen middelen zullen op hun merites worden beoordeeld. Ook veel gelijkgestemde lidstaten zullen de voorstellen eerst afwachten voordat ze een standpunt innemen. In het Coalitieakkoord staat dat de opbrengst van o.a. een CO_2-grensheffing in principe nationaal wordt geïncasseerd.

BEHANDELING	Over nieuwe eigen middelen wordt in Europa met unanimiteit besloten door alle lidstaten via goedkeuring van een nieuw Eigenmiddelenbesluit (EMB) in de Raad. Voorts keuren alle lidstaten het EMB goed conform hun nationale (grondwettelijke) procedures; in Nederland betreft dit ratificatie door het parlement. Het Europees Parlement wordt over het EMB geraadpleegd, maar heeft geen instemmingsrecht.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Nieuwe eigen middelen kunnen onder voorwaarden gunstig voor Nederland uitpakken, bijvoorbeeld voor de Rijksbegroting of wanneer deze aansluiten bij kabinetsdoelstellingen (bijv. klimaat).

1.28 TOEKOMST EMU - NIET DIRECT ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/BFB
OMSCHRIJVING INHOUD	Veel lidstaten en instituties (Commissie, ECB en EP) pleiten voor aanvullende stappen om de EMU te verdiepen. Het gaat vooral om voorstellen voor meer onderlinge risicoverdeling en solidariteit. Thema's die regelmatig terugkomen zijn: • Gezamenlijke schulduitgifte: regelmatig komt het idee terug om publieke schulden structureel collectief te financieren of te garanderen. Dit moet niet worden verward met de gemeenschappelijke schulduitgifte voor tijdelijke en gerichte financiële steun (bijv. SURE en NGEU). • Centrale stabilisatiefunctie: regelmatig wordt gepleit voor de oprichting van een permanente macro-economische stabilisatiefunctie in de eurozone (of EU). Daarmee kunnen lidstaten bij een economische schok vanuit een centrale begroting worden ondersteund. Recent aangenomen steuninstrumenten (zoals SURE en RRF) kwamen tot stand in de unieke context van Covid-19, en zijn tijdelijk. De vraag kan opkomen of deze moeten worden verlengd of permanent moeten worden gemaakt. • Bankenunie en kapitaalmarkunie (zie separaat fiche): verdere stappen zijn gericht op meer grensoverschrijdend financieel verkeer en een grotere stabiliteit, door geharmoniseerde regelgeving en toezicht en meer onderlinge risicoverdeling. • Herziening begrotingsregels (zie separaat fiche): bij de oprichting van de EMU hebben lidstaten afspraken over het begrotingsbeleid, vastgelegd in het Stabiliteits- en Groeipact (SGP).
KRACHTENVELD	• Vooral zuidelijke lidstaten (+ ECB, IMF) pleiten voor meer risicodeling in de EMU. Met name noordelijke lidstaten zijn terughoudend en/of benadrukken risicoreductie en strikte implementatie van wat reeds is overeengekomen. • Het krachtenveld ten aanzien van de herziening van de begrotingsregels is verdeeld, waarbij verschillende landen voorstander zijn van meer flexibiliteit. De Covid-19 crisis heeft dit versterkt.
BEHANDELING	• Er zijn geen concrete verdere stappen voorzien op gebied van gezamenlijke schulduitgifte en stabilisatie en convergentie. SURE en RRF worden momenteel geïmplementeerd. • Het werk op gebied van de bankenunie gaat onverminderd door aan de hand van vier werkstromen (zie separaat fiche).

	• De discussie over de toekomst van het SGP is in oktober 2021 hervat, mogelijk uitmondend in een wetgevend voorstel van de Commissie in 2022.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	• Verdere stappen op gebied van risicodeling binnen de EMU zijn alleen wenselijk als deze gepaard gaan met overdracht van nationale bevoegdheden. Indien lasten en risico's meer worden afgewenteld op het collectief, zou dit collectief immers ook meer controle moeten krijgen. Voor het overdragen van de nationale begrotingsbevoegdheden ontbreekt op dit moment het politieke draagvlak in de EMU. Vormen van schuldendeling en/of centrale stabilisatie zijn daarom niet wenselijk. • Nieuwe stappen in de EMU mogen de prikkels voor lidstaten om economisch en budgettair gezond beleid te voeren niet verzwakken en de disciplinerende werking van markten niet verstoren. • De financiële solidariteit binnen de EU met andere lidstaten wordt in principe vormgegeven via de EU-meerjarenbegroting. Voor het stimuleren van opwaartse convergentie tussen lidstaten bestaan reeds instrumenten, zoals de EU-structuurfondsen.

1.29 STABILITEITS EN GROEIPACT (SGP) - NIET DIRECT ACTUEEL

VERANTWOORDELIJKE DG / DIRECTIE	GT / BFB
OMSCHRIJVING INHOUD	• Het doel van de Europese begrotingsregels, vastgelegd in het Stabiliteits- en Groeipact (SGP), is om houdbare overheidsfinanciën te realiseren teneinde economische groei en stabiliteit te waarborgen. Het SGP bestaat uit een correctieve en een preventieve arm. Op basis van de correctieve arm mag het begrotingstekort van landen niet groter zijn dan 3% bbp en moet de staatsschuld lager zijn dan 60% bbp (of moet de schuld boven de 60% bbp jaarlijks met 1/20ste afnemen). In de preventieve arm moet een lidstaat voldoen aan de middellangetermijndoelstelling voor het structureel saldo (MTO, medium term objective), of hier voldoende snel naartoe bewegen. Naast de MTO moeten lidstaten voldoen aan de uitgavenregel. De uitgavenregel stelt dat de uitgaven niet harder mogen groeien dan het potentiële bbp (als je op de MTO zit) of moeten achterblijven bij de potentiële bbp-groei (als je niet op de MTO zit). • [GEC] In maart 2020 is de algemene ontsnappingsclausule (*general escape clause;* GEC) van het SGP geactiveerd, omdat er sprake is van een ernstige economische neergang in de EU en eurozone vanwege de COVID-crisis. Met de toepassing van de GEC wordt het lidstaten tijdelijk toegestaan van hun begrotingsinspanning af te wijken zolang de schuldhoudbaarheid op middellange termijn niet in gevaar komt. De Europese Commissie heeft al op 3 maart 2021 voorgesteld om de GEC op basis van economische indicatoren te deactiveren. De belangrijkste graadmeter wordt het bereiken van het pre-crisis (2019) reële bbp-niveau. Volgens de zomerraming van de Commissie zal dit niveau eind 2021 bereikt worden. Dit betekent dat de gebruikelijke toepassing van de begrotingsregels in 2023 hervat zal worden. • [Mogelijke herziening] Een discussie over de mogelijke herziening van het SGP was in 2020 gepland, maar als gevolg van de COVID-crisis uitgesteld. Met de toegenomen publieke schulden in de EU door de crisis zal naar verwachting vooral de discussie over het tempo van schuldafbouw, alsmede over de bescherming en stimulering van (groene) investeringen, belangrijk worden.
KRACHTENVELD	• Het krachtenveld is verdeeld (klassieke Noord/Zuid verdeling).
BEHANDELING	• Het SGP is een set aan regels waar landen doorlopend aan moeten (blijven) voldoen. Monitoring vindt plaats in het voor- en najaar. In het voorjaar zal de Raad van de Europese Unie landspecifieke

aanbevelingen voor het begrotingsbeleid moeten vaststellen, op basis van een voorstel van de Commissie.

- [GEC] De Commissie zal de GEC in mei 2022 evalueren. Deze beoordeling vindt plaats na een dialoog met de Raad. Naar verwachting zal de Commissie voorstellen om de GEC voor 2023 in te trekken, op basis van de lenteraming (verwacht in mei 2022). Naar verwachting zal de Commissie de bestaande regels vervolgens met de nodige flexibiliteit toepassen, in afwachting van de mogelijke herziening van het SGP.
- [Mogelijke herziening SGP] De Commissie heeft het debat over de toekomst van het SGP hervat in oktober 2021 op basis van een Mededeling. De Commissie startte hiermee een brede consultatie, die tot de eerste helft van 2022 doorloopt. Mogelijke wetgevende voorstellen worden daarna pas verwacht.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTING

- [GEC] Het is gerechtvaardigd dat de GEC nu geopend is. Het dient echter voorkomen te worden dat de clausule onnodig lang actief blijft. Daarnaast moet de schuldhoudbaarheid op middellange termijn gewaarborgd blijven.
- [Mogelijke herziening] Houdbare overheidsfinanciën, om economische groei en stabiliteit te waarborgen, moeten het primaire doel van het SGP blijven. Schuldbeheersing is daarbij cruciaal. De naleving en handhaving van het SGP is onvoldoende gebleken. De vele vormen van flexibiliteit en de discretionaire ruimte van de Commissie en de Raad moeten daarom worden ingeperkt. Tegelijkertijd moet enige mate van flexibiliteit worden behouden om procyclisch beleid te voorkomen.

1.30 OVERZICHT G20 / INTERNATIONALE FINANCIËLE INSTELLINGEN - PROCESBESCHRIJVING

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/BFB
OMSCHRIJVING INHOUD	• In 2021 is Italie voorzitter van de G20, in 2022 is dit Indonesië. Nederland is ook in 2022 uitgenodigd als gastland bij de G20. Het ministerie van Financiën is verantwoordelijk voor de financiële track van de G20. Binnen het financiële track van de G20 wordt o.a. gesproken over de ontwikkelingen in de mondiale economie (en op dit moment de COVID19-response en herstelmaatregelen), internationale belastingen, financiële sector regelgeving en de internationale financiële architectuur. Doorgaans zijn er 5 bijeenkomsten van de ministers van Financiën en centrale bank presidenten voorzien per jaar. Het financiële track komt samen met de rest van de G20 bij de top van regeringsleiders waar de Minister-President samen met de minister van Financiën aan deelnemen. • De internationale financiële instellingen (IFI) zijn multilaterale financiële instituties die door meerdere landen zijn opgericht en waarvan landen, in verschillende samenstellingen per IFI, aandeelhouder zijn. Tot de internationale financiële instellingen rekenen wij het Internationaal Monetair Fonds (IMF), de Wereldbank (WB), multilaterale investeringsbanken (zoals de Europese Investeringsbank (EIB), Europese Bank voor Reconstructie en Ontwikkeling (EBRD) en de Aziatische Infrastructuur Investeringsbank (AIIB)) en andere multilaterale ontwikkelingsbanken (zoals de regionale ontwikkelingsbanken gericht op Azië, Afrika en Latijns-Amerika). De eurolanden hebben samen het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM) opgericht, als permanenten opvolger van het EFSF.
KRACHTENVELD	• Gegeven het belang van het IMF voor behoud van mondiale economische en financiële stabiliteit ligt de verantwoordelijkheid voor het IMF gezamenlijk bij het ministerie van Financiën en De Nederlandsche Bank. Tweemaal per jaar vindt er een bijeenkomst plaats van het *International Monetary Financial Committee* (IMFC). • Het ministerie van Financiën deelt de verantwoordelijkheid voor de Wereldbank (WB) en de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD) met het ministerie van Buitenlandse Zaken. De verantwoordelijkheid voor de internationale financiële instellingen met een investeringsdoelstelling (de Europese Investeringsbank (EIB) en de Aziatische Infrastructuur Investeringsbank (AIIB)) ligt bij het ministerie van Financiën. Het ministerie van Buitenlandse Zaken is verantwoordelijk voor de internationale financiële instellingen die een regionale ontwikkelingsdoelstelling hebben. Dit zijn o.a. de Aziatische,

Afrikaanse en Inter-Amerikaanse ontwikkelingsbanken. Uit deze verdeling volgt welk ministerie de gouverneur levert voor de instelling, wie parlementair verantwoordelijk is en vanaf welke begroting de financiële bijdragen afkomstig zijn.
- Het krachtenveld binnen het ESM kent een klassieke Noord-Zuid-verdeling.

BEHANDELING

Internationaal Monetair Fonds (IMF)

Doelstelling	Het waarborgen van internationale economische en financiële stabiliteit.
Verantwoordelijk	Ministerie van Financiën en DNB
Gouverneur	Gouverneur: President DNB Plaatsvervanger: Thesaurier-Generaal
Bewindvoerder	Nederland
Plv bewindvoerder	België
Begroting	Ministerie van Financiën

Wereldbank

Doelstelling	Wereldwijd investeren in overheden van lage- en middeninkomenslanden en private ondernemingen in ontwikkelingslanden t.b.v. het uitbannen van extreme armoede, bevorderen van gedeelde welvaart en aanjagen van economische groei.
Verantwoordelijk	Ministerie van Financiën en ministerie van Buitenlandse Zaken
Gouverneur	Gouverneur: minister van Financiën Plaatsvervanger: minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking
Bewindvoerder	Nederland
Plv bewindvoerder	Roemenië
Begroting	Ministerie van Financiën

Europese Investeringsbank (EIB)

Doelstelling	Financieren van projecten in de Europese Unie die gericht zijn op de bevordering economische groei en werkgelegenheid.

Verantwoordelijk	Ministerie van Financiën
Gouverneur **Bewindvoerder** **Plv bewindvoerder**	Gouverneur: minister van Financiën Nederland Nederland
Begroting	Ministerie van Financiën

Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM)

Doelstelling	Het waarborgen van economische en financiële stabiliteit van de Europese Unie, door eurolanden in financiële moeilijkheden te steunen en het voorzien in de gemeenschappelijke achtervang ter ondersteuning van de taken van de *Single Resolution Board.*
Verantwoordelijk	Ministerie van Financiën
Gouverneur **Bewindvoerder** **Plv bewindvoerder**	Gouverneur: minister van Financiën Plaatsvervanger: Thesaurier-Generaal Thesaurier-Generaal Directeur Buitenlandse Financiële Betrekkingen

Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling(EBRD)

Doelstelling	Investeren in m.n. Oost-Europese EU lidstaten en de ring om de EU t.b.v. de transitie naar duurzame vrije markt economie en private sector ontwikkeling.
Verantwoordelijk	Ministerie van Financiën en ministerie van Buitenlandse Zaken
Gouverneur **Bewindvoerder** **Plv bewindvoerder**	Gouverneur: minister van Financiën Plaatsvervanger: minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking Nederland Nederland
Begroting	Ministerie van Financiën

Aziatische Infrastructuur Investeringsbank (AIIB)

Doelstelling?	Investeren in projecten in Azië t.b.v. infrastructuurconnectiviteit en duurzame economische ontwikkeling.
Verantwoordelijk	Ministerie van Financiën
Gouverneur **Bewindvoerder** **Plv. bewindvoerder**	Gouverneur: minister van Financiën Plaatsvervanger: Thesaurier-Generaal Frankrijk t/m juli 2021. NL in 2024 roterend
Begroting	Ministerie van Financiën

Regionale Ontwikkelingsbanken (Afrikaanse, Aziatische en Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank)

Doelstelling	Verstrekken van financiering aan overheden van een specifieke regio t.b.v. ontwikkeling.
Verantwoordelijk	Ministerie van Buitenlandse Zaken
Gouverneur	Gouverneur: minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking Plaatsvervanger: DG Internationale Samenwerking
Begroting	Ministerie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

- De G20, en met name het financiën track, is gezien het besluitvormende karakter voor het ministerie van Financiën van groot belang.
- De IFIs zijn gezien hun mondiale karakter goed geplaatst voor response bij mondiale crises, zoals de COVID-19 crisis, waarbij het mondiale financiële vangnet met name een goed geëquipeerd IMF nodig heeft.

1.31 RECOVERY AND RESILIENCE FACILITY - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/BFB en GT/PD HVP
OMSCHRIJVING INHOUD	*Algemeen* • De RRF is het grootste onderdeel van het EU herstelinstrument in reactie op Covid-19: 312,5 miljard aan subsidies en 360 miljard aan leningen. • Om aanspraak te maken op middelen moeten lidstaten plannen indienen met hervormingen en investeringen. Bovendien moeten de voorstellen aansluiten bij de landenspecifieke aanbevelingen • De Commissie beoordeelt de plannen en doet een voorstel voor een uitvoeringsbesluit van de Raad ter goedkeuring van de plannen. Er zijn al 22 uitvoeringsbesluiten goedgekeurd (stand 1 november 2021). De Commissie heeft uitvoeringsbesluiten voor Hongarije en Polen uitgesteld vanwege een aanhoudend geschil over rechtsstatelijkheid. • Het uitvoeringsbesluit beschrijft de mijlpalen en doelen die behaald moeten worden om recht te hebben op uitbetaling van middelen. • Lidstaten kunnen maximaal twee keer per jaar een verzoek doen tot uitbetaling. De eerste worden in november 2022 verwacht. De Tweede Kamer zal eens per kwartaal een overzicht ontvangen van goedgekeurde betalingsverzoeken. • Als een lidstaat van oordeel is dat mijlpalen en doelen onvoldoende bereikt zijn, kan ze vragen de kwestie in de eerstvolgende Europese Raad te agenderen (= noodremprocedure). Indien dit gebeurt, wordt de Kamer zo spoedig mogelijk geïnformeerd. • Als een lidstaat niet alle mijlpalen en doelen heeft gehaald die aan een uitbetaling verbonden zijn, kan de Commissie besluiten een deel van de uitbetaling uit te stellen. *Nederland* • Nederland maakt aanspraak op ca. 5,96miljard euro aan subsidie. Het definitieve subsidiebedrag zal, op basis van de economische groei in alle EU landen, na de zomer van 2022 naar boven of beneden worden bijgesteld. • Nederland is het enige land dat nog geen plan heeft ingediend, omdat is afgesproken dat het nieuwe kabinet hierover besluit. • Het coalitieakkoord heeft invulling gegeven aan de beschikbare middelen voor het Herstel- en Veerkrachtplan. De programmadirectie HVP zal op basis daarvan het Nederlands RRP schrijven en uitwerken. Deze programmadirectie start begin februari 2022 en valt onder de Generale Thesaurie. • Nederland loopt geen geld mis door het late indienen. De CIE moet 70% van de middelen vóór eind 2022 committeren aan lidstaten.

	NL moet zijn plan daarom uiterlijk op 31 augustus indienen, rekening houdend met goedkeuringstermijnen.
KRACHTENVELD	• NL heeft ingestemd met de RRF onder de voorwaarde dat het eenmalig is en dat investeringen worden gekoppeld aan structurele hervormingen om de weerbaarheid en het groeipotentieel van lidstaten te vergroten. Bij de behandeling van de uitvoeringshandelingen in de Raad heeft NL met enkele gelijkgezinde lidstaten vooral gelet op het ambitieniveau van de hervormingen. • De meeste lidstaten toonden zich niet kritisch over elkaars plannen. Lidstaten hechten vooral aan een snelle goedkeuring van plannen en snelle besteding van middelen.
BEHANDELING	• Uitvoeringsbesluiten worden besproken en goedgekeurd door de ecofinraad. De beoordeling van betalingsverzoeken wordt voorgelegd aan het ambtelijk voorportaal van de Ecofinraad (*Economic Financial Committee*), met de optie te escaleren naar een Europese Raad indien de noodrem wordt gebruikt. Daarna volgt een besluit middels de comitologieprocedure.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	• De herstelplannen in het kader van de RRF zijn zonder slag of stoot goedgekeurd door de Raad. De vraag is nu of lidstaten hervormingen en investeringen daadwerkelijk implementeren, en wat de Commissie doet als dit niet of onvoldoende het geval is. Indien de Commissie teveel coulance biedt kan dit binnenlands tot kritiek leiden. As Nederland zich kritisch opstelt in de EU kan dit haar al snel in een geïsoleerde positie brengen.

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	GT/FM/, GT/BFB, GT/FIN, GT/AGT
OMSCHRIJVING INHOUD	**1) Vergroening financiële sector (GT/FM, GT/AGT)** Het is van belang dat de financiële sector verder verduurzaamt. De financiële sector speelt enerzijds een onmisbare katalyserende rol in het financieren van een duurzamere economie. Anderzijds gaan vraagstukken zoals klimaatverandering en verlies van biodiversiteit gepaard met financiële risico's. Het kabinet zet in op drie pijlers: 1) Financiële instellingen stimuleren duurzaamheidseffecten mee te wegen in hun beleid, bijvoorbeeld door middel van het nationale klimaatcommitment van de financiële sector. 2) Transparantie en standaardisatie ten aanzien van duurzaamheidsfactoren bevorderen, bijvoorbeeld door een inzet voor ambitieuze Europese en mondiale rapportagestandaarden. 3) Betrokken partijen bouwen ervaring op met duurzame financieringen, bijvoorbeeld door nationale samenwerking binnen het Platform voor Duurzame Financieringen en internationaal via de G20 Sustainable finance working group. Een andere wijze waarop Nederland de groei en ontwikkeling van een groene kapitaalmarkt stimuleert, is door het uitgeven van groene staatsobligaties. Gelet op de schaal waarop groene staatsobligaties kunnen worden uitgegeven, zorgen groene staatsobligaties voor het ontstaan van kritische massa op de groene kapitaalmarkt. **2) Staatsdeelnemingen investeren in de energietransitie (GT/FIN)** Staatsdeelnemingen spelen een belangrijke rol in het realiseren van de klimaatdoelstellingen. Als aandeelhouder steunt de staat de inzet van Gasunie, TenneT en Havenbedrijf Rotterdam in het faciliteren van de energietransitie. Ten aanzien van BNG Bank, FMO, Invest-NL en de Nederlandse Waterschapbank verwacht de staat dat zij zich inzetten voor de vergroening van de financiële sector en het mogelijk maken van groene investeringen, in lijn met het beleid voor de verduurzaming van de financiële sector. Voor alle deelnemingen geldt dat de staat als aandeelhouder verwacht dat de deelnemingen een voorbeeldrol pakken ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen, waarbij er specifieke aandacht uitgaat naar klimaat & milieu. Daarnaast treden wij als aandeelhouder regelmatig op als verbindende factor tussen deelneming en beleidsdepartement. Vanuit deze rol proberen we het klimaatdossier verder te brengen. Een voorbeeld hiervan is het onderzoek naar de ontwikkeling van

vraag en aanbod naar waterstof, wat op ons initiatief is uitgevoerd in samenwerking met EZK en de Boston Consultancy Group.

3) Stimuleren internationaal klimaatbeleid (GT/BFB, GT/FM)

Europees
In december 2020 heeft de Europese Raad ingestemd met ophoging van het EU broeikasgasreductiedoel voor 2030 van 40% naar tenminste 55% ten opzichte van 1990. In juli 2021 heeft de Europese Commissie een groot pakket aan wetsvoorstellen gepresenteerd ('Fit for 55 pakket') ter uitwerking van dit opgehoogde EU-doel, dat alle onderdelen van Financiën raakt. De coördinatie van het pakket, alsook de bredere Europese Green Deal, ligt binnen Financiën bij BFB/EU. Voor Financiën belangrijke voorstellen zijn o.a. de Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM), de herziening van de Energy Taxation Directive (ETD) (zie ook het fiche over Belastingen EU van DGFZ), nieuwe eigen middelen o.b.v. het emissiehandelssysteem (ETS) en CBAM (zie ook het fiche Nieuwe eigen middelen EU-begroting van de GT) en het voorstel voor een Social Climate Fund. Nederland is voorstander van effectief en ambitieus Europees klimaatbeleid en verwelkomt dat er een breed en ambitieus pakket van samenhangende voorstellen is gepresenteerd. Ten aanzien van nieuwe fondsen en het openbreken van het in 2021 in werking getreden Meerjarig Financieel Kader (MFK) is Nederland terughoudend. Nederland zal alle financiële voorstellen t.z.t. integraal beoordelen.

Internationaal
De GT draagt haar inzet voor de verduurzaming van de financiële markten ook internationaal uit, bijvoorbeeld door een actieve inzet binnen de G20 (o.a. via deelname aan de Sustainable Finance Working Group) en de Coalitie van Ministers van Financiën voor Klimaatactie. Daarnaast zet NL binnen de Internationale Financiële instellingen (IFIs) in op het zetten van ambitieuze klimaatstandaarden, het in lijn brengen van hun investeringsbeleid en portfolio's met het Parijsakkoord en het verhogen van de mobilisatie van publieke en private financiering. Ook stimuleren we groene export, specifiek middels de vergroening van de exportkredietverzekering (ekv). Met zes andere landen (Duitsland, Zweden, Frankrijk, Spanje, het VK en Denemarken) zijn afspraken gemaakt over de integratie van klimaatdoelen bij de ekv. Verder is afgesproken dat de landen gaan bezien op welke manier ze de ekv-steun aan fossiele transacties het beste kunnen afbouwen. In april 2021 is er een ambtelijke verkenning over het in lijn brengen van de ekv met de Overeenkomst van Parijs naar het parlement gestuurd.

KRACHTENVELD	**GT:** beleidsmatig verantwoordelijk voor beleid financiële sector, uitgifte groene obligaties, internationaal klimaatbeleid (EU en daarbuiten), exportkredietverzekeringen en deelnemingenbeleid. **DGFZ**: beleidsmatig verantwoordelijk voor fiscaal klimaatbeleid **DGRB:** verantwoordelijk voor implicaties klimaatbeleid en -maatregelen voor de rijksbegroting. Hierdoor vaak in meer coördinerende rol t.o.v. andere departementen. Zet in op kosteneffectiviteit, doelmatigheid en toekomstgerichtheid. **AFEP:** binnen FIN verantwoordelijk voor meer overkoepelende visie ten aanzien van klimaat. **EZK:** primair beleidsverantwoordelijk departement t.a.v. klimaat. **Tweede Kamer**: over het algemeen ambitieus als het aankomt op het verduurzamen van de financiële sector en vergroening van Europees en internationaal beleid.
BEHANDELING	**GT:** de GT-inzet op klimaat komt terug tijdens verschillende commissiedebatten. **Nationaal**: klimaatbeleid ligt regelmatig ter besluitvorming voor in het kabinet en de Tweede Kamer. Voorbereiding van de besluitvorming in het kabinet vindt plaats in de MCKE (Ministeriële Commissie voor Klimaat en Energie). Jaarlijks stuurt de minister van EZK uiterlijk op 1 november de KEV en de jaarlijkse klimaatnota aan de Kamer. **Europees**: in de Kamer wordt het debat over financiële EU klimaat onderwerpen primair via het commissiedebat Eurogroep/Ecofin gevoerd.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Goede verbinding tussen en onderlinge coördinatie van de nationale, Europese en internationale klimaatinzet is van groot belang voor de effectiviteit binnen elk van deze sporen.

2. Directoraat-Generaal Rijksbegroting

2.1 BEGROTINGSBELEID EN STUDIEGROEP BEGROTINGSRUIMTE - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Rijksbegroting/Begrotingszaken/BBL (uitgaven) en AFEP (inkomsten)
OMSCHRIJVING INHOUD	De begroting helpt het kabinet om doelen te bereiken. De besteding van publieke middelen en het maken van weloverwogen keuzes is van essentieel belang. Begrotingsbeleid en de daarbij behorende begrotingsregels ondersteunen dit proces. De minister van Financiën is verantwoordelijk voor een juiste uitvoering hiervan. De overheid voert een trendmatig begrotingsbeleid. Dit is gestoeld op drie basisprincipes: • **Beheersing van de overheidsfinanciën**. Een nieuw kabinet legt aan het begin van de kabinetsperiode de uitgavenplafonds en inkomstenkaders vast. Dit voorkomt het doorschuiven van de rekening naar de volgende generatie. • **Efficiënte allocatie van publieke middelen**. Om een goede verdeling van publieke middelen te ondersteunen, vindt besluitvorming over de begroting op één vast moment in het jaar plaats. Dit leidt tot een goede integrale afweging van de mogelijke opties. Ook dwingt een hard plafond tot het maken van scherpe afwegingen. • **Macro-economische stabilisatie**. De overheidsbegroting heeft een belangrijke rol in het stabiliseren van de economie. Tegenvallers aan de inkomstenkant leiden niet bezuinigingen, maar tot het oplopen van de overheidsschuld. Meevallers leiden niet tot extra uitgaven, maar tot aflossing op de schuld. Het begrotingsbeleid in crisistijd wijkt af van het reguliere beleid. De uitgaven en inkomstenmaatregelen gerelateerd aan corona vallen buiten de uitgavenplafonds. Daarnaast geldt op Europees niveau de algemene ontsnappingsclausule. Lidstaten mogen daardoor tot 2023 afwijken van de Europese begrotingsregels.
KRACHTENVELD	De startnota van een nieuw kabinet bevat het begrotingsbeleid en de begrotingsregels voor de komende kabinetsperiode. Het advies van de Studiegroep Begrotingsruimte vormt hier doorgaans de basis voor. De Studiegroep is een ambtelijke adviescommissie die voorafgaand aan iedere kabinetsperiode het volgende kabinet adviseert over zowel de begrotingsdoelstelling als de begrotingssystematiek. Het is daarnaast gebruikelijk dat de Minister van Financiën bij aanvang van een nieuw kabinet een samenwerkingsbrief naar de andere bewindspersonen stuurt. Via deze brief vraagt hij/zij aandacht voor zaken die Financiën belangrijk acht bij de samenwerking binnen het kabinet. Daarbij valt te denken aan de

	principes van het begrotingsbeleid en de tijdige afstemming over voorstellen die financiële of fiscale gevolgen hebben.
BEHANDELING	Het advies van de Studiegroep is in oktober 2020 gepubliceerd.
AANBEVELINGEN STUDIEGROEP BEGROTINGSRUIMTE	*Aanbevelingen van Studiegroep rondom de begrotingsdoelstelling* • De Studiegroep adviseert om per saldo niet te bezuinigingen of lastenverzwaringen door te voeren ten opzichte van de situatie bij ongewijzigd beleid. Dat zou de crisis namelijk alleen maar verdiepen. • Tegelijkertijd is het onverstandig om nu de overheidsfinanciën structureel te belasten, vanwege de grote onzekerheid en het risico dat op termijn een budgettaire opgave resteert. Structurele uitgavenverhogingen of belastingverlagingen zijn daarom alleen mogelijk als daar structurele uitgavenverlagingen of belastingverhogingen tegenover staan. *Aanbevelingen rondom de begrotingssystematiek* • Op dit moment krijgt de zorg automatisch geld voor kwaliteitsstijging. In tegenstelling tot alle andere collectieve sectoren vereist dit geen politiek besluit. Dat zou volgens de Studiegroep wel het geval moeten zijn. • De Studiegroep beveelt ook aan om in de eerste plaats te communiceren over de daadwerkelijke ontwikkeling van de inkomsten en uitgaven in plaats van alleen maar over de wijzigingen die het kabinet daarin aanbrengt. • De Studiegroep stelt voor om de systematiek op een aantal punten aan te passen, om zo het draagvlak voor de begrotingsregels te behouden. Het belang van integrale besluitvorming en een beperkt aantal besluitvormingsmomenten wordt onderstreept. Alleen dan kunnen verschillende keuzes tegen elkaar worden afgewogen.

2.2 BELEIDSKADER RISICOREGELINGEN (GARANTIEBELEID) - LOPEND	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGRB/BZ/BBL en DGRB/IRF
OMSCHRIJVING INHOUD	Risicoregelingen zijn overeenkomsten tussen een organisatie van de Rijksoverheid en een organisatie buiten de sector overheid, waarbij het Rijk een risico aangaat. Er zijn drie categorieën risicoregelingen: garanties, achterborgstellingen en leningen. Een garantie is een toezegging van het Rijk om de kosten van een derde partij over te nemen als een risico zich materialiseert. Bij een achterborgstelling staat het Rijk via een waarborgfonds indirect garant. Er wordt pas een beroep op het Rijk gedaan als dit waarborgfonds niet aan zijn verplichtingen kan voldoen en een eventueel onderpand, bufferkapitaal of obligo van deelnemers ontoereikend is. Het Rijk kan ook een lening verstrekken. Hier bestaat het risico dat de lenende partij de hoofdsom en/of renteverplichtingen niet, deels of pas later kan voldoen. Het Rijk hanteert een 'nee-tenzij' beleid ten aanzien van risicoregelingen. Het toetsingskader met 12 vragen leidt tot een transparante afweging of het aangaan van nieuwe risico's opweegt tegen de baten. Financiën dient akkoord te gaan met het ingevulde toetsingskader die vervolgens ter besluitvorming voorgelegd wordt aan de MR. Verder schrijft het beleidskader voor dat er voor een garantie in principe een (kostendekkende en marktconforme) risicopremie moet worden betaald om zo een buffer voor toekomstige schades op te bouwen. Dit voorkomt ook dat een oneerlijk concurrentievoordeel ontstaat, dat mogelijk strijdig is met staatssteunregels. Tijdens de coronacrisis is het uitstaand risico van het Rijk met ca. 55 miljard euro toegenomen vanwege crisisgerelateerde maatregelen. Deze maatregelen hebben een tijdelijk karakter, waardoor het uitstaand risico in de komende jaren zal dalen. Ook is Nederland een aantal internationale garantieverplichtingen aangegaan. In het Verantwoordingsonderzoek 2020 heeft de Algemene Rekenkamer een onvolkomenheid geconstateerd bij de invulling van het toezicht door Financiën op de risicoregelingen. In reactie hierop zijn zowel de interne als externe procedures aangescherpt, wordt gewerkt aan vergroten van zowle de interne als externe bekendheid met het risico- en garantiekader en wordt de verantwoordelijkheidsverdeling tussen Financiën en departementen duidelijker vastgelegd.
KRACHTENVELD	Belangrijk zijn de discussies tussen Financiën en de vakdepartementen. Tijdens de voorjaarsbesluitvorming doen zij in de beleidsbrieven voorstellen voor nieuwe risicoregelingen of aanpassing van bestaande.

	Voor vakdepartementen kan een risicoregeling een aantrekkelijk alternatief zijn voor een directe subsidie, omdat het uitgavenplafond dan minder knellend is. Het Rijk zou echter alleen risicoregelingen moeten aangaan als dit logisch is vanuit de inhoud. Toetsing vanuit Financiën is daarom belangrijk. Er is een grote diversiteit in risicoregelingen en daarmee ook in de discussies tussen Financiën en de vakdepartementen. Voor de minister van Financiën is het vooral zaak om consequent te zijn en strikt in de toepassing van het beleidskader richting alle vakdepartementen. Daarbij is de premiestelling een specifiek aandachtspunt. Ook de toepassing van het 'nee-tenzij'-beleid verdient blijvend aandacht.
BEHANDELING	Voor iedere nieuwe risicoregeling of aanpassing in een bestaande regeling dient een toetsingskader te worden ingevuld. De MR moet dit toetsingskader goedkeuren en het wordt altijd naar het parlement verzonden.

2.3 COMPTABILITEITSWET EN DE ONDERLIGGENDE REGELGEVING - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGRB/Begrotingszaken/afdeling begrotingsbeheer
OMSCHRIJVING INHOUD	De Comptabiliteitswet (CW 2016) regelt op basis van artikelen 78 en 105 van de Grondwet de inrichting van de financiën van het Rijk over: • het begrotingsbeheer en de verantwoording van het Rijk (*eisen aan de presentatie van de begrotingen en de jaarverslagen);* • de normering van het begrotingsbeheer en financieel beheer (*begrotingsvoorbereiding, begrotingsuitvoering en begrotingswijzigingen*); • de taken en verantwoordelijkheden van de minister van Financiën en de vakministers *(verrichten van privaatrechtelijke rechtshandelingen namens de Staat);* • het beheer van publieke liquide middelen buiten het Rijk *(aanhouden in de schatkist van het Rijk);* • het toezicht op het beheer van publieke financiële middelen buiten het Rijk *(controlebevoegdheden ter plaatse bij rechtspersonen);* • de controlebevoegdheden van de Algemene Rekenkamer als externe controleur *(onderzoek ter plaatse bij alle onderdelen van het Rijk).*
	De spelers van de CW zijn: • de Staten-Generaal – democratische controle, budgetrecht; • de minister van Financiën - coördinator en toezichthouder Rijk; • de vakministers – verantwoordelijk voor eigen begrotingen en jaarverslagen en privaatrechtelijke rechtshandelingen; • de directie FEZ - interne adviseur van het ministerie; • de Auditdienst Rijk – interne controleur van het Rijk; • de Algemene Rekenkamer – externe controleur van het Rijk.
BEHANDELING	Vóór eind 2022 moet Financiën de CW 2016 hebben geëvalueerd. De voorbereiding is in 2021 gestart. De opzet van de evaluatie wordt in januari 2022 naar de Tweede Kamer gestuurd. De Kamer heeft onlangs verzocht om de evaluatie extern te laten uitvoeren. In het volledig extern laten uitzetten van het onderzoek zien wij weinig tot geen meerwaarde vanwege de veelheid aan onderwerpen in de CW en de verscheidenheid aan stakeholders. De kans op een bruikbaar rapport zou gering zijn. Om wel de onafhankelijkheid van het onderzoek te waarborgen is een begeleidingscommissie, bestaande uit vier wetenschappers en afgevaardigden van stakeholders, in het leven geroepen onder leiding van DGRR van het ministerie van Justitie & Veiligheid.

Bij de evaluatie zullen alle spelers (zie krachtenveld) worden betrokken. De resultaten van de evaluatie worden naar de Tweede en Eerste Kamer gestuurd.

Ter invulling van de parlementaire voorhangprocedure, genoemd in artikel 4.7 CW 2016, zijn reeds afspraken gemaakt met de Commissie Financiën van de Tweede Kamer en Eerste Kamer over het vertrouwelijk informeren in het geval van koersgevoelige informatie. Bijvoorbeeld bij een aandelenaankoop door de Staat. Zie het afzonderlijk fiche hierover.

2.4 WERKAFSPRAKEN PARLEMENT BIJ VERTROUWELIJK INFORMEREN BIJ O.A. KOERSGEVOELIGE INFORMATIE - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGRB. DJZ en BOA (parlementair medewerker contacten parlement) zijn ook betrokken.
OMSCHRIJVING INHOUD	Artikel 4.7 van de Comptabiliteitswet 2016 (CW 2016) regelt de parlementaire voorhangprocedure die ten behoeve van de Tweede Kamer en Eerste Kamer gevolgd moet worden bij o.a.: • het (mede of doen) oprichten van BV's, NV's, stichtingen of verenigingen; of • het verstrekken van leningen of garanties met kenmerken van eigen vermogen aan dergelijke rechtspersonen. Bij het verrichten van voorgenoemde rechtshandelingen kan sprake zijn van koersgevoelige informatie (KGI). Bijvoorbeeld wanneer de Staat aandelen wil verwerven van een rechtspersoon. De Verordening Marktmisbruik geeft strikte regels over de omgang van dergelijke informatie. Als gevolg hiervan is het nodig om werkafspraken te maken en te doorlopen met de Tweede Kamer en Eerste Kamer om invulling te geven aan de parlementaire voorhangprocedure van artikel 4.7 CW 2016. Dit heeft de Raad van State twee keer onderschreven in een voorlichting waar uw ambtsvoorganger om heeft gevraagd. Zie onder SG-cluster/DJZ daarnaast een fiche over de inhoudelijke behandeling van KGI.
KRACHTENVELD	De Tweede Kamer (Commissie Financiën en commissiegriffier) en Eerste Kamer (Commissie Financiën en commissiegriffier). Het parlement hecht aan het maken van dergelijke afspraken vanwege hun kritiek op het vorige kabinet wegens het gebrek aan (tijdige) informatie over de aandelenaankoop Air-France-KLM uit 2019. Ook de Algemene Rekenkamer was kritisch hierop.
BEHANDELING	Met de Commissie Financiën van de Tweede Kamer en Eerste Kamer zijn inmiddels werkafspraken gemaakt over het vertrouwelijk informeren ingeval van koersgevoelige informatie, zie Kamerstukken II 2019/20, 28165, nr. 323 *en* werkafspraken Eerste Kamer.

2.5 VERSTERKEN FINANCIËLE FUNCTIE RIJK - LOPEND	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGRB: BZ/BBH en BZ/RAFEB
OMSCHRIJVING INHOUD	In de financiële functie van het Rijk werken alle medewerkers die bijdragen aan de totstandkoming van de Rijksbegroting met de hoofdproducten Miljoenennota en het Financieel Jaarverslag van het Rijk. De medewerkers vormen de spil van de Rijksbegroting en is ongeveer 4000 fte groot. De financiële functie Rijk is een functie die zich voortdurend doorontwikkelt met het doel een robuust en toekomstbestendig begrotings- en verantwoordingsproces in stand te houden. Gezamenlijk met de departementen worden diverse initiatieven ondernomen om de financiële functie verder te optimaliseren en doelmatiger te organiseren. Om de kwaliteit van de financiële functie binnen het Rijk blijvend te stimuleren zijn er diverse initiatieven ontwikkeld. Succesvolle voorbeelden hiervan zijn het financial traineeprogramma dat zorgt voor voldoende kwalitatieve instroom en de Rijksacademie voor Financiën, Economie en Bedrijfsvoering die ervoor zorgt dat de kennis en kunde van de medewerkers op peil wordt gehouden. Voor efficiënt terugkijken en onderbouwd vooruitkijken op een toegankelijke wijze is *Datagedreven samenwerken* een van de thema's. Hierbij valt te denken aan initiatieven als uniformering van data, datakwaliteit, data-analyse, de Digitale Auteursomgeving, Opendata en openspending via Rijksfinancien.nl. Verder is er een programma *Toekomst Financiële Administraties* gestart als opvolger van het programma *Naar een digitale begroting* en wordt er gebouwd aan de Enterprise architectuur van de Financiële Functie.
KRACHTENVELD	De minister van Financiën is 'systeemverantwoordelijk' voor de kwaliteit van de financiële functie van het Rijk. *De minister van Financiën bevordert de doelmatigheid van het financieel beheer van het Rijk.* Daarnaast heeft de minister van Financiën via de directeur-generaal Rijksbegroting een functionele aansturingsrelatie met de directeuren Financieel Economische Zaken van de ministeries. Bij de benoeming van een nieuwe directeur Financieel Economische Zaken dient de directeur-generaal Rijksbegroting te worden betrokken. Bij de uiteindelijke benoeming verleent de minister van Financiën op basis van artikel 3 van het Besluit FEZ hiervoor formeel toestemming. De vakministers zijn primair verantwoordelijk voor de kwaliteit van hun eigen financiële functie. De departementen zijn bereid om samen met Financiën de uitdagingen op te pakken.

	De Algemene Rekenkamer doet in haar verantwoordingsonderzoek onderzoek naar de bedrijfsvoering waaronder het financieel beheer en daarmee ook naar de financiële functie.
BEHANDELING	De kwaliteit van de financiële functie is een gespreksonderwerp dat regelmatig aan de orde is in het interdepartementaal overleg van de DGRB met directeuren FEZ van de ministeries en met de Algemene Rekenkamer.

2.6 ONTWIKKELINGEN OMTRENT UITVOERINGSORGANISATIES - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGRB heeft twee rollen voor wat betreft de uitvoering: 1) IRF voert het toezicht op het begrotingsbeheer uit voor de gehele Rijksoverheid, waaronder de uitvoeringsorganisaties. 2) De directie begrotingszaken (BZ) is (mede)kadersteller voor uitvoeringsorganisaties. Specifiek gaat het hier over het stellen van de regels voor Agentschappen en Stichtingen en gezamenlijk met het ministerie van BZK toezien op de kaders voor Zelfstandige Bestuursorganen (ZBO's). Vanuit die verantwoordelijk bestaat er een bredere expertise op de (toepassing van) het 'driehoeksmodel'.
OMSCHRIJVING INHOUD	Naar aanleiding van incidenten bij verschillende uitvoeringsorganisaties is er zowel door het kabinet als de Kamer onderzoek verricht naar de oorzaak van de problematiek: Tijdelijke Commissie Uitvoering (TCU), Parlementair ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) en Werk aan Uitvoering (WaU). De aanbevelingen uit deze rapporten zijn verwerkt in de Werkagenda voor de uitvoering. Deze acties moeten leiden tot een fundamentele verbetering van de uitvoering (zie ook fiche *Werkagenda voor de uitvoering*). De financiële gevolgen (claims) die mogelijk voortkomen uit deze trajecten worden meegenomen in de reguliere budgettaire besluitvorming. Hiernaast is in 2020/2021 een interdepartementaal onderzoek (IBO) gedaan naar de Agentschappen en loopt momenteel een onderzoek (Brede evaluatie verzelfstandiging) in opdracht van BZK en FIN naar het functioneren van, en de samenhang tussen, de kaders voor o.a. zbo's, rijksinspecties, agentschappen en stichtingen. Vanuit de kaderstellende verantwoordelijkheid betekent dat FIN samen met BZK de huidige kaders dient te bezien op doeltreffendheid en doelmatigheid en daar waar nodig, gezien de recente ontwikkelingen, deze dient aan te passen.
KRACHTENVELD	• Parlement: POK, TCU. • Uitvoeringsorganisaties. • Ambtelijke en Ministeriele Commissie uitvoering. • Algemene Rekenkamer, heeft veel onderzoek gedaan naar uitvoering van beleid. • BZK, beleidsverantwoordelijk voor zbo's via de Kaderwet zbo's. • Departementen waaronder uitvoeringsorganisaties ressorteren, zij voeren de eigenaarsrol en opdrachtgevende rol. • De FEZ-directies van departementen.

Het doel is een doelmatige en doeltreffende uitvoering en om dat te bereiken dienen de kaders te worden herzien waarbij uit onderzoek de volgende aandachtsgebieden worden onderkend:

- Ruimte in regels – veel van de huidige kaders gaan uit van een 'one-size-fits-all' model, waarbij voor de verschillende uitvoeringsorganisaties een uniforme wijze van besturen en bekostigen is voorgeschreven. Er bestaat behoefte om hier meer gedifferentieerd mee om te gaan.
- Focus op creatie van publieke waarden, waar doelmatigheid onderdeel van is.
- Harmonisatie uitvoeringskaders – er bestaat behoefte om de kaders voor de verschillende organisatievormen (o.a. agentschappen, ZBO's) te harmoniseren daar waar mogelijk.

BEHANDELING

- Tijdpad IBO agentschappen: De kabinetsreactie wordt in het eerste kwartaal van 2022 naar de Kamer gestuurd. Deze reactie wordt in samenhang opgesteld met het onderzoeksrapport van de 'Brede evaluatie naar organisatiekaders voor organisaties op afstand' die eind 2021 is verschenen en verstuurd door BZK.

2.7 ALGEMENE REKENKAMER - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGRB/BZ, afdeling Besturing, bekostiging en externe verslaggeving (BBE) en FEZ afdeling Kaderstelling
OMSCHRIJVING INHOUD	De Algemene Rekenkamer (AR) is een Hoog College van Staat. De taken, bevoegdheden en rechtspositie van de AR zijn vastgelegd in de Grondwet en de Comptabiliteitswet. De AR controleert of de inkomsten en uitgaven van het Rijk volgens de regels geïnd en uitgegeven worden en of het Rijk beleid uitvoert zoals het bedoeld is (missie: zinnige, zuinige en zorgvuldige uitgaven). Dat is een wettelijke taak van de AR. Daarnaast oordeelt de AR over beleid van de regering dat is vastgesteld en doet geen politieke uitspraken. De minister van Financiën heeft 4 keer per jaar een lunchoverleg met de President van de AR om actualiteiten te bespreken.
KRACHTENVELD	**Organisatie** Het bestuur van de AR, het college, telt drie leden. De collegeleden worden voor het leven benoemd. De collegeleden zijn: de President (drs. Arno Visser) en collegeleden drs. Barbara Joziasse en drs. Ewout Irrgang. Daarnaast kent de AR twee collegeleden in buitengewone dienst: drs. Hanny Kemna en drs. Paul Doop. Drs. Cornelis van der Werf is secretaris van de AR. **Verantwoording** De AR speelt een belangrijke rol tijdens Verantwoordingsdag. Per departement publiceert de AR een verantwoordingsonderzoek waarin zij o.a. een oordeel geeft over de kwaliteit van de financiële informatie, de beleids- en bedrijfsvoeringsinformatie en over de kwaliteit van de bedrijfsvoering zelf. Op Verantwoordingsdag publiceert de AR ook de Staat van de Rijksverantwoording (SRV). De SRV kan als tegenhanger worden gezien van het Financieel Jaarverslag van het Rijk. In de SRV schetst de AR een rijksbreed beeld over het afgelopen jaar en geeft een oordeel over de Rijksrekening. De AR pleit ervoor dat het kabinet beter inzichtelijk moet maken wat de gevolgen zijn van wat het doet, maar ook van wat het niet meer doet – zoals bij bezuinigingen. De AR is van mening dat met name bij 'uitvoering op afstand' onvoldoende informatie beschikbaar is. **Peer review AR** • De AR is door zusterinstituten uit Canada, het Verenigd Koninkrijk en Zweden op eigen verzoek gereviewd. Daarbij is aandacht besteed aan de vraag in hoeverre de werkwijze van de AR in lijn is met internationale standaarden van de 'International Organization of Supreme Audit Institutions' (INTOSAI).

- Op 25 januari 2021 heeft de AR het rapport van de peer review met een collegereactie aan de Tweede Kamer (TK) gestuurd. In de collegereactie wordt een voorstel gedaan voor vervolgacties. De AR is een dialoog gestart met de TK, Financiën, BZK en de Auditdienst Rijk (ADR) over de uitkomsten van de peer review. Zie ook het fiche van de ADR hierover.
- Een bevinding van de peer review voor de financial audit waaraan de AR gevolg wil geven, is dat de AR te veel leunt op de werkzaamheden van de ADR, de interne auditor. De AR wil op dit punt voldoen aan de internationale standaarden en binnen het Nederlandse controlebestel een meer sturende rol richting de interne auditor. Dit staat op gespannen voet met een doelmatige inrichting van het controlebestel en de onafhankelijke positie van de ADR.
- De Kamercommissie Rijksuitgaven heeft naar aanleiding van de peer review rapporteurs aangesteld (Sneller, Ephraim en Azarkan) in het kader van de 'onafhankelijke uitvoering van de financial audit binnen het controlebestel van het Rijk'. Zij hebben namens de commissie gesprekken gevoerd om de door de AR benoemde bevindingen en mogelijke verbeteringen in kaart te brengen.
- Diverse experts zijn geconsulteerd over de onafhankelijkheid van de financial audit van de AR. Op basis van deze gesprekken, en een voorlopige probleemanalyse, zullen de rapporteurs in januari hun bevindingen en mogelijke oplossingsrichtingen delen met de commissie voor de Rijksuitgaven van de Tweede Kamer. Daarna zal er een vervolgtraject worden uitgezet.

BEHANDELING	Uw voorganger heeft ingestemd om een inhoudelijke reactie op de peer review over te laten aan een nieuw kabinet.

2.8 MEDEFONDSBEHEERDERSCHAP GEMEENTE- EN PROVINCIEFONDS - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGRB/IRF en DGRB/BZ/BBL
OMSCHRIJVING INHOUD	De minister van Financiën en minister van BZK zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de financiële verhoudingen met medeoverheden (waterschappen, provincies en gemeenten) en het beheer van het Gemeente- en Provinciefonds waaruit zij jaarlijks geld ontvangen. In de laatste kabinetten is deze taak door de minister van Financiën gedelegeerd aan de staatssecretaris van Financiën. Inhoudelijk spelen o.a. de volgende onderwerpen: **1. Het lokaal belastinggebied** In het regeerakkoord is opgenomen dat partijen een nieuwe financieringssystematiek voor medeoverheden voor de periode na 2025 willen uitwerken, waarbij de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied wordt betrokken. Daarbij worden ook alternatieven voor de OZB en MRB in de beschouwing betrokken. Het belastinggebied van provincies is vanaf 2030 aan verandering onderhevig gezien de introductie van betalen naar gebruik in de automobiliteit (MRB plus). MRB plus wordt in beginsel budgetneutraal ingevoerd is afgesproken in het regeerakkoord. **2. Accres** De jaarlijkse indexering van het Gemeentefonds en het Provinciefonds die voortvloeit uit de koppeling aan de rijksuitgaven wordt het accres genoemd. In het regeerakkoord is een financiële reeks opgenomen voor het accres in de kabinetsperiode en wordt het accres vanaf 2026 vastgezet op 1 miljard met verwijzing naar uitbreiding van het belastinggebied (zie hierboven). De meerjarenbegroting van gemeenten voor 2022-2026 wordt in het voorjaar 2022 opgesteld. Het regeerakkoord heeft nog geen expliciete keuze gemaakt of het volumedeel van het accres gedurende de kabinetsperiode bij de start van de kabinetsperiode meerjarig wordt vastgezet. **3. Jeugdzorg** Gemeenten kampen met tekorten op hun jeugdzorgbudget. Het rapport “Stelsel in Groei” (december 2020) calculeert een tekort van structureel € 1,4 tot € 1,7 miljard. In voorjaar 2021 heeft het kabinet besloten naast de eerder incidenteel beschikbaar gestelde € 300 miljoen voor Jeugdzorg in 2021 en 2022 respectievelijk nog eens ruim € 600 miljoen en €1,3 miljard beschikbaar te stellen. Daarnaast wordt er momenteel een Hervormingsagenda ontwikkeld om meer grip te krijgen op de jeugdzorg. Deze wordt naar verwachting in februari 2022 opgeleverd. Het doel is om hiermee structureel omennabij € 1 miljard te besparen. In het coalitieakkoord is opgenomen dat extra

beleidsmaatregelen nog structureel € 0,5 miljard extra moeten opbrengen. Deze maatregelen moeten nog ingevuld worden.

4. Herijking gemeentefonds
BZK en Financiën werken in nauw overleg met VNG aan een nieuw verdeelmodel voor het gemeentefonds, met als uitgangspunt een gelijk voorzieningenniveau bij gelijke belastingdruk. Invoering van het herijkte verdeelmodel is voorzien per 2023. De herijking gaat puur over de verdeling en niet over de omvang van het fonds.

Er zijn diverse actoren die een rol spelen:

- De koepelorganisaties VNG (gemeenten), het IPO (provincies) en Unie van Waterschappen (UvW).
- BZK tracht binnen het kabinet overzicht te houden op gevolgen van beleid voor decentrale overheden en hierin de positie van de decentrale overheden voldoende voor het voetlicht te brengen. De Raad van State heeft onlangs geadviseerd om medeondertekening van de minister van BZK te eisen bij voorstellen die decentrale overheden raken. Hier is ook een motie over ingediend door het CDA. Die motie vraagt tevens om medeondertekening van de minister van Financiën bij financiële gevolgen voor decentrale overheden. Departementen: stelselverantwoordelijk op de door hen aan decentrale overheden gedecentraliseerde beleidsterreinen. Voorbeeld: VWS op het dossier Jeugdzorg en WMO.
- Raad voor het openbaar bestuur: adviseert gevraagd en ongevraagd over bestuurlijke en financiële verhoudingen. Vaak zijn gevraagde adviezen bedoeld als onafhankelijk advies bij geschillen tussen Rijk en decentrale overheden. De adviezen van de ROB zijn niet bindend.

BEHANDELING

Het bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (BOFv) is het belangrijkste overleg (in principe twee keer per jaar) voor algemene afstemming tussen het Rijk (nu MBZK en StasFIN) en medeoverheden (IPO, VNG, UvW) over algemene financiële aangelegenheden. Op specifieke beleidsdossiers spreken vakministers met medeoverheden.

2.9 NATIONAAL GROEIFONDS - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGRB (IRF en BZ), AFEP, DJZ Fin en EZK
OMSCHRIJVING INHOUD	Het Nationaal Groeifonds (NGF) is door het vorige kabinet in de Miljoenennota 2020 aangekondigd en in september 2020 gestart. Het fonds richt zich op publieke investeringen die bijdragen aan het verdienvermogen (structureel bbp) van Nederland. Het NGF kent drie pijlers: 1. Kennisontwikkeling, 2. R&D en innovatie (R&D&I) en 3. Fysieke infrastructuur. Zowel de minister van Financiën als de minister van EZK zijn fondsbeheerder. Voorstellen die in aanmerking komen voor het fonds worden beoordeeld door de beoordelingsadviescommissie (inclusief eigen staf) waar de heer Dijsselbloem voorzitter van is. Het kabinet besluit uiteindelijk via de MR welke voorstellen worden gehonoreerd, maar volgt in principe het zwaarwegende advies van de onafhankelijke beoordelingsadviescommissie. In de Voorjaarsnota 2021 is de eerste ronde aan voorstellen budgettair verwerkt met in totaal 154 mln. aan toekenningen, 492 mln. aan voorwaardelijke toekenningen en 3471 mln. aan reserveringen. In totaal is voor de komende jaren 20 miljard aan middelen gereserveerd en begrotingstechnisch vormgegeven in een niet-departementale begroting. Op de oorspronkelijke vormgeving is de nodige kritiek door de RvS, AR en de TK geuit en gevraagd om een Instellingswet voor een begrotingsfonds NGF te maken. Als reactie daarop heeft de minister toegezegd om het wetsvoorstel voor de instellingswet NGF aan de TK te zenden. Dit is eind november gebeurd. Het fondsbeheerderschap betekent dat de minister van Financiën medeverantwoordelijk is voor de begroting van het NGF en het selecteren van voorstellen die aan de commissie worden voorgelegd. Naast de grondslag voor een begrotingsfonds creëert de Instellingswet de mogelijkheid om een subsidieregeling te maken die veldpartijen rechtstreeks toegang kan geven tot het fonds. Deze kan bestaan naast de toegang via departementen, de zogeheten departementale route. Eind 2021 is door de fondsbeheerders besloten dat er een subsidieregeling wordt uitgewerkt die naast de departementale route toegang geeft tot het fonds.
KRACHTENVELD	De TK, de RvS, de AR en media hebben aandacht voor dit dossier. Betrokkenheid van diverse departementen (o.a. IenW, OCW) en veldpartijen (bedrijven, medeoverheden) voor het indienen en uitvoeren van projectvoorstellen is noodzakelijk. Bij de aankondiging

	en de behandeling van de niet-departementale begroting van het NGF en de bekendmaking van de eerste gehonoreerde projecten was veel politieke, maatschappelijke en media-aandacht.
BEHANDELING	Het NGF wordt een begrotingsfonds ingevolge artikel 2.11 van de CW 2016. Uitgangspunt is dat het wetsvoorstel de hoofdlijnen van het begrotingsfonds regelt. Begroting van het fonds wordt conform de systematiek van de niet-departementale begroting ingericht naar bovengenoemde drie pijlers. Nadere uitwerking van het fonds wordt in de uitvoeringsregelgeving en bestuurlijke regeling uitgewerkt. Procesmatig worden de voorstellen die door vakdepartementen worden ingediend eerst gefilterd in de toegangspoort. Hierbij gaat het onder andere om een toets op additionaliteit, compleetheid van het voorstel en of het voorstel past binnen de budgettaire ruimte. In de eerste ronde hebben Financiën en EZK deze toets gezamenlijk uitgevoerd, in de tweede ronde neemt de RVO de uitvoering van de toegangspoort op zich. Voor de tweede ronde zijn 37 voorstellen ingediend. De voorstellen die de toegangspoort-toets van RVO doorstaan worden begin 2022 naar de beoordelingsadviescommissie gestuurd. De commissie beoordeelt de voorstellen en adviseert het kabinet hierover. Het kabinet besluit. Het kabinetsbesluit over het (voorwaardelijk) toekennen van middelen wordt door de minister van EZK en de minister van Financiën uitgevoerd en opgenomen in de begroting van het NGF.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Begrotingsfondsen hebben voor- en nadelen. Enerzijds is het goed dat middelen met een duidelijk doel beschikbaar zijn. Anderzijds passen begrotingsfondsen niet bij het principe van een integrale afweging. Bij het opzetten van het NGF zijn lessen getrokken uit de situatie met het Fonds Economische Structuurversterking (FES). Dat fonds werd op termijn gebruikt om allerhande (politieke) wensen in te passen en verloor zijn meerwaarde. Om dit te voorkomen is bij het NGF gekozen voor het instellen van onafhankelijke beoordelingsadviescommissie, die op afstand staat van de politiek. Het is van belang om met de lessen van het FES in het achterhoofd te voorkomen dat het NGF dezelfde route bewandelt. Van belang is om de structuur met de beoordelingsadviescommissie in stand wordt gehouden. De beoordelingsadviescommissie heeft in de eerste ronde zorgvuldig beoordeeld en hiermee voor de toekomst de standaard voor nieuwe voorstellen hoog gelegd.

3. Secretaris-Generaal Cluster

3.1 ONTWERPBEGROTING FINANCIËN EN NATIONALE SCHULD 2021 EN 2022 - LOPEND	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	SG-cluster –Directie Financieel-Economische Zaken (FEZ) in samenwerking met alle DG's.
OMSCHRIJVING INHOUD	De minister van Financiën is, naast hoeder van de gehele rijksbegroting ook verantwoordelijk voor zijn eigen, departementale begroting (Financiën en de Nationale Schuld, hoofdstuk IX). De begroting bevat de belangrijkste beleidsdoelen voor komend jaar (2022) en de financiële gevolgen hiervan. De departementale begroting van Financiën is gevarieerd. De begroting omvat onder andere de budgetten voor de Belastingdienst, de Douane, Toeslagen, het BTW-compensatiefonds, de exportkredietverzekering, staatsdeelnemingen en een aantal andere posten die een generale behandeling kennen, zoals dividenden van staatsdeelnemingen, internationale financiële betrekkingen en transacties m.b.t. de staatschuld. Tevens worden de belastingontvangsten op artikel 1 van de begroting verantwoord. Onderdeel van de beleidsagenda is onder andere het overzicht risicoregelingen. Zo worden garanties verstrekt aan internationale financiële instellingen (IFI's) zoals de Wereldbank, Europese Investeringsbank (EIB), Aziatische Infrastructuur Investeringsbank (AIIB), Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD) en het IMF. De IFI's dragen in belangrijke mate bij aan een evenwichtige internationale financieel-economische ontwikkeling. Ook staat Financiën garant voor de exportkredietverzekeringen aan bedrijven. Het fiche zal verder ingaan op ontwerpbegroting 2022 (OW22).
KRACHTENVELD	• FEZ coördineert de budgettaire besluitvorming over de Financiënbegroting en adviseert hiertoe de ambtelijke en politieke leiding van het departement. • FEZ stelt de begrotingsstukken op. De departementale begroting komt tot stand in samenwerking met de beleidsdirecties. De teksten en cijfers worden vervolgens afgestemd met de Inspectie der Rijksfinanciën (IRF). • De IRF is tevens nauw betrokken bij de beoordeling en verwerking van zowel specifieke als generale mutaties. • AFEP is verantwoordelijk voor de raming van de belastingontvangsten en het lastenkader; hierbij speelt FEZ dus geen rol, los van een systeemanalyse die elke twee jaar wordt uitgevoerd. • FEZ spreekt circa drie keer per jaar met de bewindspersonen over de actuele onderwerpen die op de FIN-begroting spelen, namelijk budgettaire problematiek, dreigingen en oplossingsrichtingen, en

specifieke dossiers. Hiertoe stelt FEZ een zogenaamde Actualiteitennotitie op.

BEHANDELING

- Op Prinsjesdag (21 sept 2021) is de Rijksbegroting en dus ook de afzonderlijke begroting van het ministerie van Financiën voor 2022 gepresenteerd aan de Tweede Kamer.
- Vervolgens volgen de Algemene Politieke en Financiële Beschouwingen.
- Naar aanleiding van de Algemene Politieke Beschouwingen is een Nota van Wijziging voor de Financiënbegroting opgesteld. Hierin is de raming van de belastingontvangsten naar beneden bijgesteld als gevolg van een hogere afdracht aan het Gemeentefonds. Dit is het gevolg van een nota van wijziging op het Gemeentefonds (B) die is doorgevoerd voor de verhoging van de zorgsalarissen, naar aanleiding van de aangenomen motie Hijink/Bikker.
- Vooruitlopend op de stemming die op 7 december 2021 heeft plaatsgevonden, hebben de rapporteurs een brief gestuurd waarin bevindingen op de ontwerpbegroting uiteen worden gezet. In deze brief wordt ingegaan op de Strategische Beleidsagenda (SEA), Comptabiliteitswet 2016, Fiscale Regelingen, toezeggingen Algemene Rekenkamer, Belastingdienst, risicoregelingen en indicatoren. Deze brief is beantwoord. Hieropvolgend gaat het CDA graag in op het aanbod voor een briefing van het ministerie met daarin een toelichting op hoe zich de komende jaren de ruimte voor nieuw beleid, waaronder verdere hervorming van het belastingstelsel, ontwikkelt, inclusief de prioritering en planning per fiscaal middel.
- De begroting is tijdens de stemmingen aangenomen.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

Incidentele suppletoire begroting (ISB)
Het kan voorkomen dat door economische onzekerheden, zoals de coronacrisis, soms maatregelen worden getroffen die op korte termijn middels een begrotingswet vastgesteld moeten worden. Indien het (maatschappelijk en/of politiek) niet mogelijk is om het eerstvolgende reguliere begrotingsmoment af te wachten, kan een ISB worden opgesteld. Hiermee wordt de begrotingsstaat gewijzigd, zodat eerder kan worden gestart met de uitvoering van de voorgenomen maatregelen.

- In 2020 zijn in het kader van de coronacrisis zeven ISB's voor de Financiënbegroting opgesteld.
- In 2021 zijn voor de herstelactie toeslagen vier ISB's opgesteld: ISB 1 'Herstel toeslagen', bevatte o.a. dekking voor de forfaitaire € 30.000 regeling, kindregeling en uitvoeringskosten. ISB 2 was 'Kwijtschelden publieke schulden toeslagengedupeerden'. ISB 3 zag op 'Kwijtschelding private schulden Toeslagengedupeerden in

WSNP/MSNP-trajecten’. Met ISB 4 zijn de budgettaire gevolgen van het kwijtschelden van de overige, ‘reguliere’, private schulden verwerkt in de Toeslagenbegroting.

Herstel Toeslagen

Sinds de start van de herstelactie toeslagen in 2020 is er € 5,2 miljard (inclusief reservering op de aanvullende post) vrijgemaakt voor de compensatie van gedupeerden en uitvoering hiervan. In december 2020 is besloten tot het uitkeren van een forfaitaire €30.000 euro aan gedupeerden. Daarna is ook besloten tot het kwijtschelden van publieke schulden en (gedeeltelijk) private schulden. In Q1 en Q2 is met goedkeuring van het parlement de budgettaire gevolgen van het compenseren van private en publieke schulden verwerkt in verschillende departementale begrotingen. In oktober 2021 zijn compensatiebeleidsvoorstellen op het gebied van ex-partners, gedupeerde kinderen en gedupeerden bij andere toeslagen dan de KOT aan het parlement gestuurd. De budgettaire gevolgen hiervan worden verwerkt in de 2e suppletoire begroting 2021 en een Nota van Wijziging op de Ontwerpbegroting 2022. Hierover is in december 2021 met het parlement gedebatteerd.

3.2 JAARVERSLAG FINANCIËN EN NATIONALE SCHULD - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	FEZ in samenwerking met alle DG's
OMSCHRIJVING INHOUD	De minister is naast verantwoordelijke voor het Rijksjaarverslag (alle departementale jaarverslagen samen) en het Financieel Jaarverslag van het Rijk ook verantwoordelijk voor het opstellen van zijn eigen departementale jaarverslag (hoofdstuk IX, Financiën en Nationale Schuld). Dit jaarverslag is onderdeel van het Rijksjaarverslag. In dit jaarverslag legt de minister verantwoording af over het beleid, de bedrijfsvoering en de financiën van het afgelopen jaar. Op basis van de controle van het jaarverslag door de controlerend accountant (Auditdienst Rijk, ADR) kunnen onrechtmatigheden in de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten worden vastgesteld. Deze worden in de bedrijfsvoeringsparagraaf van het jaarverslag toegelicht. Ook kan de accountant bevindingen doen ten aanzien van het financieel beheer en de bedrijfsvoering. Daarnaast doet ook de Algemene Rekenkamer (AR) onderzoek naar het jaarverslag, het zogenaamde Verantwoordingsonderzoek. Over het verantwoordingsjaar 2020 heeft de ADR, net als in voorgaande jaren, een goedkeurende verklaring afgegeven bij het jaarverslag van IX Financiën en Nationale Schuld.
KRACHTENVELD	Het departementale jaarverslag komt tot stand in samenwerking met de beleidsdirecties. De beleidsdirecties leveren o.a. de realisatiecijfers en de beleidsconclusies aan bij FEZ. FEZ stelt het jaarverslag op en bewaakt de kwaliteit en het proces en stemt het af met de Inspectie der Rijksfinanciën (IRF). De ADR en AR controleren vervolgens de cijfers en teksten.
BEHANDELING	• Eind december wordt gestart met het opstellen van het jaarverslag 2021. • Eind februari / begin maart ontvangen de bewindslieden het jaarverslag ter goedkeuring. • Op 15 maart levert het ministerie de MR-versie van het jaarverslag aan. • Medio april stuurt de AR de voorlopige uitkomsten van het verantwoordingsonderzoek voor een bestuurlijke reactie aan de bewindspersonen toe. FEZ zal in de periode tot medio mei bezien welke gevolgen het oordeel van de AR heeft voor de teksten in het jaarverslag en deze zo nodig daarop aanpassen. • De derde woensdag van mei is Verantwoordingsdag. Dan worden alle departementale jaarverslagen en slotwetten (gebundeld in het Rijksjaarverslag) aangeboden aan de Tweede Kamer.

	• Vervolgens worden Kamervragen over het Rijksjaarverslag en het departementale jaarverslag van Financiën beantwoord. • Daarna vindt het verantwoordingsdebat over het Rijksjaarverslag plaats en is er normaal gesproken een wetgevingsoverleg (WGO) over het departementale jaarverslag van Financiën. FEZ coördineert dit WGO, in nauwe samenwerking met DGRB, gezien het rijksbrede karakter van een aantal onderwerpen die aan de orde komen.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Nvt

3.3 STURINGSMODEL DG-BELASTINGDIENST, DG-TOESLAGEN, DG-DOUANE - LOPEND

VERANTWOORDELIJKE DG / DIRECTIE	(p)SG, DGFZ, DGBD, DGD, DGT
OMSCHRIJVING INHOUD	Sinds 2017 wordt voor de uitvoeringsorganisaties binnen Financiën een sturingsmodel gebruikt gebaseerd op de regeling agentschappen. Binnen het ministerie van Financiën wordt gewerkt met een **hybride model**, waarin de lijnsturing en het sturingsmodel naast elkaar bestaan. Dit ter versterking van de focus en sturing op de taak en de uitvoering daarvan. Om te komen tot een kwalitatieve toekomstbestendige uitvoering wordt in dit driehoeksmodel vanuit **drie gelijkwaardige rollen met transparante belangen** gericht gewerkt aan de uitvoerings- en vernieuwingsopgaven van de organisaties: • **De Eigenaar** (EG) is verantwoordelijk voor de lange termijn stabiliteit en continuïteit van de Belastingdienst, Douane en Toeslagen. Binnen Financiën vervult de (p)SG de rol van eigenaar. • **De Opdrachtgever** (OG), het beleidsdepartement, is verantwoordelijk voor het te maken beleid, de sturing/monitoring van het huidige beleid en de beleidsevaluatie. Binnen Financiën vertegenwoordigt de DGFZ als coördinerend OG de andere (departementale beleids)opdrachtgevers binnen het sturingsmodel. • **De Opdrachtnemer** (ON), de uitvoeringsorganisatie, is verantwoordelijk voor de beleidsvoorbereiding, beleidsuitvoering en beleidsevaluatie. Binnen Financiën zijn de DGBD, DGT en DGD ieder afzonderlijk ON. Binnen het sturingsmodel vinden voor iedere 'driehoek' (EG-OG-ON) ambtelijke **overleggen met specifieke doelen** plaats: • **Het driehoeksoverleg** tussen EG, OG en ON ter sturing en borging van de lange termijn strategie van de uitvoeringsorganisatie. • **Het opdrachtgevers-opdrachtnemersoverleg** tussen OG en ON ter integrale afstemming van beleidsopdrachten. **Het eigenaarsoverleg tussen EG en ON** ter borging van de lange termijn stabiliteit en continuïteit van de uitvoeringsorganisatie.
KRACHTENVELD	De driehoek adviseert (ad hoc) gezamenlijk de bewindspersonen op dossiers met **spanning tussen korte termijn (politieke) belangen, uitvoerbaarheid en de lange termijn continuïteit van de uitvoering**. Meer structureel is de advisering over nieuwe taakverzoeken aan de Belastingdienst.

DGBD voert ook niet-fiscale taken uit die beslag leggen op de beschikbare middelen voor de efficiënte uitvoering van kerntaken. Om goede uitvoering te borgen en de benodigde vernieuwing van ICT door te kunnen voeren hanteert de driehoek voor dergelijke nieuwe taakverzoeken het principe "nee, tenzij". Op advies van ABDTOPConsult is hiertoe is een limitatief afwijkingskader vastgesteld ter besluitvorming over niet-fiscale taakverzoeken door de driehoek Belastingdienst. Doel is om nieuwe, maar (op termijn) ook huidige, niet-fiscale taken die niet aansluiten bij de kerntaken van DGBD bij **alternatieve uitvoerders** onder te brengen (of af te bouwen). U wordt als bewindspersoon periodiek geïnformeerd over de toepassing van het afwijkingskader. Dit dossier bevindt zich in een complex krachtenveld:

- **Ambtelijk**: andere departementen zijn niet genegen 'nee' te accepteren op nieuwe taakverzoeken en hebben geen prikkel om huidige niet-fiscale of duale taken bij alternatieve uitvoerders te beleggen. Andere uitvoeringsorganisaties zijn ook niet genegen om taken over te nemen.
- **Politiek**: er is vaak grote politieke druk om taken uit te voeren (vanuit de TK of andere kabinetsleden). Daarbij speelt geen rol wie de uitvoerder moet zijn, maar wordt snel naar DGBD gekeken.

BEHANDELING

In recente **rijksbrede adviezen** (POK en WaU) is de centrale gedachte dat beleid en uitvoering beter op elkaar aan moeten sluiten. De 'driehoek' is daarin een middel om de samenwerking tussen (kern)departement en uitvoering te verbeteren.

Onderzoeksbureau EY heeft in 2021 de wettelijke taken van DGBD geïnventariseerd en daarbinnen de niet-fiscale taken geïdentificeerd. De lijst met niet-fiscale taken zal door een nog in te stellen *taskforce* binnen Financiën nader geanalyseerd en geclusterd worden t.b.v. een prioritering in de besluitvorming door de driehoek Belastingdienst over het afbouwen, elders onder-brengen of handhaven van taken. De lijst met het wettelijk takenpakket van de Belastingdienst is gedeeld met opdrachtgevende departementen. Zij hebben aangegeven mee te willen werken in het vervolgtraject.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

De overleggen en adviezen van de driehoek zijn belangrijk voor de lange termijn toekomstbestendigheid van de uitvoeringsorganisaties. Deze geven een breder perspectief dan dilemma's die gaan over de waan van de dag.

3.4 DE ONVOLKOMENHEDEN EN BEVINDINGEN VAN FIN 1 - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	• *Vanuit een trekkersrol:* afhankelijk van het aandachtsgebied, zijn DG's/directies verantwoordelijk voor het oplossen van de tekortkomingen. • *Vanuit een monitoringsrol:* FEZ, afdeling Kaderstelling (FEZ/KS)
OMSCHRIJVING INHOUD	• Volgens de Comptabiliteitswet 2016, artikel 7.12 moet de Algemene Rekenkamer (AR) een oordeel geven over het financieel beheer, het materieel beheer, de administraties, de deugdelijke totstandkoming van de informatie over de bedrijfsvoering in het jaarverslag en de kwaliteit van deze informatie. Als de AR vindt dat de bedrijfsvoering onvoldoende waarborgen bevat, dan kan zij daarvoor een (ernstige) onvolkomenheid, aandachtspunt of overig punt formuleren. • Volgens de Comptabiliteitswet 2016, artikel 2.37 moet de Auditdienst Rijk (ADR) rapporten uitbrengen bij de departementale jaarverslagen. Hierbij doet de ADR onder meer onderzoek naar het gevoerde begrotingsbeheer, financieel beheer en de materiële bedrijfsvoering. De ADR biedt jaarlijks in maart haar auditrapport met haar bevindingen en overige punten aan. • Financiën heeft in vergelijking met andere departementen relatief veel tekortkomingen. Het merendeel komt voort uit de uitvoering. • Daarom is de monitoring van de onvolkomenheden, bevindingen en aandachtspunten van zowel de AR als de ADR de afgelopen 2 jaar geïntensiveerd en vindt plaats door middel van: - een 'monitoringscommissie' (MC) onder leiding van FEZ waar alle verantwoordelijke dienstonderdelen aan deelnemen; - directe betrokkenheid van de MC-leden en leden van de BR bij het oplossen van de tekortkomingen op hun terrein. - periodieke rapportages aan de bewindslieden over de stand van zaken ; - het voeren van jaarlijkse gap-gesprekken met alle betrokkenen om per tekortkoming te zorgen dat er een eenduidig beeld is van de knelpunten die moeten worden opgelost en waarbij een eerste plan van aanpak wordt besproken. • Aanvullend wil FEZ vanaf heden ook meer aan de 'voorkant' monitoren Hiermee beoogd FEZ risico's op te sporen, opdat tijdig passende maatregelen kunnen worden genomen om te voorkomen dat deze risico's op enig moment daadwerkelijk terkortkomingen worden. • In het verantwoordingsrapport (VO-rapport) 2020 van de AR zijn **zes onvolkomenheden** voor Financiën opgenomen: 1) Managementinformatie (BD) 2) M&O-beleid (kleine belastingmiddelen (BD) & keuze inzet handhavingsmix)

	3) Verplichtingenbeheer (BD) 4) Prestatieverklaringen inkoop (BD) 5) Wijzigingsbeheer IT-systemen (testprocedures) (BD) 6) Toezichtfunctie financieel beheer Rijksoverheid (bestaande uit 'voorafgaand toezicht op risicoregelingen' en 'toezicht op fiscale regelingen') (DGRB, AFEP, DGFZ, FEZ) • In het Auditrapport 2020 van de ADR zijn **negen bevindingen** voor Financiën opgenomen: 1) IV-portfoliomanagement (SG/DGFZ/BD/DGD/DGT) 2) Kwaliteit IV-organisatie (BD) 3) Bedrijfsvoeringsfunctionaliteiten IT-applicaties (BD) 4) Changemanagement (BD) 5) Logische toegangsbeveiliging (BD) 6) Verplichtingenbeheer en prestatieverklaringen (BD) 7) Garantieregeling leverancierskredieten (GT) 8) Europese afdrachten (SG) 9) Voorafgaand toezicht risicoregelingen (DGRB) Naast bovengenoemde tekortkomingen zijn er ook 'AR- en ADR-aandachtspunten en/of overige punten'. Deze punten worden proactief opgepakt binnen Financiën om nieuwe onvolkomenheden en bevindingen te voorkomen.
KRACHTENVELD	-
BEHANDELING	De AR heeft op 19 mei 2021 haar *Verantwoordingsrapport 2020* aan de Tweede Kamer aangeboden. De ADR heeft in de week van 17 mei 2021 het *Auditrapport 2020* gepubliceerd. Op dit moment zijn de ADR en de AR bezig met hun controles in het kader van de verantwoording 2021. Het *concept-Auditrapport 2021* verschijnt naar verwachting op 18 februari 2022 en het *Verantwoordingsrapport 2021* wordt naar verwachting op 12 april 2022 voor bestuurlijke hoor en wederhoor aangeboden.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	N.v.t.

3.5 EVALUATIES - PROCESBESCHRIJVING	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	FEZ (coördinatie)
OMSCHRIJVING INHOUD	Binnen het ministerie van Financiën is in september 2018 een Commissie Beleidsevaluatie (hierna: Commissie) ingesteld. De Commissie heeft als taak te adviseren over beleidsevaluaties en syntheseonderzoeken en te werken aan kennisopbouw en -uitwisseling binnen Financiën. De Commissie heeft hiermee een aanjagende rol ten aanzien van evalueren binnen Financiën. De Commissie gebruikt hierbij ook externe expertise. Bovendien adviseert de Commissie over de totstandkoming van de Strategische Evaluatie Agenda (hierna de SEA). In 2020 is voor het eerst de SEA voor het ministerie van Financiën opgesteld, als onderdeel van de Rijksbegroting 2021. In de SEA staat de langetermijnagenda voor het te evalueren beleid, thematisch geordend. De SEA biedt dus een overzicht over de geplande onderzoeken en evaluaties in de komende jaren. De SEA wordt jaarlijks opgesteld door de DG's en FEZ. De SEA vervangt de meerjarenplanning beleidsdoorlichtingen en is een initiatief vanuit de Rijksbrede Operatie Inzicht in Kwaliteit. Beoogd is de eerdere focus van het achteraf evalueren en verantwoorden te verbreden naar het programmeren van evaluaties gedurende de gehele beleidscyclus.
KRACHTENVELD	De commissie is als volgt samengesteld: • Voorzitter: FEZ • Leden intern: Plv. DG's en hoofd marktordening en strategie van AFEP • Leden extern: - Carl Koopmans: onderzoeksdirecteur bij SEO Economisch Onderzoek en hoogleraar beleidsevaluatie aan de Vrije Universiteit; - Valerie Pattyn: universitair docent Bestuurskunde in Leiden met expertise op het vlak van evidence-informed beleid en beleidsevaluatie.
BEHANDELING	De Commissie spreekt driemaal per jaar over de plannen van aanpak en concepten van syntheseonderzoeken en evaluaties. De Commissie bespreekt ook de totstandkoming van de Strategische Evaluatie Agenda en adviseert over de thema's van de SEA en de programmering van evaluatieonderzoeken. Een kernteam Evaluaties met onderzoekers en evaluatiedeskundigen van de verschillende DG's en externe wetenschappers bereidt dit voor.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	De afgelopen jaren is binnen het ministerie van Financiën het verbeteren en versterken van de evaluatiefunctie als een van de prioriteiten benoemd. De ambitie is om (meer dan nu) toe te werken naar een 'leer- en verbetercultuur' binnen Financiën waarin de toegevoegde waarde van het continu evalueren, verbeteren en leren gezien wordt en daarmee een belangrijk en vanzelfsprekend onderdeel van het dagelijks werk wordt. Dit alles met als doel om tot doelmatiger en doeltreffender beleid te komen. Deze ambitie sluit aan bij de Rijksbrede Operatie Inzicht in Kwaliteit (OIIK), die een vergelijkbaar doel heeft: beter inzicht krijgen in de resultaten van beleid en deze inzichten meer benutten om de maatschappelijke waarde van beleid te vergroten. Een manier om te komen tot een sterkere evaluatiefunctie is het uitwisselen van ervaring en kennisdeling.

3.6 BUDGETTAIRE BEHEERSING EN RECHTMATIGHEID TOESLAGENHERSTEL/UHT - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Verantwoordelijk: DGToeslagen, Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) Betrokken: (o.a.) DGFZ, DGBD, DGRB(/IRF), SG-cluster/FEZ en SG-cluster/DJZ
OMSCHRIJVING INHOUD	De Toeslagenherstelactie is sinds aanvang sterk gegroeid, zowel in omvang (aantal gedupeerden) als de breedte van het herstel (steeds meer en ruimhartigere regelingen). Het budget (programma + apparaat) is meegegroeid: van 500 mln. in maart 2020 naar 1,8 mld. in maart 2021 en naar 5,2 mld in augustus 2021 (inclusief reservering op de aanvullende post). De ordentelijke besluitvorming over beleidswijzigingen is, vanwege het hoge tempo en de politieke aandacht, onder druk komen te staan. Hierdoor zijn bijv. besluiten genomen vooruitlopend op budgettaire dekking en budgettaire autorisatie door het parlement. Dit levert (comptabele) rechtmatigheidsrisico's op. Een voorbeeld is de aankondiging van de forfaitaire € 30.000-regeling in december 2020. Deze is door de Auditdienst Rijk (ADR) en de Algemene Rekenkamer (AR) als onrechtmatige verplichting aangemerkt (a € 457,1 mln.) vanwege overschrijding van de intolerantiegrenzen van verplichtingen. Rechtmatigheidsrisico's ontstaan ook door onrechtmatige (niet-correct aanbesteedde) gunningen van opdrachten aan derde partijen, zoals uitzendbureaus of consultancybedrijven. Andere partijen hebben bij dergelijke gunningen een sterke positie bij de rechter, aldus ontstaat een risico op schadeclaims, vertraging en een negatief politieke en maatschappelijke beeldvorming. Daarnaast liggen DGBD en DGT onder een vergrootglas, ook van de ADR en AR. Deze controlerende instanties staan kritisch tegenover de onrechtmatige uitgaven die worden gedaan. Een onrechtmatige inkoop zal vrij zeker door hen worden gerapporteerd. Ook is de controleerbaarheid door ADR en AR van uitgaven en verplichtingen in gevallen lastig te garanderen. Bijvoorbeeld bij de kwijtschelding van private schulden van gedupeerden: het is essentieel dat accountantscontroleafspraken en een robuust controleprotocol worden gerealiseerd. Zonder deze afspraken en het protocol zal de ADR de betalingen tot eind 2021 waarschijnlijk meetellen in het foutenpercentage bij het jaarverslag en als onzeker verklaren. Dit alles kan leiden tot het niet verkrijgen van een goedkeurende verklaring bij het jaarverslag en/of de vaststelling van een of

	meerdere onvolkomenheden door de AR of bevinding(en) door de ADR (n.b. bij het jaarverslag 2020 kreeg FIN wel een goedkeurende verklaring). MinFIN rapporteert periodiek over de voortgang van de verbeteraanpak van de onvolkomenheden/bevindingen. Het oplossen van deze tekortkomingen duurt vaak meerdere jaren (afhankelijk van de tekortkoming) en ondermijnt de positie van MinFIN om andere departementen aan te spreken op rechtmatigheidsproblemen.
KRACHTENVELD	TK (en EK): regelmatig Kamervragen over (comptabele en juridische) rechtmatigheid Toeslagenherstel (tevens motie Omtzigt CDA over de rechtmatigheid van de forfaitaire compensatie van € 30.000). Af en toe kritische geluiden over 'overcompensatie' en niet-doelmatige besteding apparaatsgelden (o.a. "dure consultancy"). De ADR en de AR vanuit hun controlerende rol zijn zeer scherp en kritisch op onrechtmatige verplichtingen/betalingen en financieel beheer. Media-aandacht voor onrechtmatigheden sterk rond publicatie onderzoeksbevindingen AR (bijv. mei 2021). Leidt dikwijls tot Kamervragen.
BEHANDELING	Continu lopende zaak, iedere paar weken Kamervragen, regelmatig Kamerdebatten en iedere twee maanden voortgangsrapportage KOT naar parlement. TSL dient continu te waken voor voorkomen onrechtmatigheden.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Er bestaan reële rechtmatigheidsrisico's (hierboven beschreven), die naar verwachting in de publieke arena meer aandacht zullen gaan vragen. Tevens is er door de vele verschillende (nieuwe) herstelregelingen een verhoogd risico dat de budgettaire beheersbaarheid van de herstelorganisatie in het gedrang komt. Door grote (politieke) druk, komt de ordentelijke besluitvorming (incl. integrale beleidsafweging) soms onder druk te staan. Actief kiezen voor integrale beleidsafwegingen (vanuit alle relevante perspectieven: budgettair, juridisch, rechtmatigheid, uitvoerbaarheid, etc.) kunnen deze risico's verkleinen. N.b. integrale beleidsafweging kan bij hoge (tijds)druk ook snel.

3.7 ONAFHANKELIJKHEID AUDITDIENST RIJK IN RELATIE TOT DE ALGEMENE REKENKAMER - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGRB en ADR. DGRB is beleidsverantwoordelijk voor het auditbeleid, de ADR vervult de onafhankelijke interne auditfunctie van de ministeries en geeft een accountantsverklaring bij de departementale financiële verantwoordingen.
OMSCHRIJVING INHOUD	De Algemene Rekenkamer (AR) heeft een vrijwillige peerreview laten uitvoeren naar drie onderwerpen door zusterinstellingen uit het VK, Zweden en Canada die daarover eind 2020 aan haar hebben gerapporteerd. Over het onderwerp Financial audit hebben zij aangegeven dat de AR dat voor haar verantwoordingsonderzoek 'bovenmatig steunt' op het werk van de ADR. Nederland kent sinds 2012 een rijksbreed gecentraliseerde auditfunctie, die onafhankelijk opereert. Dit is een situatie die men in het buitenland niet kent. Het in grote mate steunen op het werk van de ADR acht men in strijd met de internationale standaarden van rekenkamers. Het reviewteam stelt daarom dat de AR zou moeten zorgen voor een onafhankelijke risicoanalyse, planning en uitvoering van financial audits en dat zij het zwaar steunen op de ADR moet heroverwegen. Begin 2021 heeft de AR dit reviewrapport met een begeleidende brief aangeboden aan de Tweede Kamer en aangegeven hierover graag in overleg te treden met de Kamer en de ministers van FIN en BZK. De AR noemt het een dilemma, wanneer zij meer werkzaamheden moet gaan uitvoeren en dit zal leiden tot een grote overlap met het werk van de ADR. Dit staat namelijk op gespannen voet met de doelmatigheid van het Nederlandse controlebestel. De opvatting van de AR is dat een nieuwe inrichting van de financial audit nodig is, die consequenties heeft voor de verhouding tot de ADR. De Tweede Kamer heeft drie rapporteurs aangewezen om over dit onderwerp te rapporteren (de leden Sneller, Azarkan en Ephraim). De ADR heeft eind september 2021 op verzoek van de Tweede Kamer een besloten technische briefing verzorgd voor de commissie voor de Rijksuitgaven over rol, positie en kwaliteitsborging van de ADR. Daarbij is ook ingegaan op de uitkomsten van de peerreview. Daarna heeft de commissie met enkele externe deskundigen gesproken over de probleemanalyse en mogelijke oplossingsrichtingen. Recent zijn door de staf van de Tweede Kamer verder bilaterale gesprekken gevoerd met de AR, de ADR, DGRB en BZK. Ook heeft de commissie voor de Rijksuitgaven van de Tweede Kamer gesproken met de vaste commissie voor Financiën van de Eerste Kamer.

KRACHTENVELD	De optie die de AR in haar brief aan de Kamer beschrijft – versterking van haar regierol door via instructies strakker te gaan sturen op het werk van de ADR – heeft grote impact op de onafhankelijkheid van de taakuitvoering door de ADR, waarbij een niet-accountantseenheid de keuzes voor een accountantseenheid zou gaan bepalen. Dit staat op gespannen voet met de beroepsregels voor accountants.
BEHANDELING	Uw voorganger heeft aan de president van de AR laten weten in dit dossier geen onomkeerbare beslissingen te willen nemen en dit onderwerp daarom over te laten aan zijn opvolger.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	De ADR heeft met een aantal externe deskundigen gesproken over dit onderwerp. Daarbij is breed het standpunt bevestigd dat het niet passend is dat de AR als niet-accountantseenheid dwingende instructies of aanwijzingen zou geven aan de ADR, zeker als dit mede vanuit een bestuurlijke invalshoek gebeurt. Op ambtelijk niveau worden er constructieve gesprekken gevoerd tussen de AR, de ADR en DG Rijksbegroting. Daarbij wordt bezien of er oplossingen mogelijk zijn waarbij de onafhankelijke uitvoering van audits door zowel de AR als de ADR gewaarborgd kan blijven. Dit kan bijvoorbeeld door de samenwerking tussen de ADR en de AR verder uit te bouwen en de bestaande werkwijzen, waarbij al intensief wordt samengewerkt, te formaliseren. Hiervoor is inmiddels een document met samenwerkingsafspraken in concept gereed.

3.8 KOERSGEVOELIGE INFORMATIE - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	SG/DJZ
OMSCHRIJVING INHOUD	Koersgevoelige informatie (KGI), ook wel voorwetenschap genoemd, komt er kort gezegd op neer dat er beschikking is over bepaalde concrete, niet-openbare informatie die betrekking heeft op een uitgevende instelling, waardoor sprake is van een informatievoorsprong op derden. Als de informatie wel openbaar zou zijn, zou het de beurskoers van de uitgevende instelling significant kunnen beïnvloeden. Een redelijk handelende belegger zou deze informatie waarschijnlijk gebruiken om een beleggingsbeslissing (deels) op te baseren. Op het moment dat sprake is van KGI, gelden er verboden, namelijk: (1) te handelen met voorwetenschap of trachten te handelen met voorwetenschap, (2) iemand anders aan te raden om te handelen met voorwetenschap of iemand anders ertoe aan te zetten om te handelen met voorwetenschap, en (3) voorwetenschap wederrechtelijk mee te delen (tipping off-verbod). Binnen het departement kan KGI aanwezig zijn en daarmee bestaat het risico dat handel met voorwetenschap plaatsvindt. Dit risico speelt met name bij voorbereiding van besluitvorming op het niveau van de DG's en de besluitvorming door de bewindspersonen, veelal is dit de minister. Denk bijvoorbeeld bij het besluit tot aan- en verkoop van (certificaten van) aandelen door de Staat. Dit risico dient geminimaliseerd te worden. In de praktijk wordt, als er een concreet voornemen tot aankoop of verkoop van aandelen is, een interne check gedaan op koersgevoelige informatie bij de SG, TG, DGRB, DGFZ en Hoofddirecteur FEZ. Afhankelijk van de uitkomst van de check wordt besloten of de voorgenomen aan- of verkoop namens de Staat doorgang kan vinden. Momenteel is het door DJZ opgestelde KGI protocol van kracht. Het KGI protocol beschrijft de procedure – gericht op voorkoming van handel met voorwetenschap - voor de situatie waarin er sprake is van een door de staat voorgenomen verkoop of aankoop van financiële instrumenten op de beurs. Dit protocol is na afstemming met betrokken directies vastgesteld door de Bestuursraad.
KRACHTENVELD	Binnen Financiën is veel informatie aanwezig, hetgeen spanning kan opleveren bij aan- en verkoopactiviteiten van financiële instrumenten namens de Staat. Daarnaast kan KGI spanning opleveren ten opzichte van de Comptabiliteitswet en het budgetrecht van de Kamer.

	Wetgeving: Europese Verordening genaamd Verordening Marktmisbruik en de Wet op de economische delicten. Zie ook het fiche over het vertrouwelijk informeren van het parlement ingeval van koersgevoelige informatie van DGRB.
BEHANDELING	Het vraagstuk van KGI speelt met name als er een voornemen is tot aankoop of verkoop van aandelen die genoteerd zijn aan de beurs of ander handelsplatform. Ook kan dit spelen bij afspraken en bijvoorbeeld staatssteun aan beursgenoteerde onderneming(en).
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Omdat Financiën wetgeving- en beleid ontwikkelt op het gebied van de financiële markten en integriteit heeft Financiën een voorbeeldfunctie op dit gebied. Daarnaast is het van belang dat conform wet- en regelgeving gehandeld wordt, omdat met voorwetenschap niet gehandeld mag worden. handelen. Als dat wel wordt gedaan, dan kan dit verstrekkende gevolgen hebben. De AFM houdt hier toezicht op.

3.9 INFORMATIEDELING BEWINDSPERSONEN - PROCESBESCHRIJVING

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Bewindspersonen en ambtenaren. De ministeriële verantwoordelijkheid rust op de bewindspersonen. De directies zijn verantwoordelijk voor het (al dan niet desgevraagd) verstrekken van de relevante informatie aan de bewindspersonen. DJZ adviseert over dit onderwerp.
OMSCHRIJVING INHOUD	Bij de bewindspersonen komen verschillende informatiestromen bij elkaar, zoals informatie van (de directie) Financiële Markten (FM), (de directie) Financieringen en de FIOD. Ook komen bij hen verschillende rollen bij elkaar, zoals de rol van beleidsverantwoordelijke voor het financiële stelsel (FM), de rol van aandeelhouder (Financieringen) en de rol van beheers- en beleidsverantwoordelijke ten opzichte van de FIOD. Welke informatie de bewindspersoon mag, kan, dan wel moet krijgen en wat met die informatie mag worden gedaan, verschilt per rol van de betreffende bewindspersoon. Zie hierover ook het fiche Koersgevoelige informatie. Voor bewindspersonen geldt als uitgangspunt dat zij – behoudens enkele beperkingen – zelf bepalen welke informatie zij nodig hebben om invulling te geven aan hun ministeriële verantwoordelijkheid. Daarbij komt aan hen een grote mate van (beoordelings)vrijheid toe. Overigens kan de informatiebehoefte van de Eerste en Tweede Kamer op deze invulling van invloed zijn. Of het verstrekken van informatie aan de bewindspersoon is aangewezen moet van geval tot geval worden beoordeeld. Voor de medewerker die informatie wenst te verstrekken geldt dat hem/haar daarbij vanuit juridisch oogpunt een ruime mate van beoordelingsruimte toekomt. Of voor informatieverstrekking aan de bewindspersonen een specifieke wettelijke grondslag nodig is, is (mede) afhankelijk van de vraag of ten aanzien van de (het) betreffende organisatie(-onderdeel) een volle of een beperkte(re) ministeriële verantwoordelijkheid (de bewindspersoon is slechts verantwoordelijk voor de uitoefening van zijn specifieke bevoegdheden jegens die organisatie) geldt: • volle ministeriële verantwoordelijkheid: het ministerie van Financiën, de Belastingdienst en de FIOD; • beperkte(re) ministeriële verantwoordelijkheid: de zelfstandige bestuursorganen (zbo's) Autoriteit Financiële Markten (AFM) en De Nederlandsche Bank (DNB).

De minister van Financiën is te allen tijde in brede zin politiek verantwoordelijk voor het gehele departement, inclusief de Belastingdienst.
Voorts dient de minister van Financiën over alle informatie te (kunnen) beschikken waar de staatssecretaris ingevolge zijn/haar portefeuille over beschikt.

In algemene zin moet terughoudend worden omgegaan met verstrekking van informatie die ziet op een individueel geval; dit kan anders zijn wanneer de individuele casuïstiek aan de ministeriële verantwoordelijkheid raakt, bijvoorbeeld aan de algemene wijze waarop de Belastingdienst of de FIOD zijn (wettelijke) taken uitoefent. De wettelijke geheimhoudingsplichten (van ambtenaren) staan aan verstrekking van deze informatie aan de bewindspersoon niet in de weg.

Voor wat betreft de FIOD moeten bewindspersonen en/of ambtenaren rekening houden met de ministeriële verantwoordelijkheid van de minister van Justitie en Veiligheid voor het Openbaar Ministerie. De bevoegdheid van deze minister om algemene en bijzondere aanwijzingen te geven omvat ook de exclusieve bevoegdheid tot oordeelsvorming over een individuele strafvervolging. De minister van Financiën mag dus niet in het kader van die oordeelsvorming geïnformeerd worden, maar het verstrekken van informatie over een individuele strafvervolging kan daarentegen wel nodig zijn voor de beheers- en beleidsverantwoordelijkheid voor de FIOD.

Gelet op de ministeriële verantwoordelijkheid mag de bewindspersoon van de financieel toezichthouders (AFM en DNB), de Belastingdienst en/of de FIOD verkregen (individuele) informatie niet gebruiken in zijn/haar rol als aandeelhouder van een staatsdeelneming. Evengoed mogen de financieel toezichthouders (AFM en DNB), de Belastingdienst en/of de FIOD geen (vertrouwelijke) informatie verstrekken aan de bewindspersoon met het oog op de positie van de Staat als aandeelhouder.

Voor de verstrekking van informatie van de financieel toezichthouders geldt in algemene zin dat die informatie verband moet houden met de beperkte(re) ministeriële verantwoordelijkheid en specifieke bevoegdheden van de minister jegens deze zbo's. Ook hier geldt dat informatie over individuele zaken kan worden verstrekt, mits daartoe een concrete aanleiding is en dit binnen de wettelijke grondslagen valt.

Er is geen bijzondere regelgeving op grond waarvan de bewindspersoon de verkregen informatie niet (eventueel vertrouwelijk) met de Eerste en Tweede Kamer kan delen. Enkel

	toezichtsvertrouwelijke informatie kan niet aan de Eerste en Tweede Kamer worden verstrekt.
KRACHTENVELD	Zowel de bewindspersonen als de medewerkers die de bewindspersonen van informatie voorzien, dienen zich bewust te zijn van de verschillende rollen van de bewindspersonen en het feit dat de specifieke rol bepaalt welke informatie de bewindspersoon mag, kan, dan wel dient te ontvangen. Als uitgangspunt geldt dat de bewindspersonen in beginsel zelf bepalen hoe zij invulling geven aan hun ministeriële verantwoordelijkheid. De informatiebehoefte van de Kamer kan hierbij echter wel een rol spelen. Zie in dat verband ook het fiche over de inlichtingenplicht.
BEHANDELING	DJZ werkt momenteel aan het creëren/vergroten van het bewustzijn binnen de organisatie over het vraagstuk van informatiedeling. In dat verband kan worden gewezen op de infographic die in samenwerking met de Landsadvocaat is opgesteld en op het voornemen om een departement-brede sessie over het vraagstuk van informatiedeling te organiseren.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Met het oog op een juiste invulling van de ministeriële verantwoordelijkheid dient terughoudend te worden omgegaan met het niet delen van informatie met de bewindspersoon. Desalniettemin dient er altijd een afweging te worden gemaakt met welk doel informatie met de bewindspersoon wordt gedeeld. Van belang is dat hier intern het (open) gesprek over plaatsvindt, niet alleen bij twijfel, zodat wordt stilgestaan bij wat er gedeeld mag, kan, dan wel moet worden.

3.10 INLICHTINGENPLICHT STATEN-GENERAAL - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	De inlichtingenplicht rust op bewindspersonen. De directies zijn verantwoordelijk voor het verstrekken van de relevante informatie aan de bewindspersonen. DJZ adviseert op het gebied van de inlichtingenplicht.
OMSCHRIJVING INHOUD	In de Grondwet (artikel 68) is geregeld dat bewindspersonen de verplichting hebben om inlichtingen te verstrekken aan de Staten-Generaal. Met deze inlichtingenplicht wordt uitvoering gegeven aan de verantwoordingsplicht, het is daarmee een belangrijk staatsrechtelijk beginsel. Het parlement kan zijn controletaak namelijk niet uitvoeren indien het niet over de daarvoor noodzakelijke informatie beschikt. Het kabinet spant zich ook actief in de Kamers goed te informeren zodat zij haar controlerende en medewetgevende taken goed kan uitoefenen. Kamerleden kunnen op grond van artikel 68 van de Grondwet (Gw) mondeling of schriftelijk informatie opvragen. Een bewindspersoon bepaalt in beginsel de vorm van de inlichtingen. De Kamer wordt gewoonlijk bij brief of nota geïnformeerd. De gevraagde inlichtingen worden verstrekt aan de Kamer als geheel. Vervolgens is het aan de Kamer om te beslissen of zij zich voldoende geïnformeerd acht. Indien de Kamer van oordeel is dat dit niet het geval is, kunnen Kamerleden verzoeken om nadere inlichtingen, eventueel in de vorm van specifieke documenten. Inlichtingen kunnen alleen aan de Kamers worden geweigerd, indien de verstrekking daarvan in strijd is met het belang van de staat. Deze weigeringsgrond is beperkter dan de weigeringsgronden in de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Als het bijvoorbeeld om informatie gaat die de eenheid van de Kroon en het regeringsbeleid aantasten, mag een minister of staatssecretaris dit weigeren. Indien een bewindspersoon voornemens is een stuk te weigeren met een beroep op het belang van de staat, zal DJZ een zelfstandig oordeel over dit voornemen uitbrengen aan de minister. Tevens dient de minister of staatssecretaris die het voornemen heeft dit van tevoren aan de orde te stellen in de ministerraad. Inlichtingen kunnen ook vertrouwelijk worden verstrekt aan de Kamer. Het kan echter voorkomen dat de Kamer hier geen genoegen mee neemt: vertrouwelijke verstrekking beperkt immers de mogelijkheid van Kamerleden om die informatie in een politiek debat te gebruiken. Sinds het afgelopen jaar is dit onderwerp volop in beweging, onder andere naar aanleiding van de kabinetsreacties op een ongevraagd advies van de Raad van State (zie ook het fiche over het

	Ongevraagd advies van de Raad van State over ministeriële verantwoordelijkheid) en het rapport "Ongekend onrecht" van de Parlementaire ondervragingscommissie kinderopvangtoeslag (POK). Naar aanleiding van deze rapporten heeft het kabinet toegezegd dat gerichte verzoeken om specifieke documenten in principe worden gehonoreerd, tenminste op eenzelfde wijze als wanneer de verzochte stukken via de Wob zouden zijn verstrekt. De Wob geldt hierbij dus als ondergrens, het uitgangspunt is dat aan de Kamer ruimhartiger informatie wordt verstrekt. Daarnaast is toegezegd dat stukken die ten grondslag liggen aan een besluit van bewindslieden voortaan actief openbaar worden gemaakt. Dit betekent dat gelijktijdig met het uitsturen van een Kamerstuk een beslisnota of de interne beslisnota's en bijlagen die bewindspersonen hebben gebruikt bij hun besluitvorming actief openbaar worden gemaakt. Het kabinet heeft ook toegezegd transparanter te zijn bij het openbaar maken van stukken die zijn gemaakt voor intern beraad, hierin worden persoonlijke beleidsopvattingen niet weggelakt.
KRACHTENVELD	De Eerste en Tweede Kamerleden doen met enige regelmaat een verzoek om inlichtingen. BZK is beleidsverantwoordelijk voor de Grondwet. Daarnaast is AZ hoeder van de eenheid van kabinetsbeleid.
BEHANDELING	De afgelopen jaren was er veel te doen over het informeren van de Kamer in bijvoorbeeld het Kinderopvangtoeslag-dossier. De vaste Kamercommissie Financiën en de POK waren kritisch op de informatievoorziening in dit dossier. Dit heeft uiteindelijk geleid tot het ruimere beleid, zoals hierboven beschreven.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Dit leidt tot nieuwe complexe vraagstukken. Achterliggende gedachte achter de bescherming van de vertrouwelijkheid van intern beraad, was dat ambtenaren hun minister in vrijheid moeten kunnen adviseren, zodat alle argumenten (voor en tegen) kunnen worden uitgewisseld en zo nodig tegenspraak kan worden geleverd. De vertrouwelijkheid van het interne beraad is nu losgelaten, maar dit betekent dat nog wel een veilige ruimte moet worden geborgd om tegenspraak te blijven organiseren. Ambtenaren moeten in vrijheid kunnen blijven adviseren, op basis waarvan een bewindspersoon dan keuzes maakt en daarover - gelet op de ministeriële verantwoordelijkheid -verantwoording aflegt aan het parlement. Voor dit onderwerp is brede (interdepartementale) aandacht. Ook intern wordt doorlopend aandacht besteed in het werkproces om de ambtenaren te wijzen op de ruimte die er is om tegenspraak te leveren. Ook de SG besteedt regulier aandacht aan

	de vrijheid die er bestaat om te kunnen adviseren en het belang ervan.

3.11 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB) EN WET OPEN OVERHEID (WOO) - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	De Wet openbaarheid van bestuur (Wob) ziet op het openbaar maken en het afleggen van beleidsverantwoording door het verantwoordelijke bestuursorgaan (minister, staatssecretaris). De onderwerpen waarover informatie wordt gevraagd zijn veelal verspreid aanwezig over de verschillende directies en directoraten-generaal. De directies waar de stukken zich bevinden, zijn verantwoordelijk voor de informatie die openbaar gemaakt wordt. DJZ ondersteunt de beleidsdirecties bij het afhandelen van Wob-verzoeken met juridisch advies, het opstellen van het Wob-besluit en de regie op het Wob-proces.

OMSCHRIJVING INHOUD

Wob

Op basis van de Wob kan iedereen zonder opgaaf van redenen overheidsinformatie opvragen. In de praktijk blijkt dat vaak de media een Wob-verzoek indienen, maar ook burgers, rechtspersonen en allerlei maatschappelijke organisaties dienen met regelmaat een Wob-verzoek in. Een Wob-verzoek moet betrekking hebben op een bestuurlijke aangelegenheid. Dat wil zeggen: alles wat met het gevoerde en te voeren beleid van de minister of de staatssecretaris te maken heeft en dat als informatie in documenten is opgenomen. Dit zijn bijvoorbeeld (concepten van) nota's, memo's, brieven, e-mails, aantekeningen, rapporten, WhatsApp- en sms-berichten. Het doet in zo'n geval niet ter zake of de documenten via een zakelijke of privé account zijn verstuurd: alles wat betrekking heeft op een bestuurlijke aangelegenheid, valt het onder het verzoek.

Uitgangspunt van de Wob is dat de gevraagde informatie in beginsel openbaar moet worden gemaakt, tenzij er bepaalde uitzonderingen gelden, bijvoorbeeld ter bescherming van privacy, bedrijfsgegevens of (andere) belangen van derden. Ieder document moet dan ook apart en per zelfstandig onderdeel worden beoordeeld, want de Wob kent diverse uitzonderingen op de verplichting tot openbaarmaking. De praktijk leert dat meestal één of meerdere uitzonderingen van toepassing zijn op een deel van de gevraagde documenten. In dat geval wordt die informatie in het desbetreffende document niet openbaar gemaakt.

Recente ontwikkelingen: persoonlijke beleidsopvattingen

Naar aanleiding van het rapport van de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag "Ongekend onrecht", heeft het kabinet voorgesteld om terughoudender om te gaan met het (weg)lakken van persoonlijke beleidsopvattingen. Met dat laatste worden meningen, aanbevelingen en conclusies bedoeld vangenoemde ambtenaren of bestuurders over een bepaalde beleidskwestie. De voorgestelde nieuwe werkwijze houdt in dat feiten, prognoses, (de gevolgen van) beleidsalternatieven of andere

onderdelen met een overwegend objectief karakter niet meer gelakt worden. Meningen en adviezen daarentegen kunnen nog wel worden gelakt. Hiermee wordt aansluiting gezocht bij de definitie van persoonlijke beleidsopvattingen zoals geformuleerd in het initiatiefwetsvoorstel Wet open overheid (Woo, zie hierna). Daarnaast worden persoonlijke beleidsopvattingen in documenten die ouder zijn dan vijf jaar niet meer weggelakt, behoudens zwaarwegende belangen. Een van de gevolgen van het steeds vaker openbaar maken van de persoonlijke beleidsopvattingen is dat nu ruimer dan eerst in alle documenten de namen van alle ambtenaren worden gelakt, omdat de Wob voorschrijft dat wanneer persoonlijke beleidsopvattingen openbaar worden gemaakt, dit in geanonimiseerde vorm gedaan moet worden.

Woo
De Woo is een initiatiefwetsvoorstel dat de Wob gaat vervangen. Op 5 oktober 2021 is de Woo aangenomen in de Eerste Kamer. De verwachting is dat de Woo op 1 mei 2022 in werking zal treden. Met de Woo wordt met name beoogd meer overheidsinformatie actief openbaar te maken. Eén van de verplichtingen die de Woo met zich meebrengt, is het op orde brengen van de informatiehuishouding.

KRACHTENVELD

Van belang is aandacht te hebben voor de verhouding met de inlichtingen die al dan niet al zijn of worden verstrekt aan de Tweede Kamer op grond van artikel 68 van de Grondwet.

BEHANDELING

Besluiten op Wob-verzoeken worden in beginsel ambtelijk afgedaan. Over belangrijke dossiers die aandacht van media en politiek hebben wordt de bewindspersoon voorafgaand aan het nemen van het besluit geïnformeerd.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

Er is in de tijd gezien een tendens waarneembaar van steeds omvangrijker wordende Wob-verzoeken die steeds meer documenten beslaan. De afhandeling van Wob-verzoeken doet een groot beroep op de onderlinge samenwerking. Zonder deze samenwerking valt het doel van de Wob niet te realiseren.

De Wob-praktijk is voortdurend in beweging. Ontwikkelingen volgen elkaar in snel op. Dat geldt bijvoorbeeld momenteel voor de hierboven genoemde veranderende praktijk rond de persoonlijke beleidsopvattingen en de voorbereidingen op de implementatie van de Woo. Mede daarom is DJZ samen met de directoraten-generaal bezig met verdere optimalisatie van het Wob-proces.

3.12 ONGEVRAAGD ADVIES RAAD VAN STATE OVER MINISTERIËLE VERANTWOORDELIJKHEID - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Bewindspersonen en ambtenaren
OMSCHRIJVING INHOUD	Op 15 juni 2020 heeft de Afdeling advisering van de Raad van State (Afdeling) een ongevraagd advies uitgebracht over de ministeriële verantwoordelijkheid. De Afdeling gaat daarbij in op het samenspel tussen het kabinet, de ambtenaren en de Tweede Kamer(leden). Volgens de Afdeling zijn de spelregels die dat samenspel beheersen op de achtergrond geraakt en zijn daar geleidelijk verschillende beelden en opvattingen over ontstaan. Dat veroorzaakt bij de spelers steeds groter ongemak, leidt tot spanning in de onderlinge verhoudingen en een afnemende effectiviteit van de ministeriële verantwoordelijkheid. De Afdeling schetst de volgende met elkaar samenhangende **ontwikkelingen** die hebben geleid tot het haperende samenspel: 1) Het in toenemende mate op afstand plaatsen van taken en bevoegdheden in (semi-) onafhankelijke instanties. 2) Het hiermee verband houdende gebruik van de term 'stelsel- of systeemverantwoordelijkheid'. 3) Een in toenemende mate incidentgedreven verantwoordingscultuur in de Tweede Kamer. 4) De incidentgedreven en persoonsgerichte verantwoordingscultuur is zich steeds meer gaan uitstrekken tot de ambtelijke dienst. 5) De ambtelijke blik richt zich meer op de behandeling van incidenten; het werk wordt naar het oordeel van de Afdeling politieker. Naar aanleiding daarvan heeft de Afdeling de volgende **aanbevelingen** gedaan: 1) Behoud en herijk de ministeriële verantwoordelijkheid; 2) Herijk de rol van onafhankelijke instellingen; 3) Definieer stelselverantwoordelijkheid scherper; 4) Zorg voor een betere informatievoorziening aan het parlement; 5) Versterk de politiek-ambtelijke verhoudingen; 6) Zorg voor een betere balans tussen wetgeving, beleid en uitvoering. In de **kabinetsreactie** heeft het kabinet aangegeven zeer doordrongen te zijn van het gewicht van het advies en de noodzaak om tot verandering te komen, waarbij de hoofdrolspelers een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben. Het kabinet wil graag een brede dialoog voeren over de analyse en de aanbevelingen over

het samenspel tussen kabinet, Kamerleden en ambtenaren. De ambitie daarbij is te komen tot meer wederzijds begrip, ontspanning in het samenspel en een gedeelde visie op gezamenlijke spelregels, met als doel het samenspel voor alle betrokken partijen te optimaliseren.

In het kader van de betere informatievoorziening is onder andere toegezegd gerichte verzoeken van Kamerleden om specifieke documenten te honoreren op eenzelfde wijze als wanneer de verzochte stukken via de Wob zouden zijn verstrekt. Daarnaast wil het kabinet de informatiehuishouding verbeteren en worden de Aanwijzingen inzake externe contacten van Rijksambtenaren (‘Oekaze-Kok’) geactualiseerd. Ook wil het kabinet komen tot een code of protocol, waarin op toegankelijke wijze eenduidige uitgangspunten over de rol en positie van Rijksambtenaren worden opgenomen en hoe ambtelijk vakmanschap het werken aan de publieke opgave zal worden versterkt.

KRACHTENVELD

Het advies gaat in op het samenspel tussen het kabinet, de ambtenaren en de Tweede Kamer(leden) en de gevolgen voor de effectiviteit van de ministeriële verantwoordelijkheid. Het treft dus verschillende spelers.

BZK is beleidsverantwoordelijk en heeft zodoende ook het voortouw genomen bij het opstellen van de kabinetsreactie en de opvolging daarvan.

BEHANDELING

De kabinetsreactie is begin oktober 2020 aan de Tweede Kamer gezonden. Het advies en de kabinetsreactie daarop zijn besproken tijdens een notaoverleg van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken van de Tweede Kamer op 5 juli 2021.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

Uit het advies blijkt dat de spelers van het samenspel ieder met hun eigen bril naar de spelregels kijken. Desondanks kunnen in ieder geval de volgende uitgangspunten worden afgeleid:

1) Het parlement moet tijdig, volledig en juist worden geïnformeerd.
2) De informatiehuishouding dient op orde te zijn.
3) Ambtenaren moeten vrij zijn en zich vrij voelen in hun advisering, om daarbij een compleet beeld te schetsen, inclusief alle voor- en nadelen, en om tegenspraak te bieden.

Na het ongevraagd advies verscheen het rapport van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) en de kabinetsreactie daarop. Met name ten aanzien van het openbaar maken van stukken en het op orde brengen van de

	informatiehuishouding, gaat de kabinetsreactie op het POK-rapport verder dan die op het ongevraagd advies. Zie hierover het fiche over actieve openbaarmaking.

3.13 MEDEZEGGENSCHAP BIJ HET MINISTERIE VAN FINANCIËN - LOPEND	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	SG-Cluster, directie Bedrijfsvoering, Eenheid O&P
OMSCHRIJVING INHOUD	**Het overleg met de vakbonden in het Decentraal Georganiseerd overleg Financiën (DGO Fin)** Het formele overleg wordt voorgezeten door de SG. Het technische overleg wordt voorgezeten door de pSG. De uitvoerende DG's (BD, Douane en Toeslagen) zijn regelmatig bij het overleg aanwezig. Onderwerpen in dit overleg zijn met name reorganisaties en rechtspositionele regelingen. Daarnaast vragen vakbonden continue aandacht voor onderwerpen als cultuur, veiligheid en doorstroommogelijkheden bij met name het DGBD. **Het overleg met de ondernemingsraden** De SG is bestuurder van een tweetal ondernemingsraden (OR) binnen het ministerie: de Departementale OR MinFin (DOR MinFin) en de OR van het Kerndepartement (OR KD). Gesprekspartners voor de OC's zijn de DG's / directeuren van betrokken onderdeel. De DGBD, DG TSL en DG Douane zijn bestuurder van resp. Groepsondernemingsraad DGBD, OR Toeslagen en OR Douane. De Algemeen directeuren bij DGBD zijn bestuurder van hun OR. Onderwerpen in dit overleg zijn met name reorganisaties en personeelsbeleid.
KRACHTENVELD	Zowel het DGO als de DOR MinFin zijn voor Financiën overleggen die nog niet zo lang bestaan: het DGO sinds 2017 en de DOR MinFin sinds zomer 2019. De actualiteit is van invloed op de dynamiek van de overleggen. Hoewel de ambtelijke leiding de reguliere gesprekspartners van vakbonden en OR-en zijn, heeft de actualiteit (zoals Kinderopvangtoeslag-affaire, aangifte tegen de dienst, screeningsmaatregelen Douane) ertoe geleid dat in 2020 geregeld (ongeveer om de 4 maanden) gesprekken met politieke leiding hebben plaatsgevonden. Terugkerende aandachtspunten in deze gesprekken: bieden van veilige werkomgeving en steun aan medewerkers, uitvoerbare wetgeving, werkende automatisering, politiek primaat, cultuur, tegenspraakfunctie. Externe stakeholders zijn de vakbonden:

	• AmbtenarenCentrum/NCF • FNV Overheid • CNV Overheid • CMHF Met name medewerkers bij DGBD zijn georganiseerd; in geval van collectieve (rijksbrede) acties bij vakbonden vinden deze vaak ook plaats bij BD.
BEHANDELING	**DGO Fin**: 14x technisch overleg + 7x formeel overleg op jaarbasis. **DOR MinFin:** 10x technisch overleg + 6x formeel overleg. **OR KD**: 7x technisch overleg + 7x formeel overleg Ondersteuning en advisering van bestuurder wordt vanuit de Eenheid O&P geleverd.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	N.v.t.

3.14 GEMEENSCHAPPELIJK ONTWIKKELPERSPECTIEF MINISTERIE VAN FINANCIËN - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Onder direct opdrachtgeverschap van de SG en de Bestuursraad (BR) ondersteunt de eenheid Organisatie en Personeel (O&P) van het beleidsdepartement de BR bij het gewenste ontwikkelperspectief om de missie 'samenwerken aan een financieel gezond Nederland' blijvend te realiseren. In nauwe verbinding met de bestuurders en onderdelen van het ministerie wordt dit opgepakt tijdens momenten zoals leiderschapsbijeenkomsten voor leidinggevenden en reflectiesessies in de BR.
OMSCHRIJVING INHOUD	De inhoudelijke focus voor de komende periode ligt op verbinden met de omgeving, investeren in ambtelijk vakmanschap, samenwerken vanuit meerwaarde en versterken vitaliteit en veerkracht. Bij de verschillende onderdelen wordt er vanuit ambtelijk vakmanschap geïnvesteerd in de relatie politiek, beleid en uitvoering. Zo zijn er uitvoeringstoetsen ingebouwd om het zicht op de uitvoering te waarborgen en ontwikkelen de uitvoeringsonderdelen hun politiek-bestuurlijke sensitiviteit als gevolg van de veranderende positie door de ontvlechting. Ook investeren de onderdelen in het verhogen van het omgevingsbewustzijn en zoeken ze actief naar de samenwerking met de buitenwereld van het ministerie. Zo wordt er actief gewerkt aan een pilot waarbij al in de beleidsvormingsfase het gesprek aangegaan wordt met burgers en bedrijven, is de ambitie om op een participatieve manier wetgeving te ontwikkelen, en wordt de buitenwereld in het primaire proces betrokken bij de herstelorganisatie.
KRACHTENVELD	Talrijke mediaberichten die gaan over de samenwerking, (bestuurs)cultuur, vertrouwen, afstand tussen beleidsdepartement en uitvoering, aangifte, en politiek-ambtelijke verhoudingen vormen onderdeel van het krachtenveld.
BEHANDELING	Er is in verschillende debatten aandacht geweest voor de cultuur van Financiën en een veilig werkklimaat voor ambtenaren.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Risico's richten zich enerzijds op politiek-bestuurlijk kant, onder meer: reputatiemanagement, voorbeeldfunctie (er wordt met bijzonder veel aandacht gekeken naar het ministerie), het vertrouwen opbouwen van burgers, bedrijven en Tweede Kamer, en omgang met incidenten die (media)aandacht oproepen. Risico's richten zich anderzijds op de cultuur en medewerkers binnen het ministerie. Het is cruciaal om onze medewerkers mee te nemen in het gewenste ontwikkelperspectief, inclusief gewenste gedragsverandering (meer openheid en transparantie). Ook als

antwoord op signalen dat medewerkers zich te weinig gehoord en betrokken voelen.

3.15 WAPENVERKOPEN - LOPEND	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DRZ
OMSCHRIJVING INHOUD	In 2019 zijn door het ministerie van Defensie meerdere typen overtollige handvuurwapens aangemeld bij DRZ voor afstoting. Via bemiddeling van het ministerie van Defensie heeft een Nederlands bedrijf aangegeven geïnteresseerd te zijn in deze handvuurwapens. Het betrof in totaal 1.275 stuks Glock, 9 stuks M2.50 en 800 stuks MP5 (machinegeweer). De Commissie Verkoop Defensie Materieel (CVDM) is belast met de beoordeling van de verkoop van (overtollige) strategische goederen van Defensie. DRZ is voorzitter van de CVDM en heeft vanwege de Regeling Materieelbeheer de (juridische) rol als vertegenwoordiger van de staat in geval van verkoop. De CVDM heeft schriftelijke toestemming gegeven voor de verkoop van deze wapens aan het Nederlandse bedrijf. Op basis van die toestemming heeft DRZ ten behoeve van deze afstoting de verkoopcontracten getekend en is het eigendom van de wapens overgedragen van de staat aan het Nederlandse bedrijf. Het Nederlandse bedrijf heeft de aangekochte wapens aan een Maltees bedrijf verkocht. Het Maltees bedrijf heeft vervolgens de wapens te koop aangeboden op het internet aan iedereen die is geïnteresseerd.
KRACHTENVELD	Op 17 juli 2020 hebben twee Tweede Kamerleden (Chris van Dam en Martijn van Helvert) schriftelijke vragen gesteld aan de minister van Defensie over de verkoop van Nederlandse MP5's. Deze verkoop is dus uitgevoerd en gefaciliteerd door DRZ. De internationale wapenhandel is aan regels gebonden en de vraag bij deze verkoop door de Tweede Kamerleden was of deze regels zijn overtreden. Deze kwestie is ook uitgebreid in het nieuws geweest begin oktober 2020. De staatssecretaris van Defensie heeft samen met de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit & Belastingdienst naar aanleiding hiervan toezeggingen gedaan over het opstellen en vaststellen van een nieuw afwegingskader. Het opstellen van dit kader gebeurt in overleg met het ministerie van Financiën.
BEHANDELING	Op 2 februari 2021 heeft de staatssecretaris van Defensie mede namens Financiën een brief gestuurd aan de Kamer waarin zij aangeeft dat de verdere beantwoording is vertraagd. In afwachting van een brede herziening van het Convenant tussen DRZ en DMO en

	het kader Afstoten worden de huidige werkwijze aangevuld en gewijzigd. Op dit moment ligt het herziene convenant ter ondertekening bij Defensie. Daarnaast is het concept instellingsbesluit gedeeld met Defensie. Streven is dat deze eind oktober/begin november wordt getekend. Het door Defensie toegezegde afstotingskader (afwegingskader) ligt ter behandeling bij de Bestuursstaf (van Defensie) en is nog in concept.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	In de Regeling materieelbeheer roerende zaken van het Rijk staat dat DRZ de Staat vertegenwoordigt in geval van het beheer en verkoop van overtollige roerende goederen. DRZ draagt bovendien de eindverantwoordelijkheid voor het sluiten van verkoopcontracten. Dit wordt bevestigd door het voorzitterschap van de Commissie Verkoop Defensie Materieel (CVDM) waarin samen met het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Defensie een besluit wordt genomen over de verkoop (DRZ), exportvoorwaarden (BuZa) en gereed stelling voor verkoop (Defensie). Hieruit blijkt de verantwoordelijkheid van DRZ en daarmee ook voor het kerndepartement, Ministerie van Financiën. Gelet op de politieke en maatschappelijk gevoeligheid en de aandacht van de Tweede Kamer van het dossier kan de minister van Financiën hierop aangesproken worden.

3.16 DEPARTEMENTAAL COÖRDINATIECENTRUM CRISISBEHEERSING (DCC) - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/ DIRECTIE	Het departementaal coördinatiecentrum is belegd bij de directie BOA. Naast de (bestuurlijk) coördinerende rol ten tijde van een crisis, is BOA betrokken bij de (interdepartementale) beleidsontwikkeling rondom crisisbeheersing. BOA haakt andere directies aan bij de (voorbereiding op) crisiswerkzaamheden indien de crisis daarom vraagt. In opdracht van de Bestuursraad wordt de crisisbeheersing in 2021/2022 binnen het ministerie verder versterkt.
OMSCHRIJVING INHOUD	Het kabinet heeft de minister van JenV aangewezen als coördinerend minister voor crisisbeheersing. Deze coördinatie wordt ambtelijk uitgevoerd door de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid. Een crisis wordt in eerste instantie opgepakt door de bewindspersoon wiens beleidsterrein het betreft. Ieder ministerie is zelf verantwoordelijk voor de te nemen crisisbeheersingsmaatregelen en om deze maatregelen goed af te stemmen met andere partijen, waaronder coördinerend minister van JenV, maar voor Financiën specifiek ook bijv. DNB en de AFM. Departementale responsactiviteiten worden uitgevoerd en gecoördineerd vanuit het verantwoordelijke DCC. Ingeval van een situatie waarbij de nationale veiligheid in het geding is of kan zijn, of die anderszins een grote uitwerking op de maatschappij heeft of kan hebben, kan het gewenst zijn dat de Rijksoverheid op politiek-bestuurlijk niveau zorgdraagt voor coördinatie en besluitvorming. Daarvoor kan de Ministeriële Commissie Crisisbeheersing (MCCb) in dergelijke situaties bijeengeroepen worden. De voorzitter van de MCCb (minister JenV of minister-president) wijst per situatie en zo nodig per vergadering aan welke andere ministers lid van de Commissie zijn. De MCCb wordt voorbereid door de ambtelijke Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing (ICCb). De hoofdlijnen van het crisisbeheersingsbeleid en het bijbehorende stelsel van de nationale crisisstructuur zijn vastgelegd in het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming. **COVID-19** Voor de COVID-19 aanpak is een Ambtelijke Commissie COVID-19 (ACC-19) en een Ministeriële Commissie COVID-19 (MCC-19) opgericht. Daarnaast is in de loop van 2021 een ACC-Lange Termijn

	(ACC-LT) in het leven geroepen om onderwerpen als herstelplannen en versterking van de crisisstructuur te bespreken.
KRACHTENVELD	Afhankelijk van het type crisis wordt het krachtenveld bepaald. Naast ministeries zijn er rollen weggelegd voor het lokale bestuur, veiligheidsregio's, kMar en Nationale Politie. Bij een crisis in de financiële sector vindt er afstemming plaats via het Tripartite Crisisoverleg (TCO) met DNB, AFM en partijen uit de financiële sector. De minister van Financiën sluit niet standaard aan bij de MCCb. Eventuele budgettaire besluiten moeten zoveel mogelijk worden voorkomen in de crisisstructuur. Indien de aard van de crisis hiertoe toch aanleiding geeft, dient dit vooraf met Financiën te zijn afgestemd. De conclusies van de MCCb worden vastgesteld in de MR.
BEHANDELING	Nvt.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Het risico bestaat dat in de crisisstructuur maatregelen worden getroffen waarvoor geen budgettaire dekking is en/of financieel-economische impact onvoldoende wordt gewogen. Bij iedere crisis geldt dat indien mogelijk, weer zo snel mogelijk via de reguliere bestaande structuren (budgettaire) besluitvorming dient plaats te vinden.

3.17 PARLEMENTAIRE ENQUÊTE AARDGASWINNING GRONINGEN - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Coördinerende directie: BOA Inhoudelijk zwaartepunt: IRF, BZ en Financieringen Overige onderdelen: DJZ, AFEP, DGFZ, BEDR-I, COMM
OMSCHRIJVING INHOUD	Op 9 februari 2021 heeft de Tweede Kamer ingestemd met het onderzoeksvoorstel voor de parlementaire enquête aardgaswinning Groningen. Naar aanleiding hiervan heeft het ministerie van Financiën een omvangrijke informatievordering ontvangen van de enquêtecommissie. De vordering omvat alle documentatie over de gaswinning in Groningen vanuit het perspectief van Financiën vanaf 1959. Hieronder valt o.a. alle informatie over de aanwending van de aardgasbaten en de budgettaire effecten van de gaswinning op de Rijksbegroting. Door middel van drie leveringen en twee naleveringen, waarvan de laatste op 15 oktober 2021, heeft het ministerie voldaan aan de vordering van de enquêtecommissie.
KRACHTENVELD	• In maart 2019 heeft de Tweede Kamer besloten tot het houden van een parlementaire enquête naar de aardgaswinning in Groningen. • EZK is coördinerend departement in de enquête. Andere betrokken departementen zijn: BZK, AZ, J&V, VWS en OCW. • De parlementaire enquête kan rekenen op veel (media)aandacht. Met name de openbare verhoren die gepland staan in 2022 zullen veel aandacht van het publiek en media trekken.
BEHANDELING	Met de laatste nalevering van 15 oktober 2021 is de informatiefase in de enquête afgerond. De volgende fase vangt aan met de start van de besloten voorgesprekken in januari t/m maart 2022. Het bekend welke (oud)medewerkers en (voormalige) bewindspersonen van Financiën opgeroepen worden voor de besloten voorgesprekken. Het is nog niet bekend wie voor de openbare verhoren worden opgeroepen. De planning van de enquêtecommissie is als volgt:

Feb 2021 / nov 2021	• Werving en selectie onderzoeksstaf • Dataverzameling • Feitenonderzoek
Dec 2021 / mei 2022	• Voorbereiding besloten voorgesprekken • Besloten voorgesprekken • Verwerken besloten voorgesprekken

Jun 2022 – okt 2022	• Voorbereiding openbare verhoren • Openbare verhoren in drie periodes, waarvan de eerste voor het zomerreces
Nov 2022 / feb 2023	• Opstellen en presentatie rapport
Voorjaar 2023 / zomer 2023	• Behandeling in Tweede Kamer

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

De voorbereiding voor parlementaire enquêtes vergt veel van ambtelijk Financiën. Naast het zoeken van relevante stukken in diverse archieven, worden (oud-)collega's en bewindspersonen mogelijk opgeroepen voor besloten voorgesprekken en openbare verhoren.
In het kader van goed werkgeverschap worden deze (oud)collega's en bewindspersonen hierin begeleid om hun in staat te stellen zo optimaal mogelijk te putten uit de eigen taken en verantwoordelijkheden en de informatie die tot hun beschikking stond.

3.18 PARLEMENTAIRE ENQUÊTE FRAUDEBELEID EN DIENSTVERLENING - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Coördinerende directie: BOA Inhoudelijk zwaartepunt: Belastingdienst, Toeslagen Overige onderdelen: COMM, DJZ, verder nog onbekend
OMSCHRIJVING INHOUD	Op 11 februari 2021 heeft de Tweede Kamer ingestemd met het voorstel voor een parlementaire enquête naar problemen bij uitvoeringsorganisaties. Aanleiding was het eerder gepubliceerde rapport "ongekend onrecht" van de parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) en de conclusies van de tijdelijke commissie Uitvoeringsorganisaties (TCU). Op 8 juli 2021 is de tijdelijke commissie Fraudebeleid en Dienstverlening (TCFD) geïnstalleerd. In het onderzoeksvoorstel voor de tijdelijke commissie worden fraudebestrijding en handhaving, informatie-uitwisseling en dienstverlening als mogelijke thema's genoemd voor de enquête. Het onderzoeksvoorstel draagt de TCFD op onder meer naar zwarte lijsten en algoritmes te kijken, naar de op nationaliteit gebaseerde selectie van groepen burgers voor controle en toezicht en naar het delen van informatie tussen verschillende overheidsorganisaties. Ook de rol van de Tweede Kamer zal onderwerp zijn van de enquête. Naast het beschrijvende onderzoek zal er casusonderzoek worden uitgevoerd bij een (beperkt) aantal uitvoeringsorganisaties. Als suggesties worden genoemd: Belastingdienst, UWV, IND, CJIB en het Inlichtingenbureau.
KRACHTENVELD	• Het ministerie van Financiën zal mogelijk coördinerend departement bij de enquête worden. • Andere betrokken departementen zijn (vermoedelijk): SZW, J&V, BZK en AZ. • De parlementaire enquête kan rekenen op veel (media)aandacht. Met name de openbare verhoren zullen veel aandacht van het publiek en media trekken.
BEHANDELING	Op 8 juli is de TCFD geïnstalleerd. Het is de verwachting dat de tijdelijke commissie haar werkzaamheden afrondt in januari 2022, waarna de parlementaire enquête aanvangt. Volgens de initiële planning moeten de openbare verhoren voor de zomer van 2022 zijn afgerond. Deze planning is ambitieus. Wij houden rekening met een alternatieve planning waarin de besloten voorgesprekken op zijn vroegst plaatsvinden in het najaar van 2022/begin 2023 en de openbare verhoren in de zomer van 2023.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Naar aanleiding van het rapport ‘‘ongekend onrecht’’ is het kabinet afgetreden. Het is de verwachting dat ook de parlementaire enquête veel teweeg zal brengen. De uitkomst van de verhoren en het rapport kan de reputatie van het ministerie van Financiën, Toeslagen en de Belastingdienst schaden. Daarnaast vergt de voorbereiding voor parlementaire enquêtes veel van ambtelijk Financiën. Naast het zoeken van relevante stukken in diverse archieven, worden t.z.t. mogelijk (oud-)collega’s en bewindspersonen opgeroepen voor besloten voorgesprekken en openbare verhoren. In het kader van goed werkgeverschap worden deze (oud)collega’s en bewindspersonen hierin begeleid om hun in staat te stellen zo optimaal mogelijk te putten uit de eigen taken en verantwoordelijkheden en de informatie die tot hun beschikking stond.

3.19 BENOEMINGEN AFM EN DNB - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	De SG is als eigenaar verantwoordelijk voor de governance bij DNB en AFM. BOA ondersteunt de SG hierbij en werkt daarbij nauw samen met GT/FM. Indien er bij de benoeming sprake is van een verzoek voor een individuele uitzondering op de Wet Normering Topinkomens, dan wordt dit ook met DJZ afgestemd. BOA draagt daarbij ook zorg voor de afstemming van de benoeming met de desbetreffende toezichthouder.
OMSCHRIJVING INHOUD	De Koning benoemt en ontslaat, op voordracht van de minister van Financiën, bij koninklijk besluit de leden van de directie van DNB en het bestuur van de AFM. Alle directieleden van DNB hebben een individuele uitzondering op de WNT. De minister van Financiën benoemt daarnaast de leden van de RvC van DNB en de leden van de RvT van de AFM, bij respectievelijk aandeelhouders- of ministerieel besluit.
KRACHTENVELD	De Tweede Kamer heeft geen formeel instemmingsrecht bij deze benoemingen. Desalniettemin kunnen bepaalde benoemingen politieke en publicitaire aandacht genereren. Benoemingen moeten mondeling gemeld worden in de MR. Indien een benoeming ook een WNT uitzondering behelst, dient de MR daar mee in te stemmen.
BEHANDELING	De SG spreekt regelmatig met de voorzitter van de RvT van de AFM en de RvC van DNB over (her)benoemingen van het bestuur/directie en de RvT/RvC-leden. Voordrachten van benoemingen worden aan u voorgelegd ter instemming.

Bestuur AFM

Naam	Rol	Aangetreden	Einde termijn
L.B.H. (Laura) van Geest	voorzitter	01/02/2020	01/02/2024
H.L. (Hanzo) van Beusekom		01/06/2018	01/06/2022
J.R. (Jos) Heuvelman		01/09/2018	01/09/2022

Voorzitter Raad van Toezicht AFM

Naam	Rol	Aangetreden	Einde termijn
M.J. (Martin) van Rijn	Voorzitter	24/05/2019	24/05/2023

Directie DNB

Naam	Rol	Aangetreden	Einde termijn
Klaas Knot	President	01/07/2011	01/07/2025
Else Bos	Toezichtdirecteur en voorzitter toezicht	01/07/2018	01/07/2025
Steven Maijoor	Toezichtdirecteur	01/04/2021	01/04/2028
Nicole Stolk	Resolutie	01/07/2018	01/07/2025
Olaf Sleijpen	Monetaire zaken en Financiële stabiliteit	01/02/2020	01/02/2027

Voorzitter Raad van Commissarissen DNB

Naam	Rol	Aangetreden	Einde termijn
W.J. Kuijken	Voorzitter	01/06/2019	01/06/2023

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

De minister van BZK moet als verantwoordelijke minister voor de WNT instemmen met een individuele WNT uitzondering. Zodoende wordt een dergelijk besluit zowel politiek als ambtelijk met BZK afgestemd.

3.20 ACTIEVE OPENBAARMAKING VAN NOTA'S BIJ KAMERSTUKKEN - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Programmadirectie Informatie Op Orde (IOO)
OMSCHRIJVING INHOUD	In de kabinetsreactie op de POK is aangekondigd dat de informatievoorziening richting het parlement wordt verbeterd en inzage zal worden geboden in de besluitvorming door de bewindspersoon die ten grondslag heeft gelegen aan een stuk dat het parlement heeft ontvangen. Hierdoor wordt het maatschappelijk en politiek debat beter van informatie voorzien en is meer controle mogelijk. Dit proces noemen we actieve openbaarmaking van beslisnota's. Hiermee is 1 juli 2021 mee begonnen. Actieve openbaarmaking is gefaseerd ingevoerd, momenteel alleen voor stukken die raken aan wetgeving en beleid. Naar verwachting zal na 1 maart 2022 een besluit worden genomen voor uitbreiding naar andere Kamerstukken. Relevante aspecten rond de werkwijze die ook u raken: • Alleen beslisnota's die u heeft gebruikt bij de besluitvorming worden gepubliceerd, stukken tussen ambtenaren niet. • De versie die gepubliceerd wordt betreft de retourscan van de nota en eventuele bijlagen, met uw akkoord en eventuele opmerkingen. • Concepten van Kamerstukken en uw opmerkingen op die concepten worden niet gepubliceerd. • Alle relevante beslisnota's die hebben bijgedragen aan de besluitvorming worden gepubliceerd. In de laatste beslisnota wordt, ten eerste, uw besluit gevraagd op verzending van het stuk aan de Kamer. Ten tweede wordt uw besluit gevraagd op openbaarmaking van de beslisnota's (die in "voorgelakte" vorm zijn bijgevoegd). • De laatste beslisnota is ook de leeswijzer. In het geval dat besluitvorming rond een stuk niet door middel van een beslisnota heeft plaatsgevonden, maar bijvoorbeeld mondeling, wordt dat toegelicht in de laatste beslisnota. • Het uitgangspunt is dat informatie openbaar wordt gemaakt. Openbaarmaking kan worden geweigerd indien het belang van de staat in het geding komt. Denk daarbij aan: persoonsgegevens (inclusief functies), het procesbelang van de staat, de economische of financiële positie van de staat, de veiligheid van de staat, de eenheid van kabinetsbeleid etc.
KRACHTENVELD	• Actieve openbaarmaking van beslisnota's wordt gedaan op basis van een interdepartementale beleidslijn waaraan alle departementen zijn gebonden.

	• Interdepartementaal wordt de toepassing van de beleidslijn gecoördineerd door BZK en regelmatig overleg gevoerd. • Vanuit TK hebben we tot op heden weinig reactie gehad. Geluiden zijn tot op heden positief. • Media en belangenorganisaties pakken zo nu en dan beslisnota's in berichtgeving op. • Binnen FIN is IOO verantwoordelijk voor de implementatie en toepassing van actieve openbaarmaking. De doelstelling van IOO is, kort gezegd, om de informatievoorziening en huishouding van FIN te verbeteren.
BEHANDELING	Na 1 maart 2022 zal in overleg met het parlement een besluit worden genomen over de uitbreiding naar andere Kamerstukken dan wetgeving en beleid. Naar verwachting zullen richting de zomer 2022 alle Kamerstukken onder actieve openbaarmaking komen te vallen.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Aandachtspunten: • U speelt een centrale rol bij actieve openbaarmaking. Het gaat enerzijds over uw besluitvorming. Anderzijds betreft het advisering uit het ambtelijk apparaat. De "tone at the top" is daarmee van groot belang voor het draagvlak van dit specifieke proces, maar ook voor transparantie van bestuur in algemene zin • Intern: Ondanks checks in ons systeem kunnen stukken worden vergeten, kan iets niet/wel gelakt worden. Ambtelijke advisering moet door bestaan van actieve openbaarmaking niet veranderen. • Extern: Actieve openbaarmaking van informatie kan een gevolg hebben in het maatschappelijk debat. U kunt hiermee worden geconfronteerd, bijvoorbeeld in het parlement of in de media.

3.21 PROGRAMMA CONTINUÏTEIT EN ONTVLECHTING - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	SG is eindverantwoordelijk na politiek besluit minister van Financiën. SG-cluster, DG FZ, DG Belastingdienst, DG Douane en DG Toeslagen.
OMSCHRIJVING INHOUD	In de brief van de minister van Financiën (11 januari 2020) aan de Tweede Kamer is aangekondigd dat de Douane en Toeslagen worden ontvlochten uit de Belastingdienst en als bestuurlijk zelfstandige DG's worden gepositioneerd binnen het Ministerie van Financiën. De reden is dat de Belastingdienst, Douane en Toeslagen eigenstandige maatschappelijke doelen hebben en hun inhoudelijke en maatschappelijke uitdagingen verschillen. Een scherpere focus en grotere slagvaardigheid helpen om de dienstverlening aan burgers en bedrijven te verbeteren. Een van de aandachtspunten gedurende de ontvlechting is het borgen van de stabiliteit en continuïteit van de cruciale processen. Het programma Continuïteit en Ontvlechting richt zich op het vormgeven en inrichten van drie uitvoerende DG's, het realiseren van goede samenhang met het beleidsdepartement en het inrichten van opdrachtgevers- en eigenaarsrollen om een goede verbinding tussen beleid en uitvoering te realiseren. Doel is om het programma 31 december 2021 af te ronden en de dan nog lopende activiteiten in de ingerichte lijnorganisaties te beleggen. **Tot nu toe is onder andere gerealiseerd dat:** • Door het zelfstandig positioneren van Toeslagen en Douane als uitvoeringsorganisatie binnen het Ministerie van Financiën is er meer focus op de eigen organisatie en uitvoeringsopgave gekomen. • Deelname van de DG's aan de Bestuursraad. • Toeslagen heeft een eigen begrotingsartikel op de Financiën begroting gekregen (Douane en BD hadden deze reeds). Op deze manier kunnen de DG's integraal sturen en verantwoorden over hun eigen activiteiten via hun eigen P&C cyclus met bijbehorende jaarplannen en voortgangsrapportages. • Nieuwe sturingsmodellen zijn ingericht en van kracht. Hiermee zijn de organisaties onderdeel van de bestuurlijke driehoek waarin eigenaar, opdrachtgever en opdrachtnemer met elkaar sturen op de continuïteit van de organisaties. • Samenwerkingsafspraken zijn opgesteld tussen BD, Toeslagen en Douane om continuïteit te borgen. **In de laatste fase (loopt door in 2022) van de ontvlechting werken we aan de realisatie van:** • Shared Service Organisations: Uitwerking van scenario's ten behoeve van een toekomstig besturing(-smodel), de contractering van dienstverlening en de inrichting van de bijbehorende financiële relatie tussen de drie uitvoerende Directoraten-generaal en de

- SSO’s, waarvan zij services afnemen. Deze SSO’s maken onderdeel uit van de Belastingdienst.
- CAP, KI&S en IV: Uitwerking toekomstperspectieven van de drie uitvoerende Directoraten-generaal in relatie tot samenwerking met de directies CAP, KI&S en IV die DG-overstijgend werken en daaraan gekoppelde haalbaarheidsonderzoeken.
- Wetgeving aanpassen: wettelijk en juridisch verankeren van de directoraten-generaal Douane en Toeslagen binnen het Ministerie van Financiën; onderzoek naar de van toepassing zijnde wetgeving conform de organisatorische inrichting van het ministerie van Financiën ter mogelijke aanpassing (waar eerst Rijksbelastingdienst stond nu specificeren naar BD, TSL of D).

KRACHTENVELD

- De TK volgt het traject van de ontvlechting vanaf het begin kritisch. Er worden met regelmaat vragen gesteld over de noodzaak en meerwaarde van de ontvlechting.
- In de media worden van tijd tot tijd vragen gesteld over de ontvlechting.
- Er liggen drie moties die betrekking hebben op het programma (betrekken lessons learned, betrekken medewerkers, uitvoeren haalbaarheidstoets).
- De medezeggenschap is en blijft goed betrokken en heeft advies gegeven op de eerste stappen in de ontvlechting.
- De ontvlechting betekent ook wat voor de manier van werken tussen de DG’s van het kerndepartement en de uitvoeringsorganisaties.
- Vakbonden: het gezamenlijk overleg (DGO) met de vakbonden wordt regelmatig geïnformeerd over de voortgang van de ontvlechting.
- Opdrachtgevende ministeries: bijna elk departement heeft een relatie tot BD en Douane. Toeslagen kent als opdrachtgevers BZK, VWS, SZW en FIN.
- Een aantal medewerkers binnen de uitvoeringsorganisaties voelt zich onvoldoende gehoord en gesteund door de top / bewindslieden en heeft zorgen over de complexiteit van een verdere ontvlechting en vragen over de toegevoegde waarde.

BEHANDELING

De TK is op 15 juli 2020, 14 september 2020 en 21 april 2021 met een brief geïnformeerd over de doelen, de aanpak, en de voortgang van de zelfstandige positionering van Toeslagen en Douane naast de Belastingdienst. Tijdens debatten in de Tweede Kamer op 2 december 2020 en 22 juni 2021 en in schriftelijke overleggen heeft de TK aanvullende vragen gesteld over de ontvlechting.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	• Het ontvlechten van Toeslagen en Douane uit de Belastingdienst is een intensief traject wat het hele departement raakt. Om de ontvlechting zorgvuldig vorm te geven wordt er stapsgewijs gewerkt, en is er geen definitieve einddatum verbonden aan de ontvlechting als verandering. Het programma rondt wel af, waarna we spreken van doorontwikkeling. Wel kunnen er tussenbeelden worden opgemaakt van waar de organisaties over 2 jaar moeten staan. Vanaf 1 januari 2022 zal dit in de lijn gebeuren. • Concrete effecten van de ontvlechting zullen op de middellange termijn pas echt zichtbaar worden nadat de DG's hun eigen organisatie goed hebben ingericht en zich enige tijd hebben kunnen richten op de eigen maatschappelijk opgaven. Dat vraagt om het proactief meenemen van de eigen organisatie(s) en de Tweede Kamer in de stappen gedurende en na de ontvlechting en waar we het voor doen.

4. Directoraat-Generaal Fiscale Zaken

Blok A: Vestigingsklimaat en belastingontwijking

4.1	BELASTINGEN EU - ACTUEEL
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ/AFP/EIZ
OMSCHRIJVING INHOUD	**Directe belastingen:** **Digitaliserende economie:** Op 1 juli 2021 is in het Inclusive Framework (IF) van de OESO een akkoord (op hoofdlijnen) bereikt over de herziening van het internationale winstbelastingsysteem. Een aanzienlijk aantal onderdelen van het akkoord diende echter nog verder te worden uitgewerkt. Tijdens de vergadering van het IF op 8 oktober 2021 is het gelukt om met 137 landen overeenstemming te bereiken over de belangrijkste openstaande onderdelen en concrete afspraken te maken over de manier waarop landen de voorstellen in gaan voeren. De EU-lidstaten die voor de vergadering nog twijfelden hebben zich ook aangesloten bij het akkoord (HON, IER, EST). De Europese Commissie is voornemens om (richtlijn)voorstellen te publiceren om het akkoord naar EU recht om te zetten, het eerste voorstel (voor de EU implementatie van Pijler 2) is 22 december gepubliceerd. Implementatie van beide Pijlers is voorzien per 2023. Er is een apart fiche beschikbaar over het akkoord in het IF onder "Internationale ontwikkelingen winstbelasting". **De Gedragscodegroep:** Deze groep ziet erop toe dat er geen schadelijke belastingconcurrentie plaatsvindt zowel binnen als buiten (vaststellen van de lijst van jurisdicties die niet coöperatief zijn op belasting gebied, de zogeheten 'zwarte lijst') de EU. Naast de halfjaarlijkse vaststelling van de zwarte lijst, bespreekt deze groep de modernisering van het bestaande mandaat dat uit 1997 dateert. **Fiscale Informatie uitwisseling:** Op jaarlijkse basis wordt de fiscale informatie uitwisseling uitgebreid, ook met oog om meer inzicht te krijgen in de digitale economie. Op 22 maart 2021 is DAC7 (Directive on administrative cooperation) aangenomen door de Raad. DAC7 ziet op de informatie-uitwisseling van gebruikers van digitale platformen (zie apart fiche). Verder wordt in 2022 een richtlijnvoorstel (DAC8) verwacht over automatische informatie-uitwisseling over crypto's en e-money. **Indirecte belastingen:** **Definitief btw-systeem:** Dit voorstel uit 2018 beoogt een fraude-robuust btw-systeem en (administratieve) vereenvoudigingen te bereiken voor zowel ondernemers als belastingdiensten. Deze twee doelstellingen tracht de Commissie te bereiken door intra-EU

goederenleveringen te belasten met btw van het land van bestemming.

Uitvoeringsbevoegdheden BTW: In dit voorstel uit december 2020 stelt de Commissie voor om, op de daarvoor genoemde onderwerpen, de bevoegdheid tot het vaststellen van uitvoeringshandelingen aan de Commissie toe te kennen. Een nieuw op te richten comitologiecomité, bestaande uit vertegenwoordigers van de lidstaten, adviseert via gekwalificeerde meerderheid over de vaststelling van uitvoeringshandelingen door de Commissie.

Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM): Het Europese Fit-for-55-pakket omvat de wetgeving waarmee de aangescherpte EU-emissiereductiedoelstelling (ten minste 55% in 2030 t.o.v. niveau 1990) gerealiseerd moet worden. Op 14 juli j.l is het pakket met 11 wetgevingsvoorstellen gepresenteerd. Onderdeel van dit pakket is een voorstel voor een CBAM. De CBAM, vormgegeven als een koolstofheffing aan de Europese buitengrens, heeft, naast het stimuleren van CO_2-reductie door bedrijven en landen buiten de EU, als doel koolstoflekkage te voorkomen. De CBAM beperkt zich in het voorstel in eerste instantie tot een vijftal sectoren: staal/ijzer, cement, kunstmest, aluminium en elektriciteit.
De Commissie stelt voor in 2023 te beginnen met een overgangsfase en in 2026 daadwerkelijk de CBAM in werking te laten treden. De CBAM moet op termijn het huidige instrument om koolstoflekkage te voorkomen, het EU ETS, vervangen.

Herziening richtlijn Energiebelastingen: de Commissie heeft, tevens als onderdeel van het Fit-for-55-pakket, een voorstel voor de herziening van de Richtlijn Energiebelastingen gepubliceerd. Het doel van de Commissie is om de richtlijn uit 2003 beter te laten bijdragen aan de aangescherpte klimaatdoelen, de werking van de interne markt te verbeteren en belastingopbrengsten te beschermen. De Commissie stelt daarom onder andere voor de minimumtarieven te verhogen, de tarieven voor de verschillende brandstoffen meer in lijn te brengen met de externe milieukosten en de grondslag te verbreden naar onder meer brandstoffen voor intra-EU luchtvaart en scheepvaart.

KRACHTENVELD

Directe belastingen:

Digitaliserende economie: Alle lidstaten steunen het OESO akkoord, en daarmee is weg vrijgemaakt voor een Europese implementatie van het OESO akkoord.

Gedragscodegroep: Tijdens de Ecofinraad in december 2021 gaven twee lidstaten aan dat zij de voorgestelde aanpassing van het

mandaat niet konden steunen en er is daarom, gezien de vereiste unanimiteit, geen overeenstemming bereikt. Dit zal in 2022 verder worden opgepakt.

Fiscale Informatie uitwisseling: alle lidstaten incl. Nederland zijn voorstander van betere informatie uitwisseling. De discussies zijn veel meer van technische aard.

Indirecte belastingen:

Definitief BTW-systeem: Veel lidstaten zijn positief over de uitgangspunten, maar staan, net als NL, kritisch tegenover de inhoud van het voorstel die de uitgangspunten niet lijken te bereiken. Onder de afgelopen voorzitterschappen zijn verschillende oplossingsrichtingen voorgesteld, maar deze hebben niet geleid tot een eenduidige gewenste richting. Door de Commissie zijn en worden oplossingsrichtingen verkend op deelonderwerpen via hun werkgroepen en seminars (o.a. real time reporting en splitpayment).

Uitvoeringsbevoegdheden BTW: Na een eerste bespreking blijkt dat een grote groep lidstaten geen voorstander is van dit voorstel.

Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM): Over het geheel bezien lijken lidstaten, net als Nederland, positief te staan tegenover het principe van een CBAM. In maart 2021 heeft NL samen met FRA, LUX, OOS, DEN, SPA, LIT, SLOW en TSJ in een artikel in Politico gesteld dat de EU een CBAM nodig heeft die effectief, legitiem en eerlijk is en de Commissie opgeroepen om met een CBAM-voorstel te komen dat onder meer voldoet aan de WTO-regels en non-discriminatie, een goede aansluiting op het EU ETS garandeert en een afspiegeling is van de Europese CO_2-markt. Nederland is positief over het Commissievoorstel voor een CBAM, maar heeft ook nog een aantal aandachtspunten geformuleerd, zoals het risico op koolstoflekkage op exportmarkten. Een aantal landen buiten de EU heeft zich kritisch uitgelaten over het CBAM-voorstel en wijzen daarbij op spanning tussen het voorstel en de WTO-regels.

Herziening richtlijn Energiebelastingen: NL is voorstander van het verhogen van de minimumtarieven in de Richtlijn energiebelastingen en het verminderen van vrijstellingen voor specifieke sectoren. Nederland is in algemene zin positief over het herzieningsvoorstel. De belangrijkste aandachtspunten zijn:

- De combinatie van een beperkte verhoging van de minimumtarieven en de tariefstructuur, die niet aansluit op het Nederlandse degressieve tarief.
- De uitvoerbaarheid van sommige maatregelen.

	• De cumulatie met andere instrumenten in het pakket (met name het EU-ETS bij scheepvaart en luchtvaart).
BEHANDELING	Over het algemeen via het commissiedebat Ecofin.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Directe belastingen: **Digitaliserende economie:** NL werkt in OESO/G20-verband actief mee aan het zoeken naar oplossingen die op consensus kunnen rekenen. Dit doet Nederland door actief deel te nemen aan de discussies binnen de (technische) werkgroepen van de OESO, en suggesties aan te dragen die de oplossingen kunnen verbeteren en die kunnen bijdragen aan het bereiken van consensus. Ook neemt Nederland actief deel aan de discussies binnen Europa over de Europese implementatie van het IF akkoord. **Gedragscodegroep:** NL steunt de aanpak van de schadelijke belastingconcurrentie en een aanpassing van het mandaat. Wel vindt NL van belang dat de te hanteren criteria gemakkelijk toetsbaar blijven, en pleit daarbij bijvoorbeeld voor het toevoegen van het criterium van 0% winstbelasting voor de zwarte lijst. Wanneer wordt gekozen voor een minimumtarief van 9% zou de Nederlandse lijst met laagbelastende landen zelfs overbodig worden. Daarnaast zet NL zich in voor verbetering van de transparantie van de Gedragscodegroep. **Fiscale Informatie uitwisseling:** NL is een groot voorstander van verbeterde uitwisseling van fiscale informatie, met name op het gebied van de digitale economie. Indirecte belastingen: **Definitief BTW-systeem:** NL is kritisch over het voorgestelde definitieve btw-systeem, omdat de fraude niet wordt aangepakt, grote nieuwe financiële risico's ontstaan voor lidstaten die zelfs groter kunnen zijn dan de huidige fraude en het bedrijfsleven en de overheid worden opgezadeld met grote administratieve lasten. Nederland heeft de voorkeur om eerst te bekijken hoe alle maatregelen uitpakken die recentelijk zijn genomen onder het bestaande btw-systeem en tegelijkertijd te (blijven) werken aan moderne technologieën. **Uitvoeringsbevoegdheden BTW:** NL is voorstander van uniforme regels op het gebied van de btw. Nederland is kritisch over de ruime reikwijdte van de bevoegdheidsoverdracht, de doelmatigheid van het voorstel, de voorgestelde besluitvorming en de wijze waarop het

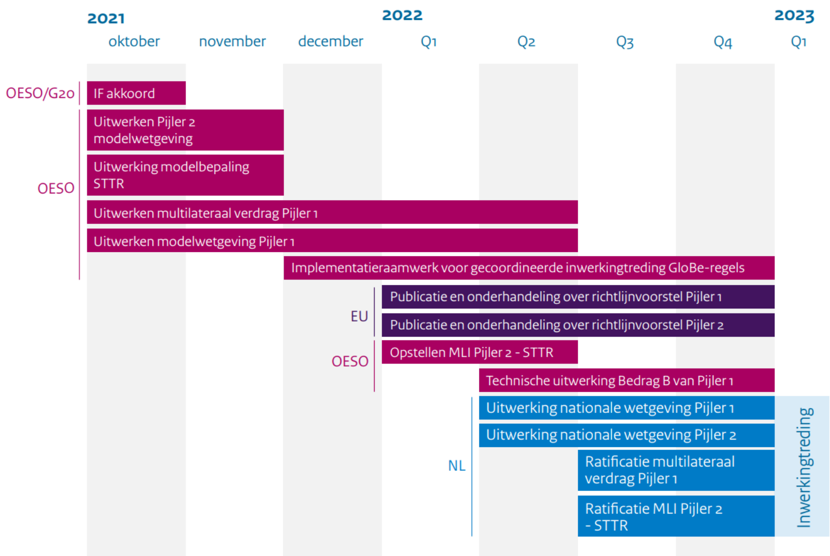
functioneren van het huidige btw-comité in het voorstel wordt beschreven.

Carbon Border Adjustment Mechanism: In het BNC-fiche over de CBAM heeft het kabinet haar positie ten aanzien van het Commissievoorstel verder toegelicht. Het kabinet is positief over het Commissievoorstel voor een CBAM. Het is van belang dat een CBAM WTO-conform is. Het kabinet steunt de stapsgewijze aanpak die de Commissie heeft voorgesteld, waarbij er voldoende aandacht moet zijn voor administratieve lasten en uitvoerbaarheid, evenals de inachtneming van de geopolitieke context.

Herziening richtlijn Energiebelastingen: In het BNC-fiche over de herziening van de Richtlijn Energiebelastingen heeft het kabinet haar positie ten aanzien van het Commissievoorstel verder toegelicht. NL zet in op het verhogen van de minimumtarieven in de Richtlijn energiebelastingen en het verminderen van vrijstellingen voor specifieke sectoren.

4.2 INTERNATIONALE ONTWIKKELINGEN WINSTBELASTING - LOPEND	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ/VDI/IA en DGFZ/AFP/EIZ
OMSCHRIJVING INHOUD	In het Inclusive Framework (IF) van de OESO is geruime tijd onderhandeld over een hervorming van het internationale belastingsysteem als gevolg van digitalisering van de economie (BEPS 2.0). Deze hervorming gaat bestaan uit twee pijlers: • *Pijler 1* regelt een andere verdeling van winsten en heffingsrechten tussen landen voor de grootste en meest winstgevende multinationals, waaronder grote digitale bedrijven.. • *Pijler 2* bevat afspraken over een wereldwijd minimumniveau van belastingheffing. Deze afspraken zorgen ervoor dat grote multinationals altijd ten minste effectief 15% aan winstbelasting betalen. Op 1 juli 2021 is in het IF een akkoord (op hoofdlijnen) bereikt over de herziening van het internationale winstbelastingsysteem. Een aanzienlijk aantal onderdelen van het akkoord diende echter nog verder te worden uitgewerkt. Tijdens de vergadering van het IF op 8 oktober 2021 is het gelukt om met 136 landen – inmiddels 137 landen - overeenstemming te bereiken over de belangrijkste openstaande onderdelen en concrete afspraken te maken over de manier waarop landen de voorstellen in gaan voeren. Het komende jaar zal worden gewerkt aan de verdere technische uitwerking en aan de implementatie. Het doel is om de afspraken in 2023 in werking te laten treden. Voor de inwerkingtreding zijn aanpassingen nodig in de nationale wetgeving van landen en zullen multilaterale verdragen worden opgesteld. De Europese Commissie is voornemens om (richtlijn)voorstellen te publiceren om het akkoord naar EU recht om te zetten. Het voorstel voor de EU implementatie van Pijler 2 is op 22 december 2021 gepubliceerd. Op deze wijze wordt een gelijk speelveld gecreëerd binnen de EU en wordt er verzekerd dat de implementatie voldoet aan het EU-recht in den brede (zoals de EU-verdragsvrijheden).

Tijdlijn vervolgstappen en inwerkingtreding Pijler 1 en 2

Deze tijdlijn is een inschatting van het traject obv de verwachtingen op dit moment. Uiteraard is de uiteindelijke planning afhankelijk van verschillende factoren.

Het project staat hoog op de agenda in de G20.

Begin april 2021 hebben de VS zich uitgesproken als voorstander van wereldwijde afspraken over zowel Pijler 1 als Pijler 2, waarbij de VS concrete voorstellen hebben gedaan voor de invulling van de beide pijlers. De G7 heeft zich begin juni 2021 uitgesproken voor een wereldwijd akkoord in OESO-verband en heeft daarbij aangegeven hoe een akkoord er volgens deze landen op hoofdlijnen uit moet zien. Dit waren belangrijke ontwikkelingen in de onderhandelingen over de beide pijlers.

Ook alle EU-lidstaten doen mee (Cyprus is geen lid van het IF, maar heeft in een persverklaring aangegeven dat zij het akkoord steunen). Ierland, Estland en Hongarije deden eerder ook niet mee, maar hebben uiteindelijk in oktober besloten zich bij het akkoord aan te sluiten.

In de Tweede Kamer is veel steun voor het OESO-project. Door de leden Van Weyenberg (D66) en Gündogan (Volt) is een motie ingediend om in OESO-verband of de EU een voortrekkersrol te nemen om een akkoord te bereiken over een minimumtarief. Deze motie is aangenomen.
Verder is door het lid Sjoerdsma (D66) c.s. een motie ingediend om erop in te zetten om de OESO-afspraken (voor een minimumbelasting) zo snel mogelijk om te zetten in een EU-richtlijn. Deze motie is ook aangenomen.

Daarnaast is door het lid Nijboer een motie ingediend om in te zetten op een stevig minimumtarief. Deze motie is eveneens aangenomen. Door het lid Alkaya is een motie ingediend over het niet opnemen van uitzonderingen bij de vormgeving van de regels. Ook deze motie is aangenomen.
Ten slotte is door het lid Paternotte c.s. een motie ingediend om in EU-verband in te zetten voor een digitale dienstenbelasting. Deze motie is aangenomen.

In de budgettaire bijlage bij het coalitieakkoord van 15 december 2021 is opgenomen dat Pijler 2 wordt ingevoerd.

Ambtelijk kan worden opgemerkt dat IenW met name geïnteresseerd is in de uitwerking van de Pijler 2-maatregelen voor de scheepvaartsector. BZK is vooral geïnteresseerd in de impact van de maatregelen op woningcorporaties. BHOS is met name geïnteresseerd in de uitwerking van de maatregelen op ontwikkelingslanden.

BEHANDELING

De Kamer is op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen van dit project middels diverse brieven.

De meest recente brief die de staatssecretaris naar de Kamer heeft gestuurd is de brief van 15 oktober 2021, waarin wordt ingegaan op de uitkomsten van de vergadering van het Inclusive Framework op 8 oktober 2021 en een implementatieplan.

Naar aanleiding van de publicatie van het richtlijnvoorstel Pijler 2 op 22 december 2021 wordt een BNC-fiche met de Kamer gedeeld met daarin het kabinetsstandpunt ten aanzien van het voorstel en de Nederlandse inzet tijdens de onderhandeling.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

Nederland heeft zich in het IF steeds constructief opgesteld in de discussies over de beide pijlers. Daarbij heeft Nederland zich steeds ingezet om overeenstemming te bereiken over de beide pijlers. In de Kamer is hier eerder ook toe opgeroepen.

In de uitwerking van de beide pijlers heeft Nederland steeds gepleit voor eenvoud en uitvoerbaarheid. Dit is zowel van belang voor Nederland als voor andere landen, waaronder ontwikkelingslanden. Daarnaast hecht Nederland belang aan een zo robuust mogelijke vorm van geschilbeslechting ter voorkoming van dubbele belasting en ter bevordering van de rechtszekerheid.

Nederland heeft zich in de onderhandelingen steeds actief ingezet voor een uitkomst die oog houdt voor de belangen van ontwikkelingslanden. Bij de verdere uitwerking van de technische details van het akkoord zal Nederland oog blijven houden voor de positie van ontwikkelingslanden.

Budgettair
De staatssecretaris heeft in de brief van 30 september 2021 eerste grove inschattingen gegeven van de mogelijke budgettaire consequenties van het akkoord op hoofdlijnen (gesloten op 1 juli 2021) voor Nederland. Daarin is opgenomen dat het afhangt van de verdere uitwerking van de internationale afspraken en van de detaillering, maar naar verwachting zal Pijler 1 jaarlijks leiden tot een derving (ordegrootte EUR 300M – 400M), en Pijler 2 jaarlijks tot een opbrengst (ordegrootte EUR 400M – EUR 550M). Op basis van een grove inschatting zouden de beide pijlers gezamenlijk leiden tot neutrale of licht positieve budgettaire gevolgen voor Nederland.
Bij deze eerste inschattingen zijn belangrijke kanttekeningen en grote onzekerheden te plaatsen. Het uiteindelijke budgettaire effect hangt voor een groot deel af van de verdere uitwerking. Deze cijfers moeten daarom worden gezien als een eerste grove inschatting van de budgettaire gevolgen van het akkoord voor Nederland. Deze raming wordt aangepast op basis van de verdere uitwerking van het akkoord zoals op dit moment bekend is.

4.3 MAATREGELEN M.B.T BELASTINGONTWIJKING EN –ONTDUIKING EN INVESTERINGSKLIMAAT - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	AFP: SPA, EIZ, Analyse DB&T: Winst, FRI DGBD: FJZ
OMSCHRIJVING INHOUD	**Belastingontwijking** Belastingontwijking is – kort gezegd – het op legale maar vaak op kunstmatige wijze verminderen van de belastingdruk. Belastingontduiking is wezenlijk anders. Dit betreft namelijk het in de strijd handelen met de belastingwet om de belastingdruk te verminderen. De aanpak van belastingontwijking en –ontduiking was een van de vijf fiscale beleidsprioriteiten van het vorige kabinet. De nadruk in de aanpak lag voornamelijk op de aanpak van internationale ontwijkingsmogelijkheden van multinationale bedrijven. In het overzicht hierna volgen de maatregelen die door het vorige kabinet zijn aangeboden. In april 2020 heeft de Adviescommissie belastingheffing van multinationals advies uitgebracht over maatregelen voor een evenwichtiger belastingheffing van multinationals. Het vorige kabinet heeft enkele maatregelen uit de door de commissie geadviseerde "basisvariant" overgenomen (maatregelen #16 en #17). Aanscherping van de CFC-maatregel is in het RA 2021 voor 200 miljoen ingeboekt. Deze maatregel heeft een sterke inhoudelijke en budgettaire overlap met de implementatie van Pijler 2 (zie apart fiche). Daarnaast heeft het vorige kabinet n.a.v. het advies van deze commissie onderzoek ingesteld naar de mate waarin de aftrek van aandeelhouderskosten en royalty's de winst van multinationals drukt, en naar de oorzaak van permanent verlieslatende vennootschappen. Deze onderzoeken ronden wij naar verwachting in het eerste halfjaar van 2022 af. De Commissie Doorstroomvennootschappen heeft in november 2021 het rapport uitgebracht over de Nederlandse doorstroompraktijk. Hierin staan een aantal aanbevelingen die aan het nieuwe kabinet zijn om te beoordelen. De kabinetsreactie van het vorige kabinet gaat niet inhoudelijk in op alle aanbevelingen, maar reflecteert op de maatregelen in het kader van reeds genomen maatregelen. Buitenlandse beleggers kunnen in sommige gevallen zonder heffing van vennootschapsbelasting of dividendbelasting in Nederlands vastgoed beleggen door gebruik te maken van het fbi-regime. Momenteel loopt een evaluatie naar het fbi-regime (uitkomsten verwacht in Q1 2022). Daar volgt mogelijk een maatregel uit om deze route af te snijden (eerder ook opgenomen in het RA 2017).

Conform de motie van de leden Hammelburg en Grinwis zal worden gemonitord of en op welke schaal en wijze bedrijven opsplitsen teneinde gebruik te maken van de verhoging van de schijfgrens in de vennootschapsbelasting en, als de monitoring hiertoe aanleiding geeft, kan worden bezien of er aanleiding is om wettelijke maatregelen te nemen die ongewenste fragmentatie bestrijden.

Op 15 december jl. is een internetconsultatie gestart met betrekking tot alternatieve maatregelen om dividendstripping effectiever aan te pakken. Bij dividendstripping wordt het economische belang en de juridische eigendom van aandelen opgesplitst om zo een dividendbelastingvoordeel te behalen. Wij informeren u in het eerste kwartaal van 2022 over de uitkomsten.

Vestigingsklimaat
Het vorige kabinet had ten behoeve van het vestigingsklimaat in het Regeerakkoord aangekondigd de dividendbelasting af te schaffen en het hoge tarief vennootschapsbelasting van 25% te verlagen. Deze maatregelen zijn niet doorgegaan. N.a.v. de motie-Hermans wordt het tarief vennootschapsbelasting vanaf 2022 verhoogd naar 25,8% en wordt de renteaftrekbeperking in de vennootschapsbelasting (earningsstrippingmaatregel) aangescherpt. In het rapport naar aanleiding van de motie-Lodders c.s. zijn beleidsvoorstellen opgenomen die investeringen kunnen aanjagen en ondernemerschap kunnen stimuleren.

KRACHTENVELD

In grote lijnen is Kamerbreed steun voor de aanpak van belastingontwijking en -ontduiking. In de EK zijn VVD en CDA kritisch op de implementaties van EU-richtlijnen die strenger zijn dan het door de EU-richtlijnen vereiste minimum in het licht van het vestigingsklimaat. Met name D66, CU, SP, GroenLinks, PvdD en PvdA zijn juist voor een strengere aanpak van belastingontwijking.

NGO's zoals TaxJustice, Oxfam en SOMO onderschrijven dat belastingontwijking en –ontduiking moet worden aangepakt, maar vinden dat de maatregelen van het vorige kabinet niet ver genoeg gaan.

Ondernemersorganisaties zoals VNO-NCW onderschrijven dat belastingontwijking en –ontduiking moet worden tegengegaan, maar waarschuwen voor overkill waardoor het vestigings- en investeringsklimaat kan worden geschaad. Zij pleiten voor stabiliteit en voorspelbaarheid in het beleid.

BEHANDELING (TK/ EK)

Het onderwerp komt regelmatig ter sprake in debatten, bijvoorbeeld bij de wetsbehandeling van de afzonderlijke voorstellen De Tweede Kamer heeft op 11 februari 2021 in het commissiedebat

	Belastingontwijking voor het laatst afzonderlijk over dit onderwerp gesproken. De vragen zagen o.a. op de belastingheffing van sporters & artiesten, de bedrijfsopvolgingsregeling, de commissie Ter Haar 2.0 over doorstroomvennootschappen, "dubbele petten" van hoogleraren/belastingadviseurs (Tax Governance Code), internationale ontwikkelingen op het gebied van winstbelasting ("Pillar 1 en Pillar 2"), belastingverdragen en ontwikkelingslanden en transparantie ("country by country reporting (CBCR)".
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Door de internationale oriëntatie van het Nederlands belastingstelsel is ons stelsel onbedoeld ook aantrekkelijk geworden voor structuren waarmee belasting wordt ontweken. Met belastingontwijking worden de kosten van algemene voorzieningen afgewenteld op burgers en bedrijven die wel gewoon (op tijd) hun belasting betalen. Dit kan schadelijk zijn voor de belastingmoraal en voor het internationale aanzien van Nederland. De strijd tegen belastingontwijking zou daarom voortvarend voorgezet moeten worden, bijvoorbeeld in internationaal verband (zie apart fiche). Daarnaast zal er ook in de toekomst oog moeten zijn voor het behoud van een aantrekkelijk vestigings- en investeringsklimaat voor ondernemers en investeerders met reële activiteiten in Nederland. In het kader van een aantrekkelijk vestigings- en investeringsklimaat is het van belang om oog te houden voor de voorspelbaarheid van fiscaal beleid om onzekerheid hieromtrent bij (buitenlandse) investeerders zo veel mogelijk te vermijden. EZK benadrukt het belang van een goed fiscaal investerings- en vestigingsklimaat. BHOS benadrukt het belang de Nederlandse aanpak van belastingontwijking voor de belastingheffing in ontwikkelingslanden. Daarom vindt BHOS met name de bestrijding van doorstroomlichamen in Nederland en het (daarmee samenhangende) misbruik van belastingverdragen met ontwikkelingslanden van belang.

BIJLAGE 1

Bijlage: maatregelen tegen belastingontwijking en –ontduiking kabinet Rutte III

2019

1) **Renteaftrekbeperking met earningsstrippingmaatregel (ATAD1):** de rente die een belastingplichtige kan aftrekken is beperkt waardoor een bedrijf in een jaar meer belasting betaalt. Ook is hiermee de prikkel om met geleend geld te ondernemen afgenomen. Nederland heeft de maatregel strenger ingevoerd dan de minimumnorm uit ATAD1 en omringende landen.

2) **CFC-maatregel (ATAD1):** De Controlled Foreign Company (CFC) maatregel is bedoeld om het verschuiven van winsten naar landen die geen of te weinig belasting heffen, zonder dat daar economische activiteit is, tegen te gaan. Nederland voldeed al aan de ATAD1 richtlijn met het arm's length-beginsel, maar koos om een extra maatregel in te voeren.

3) **Vernieuwde rulingpraktijk (per juli 2019):** De Belastingdienst geeft bedrijven geen zekerheid meer vooraf over de toepassing van de belastingwet ('ruling') als het motief belastingontwijking is, er onvoldoende economische binding is met Nederland of sprake is van transacties naar een laagbelastend land.

4) **Multilateraal Instrument (per juli 2019):** Met het Multilateraal Instrument (MLI) kan Nederland zonder onderhandelingen het belastingverdrag met een grote groep landen in één keer wijzigen om belastingontwijking tegen te gaan. Nederland heeft hierbij gekozen voor meer antimisbruikbepalingen dan veel andere landen.

5) **Versterking opsporingscapaciteit:** De opsporingscapaciteit en de informatiepositie van de Belastingdienst is versterkt bij de aanpak van verhuld vermogen.

6) **Lijst met laagbelastende landen:** De lijst wordt gebruikt bij bestaande en nieuwe maatregelen tegen belastingontwijking, zoals de bronbelasting. Op de Nederlandse lijst staan landen die zijn opgenomen op de zwarte lijst van de EU, en landen zonder winstbelasting of met een tarief van minder dan 9%.

7) **Publicatie van rulings (per juli 2019):** De Belastingdienst publiceert per internationale ruling een geanonimiseerde samenvatting op haar website. Ook wordt informatie over rulings gedeeld met buitenlandse belastingdiensten.

2020

8) **Versobering inkeerregeling:** Belastingplichtigen kunnen niet meer boetevrij hun niet eerder opgegeven buitenlands vermogen in box 2 en box 3 aangeven bij de Belastingdienst.

9) **Bestrijden van hybridemismatches (ATAD2):** De mogelijkheid om verschillen in belastingstelsels per land te gebruiken en zo te weinig belasting te betalen of kosten dubbel af te trekken wordt verkleind. Zo is bijvoorbeeld belastinguitstel via de CV/BV-structuur (de 'spaarpot op zee') niet meer mogelijk.

10) **Principal purpose test:** Een belangrijke maatregel van het MLI is de principal purpose test. Hiermee kan een land ingrijpen als een bedrijf uit dat land afspraken uit een belastingverdrag misbruikt, bijvoorbeeld voor belastingontwijking met een geldstroom via een Nederlandse brievenbusfirma.

11) **Openbaarmaking vergrijpboetes:** Op de website van de Belastingdienst staan gedurende 5 jaar boetes die zijn opgelegd aan intermediairs, zoals belastingadviseurs, die belastingontduiking of toeslagfraude faciliteren. Hiermee kunnen mensen een beter geïnformeerde keuze voor een adviseur maken.

12) **Invoer van UBO-register:** Ondernemingen, stichtingen en verenigingen zijn verplicht eigenaren of de personen die minimaal 25% zeggenschap hebben in een zogeheten UBO-register in te schrijven. UBO staat voor 'ultimate beneficial owner' (de 'uiteindelijke belanghebbende'). Zo gaan we financieel-economische criminaliteit, zoals witwassen van geld of belastingontduiking, tegen.

2021

13) **Bronbelasting op renten en royalty's:** Belastingen van renten of royalty's aan een bedrijf binnen hetzelfde concern in een laagbelastend land worden voortaan belast, zodat Nederland minder aantrekkelijk is voor doorstroomstructuren.

14) **Beperken liquidatie- en stakingsverliesregeling:** Het aftrekken van verliezen door het stoppen van een dochteronderneming (liquidatieverlies) of een bedrijfsactiviteit in het buitenland (stakingsverlies) van de winst in Nederland is beperkt.

15) **Melden grensoverschrijdende constructies (DAC6):** Potentieel agressieve belastingconstructies die kunnen worden gebruikt om belasting te ontduiken moeten bij de belastingautoriteiten worden gemeld door degene die een dergelijke constructie opzet, of door de gebruiker van die constructie. Deze gegevens worden vervolgens automatisch uitgewisseld tussen de verschillende belastingdiensten.

2022

16) **Beperken van verliesverrekening:** Bedrijven kunnen verliezen volledig verrekenen met winst uit het voorgaande jaar of met winsten uit 6 jaren daarna. Vanaf 2022 kan dat tot €1 miljoen van de winst. Boven de eerste €1 miljoen kunnen ze slechts worden verrekend met 50% van de winst. De tijdslimiet van 6 jaar vervalt.

17) **Wetsvoorstel tegengaan mismatches bij toepassing zakelijkheidsbeginsel:** Binnen een concern moet net zo zakelijk worden gehandeld als onafhankelijke partijen dat doen. Als een ander land het zakelijkheidsbeginsel niet of anders toepast, kan het zijn dat bedrijven te weinig belasting betalen. Met deze maatregel kan in die situaties de winst in

Nederland niet worden verminderd als de andere partij geen of een lager bedrag dan de zakelijke prijs hanteert.

2023

18) **Uitwisselen fiscale informatie digitale platformen (DAC7):** Digitale platformen worden verplicht fiscale informatie over hun gebruikers te verstrekken aan een belastingdienst in een EU-lidstaat. De belastingdiensten wisselen deze informatie uit, zodat ze inzicht krijgen in de inkomsten die hun inwoners via digitale platformen behalen. Deze informatie kunnen ze gebruiken bij het heffen van belastingen. Ook wordt de kans dat gebruikers inkomsten via digitale platformen niet of onjuist aangeven, verminderd.

2024

19) **Aanvullende bronbelasting op dividend:** Er wordt een aanvullende belasting geheven op betalingen van dividend aan een bedrijf binnen hetzelfde concern in een laagbelastend land. Nederland wordt hiermee minder aantrekkelijk voor doorstroomstructuren.

4.4 TAX GOVERNANCE CODE - LOPEND	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ / AFP / Beleid
OMSCHRIJVING INHOUD	Het project Tax Governance Code (TGC) wordt door het Ministerie van Financiën gefaciliteerd en streeft ernaar om voornamelijk het bedrijfsleven en belastingadviseurs ertoe te bewegen/stimuleren om een normerende afsprakenset te maken waarin invulling wordt gegeven op welke wijze ethiek en transparantie onderdeel kunnen uitmaken van de fiscale adviespraktijk en het fiscale beleid en de structuur van ondernemingen. Het ministerie van Financiën heeft over dit onderwerp in december 2020 een essaybundel uitgebracht en in maart 2021 een seminar over georganiseerd.
KRACHTENVELD	**Verschillende actoren spelen een rol in het krachtenveld** 1) Het *bedrijfsleven en de belastingadviessector*. VNO en NOB laten vooral zien wat er al gebeurt op het gebied van tax governance. Zij wijzen ook op Tax Governance vanuit overheidsperspectief (in hun perspectief onrechtvaardige en onzekere wetgeving en gebrek aan rechtszekerheid in het gedrag van de fiscus). De RB wijst er op dat een groot deel van de beroepsgroep niet is gereguleerd. Door de TGC bindend te maken kan de beroepsgroep worden gereguleerd. De RB wil zich graag committeren aan beroepsregels. 2) *NGO's* juichen een Tax Governance Code toe. Zij dragen ook bij aan de essaybundel. De NGO's zijn vanwege hun organisatiegraad minder prominent aanwezig bij de discussie. 3) Zowel VNO-NCW als de NOB zijn bereidwillig in de implementatie van een Tax Governance Code. VNO-NCW wil nog dit jaar een breed gedragen tax governance code presenteren, een code voor transparantie over de belastingpositie van beursgenoteerde bedrijven.
BEHANDELING	Nader te bepalen in hoeverre Financiën aangehaakt blijft en een vinger aan de pols houdt. VNO-NCW lijkt de handschoen te hebben opgepakt met hun voornemen om voor het einde van dit jaar (2021) een breed gedragen code te presenteren. Afhankelijk van het resultaat kan de inzet en rol van het Ministerie opnieuw worden bepaald.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Goed om de intensieve samenwerking met veldpartijen voort te zetten bij de totstandkoming van een Tax Governance Code. Daarnaast kunnen mogelijkheden worden verkend in hoeverre een Tax Governance Code kan worden betrokken bij een herziening van een Corporate Governance Code.

Blok B: Vermogen

4.5 BOX 3 - ACTUEEL	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ/AFP/SPA en DGFZ/DB&T/AV
INHOUD DOSSIER / KRACHTENVELD	**Afspraken in het coalitieakkoord over box 3** • Per 2025 zal er een nieuw box 3 stelsel op basis van reëel rendement worden ingevoerd, waarbij inkomsten uit vermogen worden belast op basis van werkelijk rendement. • Per 2023 zal de leegwaarderatio worden afgeschaft. De opbrengst hiervan, samen met een extra budget van 200 miljoen euro, wordt gebruikt om de vrijstelling in box 3 te verhogen naar ca. 80.000 euro. • In het nieuwe box 3 stelsel zal sparen en beleggen direct op reëel rendement worden belast; de waardeontwikkeling van vastgoed zal aanvankelijk echter nog forfaitair worden belast, waarbij zo snel als mogelijk de overstap wordt gemaakt naar werkelijk rendement. **Wens voor omzetting forfaitair stelsel naar werkelijk rendement** • Politieke brede steun en maatschappelijke sterke wens om de huidige forfaitaire box 3-heffing zo snel mogelijk om te zetten in een heffing over het werkelijk behaalde rendement. Die wens is vooral ingegeven door de lage spaarrente en de mede daardoor hoge belastingdruk op (de inkomsten uit) spaargeld. • Uit recent onderzoek van PwC op ons verzoek blijkt dat een belangrijk deel van de digitale informatie, die noodzakelijk is om een heffing over het werkelijk rendement uit te kunnen voeren, ontsloten kan worden door uitbreiding van de bestaande data-levering door ketenpartners. Het betreft hier hoofdzakelijk informatie over bank- en spaartegoeden, effecten en schulden. • Voorgesteld wordt de heffing naar werkelijk rendement vorm te geven als vermogensaanwasbelasting (VAB). Daarbij wordt alleen voor onroerende zaken nog nader onderzocht of overstappen naar werkelijk rendement tegelijkertijd mogelijk is of dat in de tussentijd een forfaitaire heffing nodig is. Voor onroerende zaken is namelijk gebleken dat de benodigde digitale informatie ontbreekt en niet goed ontsloten kan worden. Intern wordt onderzoek gedaan naar mogelijkheden om deze informatie beschikbaar te krijgen. Vooralsnog lijkt het erop dat het beschikbaar krijgen van die informatie voor een uitvoerbare heffing over het werkelijk rendement uit onroerend goed op relatief korte termijn niet beschikbaar zal zijn.

- Bij een VAB worden – naast de reguliere voordelen uit vermogen (bijv. rente en dividend) – jaarlijks zowel de gerealiseerde waardemutaties als de niet-gerealiseerde waardemutaties belast.
- Door ook de niet-gerealiseerde waardemutaties te belasten wordt belastinguitstel voorkomen.
- Ketenpartners hebben aangegeven dat een VAB beter uitvoerbaar is dan een vermogenswinstbelasting (VWB) omdat voor een VWB over lange periodes gegevens moeten worden bijgehouden wat tot hogere administratieve en uitvoeringslasten leidt dan bij een VAB.
- Uw ambtsvoorganger heeft toegezegd om een schets van het nieuwe stelsel vóór het Kerstreces 2021 in een contourenbrief naar de Tweede Kamer te sturen. Vanwege de timing van de totstandkoming van het coalitieakkoord heeft uw ambtsvoorganger echter besloten om de contourenbrief niet te versturen maar dit over te laten aan het nieuwe kabinet. De Tweede Kamer is hierover geinformeerd. De contourennota was al voorbereid en zou na enkele aanpassingen op basis van de afspraken in het coalitieakkoord aan de Kamer kunnen worden verstuurd. Daarover zouden we graag binnen kort met u overleggen. Tevens wordt aan de wetgeving voor de implementatie gewerkt die in 2022 geconsulteerd en begin 2023 bij de Tweede Kamer ingediend zal worden.

Wens voor invoering van een vermogensbelasting

- Partijen zoals D66, GroenLinks, SP en de PvdA pleiten voor de invoering van een vermogensbelasting naast een vermogensinkomstenbelasting. Hoe breed de grondslag voor een vermogensbelasting moet zijn is een politieke afweging maar zeer relevant voor de haalbaarheid van een vermogensbelasting.
- Voor een robuuste en evenwichtige vermogensbelasting ligt het voor de hand een zo breed mogelijke grondslag te hanteren. Dit is echter zeer complex en vraagt om een uitgebreid onderzoek naar zowel de juridische als uitvoeringstechnische mogelijkheden. Het is op de korte en middellange termijn niet mogelijk een dergelijke vermogensbelasting te realiseren.
- De grondslag van een smalle vermogensbelasting is nagenoeg gelijk aan de grondslag van het huidige box 3-stelsel waardoor een smalle vermogensbelasting makkelijker vorm te geven is. Een dergelijke vermogensbelasting is echter zeer verstorend omdat extra grote prikkels tot belastingarbitrage met box 2 ontstaan.
- Het gelijktijdig invoeren van een (structurele) vermogensbelasting en een stelsel naar werkelijk rendement is praktisch gezien lastig. Prioritering is hier van belang.

Overig

- In het huidige stelsel zijn veel deelbelangen en wensen voor uitzonderingen, zoals verpachte landbouwgronden,

vakantiewoningen, staatsobligaties etc. Deze wens vloeit voort uit het relatief hoge rendementspercentage voor beleggingen (2021: 5,69%) t.o.v. het percentage voor spaartegoeden (2021: 0,03%).
- Per 1 januari 2021 is het heffingvrije vermogen verhoogd van € 30.846 naar € 50.000 (€ 100.000 voor fiscale partners). Met deze wijziging is tegemoetgekomen aan de maatschappelijk breed gedragen wens om op dat moment belastingplichtigen met kleinere vermogens in box 3 te ontzien.
- Om de doorwerking van de verhoging van het heffingvrije vermogen naar de inkomens- en vermogensafhankelijke regelingen en naar eigen bijdragen in het zorgdomein op basis van het vermogen te voorkomen, zijn een aantal maatregelen genomen. Zo zijn belastingplichtigen met een vermogen tussen € 31.340 en € 50.000 (2021) nog steeds verplicht om een aangifte inkomstenbelasting over box 3 in te dienen, ook al bedraagt het heffingvrije vermogen nu € 50.000. De Belastingdienst legt over het vermogen tussen € 31.340 en € 50.000 beschikkingen rendementsgrondslag op.

Budgettaire kant: Box 3 levert jaarlijks circa € 4 miljard op.

BEHANDELING

Kamerbrief box 3 (21 juni 2021)

- **Onderzoeksrapport inzake werkelijk rendement:** Uit extern onderzoek blijkt dat een belangrijk deel van de digitale informatie, die noodzakelijk is om een heffing over het werkelijk rendement uit te kunnen voeren, ontsloten kan worden door uitbreiding van de bestaande data-levering door ketenpartners. In de brief is aangegeven dat het aan het volgende kabinet is om de uitkomsten van dit rapport, in samenhang met alle andere belangrijke elementen, nader in kaart te brengen en desgewenst een voorstel voor een heffing naar werkelijk rendement uit te werken.

Advies tegenbewijsregeling: Er is extern juridisch advies ingewonnen over de eventuele mogelijkheid van een (tijdelijke) tegenbewijsregeling voor een afgebakende groep belastingplichtigen met vooral of uitsluitend spaargeld. De deskundigen komen tot de conclusie dat een dergelijke tegenbewijsregeling in juridisch opzicht tot grote spanning leidt met het gelijkheidsbeginsel. In de brief is aangegeven dat het kabinet tot de conclusie is gekomen dat het juridisch niet mogelijk en maatschappelijk onwenselijk is om een tegenbewijsregeling te introduceren voor een afgebakende groep belastingplichtigen met vooral of uitsluitend spaargeld.

- **Terugkoppeling intern onderzoek andere vormgeving vermogensuitvraag:** Per 1 januari 2021 is de Wet aanpassing box 3 in werking getreden. Onderdeel van deze wet is een

aanpassing in de vermogensuitvraag om te voorkomen dat de verhoging van het heffingvrije vermogen doorwerkt in het recht op, of de hoogte van, inkomensafhankelijke regelingen. De vormgeving van de vermogensuitvraag is niet de ideale oplossing voor de langere termijn. Uw ambtsvoorganger heeft daarom toegezegd om voor box 3 te onderzoeken of een andere inrichting voor de huidige vermogensuitvraag mogelijk is, rekening houdend met eventuele uitvoeringsaspecten. Het onderzoek over de vermogensuitvraag laat zien dat de Belastingdienst op basis van de huidige wettelijke regeling (2021) bezig is om een werkbaar systeem te bouwen waarmee de nieuwe vorm van de vermogensuitvraag correct en betrouwbaar uitgevoerd kan worden. Een andere vormgeving van de vermogensuitvraag is dan op korte termijn ook niet op voorhand noodzakelijk. Verder hangt een wijziging van de manier waarop het vermogen wordt uitgevraagd sterk samen met de vormgeving van box 3 in de toekomst.

Reparatiewetgeving Wet aanpassing box 3 (Belastingplan 2022)

- Formeelrechtelijke aanpassing van de Wet IB 2001 met betrekking tot de aangifteverplichting voor box 3 bij het bezit van groene beleggingen (beschikking groene beleggingen) in de situatie dat sprake is van deeljaarpartners.
- In lijn brengen van de mogelijkheid tot herziening van een tegemoetkoming op het gebied van de inkomensafhankelijke regelingen wegens het alsnog beschikbaar komen of wijzigen van fiscale gegevens met de situatie zoals die vóór 1-1-2021 bestond. De verhoging van het heffingvrije vermogen met ingang van 1-1-2021 maakt het noodzakelijk om ook bij een wijziging van de vermogensgegevens bij een vermogen tussen € 31.340 en € 50.001 een eerder toegekende toeslag aan te kunnen passen.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

Bouwstenen voor een beter belastingstelsel

- Het huidige fiscale stelsel belast verschillende vormen van (inkomen uit) vermogen op zeer verschillende wijze. Daarnaast wordt het inkomen uit vermogen veel lager belast dan inkomen uit arbeid. Dit leidt tot belastingontwijking en vergroot vermogensongelijkheid. Hieraan kan binnen het bestaande stelsel veel worden verbeterd. In de *Bouwstenen voor een beter belastingstelsel* wordt de gehele problematiek in context geschetst en tevens een breed scala aan beleidsopties geboden die de knelpunten bij de kern aan te pakken.

- Bouwsteen Belasten van vermogen in brede zin, waaronder vastgoed en eigen woning (incl. verhuur woning).

- Bouwsteen Belasten van inkomsten digitale platforms (verhuur vastgoed/eigen woning).

Brede maatschappelijke heroverwegingen

- Goed wonen als onderdeel van integrale gebiedsontwikkeling: varianten eigen woning defiscaliseren of overbrengen van box 1 naar box 3 vergt nader onderzoek naar de (koopkracht)effecten.

Interne brainstorm over belasten van (inkomen uit vermogen)

- Met uw ambtsvoorganger is een uitgebreide brainstorm geweest over het belasten van (inkomen uit) vermogen. Belangrijke noties zijn:
  - Een evenwichtige vermogensinkomstenbelasting heeft de voorkeur boven een vermogensbelasting. Een evenwichtige wijze van het belasten van de verschillende vermogensinkomsten in combinatie met een goedgerichte erfbelasting, neemt dan ook de meeste argumenten voor een vermogensbelasting weg.
  - Om vermogensongelijkheid aan te pakken moet ook iets gebeuren in box 2. De Belastingdienst ziet de laatste jaren een toename van fiscale structuren om box 3 heffing te voorkomen. Bij hogere vermogens zit het vermogen doorgaans al in box 2 en doet men er vervolgens alles aan om te voorkomen dat het naar box 3 verschuift.

RECHTSZAKEN OVER STELSEL VÓÓR EN NA 2017

1) Arresten van de Hoge Raad over het stelsel vóór 2017

In het box 3-stelsel vóór 2017 werd 30% belasting geheven over een forfaitair inkomen van 4% (belastingdruk van 1,2%). De Hoge Raad heeft op 14 juni 2019 in (massaalbezwaar-)procedures box 3 over de jaren 2013 en 2014 geoordeeld dat de heffing van box 3 op stelselniveau in strijd komt met artikel 1 van het Eerste protocol (EP) van het Europese verdrag tot bescherming van de rechten van de mens (EVRM) indien het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement lager is dan 1,2%.
De Hoge Raad is overigens van oordeel dat mocht het box 3-stelsel al strijdig zijn met art. 1 EP, dan is het niet aan de rechter maar aan de wetgever om die strijdigheid op te heffen.
Het CPB was gevraagd om uit te rekenen wat het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement in de jaren 2013 tot en met 2016 is. Uit de cijfers van het CPB blijkt dat het in de gehele periode 2013 t/m 2016 mogelijk was om zonder veel risico's een gemiddeld haalbaar rendement te behalen ten minste dan 1,2%.
Het kabinet is vervolgens op basis van de tot nu toe gewezen jurisprudentie en de notitie van het CPB tot de conclusie gekomen

dat geen sprake is van schending van het EVRM-recht op stelselniveau. Financiële compensatie is daarom niet aan de orde.

2) Procedure EHRM

In een zaak over de box 3-heffing over het jaar 2015 heeft de Hoge Raad op 29 mei 2020 het cassatieberoep van een belastingplichtige ongegrond verklaard, omdat de Hoge Raad van oordeel is dat de belastingplichtige voor het jaar 2015 niet is geconfronteerd met een individuele en buitensporige last. Voor de schending op stelselniveau verwijst de Hoge Raad naar zijn arresten van 14 juni 2019 over de jaren 2013 en 2014. Vervolgens heeft de belastingplichtige een klacht ingediend bij het EHRM.

In het recent ingediende verweerschrift van de Nederlandse regering in de EHRM-klachtenprocedure is primair het standpunt ingenomen dat de klacht niet-ontvankelijk is. Daartoe wordt verwezen naar een eerder arrest van het EHRM in een Nederlandse zaak (Han Aarts BV v. The Netherlands). In dit arrest heeft het EHRM onder meer geconstateerd dat de Nederlandse rechters, waaronder de Hoge Raad, al uitvoerig zijn ingegaan op de klachten over schending van art. 1 EP en dat zij in overeenstemming met de beginselen van de EHRM-jurisprudentie tot een oordeel zijn gekomen.

Het EHRM zag in die eerdere zaak derhalve geen aanleiding om het oordeel van de nationale rechters terzijde te schuiven ten behoeve van zijn eigen beoordeling van de zaak. De klacht werd daarom niet-ontvankelijk verklaard. Het EHRM zou in de thans lopende procedure tot een gelijkluidend oordeel kunnen komen. De stelling dat de box 3-heffing over 2015 strijdig is met art. 1 EP is immers door Nederlandse rechters, waaronder de Hoge Raad, onder verwijzing naar EHRM-jurisprudentie al uitvoerig behandeld.

3) Wijziging stelsel per 2017

Met de wijziging van het stelsel per 2017 is het vaste forfaitaire rendementspercentage van 4% losgelaten en zijn daar twee forfaitaire rendementsklassen voor in de plaats gekomen (sparen en beleggen). Deze percentages worden jaarlijks geactualiseerd aan de hand van werkelijke marktrendementen. Daarnaast zijn drie vermogensschijven met ieder een eigen verdeling tussen sparen en beleggen (vermogensmix) vastgesteld op basis van aangiftegegevens. Het stelsel vanaf 2017 sluit met de combinatie van de vermogensmix en de twee forfaitaire rendementsklassen beter aan bij het werkelijke behaalde rendement.

4) Individuele zaak over 2016 en 2017

In een zaak over de jaren 2016 en 2017, heeft Advocaat-Generaal (AG) Wattel geconcludeerd dat sprake is van schending van het discriminatieverbod opgenomen in art. 14 EVRM. Maar hij vindt ook dat de Hoge Raad niet moet ingrijpen en het vooralsnog aan de wetgever moet overlaten om de discriminatie op te heffen. De Hoge

Raad heeft de conclusie dat sprake is van schending van het discriminatieverbod niet overgenomen (ECLI:NL:HR:2021:1047).

5) (Massaalbezwaar)procedures 2017-2020

Een deel van de bezwaren tegen de box-3 heffing over de jaren 2017 t/m 2020 is door uw ambtsvoorgangers aangewezen als massaal bezwaar. De procedures hebben nog niet geleid tot een arrest van de Hoge Raad. Wel is inmiddels een van de zes geselecteerde zaken voor de massaalbezwaarprocedures over de jaren 2017 en 2018 via sprongcassatie bij de Hoge Raad aanhangig. Verschillende rechtbanken en gerechtshoven hebben al wel geoordeeld dat het huidige box 3-stelsel dat geldt vanaf 2017 niet in strijd is met art. 1 EP (eigendomsrecht), noch met art. 14 EVRM (discriminatieverbod).
Op 1 november 2021 heeft AG Niessen in de sprongcassatiezaak geconcludeerd dat de vanaf 2017 geldende regeling van het belasten van spaargeld en overig vermogen (de zogenoemde 'vermogensmix') in box 3 in strijd is met het eigendomsrecht opgenomen in artikel 1 EP EVRM en het discriminatieverbod opgenomen in art. 14 EVRM. In tegenstelling tot AG Wattel adviseert AG Niessen de Hoge Raad om rechtsherstel te bieden door de vermogensmix niet toe te passen en aan te sluiten bij de individuele vermogensmix van een belastingplichtige (ECLI:NL:PHR:2021:1019). Het gevolg kan zijn dat de belastingaanslagen van een grote groep belastingplichtigen dienen te worden verminderd. Het is nog niet bekend wanneer de Hoge Raad uitspraak doet in deze zaak.

6) Nog lopende procedures massaal bezwaar, stand 1 november 2021:

Er zijn twaalf zaken in de massaalbezwaarprocedure box 3. In twee ervan heeft rechtbank Noord-Nederland een oordeel gegeven. Rechtbank Gelderland heeft in twee andere zaken geoordeeld dat de box 3-heffing op stelselniveau niet in strijd is met artikel 1 EP ERVM of het discriminatieverbod van artikel 14 EVRM. Deze zaken zijn inmiddels via sprongcassatie voorgelegd aan de HR. AG Niessen heeft in deze zaken de hierboven aangehaalde conclusie van 1 november 2021 genomen. In vier zaken van rechtbank Noord-Holland is hoger beroep ingesteld door de Bond voor Belastingbetalers namens de belastingplichtigen. Deze wachten op een zitting bij gerechtshof Amsterdam. Op 26 oktober 2021 zijn de laatste vier zaken bij rechtbank Den Haag behandeld. Uitspraak volgt zes weken na 26 oktober 2021.

7) Uitspraak Hof Den Haag over box 3-heffing 2015 t/m 2018

Op 6 oktober 2021 heeft het gerechtshof 's-Gravenhage (Hof) uitspraak gedaan in een zaak over de box 3-heffing in de jaren

2015 tot en met 2018 (ECLI:NL:GHDHA:2021:1875). Het Hof overweegt dat het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement in 2015 en 2016 lager is dan 1,2% en dat daarom de box 3-heffing in die jaren strijdig is met art. 1 EP. Het Hof acht de box 3-heffing in 2017 en 2018 strijdig met art. 14 EVRM. Het Hof laat de belastingaanslagen evenwel in stand omdat het Hof het rechtsherstel aan de wetgever laat.

8) Wel rechtsherstel als box 3-heffing individuele en buitensporige last vormt.

De box 3-heffing kan voor een individuele belastingplichtige in zijn specifieke geval een buitensporige last vormen. In dat geval dient de rechter de belastingplichtige rechtsherstel te bieden. Of de box 3-heffing voor een belastingplichtige een individuele en buitensporige last vormt, hangt af van zijn gehele financiële situatie. Indien de heffing hoger is dan het werkelijke rendement, moet ook in aanmerking worden genomen of en in hoeverre de belastingplichtige een zodanig laag inkomen heeft dat hij op zijn vermogen moet interen om de belasting te voldoen.
In de praktijk blijkt dat een rechter niet snel tot het oordeel komt dat een belastingplichtige wordt geconfronteerd met een individuele en buitensporige last waarvoor aan die belastingplichtige rechtsherstel moet worden geboden. Een voorbeeld is het SNS Reaal-arrest waarin de Hoge Raad besliste dat de forfaitaire rendementsheffing over vermogen dat één maand na de peildatum (nagenoeg) geheel verloren was gegaan door de onteigening van de aandelen SNS Reaal, waardoor de desbetreffende belastingplichtige met zijn inkomen onder het bestaansminimum uitkwam, tot een individuele en buitensporige last leidde (ECLI:NL:HR:2018:511). De Rechtbank Zeeland-West-Brabant heeft belastingplichtigen rechtsherstel geboden omdat de box 3-heffing voor hen een individuele en buitensporige last zou vormen (ECLI:NL:RBZWB:2021:5149).
De Belastingdienst is het niet eens met de uitspraak van de Rechtbank en zal daartegen hoger beroep instellen bij het Gerechthof 's-Hertogenbosch. Overigens heeft de Rechtbank Gelderland in een vergelijkbare casus geoordeeld dat de box 3-heffing voor de belastingplichtige geen individuele en buitensporige last vormt waarvoor rechtsherstel zou moeten worden geboden (ECLI:NL:RBGEL:2020:7127).

4.6 PENSIOEN - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ/DB&T

OMSCHRIJVING INHOUD

Voor de uitwerking van het pensioenakkoord is de Minister van SZW primair verantwoordelijk. De uitwerking is echter ook voor een groot en belangrijk deel fiscaal en het is goed te waken voor budgettaire risico's bij de transitie naar een nieuw pensioencontract. Naast de fiscale maatregelen zijn er diverse complexe maatregelen waarvoor de verantwoordelijkheid primair bij de Minister van SZW ligt en die we verder niet behandelen in dit fiche, maar die wel uw aandacht zullen gaan vragen, zoals de wijze waarop het nieuwe pensioenstelsel wordt ingevoerd, wijze van compenseren van pech- en geluksgeneraties bij overgang op het nieuwe stelsel, rekenrentediscussie, pensioenkortingen etc.

De technische uitwerking van alle onderdelen uit het pensioenakkoord heeft plaatsgevonden onder regie van een stuurgroep bestaande uit leden van het kabinet (SZW+FIN), werkgevers- en werknemersorganisaties, en adviserende leden (DNB, de AFM, het CPB, de Pensioenfederatie en het Verbond van Verzekeraars). Deze uitwerking heeft geresulteerd in het wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen dat voor internetconsultatie heeft open gestaan.

Het pensioenakkoord "kantelt" het fiscaal kader voor het werknemerspensioen (tweede pijler). Daarmee wordt bedoeld dat we overstappen van een opbouwbegrenzing (een tijdsevenredige opbouw met een vlakke leeftijdsafhankelijke premie) naar een premiebegrenzing (een degressieve opbouw waardoor de opbouw van pensioenen zal aansluiten bij de werkelijke waarde). De premie wordt in het nieuwe stelsel de arbeidsvoorwaardelijke toezegging en niet langer de uitkering. Om de transitie naar het nieuwe stelsel te faciliteren wordt op de reguliere premiegrens tot 2037 een opslag gegeven voor compensatie.

Naast de hierboven beschreven kanteling naar een premiebegrenzing
volgen ook verschillende andere fiscale maatregelen uit het pensioenakkoord zoals:

- De mogelijkheid om een bedrag ineens op te nemen, de introductie van een vrijstelling van de strafheffing voor VUT-achtige regelingen en de verruiming van de mogelijkheid van verlofsparen van 50 naar 100 weken. Hiermee wordt meer

keuzevrijheid geboden in het nieuwe pensioenstelsel. De wetgeving is reeds gedeeltelijk ingegaan. Voor het onderdeel bedrag ineens is de beoogde inwerkingtreding 1 januari 2023.

- De harmonisering van de tweede pijler (werknemerspensioen) en de derde pijler (individueel pensioensparen in privé) om een meer arbeidsvormneutraal pensioenkader te creëren. Dit betreffen voornamelijk fiscale wijzigingen. Waar wenselijk en mogelijk wordt regelgeving uit de tweede en derde pijler op elkaar afgestemd. Dit zal onder andere gaan zorgen voor een verhoging van de premieruimte in de derde pijler tot hetzelfde niveau als in de tweede pijler.
- Binnen het wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen zal ook experimenteer-wetgeving worden opgenomen voor ZZP'ers zodat deze groep meer mogelijkheden krijgt voor pensioenopbouw.

KRACHTENVELD

Er is tot op heden naar onze inschatting voldoende draagvlak vanuit de TK, EK en partijen betrokken bij het pensioenakkoord voor de fiscale kant van het wetsvoorstel.

BEHANDELING

De beoogde inwerkingtredingsdatum van wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen is 1 januari 2023.
In de periode tot eind 2021 worden de laatste beleidsmatige wijzigingen doorgevoerd naar aanleiding van de uitvoeringstoetsen op het wetsvoorstel door onder andere de Belastingdienst en zal advies worden gevraagd bij de Raad van State. Begin april 2022 zal het wetsvoorstel naar verwachting naar de Kamer wordt gestuurd voor behandeling.

De Wet bedrag ineens, RVU en verlofsparen is nog niet in werking getreden voor het onderdeel bedrag ineens. Voor dit onderdeel wordt in de periode tot eind 2021 uitwerking gegeven aan het opstellen van een wetsvoorstel ter wijziging van de Wet bedrag ineens, RVU en verlofsparen ter verbetering van de uitvoerbaarheid door pensioenuitvoerders. Vervolgens zal dit wetsvoorstel in 2022 naar de Kamer worden gestuurd voor behandeling.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

Het wetsvoorstel Wet toekomst pensioen en de voorgestelde wijzigingen voor het onderdeel bedrag ineens uit de Wet bedrag ineens, RVU en verlofsparen zijn in lijn met de ambtelijke beleidsopvattingen.

4.7	WETSVOORSTEL EXCESSIEF LENEN BIJ EIGEN VENNOOTSCHAP - LOPEND
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ/DB&T/AV
OMSCHRIJVING INHOUD	Het doel van het wetsvoorstel is het tegengaan van belastinguitstel en -afstel dat zich in box 2 (Inkomen uit aanmerkelijk belang) van de inkomstenbelasting voordoet bij excessief lenen bij de eigen vennootschap door aanmerkelijkbelanghouders (ab-houder). Een ab-houder is een natuurlijk persoon die ten minste 5% aandeelhouder is van een vennootschap. Ab-houders kunnen bewerkstelligen dat de belastingheffing in box 2 wordt uitgesteld, bijvoorbeeld door het om fiscale redenen niet laten uitkeren van dividend. Via het aangaan van een lening bij de eigen vennootschap kan een ab-houder, ondanks het niet uitkeren van dividend, toch beschikken over middelen uit de eigen vennootschap zonder hierover op dat moment inkomstenbelasting in box 2 te betalen. Dit leidt tot uitstel en in sommige gevallen tot afstel van belastingheffing. Daarom regelt het wetsvoorstel dat bij leningen op de peildatum van 31 december van meer dan € 500.000 het meerdere als fictief regulier voordeel in box 2 wordt belast. Eigenwoningschulden zijn onder voorwaarden geheel uitgezonderd. Indien de excessieve schuld op enig moment wordt afgelost, geniet de ab-houder een negatief voordeel dat kan worden verrekend binnen box 2. Hiermee wordt de ab-houder gestimuleerd om de schulden terug te brengen tot in ieder geval onder de € 500.000. De totale schuld van de circa 355.000 aanmerkelijkbelanghouders aan hun eigen vennootschappen bedraagt circa € 55 miljard (2016). Deze schuld is scheef verdeeld: circa 10% van de lenende ab-houders was goed voor 60% van de totale schuld. Omdat eigenwoningschuld is uitgezonderd (circa € 30 miljard), daalt het bedrag aan schuld dat wordt geraakt door de maatregel naar € 25 miljard. Dit bedrag daalt verder naar € 17 miljard vanwege de drempel van € 500.000. Uiteindelijk wordt circa 3% van de ab-houders direct geraakt door de voorgestelde maatregel (ongeveer 11.000 huishoudens). In de nota naar aanleiding van het nader verslag zijn twee getallen uit de Memorie van toelichting geüpdatet (2018): • Aantal aanmerkelijkbelanghuishoudens 379.900; • Totale schuld aan vennootschappen € 62,4 miljard. De maatregel heeft naar verwachting een preventieve werking. Als gevolg van anticipatie op de voorgestelde maatregel en de verhoging van het belastingtarief in box 2 per 2020, is naar eerste inschatting over 2019 een eenmalige belastingopbrengst in box 2 van € 3,4

miljard euro gerealiseerd. Dit is met name een naar voren halen van belastingopbrengst; op lange termijn zijn de budgettaire gevolgen beperkt. De maatregel geeft een lastenrelevante opbrengst van € 35 miljoen per jaar vanaf 2019.
De beoogde inwerkingstredingsdatum van de wet is 1 januari 2023 met als eerste peildatum voor de schulden 31 december 2023.

In het coalitieakkoord is afgesproken het wetsvoorstel aan te passen, waarbij de grens wordt verhoogd van € 500.000 naar € 700.000. Dit dient nog te worden verwerkt in een nota van wijziging, waarbij in de toelichting tevens de bijgestelde raming zal worden vermeld.

KRACHTENVELD

Een belangrijk kritiekpunt is dat ook zakelijke leningen onder het wetsvoorstel vallen. In beide schriftelijke rondes is benadrukt dat ook zakelijke leningen leiden tot belastinguitstel en –afstel. Het wetsvoorstel is daarom van toepassing op alle soorten leningen.
Daarnaast zijn veel vragen gesteld over de materieel terugwerkende kracht.
In de schriftelijke rondes is geantwoord dat ook via bestaande leningen belastinguitstel wordt gerealiseerd. Ook zou een uitzondering ertoe leiden dat er geen prikkel meer is om bestaande excessieve leningen af te lossen. Partijen zoals de PvdA, SP, GroenLinks, ChristenUnie en D66 zijn over het algemeen een voorstander van het wetsvoorstel en pleiten voor een strengere maatregel, bijvoorbeeld door het hanteren van een lagere schuldengrens dan € 500.000 of het beperken van de uitzondering voor eigenwoningschulden.
In de reguliere media is box 2 relatief onbekend en wordt als vrij technisch ervaren. In de fiscale, vakinhoudelijke, media staat het wetsvoorstel, voornamelijk negatief, in de belangstelling.
Box 2 wordt de laatste jaren in rapporten steeds meer aangehaald in relatie tot vermogensongelijkheid in Nederland. Op 21 april 2021 heeft het CBS een verbeterde vermogensstatistiek gepubliceerd waaruit blijkt dat het ab-vermogen bijna twee keer zo groot is als gedacht. Het ab-vermogen is zeer scheef verdeeld. Door de verbeterde vermogensstatistiek is die verdeling ook schever dan eerder gedacht. In 2019 hadden de 10% meest vermogende huishoudens 96% van het totale aanmerkelijk belang in handen (352 miljard euro). Over ab-vermogen wordt in box 2 pas belasting betaald indien dividend wordt uitgekeerd dan wel aandelen worden vervreemd. Door te lenen van de eigen vennootschap kan de ab-houder belastingvrij in privé beschikken over middelen uit de vennootschap. Deze mogelijkheid tot belastinguitstel draagt bij aan vermogensongelijkheid.
Het IMF adviseert in navolging van rapporten als de Bouwstenen voor een beter belastingstelsel, Kansrijk Belastingbeleid (CPB) en Ontwerp voor een beter belastingstelsel (Cnossen en Jacobs) om de

	mogelijkheid tot het lenen van de eigen vennootschap significant te beperken tot enkele duizenden euro's.
BEHANDELING	Op 31 mei 2021 is de nota naar aanleiding van het nadere verslag samen met een nota van wijziging naar de Tweede Kamer gestuurd. De wet zal in werking treden per 1 januari 2023. De inwerkingtreding is een jaar uitgesteld om aanmerkelijkbelanghouders (was eerst 1 januari 2022), mede vanwege de coronacrisis, meer tijd te gunnen om hun leningen terug te brengen tot ten hoogste € 500.000. Het wetsvoorstel was aangemeld voor plenaire behandeling en stond op de agenda voor het najaar van 2021. Op 1 oktober 2021 is de Kamer verzocht om het wetsvoorstel aan te houden, zodat het wetsvoorstel bij de bredere discussie over vermogensongelijkheid kon worden betrekken (mogelijk bij de formatie). De vaste commissie voor Financiën heeft in de procedurevergadering van 13 oktober 2021 besloten om de behandeling van het wetsvoorstel van de agenda te halen.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Lenen van de eigen vennootschap door ab-houders doet afbreuk aan de investeringscapaciteit of liquiditeitspositie van de onderneming die in de vennootschap kan worden gedreven. Het is daarmee zeer aannemelijk dat uitstellen van het heffingsmoment in box 2 het belangrijkste motief vormt bij dergelijke leningen. Het is onwenselijk deze vorm van arbitrage te faciliteren. Daarnaast is er een risico op afstel van belastingheffing, wanneer de schuld niet meer door de ab-houder aan de vennootschap kan worden terugbetaald. Een lagere grens en het beperken van de uitzondering voor eigenwoningschulden heeft tot gevolg dat de maatregel een ruimere reikwijdte krijgt waardoor het belastinguitstel en –afstel in box 2 effectiever kan worden tegengegaan.

Blok C: Milieu en accijnzen

4.8 AUTOBELASTINGEN - LOPEND	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ/VDI en AFP
OMSCHRIJVING INHOUD	**Fiscale stimulering emissievrij rijden** In het Klimaatakkoord zijn afspraken gemaakt over een fiscaal stimuleringspakket voor emissievrije personenauto's. De fiscale stimulering wordt doorgezet t/m 2025 en geleidelijk afgebouwd. Het huidige beleid leidt naar verwachting tot 42% nieuwverkopen emissievrije personenauto's in 2030. In het coalitieakkoord is het streven opgenomen dat in 2030 alle nieuwverkopen emissievrij zijn. Een nationaal verbod op de verkoop van nieuwe fossiele brandstofauto's is echter niet mogelijk (Europese interne markt). In 2022 is een tussentijdse evaluatie en in 2024 een eindevaluatie van het EV-stimuleringsbeleid gepland. In het Klimaatakkoord is daarnaast een "Hand aan de kraan"-systematiek afgesproken om de fiscale stimulering budgettair te beheersen en onder- of overstimulering te voorkomen. Dit betekent dat de markt voor emissievrije personenauto's nauwgezet wordt gemonitord en dat ieder voorjaar een raming wordt gemaakt van de verkoop in dat jaar. Indien de geraamde verkoop buiten de bandbreedte (15.000 auto's boven en onder het ingroeipad uit het Klimaatakkoord) komt en uit nader onderzoek blijkt dat er sprake is van een structurele afwijking (bijvoorbeeld door lagere accuprijzen), dan kan dat aanleiding zijn om het stimuleringsbeleid bij te stellen. De berekeningen voor het Klimaatakkoord zijn gemaakt met het Carbontaxmodel. Dit model is in handen van een particuliere partij en wordt gebruikt door het ministerie van Financiën, het ministerie IenW en Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) voor het berekenen van de budgettaire derving/opbrengst en het effect van fiscale stimuleringsmaatregelen op het ingroeipad van emissievrije personenauto's en de CO_2-uitstoot van het wagenpark. Dit model is ook gebruikt voor de berekeningen van de fiscale stimulering van emissievrije auto's in de periode 2017-2020 (Wet uitwerking Autobrief II). In de eerste helft van 2019 zijn meerdere sets Kamervragen gesteld over de ramingen met dit model, omdat de nieuwverkopen van emissievrije auto's sneller bleken op te lopen dan geraamd. Mede doordat het Carbontaxmodel van een particuliere partij is, heeft dit tot veel discussie geleid. Inmiddels is een traject ingang gezet om een nieuw autowagenparkmodel te ontwikkelen in het publieke domein (bij PBL en RWS). Naar verwachting is dit model in 2022 gereed.

Parallelimport
Eind 2019 is de Kamer geïnformeerd over een oplossingsrichting voor de knelpunten die zich voordoen bij de import van gebruikte schadevoertuigen (parallelimport) in relatie tot de bpm. Bij parallelimport is de bpm mede gebaseerd op de afschrijving van het motorrijtuig. Daardoor wordt in de aangifte veelvuldig van taxatierapporten gebruik gemaakt, waarin bijvoorbeeld de schade wordt uitvergroot of fictief wordt opgevoerd. De oplossingsrichting richt zich op het versterken van het toezicht en de handhaving door hierin de Dienst Wegverkeer (RDW) een rol te geven.

Het volgende proces is in gang gezet:

- de uitvoeringsorganisaties (Belastingdienst, RDW en DRZ) maken ieder een uitvoeringstoets op het voorgenomen beleid. Dat is een intensief traject, omdat een gezamenlijke procesbeschrijving moet worden ontworpen.
- de uitvoeringsorganisaties maken een handboek waarin de normen voor controle zo nauwkeurig mogelijk worden opgesteld;
- een erkenningsregeling voor taxateurs wordt onderzocht.

Na oplevering van de uitvoeringstoetsen kan worden besloten een wetsvoorstel in te dienen om de rol van de RDW wettelijk te regelen. Daarnaast wijzigt per 1 januari 2022 het belastbaar feit. Voor het nieuwe toezichtsmodel van RDW is deze wijziging wenselijk. Ten eerste omdat in het nieuwe toezichtmodel de RDW de controle uitvoert op het moment dat het voertuig wordt aangeboden voor de inschrijving in het kentekenregister. Ten tweede omdat er dan geen bezwaarprocedures kunnen worden gevoerd met het oog op een extra leeftijdskorting.

Doelgroepenvervoer
Sinds 1 januari 2020 is de BPM-vrijstelling voor taxi's en openbaar vervoer vervallen. De beschikbaarheid van gehandicaptenvervoer (rolstoelbusjes) heeft de aandacht van de Kamer. Het aanbod van volledig elektrische busjes wordt gemonitord.

Evaluatie bijzondere fiscale regelingen
Binnen het stelsel van autobelastingen bestaat een lange lijst van bijzondere regelingen, zoals tariefskortingen, vrijstellingen, teruggaafregelingen en verlaagde tarieven. Deze bijzondere regelingen zien op specifieke doelgroepen of specifieke voertuigen en hebben dan ook verschillende achterliggende beleidsdoelen. Sommige regelingen zijn relatief nieuw, een deel van deze regelingen bestaat al enige decennia. Sommige vinden zelfs hun herkomst in de eerste voorloper van de motorrijtuigenbelasting uit 1926. De evaluatie van de bijzondere regelingen in de wet BPM en de wet MRB is in oktober 2021 gestart en wordt begin 2022 opgeleverd. De bijzondere

regelingen voor emissievrije auto's en plug-in hybrides worden apart geëvalueerd.

Motorrijtuigenbelasting (mrb) & belasting zware motorrijtuigen (Eurovignet en vrachtwagenheffing)
In het Regeerakkoord Rutte III is een vrachtwagenheffing (VWH) afgesproken. Daarbij is een terugsluis afgesproken van de netto-opbrengst van de heffing naar de vervoerssector voor verduurzaming en innovatie. Het wetsvoorstel – van ministerie IenW - was begin 2020 gereed, maar is pas in 2021 ingediend bij de TK. Hierbij is ook de invoeringsdatum aangepast naar 2027. Ter compensatie van de VWH worden de mrb-tarieven voor vrachtwagens geminimaliseerd en de Eurovignet afgeschaft. Zolang de vrachtwagenheffing er nog niet is, maakt NL deel uit van het Verdrag Eurovignet. In 2022 is NL voorzitter van de CocoM. Ook zal de nieuwe Eurovignetrichtlijn moeten worden geïmplementeerd in het verdrag en nationale wetgeving.

Autonome vergroening
Vanwege het jaarlijks CO2-zuiniger worden van nieuwe auto's (autonome vergroening) is in de raming voor het Klimaatakkoord (2021 – 2025) uitgegaan van een jaarlijkse aanscherping van de bpm-tarieven. Autonome vergroening leidt tot grondslagerosie en – zonder aanpassingen in de bpm – tot derving van belastinginkomsten in de ordegrootte van honderden miljoenen per niet aangepast jaar. In opdracht van FIN heeft TNO vorig jaar een inschatting gemaakt van de autonome vergroening voor 2021, met als doel om op basis van deze uitkomsten de bpm-tarieven voor de periode 2021 aan te passen, conform Klimaatakkoord. Aanscherping van de bpm vanwege autonome vergroening is gebruikelijk sinds 2009. Voor de jaren 2022-2025 is de bpm-tabel verder aangepast moeten in verband met de te verwachten autonome vergroening. Deze maatregel is opgenomen in het BP2022.

KRACHTENVELD

Algemeen
Het beleidsmatig voortouw voor autobelastingen ligt bij Financiën. Het voortouw voor het realiseren van de transitie naar emissievrij rijden ligt bij IenW. De afstemming met stakeholders vindt in het kader van de uitvoering van het Klimaatakkoord plaats met het formule E-team (de voormalige Klimaattafel elektrisch rijden).

EV en "hand aan de kraan"
De "hand aan de kraan" systematiek zorgt voor budgettaire beheersbaarheid en het voorkomen van overstimulering. Daartoe wordt jaarlijks grondig gekeken naar ontwikkeling van relevante factoren zoals onrendabele top en het aanbod van emissievrije personenauto's. In 2020 werd de "hand aan de kraan" analyse

	bemoeilijkt door de coronacrisis. Uiteindelijk werden er, vooral door een opnieuw grote piek in december, circa 73.000 volledig elektrische personenauto's verkocht. Dit was fors hoger dan de bovenkant van de bandbreedte voor 2020 (50.000 personenauto's). *Vrachtwagenheffing* Het wetsvoorstel VWH is van ministerie IenW. Financiën gaat over de afschaffing Eurovignet en verlaging mrb-tarieven. *Autonome vergroening* Aanscherping van de bpm vanwege autonome vergroening (sinds 2009) ligt bij Financiën. Dit heeft de afgelopen jaren de aandacht van de Kamer, omdat individuele modellen waarvan de CO2-uitstoot minder daalt dan gemiddeld de correctie (en daarmee de belastingdruk) hoger uitvalt en bij modellen waarvan de CO2-uitstoot meer daalt dan gemiddeld juist lager.
BEHANDELING	Het fiscaal stimuleringspakket voor emissievrije personenauto's is geïmplementeerd in het kader van het BP2020 (wet fiscale maatregelen Klimaatakkoord). In het kader van "hand aan de Kraan" zal (jaarlijks) voor de zomer een analyse van de ontwikkelingen rond de ingroei van nieuwe EV's worden aangeboden aan de Kamer. Op basis hiervan is het stimuleringspakket bijgestuurd in het BP2022. Voor de autonome vergroening is in de raming voor het Klimaatakkoord (2021 – 2025) uitgegaan van een jaarlijkse aanscherping van de bpm-tarieven. Voor 2021 is dit geregeld in BP2021, voor de periode 2022-2025 is dit in BP2022 geregeld.

4.9 BETALEN NAAR GEBRUIK / REKENINGRIJDEN - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	VDI en AFP – in samenwerking met IenW
OMSCHRIJVING INHOUD	*Afspraak coalitieakkoord – MRB Plus* In het coalitieakkoord is afgesproken om de huidige motorrijtuigenbelasting voor personen- en bestelauto's om te vormen tot een belasting op basis van aantal gereden kilometers (vlak tarief op basis van kilometerstand). Tijd en plaats worden niet in de heffing betrokken. De bpm blijft bestaan. Er is daarnaast afgesproken dat de MRB Plus budgetneutraal wordt ingevoerd en dat vanaf 2030 de grondslagerosie door de ingroei van elektrische auto's binnen het autodomein moeten worden gedekt. De opbrengst van de autobelastingen in 2025 geldt als referentiepunt. Dekking kan via een tariefsverhoging van de MRB Plus of via andere belastingen in het autodomein (zoals de bpm). *Toelichting MRB Plus* Ter voorbereiding op de formatie is door FIN samen met de BD, RDW en IenW een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheid van een MRB Plus. Dit betrof een ambtelijke verkenning van een variant die niet eerder met de kamer is gedeeld. Aanleiding was het feit dat de varianten uit het onderzoek betalen naar gebruik (zie hieronder) een doorlooptijd hadden tot 2033. Idee was om te bezien of er een variant bedacht kon worden die ook sneller te realiseren was De MRB Plus is een belasting voor personen- en bestelauto's over alle gereden kilometers. Tijd en plaats worden niet in de heffing betrokken. Dit betekent dat ook over buitenlandse kilometers een belasting moet worden betaald. Daarnaast hoeven buitenlanders net als in de huidige MRB niet mee te betalen. Doordat over alle gereden kilometers een belasting moet worden betaald, zijn de Europese richtlijnen voor tolheffing niet van toepassing. Het aantal gereden kilometers wordt reeds geregistreerd via de kilometerteller die in alle auto's aanwezig is. Met het oog op frauderisico's heeft de RDW geadviseerd deze registratie uit te breiden (vaker registreren en meer databronnen). De precieze maatregelen om te komen tot een betrouwbare registratie moeten de komende tijd nader worden onderzocht. De beoogde uitvoerders zijn de Belastingdienst en de RDW. *Onderzoek Betalen naar Gebruik*

Naar aanleiding van het Klimaatakkoord zijn door het vorige kabinet verschillende varianten van Betalen naar Gebruik onderzocht. Het gaat hierbij o.a. om een vlakke heffing, een heffing gedifferentieerd naar tijd en plaats, een heffing gedifferentieerd naar emissies en een spitsheffing. Deze varianten zijn in het onderzoek doorgerekend op o.a. congestie, CO2-reductie en lastenverdeling. Over het algemeen geldt dat de effecten groter worden naarmate er meer verschillende prikkels zijn die het gedrag van automobilisten beïnvloeden. De effecten van de MRB Plus zijn naar verwachting vergelijkbaar met een vlak tarief van Betalen naar Gebruik. Dit moet nader worden onderzocht. In het CA is indicatief 3 Mton CO2 opgenomen als opbrengst van de mrb-plus. Daarnaast is sprake van een substantiële vermindering van de congestie (mogelijk reductie met 50%).

Naast de effectrapportage is door KPMG een onderzoek gedaan naar de invoeringskosten –en termijn van Betalen naar Gebruik. Hieruit bleek een invoeringstermijn van 8,5 jaar, gevolgd door 0 tot 2,5 jaar voor de ingebruikname (big bang of geleidelijk invoeren). Voor de MRB Plus geldt een kortere invoeringstermijn. Het precieze tijdpad en de bijbehorende kosten moeten nader worden onderzocht.

BEHANDELING

Het beoogde jaar voor invoering is 2030, waarbij de wetgeving in deze kabinetsperiode moet worden uitgewerkt en behandeld in beide Kamers. Na het wetgevingsproces is waarschijnlijk een aantal jaar nodig om ICT-systemen aan te passen en mogelijk iets in te bouwen in auto's.

Gezien het gaat om het aanpassen van een belasting, ligt het voortouw en eindverantwoordelijkheid bij FIN. Daarnaast is een nauwe samenwerking met IenW nodig.

KRACHTENVELD + AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

Het betreft een politiek gevoelig traject waar binnen het politieke spectrum verschillend over wordt gedacht. Belangen- en brancheorganisaties (o.a. BOVAG, RAI en ANWB) hebben eerder gepleit voor het invoeren van kilometerbeprijzing met een vlak tarief. Daar staat tegenover dat sommige organisaties uit het maatschappelijk veld mogelijk de MRB Plus niet ver genoeg vinden gaan omdat een differentiatie naar tijd en plaats niet mogelijk is. In principe is het wel mogelijk om binnen de mrb-plus te differentiëren naar emissies. Dit kan relevant zijn als aanvullende maatregelen nodig blijken voor het bereiken van de aangescherpte klimaatdoelen.
De MRB Plus is in de basis een eenvoudiger systeem dan Betalen naar Gebruik, waardoor waarschijnlijk een snellere invoering

	tegen lagere kosten mogelijk is. Doordat de Europese richtlijnen met betrekking tot tolheffing niet van toepassing zijn, is er bovendien meer flexibiliteit bij het vaststellen van het aantal gereden kilometers. Aandachtspunt hierbij is hoe het frauderisico wordt gewogen: in hoeverre wegen fraudemitigerende maatregelen (zoals een apart kastje) op tegen de kosten en toenemende privacy-issues?

4.10 MINIMUM CO2-PRIJS ELEKTRICITEITSOPWEKKING - LOPEND	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ/VDI
OMSCHRIJVING INHOUD	• Het wetsvoorstel minimum CO2-prijs voor elektriciteitsopwekking volgt uit het Regeerakkoord en betreft de introductie van een minimumprijs voor de uitstoot bij elektriciteitsopwekking door bedrijven die vallen onder het emissiehandelsysteem EU-ETS. Dit betreft zowel elektriciteitscentrales als elektriciteitsopwekkers in de industrie. • Het wetsvoorstel is voor de zomer van 2019 ingediend bij de Tweede Kamer. De Tweede Kamer heeft schriftelijke vragen gesteld aan het begin van de zomer. Daarop heeft het kabinet in september 2019 geantwoord. • Oorspronkelijke ingangsdatum was 1/1/2020. Doordat de Tweede Kamer de plenaire behandeling een aantal keer heeft uitgesteld is die inwerkingtredingsdatum niet meer haalbaar. Bij nota van wijziging is de inwerkingtreding aangepast tot het moment direct na plaatsing in de staatscourant (dus na aanname in de Eerste Kamer). • Het uitstel heeft materieel geen gevolgen gehad. Er zou in 2020 en 2021 al geen heffing plaatsvinden doordat de minimumprijs voor dat jaar lager ligt dan de huidige ETS-prijs. • Het uitstel heeft ook geen budgettaire gevolgen doordat al geen opbrengst staat ingeboekt als gevolg van het naar beneden bijstellen van het prijspad in het Klimaatakkoord i.v.m. risico's voor de leveringszekerheid. Het prijspad ligt voor de komende jaren met een marge onder de verwachte ETS-prijs.
KRACHTENVELD	• Het prijspad van de minimum CO_2-prijs is uitvoerig besproken aan de elektriciteitstafel van het Klimaatakkoord en wordt ondersteund door een brede groep partijen variërend van elektriciteitsproducenten, vertegenwoordigers van het bedrijfsleven (VNO-NCW) tot ngo's. • Bij de keuze voor de invoering van een minimum CO_2-prijs is gebruik gemaakt van de inzichten die experts, waaronder het PBL, hebben over de effecten van de minimum CO_2-prijs op verduurzaming en leveringszekerheid. • Experts geven aan dat een geleidelijk oplopende minimum CO_2-prijs met een marge onder het verwachte prijspad van het EU ETS essentieel is om de leveringszekerheid te borgen. • Het prijspad start in 2020 op circa € 12 en neemt vervolgens geleidelijk toe tot het niveau van circa € 32 per ton CO_2 in 2030. • Experts geven ook aan dat een dergelijk oplopend prijspad, ook wanneer deze lager ligt dan de nu verwachte ETS prijs, een prikkel

	geeft voor verduurzaming vanwege de investeringszekerheid die het de markt biedt, ongeacht de ontwikkeling van de EU ETS prijs. • Met deze keuze is getracht een zorgvuldige balans te vinden tussen het beperken van de risico's voor leveringszekerheid en het bieden van een prikkel tot verduurzaming door het vergroten van de investeringszekerheid. • De meer groen progressieve partijen zijn licht kritisch op de verlaging van het prijspad t.o.v. het Regeerakkoord maar zullen naar verwachting niet tegen stemmen. Beter een instrument dan geen instrument en de maatregel is afgestemd in het klimaatakkoord. • De meer conservatieve coalitiepartijen op vergroeningsterrein zullen naar verwachting voor stemmen om zich aan de afspraak in het klimaatakkoord te houden. Zij zijn met de verlaging van het prijspad bovendien voldoende gerustgesteld dat de maatregel geen risico voor de leveringszekerheid oplevert.
BEHANDELING (TK/ EK)	• Het wetsvoorstel is niet controversieel verklaard en inmiddels aangenomen door de Tweede Kamer. • De Eerste Kamer heeft haar schriftelijke vragen gesteld waarop in december 2021 is geantwoord. Het Wetsvoorstel zal naar verwachting begin 2022 worden geagendeerd voor plenaire behandeling.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Nvt

4.11 WET IMPLEMENTATIE RICHTLIJNEN ACCIJNS 2022 - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ/VDI
OMSCHRIJVING INHOUD	Het wetsvoorstel strekt ertoe de volgende drie in 2019 en 2020 vastgestelde richtlijnen op het gebied van accijns te implementeren: 1) *Horizontale accijnsrichtlijn 2020* (Richtlijn (EU) 2020/262) Deze richtlijn betreft een algemene regeling inzake accijns die van toepassing is op alle accijnsgoederen. Het is een herschikking van de huidige Horizontale accijnsrichtlijn 2008. Deze Horizontale accijnsrichtlijn 2020 regelt o.a. de overbrenging van veraccijnsde accijnsgoederen en stemt de accijns- en douaneregelingen van de EU beter op elkaar af. 2) *Herziene alcoholaccijnsrichtlijn* (Richtlijn (EU) 2020/1151) Deze richtlijn en betreft een wijziging van de huidige alcoholaccijnsrichtlijn. De herziene alcoholaccijnsrichtlijn bevat o.a. aanpassingen van de accijns op bier, een uitbreiding van de mogelijkheid om een verlaagd tarief toe te passen voor kleine alcoholproducenten en (zelf)certificering van kleine producenten. 3) *Richtlijn defensie-inspanningen binnen het Uniekader* – (Richtlijn (EU) 2019/2235) Deze richtlijn wijzigt de btw-richtlijn en de horizontale accijnsrichtlijn.
KRACHTENVELD	Het betreft een implementatie van drie richtlijnen waarbij de lidstaten weinig tot geen beleidsruimte hebben gekregen. De beleidskeuzes die gemaakt kunnen worden, liggen op het gebied van de alcoholaccijns. Meest in het oog springende aanpassingen betreffen de omzetting van de heffingsgrondslag bieraccijns van graden Plato naar alcoholpercentage en het niet invoeren van een verlaagd tarief voor kleine producenten van alcoholhoudende dranken en in het verlengde hiervan het afschaffen van het verlaagd tarief voor kleine bierproducenten. De hiervoor genoemde bieraccijns-maatregelen hebben vooral impact voor kleine bierbrouwerijen. Verder zijn de systemen/productieproces van kleine brouwerijen ingericht op Platogehalte en (nog) niet op alcoholgehalte. De behandeling in de TK draaide grotendeels om de gevolgen voor de bierbranche. Als gevolg van een amendement van de VVD blijft het verlaagde tarief voor kleine bierbrouwers behouden en wordt de wijziging van de heffingsgrondslag van de bieraccijns naar alcoholgehalte met een jaar uitgesteld tot 2024.

BEHANDELING	Het wetsvoorstel is op 28 september 2021 ingediend bij de TKen op 7 december 2021 aangenomen door de TK. Op 18 januari 2022 wordt de inbreng van de EK verwacht. De totstandkoming van de richtlijnen zelf is meerdere malen behandeld in commissedebatten Ecofin in de TK. Het wetsvoorstel zou vóór 1 januari 2022 geïmplementeerd moeten zijn. Aangezien de EK-behandeling nog moet worden afgerond, zal NL iets te laat zijn met de implementatie. Omdat de bepalingen van het wetsvoorstel grotendeels op een latere datum van toepassing zullen zijn, zal de iets te late implementatie in feite geen gevolgen hebben.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Bij implementatie is slechts zeer beperkte beleidsruimte. De ruimte die er is, zit bij de implementatie van de alcoholaccijnsrichtlijn. Omzetting van de heffingsgrondslag bieraccijns is een langgekoesterde wens van de Douane. Het bepalen van het alcoholgehalte is voor het Douanelab eenvoudiger dan het bepalen van het Platogehalte. Binnen de EU gaan steeds meer lidstaten over op alcoholgehalte (verdeling nu ongeveer 50-50). Uit een evaluatie uit 2008 is gebleken dat het verlaagde tarief voor kleine bierproducenten zijn werking verloren heeft. Het verlaagde tarief was een overgangsmaatregel bij de introductie van de nieuwe tariefstructuur in de Wet op de accijns in 1992 en betrof een tegemoetkoming voor kleine brouwerijen. De Algemene Rekenkamer heeft meerdere malen opgeroepen fiscale regelingen terug te snoeien. De TK heeft echter niet ingestemd met de afschaffing van het verlaagde tarief voor kleine bierbrouwers. Deze maatregel is d.m.v. een amendement uit het wetsvoorstel gehaald.

Blok D: Herstel Toeslagen

4.12 WET HERSTELOPEREATIE TOESLAGEN - ACTUEEL	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ/DB&T
OMSCHRIJVING INHOUD	In het nog in te dienen wetsvoorstel Wet hersteloperatie toeslagen wordt de wetgeving voor de hersteloperatie opgenomen. Deze wet zal de volgende elementen bevatten: 1. de bestaande wetgeving in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslag die nu nog is opgenomen in de Algemene wet inkomensafhankelijke regegelingen; 2. codificatie van goedkeurende beleidsbesluiten (=beleidsregels) die vooruitlopend op wetgeving in werking zijn getreden; 3. de herijkingsmaatregelen voor zover daar wetgeving voor nodig is; 4. drie aanvullende herstelregelingen. Ad 1. De huidige herstelwetgeving staat in de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen. Die wet is bedoeld voor het toekennen van de toeslagen. De herstelwetgeving wordt overgeheveld naar de Wet hersteloperatie toeslagen, omdat met een zelfstandige wet een gericht kader voor de hersteloperatie wordt vormgegeven en alle onderdelen overzichtelijk bij elkaar staan. Ad 2. In een aantal beleidsbesluiten is vooruitlopend op wetgeving nieuw of aanvullend goedkeurend beleid opgenomen. Hieraan wordt al uitvoering gegeven, maar deze maatregelen moeten nog met terugwerkende kracht in wetgeving worden geregeld: • Noodvoorziening voor gedupeerden in een acute financiële noodsituatie op grond waarvan zij een bedrag kunnen krijgen voor acute uitgaven. • O/GS-tegemoetkoming uitbreiden naar de situaties waarbij minnelijke schuldsanering werd geweigerd vanwege onterechte kwalificatie O/GS. • Aanvullende tegemoetkoming werkelijke schade bij O/GS voor als de forfaitaire O/GS-tegemoetkoming lager is dan de werkelijke schade. • Verbreding compensatieregeling naar situaties waarin het stelsel van de kinderopvangtoeslag te hard uitpakte, als vervanging van minder ruimhartige regelingen voor hardheid. • Uitkeren van een forfaitair bedrag van € 30.000 als voorschot op de compensatieregeling en O/GS-tegemoetkomingsregeling). Het

betreft een minimumbedrag voor herstel, maar zwaar getroffen ouders krijgen uiteindelijk hoger herstelbedrag uitbetaald.
- Het kwijtschelden, betalen of overnemen van schulden.

Ad 3.
Omdat de uitbetaling van deze compensaties trager gaat dan verwacht, heeft recent een herijking van de hersteloperatie plaatsgevonden. Daarin is onderzocht op welke manier de werkwijze van de hersteloperatie verbeterd kan worden. Voor een beperkt deel van die verbeteringen is wetgeving nodig.

Ad 4.
De huidige hersteloperatie is gericht op de aanvrager van de kinderopvangtoeslag en zijn huidige partner. Momenteel wordt ook gewerkt aan herstelregelingen voor:
- kinderen van gedupeerde aanvragers van de kinderopvangtoeslag;
- ex-partners van gedupeerde aanvragers van de kinderopvangtoeslag;
- aanvragers van de zorgtoeslag, de huurtoeslag en het kindgebonden budget die gedupeerd zijn door institutionele vooringenomenheid of door een onterechte kwalificatie opzet of grove schuld.
Het streven is (zoveel mogelijk van) deze aanvullende herstelregelingen op te nemen in het wetsvoorstel.

KRACHTENVELD

- De TK is kritisch over de snelheid van het herstel met name ten aanzien van de plannen voor de aanvullende regelingen.
- De TK is enerzijds voor ruimhartig herstel; anderszijds zijn er ook zorgen over overcompensatie.
- Het wetsvoorstel Wet hersteloperatie toeslagen, dat aanvankelijk enkel de codificatie van beleidsbesluiten bevatte, zou met Prinsjesdag 2021 ingediend worden. Naar aanleiding van een kritisch advies van de Raad van State heeft uw voorganger hiervan afgezien. De Raad van State gaf aan dat het belangrijk is om in deze wet een duidelijk perspectief te bieden over de gehele omvang van de hersteloperatie, dus inclusief de herijking en de aanvullende herstelregelingen (ad 3 t/m 6).
- De toeslagenaffaire geniet veel media-aandacht.

BEHANDELING

Het wetsvoorstel wordt momenteel uitgewerkt en moet daarna nog diverse toetsten doorlopen. Indiening bij de Tweede Kamer wordt op z'n vroegst verwacht in mei of juni 2022.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

- Een deel van de ouders wordt met de € 30.000 te ruim gecompenseerd. Tegelijkertijd zorgt de € 30.000 wel voor een versnelling bij ouders die ermee voldoende zijn gecompenseerd.

- De hersteloperatie betreft een uniek traject met een grote politieke dynamiek en sturing van de Tweede Kamer middels moties, hetgeen leidt tot maatregelen die ver strekken teneinde ouders te compenseren.
- De maatregelen vergen veel uitvoeringscapaciteit van Dienst Toeslagen.

4.13 VERBETERINGEN HUIDIG TOESLAGENSTELSEL - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ, afdeling DB&T/Toeslagen in nauwe samenwerking met DG Toeslagen en de toeslagdepartementen BZK, SZW en VWS
OMSCHRIJVING INHOUD	• De motie Lodders/Van Weyenberg verzocht de regering, in afwachting van het afschaffen van het toeslagenstelsel, verdere quick fixes te onderzoeken en deze daar waar mogelijk door te voeren om schrijnende situaties en terugvorderingen te voorkomen. • De Kamer is door middel van een brief op 29 juni 2021 geïnformeerd over de uitkomsten van de inventarisatie van verbeterpunten in het huidige toeslagenstelsel. De inventarisatie is verdeeld in vier categorieën: categorie A (knelpunten, waarvoor verbeteringen op korte termijn mogelijk zijn en die het demissionaire kabinet zelf ter hand heeft genomen), categorie B (maatregelen voor knelpunten uitgewerkt in fiches; keuze hiertoe is aan het nieuwe kabinet), categorie C (nader onderzoek naar het knelpunt en de oplossing is nog nodig) en categorie D (knelpunt is inherent aan het stelsel). • Uitwerking van de categorie C knelpunten heeft plaatsgevonden en de Kamer is hierover in een vervolgbrief in november geïnformeerd. Er zijn fiches uitgewerkt indien de maatregel uitvoerbaar is. Niet elk knelpunt heeft dus geleid tot een uitvoerbare oplossing. • In het verlengde van dit traject is gewerkt aan een proces om signalen van knelpunten in het Toeslagenstelsel continue en structureel naar boven te halen en te werken aan mogelijke oplossingen. Dit sluit aan op het in het coalitieakkoord opgenomen voornemen verder te werken aan verbeteringen in het stelsel. • Het coalitieakkoord kent naast het algemene voornemen tot verbeteringen twee concrete voornemens met betrekking tot de huurtoeslag en kinderopvangtoeslag. De komende jaren wordt een fundamentele herziening van de kinderopvangtoeslag doorgevoerd door de vergoeding van de kinderopvang in stappen te verhogen tot 95% en direct uit te keren aan kinderopvanginstellingen. De huurtoeslag wordt hervormd en vereenvoudigd door de maximale huurgrens af te schaffen en over te stappen naar een systeem van normhuren op basis van inkomen. Voor de overige toeslagen zijn geen specifieke ambities geformuleerd.
KRACHTENVELD	• Er is continue aandacht van de Tweede Kamer voor onderdelen van het huidige toeslagenstelsel die onrechtvaardig worden gevonden. In het Belastingplan 2022 zijn maatregelen uit de inventarisatie motie Lodders/Van Weyenberg opgenomen. Dit geldt ook voor het voornemen van de nieuwe coalitie voor de vereenvoudiging in de huurtoeslag.

	• In het kader van de inventarisatie hebben er twee brede stakeholderbijeenkomsten plaatsgevonden waarin signalen zijn opgehaald over knelpunten en waarin is gesproken over de voorgestelde oplossingen. Hierbij hebben de Ministers van SZW, BZK en de staatssecretaris TD met onder andere de Nationale Ombudsman, de Sociaal Raadslieden, BOINK, AEDES en anderen gepraat, waaronder een vertegenwoordiging van het ouderpanel. • We blijven, ook via de toeslagdepartementen, in gesprek met stakeholders.
BEHANDELING	Er zijn in 2021 twee brieven verstuurd naar de Tweede Kamer met maatregelen voor knelpunten in het toeslagenstelsel. Inmiddels wordt gewerkt aan een structurele inbedding van verbetertrajecten binnen het huidige toeslagensysteem.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	• De grote verbeteringen in het toeslagenstelsel zijn al uitgewerkt in eerdere rapporten zoals de Eindrapportage alternatieven voor het toeslagenstelsel en de scenariostudie vormgeving kindvoorzieningen. De twee concrete ambities uit het coalitieakkoord met betrekking tot kinderopvangtoeslag en huurtoeslag waren hierin genoemd. • Door middel van de nadere inventarisatie in het kader van de motie Lodders/Van Weyenberg zijn ook kleinere, maar niet minder belangrijke knelpunten in het huidige toeslagenstelsel van een oplossing voorzien. Omdat het nog lang kan duren voordat er een nieuw toeslagenstelsel is, is het van belang om ook de oplossingen in het huidige toeslagenstelsel te treffen. • Een aantal oplossingen voor een relatief kleine groep burgers hebben relatief grote uitvoeringslasten. Het is dus van belang om de uitvoeringscapaciteit van Toeslagen in het oog te blijven houden. Niet alles kan tegelijk. • De maatregelen met betrekking tot kinderopvangtoeslag en huurtoeslag zijn verwerkt in de budgettaire paragraaf van het coalitieakkoord. • In het coalitieakkoord zijn voor de meer algemene ambitie om te komen tot verdere verbeteringen geen extra middelen beschikbaar gesteld. Dit terwijl dergelijke verbeteringen alleen mogelijk zijn met inzet van extra budgettaire middelen, of het accepteren van voor groepen negatieve inkomenseffecten.

Blok E: Overig

4.14 FISCALE CORONAMAATREGELEN - ACTUEEL	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ / AFP DGBD / UHB
OMSCHRIJVING INHOUD	In het kader van COVID-19 is een economisch steun- en herstelpakket opgezet. Dat pakket bevat ook fiscale maatregelen. Het generieke pakket is per 1 oktober 2021 afgelopen, alhoewel een aantal maatregelen nog doorloopt. De belangrijkste fiscale maatregel is het uitstel van betaling van belasting voor ondernemers. Ondernemers hebben versoepeld uitstel van betaling gekregen voor vrijwel alle belastingen (t/m 31 januari 2022). Het bedrag aan openstaande belastingschulden is ca. 19 miljard euro. Daarnaast is voor het aflossen van de opgebouwde coronaschuld een ruime betalingsregeling beschikbaar gemaakt (60 maanden vanaf 1 oktober 2022). De invorderingsrente op alle belastingschulden is tot 1 juli 2022 verlaagd van 4% naar 0,01% en gaat daarna stapsgewijs terug naar het oude niveau. Om in de kern gezonde bedrijven met problematische schulden te helpen stelt de Belastingdienst zich in saneringsakkoorden tijdelijk soepeler op. Zo zal de Belastingdienst bij twijfel eerder instemmen met een minnelijk akkoord. Ook neemt de Belastingdienst van 1 augustus 2022 tot en met 30 september 2023 in saneringsakkoorden genoegen met hetzelfde uitkeringspercentage als aan concurrente schuldeisers toekomt (preferentiemaatregelmaatregel). Tot nu toe krijgt de Belastingdienst in saneringsakkoorden het dubbele percentage van de opbrengst uitgekeerdten opzichte van concurrente schuldeisers. Door de versoepeling wordt deelname aan een saneringsakkoord naar verwachting aantrekkelijker voor private schuldeisers, omdat zij in saneringsakkoorden een hogere opbrengst kunnen verwachten. Onder deze tabel staat een lijst met alle maatregelen die gedurende de coronacrisis genomen zijn.
KRACHTENVELD	In de Tweede Kamer is brede steun geweest voor de fiscale coronamaatregelen. Bij verlenging of aanscherping van de lockdown vraagt de Kamer doorgaans om de fiscale coronamaatregelen te verlengen of uit te breiden. De meeste aandacht gaat in deze fase uit naar de opgebouwde schuldenpositie. Vragen die aan de orde komen gaan o.a. over saneren van schulden, de schuldenberg, de interdepartementale schuldenaanpak en harmonisatie met andere overheidsschuldeisers.
BEHANDELING	Een mogelijke verlenging van de fiscale coronamaatregelen wordt samen met het bredere steunpakket regelmatig besproken in de Vijfhoek (en vervolgens in de MR). Het uitstel van betaling loopt

	eerder (eind januari) af dan NOW en TVL (eind maart) en zal dus eerder ter besluit voorliggen. De TK wordt per brief geïnformeerd over de verlenging van het steun- en herstelpakket. De laatste brieven zijn van 24 september 2021, 11 oktober 2021, 16 november 2021, 26 november 2021 en 14 december 2021. Daarnaast zijn er regelmatig debatten in de TK over het steunpakket. Daar lopen de fiscale maatregelen ook in mee.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Het uitstel van betaling is in het begin van de coronacrisis een goed instrument geweest om de liquiditeit van bedrijven te ondersteunen. Het heeft wel geleid tot een steeds verder opgelopen schuld bij individuele bedrijven. Het is dan ook de vraag of het voor de hand is om (generiek) uitstel van betaling mee te laten lopen in komende steunpakketten, omdat zij tegen de grens kunnen aanlopen wat nog een draaglijke schuld is. Vooralsnog liggen verdere maatregelen niet voor de hand, alhoewel dat sterk afhankelijk is van de vraag in hoeverre het virus onder controle wordt gehouden. Met het nemen van de preferentiemaatregelregel i.c.m. de uitstelregeling is de opvatting dat de meeste ondernemers zijn geholpen. Daarnaast worden periodiek gesprekken gevoerd met andere grote schuldeisers. Generieke of eenzijdige kwijtschelding heeft uitdrukkelijk niet de voorkeur, met name omdat dit concurrentieverstorend werkt en onrechtvaardig uitpakt voor ondernemers die alles in het werk hebben gesteld om zo min mogelijk belastingschulden op te bouwen. De meeste overige fiscale maatregelen lopen eind 2021 af of zijn inmiddels verlopen. Hiervoor geldt dat het niet voor de hand ligt deze opnieuw open te stellen.

Overzicht fiscale coronamaatregelen

LOPENDE MAATREGELEN	Looptijd tot:
UITSTEL VAN BETALING VOOR ONDERNEMERS	a) Uitstel nieuwe verplichtingen: geldt tot 1 februari 2022. b) Startdatum aflossen opgebouwde schuld: 1 oktober 2022 c) Aflossingstermijn: 60 maanden
PREFERENTIEMAATREGEL	1 augustus 2022 t/m 30 september 2023
OVEREENKOMSTEN MET DUITSLAND EN BELGIË M.B.T. GRENSARBEIDERS	BE: 1 april 2022 DL: 1 april 2022
VERLAAGDE INVORDERINGSRENTE 0,01%	1 juli 2022. Daarna: **1-7-2022**: **1%**; **1-1-2023**: 2%; **1-7-2023**: 3%; **1-1-2024**: 4%
VERLAAGDE INVORDERINGSRENTE CARIBISCH NEDERLAND VAN 6% NAAR 0%	0,0% tot en met 31 december 2021; Daarna stapsgewijs naar 3%. Vanaf 1 januari 2024 terug naar 6%
TOGS, SUBSIDIE VASTE LASTEN EN STARTERSREGELING VRIJSTELLEN VAN BELASTING	Zolang de maatregelen gelden

REEDS VERLOPEN MAATREGELEN	Looptijd
VRIJSTELLING DUITSE NETTO-UITKERINGEN I.V.M. CORONA	Verlopen per 1 januari 2022
ONGEWIJZIGD DOORLOPEN ONBELASTE (REIS)KOSTENVERGOEDING	Verlopen per 1 januari 2022
BEHOUD RECHT OP HYPOTHEEKRENTEAFTREK HYPOTHEEKBETAALPAUZE	Verlopen per 1 januari 2022
VERLAAGDE BELASTINGRENTE VPB 4% I.P.V. 8%	Verlopen per 1 januari 2022
VERHOGING VRIJE RUIMTE IN WERKKOSTENREGELING	Verlopen per 1 januari 2022
VERLAGING GEBRUIKELIJK LOON VOOR DGA’S MET OMZETDALING	Verlopen per 1 januari 2022

VERLAGING GEBRUIKELIJK LOON CARIBISCH NEDERLAND	Verlopen per 1 januari 2022
UITSTEL ADMINISTRATIEVE VERPLICHTINGEN RONDOM DE LOONHEFFINGEN	Verlopen per 1 oktober 2021
BTW VRIJSTELLING VOOR UITLENEN ZORGPERSONEEL	Verlopen per 1 oktober 2021
BTW NULTARIEF MONDKAPJES	Verlopen per 1 oktober 2021
BTW-NULTARIEF OP COVID-19- VACCINS EN TESTKITS	Verlopen per 1 oktober 2021
VERLAAGD BTW-TARIEF OP ONLINE DIENSTEN DOOR SPORTSCHOLEN	Tot en met begin juni 2021 (daarna mochten groepslessen weer binnen)
URENCRITERIUM VOOR ONDERNEMERS TIJDELIJK VERSOEPELEN (INCL. VOOR STARTERSAFTREK BIJ ARBEIDSONGESCHIKTHEID)	Verlopen per 30 juni 2021
REISAFTREK TOEPASSEN ALSOF REISPATROON WORDT VOORTGEZET	Verlopen per 31 december 2020
FISCALE CORONARESERVE	Vormen in boekjaar 2019. Verplichte vrijval in boekjaar 2020
BTW VRIJSTELLING VOOR TER BESCHIKKING STELLEN MEDISCHE HULPGOEDEREN	Verlopen per 31 december 2020
UITSTEL ENERGIEBELASTING/ODE	Verlopen per 1 oktober 2020
VERLAAGDE BELASTINGRENTE 0,01%	Verlopen per 1 oktober 2020
TERMIJNEN GERUISLOZE FUSIE, ETC. VERLENGEN	Verlopen per 1 oktober 2020
UITSTEL PUBLICATIEPLICHT FINANCIËLE GEGEVENS ANBI'S	Verlopen per 1 oktober 2020
GELDIGHEID TAXATIERAPPORT MOTORRIJTUIG	Verlopen per 1 oktober 2020
MAATREGEL VOOR OM TE BOUWEN TAXI'S	Verlopen per 1 oktober 2020
VRIJSTELLING KORTSTONDIG GEBRUIK VAN EEN MOTORRIJTUIG (BIJ KEUREN EN BIJ VAKANTIEWONING BUITENLAND)	Verlopen per 1 oktober 2020

4.15 WONINGMARKT EN FISCALITEIT - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ: directie DB&T, Directie VDI, directie AFP

OMSCHRIJVING INHOUD

Nieuwe CA-maatregelen:

- *Afschaffen schenkingsvrijstelling eigen woning:* De verruimde schenkingsvrijstelling eigen woning wordt geschrapt. De opbrengst van het afschaffen van deze regeling bedraagt structureel 160 miljoen euro per jaar. De opbrengst is afkomstig uit toekomstige schenkingen en nalatenschappen waardoor het structurele niveau na 20 jaar wordt bereikt. De maatregel wordt ingevoerd per 2024.
- *OVB niet-woningen (8% naar 9%):* De overdrachtsbelasting voor niet-woningen én op verkrijgingen van woningen door rechtspersonen en particulieren die niet zelf langdurig in de woningen gaan wonen wordt verhoogd van 8% naar 9%. Deze maatregel zorgt ervoor dat er meer ruimte ontstaat voor niet-beleggers. Deze maatregel wordt ingevoerd per 2023. Dit brengt structureel 450 miljoen euro op.
- Per 2025 zal in het nieuwe box 3 stelsel sparen en beleggen direct op reëel rendement worden belast; de *waardeontwikkeling van vastgoed* zal aanvankelijk echter nog *forfaitair* worden belast, waarbij zo snel als mogelijk de overstap wordt gemaakt naar *werkelijk rendement*.
- Vooruitlopend zal per 2023 de *leegwaarderatio* worden afgeschaft, waardoor de belasting van het rendement op verhuurd vastgoed (bijvoorbeeld een vakantiehuis, 2e woning) in box 3 meer zal gaan aansluiten bij de praktijk. Dit draagt bij aan meer balans in het huidige fiscale regime voor particulieren en beleggers die woningen voor de verhuur financieren in box 3.
- *Afschaffen verhuurderheffing vanaf 2023:* De verhuurderheffing wordt afgeschaft. Er worden bindende prestatieafspraken met corporaties gemaakt zodat de investeringscapaciteit die hierdoor ontstaat gebruikt wordt voor de bouw van flexwoningen, betaalbare huurwoningen, renovatie, verduurzaming en voor de leefbaarheid van wijken. Het afschaffen van de verhuurderheffing per 1 januari 2023 kost € 478 miljoen in 2023 en de loopt in de jaren erna op tot € 1.381 miljoen structureel. Deze bedragen zijn in prijspeil 2023 en betreffen het inkomstenkader.

Lopende dossiers:

- Afbouw maximale aftrektarief eigenwoningrente;
- Lopende afbouw maximale aftrektarief eigenwoningrente;
- Lopende stapsgewijze verlaging eigenwoningforfait;
- Lopende afbouw aftrek wegens geen of geringe eigenwoningschuld (regeling Hillen);

- Woningbouwcorporaties en Vpb-plicht.

KRACHTENVELD

Lopende dossiers

- Eigen woning: in het coalitieakkoord zijn geen nieuwe maatregel met betrekking tot de eigenwoningregeling opgenomen. De regeling is complex zoals bleek uit evaluaties in 2019. In de kabinetsreactie bij deze evaluaties is o.a. het volgende opgenomen:

"De uitkomsten van de evaluatierapporten laten zien dat de praktijk van een langdurig lopende en omvangrijke regeling als de huidige eigenwoningregeling weerbarstig kan zijn. Hoewel geconcludeerd wordt van een aantal beleidswijzigingen van de afgelopen jaren (met name de aflossingseis en de tariefmaatregel) dat deze doelmatig is geweest, is met deze beleidswijzigingen de huidige eigenwoningregeling zeer complex geworden." en "Zowel SEO als Panteia benadrukken het belang om te komen tot een consistent en helder eindbeeld voor de fiscale behandeling van de eigen woning. Het is naar de mening van het kabinet aan een volgend kabinet om hier eventueel verdere stappen in te zetten. Het ontwikkelen van een helder perspectief inzake de fiscale behandeling van de eigen woning kan daarbij helpen om iedereen op een verantwoorde wijze mee te nemen naar een uitvoerbare en betaalbare regeling die recht doet aan de woonwensen van burgers."

In de loop van 2024 wordt de Wet differentiatie ovb, die op 1 januari 2021 in werking is getreden, geëvalueerd op doelmatigheid en de ontwikkeling van het aantal transacties per ov-tarief.

- Woningcorporaties vallen onder de Vpb-plicht. In het verleden is er meerdere malen in de Kamer aandacht voor gevraagd om woningcorporaties van Vpb-plicht of earningsstrippingmaatregel uit te zonderen. Dit is niet mogelijk gelet op staatssteunaspecten.

BEHANDELING

CA-maatregelen: conform coalitieakkoord.

Lopende maatregelen:

- Afbouw maximale aftrektarief eigenwoningrente:
  Het maximale aftrektarief wordt sinds 2020 stapsgewijs versneld afgebouwd. Het maximale aftrektarief is in 2022 40% en bouwt verder af tot 37,05% per 2023.
- Stapsgewijze verlaging eigenwoningforfait: Ter compensatie van de versnelde afbouw van het aftrektarief wordt sinds 2020

	stapsgewijs het eigenwoningforfait beleidsmatig verlaagd met 0,05%-punt per jaar in de jaren 2020, 2021 en 2023. • Afbouwregeling Hillen: De aftrek wegens geen of geringe eigenwoningschuld wordt sinds 2019 stapsgewijs afgebouwd tot nihil in 30 jaar. De aftrek in 2021 bedraagt 90% van het positieve verschil tussen het eigenwoningforfait en de aftrekbare kosten eigen woning. • WoCo's: relatie met staatsteun/ Vpb-plicht/ earningsstrippingmaatregel (zoals laatstelijk aan de orde gekomen in de brief van BZK aan TK n.a.v. schriftelijke vragen WoCo's i.h.k.v. BP21).
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	N.v.t.

4.16 BTW - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ, Directie VDI, afdeling BTW&OVB.
OMSCHRIJVING INHOUD	**Richtlijn tarieven** De ECOFIN heeft ingestemd met de Btw-tarievenrichtlijn. Deze richtlijn beoogt onder meer om lidstaten meer flexibiliteit te bieden bij de toepassing van verlaagde, superverlaagde en nultarieven. Die flexibiliteit houdt in dat lidstaten de mogelijkheid wordt geboden om voor een bepaalde lijst goederen en diensten een btw-tarief van 0 tot en met 5 procent toe te passen. Dit (super)verlaagde of nultarief mag op maximaal 7 punten van die lijst worden toegepast. Daarnaast voegt de tarievenrichtlijn 10 punten toe aan de lijst en zijn sommige punten nu ruimer geformuleerd. Het totaal aantal goederen en diensten waarop een verlaagd tarief mag worden toegepast is beperkt tot 24. Op dit moment past NL op 20 daarvan het verlaagde tarief al toe. Naar verwachting ontstaat er druk om van die ruimte gebruik te maken. De wijzigingen treden naar verwacht begin 2022 in werking. Verder bevat de RL een dwingende inperking van de zgn. margeregeling (bijzondere berekening maatstaf van heffing) per 1 januari 2025 voor o.m. kunstvoorwerpen die onder toepassing van een verlaagd tarief aan de wederverkoper zijn geleverd. **Wetsvoorstel implementatie richtlijn KOR** Betreft implementatie van een EU-richtlijn. Nederland kent een vrijstellingsregeling voor btw voor kleine ondernemers, de kleineondernemersregeling (KOR). Nederlandse ondernemers kunnen momenteel alleen gebruikmaken van de Nederlandse KOR. In 2020 is de EU-richtlijn kleineondernemersregeling vastgesteld. De richtlijn maakt, na nationale implementatie, de toepassing van de KOR in andere lidstaten mogelijk met ingang van 1 januari 2025. De nieuwe KOR zal de concurrentiepositie verbeteren van kleine ondernemers die ook in andere lidstaten opereren. Daarnaast worden de voorwaarden verbeterd voor ondernemers die (willen) deelnemen aan de KOR. **Wetsvoorstel implementatie richtlijn betalingsdienstaanbieders** Betreft implementatie van een EU-richtlijn. In het kader van de btw-fraudebestrijding worden betalingsdienstaanbieders onder voorwaarden verplicht om alle betaaldata van grensoverschrijdende transacties te verstrekken aan de Belastingdienst. De Belastingdienst zal dit verstrekken aan een database van de EU (CESOP). CESOP zal deze data analyseren met als oogmerk om de lidstaten btw-fraudesignalen te verstrekken.

KRACHTENVELD

Richtlijn tarieven
Nederland heeft in de onderhandelingen ingezet op het creëren van meer beleidsruimte. Daarnaast is gepleit voor het onder het verlaagd of nultarief kunnen brengen van bepaalde producten en diensten, waaronder de aankoop en installatie van zonnepanelen.
De richtlijn maakt een aantal dingen mogelijk waar de afgelopen tijd door politieke partijen, belangenverenigingen en andere departementen om is gevraagd:

1. een nultarief op voedingsmiddelen (met name groente en fruit)
2. een nultarief op boeken/kranten en
3. een nultarief op openbaar vervoer.

Verwacht mag worden dat er in de nabije toekomst ook voor andere producten en diensten voor een (super)verlaagd of nultarief zal worden gepleit, gezien de verruimde mogelijkheden.

Wetsvoorstel implementatie richtlijn KOR
Vanuit de sector wordt weinig weerstand verwacht, gelet op de verbeteringen van de voorwaarden. Mogelijk ontstaat nog discussie over de hoogte van de te hanteren omzetdrempel (thans: € 20.000).

Wetsvoorstel implementatie richtlijn betalingsdienstaanbieders
Discussie kan vanuit de bankensector ontstaan. Banken krijgen door de implementatie van de richtlijn extra administratieve verplichtingen. Vanaf de beginfase zijn de directie Financiële Markten en de Nederlandse Vereniging van Banken betrokken om de regeling zo uitvoerbaar mogelijk te maken. Het is echter in EU-verband niet mogelijk om aan alle uitvoeringswensen van de financiële instellingen te voldoen.
De Europese AVG-autoriteit heeft de richtlijn goedgekeurd. De privacy is geborgd.

BEHANDELING

Richtlijn tarieven
De Btw-richtlijn creëert géén verplichting tot invoering van een verlaagd btw-tarief. Door Nederland zal steeds een beleidsmatige afweging moeten worden gemaakt óf, en zo ja op welke goederen en diensten een (super)verlaagd of nultarief wordt toegepast. Daarbij moeten politieke wenselijkheid, uitvoerbaarheid, doeltreffendheid en budgettaire haalbaarheid een rol spelen. Wel is NL verplicht per 1 januari 2025 de inperking van de margeregeling te implementeren.

Wetsvoorstel implementatie richtlijn KOR

Momenteel wordt het wetsvoorstel geconsulteerd. Er is reeds een uitvoeringstoets bij de BD aangevraagd. Het streven is om medio 2022 het wetsvoorstel aan de Tweede Kamer aan te bieden.

Wetsvoorstel implementatie richtlijn betalingsdienstaanbieders
Momenteel wordt het wetsvoorstel geconsulteerd. Er is reeds een uitvoeringstoets bij de BD aangevraagd. Het streven is om medio 2022 het wetsvoorstel aan de Tweede Kamer aan te bieden.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

Richtlijn tarieven
In het algemeen geldt dat een btw-verlaging niet doeltreffend en doelmatig is en dat btw-tarieven niet het geëigende instrument zijn om prijzen te corrigeren, c.q. gedragseffecten te bereiken. Dit blijkt onder meer uit rapporten van het CPB, het PBL en het IMF. Het effect van een btw-verlaging op de prijs per product is in veel gevallen beperkt. Daarnaast is het bij iedere verlaging onzeker is in welke mate ondernemers de btw-verlaging doorgeven aan de consument. Daarbij speelt ook dat consumenten afhankelijk van het product in meer of mindere mate ongevoelig kunnen zijn voor het (geringe) prijseffect van een btw-verlaging (prijselasticiteit), terwijl de derving van belastinginkomsten fors zal zijn.

Wetgeving technisch is invoering van een nultarief voor groente en fruit complex, wat het onvermijdelijk maakt dat een deel van de afbakening in de uitvoeringspraktijk nader vorm moet krijgen. Een dergelijke regeling zorgt voor een (naar verwachting grote) complexiteitstoename voor het bedrijfsleven en de Belastingdienst.

De Belastingdienst heeft aangegeven dat het voor de uitvoering gewenst is om een nultarief toe te passen op zonnepanelen. Dit zou betekenen dat consumenten die zonnepanelen op hun huis plaatsen aanzienlijk minder administratieve lasten hebben omtrent het terugvragen van de btw. Zonnepanelen zouden, indien gewenst, in het Belastingplan 2023 al onder het nultarief gebracht kunnen worden.

4.17 WIJZIGINGEN DOUANEWET IN VERBAND MET CAMERATOEZICHT DOOR DOUANE – NIET DIRECT ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ, Directie VDI, afdeling Douane in nauwe samenwerking met DG Douane Naast de afdeling Douane is de afdeling DGFZ/DB&T/FRI nauw betrokken.
OMSCHRIJVING INHOUD	De douane werkt met inachtneming van de bepalingen van de douanewetgeving in het kader van de haar toevertrouwde taak van het douanetoezicht op het (grensoverschrijdend) goederenverkeer al enige jaren met cameratoezicht. Camera's worden bijvoorbeeld gebruikt bij het toezicht op het passagiersverkeer op Schiphol, de containers in de Rotterdamse haven en de kustbewaking (tegengaan van smokkel). Dit gebeurt onder meer met vaste camera's op locatie én met mobiele camera's (drones). De camera's dienen als "het verlengde oog" van de douanier. Hoewel het cameratoezicht van de douane zich richt op het goederenverkeer, worden op de verwerkte beelden onvermijdbaar soms ook persoonsgegevens vastgelegd waarop de waarborgen met betrekking tot de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van toepassing zijn. Tot nu toe was er geen expliciete bepaling in de Algemene douanewet opgenomen met betrekking tot het gebruik van camera's. In het concept wetsvoorstel wordt hierin voorzien. Daarmee wordt de bevoegdheid voor cameragebruik verstevigd en ook worden de waarborgen die aan het verwerken van persoonsgegevens op grond van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), expliciet opgenomen in de wetgeving en daarmee transparant gemaakt voor de betrokkenen.
KRACHTENVELD	De Tweede Kamer heeft toenemende aandacht voor het werkterrein van de douane. Bijvoorbeeld in hun rol bij de aanpak van de ondermijnende criminaliteit. Hierbij is het toezicht met "moderne" middelen een belangrijk speerpunt. Daarbij moet wel rekening worden gehouden met de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, waarvoor de Tweede Kamer ook veel aandacht heeft.
BEHANDELING	Het wetsvoorstel bevindt zich in de afrondende fase. Planning is om Q1 van 2022 het wetsvoorstel ter behandeling voor te leggen aan de Tweede Kamer. De inwerkingtreding van het wetsvoorstel hangt af van het moment waarop het wetsvoorstel in behandeling wordt genomen. Hierop is nog geen zicht.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

Belangrijke juridische aandachtspunten zijn de proportionaliteit en subsidiariteit van het cameratoezicht.

Het verwerken van camerabeelden is, met de toenemende goederenstroom en een stijgend aantal douanetaken (Zie ook de fiches 'Volumestijgingen', en 'E-commerce' in het hoofdstuk DG-douane), een noodzakelijk instrument om het douanetoezicht effectief en efficiënt in te richten. Immers, de enige wijze waarop in de specifieke situaties waarin het verwerken van camerabeelden wordt ingezet een vergelijkbaar niveau aan toezicht bereikt zou kunnen worden op de desbetreffende goederenstromen is door fysiek toezicht. Dit zou een zodanige capaciteit vereisen van de douane dat dit niet redelijkerwijs in te regelen is.

De omvang van de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer die het gebruik van camera's veroorzaakt, staat daarom in verhouding tot het adequaat toezicht kunnen houden op het grensoverschrijdend goederenverkeer. Hierbij is van belang dat de inbreuk beperkt blijft tot de voor de taakstelling van de douane (toezicht op en controle van het goederenverkeer) benodigde informatie. Er is dus sprake van een expliciete en begrensde doelbinding. De toegang tot de vastgelegde camerabeelden blijft beperkt tot het douanetoezicht en de douanecontrole. De wettelijke bewaartermijn van de beelden is vastgesteld op maximaal zeven werkdagen. De voorgestelde regeling is daarmee voldoende proportioneel.

De inzet van camera's draagt bij aan een efficiënter en effectiever douanetoezicht en daarmee aan de wettelijke missie van de douane. Daarbij wordt dit middel slechts ingezet als minder zware middelen geen redelijk alternatief bieden. Zo worden vaste camera's met name ingezet wanneer de alternatieve fysieke inzet van douanebeambtenaren niet alleen numeriek niet mogelijk zou zijn, maar deze inzet ook vergaand belemmerend zou zijn voor de logistieke stroom (met name bij het toezicht in de havens) of een gevoel van onbehagen bij reizigers op een luchthaven. Bij mobiele camera's is er veelal geen alternatief om hetzelfde toezichtniveau te bereiken. Te denken valt aan het toezicht aan de kust. Aan de eis van subsidiariteit is daarmee eveneens voldaan.

4.18 STROOMLIJNEN ROOD BLAUW - NIET DIRECT ACTUEEL	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ/DB&T/FRI
OMSCHRIJVING INHOUD	De Fiscale vereenvoudigingswet 2017 (Fvw 2017) is aangenomen en gepubliceerd in het Staatsblad. Een onderdeel van die wet is het stroomlijnen van de invorderingsregeling voor belastingen (blauw) en toeslagen (rood). Beter bekend als het programma Stroomlijnen Rood Blauw (SRB). Kortgezegd moet SRB ervoor zorgen dat de invordering voor belastingen en toeslagen op het gebied van uitstel van betaling, kwijtschelding, verrekening, preferentie en rechtsbescherming zoveel mogelijk wordt geharmoniseerd. Bij de totstandkoming van de Fvw 2017 werd duidelijk dat inwerkingtreding van SRB pas mogelijk is na noodzakelijke aanpassingen in de automatiseringssystemen van de Belastingdienst. Hierdoor is besloten om SRB op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip in werking te laten treden. In de 21e Halfjaarsrapportage die op 16 april 2018 aan de Tweede Kamer is verstrekt, is gecommuniceerd dat SRB getemporiseerd zal worden in verband met de vervanging van het inningssysteem Enterprise Tax Management (ETM). Na vervanging van ETM zou SRB in zijn geheel voltooid worden. ETM is op dit moment nog niet vervangen. SRB bevat een pakket van zogezegd zoete én zure maatregelen. Sinds de parlementaire behandeling van Fvw 2017 is het politieke klimaat rondom de schuldenaanpak aanzienlijk gewijzigd. Er is nu meer aandacht voor het doenvermogen van de burger, meer oog voor het waarborgen van het bestaansminimum van de burger en meer aandacht voor een zorgvuldige en maatschappelijk verantwoorde invordering. In de kabinetsreactie op het rapport 'Ongekend onrecht' van de parlementaire onderzoekscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) is toegezegd dat het programma SRB wordt heroverwogen en dat uitsluitend de voor de burger gunstige elementen blijven behouden. In dat kader wordt onderzocht welke onderdelen, al dan niet in een aangepaste vorm, wenselijk en voor de burger gunstig zijn in het licht van de huidige politieke en maatschappelijke context. Hierbij is de voorkeur uitgesproken om de schuldenaanpak te plaatsen in een Rijksbreed kader. Daarnaast is toegezegd dat de introductie van een harheidsclausule in de Invorderingswet 1990 zal worden onderzocht.
KRACHTENVELD	*Aandacht van de Tweede Kamer en media* • De schuldenaanpak staat al enige tijd nadrukkelijk in de politieke en maatschappelijke belangstelling met veel media-aandacht. Waar eerder de lijn werd uitgedragen dat schulden zonder meer voldaan moeten worden, is er nu veel meer oog voor de belangen

van de schuldenaar. De toegenomen aandacht voor de belangen van de schuldenaren wordt breed gedragen, waarbij de rol van de Belastingdienst en de wijze waarop de Belastingdienst omgaat met mensen met schulden een belangrijk onderdeel is.

- In de kabinetsreactie op het rapport 'Ongekend onrecht' is tevens toegezegd dat de invorderingsstrategie van Belastingen en Toeslagen wordt herijkt. Bij de invorderingsstrategie wordt er gekeken op welke manier belastingschulden en terugvorderingsbeschikkingen toeslagen geïncasseerd en ingevorderd zouden moeten worden met inachtneming van de belangen van de burger. Ondanks dat de herijking van de invorderingsstrategie bij DGBD en DGT is belegd, werkt DGFZ nauw samen met deze partijen. De onderwerpen die worden behandeld bij de herijking zijn namelijk ook onderdelen van (de heroverweging van) SRB. De keuzes die gemaakt worden bij de herijking zijn derhalve ook van belang bij de heroverweging van SRB. De herijking van de invorderingsstrategie kan daarnaast ook gevolgen hebben voor wet- en regelgeving waar DGFZ voor verantwoordelijk is.
- Op 22 april 2021 is het eindrapport 'Burgers beter beschermd' van de commissie praktische rechtsbescherming aangeboden. De commissie heeft gekeken naar de wijze waarop de rechtsbescherming van de burger uitwerkt in de praktijk. In dit rapport is men kritisch op de rechtsbescherming die bij uitstel van betaling en kwijtschelding van belastingschulden heeft te gelden. Het wijzigen van de rechtsbescherming bij beschikkingen ten aanzien van uitstel van betaling en kwijtschelding is een onderdeel van SRB. Mede naar aanleiding hiervan is een uitvoeringstoets bij de Belastingdienst aangevraagd om inzichtelijk te krijgen op welke termijn dit onderdeel van SRB inwerking kan treden. Het is de verwachting dat daar begin 2022 zicht op is. Daarnaast zijn ten aanzien van dit onderdeel adviezen bij de Raad voor de Rechtspraak en de Raad voor Rechtsbijstand aangevraagd.

Betrokken externe spelers
Bij de heroverweging van SRB worden in eerste aanleg ook andere ministeries betrokken. Met name SZW (brede schuldenaanpak) en J&V (rechtsbescherming). Daarnaast vinden er ronde tafelgesprekken plaats met stakeholders. Hierbij kan gedacht worden aan de Nationale Ombudsman, Sociaal Werk Nederland en andere organisaties.

BEHANDELING

In 2016 is de Fvw 2017 (met als onderdeel SRB) aangenomen en gepubliceerd in het Staatsblad.

In de kabinetsreactie op het rapport 'Ongekend onrecht' van 15 januari 2021 is ook verwezen naar SRB. Hierin is onder meer aangegeven dat in SRB, zoals opgenomen in de Fvw 2017,

	onvoldoende rekening is gehouden met het doenvermogen van de burger. In de kabinetsreactie is aangekondigd dat onderzocht zal worden welke elementen van het voorstel, eventueel in aangepaste vorm, ingevoerd kunnen worden. Waarbij het met name gaat om voor de burger gunstige elementen. In deze kabinetsreactie is tevens toegezegd dat de invorderingsstrategie van Belastingen en Toeslagen zal worden herijkt. In de Kamerbrief die in januari 2022 zal worden uitgestuurd wordt een update gegeven over dit project. Deze Kamerbrief zou aanvankelijk in het najaar van 2021 worden verzonden. Dit streven is echter niet gehaald.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	SRB zal op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip in werking treden. Dat is op dit moment nog niet gebeurd omdat de noodzakelijke aanpassingen in de automatiseringssystemen van de Belastingdienst nog niet hebben plaatsgevonden. Meermaals is er aandacht geweest voor de ICT-systemen van de Belastingdienst. De problemen met deze systemen kunnen gewenste aanpassingen beperken of niet mogelijk maken.

4.19 DOENVERMOGEN - NIET DIRECT ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ
OMSCHRIJVING INHOUD	Dit betreft de zgn. doenvermogenscan om bij de ontwikkeling van nieuwe wet- en regelgeving aandacht te hebben voor de doenvermogens van burgers en ondernemers.
KRACHTENVELD	• Moties van Sent c.s. 2018 (Kamerstuk 35026, nr. I) en Crone c.s. 2020 (Eerste Kamer der Staten-Generaal - Motie-Crone (PvdA) c.s. over de doenvermogentoets (35.572, N)) om nieuwe fiscale wet- en regelgeving te voorzien van een doenvermogentoets • Toezegging aan EK om vanuit DGFZ structurele aandacht te schenken aan doenvermogen. • Media-aandacht o.a. voor het WRR rapport "weten is nog geen doen" waarmee het concept doenvermogen op de kaart is gezet.
BEHANDELING	• Doenvermogenscan wordt vanaf Q1 2021 structureel toegepast bij DGFZ • Vanuit het Gedragsnetwerk Financiën – een samenwerking van gedragsdeskundigen binnen het ministerie – worden dossierhouders bij DGFZ ondersteund in dit proces
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	**Gedragsinzichten** Om doeltreffend en doelmatig beleid te ontwikkelen en implementeren is het belangrijk om uit te gaan van een realistisch mensbeeld. In tegenstelling tot het klassieke beeld van de "homo economicus" hebben mensen namelijk vaak beperkte wilskracht, aandacht en rationaliteit en worden wij ook door sociale motieven gedreven. Inzichten uit de gedragswetenschappen kunnen helpen om beleid te ontwikkelen dat uitgaat van- en inspeelt op zo'n realistisch mensbeeld. **Doenvermogen** Vanuit de groeiende aandacht voor gedragsinzichten is in de afgelopen jaren ook het concept "doenvermogen" steeds meer op de beleidsagenda geraakt. Deze term "ziet op feit dat mensen beperkte wilskracht hebben, en dat zelfs goed geïnformeerde burgers en ondernemers zodoende niet altijd optimale keuzes maken. Zoals de WRR het samenvat: "weten is nog geen doen". Alhoewel doenvermogen wel samenhangt met cognitieve vermogens ("denkvermogen") kunnen ook hoogopgeleiden beperkt zijn in hun doenvermogen. Ook kunnen omgevingsfactoren zoals stress en armoede het doenvermogen van mensen verminderen.

Doenvermogenscan
Beleid waarbij onvoldoende rekening wordt gehouden met ons doenvermogen kan suboptimaal uitpakken. Een voorbeeld is het huidige toeslagenstelsel, waarbij mensen niet altijd voldoende doenvermogen hebben om wijzigingen tijdig door te geven. Met het oog op zulke kwesties zijn er de afgelopen jaren een aantal moties aangenomen (Sent c.s. 2018, Crone c.s. 2020) om bij het ontwerp van fiscale wet- en regelgeving een zgn. "doenvermogentoets" toe te passen. Het idee hierbij is dat wetgevingsjuristen en beleidsmakers al in de eerste fase van het wetsontwerptraject rekening houden met het doenvermogen van de groepen waarop de wetgeving betrekking heeft. In de praktijk gaan dossierhouders hiermee aan de slag met behulp van een vragenlijst waarbij de doenbaarheid van nieuwe wet- en regelgeving in kaart wordt gebracht. Een samenvatting van deze "doenvermogenscan" wordt bij het wetsvoorstel meegestuurd naar de Kamer. Hierbij kan het zgn. Gedragsnetwerk Financiën (GNF) – een samenwerkingsverband van gedragsdeskundigen binnen het ministerie – advies en ondersteuning bieden. Dit kan zien op toepassing van gedragsinzichten en aanvullend onderzoek om de doenbaarheid van het beter in kaart te brengen en/of advisering over aanpassingen in het wetsontwerp.

Toekomst
Naast de toepassing van deze doenvermogenscan in het wetsontwerptraject is het ook belangrijk dat er tijdens de uitvoering continu wordt toegezien of het beleid in de praktijk ook doenbaar uitpakt. In dit kader is de Belastingdienst voornemens om na invoering van nieuwe wet- en regelgeving een "invoeringstoets" te zullen toepassen waarbij ook expliciet aandacht zal zijn voor het thema doenvermogen.
Ook pleiten gedragsdeskundigen vanuit het Gedragsnetwerk Financien ervoor dat er in de toekomst naast de focus op de beperkte wilskracht en doenvermogens in het beleidsontwerp ook meer wordt rekening wordt gehouden met de beperkte aandacht, de beperkte rationaliteit en de sociale natuur van de mens.
Het Gedragsnetwerk Financien streeft ernaar om met o.a. kennisoverdracht en capaciteitsontwikkeling deze trend richting meer evidence-based beleid door te zetten en kijkt ernaar uit de komende jaren met u te kunnen samenwerken op dit interessante en belangrijke thema.

4.20 WETSVOORSTEL WAARBORGEN GEGEVENSVERWERKINGEN BELASTINGDIENST, DOUANE EN TOESLAGEN - NIET DIRECT ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ/DB&T/FRI Binnen DGFZ nauwe samenwerking met DB&T/Toeslagen en CDI/Douane, buiten DGFZ met DGBD, DGT en DGD (via concerndirecties FJZ, UHB en IV&D en (toekomstige) stafafdelingen van de andere twee DG's).
OMSCHRIJVING INHOUD	Het wetsvoorstel en de bijbehorende lagere regelgeving hebben als doel: 1. Verstevigen van de grondslagen voor het verstrekken, intern gebruiken en verkrijgen van gegevens door de Belastingdienst, Toeslagen en Douane, en 2. Het scheppen van algemeen wettelijk kader voor de borging van een rechtmatige, behoorlijke en transparante verwerking van gegevens, waarbij kan worden gedacht aan waarborgen voor gegevensverwerking met behulp van nieuwe technologieën zoals analytics, camera's en andere sensoren, internetscraping ed. Hiermee wordt voorzien in een toekomstbestendig kader voor gegevensverwerking door Belastingdienst, Toeslagen en Douane.
KRACHTENVELD	Dat wetgeving in voorbereiding is, is bij de Kamer bekend. Het is onder meer opgenomen in de kabinetsreactie op de POK. Intern wordt nauw samengewerkt tussen DGFZ en DGBD, DGT en DGD, omdat gebruik van gegevens de kern van de uitvoeringspraktijk van de drie DG's betreft: gegevens zijn een onmisbare 'productiefactor' in uitvoering en toezicht. Daarnaast raakt de op te stellen regelgeving het terrein van de projecten "Herstellen, verbeteren, borgen" en "Bedrijfsprocessen op orde" die naar aanleiding van de gebeurtenissen bij Toeslagen en rond FSV zijn opgezet. Het onderwerp heeft raakvlakken met JenV –wetgeving op het terrein van privacy (Uitvoeringswet AVG, Wet politiegegevens) en met het JenV wetsvoorstel gegevensuitwisseling binnen samenwerkingsverbanden (dat in de Eerste Kamer ligt). Grondrechten (met name privacy) en het gebruik van gegevens door de overheid, en zeker ook door de Belastingdienst, Toeslagen en Douane, staan continu in de spotlight van media en politiek. Ook de Autoriteit Persoonsgegevens en Algemene Rekenkamer brengen met regelmaat rapporten uit die raken aan het vakgebied.

	Voordat het wetsvoorstel richting ministerraad, RvS en parlement in procedure kan worden gebracht, wordt dit via internetconsultatie uitgezet en wordt bij de start van de internetconsultatie een seminar georganiseerd voor stakeholders. Daarnaast wordt een uitvoeringstoets gedaan en zal het voor advies worden voorgelegd aan de Autoriteit Persoonsgegevens. Ook zullen gesprekken met andere ministeries, die gegevens van Belastingdienst, Toeslagen en Douane gebruiken, worden gevoerd over het tijdelijk in amvb's en blijvend in sectorale wetgeving uitwerken van wettelijke grondslagen voor verstrekkingen.
BEHANDELING	Stavaza: de wetgeving wordt op dit moment departementaal voorbereid. Daartoe wordt samenwerking gezocht met SZW, JenV en BZK. In de laatste berichtgeving aan de Kamer over het wetsvoorstel is aangegeven dat het wetsvoorstel op zijn vroegst in het najaar van 2022 zal worden ingediend.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Het wetsvoorstel is noodzakelijk omdat • Het eraan bijdraagt dat de Belastingdienst, Toeslagen en Douane nu en in de toekomst over een kader beschikken dat rechtmatig handelen en een efficiënte en effectieve uitvoerings- en toezichtspraktijk ondersteunt; • Het voor belastingplichtigen en toeslaggerechtigden concrete waarborgen en meer rechtsbescherming biedt als het gaat om de verwerking van hun persoonsgegevens door de Belastingdienst, Toeslagen en Douane.

4.21 WIJZIGING VAN DE ALGEMENE DOUANEWET VOOR GEGEVENSDELING DOOR DE DOUANE – NIOET DIRECT ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ, Directie VDI, afdeling Douane in nauwe samenwerking met DG Douane, het Ministerie van Justitie en Veiligheid en het Ministerie van Defensie Naast de afdeling Douane is de afdeling DGFZ/DB&T/FRI nauw betrokken.
OMSCHRIJVING INHOUD	**Gegevensdeling met de politie en de KMar in de strijd tegen ondermijnende criminaliteit** De douane wil de samenwerking met de Koninklijke Marechaussee (KMar) en de politie versterken op het gebied van grensbewaking en de strijd tegen de georganiseerde ondermijnende criminaliteit. Daarvoor wil men in een vroeg stadium van het proces (in de toezichtsfase) relevante douane-informatie delen met de KMar en politie. In het kader van de oprichting van het Multidisciplinair Interventieteam (MIT) is de noodzaak om de douane informatie te kunnen delen met partners in de strijd tegen ondermijning nog eens nader onder de aandacht gebracht. Dit is op dit moment echter nog niet mogelijk door de wettelijke geheimhoudingsplicht waaraan de douane is gebonden. Alleen bij het vermoeden van een strafbaar feit, of in het kader van een lopend onderzoek is informatiedeling geclausuleerd wel mogelijk. Beoogd is te regelen in de Algemene douanewet dat de informatie over goederen en personen onder wie goederen zich bevinden ook kunnen worden gedeeld als er nog <u>geen</u> vermoeden is van een strafbaar feit, maar waarbij de resultaten van douanecontroles wel een belangrijke bijdrage kunnen leveren van het concretiseren van zo'n vermoeden. Hierbij kan worden gedacht aan specifieke douanekennis over goederenverkeer, logistieke processen en (drugs)smokkel waarmee de politie en KMar zouden kunnen worden gevoed om zo strafbare feiten op te sporen of te voorkomen. **Gegevensverstrekking aan leden van samenwerkingsverbanden** De Wet Gegevenswerking Samenwerkingsverbanden (WGS) ligt nu voor in de Eerste Kamer en strekt ertoe om de gezamenlijke verwerking van (persoons) gegevens door bepaalde, in de WGS aangewezen samenwerkingsverbanden van een juridische basis te voorzien. De douane is deelnemer aan twee van de samenwerkingsverbanden die in de WGS worden omschreven:

- Infobox Crimineel en Onverklaarbaar Vermogen (iCOV)
- Regionale Informatie- en Expertisecentra (RIEC's)

Binnen de samenwerkingsverbanden delen deelnemers gegevens om beter de strijd aan te kunnen gaan tegen ernstige vormen van financieel-economische criminaliteit, terrorismefinanciering en georganiseerde criminaliteit. De douane draagt nu al in beperkte mate bij aan de bovengenoemde samenwerkingsverbanden.
De wettelijke geheimhoudingplicht beperkt de douane echter in de mogelijkheid tot gegevensverstrekking aan bepaalde deelnemende partijen. Ook de WGS doorbreekt deze geheimhoudingsplicht niet.

Mocht de WGS in werking treden dan kan de douane met de huidige wettelijke bepalingen slechts in beperkte mate voldoen aan het doel van de WGS. Om dit wel mogelijk te maken is er een wijziging van de Algemene douanewet noodzakelijk.

KRACHTENVELD

Gegevensdeling met de politie en de KMar
De Tweede Kamer heeft veel aandacht voor de strijd tegen ondermijnende criminaliteit. Belangrijk onderdeel hiervan is de oprichting van het Multidisciplinair Interventieteam waaraan de douane ook deelneemt.

Over het MIT zijn verschillende brieven naar de Kamer verstuurd mede naar aanleiding van Kamervragen en kritische krantenartikelen. De coördinatie hiervan ligt bij het ministerie van Justitie en Veiligheid, maar de Douane leest hier als deelnemer aan het MIT nadrukkelijk op mee.

Gegevensverstrekking aan leden van samenwerkingsverbanden
De aanpassing van de Algemene douanewet hangt samen met de inwerkingtreding van de WGS. De Eerste Kamer heeft dit voorstel nog in behandeling.

Voor beiden wetsvoorstellen geldt dat er in sommige gevallen persoonsgegevens uitgewisseld worden. Daarbij wordt rekening gehouden met de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, een aspect waarvoor de Tweede Kamer ook veel aandacht heeft.

BEHANDELING

Gegevensdeling met de politie en de KMar
Gekeken wordt nu op welk moment het wetsvoorstel ter behandeling aan de Tweede Kamer kan worden aangeboden, bijvoorbeeld als onderdeel van een breder pakket in de strijd tegen ondermijning of als afzonderlijk wetsvoorstel. Hierover wordt ook interdepartementaal afgestemd.

	Gegevensverstrekking aan leden van samenwerkingsverbanden De WGS is aangenomen door de Tweede Kamer (tegen stemden D66, GroenLinks, SP, PvdD, DENK, Van Kooten-Arissen). Het voorstel ligt nu ter behandeling bij de EK. De Eerste Kamer heeft echter aan de Raad van State (RvS) om nadere inlichtingen en aan de AP om advies gevraagd in verband met de amendering van het wetsvoorstel door de TK. Begin november heeft de AP hierover een kritisch advies uitgebracht en heeft de EK hierbij opgeroepen het wetsvoorstel niet aan te nemen. De RvS daarentegen is overwegend positief in haar advies. Het vervolg van dit traject is door deze ontwikkelingen op dit moment nog onzeker.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	**Gegevensdeling met de politie en de KMar** Uitbreiding van de mogelijkheid om gegevens te delen met de politie en KMar is van groot belang in de strijd tegen ondermijnende criminaliteit. Hierdoor kunnen patronen worden ontdekt in de verdienmodellen van georganiseerde criminaliteit die voorheen verborgen bleven. **Gegevensverstrekking aan leden van samenwerkingsverbanden** Om te kunnen voldoen aan het doel en de verwachtingen van de WGS is een wijziging van de Adw noodzakelijk. Ook dit is van belang om als douane een bijdrage te kunnen blijven leveren en te vergroten in de strijd tegen ondermijnende criminaliteit.

4.22 WETGEVEND TRAJECT VAN DE ONTVLECHTING - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	• DGFZ/DB&T/FRI • Dit fiche hangt samen met het fiche over het Programma Continuïteit en Ontvlechting en richt zich op het wetgevend traject van de ontvlechting. • Naast DGFZ zijn ook DGBD, DGD, DGT en andere departementen bij dit wetsvoorstel betrokken.
OMSCHRIJVING INHOUD	• De ontvlechting van de Belastingdienst in drie zelfstandige organisaties vraagt om aanpassing van de fiscale wet- en regelgeving alsmede van wet- en regelgeving van andere departementen. In honderden bepalingen wordt gesproken over de rijksbelastingdienst, waarmee de Belastingdienst, Douane en/of Toeslagen kan worden bedoeld. • De aanpassing van de wetgeving is daarom in twee stappen opgepakt. In de eerste (reeds gerealiseerde) stap is in (lagere) regelgeving de gewijzigde bestuurlijke aansturing vastgelegd. Daarbij is het gelet op de expliciete wens dat de gegevensuitwisseling onverminderd kan doorgaan, noodzakelijk gebleken in deze fase de term rijksbelastingdienst als overkoepelende term te handhaven. • In fase twee zal de naam van het bestuursorgaan "Belastingdienst/Toeslagen" worden gewijzigd. Over de nieuwe naam van het bestuursorgaan moet nog besluitvorming volgen. Totdat deze wijziging is doorgevoerd moeten alle besluiten die namens de Belastingdienst/Toeslagen worden genomen worden ondertekend met deze formele notering.
KRACHTENVELD	• De TK volgt het traject van de ontvlechting vanaf het begin kritisch. Er worden met regelmaat vragen gesteld over de noodzaak en meerwaarde van de ontvlechting. • Het wetsvoorstel waarin de naam van het bestuursorgaan Belastingdienst/Toeslagen zal worden gewijzigd raakt ook wetgeving van andere departementen (met name SZW, VWS en BZK als toeslagendepartementen).
BEHANDELING	Het wetsvoorstel zit in de ontwerpfase. Op dit moment wordt bekeken in welk wetgevingstraject de naamswijziging van het bestuursorgaan Belastingdienst/Toeslagen kan meelopen.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	• De naamswijziging van het bestuursorgaan Belastingdienst/Toeslagen is noodzakelijk om ook formele besluiten te kunnen ondertekenen namens Toeslagen (exacte formulering is afhankelijk van besluitvorming). • De impact van de naamswijziging op de uitvoering moet nog worden vastgesteld middels een uitvoeringstoets.

4.23 ZZP-DOSSIER (VERVANGING WET DBA) - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ/DB&T

OMSCHRIJVING INHOUD

Probleem

De Nederlandse arbeidsmarkt wordt steeds flexibeler en telt inmiddels ruim 1,1 miljoen zelfstandigen zonder personeel (zzp'er). Met mensen die als zelfstandige bijklussen is dat aantal zelfs 1,6 miljoen (CBS: cijfers 2019, www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-zzp). Werknemers betalen loonbelasting en zijn via premies verzekerd tegen ziekte en arbeidsongeschiktheid, bouwen pensioen op en genieten arbeidsrechtelijke bescherming. Zzp'ers betalen inkomstenbelasting en kunnen zelf kiezen in welke mate ze voor hun eigen sociale bescherming zorgen. Door fiscale faciliteiten hoeft over het arbeidsinkomen van zzp'ers minder belasting te worden betaald dan bij werknemers. Deze verschillen veroorzaken enerzijds bij de zelfstandige een financiële prikkel om als zelfstandige te werken, anderzijds bij de opdrachtgever een financiële prikkel om een zelfstandige in te huren.

Vanuit de politiek is er de wens om enerzijds ondernemers zoveel mogelijk vrij laten om te ondernemen, anderzijds blijkt dat steeds meer zzp'ers eigenlijk werknemers zijn. Hierdoor zijn deze zogenoemde 'schijnzelfstandigen' onvoldoende beschermd en dragen zij minder bij aan de algemene middelen (de gemiddelde belastingdruk is voor ondernemers lager dan voor werknemers). Tijdens de coronacrisis deden veel zelfstandigen niettemin wel een beroep op steun van de overheid.

De kwalificatie van de arbeidsrelatie is complex. Er is sprake van een dienstbetrekking bij het voldoen aan de volgende cumulatieve voorwaarden:

- Verplichting persoonlijke arbeid te verrichten;
- Verplichting voor de opdrachtgever om loon te betalen;
- Sprake van een gezagsverhouding.

Als er een dienstbetrekking is, is de werknemer ook werknemer voor de loonbelasting. Als de werkende zelfstandige is, kan hij voor de inkomstenbelasting kwalificeren als ofwel ondernemer of resultaatgenieter. De ondernemer heeft recht op ondernemersfaciliteiten, de resultaatgenieter niet. Het ondernemerschap wordt bepaald aan de hand van alle feiten en omstandigheden.

Vooral het gezagscriterium zorgt voor veel onduidelijkheid en onzekerheid. Of sprake is van een gezagsrelatie dient op grond van het Europese arbeidsrecht beoordeeld te worden op basis van alle feiten en omstandigheden (de holistische benadering). Dit maakt het lastig vooraf vast te stellen of sprake is van een dienstbetrekking, ook omdat het in de praktijk nog anders kan uitpakken dan vooraf bedacht is. Dit geeft ten eerste veel onzekerheid voor de opdrachtgever én voor de werkende. Zij willen beiden duidelijkheid. Aan de andere kant is het ook lastig voor de Belastingdienst en de Inspectie SZW. De holistische benadering maakt het toezicht en de handhaving complex, arbeidsintensief en weinig effectief. De bewijslast dat sprake is van een arbeidsovereenkomst en inhoudingsplicht is voor de Belastingdienst vaak tijdrovend en moeilijk rond te krijgen. Zonder bewijs is het niet mogelijk om kwaadwillendheid te constateren en/of aanwijzingen te geven en te handhaven. Dit geldt des te meer als werkgever en de werkende – bijvoorbeeld vanwege de kostenverschillen – een gezamenlijke voorkeur hebben voor werken buiten dienstbetrekking.

Voorgeschiedenis

Met de Wet DBA is in 2016 de Verklaring Arbeidsrelatie (VAR) afgeschaft, omdat de VAR de handhaving door de Belastingdienst op een verkeerde kwalificatie van de arbeidsrelatie (zzp'er of werknemer) bij werkgevers onmogelijk maakte. Daarvoor in de plaats werden modelovereenkomsten geïntroduceerd om duidelijkheid te geven over de kwalificatie van een arbeidsrelatie. Indien wordt gewerkt in overeenstemming met een door de Belastingdienst goedgekeurde modelovereenkomst, is er zekerheid dat geen sprake is van een dienstbetrekking. De Wet DBA is nooit gehandhaafd, omdat alleen al de aankondiging dat zou gaan worden gehandhaafd veel maatschappelijke onrust opleverde. Daarom geldt sinds 2016 een handhavingsmoratorium voor het toezicht van de Belastingdienst op de kwalificatie van de arbeidsrelatie voor de loonheffingen. Dit moratorium geldt niet voor kwaadwillenden. En sinds 1 januari 2020 kan er daarnaast ook gehandhaafd worden bij werkgevers die aanwijzingen van de Belastingdienst niet (afdoende) opvolgen binnen een redelijke termijn.
Daarnaast is in 2020 gestart met een sectorgerichte benadering in specifieke sectoren, waarbij gestart is met de zorg en de bouw. Modelovereenkomsten kunnen overigens nog steeds worden voorgelegd.

Voortvloeiend uit het RA Rutte III waren drie maatregelen aangekondigd om de Wet DBA te vervangen:

- Een zelfstandigenverklaring die wettelijk regelt dat geen sprake is van een dienstbetrekking bij een hoog tarief (€ 75 per uur of meer)

indien korter dan een jaar bij dezelfde opdrachtgever wordt gewerkt.
- Een minimumtarief van € 16 per uur voor alle zzp'ers.
- Een webmodule die een opdrachtgeversverklaring afgeeft. Met deze online vragenlijst zouden opdrachtgevers zekerheid krijgen dat geen sprake was van een dienstbetrekking en dat er geen loonheffingen hoeven te worden betaald.

De eerste twee maatregelen bleken dusdanig veel bezwaren te hebben dat door het kabinet besloten is ervan af te zien. Wat betreft de webmodule is besloten om deze eerst als pilot uit te rollen.

Huidige stand van zaken
- De pilot Webmodule Beoordeling Arbeidsrelatie is van start gegaan op 11 januari 2021 en afgelopen op 11 juli 2021. De webmodule omvat een standaard vragenlijst en de vragenlijst Aanneming van Werk. In de pilotfase is de webmodule alleen een voorlichtingsinstrument en geeft dus (nog) geen zekerheid. Aan de vragenlijst 'Tussenkomst' wordt nog gewerkt. De feitelijke evaluatie van de pilot is in de zevende voortgangsbrief 'werken als zelfstandige' op 20 september 2021 door de minister van SZW mede namens de staatssecretaris van Financiën aan de Tweede Kamer toegezonden, maar een appreciatie is overgelaten aan het nieuwe nieuw kabinet. Het nieuwe kabinet moet een beslissing nemen over het verdere vervolg van de webmodule en op welk moment de handhaving (gefaseerd) wordt opgestart.
- In afwachting van besluitvorming kan de (pilotversie) webmodule in ieder geval tot 1 december 2022 door opdrachtgevers worden geraadpleegd.
- Parallel aan de pilot webmodule heeft het breed maatschappelijk gesprek (februari-juni 2021) gelopen. Deze bijeenkomsten met (vertegenwoordigers uit) sectoren waar de kwalificatieproblematiek omtrent de arbeidsrelatie breed lijkt te spelen, hadden tot doel om bewustzijn en draagvlak creëren voor het wettelijk kader en zicht te krijgen op knelpunten waar in de praktijk tegenaan wordt gelopen. De rode draden van het breed maatschappelijk gesprek zijn tevens in de zevende voortgangsbrief met de Tweede Kamer gedeeld.
- Tijdens het *handhavings*moratorium oefent de Belastingdienst wel *toezicht* uit op de kwalificatie van de arbeidsrelatie voor de loonheffingen. In 2020 is hiervoor een toezichtstrategie uitgewerkt in een Toezichtplan Arbeidsrelaties. In dat kader vinden onder andere communicatieactiviteiten, bedrijfsbezoeken en een sectorbenadering plaats. Bij de sectorbenadering wordt in samenwerking met brancheorganisaties gewerkt aan het (geleidelijk) terugdringen van een onjuiste kwalificatie van de arbeidsrelatie in sectoren waar dit op brede schaal voorkomt.

Begonnen wordt met de sectoren zorg (ziekenhuizen), bouw (grote bouwprojecten) en intermediaire organisaties in deze sectoren. Als gevolg van COVID-19 heeft de sectorbenadering evenals het (buiten)toezicht echter nagenoeg stilgelegen, maar is nu weer opgepakt. Over de uitvoering hiervan wordt de Tweede Kamer via voortgangsrapportages toezicht arbeidsrelaties geïnformeerd. De laatste voortgangsrapportage is tegelijk met de zevende voortgangsbrief 'werken als zelfstandige' verzonden. Bij geen van de uitgevoerde boekenonderzoeken is kwaadwillendheid vastgesteld, waarbij ook de zware bewijslast een rol speelt. Bij twee boekenonderzoeken is een aanwijzing gegeven (waarvan één in de voorgaande rapportageperiode al genoemd is). Bij één van deze posten heeft inmiddels handhaving plaatsgevonden door middel van een aanwijzing en een opgelegde correctieverplichting.

- Het Toezichtsplan wordt verlengd voor 2022, waarbij tevens een evaluatie over de periode t/m 2021 plaats zal vinden om te bezien hoe het toezicht ook structureel kan worden vormgegeven. Voor extra toezicht in 2022 is incidenteel €5 miljoenvrijgemaakt.
- In het coalitieakkoord is afgesproken dat er een arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen (AOV-zzp) zal komen rekening houdend met de randvoorwaarden uit het Pensioenakkoord.
- In maart 2020 heeft de Stichting van de Arbeid een advies voor een AOV-zzp "Keuze voor zekerheid" uitgebracht. SZW werkt samen met beoogde uitvoerders en sociale partners aan de uitwerking van een verplichte AOV-zzp. De Belastingdienst is als beoogd uitvoerder hierbij betrokken.
- De SER heeft in juni 2021 het MLT-ontwerpadvies Sociaal-economisch beleid 2021-2025 gepubliceerd. Het SER-advies kan voor essentieel draagvlak zorgen voor noodzakelijke hervormingen van de arbeidsmarkt die al heel lang op de agenda staan, met name wat betreft de regulering van arbeidscontracten. Enkele voorstellen, zoals inperken van de fiscale verschillen en het inperken van flexcontracten, zijn in het nieuwe coalitieakkoord geland. De voorstellen zijn voor een belangrijk deel in lijn met de teneur van de advies van de commissie Borstlap: flex minder flex, vast minder vast en veel meer investeringen in scholing, van-werk-naar-werk en een inclusieve arbeidsmarkt. Het SER-voorstel voor een minimumuurtarief voor zzp-ers is echter door het kabinet in eerdere kamerbrieven als onuitvoerbaar beoordeeld.
- Bij FIN wordt gewerkt aan harmonisering van de tweede en derde pensioenpijler, zodat zelfstandigen eenvoudiger pensioen op kunnen bouwen.
- Op 9 december 2021 presenteerde de Europese Commissie een voorstel voor een richtlijn die werkenden van online platforms meer bescherming moet bieden. Het voorstel bevat een weerlegbaar rechtsvermoeden voor werknemerschap en administratieve

verplichtingen voor platforms. Ook publiekrechtelijke instanties moeten zich kunnen gaan baseren op dit vermoeden.

Coalitieakkoord
In het coalitieakkoord zijn de volgende punten opgenomen:

- de voorstellen van de Commissie Borstlap en het MLT-advies zijn leidend zijn voor de maatregelen op de arbeidsmarkt;
- de verdere ontwikkeling van een webmodule kan bijdragen aan het vooraf verkrijgen van zekerheid voor zzp'ers over de aard van de arbeidsrelatie;
- schijnzelfstandigheid wordt tegengegaan door betere publiekrechtelijke handhaving in het geval van het vermoeden van werknemerschap;
- er komt een AOV voor alle zelfstandingen komt, waarbij rekening wordt gehouden met de randvoorwaarden uit het pensioenakkoord;
- de zelfstandigenaftrek wordt vanaf 2023 met stappen van € 650 teruggebracht tot € 1200 in 2030. Zelfstandigen worden gedurende de kabinetsperiode gecompenseerd via de verhoging van de arbeidskorting.

Wij willen u graag begin 2022 nader adviseren, zodat u in overleg met de minister van SZW en de staatssecretaris van EZK kunt afstemmen hoe het arbeidsmarktpakket concreet wordt ingevuld, welke voorstellen nodig zijn om de kwalificatie van de arbeidsrelatie ((schijn)zelfstandig of werknemer) te verduidelijken en wanneer daarna de handhaving verder kan worden uitgebreid .Ook wordt daarbij de ontwikkeling van de webmodule en – mits dat bedoeld wordt in het coalitieakkoord - het rechtsvermoeden van werknemerschap meegenomen.

KRACHTENVELD

- Het dossier staat erg in de belangstelling. Binnen de groep zzp'ers is de diversiteit erg groot. Uit de brede gesprekken is gebleken dat de reden om met/als zelfstandigen te werken verschilt per sector en iedere sector andere behoeften en belangen heeft.
- Ook in de politiek staat het dossier in de belangstelling. Bij rechts is de gedachte dat echte ondernemers ruimte moet worden gelaten om te kunnen ondernemen, het liefst met behoud van de fiscale voordelen ten opzichte van werknemers. Bij de linkse partijen wordt veel belang gehecht aan een goede bescherming van de zzp'ers aan de onderkant. Een groot aantal zzp'ers bouwt geen pensioen op, hebben geen AOV. De Wet WML is niet van toepassing, waardoor ze bij weinig tot geen onderhandelingsmacht alleen kunnen werken tegen (te) lage tarieven.
- Regelmatig klinkt een grote roep om handhaving. Dit kan alleen effectief onder bepaalde randvoorwaarden, zoals de adviezen van

de commissie Borstlap opvolgen. De capaciteit van de Belastingdienst is ten opzichte van het totaal aan opdrachtgevers en zzp'ers altijd beperkt en het toezicht op arbeidsrelaties is complex en arbeidsintensief. Alleen handhaven (bij een beperkt deel van de opdrachtgevers en een zware bewijslast) zonder het treffen van andere flankerende maatregelen is weinig effectief, bijvoorbeeld wanneer zelfstandigen naar een ander bedrijf kunnen gaan waarbij er nog wel met zelfstandigen kan worden gewerkt.

BEHANDELING (TK/EK)

- Het dossier kent een gedeelde verantwoordelijkheid. De minister van SZW heeft de beleidsmatige verantwoordelijkheid, de staatssecretaris van FIN is betrokken vanwege de fiscale wetgeving en de staatssecretaris van EZK is betrokken vanuit het ondernemerschap.
- De Belastingdienst is betrokken vanwege de inning van loonbelasting en premies. Zij beoordelen of sprake is van een dienstbetrekking. De Inspectie SZW beoordeelt de arbeidsrelatie vanuit het toezicht op arbeidsrechtelijke regelgeving, en het UWV naderhand als een (schijn)zelfstandige een beroep doet op een uitkering. Hierbij kan de situatie voorkomen dat iemand wel een uitkering krijgt doordat het UWV oordeelt dat er een dienstbetrekking was, maar dat daar geen premies voor zijn betaald. Dit holt de sociale zekerheidsgrondslag uit.
- Op dit moment ligt er voor het zzp-dossier geen wetgevingin behandeling bij het parlement. Het terugbrengen van de zelfstandigenaftrek wordt in 2022 in een wetsvoorstel opgenomen.
- Tot nu toe werden er tweemaal per jaar voortgangsbrieven 'Werken als zelfstandige' door uw voorganger en de minister van SZW aan de Tweede Kamer gestuurd.
- Er vinden tot nu toe over het zzp-dossier minimaal twee keer per jaar commissiedebatten plaats met de Commissie Arbeidsmarkt van de Tweede Kamer waar uw aanwezigheid bij is vereist.
- Het meest recente kameroverleg over DBA was een plenair 2-minutendebat op 5 oktober jl. Daar is een toezegging gedaan om nog een brief te sturen over de samenwerking tussen Inspectie SZW en Belastingdienst op dit terrein. Voorts is naar aanleiding van dat debat op 12 oktober 2021 met algemene stemmen een motie van de PvdA aangenomen die de regering verzoekt ook voor 2022 budget beschikbaar te stellen voor de bestaande intensivering van het toezicht op DBA door de Belastingdienst. Inmiddels is voor 2022 geld hiervoor vrijgemaakt. Voor volgende jaren is nog niet in financiële dekking voorzien.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

Het ei van Columbus op dit dossier is niet aanwezig. De kwalificatie van de arbeidsrelatie is voor alle partijen complex als gevolg van de holistische benadering in het EU-recht. De commissie Borstlap heeft

in haar advies o.a. geadviseerd het gezagscriterium te verduidelijken, het aantal contractvormen te beperken en keuzes te maken wanneer vast of flex. Dit ligt op het terrein van SZW.
Wat ambtelijk FIN betreft zouden de volgende stappen moeten worden ondernomen, om in de buurt van een oplossing te komen.

1. *Bestaande financiële verschillen zoveel mogelijk wegnemen*
Er bestaan grote verschillen in de behandeling van zzp'ers en werknemers in de sociale zekerheid, het arbeidsrecht en de fiscaliteit. Deze veroorzaken enerzijds bij de zelfstandige een prikkel om als zelfstandige te werken (fiscaal voordeliger), anderzijds bij de opdrachtgever een prikkel om een zelfstandige in te huren (kostenverschillen).
De fiscale verschillen zijn voor een belangrijk deel historisch gegroeid. Er wordt al een kleine stap in de goede richting gezet doordat de zelfstandigenaftrek de komende jaren stapsgewijs teruggebracht wordt tot € 3.240 (per 1 januari 2036). De Commissie Borstlap adviseert alle ondernemersfaciliteiten (incl. MKB-winstvrijstellling) volgens een herkenbaar tijdpad spoedig af te bouwen.

2. Implementeren verplichte AOV voor zelfstandigen
In het Pensioenakkoord is afgesproken dat alle zelfstandigen vanaf 2024 verplicht zich moeten verzekeren tegen het arbeidsongeschiktheidsrisico. Op deze manier worden de financiële verschillen bovendien verder verkleind en hebben alle werkenden een bepaald basisniveau aan sociale zekerheid. Dit ligt voornamelijk bij SZW.

3. Implementeren afspraken pensioenakkoord; harmoniseren 2e en 3e pijler
Stappen zetten richting een arbeidsvormneutraal pensioen voor alle werkenden en stimuleren pensioenopbouw door zzp'ers. Ook dit draagt bij aan het verkleinen van de verschillen tussen werknemers en zelfstandigen.

4. Beslissing invoering webmodule
Voor de beslissing over wel/niet invoeren van de webmodule als voorlichtings-/beoordelingsinstrument zijn naast de evaluatie van de pilot meerdere factoren relevant zoals de uitkomsten van het brede maatschappelijk gesprek, de mogelijkheden voor misbruik en oneigenlijk gebruik, de mogelijkheden voor handhaving en de gevolgen voor de uitvoeringsinstanties. Tevens is toegezegd dat er een MKB-toets wordt uitgevoerd. De resterende vraagpunten worden eveneens nog uitgezocht waarna er meer zicht komt op de voor- en nadelen van het invoeren van de webmodule en het

vraagstuk of de webmodule dan duidelijkheid of zekerheid zou moeten gaan geven.

5. Uitfaseren handhavingsmoratorium

Om het handhavingsmoratorium van de Wet DBA gecontroleerd en zonder (al te veel) maatschappelijke onrust af te kunnen schaffen is gelet op de onrust die de afschaffing van de VAR op de markt veroorzaakte nodig dat de onderliggende arbeidsmarktproblematiek eerst (grotendeels) wordt aangepakt en in voornoemde 1 t/m 4 stappen zijn gemaakt. De mogelijkheden voor de uitfasering zijn afhankelijk van de keuzes van het nieuwe kabinet. Hierbij zijn onder andere ook de uitvoeringstoetsen van de BD, het UWV en de ISZW van belang en zal er een MKB-toets plaatsvinden.

4.24 LANDENPAKKETTEN: HERVORMING BELASTINGSTELSELS EN BELASTINGDIENSTEN ACS LANDEN - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ, coördinatie bij AFP/EIZ, en DGBD.
OMSCHRIJVING INHOUD	De Covid-19-crisis heeft ook de landen in het Caribische deel van het Koninkrijk hard getroffen, met als gevolg dat men NL heeft verzocht om liquiditeitssteun. NL heeft daar d.m.v. via de RMR vastgestelde landspakketten voorwaarden aan verbonden die er op gericht zijn de landen via economische, financiële en institutionele hervormingen weerbaarder en veerkrachtiger te maken. Er wordt uitgegaan van een implementatietraject van zeven jaar, waarop wordt toegezien door het nog op te richten COHO (Caribisch Orgaan voor Hervorming en Opbouw). Een belangrijk onderdeel van deze landspakketten betreft de hervorming van de fiscale stelsels en modernisering van de belastingdiensten van de landen. In deze vooral inventariserende fase is de inzet vanuit het ministerie nog relatief beperkt. Afhankelijk van de bevindingen is opschaling in een latere fase wellicht nodig.
KRACHTENVELD	Het betreft uitvoering van in de RMR gemaakte afspraken met de ACS landen. TK is betrokken. Er vindt nauw overleg plaats met BZK, met TWO/COHO, met de regeringen van de landen en met de ministeries van Financiën en Belastingdiensten van de landen.
BEHANDELING	Op dit moment worden voor elk van de landen plannen van aanpak uitgewerkt waarin – kort samengevat – wordt vastgelegd hoe de belastingdienst wordt gemoderniseerd, hoe het fiscale stelsel wordt vereenvoudigd, hoe de compliance kan worden verbeterd en via welk tijdpad dat zal moeten gaan verlopen.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	In de onderdelen C1 t/m C5 van de landenpakketten zijn de uitgangspunten geformuleerd van de transitie die de komende jaren nodig is om de Belastingdiensten van de landen te moderniseren, de informatiepositie van de Belastingdiensten te verbeteren, de fiscale stelsels te vereenvoudigen en de compliance te verhogen, waardoor iedere belastingplichtige op basis van de geldende wet- en regelgeving de door hem of haar verschuldigde belastingen en premies gaat betalen. Deze transitie betreft een ambitieus traject dat alleen kans van slagen heeft indien alle elementen gezamenlijk worden uitgevoerd en er politiek bestuurlijk commitment is om e.e.a. daadwerkelijk te implementeren.

4.25 OVERZICHT LOPENDE EN GEPLANDE EVALUATIES EN ONDERZOEKEN IN 2022 - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ/AFP/Analyse coördineert de evaluatie- en onderzoeksagenda Alle directies van DGFZ zijn betrokken
OMSCHRIJVING INHOUD	De tabel hieronder toont het meest actuele overzicht van lopende en geplande onderzoeken en evaluaties op het terrein van de fiscaliteit, uitgevoerd (mede) door of in opdracht van DGFZ van het ministerie van Financiën. Een deel van de voor 2022 genoemde onderzoeken bevindt zich momenteel al in de afrondende fase. Geplande evaluaties en onderzoeken worden jaarlijks gepresenteerd in de Rijksbegroting t+1 en in bijlage 9 van de Miljoenennota.
KRACHTENVELD	Sinds 1999 worden fiscale regelingen stelselmatig geëvalueerd. Deze evaluaties en ander onderzoek op fiscaal terrein maken sinds 2021 deel uit van de Strategische Evaluatie Agenda (SEA) die een uitwerking betreft van de versterking van het Rijksbrede evaluatiestelsel vanuit de *Operatie Inzicht in Kwaliteit*. Alle departementen werken vanaf de begroting voor 2021 in principe met deze SEA. Artikel 3.1 van de Comptabiliteitswet (CW3.1) bepaalt dat alle voorstellen, die ter tafel komen in de ministerraad of in de Kamers der Staten-Generaal, een toelichting op onder andere doeltreffendheid en doelmatigheid bevat. Voorstellen die tot een substantiële beleidswijziging leiden dienen ook een evaluatieparagraaf te bevatten conform de motie Van Weyenberg en Dijkgraaf.

THEMA	Jaartal	Onderzoek/evaluatie
MEER AANDACHT VOOR DE BELASTINGPLICHTIGE	2022	Eenvoud in het belastingstelsel vanuit perspectief burger
	2022	Evaluatie AWIR, uitvoering en dienstverlening toeslagen
	2022	Onderzoek niet-gebruik toeslagen
	2024	Monitoring van de openbaarmaking fiscale vergrijpboetes
	2025	Evaluatie hersteloperatie toeslagen
AANPAK VAN BELASTINGONTWIJKING	Jaarlijks	Monitoring royalty, dividend en rentestromen FDI
	2022	Analyse Country-by-country reporting NL (CbCR)

	2022	Nader onderzoek belastingdruk multinationals: structureel verlieslatende bedrijven en betaalde belasting
	2022	Nader onderzoek belastingdruk multinationals: verschillen tussen fiscale en commerciële winstbepaling
	2022	Nader onderzoek belastingdruk multinationals: het beperken van de aftrekbaarheid van aandeelhouders/-hoofdkantoorkosten en/of royalty's
	2021-2022	Nader onderzoek effecten (OESO-) voorstellen belasten digitale onderdelen economie
	2022	Vervolgonderzoek structureel verliesgevende bedrijven
	2023	Effectmeting bronbelasting
	2023	Onderzoek belang verdragennetwerk
	2023	Monitoring van het overtredersbegrip (art. 67 AWR)
	2024	Onderzoek naar effecten maatregelen tegen belastingontwijking: generieke renteaftrekbeperking, aanvullende CFC-maatregel en maatregelen tegen hybride mismatches.
BETERE BELEIDSVOORBEREIDING	2022-2023	Herziening integraal afwegingskader (IAK)
	2022	Onderzoek actualisatie forfaits op basis van rekenrente en levensverwachting
	2022	Nader onderzoek fiscale regelingen
	2022	Pilot toegevoegde waarde nationale impact assessment
	2023	Onderzoek fiscaal crisis- en stimuleringsbeleid
EVALUATIE FISCALE REGELING	2022	Evaluatie bijzondere regelingen BPM en MRB
	2022	Evaluatie fiscale regelingen bedrijfsopvolging
	2022	Evaluatie kleine ondernemersregeling btw
	2022	Evaluatie verlaagd gebruikelijk loon dga's startups

	2022	Evaluatie afprek specifieke zorgkosten
	2022	Evaluatie ETK-regeling
	2022	Evaluatie Fiscale regelingen ondernemerschap
	2022	Evaluatie landbouwvrijstelling
	2022	Evaluatie reisaftrek OV
	2022	Evaluatie verlaagd btw-tarief alle goederen/diensten (incl. elektronische boeken)
	2023	Evaluatie Brede Weersverzekering
	2023	Evaluatie innovatiebox
	2023	Evaluatie werkkostenregeling
	2023	Evaluaties EIA/MIA/Vamil
	2023	Evaluatie giftenaftrek
	2023	Evaluatie faciliteiten ANBI's
	2023	Evaluatie heffingskortingen/tariefsstructuur box 1
	2024	Evaluatie 30%-regeling
	2024	Evaluatie aftrek speur- en ontwikkelingswerk
	2024	Evaluatie hypotheekrenteaftrek, EWF e.d.
	2024	Evaluatie middelingsregeling
	2024	Evaluatie afdrachtvermindering speur- en ontwikkelingswerk WBSO
	2025	Evaluatie differentiatie OVB starters
	2025	Evaluatie vrijstelling uitkering wegens 25- of 40-jarig dienstverband
	2025	Evaluatie heffingsverminderingen verhuurderheffing (tijdelijke vrijstelling tijdelijke woningen, verduurzaming en nieuwbouw)
VERGROENING BELASTINGSTELSEL	Jaarlijks	Monitoring stimulering elektrische auto's 'hand aan de kraan'

	2022	Onderzoek gedragseffecten WLTP-implementatie
	2022	Onderzoek onbelaste reiskostenvergoeding
	2022	Onderzoek leidingwaterbelasting grootverbruikers
	2022	Tussenevaluatie klimaatakkoord mobiliteit
	2022	Vervolgonderzoek elasticiteiten energiebelasting (effect vlakkere tariefsstructuur)
	2022	Onderzoek naar prikkels in de energiebelasting bij de overstap van bedrijven van fossiele energiebronnen naar een schonere en meer duurzame economie'
	2023	Evaluatie afvalstoffenbelasting
	2024	Eindevaluatie klimaatakkoord mobiliteit
	2024	Evaluatie CO2-heffing industrie
	2025	Evaluatie vliegbelasting
	2025	Evaluatie CO2-minimumprijs
BETER BELASTEN VERMOGEN	2022	Nader onderzoek vermogensstatistieken en aanmerkelijk belang
	2022	Verkenning naar vrijstellingen overdrachtsbelasting
	2022	Evaluatie Vpb vrijgestelde en fiscale beleggingsinstelling
	2022	Onderzoek naar brede vermogensbelasting incl vastgoed (relatie met IBO)
	2022	Toekomst schenk- en erfbelasting
	2022	Evaluatie gebruikelijkloonregeling
	2022	IBO vermogensverdeling
	2022	Onderzoek actualisatie leegwaarderatio verhuurde woningen
	2025	Evaluatie box 3 (vermogensparameters)

FISCALE STEUNMAATREGELEN CORONACRISIS	2023	Evaluatie fiscale crisismaatregelen Corona
OVERIG	2022	Vervolgonderzoek (grens)effecten verhoging tabaksaccijns
	2024	Evaluatie KOA (kansspelen op afstand)
	2026	Evaluatie artikelen 3:4 en 3:5 van de Algemene douanewet
	2026	Monitor opbrengst minimumkapitaalregel banken en verzekeraars

5. Directoraat-Generaal Belastingdienst

Blok A: Over de Belastingdienst

5.1 OVERKOEPELEND FICHE - LOPEND	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Control & Financiën (C&F), Uitvoerings- en Handhavingsbeleid (UHB), Innovatie & Strategie (I&S)
OMSCHRIJVING INHOUD	**Bouwen aan vertrouwen** De afgelopen jaren staat de Belastingdienst in grote maatschappelijke en politieke belangstelling. Dat is terecht want de Belastingdienst speelt een belangrijke rol in de Nederlandse samenleving door de financiering van vele publieke taken mede mogelijk te maken. Ook zijn er vele nieuwe beleidsmaatregelen ten uitvoer gebracht deze kabinetsperiode. De Belastingdienst presteert op een groot aantal terreinen. Dat is de inspanning van zo'n 24 duizend medewerkers die zich met betrokkenheid en vakmanschap daarvoor inzetten. En dat was zeker in de coronatijd een grote opgave en vergt ook de komende periode nog een forse inspanning. De maatschappelijke en politieke belangstelling komt ook door de fouten, die de afgelopen periode aan het licht kwamen en waardoor burgers en bedrijven zijn geraakt. Het 'ongekende onrecht' van de Toeslagenaffaire, maar ook de onzorgvuldige omgang met gegevens van burgers in de fraude signalering voorziening (FSV) en het weigeren van verzoeken tot minnelijke schuldsanering natuurlijke personen (MSNP) op onjuiste gronden. Deze fouten zullen we de komende periode herstellen. Het vertrouwen van de samenleving dat de Belastingdienst haar maatschappelijke taak zorgvuldig en verantwoordelijk uitvoert, is daardoor onder druk komen te staan. Dat raakt iedereen binnen de Belastingdienst. Dat merken de inspecteurs die op bedrijfsbezoek gaan, de medewerkers van de Belastingtelefoon en de collega's die met de staatssecretaris een debat in de Tweede Kamer voorbereiden. En alle medewerkers merken dat door de berichtgeving in de media. De Belastingdienst zal dit vertrouwen van burgers, bedrijven en samenleving moeten terugwinnen, want dit vertrouwen vormt het fundament voor het kunnen uitvoeren van de taak van de Belastingdienst: het heffen en innen van belastingen. In 2022 is de opdracht van de Belastingdienst om ruim 300 miljard euro aan belastingen en premies te innen bij 8.600 grote organisaties, 2,2 miljoen MKB-ondernemers en 8,5 miljoen burgers. Hierbij is het essentieel dat organisaties en burgers vertrouwen hebben in het handelen van de Belastingdienst. Dat is het fundament voor de uitvoerings- en handhavingsstrategie. We streven er immers naar dat mensen zoveel mogelijk uit eigen beweging bereid en in staat zijn hun bijdrage aan de samenleving te voldoen. Hierbij proberen wij niet alleen zaken zo gemakkelijk mogelijk te maken, maar ondersteunen wij burgers waar nodig bij het zaken doen met de Belastingdienst.

De afgelopen tijd zijn er grote programma's ingezet en in 2020 en 2021 zijn we op deze weg voortgegaan. In 2022 zullen wij volgens de volgende drie lijnen verder bouwen aan het vertrouwen dat burgers en bedrijven in ons, als onderdeel van de overheid, hebben.

1. *Wij zetten burgers en bedrijven centraal*.
    a. Snelle, betrouwbare en zorgvuldige behandeling
    b. Deskundige en persoonlijke ondersteuning
    c. Effectief toezicht en fraudebestrijding

2. *Wij brengen de basis van de Belastingdienst verder op orde.*
    a. Personeel; medewerkers zijn ons belangrijkste kapitaal, we stimuleren hun ontwikkeling en vakmanschap en werven voldoende medewerkers
    b. Cultuur; zorgen voor een open en veilige cultuur waarin burgers en bedrijven centraal staan en sturen op een daar bij passende leiderschapsstijl van het management
    c. ICT: op orde brengen van verouderde IV-infrastructuur (incl. moderniseren en vernieuwen)
    d. Sturing en beheersing: adequate managementinformatie en risicomanagement. Bedrijfsprocessen op orde: processen actualiseren en beschrijven, zodat deze voldoen aan de gestelde (wettelijke) eisen

3. *Als organisatie staan we open voor signalen en gemaakte fouten lossen we op.*
    a. We zijn alert op signalen. Signalen vanuit de samenleving, van burgers en bedrijven en van medewerkers.
    b. Problemen die we kunnen aanpakken lossen we op. Problemen in wetgeving en beleid agenderen we bij de politiek.
    c. We voeren het herstel uit van de bekende fouten bij MSNP en FSV.

Wat hebben we nodig om deze opdracht uit te kunnen voeren?

- Er is tijd en ruimte nodig, in combinatie met heldere doelen en prioriteiten. Zo hebben we tijd nodig om de aanbevelingen van de TCU op te volgen. We hebben tijd nodig om bij nieuwe problemen tot een heldere analyse te komen, zodat we kunnen werken aan duurzame oplossingen in plaats van brandjes blussen. En we hebben ruimte nodig voor goede uitvoering, waarbij niet alles tegelijk kan. Met een zorgvuldige uitvoeringstoets kunnen we duidelijk aangeven wat wel en niet uitvoerbaar is.
- Er is kennis nodig van de praktijk. De uitvoering moet onderdeel zijn van het politieke proces. Met werkbezoeken en technische overleggen brengen we de verbinding tussen politiek en uitvoering tot stand en dat is onmisbaar om tot goede wetgeving en besluitvorming te komen. En met behulp van burgerpanels horen we wat er speelt in de samenleving.
- Er is stabiele financiering en voldoende personeel nodig. Om de ICT, die tientallen miljoenen aangiftes moet verwerken en toeslagen moeten uitkeren, draaiende te kunnen houden. Om de

vele vragen en wensen die politiek en maatschappij hebben voor de Belastingdienst zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren. En om het vertrouwen van de samenleving terug te kunnen winnen.
- Er is flexibiliteit nodig. Zodat regels aangepast kunnen worden als ze niet blijken te werken. Zodat uitzonderingen gemaakt kunnen worden, als regels onevenredig uitpakken.
- Er is voldoende zeggenschap nodig, zodat de medewerkers van de Belastingdienst hun werk zo goed mogelijk kunnen uitvoeren. We staan voor onze medewerkers en vragen om respect. Ze hebben tijd en ruimte nodig om de juiste keuzes te maken, hun vakmanschap uit te oefenen en zich trots te mogen voelen om bij de Belastingdienst te werken.
- Tot slot is voor al het bovenstaande begrip nodig dat de Belastingdienst niet alles kan oplossen. Dat het begint bij de politiek die uitvoerbaar beleid maakt waarin de menselijke maat is meegenomen.

Rijksbegroting IX, artikel 1 Belastingen en Jaarverslag
Begroting IX Financiën en Nationale schuld wordt elk jaar met Prinsjesdag gepresenteerd aan de Tweede Kamer. De Belastingdienst levert voor de volgende onderdelen uit de begroting een bijdrage: de beleidsagenda, de groeiparagraaf, artikel 1 (Belastingen) en artikel 6 (btw-compensatiefonds).

- De beleidsagenda vormt de beleidsmatige kern van de begroting. Hier worden de belangrijkste beleidsprioriteiten voor het begrotingsjaar beschreven.
- De groeiparagraaf betreft het continue proces van stapsgewijze verbeteringen in de informatievoorziening aan de Kamer en de burger.
- Artikel 1 geeft het budgettaire kader waarmee de Belastingdienst zijn werkzaamheden kan uitvoeren en beschrijft het strategische doel van de Belastingdienst. Vanaf de Rijksbegroting 2021 werkt de Belastingdienst met een nieuwe set kritische prestatie indicatoren (KPI’s). Voor de Ontwerpbegroting 2022 zijn aanvullende indicatoren ontwikkeld.
- DGRijksbegroting is beleidsverantwoordelijk voor artikel 6. Integraal onderdeel van dit artikel betreft het controle- en toezichtsbeleid van de directie Grote Ondernemingen op de uitvoering van de Wet op het btw-compensatiefonds.

In mei van het jaar volgend op het begrotingsjaar, wordt door middel van een jaarverslag verantwoording afgelegd aan de Tweede Kamer.

Uitvoerings- en handhavingsstrategie
Met de Uitvoerings- en handhavingsstrategie geeft de Belastingdienst invulling aan het strategische doel van de Belastingdienst in de Rijksbegroting. In de strategie en daarmee in ons handelen staan

burgers en bedrijven centraal. De strategie is erop gericht dat burgers en bedrijven bereid zijn uit zichzelf fiscale regels na te leven, zonder dwingende en kostbare acties van de Belastingdienst (compliance). Om de compliance zo hoog mogelijk te krijgen, zet de Belastingdienst de beleidsinstrumenten dienstverlening, toezicht en opsporing in. De Belastingdienst probeert zoveel mogelijk proactief en in de actualiteit te handelen en fouten te voorkomen, in plaats van achteraf te moeten corrigeren. Ook richt de Belastingdienst zijn processen zo in dat het voor burgers en bedrijven gemakkelijk is fiscale regels na te leven, zowel in generieke als specifieke processen.

Met ingang van begrotingsjaar 2021 heeft de BD herijkte kpi's in de Rijksbegroting IX, Art. 1 opgenomen. Voor de nieuwe set KPI's hebben we tussendoelen geformuleerd die inzicht geven in de werking van de strategie en in de manier waarop burgers en bedrijven ervaren dat wij presteren. Daarmee wordt ook het lerend vermogen van de Belastingdienst vergroot. Het gaat om de tussendoelen:
- Adequaat handelen;
- Effectief informeren;
- Bieden van gemak;
- Corrigerend optreden.

In 2021 is de Uitvoerings- en handhavingsstrategie geactualiseerd. In de geactualiseerde versie heeft de Belastingdienst expliciet gemaakt op welke manier zijn processen bijdragen aan het bevorderen van compliance, hoe hij zijn maatschappelijke rol vervult (en verder durft te kijken dan de beschreven wetten en regels) en de menselijke maat hanteert.
De Uitvoerings- en handhavingsstrategie is het fundament voor het keuzeproces van de Belastingdienst om de beschikbare capaciteit zo doeltreffend en doelmatig mogelijk in te zetten. De uitkomsten van het keuzeproces worden beschreven in het Jaarplan Belastingdienst.

Meerjarenvisie Belastingdienst 2020-2025
De Belastingdienst heeft met de Meerjarenvisie Belastingdienst een visie opgesteld op hoe de organisatie zich wil ontwikkelen om het vertrouwen van de samenleving in de Belastingdienst te versterken en de betrokkenheid en trots van medewerkers te vergroten. Deze ontwikkeling is van belang om de Uitvoerings- en toezichtstrategie optimaal uit te kunnen voeren. De Meerjarenvisie geeft de volgende strategische prioriteiten voor de komende vijf jaar weer:

• Snelle, betrouwbare en zorgvuldige behandeling;
• Deskundige en persoonlijke ondersteuning waar nodig;
• Effectief toezicht en fraudebestrijding;

- Wendbare en toekomstbestendige organisatie.

Ook worden de randvoorwaardelijke activiteiten benoemd die nodig zijn om onze ambities te realiseren. De visie bouwt voort op wat goed gaat en integreert de verandertrajecten die eerder in gang zijn gezet. Tegelijkertijd wordt ingezet op een aantal verbeteringen die de komende jaren nodig zijn. In de Meerjarenvisie zijn de hoofdlijnen en plannen uit de 'Zomerbrief' (*Verbeteringen Belastingdienst: 'Op weg naar de beste Belastingdienst voor Nederland'*) uitgewerkt. Deze brief is 14 september 2020 naar de Tweede Kamer gestuurd en bevat de ambitie van de Belastingdienst voor de komende jaren.

Jaarplan Belastingdienst
Jaarlijks stuurt de DG Belastingdienst in november een jaarplan naar de Tweede Kamer en hierover wordt in principe driemaal per jaar verantwoord via voortgangsrapportages. Het jaarplan wordt geschreven om de Tweede Kamer vooraf inzicht te geven in de ambities en de geplande activiteiten en daarmee de Tweede Kamer te betrekken bij het keuzeproces. Dit biedt de Tweede Kamer handelingsperspectief. Het Jaarplan 2022 is in concept klaar, maar – met het oog op de verwachte komst van een nieuw kabinet - nog niet naar de Tweede Kamer verzonden. Het Jaarplan 2022 wordt voorgelegd aan de nieuwe staatssecretaris voor finale afstemming en mogelijke aanvullingen op basis van het Regeerakkoord. Voor het Jaarplan 2022 fungeert de Meerjarenvisie 2020 – 2025 als kapstok. De centrale boodschap van het jaarplan 2022 is 'Bouwen aan vertrouwen'. In het jaarplan worden de activiteiten weergeven die bijdragen aan de realisatie van de KPI's en die merkbaar zijn voor burgers en bedrijven. We besteden zowel aandacht aan de trajecten die lopen om verbeteringen en vernieuwingen door te voeren als aan de reguliere uitvoering. Daarnaast wordt in het jaarplan inzicht gegeven in de geplande activiteiten die randvoorwaardelijk zijn om onze ambities te realiseren (zie Meerjarenvisie). Ook wordt er aandacht besteed aan grote onderwerpen als de transformatie van de dienstverlening en het programma Herstellen, Verbeteren, Borgen (HVB) dat zich richt op het beter omgaan met persoonsgegevens.

Stand van de uitvoering
De Stand van de uitvoering zal jaarlijks verschijnen en wordt doorontwikkeld. De 'Stand' is in concept gereed en zal gelijktijdig met het Jaarplan 2022 Belastingdienst aan de Kamer worden aangeboden. De 'Stand' bevat ongefilterde signalen vanuit de uitvoering die onder de aandacht worden gebracht van beleid en politiek en/of benut worden ter verbetering van de dienstverlening van de Belastingdienst. Naast de 'Stand' zal er jaarlijks een rijksbrede Staat van de uitvoering verschijnen, gebaseerd op o.a. de jaarlijkse 'Standen' van verschillende uitvoeringsorganisaties. De 'Staat' richt zich voorbij de waan van de dag op een meer

trendmatige analyse van waar uitvoeringsorganisaties tegenaan lopen en mee te maken hebben. De 'Staat' wordt samengesteld door BZK.

KRACHTENVELD

Ontwikkelingen in het afgelopen jaar leiden ertoe dat de verschillende beleidsinstrumenten van de Uitvoerings- en toezichtstrategie nader worden uitgewerkt, onder andere door het opstellen van een visie op dienstverlening, een fraudevisie en (mede op verzoek van de Tweede Kamer) het bepalen van een acceptabel niveau van toezicht achteraf.

In het commissiedebat van 2 december 2020 heeft de Tweede Kamer uitgesproken behoefte te hebben om de informatie over de Belastingdienst te stroomlijnen langs hoofdlijnen en KPI's om overzicht te kunnen houden. Daarbij heeft de Tweede Kamer aangegeven in de voortgangsrapportages te weinig terug te zien wat de echte problemen zijn. Toegezegd is dat gekeken wordt naar mogelijkheden om de informatievoorziening via de jaarplancyclus te verbeteren. Dit wordt opgepakt in samenhang met de ontwikkeling van een 'Stand van de uitvoering' welke in de kabinetsreactie op het rapport 'ongekend onrecht' is aangekondigd.

In de aanbiedingsbrief bij de eerste en tweede voortgangsrapportage op het Jaarplan 2021 (3 december 2021) is ingegaan op de structuur van de informatievoorziening aan de Kamer over de Belastingdienst. De Tweede Kamer is ter overweging gegeven om de rapportagedruk af te laten nemen door de jaarplancyclus te beperken tot een jaarplan en een jaarverslag. Hiernaast zouden stand van zaken-brieven kunnen worden geïntroduceerd, voorafgaand aan de debatten met de Kamer. Voorgesteld is om met de Kamer het gesprek te voeren over deze suggesties.

De komende 5-10 jaar ligt er een grote veranderopgave bij de Belastingdienst om te komen tot een toekomstbestendige, wendbare en open organisatie. Gegeven de situatie dat een groot deel van de werkzaamheden van de Belastingdienst al vastligt (o.a. door going concern, toezeggingen aan de Tweede Kamer en het nieuwe regeerakkoord), bestaat het risico dat de organisatie over onvoldoende ruimte beschikt om de complete veranderopgave vorm te geven en de gewenste verandering om te zetten in acties met snel merkbaar effect voor burgers en bedrijven.

Via het Jaarplan en Voortgangsrapportages loopt de verantwoording vanuit de Belastingdienst. De Stand van de uitvoering is een aanvulling daarop, waarbij er vanuit de uitvoeringspraktijk signalen worden aangeboden, ongefilterd en overzichtelijk, om de politiek te informeren over de complexiteit, knelpunten of dillema's die de

	uitvoering van beleid oplevert. Deze producten vormen ook onderdeel van de (nog te herziene) informatievoorziening Kamer.
BEHANDELING	De Rijksbegroting, het Jaarplan Belastingdienst en de Stand van de uitvoering worden jaarlijks aangeboden aan de Tweede Kamer. Eind november 2020 is het Jaarplan 2021 Belastingdienst, Toeslagen en Douane verstuurd naar de Tweede Kamer. Het jaarplan 2021 is aan de orde gekomen in een algemeen overleg op 2 december 2020. Als reeds eerder beschreven, is het Jaarplan 2022 nog niet verzonden naar de Tweede Kamer. De eerste voortgangsrapportages over het Jaarplan 2021 was dusdanig verlaat, dat er voor gekozen is in eerste helft november in een keer te verantwoorden over de eerste 8 maanden over 2021. Deze gebundelde voortgangsrapportage is op 3 december 2021 naar de Tweede Kamer gestuurd. De derde voortgangsrapportage komt dan – net als het jaarverslag over de begroting 2021 – in mei 2022. De planning is om het Jaarplan 2022 en de Stand van de uitvoering begin 2022 aan de Tweede Kamer te sturen. De zomerbrief met een overzicht van toegezegde acties is 14 september 2020 aangeboden aan de Tweede kamer. Over de voortgang van de activiteiten wordt gerapporteerd in de voortgangsrapportages over het jaarplan. De Uitvoerings- en toezichtstrategie en de Meerjarenvisie 2020 – 2025 zijn interne documenten die niet aangeboden zijn aan de Tweede Kamer. Beide documenten vormen de basis voor het Jaarplan Belastingdienst 2022 en worden in het Jaarplan toegelicht. De Stand van de uitvoering wordt in 2022 voor het eerst aangeboden aan de Tweede Kamer. Deze zal begeleid worden met een aanbiedingsbrief en beleidsreactie van de coördinerend opdrachtgever, DGFZ.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	De Uitvoerings- en toezichtstrategie is ook voor de komende jaren een stevig fundament onder het handelen van de Belastingdienst. Deze strategie wordt nader uitgewerkt, waar nodig uitgebreid op specifieke aspecten zoals dienstverlening en fraudeaanpak, en per doelgroep verder geoperationaliseerd. Om de uitvoering structureel te kunnen verbeteren en de ambities uit de Meerjarenvisie te realiseren is het volgende nodig: voldoende tijd en geld voor het reguliere werk, onze veranderopgave en de implementatie van (nieuwe) van wet- en regelgeving; meerjarige stabiele financiering voor de digitale agenda; doorlopende en tijdige

trialoog met politiek en beleid over uitvoerbaarheid; ruimte in de regelgeving voor maatwerk en professioneel vakmanschap.

Het jaarplan is bedoeld om de meerjarige koers van de Belastingdienst in jaardoelstellingen om te zetten en hier vervolgens verantwoording over af te leggen. Met het jaarplan Belastingdienst wordt een momentum gecreëerd waarin de Belastingdienst in samenhang inzicht geeft in het totaalpakket aan werkzaamheden en ontwikkelingen. Daarbij biedt de jaarplancyclus overzicht voor de Tweede Kamer waarin een balans wordt aangebracht tussen de onderwerpen op de lange termijn en actualiteiten op de korte termijn. Dit alles met als doel dat de Tweede Kamer zijn controlerende taak op de Belastingdienst beter kan vervullen.

De Stand van de uitvoering
In 2021 zijn bestaande signalen van burgers, bedrijven en medewerkers opgehaald en gerapporteerd aan de top van de Belastingdienst, maar de Stand van de uitvoering moet nog naar de Kamer gestuurd worden, waarbij het voorstel is om dit te bundelen met het Jaarplan 2022. In 2022 wordt het instrument doorontwikkeld waarbij ook de aanbevelingen van WaU worden betrokken en de Stand ook input gaat vormen voor de Staat van de uitvoering van het ministerie van BZK. Extra aandacht gaat uit naar het beter en meer betrekken van externe bronnen van signalen, zoals koepelorganisaties van sociale raadslieden.

Om in de verschillende documenten die aangeboden worden aan de Tweede Kamer een éénduidig verhaal te vertellen over de koers van de Belastingdienst is een kernboodschap opgesteld. In deze kernboodschap wordt o.a. de verbinding gelegd tussen de opeenvolgende strategieën om de problemen van de Belastingdienst op te lossen en de organisatie wendbaar en toekomstbestendig te maken.

5.2	WERKAGENDA VOOR DE PUBLIEKE DIENSTVERLENING (AMBTELIJKE EN MINISTERIËLE COMMISSIE UITVOERING (ACU & MCU) EN TIJDELIJKE COMMISSIE UITVOERINGSORGANISATIES (TCU) - LOPEND
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Concerndirectie Innovatie & Strategie (CD I&S), directie FEZ/afdeling Eigenaarsadvisering (kerndepartement). Verder zijn betrokken DG Fiscale Zaken (DGFZ) en de directie begrotingszaken (DGRB) als (mede)kadersteller voor uitvoeringsorganisaties. De acties rondom de Tijdelijke Commissie Uitvoeringsorganisaties (TCU) van de Tweede Kamer zijn voor het kerndepartement gecoördineerd door de afdeling BOA en voor de Belastingdienst door CD I&S.
OMSCHRIJVING INHOUD	**'Werk aan Uitvoering' (WaU)** Onder andere door bezuinigingen, stapeling van wet- en regelgeving en verouderde ICT zijn uitvoeringsorganisaties de afgelopen jaren onder druk komen te staan. De continuïteit van de dienstverlening aan burgers en bedrijven is kwetsbaar. Om zicht te krijgen op de onderliggende oorzaken en te komen tot oplossingen is het vorige kabinet gestart met het traject 'Werk aan Uitvoering' (WaU). Op basis van een probleemanalyse en schets van handelingsperspectieven is een Werkagenda voor de Publieke Dienstverlening opgesteld. De werkagenda richt zich op grote overheidsbrede vraagstukken en bestaat uit zes handelingsperspectieven: 1) Toekomstbestendige dienstverlening; 2) Versnelling digitale agenda; 3) Begrijpelijke en uitvoerbare wetgeving; 4) Intensivering van samenwerking en verbeteren ambtelijke sturing(sdriehoek); 5) Vergroten statuur en aantrekkelijkheid van de uitvoering; 6) Rol van de politiek. De Werkagenda is een meerjarige agenda over de grenzen van ministeries, gemeenten, uitvoeringsorganisaties en provincies heen die invulling geeft aan de acties uit het rapport. Ook de overheidsbrede acties die voortkomen uit de POK en TCU zijn onderdeel van de Werkagenda. Deze acties moeten leiden tot een fundamentele verbetering van de uitvoering en hebben een perspectief van 10 jaar. **Tijdelijke Commissie Uitvoeringsorganisaties (TCU)** Op 25 februari 2021 heeft de Tijdelijke commissie Uitvoeringsorganisaties (TCU) haar rapport 'Klem tussen balie en beleid' opgeleverd. De TCU heeft de oorzaken van problemen bij uitvoeringsorganisaties onderzocht en het verlies van de menselijke maat daarbij. Het onderzoek richtte zich specifiek op Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV), Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (CBR) en Belastingdienst. De TCU

benadrukt in haar rapport dat uitvoeringsorganisaties in het algemeen goed presteren, maar dat naar schatting 20% van de burgers niet goed uit de voeten kan met de wet- en regelgeving, op meerdere beleidsterreinen. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat de Tweede Kamer, departementen en uitvoeringsorganisaties niet goed samenwerken bij de totstandkoming en uitvoering van beleid. De interactie in de 'driehoek' is onvoldoende en gaat gepaard met te weinig onderling vertrouwen en te weinig interesse ín en kennis ván elkaars werkzaamheden. Voorgenomen beleid wordt daardoor niet altijd goed getoetst op uitvoerbaarheid en problemen aan de balie komen veelal niet terecht bij mensen die ze kunnen oplossen. Ook is er sprake van steeds complexere wet- en regelgeving die geen rekening houdt met wat burgers aankunnen en die uitvoeringsprofessionals geen ruimte biedt voor maatwerk.

KRACHTENVELD

- De opdrachtgevers van de Werkagenda zijn de SG's van SZW, BZK en FIN, waarbij de regie ligt bij het ministerie van SZW.
- In de Werkagenda zijn ministeries, gemeenten, provincies en uitvoeringsorganisaties betrokken.
- De media-aandacht voor de Werkagenda is beperkt. De media-aandacht voor de uitvoering in algemene zin is groot, mede naar aanleiding van de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag, TCU en de aankomende parlementaire enquête over fraudebeleid en dienstverlening bij uitvoeringsorganisaties.
- Na publicatie van het rapport is er media-aandacht geweest met een rapportage bij 1Vandaag op 8 april jl. met UWV en CBR.
- Tijdens de kabinetsformatie heeft een afvaardiging vanuit de uitvoering gesproken met de informateur over onder andere Werk aan Uitvoering. Oud-informateur Tjeenk Willink heeft in zijn eindverslag ook verwezen naar het traject Werk aan Uitvoering.

BEHANDELING

- Op 5 maart 2021 heeft het kabinet de kabinetsreactie op het rapport WaU tezamen met een eerste reactie op het rapport van de TCU naar de Kamer gestuurd. Daarbij is aangegeven dat de komende periode de Werkagenda nader wordt uitgewerkt. Ook is aangegeven dat de kabinetsreactie op het rapport van de TCU aan een volgend kabinet is.
- Besluitvorming over de Werkagenda vindt plaats in de ACU en de MCU.
- Op 16 april 2021 is het door EY opgestelde rapport "Kwantificering Werk aan Uitvoering" aan de Tweede Kamer aangeboden. Uit de kwantificering volgt dat de Belastingdienst 219 miljoen euro aan structurele financiële middelen nodig heeft voor de opgaven uit Werk aan Uitvoering.
- Op 25 juni 2021 is de uitwerking van de overheidsbrede Werkagenda met concrete acties gedeeld met de Kamer. Het

interdepartementale programma Werk aan Uitvoering zorgt voor de coördinatie van de Werkagenda.
- De werkagenda inclusief financiële consequenties zijn in de kabinetsformatie aangeboden. In het Coalitieakkoord zijn ook middelen opgenomen voor de ambities van de WaU (200 mln in 2022, 600 mln in de jaren 2023 t/m 2031, structureel 133 mln). Deze middelen staan op de Aanvullende Post.
- Of deze middelen afdoende zijn voor de WaU-ambities van de Belastingdienst is mede afhankelijk van welke uitvoerders nog meer aansprak kunnen maken op de in het Coalitieakkoord opgenomen middelen.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

De probleemanalyse in het rapport WaU is herkenbaar en wordt onderschreven. Dit geldt ook voor de aanbevelingen uit het TCU-rapport, waarvan een deel – met name ten aanzien van de rol van de departementen en de uitvoeringsorganisaties –al ter hand wordt genomen in de Werkagenda. Er zijn geen snelle oplossingen voor de uitdagingen waar de verschillende uitvoerders voor staan. Aandacht voor de uitvoering zal een prominentere plek moeten krijgen in het politieke proces. Het vraagt tijd, betrokkenheid en inzet van beleid, uitvoering en politiek tezamen om tot duurzame verbeteringen te komen. Samenwerking en het voeren van een trialoog is daarbij van essentieel belang. De sporen in het traject Werkagenda vormen de basis voor een meerjarige aanpak. Naast de acties vanuit de Werkagenda zijn er binnen de Belastingdienst al verschillende acties in gang gezet om te komen tot een verandering in de dienstverlening/uitvoering. Denk hierbij aan het traject fundamentele transformatie Dienstverlening, het programma Menselijke Maat en de benoeming van een 2e pDGBD om de focus op fiscaal vakmanschap te versterken, en de afstand tussen de werkvloer en beleid te verkleinen.

5.3 UITVOERINGSTOETS - LOPEND

VERANTWOORDELIJK	Directie Uitvoerings- en handhavingsbeleid (UHB)
OMSCHRIJVING INHOUD	Sinds medio 2015 brengt de Belastingdienst uitvoeringstoets in kaart wat voor de Belastingdienst, Douane en Toeslagen de gevolgen zijn van voorstellen voor nieuwe wet- en regelgeving. De uitvoeringstoets bevat een integrale beoordeling van de impact van nieuwe wet- en regelgeving op de Belastingdienst, Douane en Toeslagen. Voor de volgende aspecten: • de interactie met burgers en bedrijven • de maakbaarheid van de systemen • de handhaafbaarheid • de fraudebestendigheid • de complexiteitsgevolgen • het risico op procesverstoringen • de uitvoeringskosten • de personele gevolgen • het moment van invoering In de uitvoeringstoets staat een eindoordeel dat aangeeft of het voorstel wel of niet uitvoerbaar is. Ook kan het eindoordeel een of meer randvoorwaarden bevatten waaraan moet zijn voldaan om de uitvoering van het voorstel mogelijk te maken. De uitkomsten van de uitvoeringstoets zijn openbaar. Het indienende ministerie stuurt de uitvoeringstoets met het voorstel mee naar de Ministerraad, de Raad van State en de Tweede Kamer. Dit maakt het mogelijk de gevolgen van voorstellen voor nieuwe wet- en regelgeving voor de Belastingdienst in de politieke besluitvorming mee te nemen. Bij lagere regelgeving wordt de uitvoeringstoets meegepubliceerd in het Staatsblad, of Staatscourant.
KRACHTENVELD	Het krachtenveld is een samenspel van aandacht in de Tweede Kamer voor de uitvoeringsgevolgen, maar ook de discussies hierover in de driehoek (Secretaris-Generaal (SG), Directeur-generaal voor Fiscale Zaken (DGFZ) en DGBD/ DG Douane/ DG Toeslagen), als ook met de andere opdrachtgevers. Het aantal toetsen is de afgelopen jaren opgelopen van 120 naar ruim 160 toetsen op jaarbasis (een fors deel daarvan loopt via het proces Belastingplan, maar ook daarbuiten worden veel toetsen uitgevoerd). Deze ontwikkeling zet druk op de nagestreefde doorlooptijd van acht weken en de kwaliteit van de toets. Recent is hierom een extern onderzoek gestart naar verbetermogelijkheden in het proces van beleidsidee tot uitvoeringstoets, waarbij ook gekeken is naar het beter betrekken van de uitvoering bij nieuwe beleid. Een groot deel van de bevindingen en conclusies richt zich op de gezamenlijkheid in het proces van

beleidsinitiatief tot en met de uitvoeringstoets. Aandachtspunt is om de uitvoering vroeg genoeg in het proces te betrekken om optimaal uitvoerbaar beleid te realiseren. Optimaal voor zowel de uitvoerder als ook de voor burgers en bedrijven die door het beleid worden geraakt. Dit past in de beweging die wij als ministerie van Financiën doormaken. In de besturing zijn afspraken gemaakt over governance in de driehoek. Dit helpt om elkaar te betrekken in problematiek en om gezamenlijk oplossingsrichtingen te formuleren die helpen te sturen op een goede uitvoering. Zo kan de vraag 'hoe is iets uitvoerbaar' een prominentere plek in de beleidsvoorbereiding krijgen naast de huidige vraag 'is iets uitvoerbaar'vraag, die aan het einde van het proces met de Uitvoeringstoets wordt beantwoord.

De kabinetsreactie op het rapport ‘Ongekend onrecht’ van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK), het rapport ‘Klem tussen balie en beleid’ van de Tijdelijke commissie Uitvoeringsorganisaties (TCU) en de kabinetsreactie Werk aan Uitvoering (WaU) laten zien dat de verbetering van het samenspel tussen Tweede Kamer, kabinet, departementen en uitvoeringsorganisaties en het toepassen van de menselijke maat in de publieke dienstverlening absoluut noodzakelijk is. De uitvoeringstoets speelt hierin een rol.
Naast de bestaande ex-ante wordt onderzoek gedaan naar de monitoring van de implementatie (vordert het benodigde werk dat in de toets is ingeschat) en de ex-post (wat zijn in de praktijk de afwijkingen met de uitvoeringstoets) en de invoeringstoets. De samenhang en mogelijke overlap van deze (deels nieuwe) instrumenten, ook in het licht van reguliere wetsevaluaties, zal na verdere uitkristallisering bezien moeten worden.

BEHANDELING

Voor iedere wijziging van wet- en regelgeving waar de Belastingdienst, Douane en Toeslagen uitvoering aan moeten geven moet worden verzocht om een uitvoeringstoets.

5.4 TOEZICHT ACHTERAF: ONDERZOEKSRAPPORT EN ACTIEPLAN - LOPEND	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Uitvoerings- en Handhavingsbeleid (UHB). Verder zijn betrokken: Control & Financiën (C&F), Corporate Dienst Vaktechniek en de primair-proces directies en Eigenaar en Opdrachtgever.
OMSCHRIJVING INHOUD	• De Belastingdienst en DGFZ hebben een analyse uitgevoerd van het niveau van toezicht achteraf in de periode 2016 – 2019. De belangrijkste bevindingen zijn: - Het niveau van toezicht achteraf daalt voor alle drie de doelgroepen belastingplichtigen (GO, MKB en P) en voor de vier geanalyseerde grote belastingmiddelen (IH, LH, OB en Vpb). - De compliance en de belastingmoraal blijven gelijk in deze periode. • Het dalende niveau van toezicht achteraf zet de mix van handhavingsinstrumenten onder druk. Dit brengt risico's t.a.v. de compliance met zich mee. • Er wordt een actieplan met verschillende mogelijke vervolgstappen uitgewerkt waarover de Tweede Kamer bij de derde Voortgangsrapportage 2021 van de Belastingdienst wordt geïnformeerd. • Het actieplan wordt gericht op de inzet van een effectieve mix van handhavingsinstrumenten die ook toeziet op andere vormen van toezicht zoals toezicht in de actualiteit en toezicht vooraf. • Het actieplan moet de beheersing van risico's ten aanzien van de compliance versterken.
KRACHTENVELD	• In het debat in de Kamer van 4 maart 2020 heeft de staatsecretaris F&B de toezegging gedaan de Kamer te informeren over de afname van het aantal controles achteraf. • Het onderzoeksrapport is nog niet naar de Kamer gestuurd. • Opdrachtgever (DGFZ) en Eigenaar (SG) hebben zich uitgesproken voor het versterken van het toezicht. • Het niveau van toezicht is een regelmatig terugkerend onderwerp in commissiedebatten. De Kamer heeft in het verleden regelmatig zorgen geuit over het afnemend aantal controles door de Belastingdienst. • De Algemene Rekenkamer en de Auditdienst Rijk volgen het niveau van toezicht nauwlettend omdat het beleid voor het bestrijden van Misbruik- en Oneigenlijk gebruik (M&O) toereikend moet zijn.
BEHANDELING	De scope en reikwijdte van het actieplan is afhankelijk van het toekennen van extra middelen voor Toezicht. Deze middelen zijn opgenomen in de Belastingdienst-kwantificering binnen het traject Werk aan Uitvoering (WaU). Het betreft een bedrag van € 101 mln.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	• FEZ en IRF wijzen erop dat er nog geen dekking voor het actieplan is. • In het Coalitieakkoord zijn echter wel middelen opgenomen voor de ambities van de WaU (200 mln in 2022, 600 mln in de jaren 2023 t/m 2031, structureel 133 mln). Deze middelen staan op de Aanvullende Post. Op basis van bestedingsplannen zullen deze middelen worden toegekend. • Toekenning van de geclaimde middelen uit het Werken aan Uitvoering traject is voor de Belastingdienst een eerste stap om de dalende trend van het toezicht te keren. • De mate waarin het toezicht verder versterkt moet worden is niet alleen een vraagstuk voor Opdrachtgever (DGFZ) en Eigenaar (SG), maar ook een politiek vraagstuk.

5.5 INFORMATIEHUISHOUDING & INFORMATIEVOORZIENING UITVOERINGSPRAKTIJK N.A.V. KABINETSREACTIE POK - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	**Informatiehuishouding (IHH)** Concerndirectie Informatievoorziening en Databeheersing (IV&D), Shared Service Organisatie Centrum voor Facilitaire Dienstverlening (SSO CFD) en alle dienstonderdelen. **Informatievoorziening (IV)** Directie Uitvoerings- en handhavingsbeleid (UHB), directie Innovatie & Strategie (I&S) en de primair-proces directies.
OMSCHRIJVING INHOUD	**Informatiehuishouding (IHH)** Het kabinet heeft in de Kamerbrief in reactie op het POK-rapport aangegeven dat de informatiehuishouding van het Rijk onvoldoende op orde is en verbetering behoeft. Dit met als doel dat de Rijksoverheid handelingen voor, tijdens en na afloop van het maken van beleid en wetgeving altijd onderbouwd kan verantwoorden aan onder meer burgers, bedrijven, externe stakeholders en het parlement. Er is vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) een generiek actieplan 'Open op Orde' opgesteld, dat kaders stelt voor de informatiehuishouding voor het hele Rijk. De Wet Open Overheid (WOO) geldt als uitgangspunt voor actieve openbaarheid en de nieuwe Archiefwet geldt als uitgangspunt voor het archiefbeheer. **Informatievoorziening richting politiek en beleid (IV)** Het kabinet wil dat signalen over mogelijke problemen sneller worden opgepakt en ook meer aandacht voor de vraag of wetten en regels goed werken in de uitvoering. Hiervoor worden verschillende verbeteracties in gang gezet. Hiervoor zijn in de kabinetsreactie POK vier concrete instrumenten voorgesteld. Met onderstaande instrumenten wordt in alle fases van beleidsuitvoering de informatievoorziening richting politiek en beleid verbeterd. 1) Invoeringstoets: Het opleveren van een invoeringstoets een jaar na implementatie van nieuwe wetgeving. Dit is een nieuw proces en vereist nadere uitwerking. Kern is of de uitwerking van beleid uitpakt zoals bedoeld, hoe de kwaliteit van de uitvoering is en of de aannames en inzichten van de uitvoeringstoets nog gelden. In 2021 zal er geëxperimenteerd worden met verschillende vormen van de invoeringstoets. 2) Stand/staat van de uitvoering: De Stand van de Uitvoering is een bestaand product bij Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen (UWV) en De Sociale Verzekeringsbank (SVB), maar een nieuw proces voor de BD. De eerste 'Stand' wordt in november 2021 met de Kamer gedeeld. De 'Stand' bevat ongefilterde signalen vanuit de uitvoering die onder de aandacht worden gebracht van de politiek en/of benut worden ter

verbetering van de dienstverlening. Op dit moment wordt de Kamer door middel van de Voortgangsrapportage (VGR) elke vier maanden geïnformeerd over de uitvoering van het Jaarplan. Naast de 'Stand' zal er jaarlijks een rijksbrede Staat van de uitvoering verschijnen, gebaseerd op o.a. de jaarlijkse 'Standen' van verschillende uitvoeringsorganisaties. De 'Staat' richt zich voorbij de waan van de dag op een meer trendmatige analyse van waar uitvoeringsorganisaties tegenaan lopen en mee te maken hebben.

3) Loket Rechtsstatelijkheid en hardheden: dit loket wordt een nieuw platform waar medewerkers, die werkzaam zijn in het primaire proces van de uitvoerende directies hun vaktechnische/juridische signalen kunnen melden. De signalen worden op gestructureerde wijze geordend in een nieuw in te richten applicatie. Na analyse van het signaal wordt bepaald wat ermee moet gebeuren en wie daarvoor verantwoordelijk is. Er vindt terugkoppeling plaats van de afhandeling van het signaal (feedbackloop).
4) Casusoverleggen: Het periodiek bespreken van uitvoeringssignalen in de opdrachtgever-opdrachtnemer overleggen, met waar nodig escalatie richting bewindspersonen. Dit is onderdeel van het verbeteren van feedbackloops tussen operationeel, beleidsmatig en politiek niveau.
5) Uitvoeringstoets op regeerakkoord: Duidelijk is dat na het regeerakkoord ook een inschatting van de uitvoerbaarheid van een pakket aan maatregelen gemaakt moet worden.

KRACHTENVELD

IHH

De aandacht van de Tweede Kamer en de media voor dit onderwerp is groot. Alle departementen zijn betrokken.

IV

De Belastingdienst zal over deze verbeteracties verantwoording af moeten leggen aan de Tweede Kamer. In juni 2021 is er een brief over de voortgang van de verschillende acties genoemd in de Kabinetsreactie POK naar de Tweede Kamer gegaan. Via het Jaarplan en Voortgangsrapportages loopt de verdere verantwoording vanuit de Belastingdienst.

BEHANDELING

IHH

Na het aanbieden van de kabinetsreactie op het POK-rapport op 15 januari 2021, heeft BZK op 6 april 2021 het generieke actieplan 'Open op Orde' aangeboden aan de Tweede Kamer. Vervolgens heeft het ministerie van Financiën op 25 juni 2021 het departementaal actieplan Informatie op Orde (IOO) vastgesteld. In aansluiting daarop zal de Belastingdienst op 21 oktober het actieplan Programma informatiehuishouding op orde (PRIO) vaststellen. In aansluiting daarop zal de Bestuursraad eind januari 2022 het

actieplan van het programma Informatiehuishouding op orde Belastingdienst (PRIO BD) vaststellen, samen met de (vergelijkbare) actieplannen van Douane en Toeslagen.

IV
In 2021 is gestart met het ontwerpen en inrichten van deze instrumenten:

- *Invoeringstoets*: in de tweede helft van 2021 worden experimenten uitgevoerd om een invoeringstoets te ontwikkelen. Betrokken worden een aantal regelingen waarover eerder een uitvoeringstoets is uitgebracht. De innovatie betreft vooral de wijze waarop de werking in de praktijk van de uitvoering wordt vastgesteld.
- *Stand van de uitvoering*: in 2021 zijn bestaande signalen van burgers, bedrijven en medewerkers opgehaald en gerapporteerd aan de top van de Belastingdienst, maar de Stand van de uitvoering moet nog naar de Kamer gestuurd worden, waarbij het voorstel is om deze te bundelen met het Jaarplan 2022. In 2022 wordt het instrument doorontwikkeld waarbij ook de aanbevelingen van WaU worden betrokken en de Stand ook input gaat vormen voor de Staat van de uitvoering van het ministerie van BZK.
- *Loket Rechtsstatelijkheid en hardheden*: eind 2021 wordt een applicatie ontwikkeld om de signalen op gestructureerde wijze vast te leggen, te volgen en hierover te rapporteren. Begin 2022 wordt gestart met de invoer van een beperkt aantal signalen. Daarna zullen alle signalen worden ingebracht.
- *Casusoverleggen*: vanaf 1 juli worden concrete signalen en feedbackloops besproken in de opdrachtgever-opdrachtnemer overleggen. Aanvullend zijn er vier beleidstafels (Auto, Vpb, IH, Dienstverlening) vormgegeven, waar beleid en Belastingdienst samen komen en waar deze signalen ook besproken worden.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

IHH
De Belastingdienst heeft een meerjarenplan voor het verbeteren van de informatiehuishouding opgesteld dat aansluit op het departementale actieplan, op het ketenplan gegevens, op de hiervoor genoemde Uitvoeringstoets WOO en zaakgericht werken. Het meerjarenplan is ook gebruikt als uitgangspunt voor het opstellen van het actieplan PRIO BD, waarmee in kaart is gebracht wat er de komende jaren nodig is qua middelen (budget en capaciteit) om de informatiehuishouding binnen de Belastingdienst door middel van een meerjarig regieprogramma PRIO BD te verbeteren. Het verbeteren van de informatiehuishouding en -voorziening gaat hand in hand met het gedrag van de medewerkers. Er is daarom veel aandacht voor het cultuuraspect.

5.6 IMPACT (FISCALE) CORONAMAATREGELEN OP BELASTINGDIENST (O.A. TOEZICHT, DIENSTVERLENING EN INVORDERING) - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Directie Uitvoerings- en handhavingsbeleid (UHB)
OMSCHRIJVING INHOUD	• De Belastingdienst heeft een aantal fiscale maatregelen uitgevoerd om ondernemers en andere belastingplichtigen bij te staan in deze financieel moeilijke tijden. Deze maatregelen zijn in een uiterst kort tijdsbestek tot stand gekomen om ondernemers snel hulp te bieden. Zie ook het fiche van DGFZ (Fiscale coronamaatregelen). • De dwanginvordering is sinds maart 2020 grotendeels stopgezet: de inzet van deurwaarders, overheidsvordering, loonvordering en vordering onder de bank liggen stil. We zijn in september 2021 wel weer begonnen met het versturen van vooraankondigingen, betalingsherinneringen en aanmaningen naar particulieren en ondernemers die te maken hebben met een betalingsachterstand, met uitzondering van debiteuren met achterstallige toeslagenvorderingen en debiteuren die corona-uitstel hebben. • Bedrijven en particulieren die hun belastingachterstand toch nog niet hebben ingelopen krijgen in januari 2022 een brief waarin onder meer wordt beschreven hoe ze alsnog uitstel van betaling kunnen aanvragen. De betekening van dwangbevelen - aanvankelijk gepland vanaf 7 januari 2022 - is ten minste een maand uitgesteld. Daarnaast is een verruiming voorbereid van het uitstelbeleid zodat het vanaf begin volgend jaar tijdelijk ook mogelijk is om een betalingsregeling te krijgen voor de aanslagen motorrijtuigenbelasting. De Tweede Kamer wordt hier begin volgend jaar uitgebreid over worden geïnformeerd. Deze aangepaste planning heeft ook gevolgen voor het tijdpad van de opstart bij Toeslagen • Wanneer ondernemers weer aan hun verplichtingen moeten voldoen heeft dit zowel voor ondernemers (mogelijke betalingsproblemen en faillissementen) als voor de uitvoering door de Belastingdienst (afhandelen van faillissementen, saneringsverzoeken, monitoren of er voldaan wordt aan de betalingsregeling, dienstverlening etc.) een flinke impact. De afbouw van de belastingschulden vergt de nodige extra capaciteit van de Belastingdienst. • De continuïteit van veel processen van de Belastingdienst is tijdens de coronacrisis geborgd. De Belastingdienst slaagt erin om die processen, waarvoor geen fysiek contact of bezoek op locatie nodig is, grotendeels vanuit huis uit te voeren. Daarnaast heeft de coronacrisis ook extra werkzaamheden voor de Belastingdienst met zich meegebracht vanwege de fiscale steunmaatregelen en in sfeer van dienstverlening en toezicht. • Vanwege de coronabeperkingen hebben die processen waarbij bezoek op locatie nodig is, hinder ondervonden. Buitenactiviteiten,

zoals bedrijfsbezoeken en boekenonderzoeken op locatie, zijn sinds maart 2020 grotendeels opgeschort geweest. Vanaf 1 juli 2021 is het buitentoezicht weer hervat. Elke (reguliere) werkzaamheden konden we – veelal vanuit huis – goed uitvoeren. We waren in de afgelopen acht maanden bijvoorbeeld goed telefonisch bereikbaar voor vragen van burgers en bedrijven, hoewel dit er minder waren dan vorige jaren. Dit komt mede omdat we lange tijd geen betalingsherinneringen, aanmaningen of dwangbevelen verstuurden. Een eerste inschatting van de keten Innen & Betalen laat zien dat er ongeveer 400 fte extra nodig is om de afhandeling van de inning op te pakken (deze raming wordt nog verder onderbouwd en getoetst). Deze capaciteit moet geworven en opgeleid worden. De doorlooptijd hiervan is ongeveer één jaar. Vanuit de Belastingdienst start in mei 2021 de programmamanager inning coronaschulden, om dit inningsvraagstuk integraal op te pakken.

- De FIOD voert ook onderzoeken uit naar coronafraude. Het gaat om fraude met beschermingsmiddelen en de steunmaatregelen, zoals de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL). De FIOD doet dit in nauwe samenwerking binnen de bestaande juridische kaders met banken, Financial Intelligence Unit (FIU), openbaar ministerie (OM), Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en het ministerie van EZK. Het kost wel meer capaciteit dan verwacht om de fraudesignalen met betrekking tot corona op te pakken. De verwachting is dat de FIOD de komende maanden meer tijd zal besteden aan het onderzoeken van deze fraude. Binnen het programma Coronasteunmaatregelen (CSM) wordt een integraal beeld opgesteld van de fiscale nalevingsrisico's ten aanzien van de coronasteunmaatregelen. Het doel en de strekking van het verlenen van de coronasteunmaatregelen en de wijze waarop het proces van toekenning is georganiseerd impliceert dat er ook mogelijke en omvangrijke fiscale nalevingsrisico's aanwezig zijn. Onder leiding van MKB zijn er drie pilots op de OB-suppleties, FIU-meldingen en Tips & Kliks gestart om inzicht te krijgen in de mogelijk fiscale risico's. Naast de pilots worden overige risico's (invordering, fiscale coronasteunmaatregelen) ten aanzien van de coronasteunmaatregelen in kaart gebracht. Afhankelijk van de uitkomst, zal worden bepaald of aanvullende toezichtsmaatregelen noodzakelijk/ gewenst zijn.
- Daarnaast wordt onderzocht in hoeverre verdergaande samenwerking met andere belanghebbende ministeries (EZK, SZW) vormgegeven kan worden. Ook wordt de samenwerking opgezocht met de belangenverenigingen van ondernemers, fiscale dienstverleners en belastingconsulenten alsmede de VNG en de KvK om het perspectief van buiten naar binnen te halen.

Gegevenslevering niet-fiscale steunmaatregelen:

	Voor een aantal maatregelen levert de Belastingdienst gegevens (bijv. t.b.v. aan Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen (UWV) en aan het Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). De leveringen gaan in beginsel goed. De Belastingdienst levert wat het kan en mag leveren, binnen 2 tot 3 werkdagen.
KRACHTENVELD	We toetsen regelmatig beleidsvoorstellen van belangenverenigingen als MKB Nederland, Register Belastingadviseurs (RB), Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB), etc. op doeltreffendheid en uitvoerbaarheid. Dit doen we als Belastingdienst in overleg met beleidsdirecties van het Ministerie van Financiën, zoals DGFZ en AFEP. Over de uitvoering van fiscale coronamaatregelen en fiscale aspecten binnen de overige steunmaatregelen van andere beleidsdepartementen treedt de Belastingdienst regelmatig in contact met de andere ministeries (met name SZW en EZK) en uitvoeringsorganisaties (met name UWV en RVO) over o.a. de TOZO, NOW, TVL en TONK.
BEHANDELING	Onder de DG Belastingen is een programma ingesteld en ingericht om beleid en de uitvoering rondom de steunmaatregelen, met de inning van uitgestelde belastingen als meest omvangrijke, te harmoniseren teneinde een gedragen, uitvoerbare en passende uitvoering. Besluitvorming wordt voorbereid met de directeuren UHB, CAP, MKB, GO, VT, FJZ en FZ en via het OGON t.b.v. het DGBD. In Q1 2022 gaat het programma coronasteunmaatregelen – in samenwerking met beleid en uitvoering - aan de slag met het uitwerken van verschillende toekomstscenario's op de onzekere ontwikkelingen rondom de coronapandemie waarin ideeën en inzichten opgehaald worden hoe het ministerie van Financiën en de Belastingdienst het beste kunnen navigeren en anticiperen in deze onzekere tijden.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Zie ook fiche van DGFZ over fiscale coronamaatregelen

Blok B: Strategische prioriteiten Meerjarenvisie Belastingdienst

B1: Deskundige en persoonlijke ondersteuning

5.7	FUNDAMENTELE TRANSFORMATIE DIENSTVERLENING EN PROGRAMMA MENSELIJKE MAAT - ACTUEEL
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Kernteam: Particulieren (P), Midden- en Klein Bedrijf (MKB), Grote Ondernemingen (GO), Centrale Administratieve Processen (CAP), Klantinteractie en Services (KI&S), Informatievoorziening (IV) en concerndirectie Informatievoorziening & Databeheersing (IV&D). Kernteam wordt ondersteund door een Transformatiebureau. Het programma menselijke maat wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de directie Particulieren.
OMSCHRIJVING INHOUD	Dienstverlening betreft het geheel aan producten en diensten, inclusief onderliggende processen, waarmee burgers, bedrijven en hun vertegenwoordigers aan hun verplichtingen kunnen voldoen en hun rechten kunnen uitoefenen. In een brief van 11 januari 2020 aan de Kamer over de besturing van de Belastingdienst heeft de minister geconcludeerd dat de dienstverlening aan burgers en bedrijven moet verbeteren. Hij heeft een externe partij om advies gevraagd. Ernst & Young (EY) heeft in twee fasen onderzoek gedaan: de eerste fase bevat een analyse van mogelijke knelpunten in de dienstverlening van Belastingdienst, Toeslagen en Douane (september 2020). De tweede fase bevat handelingsperspectieven voor een noodzakelijk fundamentele transformatie van de dienstverlening door de Belastingdienst en Toeslagen (november 2020); voor Douane waren dergelijke aanbevelingen niet nodig. Die handelingsperspectieven betreffen drie clusters van activiteiten: • Versterken executiekracht van de Belastingdienst • Betekenisvolle verbeteringen realiseren voor burgers en bedrijven • Vereenvoudigen wet- en regelgeving
KRACHTENVELD	De bevindingen uit het EY-rapport zijn bevestigd in de rapporten van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) en Werk aan Uitvoering. In het rapport van de Tijdelijke Commissie Uitvoeringsorganisaties “Klem tussen balie en beleid” wordt expliciet aandacht gevraagd voor menselijke maat bij de Belastingdienst. In een commissiedebat op 2 december 2020 heeft de staatsecretaris Fiscaliteit en Belastingdienst dienstverlening benoemd tot absolute prioriteit.

	De dienstverlening door de Belastingdienst ligt onder het vergrootglas van politiek en media. Datzelfde geldt voor de vraag of de menselijke maat wordt gehanteerd bij de uitvoering door de Belastingdienst.
BEHANDELING	In verschillende brieven is de Kamer geïnformeerd over de voortgang. Verdere informatievoorziening over de plannen en de voortgang vindt plaats via de jaarplannen en de voortgangsrapportages daarop. De visie en ambitie dienstverlening Belastingdienst is op 3 december 2021 – als bijlage bij de voortgangsrapportage Belastingdienst januari-augustus 2021 – naar de Tweede Kamer gestuurd. Het in het kader van de kabinetsreactie POK gereserveerde budget is op basis van bestedingsplannen inmiddels toegekend.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Het brede beeld leeft dat de dienstverlening nu tekortschiet als uitvloeisel van een beleid dat meer gericht is op massaliteit, digitalisering en op efficiency dan op aandacht voor de individuele burger of het individuele bedrijf. Het moet weer gemakkelijk worden een mens bij de Belastingdienst te spreken te krijgen en medewerkers moeten meer ruimte krijgen om onafhankelijk van het kanaal individueel maatwerk te leveren, waarbij rekening kan worden gehouden met de omstandigheden van burgers, bedrijven en hun vertegenwoordigers. Risico's zijn, gerelateerd aan de drie clusters: 1) De executiekracht verbetert niet omdat de organisatie niet op eigen kracht uit vaste patronen kan losbreken 2) De verbeteringen komen niet of in een te traag tempo, omdat dienstverlening moet concurreren met andere prioriteiten 3) Er blijft veel nieuwe wetgeving op burgers en bedrijven af komen, waarbij met hun doenvermogen onvoldoende rekening wordt gehouden. Inmiddels maken onze opdrachtgevers steeds vaker een doenvermogenscan waar wij met onze inzichten vanuit de uitvoering aan bijdragen. De resultaten van de doenvermogensan kunnen vervolgens worden betrokken in de uitvoeringstoets die start als het beleid is gestold en de wetgeving is geschreven.

B2: Effectief toezicht en fraudebestrijding

5.8	PROGRAMMA HERSTELLEN VERBETEREN BORGEN (HVB) - ACTUEEL
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Informatievoorziening en Databeheersing (IV&D), Uitvoering- en Handhavingsbeleid (UHB), Particulieren (P), Midden- en Klein Bedrijf (MKB), Grote Ondernemingen (GO), Centrale Administratieve Processen (CAP), Bijzondere Zaken Blauw (BZB), Vaktechniek. Ook Toeslagen en Douane als het organisatie brede dossiers raakt.
OMSCHRIJVING INHOUD	Het plan Herstellen Verbeteren Borgen (HVB) is de uitwerking van de acties die de Belastingdienst sinds maart 2020 heeft ingezet om problemen op te lossen die zijn geconstateerd naar aanleiding van FSV (Fraude signaleringsvoorziening) en de wijze waarop de Belastingdienst om is gegaan met (persoons)registraties, risicomodellen en het gebuikt van persoonsgegevens zoals nationaliteit. De Belastingdienst moet zo snel mogelijk voldoen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), de Archiefwet en Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Onder HVB vallen meerdere trajecten die elk hun eigen tijdpad volgen, waarvan de belangrijkste: • Bedrijfsprocessen op orde: meerjarig traject om alle bedrijfsprocessen van de Belastingdienst te toetsen aan AVG, BIO en Archiefwet. Bedrijfsprocessen op orde is ondergebracht in het programma AO/IC (Administratieve organisatie en Interne Controle) op orde. In dit programma worden de dienstonderdelen geholpen met de opgave de processen met de hoogste risico's op orde te maken door procesbeschrijvingen op te leveren. Daarmee worden de processen waarin gegevens worden verwerkt systematisch in kaart gebracht. • Intern onderzoek naar andere FSV achtige applicaties en naar lijsten waarbij bijzondere persoonsgegevens zoals nationaliteit, straf- of medische gegevens worden gebruikt. Inventarisaties hebben plaatsgevonden, maatregelen zijn genomen (bijv. buiten werking gesteld). Beide onderzoeken zitten in de afrondende fase, waarna een eindrapportage volgt. En mogelijk een vervolg na het onderzoek naar de lijsten in de zin van het in kaart brengen van mogelijk onterechte gevolgen voor burgers. • Verschillende onderzoeken en maatregelen t.a.v. de Fraude Signalering Voorziening (FSV), een systeem dat (risico)signalen registreerde binnen BD dat maart 2020 is stopgezet omdat FSV niet aan de AVG voldeed. PWC doet onderzoek naar de effecten van FSV voor burgers en bedrijven. De motie Snels vraagt om mensen die onterechte gevolgen hebben ondervonden te informeren en te compenseren. Resultaten van het PWC-onderzoek moeten

afgewacht worden om eerst vast te kunnen stellen of en welke onterechte gevolgen er mogelijk zijn geweest. Tevens doet PwC onderzoek naar gegevensdeling met andere (overheids) organisaties.

- Ook worden, conform toezegging (motie Marijnissen) aan de Kamer tijdens het notaoverleg 1 februari 2021, mensen die in FSV stonden door een brief geïnformeerd over hun FSV-registratie. In totaal krijgen er maximaal 270.000 mensen een brief dat ze in FSV geregistreerd stonden. Er zijn brieven verzonden aan ruim 200.000 in FSV geregistreerde burgers. Sommige groepen (zoals tips en kliks) zullen geen brief krijgen. En van sommige groepen wordt nog beoordeeld of zij een brief krijgen (zoals ambassadeurs). Burgers kunnen zich met vragen melden bij een speciaal telefoonnummer en meldpunt als zij denken gevolgen te hebben ondervonden. Ook kunnen zij een AVG-inzageverzoek doen om inzicht te krijgen met welke persoonsgegevens ze in FSV stonden. Momenteel is gestart met het informeren van burgers over de reden van registratie. Inmiddels hebben 60.000 mensen een dergelijke brief gekregen.
- Onderzoeken t.a.v. Minnelijke schuldhulpsanering (MSNP) en FSV: een eerste gevolg van FSV dat in beeld is, is het (mogelijk onterecht) hebben afgewezen van verzoeken van minnelijke schuldhulpsanering van burgers. Uit voorzorg worden vanaf maart 2021 alle beschikkingen MSNP handmatig gecontroleerd. Er lopen hiervoor 2 onderzoeken; onderzoek van de ADR naar opzet/grove schuld bij toeslagen en samenloop met belastingschulden (mogelijke relatie met MSNP), onderzoek door Belastingdienst naar hoe traject MSNP intern loopt. Het ADR rapport is afgerond. Het interne onderzoek loopt nog. De spin-off van het project zijn: (i) invulling geven aan compensatiebeleid, (ii) compensatieregelingen uitvoeren en (iii) het identificeren/ borgen van verbetermaatregelen.
- Onderzoeken en maatregelen m.b.t. projectcode 1043: projectcode 1043, onderdeel van het toezichtproces aangiften Inkomensheffing (IH) is in 2020 opgeschort. Inmiddels zijn er waarborgen aangebracht, is dit onderzocht door de ADR in opzet en bestaan en is analyse aan de poort gedeeltelijk hervat. Intensief toezicht op aangiften met een code 1043 wordt pas hervat als de gegevensbeschermingseffectbeoordeling (GEB) rondom dit proces gereed is. De ADR heeft onderzoek gedaan naar de werking van de waarborgen. Intern onderzoek naar de werking van projectcode 1043 zijn afgerond.

KRACHTENVELD

- Vanuit de media, maatschappij en de Tweede Kamer is er continu veel aandacht voor de onderwerpen waar HVB op ziet (fraude, nationaliteit, AVG conformiteit).
- Op 10 december jl. heeft de Hoge Raad een arrest gewezen over de mogelijke gevolgen van het gebruik van projectcode 1043 en de

	Fraude Signaleringsvoorziening (FSV) voor belastingaanslagen. De HR heeft het beroep afgewezen: ofwel behoudens uitzonderlijke gevallen, is opname in FSV geen reden om correcties op de aangifte door de Belastingdienst onrechtmatig te verklaren. • De Belastingdienst staat als één van de grootste gegevensverwerkers binnen overheid extra in de spotlights. • De Tweede Kamer wordt periodiek geïnformeerd door middel kwartaalrapportages HVB.
BEHANDELING	De Stuurgroep HVB behandelt wekelijks de voortgang op prioritaire onderwerpen binnen HVB. Daarnaast is binnen de Belastingdienst een onderdeel opgericht voor de uitvoering van motie Marijnissen I en II en de motie Snels (genaamd BZB, Bijzondere Zaken Blauw). In de motie Snels wordt de regering verzocht in kaart te brengen hoeveel mensen door een vermelding in FSV ten onrechte geschaad zijn en welke schade deze mensen ondervonden hebben en op basis hiervan een mogelijke compensatieregeling uit te werken voor onterecht geraakte burgers. Om hier uitvoering aan te geven loopt het onderzoek van PwC. Vooruitlopend hierop wordt al nagedacht over mogelijke oplossingen. N.a.v. de motie Snels, die op 1 februari jl. is aangenomen, zijn er op 14 en 28 oktober 2021 technische briefings door ambtenaren van het ministerie van Financiën gegeven aan de Tweede Kamer over de opties voor het bieden van herstel aan burgers in FSV. Op 6 december 2021 is een brief aan de Kamer gestuurd waarin n.a.v. de technische briefing nog een keer op een rij is gezet wat FSV was, wat de gevolgen van registratie waren en welke opties verkend worden voor tegemoetkoming. Het betreffen geen afgeronde beelden en er heeft nog geen besluitvorming plaatsgevonden.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	In de technische briefing is uiteengezet dat het herstel rond FSV veel tijd en capaciteit kost. Het komende herstel wat betreft MSNP zal eveneens veel capaciteit en doorlooptijd vragenBij de aanpak van herstel en compensatie zullen de lessons learned vanuit Toeslagen worden meegenomen. Het kost veel tijd en inspanning om de Belastingdienst AVG, BIO en Archiefwet compliant te worden. Dit heeft hoge prioriteit. Helemaal omdat de AP op 29 oktober 2021 heeft geconstateerd dat de Belastingdienst op deze punten in overtreding is. De AP heeft de Belastingdienst het advies gegeven de privacy-organisatie binnen de Belastingdienst te verdiepen en te verbreden. De discussie over herstel FSV en MSNP is zich aan het verbreden naar andere departementen en andere overheidsorganisaties.

	Momenteel doet de Belastingdienst onderzoek naar gegevensdeling met andere organisaties. Het capaciteits –en tijdsbeslag dat het HVB-programma legt op de reguliere werkzaamheden van de Belastingdienst is groot, en wordt continu gemonitord.

5.9 MINNELIJKE SCHULDSANERING NATUURLIJKE PERSONEN - LOPEND	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Belastingdienst – Uitvoerings- en Handhavingsbeleid (UHB)
OMSCHRIJVING INHOUD	De Belastingdienst heeft onterecht verzoeken tot minnelijke schuldsanering natuurlijke personen (MSNP) afgewezen op grond van een FSV-registratie, de kwalificatie Opzet/Grove Schuld of de hoogte van iemands schulden. De Tweede Kamer is hier op 27 januari 2021 over geïnformeerd. Hierop is begin dit jaar een zoekactie gestart naar onterechte afwijzingen MSNP. De staatssecretaris F&B heeft aan de Tweede Kamer aangegeven dat het uitgangspunt moet zijn dat iedereen, die schade heeft ondervonden, wordt gecompenseerd. De onterechte afwijzingen van aanvragen voor MSNP speelden niet alleen bij mensen met een FSV-registratie. De problematiek was breder. Daarom staat in de analyse van de Belastingdienst ook de onterechte afwijzing van een verzoek om MSNP centraal, niet de reden hiervoor. De staatssecretaris heeft aangegeven dat alle onterechte afwijzingen dienen te worden gecompenseerd, tenzij er aantoonbaar sprake is geweest van fraude. Op 6 december heeft de staatssecretaris de Tweede Kamer geïnformeerd over de contouren voor het herstel FSV, waarbij MSNP ook aan bod is geweest. Het is nog niet volledig duidelijk hoe groot de groep is die in aanmerking komt voor tegemoetkoming. Er zijn op dit moment 8.000 mensen in beeld waar mogelijk ten onrechte verzoeken om MSNP zijn afgewezen. We gaan ervanuit dat het er tussen de 5.000 en 15.000 zijn. Het definitieve aantal mensen dient nog te worden bepaald. Ook moet worden bepaald welke schade/nadeel mensen hebben ondervonden en welke schade/nadeel voor tegemoetkoming in aanmerking komt. Om betrokken burgers tegemoet te komen wordt een tegemoetkomingsregeling uitgewerkt. Voor de uitvoering van een tegemoetkomingsregeling spelen daarnaast nog twee belangrijke vraagstukken: 1. De mate waarin maatwerk nodig is: Vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat maatwerk nodig is in de gevallen waar géén latere toelating tot MSNP of WSNP (wettelijke schuldsanering natuurlijke personen) heeft plaatsgevonden. Als er geen sprake is van een later toegekende MSNP of WSNP dient er in alle gevallen maatwerk plaats te vinden. Bij deze groep zal in vele gevallen dwanginvordering of - incasso hebben plaatsgevonden. Dit is zeer ingrijpend en daarom lijkt een individuele benadering passend. Bij de groep waarbij uiteindelijk wel toelating tot MSNP of WSNP heeft plaatsgevonden kan waarschijnlijk met een meer collectieve regeling worden volstaan. Uiteraard afhankelijk van de uniformiteit van deze groep. 2. Wie de tegemoetkomingsregeling gaat uitvoeren: Er dient besluitvorming plaats te vinden over hoe de uitvoering van deze

tegemoetkomingsregeling, en specifiek de schadebepaling, dient te worden vormgegeven. Dient dit binnen de Belastingdienst te worden gepositioneerd of dient dit buiten de Belastingdienst te worden uitgevoerd? De opties hiervoor worden verkend.

De tegemoetkoming heeft in eerste instantie betrekking op de schade van de burger bij de Belastingdienst, niet bij andere private en/of publieke organisaties. Er zal worden onderzocht of er ook nadeel is bij andere organisaties, hoe dit te achterhalen is, hoe om moet worden gegaan met dit nadeel en hoe we dit met deze partijen gezamenlijk op kunnen pakken.

KRACHTENVELD

De MSNP-tegemoetkoming is een onderwerp dat potentieel veel aandacht van de politiek en de maatschappij kan trekken.

Er is een link met het FSV-dossier en het FSV-onderzoek (zie ook het fiche over HVB). Afwijzingen voor deelname aan MSNP zijn door de Belastingdienst echter ook om andere onterechte redenen gedaan dan een registratie in MSNP. Om die reden wordt het als losstaand dossier opgepakt. De informatievoorziening aan de Tweede Kamer loopt via de kwartaalrapportage HVB.

Er is daarnaast een link met de UHT-hersteloperatie. Een deel van de UHT-populatie heeft een MSNP-verzoek ingediend dat door de Belastingdienst onterecht is afgewezen. Er wordt nader bezien hoe wordt omgegaan met deze overlap in populatie.

BEHANDELING

Voor herstel van onterecht afgewezen verzoeken zal een Algemene Maatregel van Bestuur (amvb) worden opgesteld. Een delegatiebepaling voor deze amvb, inclusief de mogelijkheid om gegevens te delen is in een zelfstandig wetsvoorstel opgenomen, wordt op verzoek van de Tweede Kamer gezamenlijk behandeld met een wet die is ingediend door Staatssecretaris TD (Delegatiebepalingen voor de kindregeling, ex-partnerregeling en niet-KOT regeling). De delegatiebepaling is dus nog niet van kracht. De amvb moet nog worden opgesteld.
In de eerste helft van 2022 zal nader onderzoek plaatsvinden om scherper in beeld te krijgen wie in aanmerking komt voor tegemoetkoming en welk nadeel deze groep heeft ondervonden. Mede op basis van dit onderzoek zullen contouren voor de regeling worden opgesteld en uitgewerkt en zal een plan van aanpak voor de uitvoering worden opgesteld.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

Een belangrijk aandachtspunt is de tijd en capaciteit die de uitvoering van de tegemoetkoming MSNP zal vragen van de Belastingdienst. Hiermee samen hangt het vraagstuk of dit binnen of buiten de Belastingdienst georganiseerd dient te worden.

5.10 AANPAK WITWASBESTRIJDING EN ONDERMIJNING - LOPEND	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD), Uitvoerings- en Handhavingsbeleid (UHB), Grote Ondernemingen (GO), Midden- en Klein bedrijf (MKB), Douane, Directeur-Generaal Fiscale Zaken (DGFZ), directie Financiële Markten.
OMSCHRIJVING INHOUD	De FIOD staat als opsporingsdienst opgesteld voor de aanpak van fiscale en financieel-economische fraude. De aanpak van het witwassen van (criminele) geldstromen, het tegengaan van ondermijnende criminaliteit en het afpakken van crimineel verkregen vermogen vormt een groot onderdeel van het werk. Douane speelt een belangrijke rol, met name voor wat betreft mainports als Schiphol, de Rotterdamse haven en de haven in Vlissingen.
KRACHTENVELD	• Witwasbestrijding en de aanpak van ondermijning hebben politieke aandacht vanuit het ondermijnende effect in de samenleving, het normaliseren van criminele inmenging in de bovenwereld en het idee dat misdaad niet mag lonen. • Het kabinet Rutte III heeft op de thema’s geïnvesteerd, onder meer met het nationaal plan van aanpak witwassen van juni 2019 en de investeringen in het Multidisciplinaire Interventieteam Ondermijning (MIT). Zowel voor de aanpak van witwassen, als investeringen in de aanpak van ondermijning en het MIT is geld beschikbaar gesteld voor de FIOD, Douane en onderdelen van de Belastingdienst. De ministeries van Financiën en Justitie en Veiligheid (JenV) staan gezamenlijk voor het nationale plan van aanpak witwassen. Het nationale plan van aanpak kent drie pijlers: (I) aanpassing van wet-en regelgeving, (2) versterken van de positie van het toezicht en de poortwachters en (3) opsporing en vervolging. Het ministerie van Financiën en JenV dragen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor de uitvoering en realisatie. De ondermijningsaanpak is primair de verantwoordelijkheid van het ministerie van JenV. • Gegeven de politiek gevoelde urgentie van de aanpak van ondermijning is in september 2020 binnen JenV een programma-DG ondermijning benoemd. Een inventarisatie van het programma-DG wijst uit dat het inmiddels om meer dan 50 projecten en initiatieven gaat en vele samenwerkingsverbanden. • De aanpak is breed, van preventie met wijkaanpak en inzet op jongerenproblematiek tot een met repressieve middelen vanuit de opsporing en de strafrechtelijke aanpak. • Op Prinsjesdag 2021 is bekend gemaakt dat voor de aanpak van ondermijnende criminaliteit door het demissionaire kabinet extra middelen beschikbaar worden gesteld. Structureel gaat het om 434 mln. Hierbij is ook extra geld voor de Belastingdienst, Douane en FIOD beschikbaar. De uitkomsten van het overleg over de precieze investeringsvoorstellen en bedragen zijn nog niet bekend.

- In het coalitieakkoord zijn ook weer aanvullende middelen voor ondermijning opgenomen: 40 mln in 2023, 80 mln in 2024 en vanaf 2025 100 mln structureel.
- Het kabinet heeft in de BNC-fiches bij de voorstellen voor een Europese witwasautoriteit aangegeven een verkenning te doen naar de kosten en baten van het naar NL halen van die autoriteit. De uitkomsten van deze analyse zullen kort na uw aantreden voorgelegd worden aan u en de minister van J&V.

BEHANDELING

Voor zowel de witwasbestrijding, als de aanpak van ondermijning is er een voortdurende stukkenstroom richting de Tweede Kamer (TK). Ook worden met enige regelmaat schriftelijke Kamervragen gesteld. Met betrekking tot het nationaal plan van aanpak witwassen gaat er regulier een voortgangsrapportage naar de TK, de laatste rapportage dateert van december 2020. De evaluatie voor 2021-2022 van de Financial Action Taskforce (FATF) is onlangs gestart. In deze evaluatie wordt de Nederlandse aanpak van witwassen en de financiering van terrorisme beoordeeld.
Over de recente toewijzing van extra middelen voor de aanpak van ondermijning is er op 4 oktober 2021 vanuit JenV een brief naar de TK gestuurd.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

Gegeven de politieke aandacht voor en investeringen in de witwasbestrijding en de aanpak van de ondermijnende criminaliteit ligt de uitdaging er voor overheidspartijen om onder meer in samenwerking met private partijen te laten zien wat er aan resultaat wordt geboekt. Het gaat om het sorteren van effect en impact over de hele keten heen.

Voor de FIOD, Douane en de Belastingdienst gaat het om de resultaten die in de vele samenwerkingsverbanden worden bereikt met inzet van het toezicht en/of de opsporing. Aandachtspunt daarbij is de (juridische basis van) uitwisseling van gegevens tussen publieke en private partijen onderling en tussen publiek-privaat.

5.11 RULINGS MET EEN INTERNATIONAAL KARAKTER - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Fiscale en Juridische Zaken (FJZ)

OMSCHRIJVING INHOUD

In een ruling wordt door de Belastingdienst binnen de wettelijke kaders zekerheid vooraf gegeven over de fiscale gevolgen van een voorgenomen rechtshandeling of transactie. In het kalenderjaar 2020 zijn 642 verzoeken ontvangen en 600 verzoeken afgehandeld. Er zijn 387 verzoeken (deels) toegekend. Of de cijfers over 2020 illustratief zijn voor de komende jaren is niet duidelijk. Het jaar 2020 was immers bijzonder vanwege de Covid 19-pandemie.

Het verstrekken van zekerheid vooraf is een kernelement van de toezichtstrategie van de Belastingdienst en een belangrijk aspect van het Nederlandse vestigingsklimaat. Bovendien biedt het geven van zekerheid vooraf voordelen voor belastingplichtigen (zekerheid over toepassing van de wet) en Belastingdienst (minder inzet capaciteit controles achteraf). Alle belastingplichtigen, zowel burgers als bedrijven, kunnen zekerheid vooraf vragen.

Met ingang van 1 juli 2019 zijn de regels voor de afgifte van rulings met een internationaal karakter (hierna: rulings) op de volgende 3 punten aangescherpt.

1) Inhoud
De Belastingdienst geeft niet langer zekerheid vooraf indien:

- een bedrijf onvoldoende economische binding (economische nexus) heeft met Nederland,
- het besparen van Nederlandse of buitenlandse belasting de enige of doorslaggevende reden is voor de rechtshandeling, of
- de transactie plaatsvindt met een land dat is opgenomen in de Nederlandse lijst met laagbelastende landen.

2) Proces van afgifte
Het College Internationale Fiscale Zekerheid is binnen de Belastingdienst verantwoordelijk voor de afgifte en coördinatie van alle rulings. Hierdoor wordt de afgifte van rulings centraal gecoördineerd om de eenheid van beleid en uitvoering, en de kwaliteit, te waarborgen.

3) Transparantie
Van elke ruling wordt een geanonimiseerde samenvatting op de website van de Belastingdienst gepubliceerd. Bovendien wordt een openbaar jaarverslag over de rulingpraktijk gepubliceerd. Op deze wijze wordt zoveel mogelijk inzicht gegeven in de ontwikkelingen van de Nederlandse rulingpraktijk.

Met deze aanpassingen is een meer transparante rulingpraktijk ontstaan en wordt de kwaliteit van de rulingpraktijk voor bedrijven met reële activiteiten verder geborgd.

KRACHTENVELD

Geheimhoudingsplicht
Rulings worden afgegeven aan individuele belastingplichtigen. Op grond van de geheimhoudingsplicht mag de Belastingdienst deze niet openbaar maken. Om hierover toch zoveel mogelijk transparant te zijn, is overgegaan tot publicatie van geanonimiseerde samenvattingen.

Onderzoeken
1. Europese Commissie (EC)
De EC vraagt regelmatig informatie over rulings op, ook over rulings met individuele bedrijven. De EC heeft eerder geoordeeld dat sprake is van staatssteun bij Starbucks. Nederland is hiertegen in beroep gegaan. Het Europees Gerecht heeft Nederland in het gelijk gesteld en geoordeeld dat de EC niet heeft aangetoond dat NL een voordeel heeft gegeven aan Starbucks. Nederland heeft volgens het Gerecht dus geen staatssteun verleend aan Starbucks. De EC is niet in hoger beroep gegaan maar kan wel een nieuw besluit nemen waarin wordt geconcludeerd tot staatssteun. Daartegen kan NL in beroep gaan. Op dit moment lopen formele onderzoeksprocedures naar mogelijke staatssteun in rulings met IKEA en Nike. In 2020 heeft de EC het onderzoek naar IKEA uitgebreid. Beide procedures hebben nog niet tot een eindbesluit geleid. Voorts heeft Eurocommissaris Vestager in 2018, in reactie op een vraag van Europarlementariër Tang, geantwoord dat zij de ruling met Shell uit 2005 aan het onderzoeken is. Er is geen formele onderzoeksprocedure door de EC geopend.

2. Rulingonderzoekscommissie/Algemene Rekenkamer/Peerreview OESO
Jaarlijks doet een externe commissie (bestaande uit 2 externe hoogleraren, de heer Bouwman en mevrouw Burgers, en 4 medewerkers van MinFin/Belastingdienst) onderzoek naar de rulingpraktijk. De meest recente bevindingen zien op de in 2019 door de Belastingdienst afgegeven rulings. De onderzoekscommissie concludeert in lijn met haar bevindingen over voorgaand jaar dat de onderzochte rulings zijn afgegeven in overeenstemming zijn met de op dat moment geldende wet- en regelgeving. Dit is ook de conclusie van de Algemene Rekenkamer die eerder onderzoek heeft gedaan naar belastingontwijking en de rulingpraktijk in 2018 en begin 2021 haar bevindingen heeft gepresenteerd.

De AR heeft wel twee aanbevelingen om de kwaliteit van de behandeldossiers van rulings op onderdelen te verbeteren. Ten slotte is tijdens een peerreview in OESO-verband gebleken dat informatie over rulings die wordt uitgewisseld met het buitenland, niet in alle

	gevallen tijdig heeft plaatsgevonden. Het gaat hierbij om een overschrijding van enkele weken en in een incidenteel geval om een aantal maanden. Op basis van deze bevindingen zal de Belastingdienst inzetten op verdere kwaliteitsverbetering en doorontwikkeling van de dossieropbouw en zorg dragen voor een tijdige uitwisseling.
BEHANDELING	Er worden af en toe technische briefings aan de Kamer verleend over een ruling. De laatste was op 29 oktober 2019 toen de Vaste Commissie voor Financiën tijdens een besloten vertrouwelijke technische briefing is geïnformeerd.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Er is negatieve beeldvorming over rulings. Als de EC oordeelt dat in een individuele ruling sprake is van staatssteun, kan dat negatieve beeldvorming over de rulingpraktijk voeden. Eventuele kritiek is dat, ondanks publicatie samenvattingen, de rulingpraktijk nog steeds onvoldoende transparant zou zijn. De sinds 1 juli 2019 geldende stringentere voorwaarden voor het geven van zekerheid vooraf kan leiden tot een verschuiving van het toezicht vooraf naar het toezicht achteraf op dividenduitkeringen en het jaarlijks beoordelen van de ingediende aangiften vennootschapsbelasting. Het achteraf beoordelen van de aangiften is voor de Belastingdienst bewerkelijker en vraagt meer capaciteit dan beoordeling vooraf (zekerheid vooraf). Daardoor kan met dezelfde capaciteit minder toezicht worden gehouden en kan de beschikbare capaciteit ook minder efficiënt worden ingezet. Er is gekozen om eerst over een langere periode praktijkervaringen op te doen met de vernieuwde rulingpraktijk. In de loop van dit jaar zal opnieuw worden bekeken of beleidsmatige aanpassingen noodzakelijk zijn om de knelpunten te adresseren.

B3. Wendbare en toekomstbestendige organisatie en randvoorwaarden

5.12 MEDEWERKERS, INTEGRITEIT (INFRASTRUCTUUR) EN LEIDERSCHAP EN CULTUUR - LOPEND	
VERANTWOORDELIJK DG/ DIRECTIE	Concerndirectie Organisatie en Personeel (Cd O&P)
OMSCHRIJVING INHOUD	**Medewerkers** Medewerkers zijn ons belangrijkste kapitaal. Zij zorgen er voor dat we onze taken zo goed mogelijk uitvoeren en hun optreden is van invloed op het beeld dat burgers en bedrijven hebben van onze organisatie. We investeren daarom in medewerkers: ook in 2022 werven we nieuwe medewerkers en stimuleren we ontwikkeling en vakmanschap. Onderdeel daarvan is het vergroten van actuele fiscaal-juridische kennis. Daarbij is er extra aandacht voor professionele ruimte voor medewerkers om, binnen wet- en regelgeving, maatwerk te kunnen bieden. *Instroom en bezetting* In 2020 en 2021 hebben we extra financiële middelen gekregen om de continuïteit te versterken en om de dienstverlening te verbeteren, onder meer naar aanleiding van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag. Dit leidde tot een toegenomen formatie en daarmee tot een extra wervingsopgave. Eind augustus 2021 bedraagt de bezetting 23.755 fte. Tot en met augustus 2021 is 1.421 fte aan ambtelijk personeel vanaf de externe arbeidsmarkt ingestroomd. De formatie en bezetting zijn nog niet met elkaar in balans, er is sprake van een onderbezetting van 1.103 fte. De formatie is vanaf eind 2020 van 24.300 fte gestegen naar 24.858 fte in augustus 2021. De bezettingsgraad is eind augustus 2021 95.6%. We verwachten in 2022 een instroom van 2200-2400 fte. Ook in de jaren erna blijft de wervingsopgave hoog door o.a. pensioenuitstroom. Dit biedt kansen voor doorstroom en het aantrekken van een nieuwe diverse groep medewerkers, variërend in leeftijd en (culturele) achtergrond. Inmiddels wordt wel een toenemende krapte op de arbeidsmarkt bij invulling van vacatures ervaren. *Leren en ontwikkelen* Het is essentieel dat medewerkers zich blijven ontwikkelen en wendbaar en weerbaar kunnen blijven bij veranderende (arbeids)omstandigheden. Continu leren en ontwikkelen is daarom één van de speerpunten op personeelsgebied (Strategisch personeelsbeleid Rijk 2025). Vanaf november 2020 worden opleidingen gedigitaliseerd en gemoderniseerd. Daarvoor startte de uitvoering van het programma

‘Vernieuwing ontwikkelen en opleiden bij de Belastingdienst’. Het betreft een omvangrijke en ambitieuze operatie om tot eind 2023 het opleidingsaanbod aan in huis ontwikkelde opleidingen te vernieuwen. Daarbij zijn ook de leercultuur en randvoorwaarden voor leren en ontwikkelen belangrijk. In de komende periode inventariseren we belemmerende en bevorderende factoren hierbij en gaan we effectieve en kansrijke oplossingen voor continu leren uitwerken en toepassen.

Rijksbrede quota
Voor specifieke doelgroepen is er rijksbreed een aantal quota vastgesteld.

- Minimaal 30% vrouwen in de ambtelijke top (toewerkend naar 50%);
  De Belastingdienst heeft de 30% gehaald.
- In 2022 8% medewerkers met een biculturele achtergrond in de schalen 11 t/m 14 en 4% in de schalen 15 t/m 19;
  De 8% in de schalen 11 t/m 14 heeft de Belastingdienst reeds gehaald. De 4% in de schalen 15 t/m 19 nog niet.
- Jaarlijks voldoen aan het aantal banen (in FTA: fulltime arbeidsparticipant, 25,5 uur) voor medewerkers met een arbeidsbeperking vanuit de Banenafspraak;
- Eind 2020 is gebleken dat de verwerking van het Burgerservicenummer bij de registratie van het aantal medewerkers banenafspraak niet is toegestaan. Momenteel wordt dan ook gezocht naar een rijksbreed alternatief voor registratie en rapportage van het gerealiseerde aantal banen.

Integriteit (infrastructuur)
Interne voorzieningen
Integriteit is een kernwaarde van de Belastingdienst. Het eerste aanspreekpunt voor medewerkers op het gebied van integriteit is de leidinggevende. Daarnaast is er een uitgebreid integriteitsnetwerk beschikbaar waar medewerkers terecht kunnen, bestaande uit o.a. vertrouwenspersonen en diverse meldpunten.

Externe voorzieningen
Er zijn mede op verzoek van het Kamerlid Omtzigt twee externe voorzieningen ingesteld waar medewerkers terecht kunnen om problemen en (vermoedens van) integriteitsschendingen te melden:

1) Vanaf 1 maart 2020 t/m juli 2021 zijn onafhankelijke personeelsraadspersonen benoemd om op laagdrempelige wijze signalen van betrokkenen over mogelijke onrechtmatigheden en vermoedens van misstanden op te halen.
2) Per 1 oktober 2020 zijn de leden (Angelien Eijsink, Paul Schnabel, Zeger van der Wal) van de onafhankelijke permanente Commissie Integriteit Financiën (CIF) benoemd.

Leiderschap en Cultuur
De ambitie van de Belastingdienst is verwoord in de Meerjarenvisie 2020 – 2025. Het programma Leiderschap en Cultuur, gestart in het voorjaar van 2019, is een belangrijke randvoorwaarde voor het verwezenlijken van deze ambitie. We streven naar een cultuur bij de Belastingdienst waar burgers en bedrijven centraal staan. Waar heldere en concrete afspraken zorgen voorgoed lopende werkprocessen en tastbare resultaten.

Herijking plan van aanpak
De roerige context van de Belastingdienst heeft eind 2020 geleid tot een herijking van het Plan van Aanpak Cultuur 2019. Hierbij is gebruik gemaakt van de resultaten van een onderzoek van Deloitte (Van visie naar actie Cultuuronderzoek Belastingdienst, 30 april 2020), het Medewerkersonderzoek, een enquête van de FNV en gesprekken met directies.

Vijf aandachtsgebieden
Centraal in de aanpak staan de vijf aandachtsgebieden die de gewenste cultuur beschrijven: (1) het creëren van een open en veilig werkklimaat, (2) het centraal stellen van burgers en bedrijven in ons werk, (3) gaan voor resultaat, (4) samenwerking en (5) verandering begint bij jezelf. Bij de invulling van de aandachtsgebieden worden medewerkers nadrukkelijk betrokken. Op het thema leiderschap vormen de ontwikkelassessments de basis voor het opleidingstraject van alle 1500 leidinggevenden.

KRACHTENVELD

Medewerkers
Tweede Kamer (instroom), rijksbrede beleidsdoelstellingen (diversiteit, banenafspraak), kerndepartement, DT Belastingdienst, medezeggenschap.

Integriteit (infrastructuur)
De kaders op het gebied van integriteit zijn rijksbreed vastgelegd. Er blijft vanuit media en politiek aandacht voor integriteit en het integriteitsbeleid bij de Belastingdienst, mede naar aanleiding van het eindrapport van de personeelsraadspersonen, het onderzoek naar de memo Palmen en ten gevolge van de parlementaire enquête over fraudebeleid en dienstverlening bij uitvoeringsorganisaties.

Leiderschap en Cultuur
Tweede Kamer, DT Belastingdienst, vakbonden, medezeggenschap, media en samenleving.

BEHANDELING

Medewerkers
Instroom, ontwikkeling van personeel en diversiteit en inclusie zijn opgenomen in het Jaarplan Belastingdienst 2022.

Integriteit (infrastructuur)
Naar aanleiding van de motie Omtzigt (4 juli 2019), is in 2020 aan het Personeelsreglement van het ministerie van Financiën een extra bepaling opgenomen om klokkenluiders extra bescherming te bieden.

De leden van de vaste Kamercommissie voor Financiën hebben in het commissiedebat van 2 december 2020 bezorgd gereageerd op de signalen in de tussentijdse rapportage van de personeelsraadspersonen en het adviesrapport van de Tijdelijke Commissie Integriteit Belastingdienst.
Het kabinet heeft toegezegd dat periodiek aandacht wordt besteed aan integriteitsaangelegenheden.

Leiderschap en Cultuur
In de kabinetsreactie op het rapport 'Ongekend onrecht' n.a.v. de parlementaire ondervragingscommissie kinderopvangtoeslag wordt aandacht gevraagd voor een open en inclusieve cultuur en voor het herkennen van vooroordelen. Dit wordt geadresseerd in het programma Leiderschap en Cultuur.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

Medewerkers
Instroom en ontwikkeling personeel vraagt blijvende aandacht, om zo de stabiliteit van de uitvoering ook op de lange termijn te borgen. Het kunnen aanbieden van (start)opleidingen is cruciaal om de medewerkers start- en vakbekwaam te maken en te houden en voor hun ontwikkelingen.
Hierin speelt een aantal factoren mee:

- De arbeidsmarkt voor fiscalisten, accountants, data-analisten en ICT'ers is krapper geworden.
- Naast de reguliere inzet van externe inhuur wordt ter compensatie van de onderbezetting op eigen personeel extra externe inhuur ingezet waardoor komende jaren een overschrijding van de Roemernorm (maximaal 10% externe inhuur) wordt verwacht.
- De grote instroom drukt op het absorptievermogen van de organisatie en zet de opleidingscapaciteit onder druk.
- Eind 2020 is gebleken dat de verwerking van het Burgerservicenummer bij de registratie van het aantal medewerkers banenafspraak niet is toegestaan. Momenteel wordt dan ook gezocht naar een rijksbreed alternatief voor registratie en rapportage van het gerealiseerde aantal banen.
- Bij diversiteit en inclusie ligt de focus op: Komen tot een inclusieve organisatiecultuur door middel van instrumenten gericht op cultuurverandering en bewustwording (op bewustwording gerichte trainingen). Dit in samenspel met het Programma Leiderschap en Cultuur van de Belastingdienst.

- Borgen van incluciviteit in het thema in de bedrijfsvoering, zoals het personeelsinstrumentarium, en dienstverlening van de Belastingdienst.

Integriteit (infrastructuur)
Integriteit is essentieel voor het vertrouwen van burgers en bedrijven in de Belastingdienst.
De afgelopen jaren hebben mede als gevolg van toezeggingen en adviezen van commissies uitbreidingen plaatsgevonden op het meld- en advieslandschap bij het ministerie van Financiën. Er valt winst te behalen in het stroomlijnen van het landschap. In het eerste kwartaal van 2021 is door de plaatsvervangend secretaris-generaal daarom opdracht gegeven tot het (laten) doen van een doorlichting van het meld- en advieslandschap.

Leiderschap en Cultuur
Cultuur is een meerjarig stevig en niet vrijblijvend programma en vraagt continu aandacht om de wezenlijke veranderopgaven te kunnen realiseren. Om de bestaande vicieuze cirkel van politieke druk, gebrek aan tegenspraak met betrekking tot uitvoerbaarheid en weerstand in de organisatie, bij de Belastingdienst te doorbreken is tijd en ruimte nodig. Dit kan bereikt worden door gezamenlijk uitgesproken steun van de ambtelijke en politieke leiding. Met name richting de Staten-Generaal, media en de samenleving.

5.13 PROGRAMMA IV-VERBETERTRAJECT - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Informatievoorziening & Databeheersing (IV&D), directie Informatievoorziening (IV) en primair proces directies.
OMSCHRIJVING INHOUD	De Belastingdienst wil de IV-uitvoeringsorganisatie én de sturing op de uitvoering van de projecten zodanig verbeteren dat deze doelmatiger en effectiever kan opereren. Hiertoe heeft de Belastingdienst een integraal verbeterprogramma vormgegeven, het IV-verbetertraject gericht op de IV-uitvoeringsorganisatie, kaderstellende directies en primaire proces directies. Het IV-verbetertraject geeft invulling aan de verkregen adviezen en aanbevelingen n.a.v. de doorlichting van de IV-uitvoeringsorganisatie door Ernst & Young (EY) en het onderzoek door KPMG naar de volwassenheid van het portfolioproces. Naast deze rapporten maakt de Belastingdienst ook gebruik van de adviezen van het Adviescollege ICT-toetsing (voorheen BIT), van aanbevelingen van onze controleorganen Accountantsdienst Rijk (ADR) en van de Algemene Rekenkamer (AR) ten aanzien van ICT. Het IV-verbetertraject kent vijf deelprogramma's, die aansluiten op de clusters van adviezen en aanbevelingen: 1) *Doorontwikkeling IV- portfolioproces*: Richt zich op de IV-vraag en een zorgvuldige matching en prioritering van de IV-vraag op het IV-aanbod. 2) *Doorontwikkeling IV- uitvoeringsorganisatie*: Enerzijds betere besturing van alle cruciale aspecten van de IV-uitvoeringsorganisatie: van de (meerjarige) personeels- en investeringsplanning tot administratie en financiën. Anderzijds verbetering van de efficiëntie en effectiviteit van het voortbrengingsproces 3) *Verbetering van de lijn- respectievelijk ketensturing*: Een inrichting en besturing van primair procesdirecties en ketens. Het is een drie jaar durend programma en kent drie plateaus: 2020, 2021 en 2022. 4) *Resultaatgerichte cultuur IV- uitvoeringsorganisatie*: De directie werkt aan een resultaatgericht klimaat waar medewerkers het verschil moeten gaan maken en zij hun maximale waarde kunnen toevoegen. 5) *Life-cycle management*: Verbeterde inzichtelijkheid, stuurbaarheid en marktconformiteit van het Life-cycle management. Dit leidt tot betere borging van de uitvoering van noodzakelijk beheer en onderhoud en daarmee effectievere en doelmatiger inzet van het IV-landschap.

De uitkomst van het IV-verbetertraject laat zich indelen in de volgende vier gebieden: basis op orde, informatie en inzicht, samenwerking en wendbaarheid en voorspelbaarheid.

Doel van het IV-verbetertraject is de IV-uitvoeringsorganisatie én de sturing daarop zodanig te verbeteren dat deze doelmatiger en effectiever kan opereren. Waarmee in de beoogde situatie de informatievoorziening van een zodanig niveau is dat de Belastingdienst nieuwe wensen en noodzakelijkheden vanuit de burgers, bedrijven of politiek snel kan oppakken. En dat nationale en EU-regelgeving snel en efficiënt kan worden uitgevoerd.

Initiatieven in het programma leiden tot een resultaat (output) en dragen bij aan de realisatie van een effect (outcome). Hoewel het verbetertraject grotendeels conform planning verloopt wordt het merendeel van de beoogde effecten van het ICT-verbetertraject niet binnen de duur van het traject (voor eind 2022) volledig gerealiseerd. Meer grip op het portfolio, een effectiever voortbrengingsproces, een hogere productiviteit of een resultaatgerichte cultuur zijn voorbeelden van effecten die pas over enige tijd echt merkbaar of zichtbaar zullen zijn.

KRACHTENVELD

Vanuit de Tweede Kamer (TK) is er veel aandacht voor de ICT van de Belastingdienst. De Kamer richt zich met name op de problemen met de ICT en de effecten daarvan voor burgers en bedrijven. De omvang van ICT projecten als gevolg van nieuwe wetgeving, kent een verdringingseffect op de noodzakelijke modernisering van de legacy omgevingen en de gewenste vernieuwingen van processen en dienstverlening.

BEHANDELING

De Belastingdienst rapporteert periodiek over het programma IV-verbetertraject via de Voortgangsrapportage (VGR). Ook vindt periodiek een Commissiedebat plaats en worden Kamerbrieven hierover gestuurd.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

Een goed functionerende IV-organisatie is randvoorwaardelijk voor snelle, tijdige en correcte uitvoering van politieke wensen en (staand) beleid.

De IV-organisatie van de Belastingdienst werkt aan het verbeteren van de eigen processen en onderzoekt nieuwe vormen van samenwerking met de markt om de grote hoeveelheid ICT-uitdagingen die op haar af komen aan te kunnen.

Het ICT-landschap van de Belastingdienst kan een voortdurende groei van complexiteit niet aan. Het is belangrijk aandacht te geven aan uitvoeringstoetsen, invoeringstoetsen en aan reductie van de complexiteit van wet- en regelgeving d.m.v. een feedbackloop.

5.14 ICT-LANDSCHAP - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Concerndirectie Informatievoorziening en Databeheersing (IV&D) i.s.m. Directie Informatievoorziening (IV)

OMSCHRIJVING INHOUD

Het ICT-landschap van de Belastingdienst omvat ongeveer 900 applicaties. Ruim 400 veelal grote applicaties zijn ontwikkeld of aangeschaft door de centrale IV-organisatie (informatievoorziening). De overige veelal kleinere applicaties zijn ontwikkeld door medewerkers in de uitvoering.

In veel applicaties is sprake van achterstallig onderhoud, ook wel technische schuld genoemd. Deze applicaties zijn verouderd, doordat er onvoldoende is geïnvesteerd in modernisering. Ze maken gebruik van verouderde technologie en/of zijn gebouwd als een zgn. monoliet. Dat betekent dat ze niet uit modules bestaan, maar één groot ondeelbaar geheel vormen en daardoor moeilijk aanpasbaar zijn.

Het achterstallig onderhoud belemmert en vertraagt de invoering van wetswijzigingen en andere aanpassingen. Het verouderde ICT-landschap heeft een negatief effect op: onderhoudskosten, continuïteit en aanpasbaarheid (wendbaarheid). Dit onder andere te zien bij het systeem voor de omzetbelasting.

Om de technische schuld weg te werken bestaat het programma Modernisering IV-landschap (MIV). In 2018 bevatte 52% van de 400 applicaties van de IV-organisatie achterstallig onderhoud. Het programma Modernisering IV-landschap stuurt sindsdien op het terugdringen. Eind 2020 bedroeg de technische schuld nog 36%. Doelstelling is maximaal 30% per eind 2022. Ook daarna moeten nog enkele grote applicaties (bijvoorbeeld op domein loonheffing en omzetbelasting) worden gemoderniseerd, maar 0% is geen einddoel: niet voor alle applicaties geldt dat de baten opwegen tegen de kosten. Nieuwe technische schuld wordt voorkomen door te sturen op tijdig onderhoud en tijdige modernisering van systemen.

Naast zelfbouw wordt parallel de mogelijkheid van een pakketoplossing onderzocht. Er wordt de komende tijd een keuzetraject via een derde onafhankelijke partij uitgewerkt. Met daarin de scenario zelfbouw (make), het scenario pakketoplossing (buy) of een combinatie van beide. Op basis daarvan zal naar verwachting in de zomer van 2022 een keuze worden gemaakt. Intussen wordt een deel van de zelfbouw dat in alle gevallen nodig is gestart om gezien de risico's geen tijd verloren te laten gaan. De samenloop van de capaciteitsvraag voor het keuzetraject, e-commerce en modernisering is een risico.

De Belastingdienst heeft een regulier ICT-budget dat in overgrote mate (76%) besteed wordt aan continuïteit, beheer en onderhoud, jaaraanpassingen en wetgeving. Er is aanvullend budget beschikbaar gesteld voor vernieuwing en de Modernisering IV waar via bestedingsplannen specifieke doelstellingen zijn geformuleerd.

De Belastingdienst heeft een eigen rekencentrum. Dit centrum fungeert als overheidsdatacenter (ODC) en bedient ook anderen dan de Belastingdienst.

De Belastingdienst maakt in haar primaire processen terughoudend gebruik van cloud-diensten. Ons cloudbeleid is gebaseerd op interpretatie van het rijksbrede beleid van Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Uitgangspunt is dat fiscale gegevens van burgers en bedrijven niet verwerkt worden in de cloud. Cloud oplossingen worden wel gebruikt in bedrijfsvoeringsprocessen (bijv. werving & selectie, inkoop etc.).

KRACHTENVELD

In de Tweede Kamer en in de media is regelmatig aandacht voor het verouderde ICT-landschap van de Belastingdienst. De Algemene Rekenkamer heeft de problematiek van achterstallig onderhoud jarenlang als onvolkomenheid aangemerkt. In mei 2020 is de onvolkomenheid omgezet in een aandachtspunt. De AR concludeert dat de aanpak van het programma Modernisering IV-landschap werkt, maar noemt nog steeds twee aandachtspunten: (1) de kwaliteit van financiële stuurinformatie zodat de baten van de modernisering van het IT-landschap kunnen worden gemeten, en (2) het risico van verdere vertraging van de modernisering van het systeem voor de omzetbelastingsysteem. In de rapportage over 2020 (verschenen in mei 2021) wordt ook gewezen op het belang van Inzicht in het ICT-landschap voor betere uitvoerbaarheid.

BZK werkt aan herziening van het Rijkscloudbeleid. Dat is van belang voor de Belastingdienst omdat het naar verwachting ruimere mogelijkheden gaat bieden om ook (fiscale) gegevens van burgers en bedrijven in de cloud te verwerken, en interpretatieverschillen weg kan nemen die over het huidige cloudbeleid bestaan.

ICT-projecten als gevolg van nieuwe wetgeving kennen een verdringingseffect op de noodzakelijke modernisering van verouderde applicaties en de gewenste vernieuwingen van processen en onze dienstverlening.

BEHANDELING

De Belastingdienst rapporteert periodiek aan de bewindspersonen over de voortgang van alle projecten die onderdeel zijn van het bestedingsplan Vernieuwing, alle grote projecten (> 5 miljoen euro) en het programma Modernisering IV-landschap.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	We zijn terughoudend in het uitbreiden van onze ODC-rol: continuïteit van de eigen Belastingdienst-behoefte heeft prioriteit. Modernisering van het IV-landschap van de Belastingdienst is belangrijk om de wendbaarheid te vergroten, de onderhoudskosten terug te dringen en de continuïteitsrisico's te beperken. Als het programma Modernisering IV-landschap in 2022 reductie tot een technische schuld van 30% heeft bewerkstelligd, is de opgave niet klaar: diverse ketens (bijv. loonheffingen, gegevens, inkomstenbelasting en omzetbelasting) staan nog voor grote moderniseringsopgaven. Het ICT-landschap van de Belastingdienst kan een voortdurende groei van complexiteit niet aan. Het is belangrijk aandacht te geven aan uitvoeringstoetsen, invoeringstoetsen en aan reductie van de complexiteit van wet- en regelgeving d.m.v. een feedbackloop. De IV-organisatie van de Belastingdienst werkt aan het verbeteren van de eigen processen en onderzoekt nieuwe vormen van samenwerking met de markt.

5.15 DATA, ANALYTICS EN ALGORITMES - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Informatievoorziening en Databeheersing (IV&D) i.s.m. Concerndirectie Uitvoerings- en Handhavingsbeleid (UHB)
OMSCHRIJVING INHOUD	Het gebruik van data(-analyse) en algoritmische toepassingen is een onmisbare component binnen het Nederlandse overheidsbestel. Ook voor de Belastingdienst is deze inzet van onmisbare waarde in de uitvoering, het toezicht, de dienstverlening en de bedrijfsvoering. De afgelopen tijd is de aandacht voor dit onderwerp gegroeid, ook naar aanleiding van de POK. Deze aandacht is vooral gericht op de waarborgen van de rechten van burgers en bedrijven bij de toepassing van algoritmes in de selectie van aangiftes en aanvragen die handmatig afgehandeld moeten worden. Belangrijk thema daarbij is het voorkomen van onrechtmatige discriminatie. De aandacht voor deze waarborgen richt zich op drie thema's bij het gebruik van algoritmes: • Normering • Transparantie • Toezicht Bij het thema Normering staat de vraag centraal of het huidige juridische kader voldoende bestendig is om algoritmische toepassing te reguleren. Bij het thema Transparantie gaat het over de vraag of de overheid bij de inzet van algoritmische toepassingen haar handelen kan motiveren en over de uitlegbaarheid van de algoritmen zelf. Bij het thema Toezicht wordt opgemerkt dat het bestaande externe toezicht op de overheid in beginsel geen juridische lacunes kent en voldoende integraal is, maar gefragmenteerd lijkt. Afhankelijk van de specifieke toepassing, zijn een of meer toezichthouders bevoegd (bijv. Autoriteit Persoonsgegevens (AP), Algemene Rekenkamer (AR) en Autoriteit Consument en Markt (ACM). **Belastingdienst specifieke ontwikkelingen** Bij de ontwikkeling van het wetsvoorstel 'Waarborgen gegevensgebruik Belastingdienst' wordt er gekeken of er voor de inzet van algoritmes specifieke waarborgen moeten worden opgenomen. Vooruitlopend op aankomende wet- en regelgeving wordt op basis van een recent ontwikkeld toetsingskader van de AR onderzocht of dit kader geschikt is voor de toetsing van risicomodellen binnen de Belastingdienst. Daarnaast wordt een

	intern waarborgenkader ontwikkeld, met daarin een overzicht van alle waarborgen waaraan de inzet van algoritmes moet voldoen. Binnen het 'Domein Analytics' werken alle onderdelen van de Belastingdienst samen aan het ontwikkelen van de analytische functie, zoals infrastructuur, tooling en de (architectuur)kaders. Analytics is het gebruiken van data-analyse en statistische methoden om inzicht te krijgen in prestaties, verklaringen te vinden en voorspellingen te maken. Het toepassen van algoritmes uit de Artificial Intelligence (AI), zoals machine learning valt ook onder Analytics. Bij de uitvoering van analytische processen wordt een kwaliteitsraamwerk toegepast en continu verbeterd. De Belastingdienst werkt regelmatig samen met universiteiten om te onderzoeken hoe de analytische processen verbeterd kunnen worden en zo de risico's van het gebruik van algoritmes te verlagen. Het programma 'Anaytics Veilig, Vertrouwd en Vernieuwend' (A3V) ontwikkelt een nieuw analytisch platform met een focus op het veilig en beheersbaar uitvoeren van analytische werkzaamheden. Aan de Kamer is toegezegd dat de Belastingdienst gaat werken aan een externe Adviesraad Analytics, die de Belastingdienst kan adviseren bij (ethische) vragen bij de toepassing van analytics.
KRACHTENVELD	Lead op kaderstelling ligt bij het Ministerie Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) in samenwerking met Ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V). De POK Toeslagen heeft een impuls gegeven aan de aandacht voor dit onderwerp. In een motie van het kamerlid Klaver (GroenLinks) wordt het kabinet opgeroepen een algoritmeregister te ontwikkelen. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft in juni de kamer geïnformeerd over de voortgang op dit onderwerp.
BEHANDELING	Binnen verschillende onderdelen van de rijksoverheid wordt nagedacht over het in goede banen leiden van deze technische ontwikkelingen. Het dossier is in beginsel belegd bij de ministeries van BZK en J&V, die de Kamer hierover met enige regelmaat hebben geïnformeerd (o.a. Strategisch Actieplan voor Artificiële intelligentie (SAPAI) en Waarborgen tegen risico's van data-analyses door de overheid) en diverse onderzoeken hebben laten uitvoeren (o.a. Toezicht op gebruik van algoritmen door de overheid). Het meest recent hebben BZK en J&V de Kamer in juni 2021 geïnformeerd over de plannen en voortgang op het gebied van AI en algoritmen. Hierin heeft men de veelheid aan initiatieven op het gebied van algoritmes gebundeld tot een overzichtelijk geheel. Verder heeft de AR recent een rapport gepubliceerd over het gebruik van algoritmes binnen de rijksoverheid (Aandacht voor algoritmes, 26-01-2021 aangeboden aan de TK). Dit rapport wordt vergezeld

	door een normenkader dat kan worden gebruikt om algoritmische toepassingen te beoordelen. Ook de Auditdienst Rijk (ADR) heeft een dergelijk normenkader opgesteld.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	We zien een veelheid aan initiatieven om te komen tot aanvullende normering of regelgeving op het gebied van algoritmes. Hierdoor is het voor de Belastingdienst lastig om overzicht te houden. De brief van BZK en J&V van juni heeft hier wel meer helderheid in verschaft. Daarnaast lijkt er (te) weinig aandacht voor de toepasbaarheid van nieuwe normen c.q. regelgeving binnen uitvoeringsorganisaties. Verder is ook het toezicht op het gebruik van algoritmes versnipperd.

5.16 KETENPLANNEN OMZETBELASTING, LOONHEFFING, GEGEVENS - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Directie Midden- en Klein Bedrijf (MKB), directie Grote Ondernemingen (GO), Centrale Administratieve Processen (CAP), directie Informatievoorziening (IV), directie Informatievoorziening en Databeheersing (IV&D), directie Control & Financiën (C&F), Douane (DGD), Toeslagen (DG TSL), directie Particulieren (P), directie Uitvoerings- en Handhavingsbeleid (UHB), directie Fiscale en Juridische Zaken (FJZ)

OMSCHRIJVING INHOUD

De legacy-problemen bij de Belastingdienst met verouderde ICT-systemen bij de Belastingdienst is groot. De Belastingdienst heeft vanaf 2019 onder andere met ketenplannen de problematiek aangepakt. Hierbij is gestart met de ketens Omzetbelasting, Loonheffingen en Gegevens in aanmerking.

Ketenplan Omzetbelasting

De doelstelling van het Ketenplan Omzetbelasting (OB) is het door modernisering borgen van de continuïteit van de OB-kasstroom. Het IV-landschap van de keten OB is in de kern 40 jaar oud en is nauwelijks aanpasbaar, zo is het bijvoorbeeld niet mogelijk om het tarief voor de omzetbelasting te wijzigen op het moment dat de politieke wens bestaat. Het systeem wordt steeds instabieler omdat er logischerwijs steeds werkzaamheden aan moeten worden verricht. Er is een hoog risico op instabiliteit en herstelvermogen van het OB-systeem en de daarmee samenhangende transactieverwerking en geldstroom. Om toenemende risico's te mitigeren moet vernieuwing nu zonder uitstel worden ingezet. Een bestedingsplan voor financiering van het ketenplan voor 2021 en verder is toegekend, met als doel het als eerste stap vernieuwen van het kernsysteem van de OB.

Risico mitigerende maatregelen worden ingezet over 3 lijnen:

a. Ontwikkeling e-commerce van noodspoor naar hoofdspoor naar onder architectuur brengen (bevat aantal onderdelen vernieuwing);
b. Via het ketenplan omzetbelasting (meerjarig traject), gericht op vervanging van het oude kernsysteem OOB*;
c. Mitigerende maatregelen voor de korte termijn:
d. Het beperken van wijzigingen tot wat onvermijdelijk is (intensiveren contact opdrachtgevers);
e. Versnellen van een business continuïtyplan;
f. Het borgen van kennis (noodzakelijk door uitstroom)*;
g. Extra versterken testkwaliteit*.

*) Een bestedingsplan voor financiering van het ketenplan is onlangs goedgekeurd.

Onderhoud en jaaraanpassingen kunnen worden uitgevoerd, maar er is naast de invoering van E-commerce, de EU-KOR en vernieuwing in de komende jaren maar zeer beperkt ruimte voor nieuw beleid.

Ketenplan Loonheffing

De doelstelling van het Ketenplan Loonheffingen (LH) is het borgen van de continuïteit van de LH-kasstroom van € 150 miljard en de stroom aan loon- en uitkeringsgegevens voor belasting- en uitkeringsprocessen. Het IV-landschap van de keten LH kent een platform dat na 2026 niet meer wordt ondersteund. Het uitfaseren van dit platform betreft grote delen van het IV-landschap van de keten. De omvang van deze operatie in combinatie met de voorziene realisatiedatum scoort hoog in urgentie.

Binnen de keten LH staan uitvoering en IV onder hoge druk van veel nieuwe wetgeving in combinatie met beperkte (IV-)capaciteit. Daardoor is het achterstallig onderhoud van het applicatielandschap (de technische schuld) opgelopen tot 89% in 2018 (2018 is het ijkjaar) (stand eind 2020: 60%). Oorzaak van de technische schuld is de aanwezigheid van een incourant platform. Om de middel lange termijn risico’s te mitigeren, moet de technische schuld drastisch worden teruggebracht tot minder dan 30% eind 2025, waarbij het incourante platform (Cool:gen) opgeruimd moet zijn. Zonder ordentelijk werkend platform kunnen applicaties niet functioneren en is het niet mogelijk om het loonaangifte proces (goed) uit te voeren. Met risico’s voor de belastinginkomsten en essentiële gegevens- en uitkeringsstromen voor UWV en afnemers.

Voor de aanpak van dit probleem is in 2019 het Ketenplan LH opgesteld en goedgekeurd. Via de Voorjaarsnota (VJN) 2020 is voor 2020 en 2021 financiering ontvangen en kon gestart worden met de nadere uitwerking van het plan. Gezien het ketenplan LH en de beschikbare capaciteit kan beheer en onderhoud en jaaraanpassingen nog worden uitgevoerd, maar is er slechts zeer beperkt ruimte voor nieuw beleid. Vooral in de jaren 2022 en 2023 is benodigde inzet vanuit de uitvoering en IV ten behoeve van het ketenplan LH zeer groot. Tijdens de uitvoering van het Ketenplan LH blijven de afspraken in de parameterbrief aan de Tweede Kamer mogelijk (bv wijzigen parameters en beperkte wijzigingen op de loonaangifte; op basis van UT, en binnen het beschikbare beperkte kader, let op stapeling). Een toename van wetgeving ten gevolge van de komende kabinetsformatie is in het kader van geschetste problematiek ongewenst. Daarom is nauwe samenwerking wenselijk/noodzakelijk met de verschillende opdrachtgevers. Een accurate governance structuur is hiervoor gewenst, met inbegrip van een periodiek DG-en overleg (FIN-SZW). Deze governance structuur wordt momenteel ingericht.

Ketenplan Gegevens

De meerjarenvisie Belastingdienst 2020-2025 kent een aantal randvoorwaarden dat ondersteunend is aan het realiseren van de prioriteiten van de Belastingdienst met als doel de beste Belastingdienst voor Nederland te worden. Omgang met gegevens is één van die randvoorwaarden, dit is een onmisbaar ingrediënt bij het verwezenlijken van de strategie. De Belastingdienst doet dit door de waarde van gegevens te benutten voor toezicht en dienstverlening, door invulling te geven aan de zorgplicht om verantwoord met de gegevens van burgers en bedrijven om te gaan en te voldoen aan wet- en regelgeving.

Het ketenplan gegevens geeft antwoord op de vraag op welke manier er ruimte kan ontstaan voor vernieuwing en beleidsinitiatieven en het domein wendbaarder wordt en beter in staat is wisselende beleidsinitiatieven te accommoderen. Dat betekent een bewuste keuze om niet te blijven doen wat we deden. Het ketenplan kent een integrale aanpak die niet alleen zorgt voor terugdringing van technische schuld in het applicatielandschap en verhoging van de wendbaarheid op door voeren van gewenste aanpassingen in IV-applicaties. Het ketenplan draagt ook bij aan de beheersing van gegevensstromen in de organisatie, aan de verhoging van de kwaliteit van gegevens, aan een transparante verantwoordelijkheidsverdeling en legt een fundament voor regie op eigen gegevens door de burger.

In de **kabinetsreactie op het rapport Ongekend Onrecht** wordt langs de lijn van twee onderwerpen verbeteringen aangekondigd, namelijk 1) de dienstverlening en 2) de informatiehuishouding.

- Het ketenplan OB, en met name de het vervangen van het kernsysteem OOB, heeft effect op de dienstverlening. De continuïteitsrisico’s die gepaard gaan met het niet uitvoeren van de OOB zijn groot. Ondernemers krijgen dan te maken met veel handmatig werk in de uitvoering, langere doorlooptijden, en een hogere foutkans. Concreet zou dit kunnen leiden tot het niet meer kunnen uitreiken van aangiften, waardoor mogelijk geen betaling volgt door ondernemers; het niet meer kunnen vaststellen van teruggaven, waardoor geen uitbetaling aan ondernemers plaatsvindt. Met de uitvoering van het ketenplan OB kan de dienstverlening naar ondernemers worden gehandhaafd en – als de continuïteitsrisico’s zijn gemitigeerd – worden verbeterd (zoals bijv. het digitaliseren van papieren processen en het verkorten van doorlooptijden).
- De keten loonheffing is een cruciaal onderdeel in de gegevensleveringen voor de voor-ingevulde aangifte inkomstenbelasting (VIA) en andere inkomensafhankelijke uitkeringen en regelingen van onder meer UWV en gemeenten. Bovendien worden de gegevens uit de keten loonheffing gebruikt

voor het uitkeren van Toeslagen. De modernisering van de keten Loonheffing is – mede vanwege de vele wetgevingstrajecten in de keten loonheffing – randvoorwaardelijk voor een goede dienstverlening en juiste informatievoorziening aan de burger.

- In het bijzonder wordt ingegaan op de omgang met gegevens van burgers door de Belastingdienst. De werkzaamheden uit het ketenplan gegevens dragen bij aan een betere omgang met gegevens. Het draagt bij aan de beheersing van gegevensstromen in de organisatie, aan de verhoging van de kwaliteit van gegevens, aan een transparante verantwoordelijkheidsverdeling en legt een fundament voor regie op eigen gegevens door de burger.

KRACHTENVELD

- OB: De aangiften btw vertegenwoordigen jaarlijks een geldstroom van €300 miljard, hierbij wordt 40 miljard aan btw terugbetaald van het bedrijfsleven. De netto-opbrengst voor de schatkist bedraagt ongeveer €60 miljard per jaar. Daarnaast worden btw-gegevens op basis van EU-afspraken ten behoeve van toezicht uitgewisseld met andere EU-lidstaten. Door meerjarige opeenvolgende prioritering van werkzaamheden aan wetgeving boven vernieuwing, kan er al vele jaren slechts zeer beperkt worden gewerkt aan het oplossen van de technische achterstand bij applicaties voor de omzetbelasting.

Er is in een aantal formele documenten aandacht besteed aan dit onderwerp. Er is geen media-aandacht voor dit onderwerp.

- De opbrengst van de LH van € 150 miljard betreft zo'n 60% van de totale vulling van de schatkist. Daarnaast vindt vanuit de systemen voor de LH gegevens leveringen plaats voor de loon- en uitkeringsgegevens voor de voor-ingevulde aangifte inkomstenbelasting (VIA), de Toeslagen en tal van inkomensafhankelijke uitkeringen en regelingen van onder meer (afnemers van) Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen (UWV) en gemeenten.

BEHANDELING

- OB: In 2019 is het Ketenplan Modernisering OB opgesteld. Door noodzakelijke prioritering van wetgeving heeft dit geen opvolging gekregen. Inmiddels is een bestedingsplan voor financiering van het ketenplan voor 2021 en verder toegekend, met als doel het als eerste stap vernieuwen van het kernsysteem van de OB. Dit is in behandeling.
- LH: In zijn brief van 28 mei 2019 heeft de Staatssecretaris de Tweede Kamer geïnformeerd over een samenhangende aanpak om vraag en aanbod (IV portfolio) meer in evenwicht te brengen, de technische schuld te verminderen om op termijn ruimte te creëren voor vernieuwing en nieuwe beleidsinitiatieven. De noodzaak om

de technische schuld in te halen wordt bevestigd in het rapport "onderbouwing notitie uitkomsten portfolioproces" van de Auditdienst Rijk (ADR) van 21 maart 2019.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	• OB: Er is gezien het ketenplan OB en de reeds uit te voeren wetgeving voor e-commerce slechts zeer beperkt ruimte voor nieuw beleid. Uitbreiding van capaciteit met financiering vanuit het bestedingsplan is echter noodzakelijk om risico's te mitigeren en toekomstige wensen uit te kunnen voeren. Wijzigingen zullen middels een UT getoetst moeten worden op uitvoerbaarheid en haalbaarheid in combinatie met modernisering. • Een toename van wetgeving is in het kader van de geschetste problematiek ongewenst. Daarom is nauwe samenwerking wenselijk/ noodzakelijk met de verschillende opdrachtgevers. Hiervoor wordt het overleg geïntensiveerd, onder meer om te komen tot een meerjarenroadmap voor wetgeving. • Gezien het ketenplan LH en de beschikbare capaciteit kunnen beheer en onderhoud en jaaraanpassingen worden uitgevoerd, maar is er slechts zeer beperkt ruimte voor nieuw beleid. Vooral in de jaren 2022 en 2023 is benodigde inzet vanuit de uitvoering en IV ten behoeve van het ketenplan LH zeer groot. Tijdens de uitvoering van het Ketenplan LH blijven de afspraken in de parameterbrief aan de TK mogelijk (bv wijzigen parameters en beperkte wijzigingen op de loonaangifte; op basis van Uitvoeringstoets, en binnen het beschikbare beperkte kader, let op stapeling). • Een toename van wetgeving ten gevolge van de komende kabinetsformatie is in het kader van geschetste problematiek ongewenst. Daarom is nauwe samenwerking wenselijk/noodzakelijk met de verschillende opdrachtgevers. Een accurate governance-structuur is hiervoor gewenst, met inbegrip van een periodiek DG-en overleg. Deze governance-structuur wordt momenteel ingericht.

5.17 STAND VAN ZAKEN IMPLEMENTATIE EN VOLDOEN AAN AVG & GEGEVENSEFFECTBESCHERMINGSBEOORDELINGEN (GEB) - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Directie Informatievoorziening en Databeheersing (IV&D) is verantwoordelijk voor kaders van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG; gegevensbescherming). De directeuren van de onderdelen zijn (conform topstructuur) verantwoordelijk voor de feitelijke implementatie van het voldoen aan de AVG.
OMSCHRIJVING INHOUD	De AVG is vanaf 25 mei 2018 van toepassing. De Belastingdienst heeft destijds aangegeven nog één jaar nodig te hebben om te voldoen aan de AVG. Op 28 mei 2019 heeft de staatssecretaris de Kamer bericht dat de Belastingdienst in het vervolgtraject de maatregelen heeft gerealiseerd, behalve de maatregel 'verwijderen van verouderde gegevens'. In 2021 is geconstateerd dat een aantal van de maatregelen die in mei 2019 zijn aangekondigd, niet voldoende zijn opgepakt. In juli 2020 heeft de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) haar ernstige zorgen geuit over het gebrek aan naleving van de AVG binnen de Belastingdienst. Tegelijkertijd met de openbaarmaking van het onderzoeksrapport FSV op 27 oktober 2021 spreekt de AP dit nogmaals uit. De AP komt in het rapport tot de conclusie dat de Belastingdienst door het verwerken van persoonsgegevens in FSV in strijd heeft gehandeld met de beginselen van rechtmatigheid, doelspecificatie, juistheid en opslagbeperking. De AP wijst op het dringende belang van het opzetten van een degelijke privacyorganisatie binnen de Belastingdienst, ter bevordering van de naleving van de AVG. De AP vraagt aandacht voor de volgende punten: • Versterken van het interne toezicht; • Integrale beoordeling van risico's binnen de Belastingdienst in de ketens van verwerkingen; • Verbeteren van de privacy-organisatie. Naar aanleiding hiervan zijn aanvullende acties in gang gezet: • De CIO van het beleidsdepartement en de experts bij de Belastingdienst, Toeslagen en Douane maken gezamenlijk een voorstel tot versterking van de privacy-functie, op basis van de aanbevelingen van de AP. Hierbij wordt advies van de FG meegewogen en gebruik gemaakt van externe expertise op het gebied van privacy; • Per DG worden actieplannen opgesteld ter implementatie van de aanbevelingen;

	• Er is een Financiën-brede werkgroep ingericht die frequent afstemt en de voortgang van het tot stand komen van de actieplannen en de uitvoering daarvan coördineert; Ook stellen we een Chief Privacy Officer aan. **Bedrijfsprocessen op orde** In de brief van 27 januari 2021 aan de Kamer staat dat de bedrijfsprocessen en de daarbij behorende informatievoorzieningen van de Belastingdienst getoetst en waar nodig aangepast worden aan de vereisten uit de AVG, Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en Archiefwet. Hiervoor is een controlelijst ontwikkeld. De controlelijst viel aanvankelijk onder het programma 'Herstellen, Verbeteren en Borgen' (HVB), maar is ondergebracht onder het traject Administratieve Organisatie/Interne Controle op orde (AO/IC op orde). De staatssecretaris heeft in het Notaoverleg 'Fraudeopsporing en gebruik van tweede nationaliteit door de Belastingdienst' van 1 februari 2021 aangegeven dat de Belastingdienst in 2024 voldoet aan de AVG.
KRACHTENVELD	Vanuit de politiek, media en toezichthouders is er veel aandacht voor de wijze waarop de Belastingdienst omgaat met persoonsgegevens.
BEHANDELING	Het voldoen aan de AVG is een doorlopend proces met op dit moment continue aandacht van de Tweede Kamer en de vaste Kamercommissie voor Financiën.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	De acties zoals beschreven onder 'inhoud' worden op dit moment (december 2021, q1 2022) vormgegeven. In het eerste kwartaal van 2022 zal de Belastingdienst aan plan van aanpak opleveren.

5.18 GEBRUIK VAN NATIONALITEIT BIJ DE BELASTINGDIENST - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	• Directie Informatievoorziening en Databeheersing (IV&D) is binnen de Belastingdienst verantwoordelijk voor kaders op het gebied van de AVG en Wet politiegegevens (privacy/gegevensbescherming). • IV&D (i.c. privacyofficer Belastingdienst) is contactpersoon voor de interne toezichthouder, de functionaris voor gegevensbescherming (FG), en voor de nationale toezichthouder, de AP.
OMSCHRIJVING INHOUD	• De Toeslagenaffaire is aanleiding geweest om breed binnen de Belastingdienst, maar ook bij Toeslagen en Douane, te onderzoeken hoe wordt omgegaan met persoonsgegevens. Daarbij ligt de nadruk op nationaliteit, maar er wordt bijvoorbeeld ook gekeken naar de registratie en het gebruik van gegevens over gezondheid en strafrechtelijke gegevens. • Waar onterecht gebruik wordt geconstateerd, wordt het gebruik gestopt, worden de benodigde beheersmaatregelen getroffen, zoals het zetten van gegevens in een datakluis voor nadere analyse, en wordt de Kamer geïnformeerd. Dit onderzoek maakt deel uit van het programma 'Herstellen, Borgen en Verbeteren' (HVB). • Het gebruik van nationaliteit in het toezicht kan niet uitgesloten worden, omdat nationaliteit soms op basis van wet- en regelgeving expliciet nodig is om te gebruiken in het toezicht. In het najaar 2019 is door uw ambtsvoorganger aan de Kamer toegezegd dat nationaliteit alleen nog gebruikt mag worden in het toezicht als daar een expliciete wettelijke grondslag voor aanwezig is. • Doordat de Belastingdienst met heel veel toepassingen te maken heeft (ruim 900 applicaties) en op heel veel verschillende plekken met gegevens werkt, is het tot nu toe vrijwel onmogelijk om een volledig beeld te krijgen van het gebruik van nationaliteit binnen het toezicht. • Daarnaast hebben verschillende externe onderzoeken plaatsgevonden. • De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) heeft onderzoek gedaan naar het gebruik (verwerking) van de nationaliteit van aanvragers van kinderopvangtoeslag door Toeslagen. De AP heeft het eindrapport gepubliceerd op 17 juli 2020. - De AP stelt vast dat het verwerken van de nationaliteit is vereist voor de uitoefening van de publieke taak van Toeslagen. - Daarnaast komt de AP in dit onderzoeksrapport ten aanzien van verschillende type verwerkingen van nationaliteit door Toeslagen tot de conclusie dat deze onrechtmatig en/of discriminerend waren. - De AP heeft geconcludeerd dat Toeslagen hiermee de Algemene Verordening Gegevensbescherming heeft overtreden;

- De AP is voornemens is te gaan handhaven. De AP heeft nog geen handhavingsbesluit genomen. Er is geen indicatie wanneer de AP een handhavingsbesluit zal opleggen.

De Nationale Ombudsman heeft een onderzoek gedaan naar de klachtbehandeling door de overheid van klachten over etnisch profileren. Dit heeft op 31 maart jl. geleid tot het rapport "verkleurde beelden" waarin aanbevelingen worden gedaan ten aanzien van klachtbehandeling.

KRACHTENVELD

- De aandacht van de Tweede Kamer en de media voor dit onderwerp is groot. Als gevolg van de motie Marijnissen (januari 2021) is de aandacht van de Kamer voor het gebruik van nationaliteit als risico-indicator verbreed tot alle departementen.
- De verwachting is dat de AP een hoge boete zal opleggen. Het sanctiebesluit zal naar verwachting veel aandacht genereren in de vorm van publicaties en Kamervragen.
- De media volgen de ontwikkelingen van de toeslagenaffaire actief.
- De Kamer vraagt regelmatig aandacht voor een uitgebreid onderzoek naar mogelijke discriminatie door de Belastingdienst en Toeslagen.
- Verder zal in vervolg op de POK een 'Parlementaire enquête dienstverlening, handhaving en fraudebestrijding bij overheidsdiensten' plaatsvinden (verhoren voor de zomer van 2022 afgerond). Het doel daarvan is verder onderzoek te doen naar onder andere het onrechtmatig selecteren op nationaliteit, de fraudeopsporing buiten Toeslagen, hoe persoonsgegevens gedeeld zijn met andere overheden en doorwerkten in fraudeopsporing elders, evenals de rol van de Tweede Kamer die onvoldoende onderzocht is.
- De AP heeft de Belastingdienst een boete van 2,75 miljoen euro opgelegd. Dit heeft de AP gedaan omdat de Belastingdienst jarenlang de (dubbele) nationaliteit van aanvragers van kinderopvangtoeslag op onrechtmatige, discriminerende en daarmee onbehoorlijke wijze heeft verwerkt. Dit zijn ernstige overtredingen van de privacywet, de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

BEHANDELING

- De Kamer is op veel verschillende momenten geïnformeerd over het gebruik van nationaliteit.
- Momenteel loopt binnen de Belastingdienst onder het programma HVB een inventarisatie naar het gebruik van nationaliteit in de meer dan 900 systemen en applicaties van de Belastingdienst.
- Daarnaast loopt er een rijksbrede inventarisatie naar het gebruik van nationaliteit onder verantwoordelijkheid van BZK. Dit om uitvoering te geven aan de motie Marijnissen (januari 2021) die in het debat over de Parlementaire ondervraging

	Kinderopvangtoeslag (POK) is aangenomen. De Belastingdienst, Douane en Toeslagen zijn hier ook onderdeel van. • Aan de Kamer is toegezegd t.z.t. de correspondentie met de AP te sturen.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Terminologie rondom etnisch profileren, discrimineren en gebruik van het persoonsgegeven nationaliteit worden vaak door elkaar gebruikt, alhoewel ze juridisch niet gelijk zijn. Voor zover nu bekend is, hebben Belastingdienst, Toelagen en Douane niet (structureel) etnisch geprofileerd, maar niet valt uit te sluiten dat dit in individuele situaties wel gebeurd is.

5.19 EU BTW E-COMMERCE - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Directie Midden- en Klein Bedrijf (MKB), Directeur-generaal voor Fiscale Zaken (DGFZ)

OMSCHRIJVING INHOUD

Per 1 juli 2021 is nieuwe regelgeving voor btw en e-commerce in werking getreden. Deze regelgeving kent 4 grote wijzigingen:

1) Herstellen van een level playingfield. Leveranciers van buiten de EU en binnen de EU betalen nu beiden btw over pakketjes onder de € 22 die geleverd worden aan consumenten in de EU.
2) Uitbreiding éénloketaangifte. Om te voorkomen dat voor al die kleine pakketjes van buiten de EU (tot € 150) separaat btw-aangifte moet worden gedaan, kan dat via 1 aangifte in 1 lidstaat voor de gehele EU worden gedaan.
3) Platformfictie. Veel producten van buiten de EU worden via een digitaal platform aangeboden en verkocht. Omwille van de eenvoud voor het bedrijfsleven en de belastingdiensten wordt het platform belastingplichtig gemaakt voor die verkopen (tot € 150 per pakketje).
4) Alle bedrijven in de EU (voornamelijk webshops) moeten voor hun verkopen btw gaan betalen in EU-land van bestemming van het pakketje. Ook hiervoor is een nieuw éénloketsysteem. Er was al een éénloketsysteem voor digitale diensten. Er een uitzondering voor kleine ondernemers.

Voor de uitvoering van deze nieuwe regelgeving per 1 juli 2021 heeft de Belastingdienst noodmaatregelen moeten treffen. De structurele IT die wordt gebouwd is pas in 2023 afgemaakt.

Tijdige implementatie van structurele IT om deze nieuwe regelgeving per 1 juli 2021 uit te voeren bleek niet mogelijk door een overvolle IV-portfolio en andere keuzen (bijv. Burgerservicenummer uit btw-identificatienummer voor eenmanszaken). Verder uitstel van de inwerkingstredingsdatum tot 1 januari 2022 bleek in Europees verband niet haalbaar. Om een negatieve impact op het (NL) bedrijfsleven en mogelijke schadeverzoeken van (NL)bedrijven aan de Nederlandse Staat te voorkomen door niet-tijdige implementatie van de EU-richtlijnen btw e-commerce, heeft staatssecretaris Vijlbrief kort na zijn aantreden ingezet op tijdige implementatie via noodmaatregelen (een noodspoor). Het noodspoor bestaat deels uit tijdelijke en structurele IT en een (groter dan normaal) deel uit handmatige werkzaamheden.

De Eerste en Tweede Kamer hebben het wetsvoorstel btw e-commerce aanvaard met kennis van alle risico's en onzekerheden van het noodspoor. Daarover is de TK bij brief volledig geïnformeerd (Kamerbrief btw e-commerce, 19 januari 2021 en aanvullende

Kamerbrief naar aanleiding van het verslag wetsvoorstel implementatie richtlijnen elektronische handel, 29 januari 2021). Bij de TK-behandeling is door de staatssecretaris toegezegd dat hij de TK regelmatig op de hoogte zal houden van de voortgang van de implementatie via het noodspoor (gelet op de risico's). Het gaat er dan specifiek om of het aantal aanmeldingen voor de nieuwe éénloketsystemen beheersbaar is en of andere werkzaamheden van de Belastingdienst door de uitvoering van de e-commerce wetgeving via het noodspoor worden verdrongen. Er is ook toegezegd dat EU-wetgeving nooit meer te laat mag worden geïmplementeerd.

Voor de Belastingdienst is de implementatie een zeer spannend en ook succesvol traject gebleken. Het aantal aanmeldingen is tot nu toe beperkt gebleven hoewel Nederland na Duitsland de EU-lidstaat is met de meeste registraties. De kans op fouten en vertragingen neemt toe naarmate het aantal aanmeldingen stijgt. Er is een tijdelijk organisatie die capaciteit opschaalt indien dat nodig is, waarbij de opschaling is beperkt door beschikbaarheid in de markt en uitvoerbaarheid.

KRACHTENVELD

Het Nederlandse bedrijfsleven was en is gebaat bij een tijdige implementatie. Bij een niet-tijdige implementatie zouden NL-bedrijven worden benadeeld en kan de Staat schadeclaims ontvangen.
Alleen de SP stemde tegen uitvoering via het noodspoor.

BEHANDELING

Het gaat nu om een lopend dossier in de uitvoering. Aan de TK en EK is toegezegd om hen periodiek te informeren over de stand van zaken bij uitvoering van het noodspoor. Dat gebeurt onder meer via de voortgangsrapportage over het Jaarplan. In de Voortgangsrapportage Jaarplan 2021, januari-augustus 2021, die 3 december 2021 naar de Tweede Kamer gestuurd wordt ook op e-commerce ingegaan.

De implementatie is aangemeld bij het Adviescollege ICT-toetsing omdat het een project van meer dan 5 miljoen euro betreft met een ICT-component. Deze aanmelding heeft geleid tot een toets die uitgevoerd is tussen medio april en augustus 2021. Het definitieve advies en de bestuurlijke reactie is op 13 december 2021 met de Kamer gedeeld. In haar definitieve advies geeft het Adviescollege aan dat het programma EU btw e-commerce middels het Noodspoor in korte tijd heeft gezorgd voor een werkende oplossing voor EU btw e-commerce. Echter, zonder doorontwikkeling van het Noodspoor voorziet het Adviescollege onnodige risico's doordat het nog tekortkomingen kent. Zij geeft daarbij aan dat het programma dreigt te stagneren. Verder constateert het Adviescollege dat de modernisering van het OB-domein weinig baat heeft bij de oplossingen die momenteel vanuit het Hoofdspoor geboden worden en concludeert zij dat de Belastingdienst onvoldoende grip heeft op het Hoofdspoor.

Blok C: Systemen Belastingdienst

5.20 VERDIENMODEL BELASTING VAN PERSONENAUTO'S EN MOTORRIJWIELEN (BPM) - LOPEND	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Fiscale en Juridische Zaken (FJZ), Uitvoerings- en Handhavingsbeleid (UHB), Centrale Administratieve Processen (CAP), Directeur-generaal voor Fiscale Zaken (DGFZ)
OMSCHRIJVING INHOUD	In opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V) heeft het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) in 2020 onderzoek gedaan naar een mogelijk verdienmodel in de Wet belasting personenauto's en motorrijwielen (bpm). Bij registratie van een voertuig in Nederland moet bpm worden betaald. Uit het EU-recht volgt dat de bpm over een geïmporteerd voertuig niet hoger mag zijn dan de bpm die nog rust op een gelijksoortig Nederlands voertuig. Dit leidt tot veel procedures waarin gesteld wordt dat de bpm hoger is dan het EU-recht toestaat. Het gaat dan bijvoorbeeld over een geschil met de Belastingdienst over tot hoeveel waardevermindering bepaalde schade aan het voertuig leidt. Het WODC heeft geconstateerd dat de juridische procedures binnen de bpm in de meeste gevallen wordt aangespannen door een klein aantal gemachtigden (d.w.z.: personen die namens een importeur/autohandelaar procederen) dat met procederen een verdienmodel heeft ontwikkeld. Deze gemachtigden procederen vaak op grond van een algemene machtiging die jaren geleden door autohandelaren verstrekt is. Het komt regelmatig voor dat geprocedeerd wordt zonder medeweten van de autohandelaar en zonder dat het toegekende bpm-belang en de kostenvergoeding aan de autohandelaar worden uitgekeerd. Indien de verschuldigde bpm in bezwaar of beroep wordt verlaagd (soms met slechts enkele euro's), volgt uit de wet dat recht bestaat op een forfaitaire proceskostenvergoeding (pkv) die veel hoger kan zijn dan het bpm-belang waarover geprocedeerd werd. Daarnaast bestaat recht op een 'immateriële schadevergoeding' indien het te lang heeft geduurd een bezwaar- of beroepsprocedure af te ronden. De houding van gemachtigden tijdens procedures is er soms op gericht vertraging te bewerkstelligen zodat een grotere kans bestaat op een immateriële schadevergoeding. Het kabinet heeft in reactie (februari 2021) op het WODC-rapport (Van beroep in bezwaar, werkwijze en verdienmodel 'no cure no pay' bedrijven WOZ en BPM) aangekondigd langs twee wegen meer grip te willen krijgen op het verdienmodel in de bpm: (1) verbetering van het interne proces bij de Belastingdienst, bijvoorbeeld door bezwaarschriften vaker kennelijk ongegrond te verklaren en (2) het

	verkennen van wetgevingsmaatregelen, bijvoorbeeld door te regelen dat vergoedingen alleen nog aan de autohandelaar zelf worden overgemaakt (en dus niet de gemachtigde).
KRACHTENVELD	**Kamer en nieuwe wetgeving (adviesrol Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW))** De parallelimport van voertuigen, waaraan het verdienmodel gerelateerd is, kan op veel belangstelling van de Kamer rekenen. VVD en CDA staan traditioneel kritisch tegenover de bpm. Momenteel wordt beleidsmatig verkend of door de RDW fysiek toezicht kan worden gehouden op geïmporteerde voertuigen waarvoor bpm-aangifte wordt gedaan met een taxatierapport. De schade wordt vaak uitvergroot om de bpm te drukken. **Ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V) en Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)** De hoogte van de pkv is gebaseerd op een wet waarvoor de ministeries van J&V en BZK hoofdverantwoordelijk zijn. Besloten is om voorlopig geen verhoging van de pkv door te voeren in de bpm. Verkend wordt of aanvullende voorwaarden noodzakelijk zijn bij toekenning van een pkv in de bpm. **Rechtspraak** Het verdienmodel in de bpm drukt op de rechtspraak als gevolg van de vele juridische procedures die binnen de bpm worden gevoerd.
BEHANDELING	De kabinetsreactie op het WODC-rapport is op 12 februari 2021 naar de Kamer gestuurd. De verkenning van wetgevingsmaatregelen wordt opgesteld ten behoeve van een nieuw kabinet. De verwachting is dat eventuele maatregelen voor het Belastingplan 2023 worden aangeboden.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Een van de oorzaken van het verdienmodel, de waarde van het voertuig als grondslag van de bpm, kan niet worden weggenomen zonder de bpm ingrijpend te hervormen. Dit brengt een juridische beperking met zich mee. Bovendien is een dergelijke ingrijpende wijziging pas mogelijk nadat de modernisering van de IV voor de bpm is afgerond. Aan het beperken van het verdienmodel in de bpm kleven geen directe politieke of financiële risico's. Aan het voortbestaan kleven die risico's mogelijk wel. Het kost de schatkist jaarlijks enkele miljoenen en het beslag dat de uitvoering van de bpm op de Belastingdienst en de rechtspraak legt, ligt politiek gevoelig.

5.21 WENDBAARHEID ICT-PROJECTEN BELASTINGDIENST: UITFASEREN ETM (ENTERPRISE TAX MANAGEMENT) EN MODERNISERING MOTORRIJTUIGBELASTING (MRB) - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG / DIRECTIE

Directie Centraal Administratieve Processen (CAP), directie Midden- en Klein Bedrijf (MKB), directie Grote Ondernemingen (GO), directie Informatievoorziening en Databeheersing (IV&D), directie Informatievoorziening (IV)

OMSCHRIJVING INHOUD

Project Auto – Modernisering MRB

Het project Modernisering Autoheffingen Motorrijtuigenbelasting zorgt ervoor dat de continuïteit van de heffing en inning van motorrijtuigenbelasting (MRB) ook de komende jaren geborgd blijft. Omdat het verouderde systeem moet worden uit gefaseerd, wordt een nieuw systeem gebouwd dat zorgt voor het sneller kunnen meebewegen met veranderende wetgeving. Het huidige systeem voor de heffing van de MRB blijft operationeel totdat de implementatie van het nieuwe systeem voltooid is.

De huidige systemen waarmee de MRB wordt uitgevoerd zijn verouderd en daardoor is het lastig nieuwe wetgeving toegevoegd te krijgen. Om ook met nieuwe wetgeving sneller mee te kunnen bewegen is in 2016 voor de MRB gestart met het bouwen van een nieuwe applicatie die twee oude systemen gaat vervangen. Na eerdere problemen met de voortgang van het project is in 2019 besloten om in te grijpen op het project en de sturing te verstevigen. Onder leiding van de stuurgroep Auto heeft herijking van de planning plaatsgevonden. De komende periode blijven de risico's bij dit project onverminderd hoog. Het gaat om schaarse ICT-capaciteit van medewerkers met kennis van de (oude) systemen. De projectsturing is vorig jaar reeds verstevigd en heeft ertoe geleid dat de Fijnstoftoeslag MRB tijdig kon worden geïmplementeerd via een alternatieve wijze. Nu wordt volledig ingezet op de bouw van het nieuwe systeem en het beheersen van eventuele risico's.

Project uitfaseren ETM

Het ICT-landschap van inning en betalingsverkeer is erg complex. Sinds 2017 wordt gewerkt aan een meerjarig vernieuwingstraject op basis van een zogeheten doelarchitectuur. Dit komt erop neer dat de huidige drie grote inningssystemen worden vervangen door een aantal kleinere applicaties. Enterprise Tax Management (ETM) is één van die drie te vervangen applicaties.
De planning van het project is aangepast vanwege onvoorziene, veel langere doorlooptijden bij het realiseren van geautomatiseerde koppelingen tussen ICT-systemen, zodat deze via het internet met elkaar kunnen communiceren (webservices). De nieuwe planning van het implementeren van het systeem wordt 10 november in het ketenbestuur vastgesteld. Het is al bekend dat er geen volledig

	overgangsjaar beschikbaar is om openstaande vorderingen in ETM af te handelen zoals eerder gepland was. Omdat het belangrijk is om ETM op tijd uit te faseren, is het afgelopen jaar een aantal keren besloten om nieuwe ontwikkelingen (het invoeren en afschaffen van belastingmiddelen) uit te stellen tot na 2023.
KRACHTENVELD	Voor een betere projectbeheersing gaat de Belastingdienst bij het beoordelen van grote ICT-projecten gebruik maken van interne en externe audits, zoals audits van de ADR, aanvullend op de CIO-oordelen. De ADR is in april dit jaar gestart met een toets op het project Auto MRB. Daarnaast heeft de Belastingdienst de aanbevelingen van PWC overgenomen voor de planningen binnen het project Auto MRB. Ook heeft de Belastingdienst het ICT-verbeterprogramma ingericht dat als doel heeft de ICT-uitvoeringsorganisatie én de sturing daarop zodanig te verbeteren dat deze doelmatiger en effectiever kan opereren. AdviesCollege ICT-toetsing is inmiddels gestart met het onderzoek Auto MRB. De Kamer is in april 2021 over de uitloop van en het toezicht op deze projecten geïnformeerd. Ook is hiervan een melding gemaakt op het Rijks ICT-dashboard.
BEHANDELING	In het ketenbestuur Auto van april 2021 zijn afspraken gemaakt en een vervolganalyse afgesproken voor businessoplossingen buiten een van de IT-systemen om. Deze analyseresultaten, adviezen en de evt. impact op de planning zijn in juni in het ketenbestuur Auto besproken. De herijkte businesscase wordt aangeboden aan de Portfolioraad van november 2021.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Het programma Modernisering motorrijtuigenbelasting (MRB) valt onder de ‘aanpak modernisering IV landschap Belastingdienst. Aan de Tweede Kamer is toegezegd dat dat de Belastingdienst met rationalisatie en modernisering van het IV-landschap (waaronder die van het auto domein) stappen zet in het oplossen van de legacy-problematiek. Vertragingen bij inning leidden tot zorgen over tijdige vervanging ETM. Een herijkte planning moet duidelijk maken wat de consequenties zijn voor de deadeline. Als de planning uitloopt zal de periode toenemen waarin geen grootschalige wijzigingen kunnen worden doorgevoerd in automatiseringsondersteuning van invorderings- en betalingsprocessen.

5.22 STUITING VERJARING - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Directie Centrale Administratieve Processen (CAP), directie Midden- en Klein Bedrijf (MKB), directie Grote Ondernemingen (GO), directie Particulieren (P)(Kennis & Expertisecentrum buitenland)
OMSCHRIJVING INHOUD	Een burger of bedrijf die een belastingaanslag heeft ontvangen en het verschuldigde bedrag niet tijdig heeft voldaan, heeft een belastingschuld. Als de aanslag vijf jaar na de betalingstermijn nog niet is betaald of ingevorderd en de laatste invorderingshandeling is ouder dan 5 jaar, dan verjaart deze schuld. De Belastingdienst mag die aanslag dan niet meer invorderen of verrekenen. De Belastingdienst kan voorkomen dat de aanslag verjaart. Dit kan door het tijdig stuiten of schorsen van de verjaringstermijn. Het stuiten kan door het versturen van een aanmaning en/of een mededeling waarin de Belastingdienst ondubbelzinnig zijn recht op betaling voorbehoudt. Er begint dan een nieuwe termijn van vijf jaar te lopen. Gebleken is dat verjaringen in voorkomende gevallen niet (tijdig) zijn gestuit door een tekortkoming in het stuitingsproces. Uit onderzoek blijkt dat er mogelijk circa 220.000 aanslagen zijn verjaard. Het bedrag aan schulden dat mogelijk verjaard is, wordt momenteel geschat op circa 520 miljoen euro. Dit is inclusief schulden die oninbaar zouden zijn geweest. Het gaat hier om schulden die ouder zijn dan vijf jaar, waarvoor geen verhaalsmogelijkheden bekend waren. Dat betekent dat, ook al was tijdig gestuit, er nauwelijks meer geïnd of verrekend had kunnen worden. In een zeer gering tot verwaarloosbaar aantal dossiers is vastgesteld dat verrekening is toegepast, nadat de verjaring inwerking was getreden. In voorkomende gevallen worden deze verrekeningen hersteld.
KRACHTENVELD	Dossier is politiek urgent, maar krijg momenteel geen specifieke aandacht van Nationale ombudsman (No) of de politiek. Op 18 februari 2021 heeft een overleg tussen de Staatssecretaris en de No plaatsgevonden waarbij gesproken is over de schuldenvragen. Tijdens dit gesprek is ook gesproken over het herstel van Stuiting Verjaring.
BEHANDELING	In februari 2020 is aan de Kamer toegezegd om te informeren over de achtergrond, omvang en eventuele gevolgen van de problematiek omtrent schulden die zijn verjaard. Deze toezegging is afgedaan middels de motie en toezeggingenbrief van 23 april 2021.

	De Belastingdienst heeft voor het stuitings- en verjaringsproces binnen de invorderingssystemen een nieuw rapportageproces ingericht met ingang van december 2020. Het nieuwe proces geeft inzicht in het aantal naderende te verjaren schulden per jaar met een vooruitblik van de 12 maanden daaropvolgend. In de nieuwe werkwijze gaan belastingschuldigen en/of toeslagschuldigen een stuitingsbrief van de Belastingdienst ontvangen als het einde van de verjaringsperiode aanstaande is. De Belastingdienst verzendt deze brief drie maanden voordat de verjaring inwerking treedt met uitzondering van faillissementen en/of wettelijke schuldsaneringsregeling. In de kabinetsreactie bij het eindrapport 'Ongekend Onrecht' van de POK is aangegeven dat het invorderingsbeleid van de Belastingdienst herijkt wordt om beter aan te sluiten bij het gewenste maatwerk en om oog te hebben voor de burgers. We kijken daarbij zowel naar de regelgeving als naar verbeteringen in de uitvoering.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Het corrigeren van de verjaarde aanslagen loopt nog door tot begin 2022. Bij een gering aantal aanslagen heeft een onterechte verrekening plaats gevonden. Dat bedrag wordt opnieuw verrekend of uitbetaald.

5.23 VERVOLGINGSKOSTEN EN INVORDERINGSRENTE - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Directie Centraal Administratieve Processen (CAP), directie Midden- en Klein Bedrijf (MKB), directie Grote Ondernemingen (GO), directie Particulieren (P) (Kennis & Expertisecentrum buitenland)

OMSCHRIJVING INHOUD

In het verleden is er sprake geweest van ten onrechte niet-verminderde vervolgingskosten (met name aanmanings- en dwangbevelkosten), en problematiek omtrent invorderingsrente.

Vervolgingskosten

In 2018 is de Nationale Ombudsman (No) naar aanleiding van een klacht een onderzoek gestart naar ten onrechte niet terugbetaalde vervolgingskosten als gevolg van een vermindering in het heffingstraject. Vervolgingskosten zijn alle kosten die volgens de Kostenwet invordering rijksbelastingen worden gerekend bij de dwanginvordering: kosten voor aanmaningen, dwangbevelen etc. Gebleken is dat de No door de Belastingdienst op 15 augustus 2018 verkeerd is geïnformeerd: er was niet onderkend dat sprake was van ten onrechte niet verlaagde vervolgingskosten. De No is daarover op 28 november 2019 eerst telefonisch en vervolgens schriftelijk geïnformeerd. Hij heeft vervolgens op 6 december 2019 zijn onderzoek naar de verlaging van vervolgingskosten heropend. Door de toenmalige staatssecretarissen is aan de No toegezegd fouten uit het verleden te herstellen en naar de toekomst toe te voorkomen dat deze situatie blijft voortduren. De Tweede Kamer is geïnformeerd met de brief van 24 juni 2020.

Oorzaak ten onrechte niet terugbetaalde vervolgingskosten

Als ten aanzien van een aanslag vervolgingskosten betaald zijn en deze aanslag wordt verlaagd, dan moeten de vervolgingskosten ook dienovereenkomstig verminderd worden. Dit gebeurde in het verleden niet altijd automatisch. Uit onderzoek bleek dat de inningssystemen niet in alle gevallen bij vermindering van een aanslag/terugvordering de reeds geheel of gedeeltelijk betaalde vervolgingskosten mee verminderen. In een aantal gevallen werd wel een geautomatiseerd bericht aangemaakt, waarna medewerkers deze berichten beoordeelden en zo nodig vervolgingskosten corrigeren. Dit is een zeer arbeidsintensieve en complexe werkwijze, waarbij de invorderaars zelf berekeningen moeten maken, met als risico dat er andere fouten gemaakt worden.

Herstelproces

Op 7 juli 2020 heeft de No de staatsecretaris laten weten dat al zijn vragen beantwoord zijn. Daarnaast spoorde hij de Belastingdienst aan om in september 2020 te beginnen met het terugbetalen van vervolgingskosten.
In oktober 2020 heeft een pilot gedraaid voor het herstellen van vervolgingskosten. Begin december is de (reguliere) herstelactie

gestart. Dit betekent dat per periode een groep belanghebbenden met al hun te corrigeren vervolgingskosten in één keer wordt afgehandeld. Op dit moment is de overgebleven omvang vastgesteld op ten minste 930.000 belastingaanslagen. Het hiermee gemoeide bedrag bedraagt minimaal 49 miljoen euro op basis van de geautomatiseerd te herstellen aanslagen. Daarnaast zijn ook 136.000 aanslagen handmatig beoordeeld. Hierop loopt nu een kwaliteitscontrole. De inschatting is dat het hiermee gemoeide bedrag maximaal 13 miljoen euro bedraagt, inclusief eventueel te vergoeden wettelijke rente.

Met de No zijn werkafspraken gemaakt om gezamenlijk tijdlijnen vast te stellen en de voortgang te bewaken. Begin juni startte de verzending van brieven. Begin juli is de verzending van brieven van automatisch afgehandelde aanslagen op beperkte schaal gestart.

Voorkomen richting de toekomst / aanpassing proces
Totdat het systeem is gewijzigd (naar verwachting eind 2023) is de volgende tijdelijke beheersmaatregel genomen: de query die is ontwikkeld om de te herstellen aanslagen op te sporen, wordt wekelijks gedraaid om de recent ontstane gevallen (grotendeels) geautomatiseerd dan wel handmatig te corrigeren.

Invorderingsrente
Er zijn twee situaties onderkend, waarbij de wetgeving rondom de invorderingsrente onjuist is toegepast:

- het niet herrekenen van invorderingsrente na vermindering van een aanslag, dit is bekend vanaf mei 2020 naar aanleiding van een verzoek van een belanghebbende;
- het ten onrechte in rekening brengen van invorderingsrente in de situatie dat een negatieve aanslag met een positieve (nog – deels – onbetaalde) aanslag van hetzelfde middel en jaar wordt verrekend, dit is bekend vanaf december 2020 waarbij het door de Belastingdienst zelf is ontdekt bij analyses van data in de herstelactie Vervolgingskosten.

Om de omvang van de problematiek rondom de invorderingsrente in kaart te brengen vindt een kwantitatieve analyse plaats en worden de budgettaire gevolgen in kaart gebracht. Op basis van de bevindingen nemen we maatregelen om te voorkomen dat de problematiek blijft voortbestaan en vindt herstel voor het verleden plaats. Het voorlopige beeld is dat als er een herstelactie moet worden opgezet veel uitgangspunten en uitvoeringsvraagstukken uit het project vervolgingskosten herbruikbaar zijn bij invorderingsrente. De budgettaire effecten zijn pas na de kwantitatieve analyse in te schatten.

KRACHTENVELD	De Tweede Kamer is over de problematiek van de invorderingsrente en vervolgingskosten meerdere keren geïnformeerd. Zo is het onderwerp gemeld aan de Kamer in de Kamerbrief over het overzicht van wetten waar de Belastingdienst zich niet aan heeft gehouden. De Tweede Kamer en de Nationale ombudsman wordt periodiek op de hoogte gehouden van de voortgang op deze dossiers.
BEHANDELING	**Vervolgingskosten** Het dossier is in de uitvoeringsfase. Het herstel is gestart. Het streven is om het in de zomer van 2022 af te ronden. **Invorderingsrente** Het dossier is in beginfase. In 2021 is een start gemaakt met de probleemanalyse om de omvang vast te stellen. De dossiers hebben de aandacht van de Nationale ombudsman.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	• Zo spoedig mogelijk herstel voor belanghebbenden mocht dit nodig blijken; • Voor de uitvoering van het herstel bestaat er een afhankelijkheid met andere risicoprojecten, de opstart van de dwanginvordering en behandeling van corona uitstel van betaling, waardoor er een risico ontstaat op capaciteitsproblemen voor de herstelacties.

5.24 EHERKENNING - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Concerndirectie Informatievoorziening en Databeheersing (IV&D)

OMSCHRIJVING INHOUD

eHerkenning (eH) is een open, publiek-privaat toelatingsstelsel voor authenticatiemiddelen voor rechtspersonen en genotificeerd door de Europese Commissie onder de electronic identities and trust services (eIDAS) verordening.
Met een eHerkenningsmiddel kan iemand aantonen dat hij gemachtigd is om namens een rechtspersoon te handelen. Het stelsel valt onder de verantwoordelijkheid van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). eH is een overheidsbrede 'generieke' oplossing waar meer dan 480 (semi-) overheidsorganisaties op zijn aangesloten, inclusief de Belastingdienst, Toeslagen en Douane. De kosten van het stelsel worden gedragen door de gebruikers van het stelsel: (overheids)organisaties die diensten aanbieden, ondernemers die deze diensten afnemen en de erkende leveranciers van eHerkenningsmiddelen. Ter vergelijking, de overheid geeft DigiD uit en de kosten worden betaald door overheidsorganisaties die het middel inzetten.

Bij de implementatie van eH loopt de Belastingdienst tegen twee problemen aan:

1) <u>Niet alle rechtspersonen en fiscale entiteiten kunnen een eHerkenningsmiddel aanschaffen.</u> Alleen rechtspersonen die zich kunnen inschrijven in het Handelsregister kunnen eH aanschaffen. Diverse rechtsvormen, zoals buitenlandse ondernemingen, ambassades en pensioen bv's kunnen zich volgens de huidige Wet op het Handelsregister niet inschrijven, geen eH aanschaffen en daarom niet inloggen bij de Belastingdienst. Bedrijven die op dit moment aangifte moeten doen via Mijn Belastingdienst zakelijk (MBDz) maar geen eH kunnen aanschaffen, worden door de Belastingdienst gevraagd gebruik te maken van commerciële softwarepakketten of fiscaal dienstverleners. De Belastingdienst vergoedt de kosten tot maximaal 450 euro.
De staatssecretarissen van BZK en FIN (Fiscaliteit en Belastingdienst) hebben de Tweede Kamer toegezegd het mogelijk te maken dat 'restgroepen' zich registreren in het Handelsregister dan wel in een register dat de Belastingdienst zelf realiseert. Dit register zal bestaan naast het Handelsregister. BZK, BD en KvK zijn in gesprek over de uitwerking van deze oplossing.

2) <u>De Tweede Kamer wil dat ondernemers kosteloos belastingaangifte kunnen doen.</u>
Ondernemers betalen gemiddeld 45 euro per jaar per eHerkenningsmiddel. De staatssecretaris van BZK en de staatssecretaris van Fiscaliteit en Belastingdienst hebben daarom een compensatieregeling ingesteld voor ondernemers die eH alleen bij de Belastingdienst gebruiken. De eH-leveranciers bieden hiervoor een speciaal Belastingdienst eHerkenningsmiddel aan. De aanschafkosten kunnen bij Rijksdienst voor Ondernemend Nederland worden teruggevraagd. Deze loopt tot en met 2022, gesprekken over verlenging worden gestart.
Naar aanleiding van de motie Van der Molen, waarin de Tweede Kamer BZK vraagt om te onderzoeken hoe een publiek middel voor het bedrijvendomein kan worden ontwikkelt BZK, in samenspraak met Belastingdienst een door de Overheid uitgegeven 'gratis' middel voor bedrijven dat de eerste jaren alleen bij de Belastingdienst kan worden ingezet.
Maatschappelijk dienstverleners, die burgers hulp geven bij het doen van aangifte inkomensheffing of bij het aanvragen/wijzigen van toeslagen, maken vanaf 2022 ook gebruik van eHerkenning 3. Wanneer zij kosteloze hulp aanbieden, worden de aanschafkosten van eHerkenning 3 gecompenseerd door de Belastingdienst en Toeslagen.

KRACHTENVELD

- De vaste Kamercommissie Financiën stelt vragen over het kosteloos aangifte doen en de compensatieregeling voor het Belastingdienst specifieke eHerkenningsmiddel. Ook ondernemers benaderen de Belastingdienst direct of indirect met vragen.
- BZK wil graag het wetsvoorstel Digitale Overheid goedgekeurd krijgen in de Eerste Kamer. De uitvoeringsproblematiek die de Belastingdienst nu ervaart met eH is hiervoor een risico, omdat de WDO de problemen versterkt en niet verhelpt. Wanneer BZK en/of de BD stappen zet waardoor er een middel naast eH komt, bestaat het risico dat leveranciers op basis van de Markt en Overheid schadeclaims indienen.
- De bestaande wetgeving schrijft al voor dat de Belastingdienst haar diensten beveiligd door een authenticatiemiddel van betrouwbaarheidsniveau substantieel te vereisen. Het UWV heeft hiervoor een aanschrijving van de AP gekregen, de BD vooralsnog niet. Andere uitvoeringsorganisatie lijken te wachten met de implementatie van eH tot de problemen bij de Belastingdienst opgelost zijn.

BEHANDELING

In het wetsvoorstel Digitale Overheid (WDO) wordt eH verplicht gesteld als generiek inlogmiddel voor bedrijven en organisaties bij de gehele overheid. Overheden moeten hun organisatie specifieke

middelen uitfaseren. Het wetsvoorstel is goedgekeurd door de Tweede Kamer, maar is aangehouden door de Eerste Kamer. Om tegemoet te komen aan de Eerste Kamer is een novelle opgesteld waarin aanvullende eisen worden gesteld aan authenticatiemiddelen die door BZK erkend willen worden: privacy by design, een verhandelverbod op gegevens en gebruik van open source software. De novelle is in juni 2021 bij de Tweede Kamer ingediend. Het tijdspad van de verdere behandeling van de novelle en de WDO is nog niet bekend.

De Tweede Kamer heeft in de motie Van der Molen gevraagd om een publiek middel voor bedrijven en organisaties. In het huidige wetsvoorstel en in de novelle creëert BZK hiervoor geen juridische grondslag. Vanwege de bezwaren van ondernemers en de Tweede Kamer tegen eH is de Belastingdienst voorzichtig met verdere implementatie en zoekt alternatieven om toch aan de privacy eisen te kunnen voldoen.
Geplande ontwikkelingen waarbij eHerkenningsproblematiek een rol speelt:

- Verdere uitfasering van het Persoonlijk Domein voor Ondernemers per 1 januari 2022.
- Per 1 maart 2022 dienen maatschappelijk dienstverleners met een eHerkenningsmiddel op niveau 3 in te loggen wanneer zij burgers helpen op MijnBelastingdienst en MijnToeslagen.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

Het gebruik van een overheidsbreed generiek authenticatiemiddel waarbij de organisatie specifieke authenticatievoorzieningen worden uitgefaseerd is een opvatting waar de Belastingdienst achter kan staan. Het op niveau brengen en onderhouden van een groot aantal specifieke voorzieningen is kostbaar. Daarbij brengt het voor burgers, bedrijven en intermediars gemak om slechts 1 digitale sleutel te hebben. De Belastingdienst wil uiteraard geen belemmeringen opwerpen voor ondernemers om aan hun fiscale verplichtingen te voldoen, zoals het moeten aanschaffen van een privaat authenticatiemiddel.

Vanuit het oogpunt van gegevensbeveiliging en fraudebestrijding vindt de Belastingdienst het zeer belangrijk dat alle burgers en bedrijven en hun vertegenwoordigers in kunnen loggen met een middel dat voldoende beveiliging biedt. De Belastingdienst kan en wil bijdragen aan een tussenoplossing inclusief juridische grondslagen die ten minste de eigen problematiek oplost, maar die ook op kan gaan in de permanente oplossing. Dit vormt echter ook een dilemma met oog op de zeer volle IV-portfolio van de Belastingdienst.

5.25 KEUZEREGELING ELEKTRONISCH BERICHTENVERKEER (KEBV) - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Directie Klantinteractie & -services (KI&S). Betrokken directies: alle uitvoeringsdirecties, directie Informatievoorziening en Databeheersing (IV&D), directie Centrum voor Facilitaire Dienstverlening (SSO CFD)
OMSCHRIJVING INHOUD	Het Programma KEBV (Keuzeregeling Elektronisch Berichtenverkeer) beoogt alle uitgaande formele berichten als onderdeel van de dienstverlening aan burgers en ondernemers, digitaal beschikbaar te maken, en voor burgers daarmee de implementatie van de wettelijke Keuzeregeling Elektronisch Berichtenverkeer te invoeren.
KRACHTENVELD	De wet betreft een correctie op de wet EBV uit 2015 ('vaarwel blauwe envelop'). Op basis van de wet uit 2015 zou alle post van de Belastingdienst alleen nog digitaal verzonden worden. Aandacht van Tweede Kamer en belangenorganisaties betreft primair de zorg voor niet-digitaalvaardige burgers. Daarom is de wet per 2020 gewijzigd. Door de wijziging krijgen burgers de keuze tussen papier of digitaal. De wet kent geen ingangsdatum. De formele invoering van de keuzeregeling vindt plaats via een Koninklijk Besluit. Wanneer dit zal geschieden is nog niet duidelijk. Dit is afhankelijk van de voortgang bij andere projecten (zie hierna).
BEHANDELING	Het programma KEBV is mede afhankelijk van in ontwikkeling zijnde, essentiële centrale systemen waaronder multi-kanaal mededelen en archiveren. Beide systemen worden voortgebracht door aparte programma's die hun eigen aansturing hebben. De oplevering van de essentiële systemen ondervindt uitloop door complexiteit, diversiteit en de hoge volumes van de berichten (ca. 180 mln berichten per jaar). De staatssecretarissen zijn in het najaar van 2020 op de hoogte gebracht dat de keuzeregeling niet voor eind 2022 kan worden ingevoerd. Zij hebben vervolgens de Tweede Kamer geïnformeerd en toegezegd dat tot eind 2022 het niveau van dienstverlening op peil blijft. Ook is toegezegd dat in het voorjaar van 2021 nadere informatie volgt over de invoering van de keuzeregeling. Dit is nog niet gebeurd. Sindsdien is de voortgang van het nieuwe multi-kanaal mededelen project nog niet verbeterd. Daarom is het programma KEBV herijkt. De herijking is besproken in het Directieteam van de Belastingdienst. De verdere uitwerking komt in het eerste kwartaal 2022 in besluitvorming. Dan moet ook duidelijk worden wat de consequenties voor de planning zullen zijn.

5.26 BEZWAREN - ACTUEEL	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Directie Particulieren/keten bezwaar, beroep en klachten (BBK)
OMSCHRIJVING INHOUD	Burgers en bedrijven kunnen bezwaar indienen tegen een belastingaanslag of tegen een voor bezwaar vatbare beschikking. Indien er sprake is van een aangiftebelasting dien je bezwaar in tegen de voldoening of de inhouding onderscheidenlijk de afdracht. Deze bezwaren moeten worden behandeld worden binnen de termijnen die daarvoor in de Algemene Wet Bestuursrecht (Awb) worden vermeld. Voor bezwaar geldt een termijn van 6 weken met de mogelijkheid van verdagen en verlengen. Door de grote hoeveelheden bezwaren zijn er de afgelopen jaren achterstanden ontstaan in het tijdig behandelen. In 2019 was bijvoorbeeld maar 68% van de bezwaren tijdig afgehandeld. Dat manifesteerde zich vooral in de inkomensheffing (IH), waar maar 42% van de bezwaren tijdig was afgehandeld. Voor de bezwaarschriften Omzetbelasting, Loonheffing en Vennootschapsbelasting speelt deze problematiek in mindere mate. Tot 1 januari 2021 was er een projectmatige aanpak voor de behandeling van de IH Niet Winst bezwaren. Dit heeft tot betere resultaten geleid, al voldoen we nog niet aan de streefwaarde van 90% tijdige afhandeling van bezwaren. In de periode januari tot en met augustus 2021 bedroeg het percentage tijdig afgehandelde bezwaren overall 84,8%; voor de IH was dit percentage 81,4%. Omdat de achterstanden grotendeels zijn ingelopen is deze projectmatige aanpak niet langer nodig. Hierover is de Tweede Kamer geïnformeerd. Door intensivering van de sturing op het behandelen van IH Winst bezwaren is ook hier de achterstand teruggebracht. Binnen de directie Grote Ondernemingen worden de bezwaren IH binnen het reguliere proces afgehandeld. Individuele klantbehandeling is daarbij het uitgangspunt. Er vinden verschillende initiatieven plaats in de keten om, in het belang van burgers en bedrijven, doorlooptijden te versnellen, bezwaren zoveel mogelijk digitaal te verwerken en onnodige/onjuiste bezwaren te voorkomen en op een juiste wijze gebruik te maken van de verdaging/verlengingsmogelijkheden in de Awb. Een speciaal dossier wordt gevormd door de bezwaren Box 3. Hiervoor geldt dat de DG/staatssecretaris jaarlijks een aanwijzingsbesluit krijgt voorgelegd om de bezwaarschriften van het betreffende belastingjaar als massaal bezwaar aan te merken. Deze zien specifiek op de vraag of de vermogensrendementsheffing in

strijd is met het Europees Eigendomsrecht. Huidige stand van zaken is:

- De bezwaarschriften tegen de box 3-heffing in de aanslagen inkomstenbelasting voor de jaren 2013 t/m 2019 zijn reeds aangewezen als massaal bezwaar. Hierdoor hoeven niet alle bezwaarschriften tegen de aanslagen individueel te worden afgedaan. Voor de periode 2013 – 2016 geldt dat deze nagenoeg geheel is afgewikkeld.
- De massaal bezwaarprocedures voor de jaren 2017 en 2018 gaan over het box 3-stelsel dat per 1 januari 2017 is gewijzigd.
- In het aanwijzingsbesluit 2020 (getekend door uw voorganger) worden de bezwaarschriften 2020 ook aangemerkt als massaal bezwaar, voor zover de bezwaarschriften betrekking hebben op de rechtsvraag over de box 3-heffing in dit besluit.
- Per 18 april 2021 zijn er 166.294 bezwaren Box 3 in voorraad. Dat aantal neemt na de aangiftecampagne verder toe.

KRACHTENVELD

De vertragingen in bezwaarafhandeling heeft de Belastingdienst gemeld en daarover is regelmatig, ook aan de Tweede Kamer, gerapporteerd. Het gevolg is dat burgers en bedrijven langer in onzekerheid verkeren over hun bezwaar. Dit leidt zowel tot media-aandacht als tot vragen in de vaste Kamercommissie en Tweede Kamer.

Zowel bij Voorjaarsnota 2020, als bij Voorjaarsnota 2021 – samenhangend met kabinetsreactie op het rapport “ongekend onrecht” (Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag) – zijn structurele middelen toegekend voor versterking van het afwikkelen van bezwaren.

BEHANDELING

In de Voortgangsrapportage Jaarplan (periode januari-augustus 2021), verstuurd op 3 december 2021, is de actuele stand van zaken rond afwikkeling bezwaren vermeld (zowel overall, als specifiek voor IH).

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

Binnen de keten BBK is het van belang een bijdrage te leveren aan de meerjarige strategische prioriteiten door een kwalitatief juiste en tijdige afhandeling van werkzaamheden, het zo makkelijk en eenvoudig mogelijk maken voor burgers en ondernemers, procesoptimalisatie en automatisering en het voorkomen van bezwaren. Hierin staan burgers en bedrijven centraal en is er aandacht voor de menselijke maat en het verder verbeteren van de persoonlijke en de digitale dienstverlening.

Het niet tijdig behandelen van bezwaren leidt zowel tot juridische risico's van ingebrekestelling, financieel in de vorm van het uitbetalen van dwangsommen en politiek door het beeld van 'te lang op antwoord wachtende burgers en bedrijven'.

Managementinformatie (MI) en aandacht voor risicomanagement (RM) is dan ook versterkt door een in samenwerking met het programma MI/RM gerealiseerd ketendashboard voor de IH en een risicoregister.

5.27 STAND VAN ZAKEN SCHENK- EN ERFBELASTING - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Directie Particulieren /keten Schenk- en Erfbelasting.
OMSCHRIJVING INHOUD	Vanaf 2017 waren er problemen m.b.t. de automatisering van schenk- en erfbelasting. Dit heeft vanaf 2017 geleid tot grote achterstanden in de verwerking van aangiften schenk- en erfbelasting. Het wegwerken van deze achterstanden kostte veel tijd en is uiteindelijk eind 2018 gerealiseerd. In 2019 en 2020 zijn de voorraden door het werkgebied Schenk- en Erfbelasting verder afgebouwd. Desondanks is er nog wel sprake van een hoger dan gewenste voorraad aangiften Erfbelasting. De ambitie was deze in de loop van 2021 verder af te bouwen. Door vertraging in de oplevering van IV-functionaliteiten om aanslagen erfbelasting over het belastingjaar 2021 te kunnen opleggen is dit helaas niet gelukt. Sinds eind oktober zijn de IV-functionaliteiten volledig beschikbaar en is het opleggen van aanslagen erfbelasting over 2021 weer opgestart. De betalingen op aanslagen erfbelasting over het belastingjaar 2021 zullen later dan gepland binnen komen. Het gaat om een verschuiving van de inkomsten in de tijd en ondanks de latere start zal een belangrijk deel van de aanslagen erfbelasting 2021 nog dit jaar opgelegd worden. In de periode januari tot en met augustus 2021 werd 79% van de aangiftes erfbelasting binnen drie maanden na ontvangst en bijna 90% binnen zes maanden na ontvangst behandeld. Er is nog wel sprake van een hoger dan gewenste voorraad aangiften Erfbelasting. Door de vertraagde oplevering van de functionaliteit voor het behandelen van de aangiften Erfbelasting belastingjaar 2021 zal een deel van de reeds ingediende aangiften over 2021 later worden behandeld dan de termijn van drie tot zes maanden die op belastingdienst.nl wordt gecommuniceerd. Dit wordt zichtbaar in de KPI's over geheel 2021. De verdere verbetering en vernieuwing van de automatisering loopt via het project KOS (Klantoptimalisatie Schenk- en Erfbelasting). De Kamer is hierover voor het laatst per brief van 14 mei 2020 geïnformeerd. Eind 2020 is een laatste herijking van dit project uitgevoerd. Uit deze herijking blijkt dat de hoofdlijn van de beoogde verbetering en vernieuwing conform planning op 1 juli 2022 zal kunnen worden bereikt. **Lopende onderzoeken** De ADR heeft een onderzoek uitgevoerd naar in hoeverre de raming en de uitkomsten van erfbelasting op elkaar aansluiten. ADR heeft aanbevelingen gedaan om te komen tot een beter ramingsproces, deze aanbevelingen zijn overgenomen.

Verder is de ADR verzocht een vervolgonderzoek te doen naar de kwaliteit van de uitvoering van de erfbelasting en eventuele gevolgen voor de kasontvangsten. Onderwerp van onderzoek is of het te hanteren beleid en de voorgeschreven procedures voldoende zijn nageleefd. De ADR heeft de opdracht nog niet uitgezet bij de Belastingdienst.
De Belastingdienst heeft een onvolkomenheid op het gebied van Misbruik en oneigenlijk gebruik beleid kleine middelen (waaronder de schenk- en erfbelasting) over 2019. Deze onvolkomenheid is in het voorjaar 2021 bij het Verantwoordingsonderzoek over 2020 verbreed naar Misbruik & Oneigenlijk gebruik over alle belastingmiddelen. Hierdoor is de specifieke aandacht van de Algemene Rekenkamer voor schenk- en erfbelasting minder groot dan eerder het geval was.
Daarnaast is er een extern onderzoek aan de Kamer toegezegd naar de (juridische) kwaliteit van de opgelegde aanslagen.

Belastingrente erfbelasting
Vanaf 2017 werd t.a.v. de erfbelasting tijdelijk geen belastingrente in rekening gebracht vanwege de automatiseringsproblemen. De minister en staatssecretaris hebben besloten om de belastingrente voor de erfbelasting voor overlijdens vanaf 1 januari 2021 aan te zetten. De automatiseringsproblemen in 2021 waren beperkter en gaven geen aanleiding om de belastingrente op erfbelasting aan te passen.

Project nabestaanden
Binnen dit werkgebied valt ook de verantwoordelijkheid voor de doelgroep nabestaanden. In dit kader is bij directie Klantinteractie & Services (KI&S) een serviceteam nabestaanden ingericht, dat nabestaanden helpt op het terrein van het voldoen van fiscale en toeslagverplichtingen van de overledene, en het kunnen doen van aangifte erfbelasting. De ondersteuning aan nabestaanden zal in de periode 2021-2025 middels het project Nabestaanden verder worden verbeterd. Er komt meer focus op betere dienstverlening met menselijke maat. We willen als Belastingdienst beter aansluiten bij de behoefte die nabestaanden hebben na een overlijden. Zo zal er meer digitaal inzicht en handelingsperspectief komen voor de nabestaanden (o.a. ontwikkeling digitaal F-biljet (finale aangifte na overlijden) en vooringevulde aangifte erfbelasting), komt er meer maatwerk en persoonlijke dienstverlening, en zullen processen meer op elkaar worden afgestemd. Verder is recent/wordt aan de Kamer toegezegd dat er onderzoek wordt gedaan naar aanpassing van wet- en regelgeving om een oplossing te bieden voor schrijnende situaties waarbij het in rekening brengen van invorderingsrente niet wenselijk wordt geacht en het gewenst is om renteloos uitstel van betaling te verlenen.

KRACHTENVELD	Vanaf 2017 heeft de Tweede Kamer veel aandacht gehad voor schenk- en erfbelasting i.v.m. de automatiseringsproblemen en de hoge voorraden. Er waren onder meer zorgen over de gevolgen voor de kasontvangsten en het mogelijk niet tijdig opleggen van aanslagen. Uit het onderzoek van de ADR, dat op 1 december 2020 aan de Kamer is aangeboden, blijkt dat het later opleggen van aanslagen ervoor heeft gezorgd dat belastingopbrengsten later zijn ontvangen. Zoals hierboven vermeld is de voortbrenging van informatievoorzieningen inmiddels op orde en worden de processen beheerst.
BEHANDELING	Bij Najaarsnota 2021 is gemeld dat de geraamde opbrengst van de schenk- en erfbelasting in 2021 met 0,1 miljard euro neerwaarts is bijgesteld vanwege de genoemde vertraging in oplevering van IV-functionaliteiten. In de Voortgangsrapportage Jaarplan (periode januari-augustus 2021), verstuurd op 3 december 2021, is ingegaan op de ontwikkelingen rond erf- en schenkbelasting.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	De erf- en schenkbelasting is vanuit de problemen in 2017 een relatief politiek gevoelig belastingmiddel. Daarom wordt binnen de Belastingdienst extra goed gemonitord hoe het staat met dit belastingmiddel, nu er zich in 2021 – weliswaar in veel beperktere mate – ook vertraging in oplevering van IV-functionaliteiten heeft voorgedaan.

6. Directoraat-Generaal Toeslagen

6.1 OVERZICHT TOESLAGEN - PROCESBESCHRIJVING

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Toeslagen / directie SR&B
OMSCHRIJVING INHOUD	Het directoraat-generaal Toeslagen (DG TSL), maakt vitale voorzieningen voor iedereen betaalbaar door een financiële bijdrage uit te keren. Deze bijdrage stelt mensen elke maand opnieuw in staat de rekeningen te betalen voor: • *de zorgverzekering (via de zorgtoeslag);* Een zorgverzekering is niet goedkoop. Daarom is er zorgtoeslag: een bijdrage van de overheid om de zorgverzekering betaalbaar te houden. Om recht op zorgtoeslag te hebben moet een burger meerderjarig zijn, in ieder geval een Nederlandse zorgverzekering hebben, niet meer verdienen dan € 31.138 in 2021 en een niet hoger vermogen hebben dan max. € 118.479 p.p. of met partner van max. € 149.819 op 1 januari 2021. • *de huur (via de huurtoeslag);*Niet iedereen die huurt kan huurtoeslag krijgen. Om in aanmerking te komen, is de huur mede afhankelijk van iemands inkomen. Ook mag de huur in 2021 niet te hoog (max. € 752,33), maar ook niet te laag zijn. Hoe hoog het inkomen mag zijn, hangt af van de hoogte van de huur, de leeftijd van de burger en de samenstelling van het huishouden. Daarbij moet er sprake zijn van een zelfstandige woonruimte met in ieder geval een eigen toegangsdeur die op slot kan, een keuken en een wc. • *de kinderopvang (via de kinderopvangtoeslag).* Om kinderen tijdens werktijden goed op te vangen, is er kinderopvangtoeslag: een tegemoetkoming in de kosten van geregistreerde opvang. Om kinderopvangtoeslag te kunnen krijgen gelden de volgende belangrijkste voorwaarden: - De burger én hun partner werken, volgen een opleiding of een traject naar werk (arbeidseis); - De opvang is geregistreerd in het Landelijk Register Kinderopvang (LRK); - Een deel van de kosten van de opvang worden uit eigen zak betaald (verplichte eigen bijdrage). • *ander levensonderhoud van kinderen (via het kindgebonden budget).* Het kindgebonden budget is een bijdrage in de kosten voor kinderen tot 18 jaar die iemand krijgt naast de kinderbijslag. Er gelden de volgende belangrijkste voorwaarden: • De ouder die de kinderbijslag op zijn naam heeft bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB), krijgt ook het kindgebonden budget; • Het inkomen van de burger en diens partner is begrensd. Het hangt van het aantal kinderen af waar de grens precies ligt;

	• Het vermogen van de burger mag op 1 januari 2021 niet hoger liggen dan € 118.479 of inclusief toeslagpartner niet hoger dan € 149.819. Na de aanvraag van toeslag(en) wordt binnen 5 weken de hoogte vastgesteld in een 'Voorschotbeschikking'. De toeslag wordt vervolgens rond de 20ste van de maand bijgeschreven. Het voorschot wordt definitief als alle gegevens bekend zijn bij Toeslagen. De definitieve berekening komt tussen 1 juli en 31 december na afloop van het jaar waarvoor de toeslag is verkregen. Dan is het inkomen van dat jaar bekend.
KRACHTENVELD	Het beleidsterrein van Toeslagen is verdeeld over vier departementen: BZK (huurtoeslag), VWS (zorgtoeslag), SZW (kinderopvangtoeslag en kindgebonden budget) en voor de formele paraplu-wet van de vier toeslagen de Algemene Wet inkomensafhankelijke regelingen (AWIR) is het Ministerie van Financiën verantwoordelijk. Er vindt derhalve veel interdepartementale afstemming plaats. Voor de verschillende toeslagen zijn er bijzondere situaties waarvoor afwijkende regels gelden, bijvoorbeeld voor gedetineerden of voor mensen zonder vaste woon- of verblijfplaats of co-ouders.
BEHANDELING	Zowel voor beleidsvraagstukken als voor uitvoeringsvraagstukken is interdepartementale afstemming belangrijk. Belangrijk onderwerp van gesprek is dat binnen het stelsel van Toeslagen wordt gekeken naar (wettelijke) verbetermogelijkheden, vernieuwing van de dienstverlening en naar mogelijkheden voor een meer fundamentele stelselherziening.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	-

6.2 TOEKOMSTVISIE TOESLAGEN - PROCESBESCHRIJVING

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Toeslagen / directie SR&B
OMSCHRIJVING INHOUD	De problemen met de kinderopvangtoeslag hebben inzichtelijk gemaakt dat het huidige Toeslagenstelsel heeft geleid tot schrijnende situaties, die onacceptabel zijn. Een gebrek aan "checks and balances" heeft de toeslaggerechtigden niet de rechtsbescherming geboden die verwacht mag worden van een rechtsstaat, zowel in rechtsbescherming als in informatievoorziening en maatwerk (dienstverlening). Om te voorkomen dat dit in de toekomst weer gebeurt, is een fundamentele (cultuur)omslag noodzakelijk binnen Toeslagen. De grondbeginselen moeten worden doorleefd vanuit onderstaande opgestelde missie en visie. Missie: Toeslagen maakt vitale voorzieningen voor iedereen betaalbaar. Visie: DG Toeslagen wil haar wettelijke taak zo goed mogelijk uitvoeren. Toeslagen zijn voor veel mensen onmisbaar om de meest essentiële dingen in het leven te kunnen betalen: wonen, medische zorg en de zorg voor kinderen. DG Toeslagen stelt zichzelf ten doel alle toeslaggerechtigden te helpen om zo optimaal, eerlijk en zorgenvrij mogelijk gebruik te maken van de toeslagen. Toeslagen moeten geen zorgen geven, maar juist zorgen wegnemen. DG Toeslagen werkt vanuit kernwaarden en met een kompas. Als onderdeel van het Ministerie van Financiën is DG Toeslagen integer, deskundig en duidelijk. We tonen durf waar dit nodig is, in het belang van burgers, medewerkers en opdrachtgevers. En we werken actief samen met anderen; intern en extern. DG Toeslagen stelt zichzelf continu drie vragen die samen het kompas vormen: 1) Is het rechtvaardig? 2) Doen we het samen? 3) Zijn we aanspreekbaar?
KRACHTENVELD	Veel partijen hebben plannen voor het afschaffen / herinrichten van Toeslagen. Dat is ook in het coalitieakkoord aangekondigd. Ook in de media is er veel aandacht voor Toeslagen. Afstemming over de uitvoering van toeslagen vindt plaats binnen de driehoek uitvoering, opdrachtgever, eigenaar. Het is daarom

	belangrijk dat Toeslagen niet als enige haar missie en visie uitdraagt.
BEHANDELING	-
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	-

6.3 REGULIERE TOESLAGEN PRAKTIJK - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Toeslagen / directie Toeslagen
OMSCHRIJVING INHOUD	Omschrijving van het reguliere proces van toeslagen en de belangrijkste kerncijfers.

KRACHTENVELD

Nadat een burger een toeslag heeft aangevraagd wordt de aanvraag binnen het massale proces (geautomatiseerd) beoordeeld. Op basis van door de burger zelf geschatte inkomen, vermogen, samenstelling huishouden en specifieke criteria per toeslagsoort (zoals huur of aantal uren kinderopvang) wordt het recht op toeslag vastgesteld. Als er recht is wordt een voorlopige toekenning (VT) afgegeven (voorschotsystematiek).
Na afloop van het toeslagjaar wordt een definitieve beschikking (DT) gemaakt op basis van het feitelijk inkomen, vermogen, etc.
Te weinig betaald voorschot leidt tot een nabetaling, te veel betaald voorschot leidt tot een terugvordering. Het geautomatiseerde proces (toekenning en betaling/inning) wordt uitgevoerd door Centrale Administratieve Processen (CAP) dat deel uitmaakt van de Belastingdienst.

De directie Toeslagen is verantwoordelijk voor:

- de zaken die niet geautomatiseerd kunnen worden afgehandeld;
- het behandelen van vragen en klachten;
- het behandelen van bezwaar- en beroepszaken;
- het uitvoeren van toezicht.
- 5,6 miljoen huishoudens ontvangen een of meerdere toeslagen
- 7,3 miljoen afzonderlijke toeslagen, waarvan:
  - 4,4 mln zorg (VWS)
  - 1,4 mln huur (BZK)
  - 1,0 mln kindgebonden budget (SZW)
  - 0,6 mln kinderopvang (SZW)
- 15,1 miljard euro, waarvan
  - 5,3 mld euro zorg
  - 4,0 mld euro huur
  - 3,4 mld euro kinderopvang
  - 2,5 mld euro kindgebonden budget
- Nabetalingen / terugvorderingen:

	ZORG	HUUR	KGB	KOT
DT gelijk aan voorschot:	66%	32%	51%	21%
Nabetaling:	19%	50%	26%	47%

Terugvordering:	15%	18%	23%	32%
Gemiddeld bedrag terugvordering	€350	€750	€300	€400

- circa 4,6 mln mutatie-beschikkingen

BEHANDELING	-
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Werken aan toekenningszekerheid: • Duidelijkere communicatie aan de burger inzake voorschotsystematiek. • Burger eerder alert maken als tijdens voorschotfase grondslag(en) voor toekenning wijzigen, ter voorkoming van hoge terugvorderingen. • Menselijke maat toepassen in individuele situaties, bijvoorbeeld als hoge terugvorderingen leiden tot betalingsproblemen / schuldenproblematiek.

6.4	HANDHAVING / FRAUDEBESTRIJDING - ACTUEEL
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Toeslagen / directie Toeslagen en directie SR&B
OMSCHRIJVING INHOUD	De Toeslagenaffaire heeft laten zien hoe de fraudejacht en de hardheid van het toeslagenstelsel verwoestend heeft uitgewerkt. Deze gebeurtenis vereist een herijking van de manier waarop invulling wordt gegeven aan de handhaving. Dat vraagt om een stevig fundament in enerzijds de dienstverlening om fouten te voorkomen en anderzijds in het toezicht om te waarborgen dat mensen geen toeslagen krijgen waar zij geen recht op hebben. Dit is een belangrijk en tegelijk ook kwetsbaar proces omdat we ook blijvend werken aan herstel en behoud van vertrouwen van burgers, opdrachtgevers en medewerkers. *Handhavingsstrategie – activiteitenplan 2022* Om aan het bovenstaande invulling te geven wordt er op dit moment door SR&B in samenwerking met de directie Toeslagen gewerkt aan een handhavingsstrategie Toeslagen 2022. Deze sluit aan op het jaarplan Toeslagen dat in november 2022 met de Tweede Kamer is gedeeld. Bij de invulling van de handhavingsstrategie wordt aandacht besteed aan de relevante juridische en vaktechnische kaders om te komen tot een toekomstbestendige en adequate invulling van de handhaving door Toeslagen. Er worden onder meer uitgangspunten gehanteerd dat op geen enkele wijze wordt gediscrimineerd en rechtsbescherming wordt geboden. In het door de directie Toeslagen opgestelde activiteitenplan wordt de vertaling gemaakt van de strategie naar de activiteiten op het gebied van dienstverlening en toezicht in de praktijk. *Risicoclassificatiemodel (RCM)* Het RCM werd gebruikt om te selecteren welke toeslagaanvragen handmatig moesten worden beoordeeld. Het is sinds november 2019 niet meer gebruikt en in juli 2020 helemaal uitgezet wegens het ontbreken van een GEB (gegevensbescherming-effectbeoordelingen). Dit naar aanleiding van het KPMG onderzoek naar het gebruik van FSV. Hoewel er inmiddels een goedgekeurde GEB ligt voor het RCM, wordt het RCM niet meer in gebruik genomen door de directie Toeslagen. Bij de directie Toeslagen is hiervoor een ander model in ontwikkeling, het Behandelkeuzemodel. *Behandelkeuzemodel (BKM)* In het behandelkeuzemodel wordt geen gebruik gemaakt van zelflerende elementen. In tegenstelling tot het RCM is er geen sprake van indicatoren met variabel gewicht en worden de grenzen niet bepaald op voorbeelden van juiste en onjuiste aanvragen.

De gebruikte indicatoren draaien minder om (persoons)kenmerken en meer om de feitelijke situatie. In het najaar van 2021 is een kleine pilot gedraaid met het BKM. Op basis van de evaluatie wordt besloten of en op welke manier en onder welke waarborgen het behandelkeuzemodel binnen de directie Toeslagen kan worden ingezet. Daarbij wordt vooraf getoetst aan de geldende juridische en vaktechnische kaders waaronder de kaders die zien op mensenrechten en anti-discriminatie. Dit zal ook worden voorgelegd aan de Inspectie belastingen, toeslagen en douane. Ook de Functionaris Gegevensbescherming zal hierbij worden betrokken. Toegezegd is dat de Tweede Kamer geïnformeerd wordt voordat het BKM definitief in gebruik genomen wordt en welke afwegingen hieraan ten grondslag liggen.

Inrichting intensief toezicht (fraude aanpak)
Op dit moment worden er nagenoeg geen risico-signalen die wijzen op een vermoeden van fraude opgepakt door Toeslagen. Dit komt doordat een afgeronde GEB voor het proces van het verwerken van frauderisicosignalen ontbrak. Hierop is dit proces in 2020 stopgezet. Inmiddels is de GEB goedgekeurd, maar het proces is nog niet opgestart.
Toeslagen wil het proces geborgd opstarten op het moment dat de benodigde randvoorwaarden (zoals ondersteuning door IV-voorzieningen) en waarborgen zijn ingevuld die ook gelden binnen het regulier toezichtproces (zie hierboven bij BKM). Er wordt gewerkt aan het opstellen van kaders en de vaktechnische validatie hiervan. Als onderdeel van de gefaseerde opstart is een beperkt aantal signalen (10) opgepakt die als zeer prangend zijn beoordeeld. Ook de inzet van het strafrecht vormt een onderdeel van de fraudeaanpak. Toeslagen werkt hierin nauw samen met de FIOD. In de afgelopen periode zijn, als gevolg van het stopzetten van het proces van verwerking van risicosignalen, geen zaken aan de FIOD overgedragen.

TSV (opvolger FSV)
In juli 2020 is FSV uitgezet. Belastingdienstbreed wordt er een nieuw tijdelijk systeem ontwikkeld (=TSV) om frauderisicosignalen in te verwerken.
Toeslagen is aangesloten op de ontwikkeling van TSV. Voor Toeslagen wordt een afgescheiden omgeving ontwikkeld. Als de GEB voor TSV is beoordeeld door de AP en de Functionaris Gegevensbescherming van Financiën wordt TSV pas in gebruik genomen. Dit zal naar verwachting in Q1 2022 zijn. Het in gebruik nemen van TSV zal gefaseerd gebeuren waarbij Toeslagen als laatste directie het systeem in gebruik gaat nemen.

KRACHTENVELD	De omslag naar een meer dienstverlenend toezicht, met behoud van aandacht voor fraudebestrijding, wordt breed gedragen. Er is ook vanuit de politiek veel aandacht voor de randvoorwaarden waarbinnen dit gebeurt. Als gevolg van het stopzetten van de verwerking van fraudesignalen is het een aandachtspunt hoe fraudesignalen van externe partners (bijv. de Sociale Verzekeringsbank) in de toekomst worden opgepakt.
BEHANDELING	Zie de Kamerbrieven over FSV en fraudesignaalverwerking (Kamerstukken II 2020-2021, 31066, nr. 802, nr. 884), en de laatste Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	-

6.5 VERNIEUWING DIENSTVERLENING - LOPEND	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Toeslagen / directie Toeslagen en directie SR&B
OMSCHRIJVING INHOUD	Het verbeteren van de dienstverlening voor burgers is een belangrijk onderwerp voor Toeslagen. Naar aanleiding van de problemen met de kinderopvangtoeslag wordt de dienstverlening verder geïntensiveerd. Uit de kabinetsreactie op de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK, Kamerstukken II 2020-2021, 35 510-, nr. 4) blijkt dat er lessen zijn getrokken. Als gezicht van de overheid naar de burger moet de dienstverlening van uitvoerders sterk worden verbeterd. Ook willen we dat de menselijke maat het leidende principe wordt bij het uitvoeren van wetten en regels. Hiervoor heeft het kabinet investeringsmiddelen gereserveerd. Aan departementen en uitvoeringsorganisaties is gevraagd om (bestedings-)plannen te maken om deze ambitie waar te maken. Voor het verbeteren van de dienstverlening van de Belastingdienst (inclusief Toeslagen) heeft het kabinet € 138 mln. gereserveerd. Naar aanleiding van de kabinetsreactie POK heeft Toeslagen een bestedingsplan gemaakt op het thema dienstverlening. Er is voor gekozen om naast het meewerken aan het Belastingdienst-brede plan ook een apart plan voor het verbeteren van de dienstverlening op domein Toeslagen te presenteren: Programma Vernieuwing Dienstverlening. Dit zal worden geïntegreerd met het bestedingsplan van de Belastingdienst, als gezamenlijke claim op de middelen van de kabinetsreactie POK. Ook sluit Toeslagen aan bij het Rijksbrede programma 'Werk aan Uitvoering', waar de komende kabinetsperiode verdere opvolging aan wordt gegeven. *Programma Vernieuwing Dienstverlening* Om de fundamentele vernieuwing van de dienstverlening vorm te geven is in 2020 het Programma Vernieuwing Dienstverlening gestart, gericht op het realiseren van verbeteringen in de gehele uitvoering van toeslagen en het herwinnen van vertrouwen in de dienst. Drie opgaven staan daarbij centraal: het hanteren van een menselijke maat, het vergroten van de toekenningszekerheid van toeslagen en adequate handhaving. In het jaarplan voor 2021 zijn de prioriteiten: • Om aan het vergroten van de toekenningszekerheid invulling te geven komt meer capaciteit beschikbaar om te acteren op onjuiste of onvolledige aanvragen, worden burgers proactief geattendeerd bij gesignaleerde afwijkingen en vereenvoudigen we het doorvoeren van wijzigingen.

- Aan meer menselijke maat wordt gewerkt door meer mogelijkheden te bieden voor fysieke dienstverlening, zelf en via intermediairs; door de burgercommunicatie begrijpelijker te maken; door beslissingen goed en begrijpelijk te motiveren, en door proactief in contact te treden bij afwijkingen; door ook bij bezwaar altijd proactief contact te zoeken; en door meer capaciteit beschikbaar te maken voor persoonlijke begeleiding.
- Er wordt gewerkt aan adequate handhaving door toezicht te richten op het voorkomen van het aanleveren van foutieve informatie; en door een landelijke doorlopende voorlichtingscampagne.

De Burgerroutemonitor is onderdeel van het Programma Vernieuwing Dienstverlening. Met deze monitor verkrijgen we inzicht in de knelpunten die burgers ervaren, vanaf oriëntatie tot en met het beëindigen van een toeslag, door het meten en analyseren van de beleving, interacties en processen tijdens de totale burgerroute. De Burgerroutemonitor verklaart wat het knelpunt is, waarom dit knelpunt is ontstaan, geeft advies hoe te handelen en kan toekomstige knelpunten voorspellen. Het betreft hier tactische stuurinformatie om continu vanuit burgerperspectief op basis van data te kunnen verbeteren en te voorspellen.

Naast het Programma Vernieuwing Dienstverlening loopt het verbeterprogramma productieregie om de productiebeheersing en -sturing structureel te verbeteren en aan te passen aan de nieuwe koers van Toeslagen. Met dit programma wordt onder andere voorzien in de behoefte om achterstanden weg te werken en in klantbehandeling meer ruimte voor maatwerk en persoonlijke begeleiding te kunnen bieden. De scope van de opdracht betreft de kantoorproductie van de directie Toeslagen, waarvoor een 'Chief Operating Officer, COO' rol is benoemd.

KRACHTENVELD

De urgentie vanuit de TK om de dienstverlening van Toeslagen te verbeteren is hoog. De media-aandacht hiervoor is en blijft groot. De kabinetsreactie POK omschrijft de inzet van het kabinet om dit te bewerkstelligen, wat de komende jaren een forse investering gaat vragen bij zowel de ministeries als bij Toeslagen.

BEHANDELING

De bestedingsplannen worden momenteel opgesteld binnen Toeslagen om het opgestelde budget te kunnen claimen.
De laatste correspondentie met de TK heeft op 11 februari 2021 plaatsgevonden. Er ligt veel werk om de dienstverlening van Toeslagen te transformeren, deze transformatie vraagt meerdere jaren. De TK zal aan de hand van de reguliere voorgangsrapportage over de voortgang worden geïnformeerd.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Er zijn programma's en een Bestedingsplan uitgewerkt voor de investeringen in de uitvoering en dienstverlening. Het tempo van voortgang hierin wordt vooral bepaald door het absorptievermogen van de organisatie en de ruimte in het ICT-portfolio.

6.6	OPLEIDEN, WERVING EN INSTROOM - LOPEND
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Toeslagen / directie bedrijfsvoering Hierin wordt samengewerkt met de shared service organisatie van de BD (SSO-O&P/werving & selectie).
OMSCHRIJVING INHOUD	Als onderdeel van het programma Vernieuwing Dienstverlening heeft Toeslagen de opdracht gekregen om zowel kwantitatief als kwalitatief te groeien, op basis van het oplopend meerjarig formatiekader 2020 -2022. Jaarlijks wordt hiervoor een wervingsplan vastgesteld. In 2020 is de doelstelling gerealiseerd (plan 2020: 400 vacatures; realisatie: 417). De achterstand van de bezetting t.o.v. formatie is in de loop van 2020 ingelopen. Voor 2021 zullen naar verwachting 182 vacatures worden ingevuld, hiermee zal ook in dit jaar de bezetting bovenformatief (binnen het financieel kader) uitkomen om ook de groei in 2022 te kunnen waarmaken. Instroom in 2021 wordt voor het grootste deel verwacht in het tweede halfjaar. Werving en instroom van nieuwe medewerkers verloopt conform planning. Het is een uitdaging om de snelheid van de werving en instroom goed op het absorptieniveau van de organisatie te laten aansluiten, er is speciale aandacht om dit in goede banen te leiden. Met kwalitatieve groei, wordt een verschuiving naar hogere functieniveaus bedoeld. Tevens wordt hiermee een inhoudelijke versterking binnen functies bedoeld, door meer aandacht voor Formeel Recht, algemene beginselen behoorlijk bestuur en menselijke maat. Om dit te realiseren zijn opleidingen geactualiseerd/ontwikkeld voor de behandelfuncties, teamleiders, vaktechnisch adviseurs (VTA's) en vaktechnisch coördinatoren (VaCo's). Deze leerroutes dienen medewerkers te ondersteunen in hun ontwikkeling en een bijdrage te leveren aan het realiseren van de veranderopgave (vernieuwing).
KRACHTENVELD	Toeslagen volgt in de uitvoering de vastgestelde groeilijn. Ook voor 2021 wordt verwacht dat de ambitie zal worden gerealiseerd. In het kader van de ontvlechting wordt een aantal (staf)taken en functies ingericht om hier een rol in te vervullen en het DG Toeslagen verder op te bouwen. De problemen met de kinderopvangtoeslag en de media-aandacht hiervoor hebben niet geleid tot een te laag aanbod van sollicitanten. Bij de brede werving is de inzet van een specifieke arbeidsmarkt-campagne cruciaal maar ook bepalend in hoe Toeslagen zich manifesteert op de arbeidsmarkt. Aangezien dit gevoelig kan liggen, worden de inhoud en de timing vooraf terdege afgestemd met CD-communicatie, reputatiemanagement en de communicatieafdelingen van DG-Toeslagen en het Ministerie van Financiën. Medewerkers ondersteunen in hun ontwikkeling is een belangrijke hefboom in het realiseren van de gewenste verandering. Daarom gaat er speciale aandacht uit naar thema's als de menselijke maat

	en de werking van de vaktechnische structuur – mede naar aanleiding van de problemen met de kinderopvangtoeslag. Hier vindt nauwe afstemming plaats met lopende programma's, zoals Vernieuwing Dienstverlening.
BEHANDELING	• Correspondentie met de TK is niet van toepassing. • Tijdspad Werven: dit proces maakt onderdeel uit van het jaarplan/ managementcontract van de dienstonderdelen van Toeslagen. Voortgang wordt gerapporteerd via de reguliere jaarplan- /rapportagecyclus. • Tijdspad Opleiden: De ontwikkeling van de leerroutes is zo goed als afgerond. Momenteel wordt het opleidingsplan voor 2022 opgesteld.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	-

6.7 BURGERONDERZOEK - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Toeslagen / Directie Toeslagen / Programma Vernieuwing
OMSCHRIJVING INHOUD	Vier keer per jaar voert een externe marktonderzoekspartij in opdracht van de Dienst Toeslagen het toeslaggerechtigden tevredenheidsonderzoek uit. Dit onderzoek meet de tevredenheid over de volgende regelingen: huurtoeslag, zorgtoeslag, kinderopvangtoeslag en kindgebonden budget. Deze Toeslagenmonitor levert Belastingdienst/Toeslagen inzichten op ten behoeve van de verbetering van de dienstverlening en kan daarnaast als verantwoording dienen richting politiek (Kamer) en beleidsdepartementen. De doelstelling voor dit onderzoekstraject is drieledig en luidt als volgt: • Signalering: Het monitoren van de klanttevredenheid, zodat eventuele knelpunten in de dienstverlening kunnen worden gesignaleerd. • Verantwoording: Het genereren van tevredenheidspercentages voor algemene klanttevredenheid waarmee verantwoording over kwaliteit van dienstverlening kan worden afgelegd aan de politiek (Kamer) en beleidsdepartementen. • Bieden van handvatten: Het achterhalen van aspecten die effect hebben op tevredenheid om zo handvatten te bieden voor verbeterinterventies.
KRACHTENVELD	De opdrachtgevende ministeries: MinFin, SZW, VWS, BZK. De media-aandacht voor de burgeronderzoeken is hoog.
BEHANDELING	-
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Het ophalen van de feedback van de toeslaggerechtigden over het verkrijgen en ontvangen van de toeslag, helpt Toeslagen om knelpunten vanuit de beleving van de burger te duiden. Met dit inzicht kan Toeslagen oplossingen implementeren om de ontevredenheid bij de toeslaggerechtigden te minimaliseren. Onderzocht wordt hoe de niet-digitaal vaardige groep kan worden meegenomen in de onderzoeken.

6.8 TERUGDRINGEN KLACHTEN, BEROEPEN, BEZWAREN - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Toeslagen / Directie Toeslagen
OMSCHRIJVING INHOUD	Voor klacht, beroep, bezwaar zijn de volgende doelen gesteld: 1) Terugdringen terugvorderingen; 2) Terugdringen aantal klachten, beroepzaken en bezwaren; 3) Terugbrengen van menselijke maat in omgang met burger. Hiertoe zijn in 2020 verbetertrajecten binnen klacht, beroep en bezwaar gestart, waaronder specifieke projecten om brieven en informatiehuishouding te verbeteren, waarvan de totale optelsom is gericht op: • Reductie instroom: burgercontact aan voorkant van het proces, waardoor begrip en acceptatie leidt tot minder instroom; • Optimaliseren uitvoering: versneld behandelen, verbeteren brieven en dossiervorming, meer sturing op proces door stuurinformatie; • Meer persoonlijke benadering van burger in dienstverlening, middels opschaling van vaktechniek en versterken van capaciteit en competenties. Historie en status aantal klachten, beroepen, bezwaren: • Groter **volume klachten** in het verleden is ontstaan t.g.v. een groot aantal bezwaren dat niet binnen een acceptabele termijn werd afgehandeld. Sinds 2016 daalt het aantal klachten: in 2015 waren er 6.300 inkomende klachten, in 2020 waren er 2.400; • Het **aantal beroepszaken** hangt samen met het aantal bezwaren tegen m.n. definitieve toekenningen. In 2019 en 2020 is 40 à 50% van de beroepszaken ingetrokken; • Het **aantal bezwaren** per 1.000 definitieve toekenningen is de afgelopen jaren afgenomen van 8 naar 3. Het aantal bezwaren in 2020 is onder meer gedaald door het lagere niveau waarop toezichtsacties werden uitgevoerd en door procesverbeteringen.
KRACHTENVELD	• Vragen TK: gaan over 2014/15 redenen van lange doorlooptijd bezwaren, en mogelijke overschrijding wettelijke termijn. • Media-aandacht: voor klacht, beroep, bezwaar indirect aandacht n.a.v. rapport Ongekend Onrecht. • Nationale Ombudsman: komt voor burger op bij specifieke klachten.

BEHANDELING	Terugdringen van klachten, beroepen en bezwaren is een interne aangelegenheid dat door verbetertrajecten wordt gerealiseerd in het kader van het meerjarige vernieuwingsprogramma.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	-

6.9 LEIDERSCHAP & CULTUUR - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Toeslagen / programma Leiderschap & Cultuur
OMSCHRIJVING INHOUD	Toeslagen is volop in ontwikkeling. Er wordt hard gewerkt aan het herstellen wat is fout gegaan en de noodzakelijke vernieuwing die daaruit voortvloeit naar de toekomst. In de tussentijd loopt de operatie van de reguliere toeslagen gewoon door. Daarin gaat heel veel goed. Door de ontvlechting van Toeslagen als onderdeel van de Belastingdienst ontstaat een zelfstandige uitvoeringsorganisatie met een sterke focus op de doelgroep en samenwerking in de keten met de Belastingdienst. Door deze ontwikkelingen starten veel nieuwe collega's bij Toeslagen, die bijdragen aan een cultuur waarin de burgergerichte dienstverlening centraler komt te staan. Het programma leiderschap en cultuur faciliteert deze ontwikkelingen. Startpunt binnen het programma zijn de opgaves van de organisatie in relatie tot de overtuigingen en aannames die het (onbewuste) gedrag sturen. Daarnaast ligt de focus op datgene wat al goed gaat en die dingen waar mensen al goed in zijn. Door deze aanpak is er aandacht voor reflectie en ontstaat positieve energie, waarmee verbeteren eenvoudiger wordt. Door met elkaar in de gesprekken ook te verbeelden en te bespreken hoe de gewenste toekomstige organisatie eruit komt te zien, komen ook onderwerpen over cultuur aan de orde. Het gaat hierbij om te leren om van buiten naar binnen te kijken, om durven te twijfelen en dat te bespreken, om kritiek te kunnen leveren op regels en om de mindset te hebben om te luisteren naar andere signalen. Om een gewenst werkklimaat te behouden willen we permanent met elkaar in gesprek zijn. Het regelmatig en open met elkaar reflecteren op prestaties en onderlinge samenwerking wordt het nieuwe normaal. Dat moet in het dagelijks handelen worden verweven. Een toekomstbestendige organisatie, die ten dienste staat van de samenleving, bijdraagt aan een financieel gezond Nederland en bovenal betrouwbaar en betrokken is. Dat is waar wij aan werken. In 2021 hebben de volgende activiteiten plaats gevonden: • Gespreksrondes met zowel leidinggevenden als medewerkers onder professionele (externe) begeleiding. Hierbij wordt de methode van waarderend onderzoeken gehanteerd, die richt zich op het bouwen en versterken van dat wat goed gaat en waar de energie en kracht vandaan komt (gestart); • De top van Toeslagen is, als cultuurinterventie, een ontwikkel-assessment aangeboden om hen te ondersteunen in de persoonlijke ontwikkeling van de gewenste leiderschapskwaliteiten.

Dit assessment wordt onder de regie van directie bedrijfsvoering uitgevoerd in samenspraak met het programma cultuur en leiderschap;
- Leidinggevenden voeren een 360-feedbackscan uit (Q4 2021) met een persoonlijke follow up richting ontwikkelpunten;
- Het managementteam van Toeslagen verbindt zich met de medewerkers door periodiek (digitale) werkoverleggen te bezoeken en via bijeenkomsten en/of Webinars de medewerkers te informeren over actuele ontwikkelingen. Tijdens deze bijeenkomsten worden medewerkers actief uitgenodigd zich uit te spreken;
- Binnen meerdere directies zijn cultuur-ontwikkelactiviteiten opgestart. Zo is binnen de directie Toeslagen een portefeuille cultuur opgestart, waarin vanuit het management vinger aan de pols wordt gehouden hoe de ontwikkeling binnen de verschillende teams verloopt.

KRACHTENVELD

De ontwikkeling van leiderschap en cultuur van Toeslagen vindt plaats onder grote aandacht van de Tweede Kamer, maatschappelijke partijen en de media. Diverse Kamermoties geven richting aan de gewenste ontwikkelingen en er is een parlementaire enquête aangekondigd. Ook is er sprake van een stevige werkdruk binnen zowel de reguliere organisaties als bij de Uitvoer Herstel Organisatie (UHT). Dit vormt een risico voor het realiseren van een cultuurverandering. 24 september 2021 is de Eindrapportage Raadspersonen Belastingdienst aangeboden, zij vragen ook om aandacht voor een goede verbinding en open dialoog tussen leidinggevenden en medewerkers.

BEHANDELING

Het programma leiderschap en cultuur bevindt zich momenteel in een heroriëntatie. Na een heroriëntatie tussen sep. tot nov. 2021 is het bestaansrecht voor het programma aangescherpt. Daarbij zijn de doelen en de scope nog specifieker neergezet en is er gezocht naar een betere balans tussen de centrale en decentrale activiteiten. De ambitie is om middels het programma het reflecterend en lerend vermogen van de organisatie te vergroten en waar het kan activiteiten over te dragen naar de lijn. Hierbij is een van de centrale doelen om het vertrouwen te herstellen en een open en toegankelijke communicatie tussen leidinggevende en medewerkers te realiseren, om zo de nieuwe missie en visie te kunnen vertalen in de dagelijkse werkzaamheden.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

De grote aandacht voor de cultuur van Toeslagen en de vele ogen die op de organisatie gericht zijn, brengen een grote druk met zich mee voor medewerkers en hun leidinggevenden. In de organisatie is de behoefte aan waardering voor het geleverde werk groot. Ook de

	veerkracht van medewerkers heeft aandacht nodig. Er wordt door velen al heel lange tijd onmenselijk hard gewerkt. De grote (politieke/maatschappelijke) druk en het feit dat wordt gewerkt op basis van complexe regelgeving is een groot risico voor het ontwikkelvermogen van mensen.

6.10 TOEKOMST TOESLAGENSTELSEL - ACTUEEL	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Toeslagen / directie SR&B
OMSCHRIJVING INHOUD	<u>Aanleiding</u> In navolging op onder andere het Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) Toeslagen en het rapport van de POK heeft het kabinet geconcludeerd dat het huidige toeslagensysteem tot schrijnende situaties voor burgers leidt die niet acceptabel zijn. De problematiek, rondom onder andere de voorschotsystematiek en de complexe voorwaarden die worden gesteld, is binnen het huidige stelsel niet volledig op te lossen. De stap naar een nieuw stelsel is dan ook noodzakelijk. De motie Bruins-Van Weyenberg van april 2020 geeft het kabinet opdracht om alternatieven voor het toeslagenstelsel uit te werken. Hierbij moesten zowel de bedoeling van het bredere beleidsterrein van de achterliggende stelsels van zorg, huren en kinderopvang worden meegenomen, als de fiscaliteit, het minimumloon en de daaraan gekoppelde uitkeringen. Dit heeft medio december 2020 geresulteerd in het rapport 'Alternatieven voor het toeslagenstelsel'. <u>Voorbereiding richting formatie</u> In voorbereiding op de formatie zijn de opties nader uitgewerkt, waarbij met name gefocust is op de gevolgen voor de burger (toekenningszekerheid en begrijpelijkheid) en de uitvoeringsgevolgen voor de Belastingdienst en Toeslagen (waaronder IV, uitvoeringskosten, implementatietijd). De externe stakeholders in het domein kinderopvang, sociale huur, zorgverzekeringen en het sociale domein (kindregelingen, brede schuldenaanpak) worden daarin meegenomen. Parallel aan dit traject zijn ook verbeteringen binnen het huidige stelsel onderzocht. In het coalitieakkoord wordt ook expliciet verwezen naar de motie Lodders en de wens om verbeteringen de komende kabinetsperiode te realiseren. (zie hiervoor het fiche over de motie Lodders). Ook is een voorbeeldtijdpad opgesteld dat inzicht geeft welke ruimte er nog is om - naast trajecten die al gestart zijn bij Toeslagen - trajecten op te starten die mogelijk uit een Regeerakkoord voortvloeien. Om de aanvullende trajecten op een goede en zorgvuldige wijze uit te kunnen voeren, moeten er keuzes worden gemaakt. De opgaven rondom dienstverlening, beheer en onderhoud gebruiken samen met de hersteloperatie en reeds aangekondigde wijzigingen al het grootste deel van de uitvoeringscapaciteit. <u>Eerste duiding en aandachtspunten coalitieakkoord</u>

Toeslagen (SR&B) heeft samen met DGFZ een uitgebreide duiding opgesteld, waar ook wordt ingegaan op de specifieke maatregelen.

Het nieuwe kabinet spreekt de ambitie uit om toeslagen af te schaffen. De kinderopvangtoeslag wordt daarom de komende jaren fundamenteel herzien en ook de huurtoeslag wordt hervormd.

- Naast het hervormen van de kinderopvangtoeslag blijkt uit eerdere studies dat er voor het afschaffen of hervormen van de andere toeslagen geen eenvoudige alternatieven zijn. Dat vraagt gedurende de komende kabinetsperiode nader onderzoek. De voor de komende kabinetsperiode aangekondigde maatregelen zijn belangrijke stappen en lossen een deel van de problemen inherent aan het huidige systeem op. Door het niet oplossen van de arbeidseis bij de KOT blijven terugvorderingen wel bestaan.
- De maatregelen vragen een forse inspanning op meerdere gebieden (o.a. communicatie, wet- en regelgeving). Voorwaarde om implementatie te laten slagen zijn uitvoeringstoetsen, ook op de stapeling van maatregelen, en het tijdig betrekken van stakeholders.

KRACHTENVELD

- Alle politieke partijen en de media hebben aandacht voor de herziening van het Toeslagenstelsel. Deze richt zich met name op de problemen rondom de KOT en het gratis maken van de kinderopvang.
- De opdrachtgevers hebben hun beleidswensen, soms aan de hand van de verkiezingsprogramma's, uitgewerkt en aan de uitvoering voorgelegd. Toeslagen heeft een deel van deze voorstellen onderzocht qua wenselijkheid en uitvoerbaarheid vanuit het perspectief van de burger en de uitvoering.
- Afstemming over de uitvoering van een toekomstig stelsel vindt plaats binnen de driehoek uitvoering, opdrachtgever, eigenaar.
- Als uitvoerder wil Toeslagen aan de voorkant betrokken zijn bij de beleidsopties en de uitwerking daarvan. Maatschappelijke stakeholders moeten daar ook een rol in krijgen, om een nieuw systeem zo goed mogelijk te laten werken voor de burger.

BEHANDELING

De complexiteit en de duur van een wetgevingstraject en de voorbereiding van de uitvoering moet nog nader vastgesteld worden.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

Voordeel van het huidige voorschotstelsel is dat voorzieningen in het hier en nu gefinancierd worden. Nadeel van voorschotsystematiek is dat binnen het huidige stelsel niet in het hier en nu toekenningszekerheid kan worden gegeven over dit bedrag, omdat het recht op Toeslagen achteraf wordt vastgesteld. Dit kan voor toeslaggerechtigden leiden tot schrijdende situaties (zoals bij

fluctuaties in inkomen en/of werk, verandering huishoudsamenstelling, etc.). In het huidige stelsel zijn de risicogroepen in beeld. Ongeveer 3% van de toeslagontvangers krijgt te maken met problematische terugvorderingen.

De wens voor een nieuw stelsel vloeit voort uit de wens om in de inrichting van het stelsel schrijnende situaties te voorkomen. Alternatief voor het huidige toeslagenstelsel moet dan ook verbeteringen voor de burger opleveren op het gebied van toegankelijkheid, begrijpelijkheid en zekerheid. Om de problematiek van het huidige toeslagstelsel op te lossen moet er worden ingeboet op de gerichtheid en/of actualiteit; hierdoor wordt het stelsel minder doelmatig. Belangrijk om te benadrukken is dat maatwerk voor de kwetsbare groep altijd nodig zal blijven.

FACTSHEET (UIT KERNCIJFERS 2021)	
~5,4 mln huishoudens ontvangen ~€15,1 mld via één of meerdere toeslagen	
Voorbetaling op tijd	99,9% van lopende toeslagen
Nabetaling	20-40% van toeslagaanvragers
Terug-vordering	20-30% van de toeslagaanvragers, waarvan 90-95% <€500 (huur- en zorgtoeslag) en 95% <€1000 (KOT)
Niet gebruik	10-15% van alle rechthebbenden

Een voor de burger begrijpelijk en goed werkend stelsel begint bij tijdige en consistente keuzes. Een uitvoeringstoets op basis van de conceptwetgeving blijft na de wegingen op de hand noodzakelijk om de gevolgen voor burger en uitvoering te bepalen. Met een invoeringstoets kan een jaar na invoeren worden gekeken wat er goed gaat en waar het beter kan.

Het volledig uitfaseren van het huidige stelsel kost circa 12 jaar en ook het implementeren van een eventueel nieuw stelsel vraagt tijd en capaciteit. Het oude stelsel zal nog enige tijd naast het nieuwe stelsel draaien. Deze overgang doet een beroep op het doenvermogen van de burger en verlaagt mogelijk het gevoel van zekerheid en begrijpelijkheid. Dit vraagt om extra inspanningen om burgers zo goed mogelijk te begeleiden.

Er is altijd een samenhang tussen belastingen en toeslagen, daarom moet er voldoende tijd en middelen beschikbaar zijn om de systemen goed in te richten. De uitvoerbaarheid is afhankelijk van het

	totaalpakket aan maatregelen, zowel bij de Belastingdienst als bij Toeslagen.

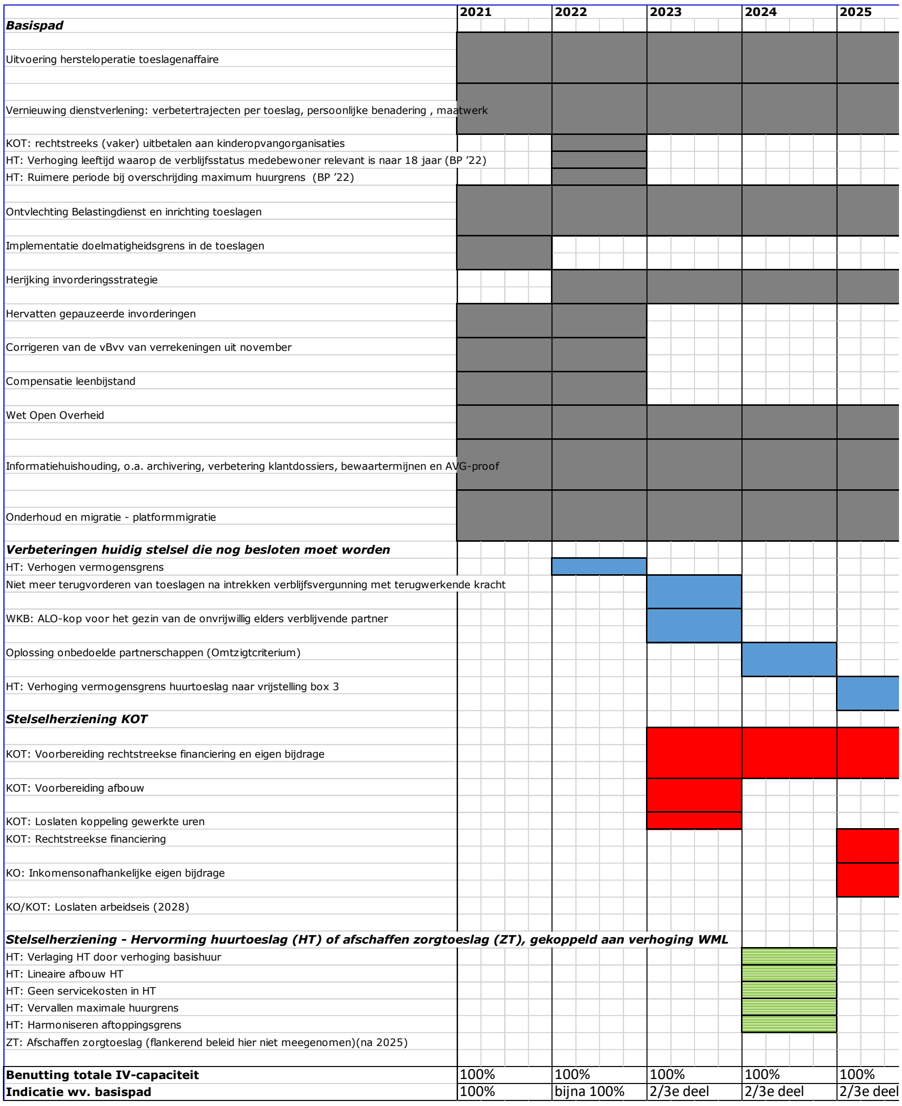
6.11 KABINETSREACTIE POK - LOPEND

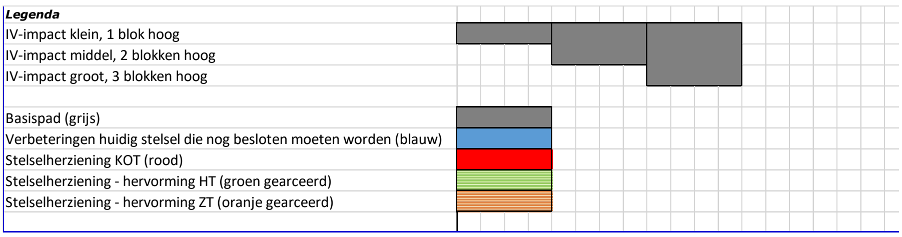
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Toeslagen / Directie Toeslagen
OMSCHRIJVING INHOUD	Het rapport 'Ongekend Onrecht' van de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (verder: POK) toont ons een zwarte bladzijde in de geschiedenis van de Nederlandse overheid. Uit het rapport volgt dat er over de volledige linie, wetgeving, uitvoering en rechtsspraak, veel fout is gegaan. Er is aan tienduizenden ouders en kinderen ongekend onrecht aangedaan, waarvoor het kabinet haar excuses heeft aangeboden. De hoogste prioriteit is om de getroffen gedupeerden herstel te bieden. Uit de kabinetsreactie op de POK blijkt dat er lessen zijn getrokken en dat de dienstverlening van de gehele Rijksoverheid sterk moet worden verbeterd. In samenwerking met uitvoeringsorganisaties en departementen is een bestedingsplan gemaakt om deze ambitie waar te maken om tegemoet te komen aan de verschillende ambities die zijn genoemd in de kabinetsreactie. Dit betreffen, naast het herstel voor de getroffen ouders en verbetering van de dienstverlening, de volgende onderwerpen; • Er zijn verschillende scenario's uitgewerkt voor een nieuw toeslagstelsel; • Leren van de praktijk: signalen moeten serieus worden genomen. Hieronder valt mede het extra toetsen op uitvoerbaarheid bij verandering van wet- en regelgeving; • Wet –en regelgeving en de menselijke maat; • Tegengaan van discriminatie en het gebruik van nationaliteit; • De informatievoorziening aan parlement en samenleving: openheid is de standaard; • Het op orde krijgen van de informatiehuishouding, voor de gehele Rijksoverheid.
KRACHTENVELD	De komende jaren zullen alle onderdelen van Toeslagen (herstel, reguliere uitvoering en het toekomstige stelsel) hoog op de agenda blijven staan van de Tweede Kamer en de media. Dit geldt tevens voor de aangekondigde maatregelen in de kabinetsreactie op de POK. Dit heeft naast het Ministerie van Financiën, ook invloed op de Ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Kinderopvangtoeslag), Binnenlandse Zaken (Huurtoeslag) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (Zorgtoeslag). De maatregelen uit de kabinetsreactie POK zijn en worden nader uitgewerkt door onder andere de Belastingdienst en Toeslagen. De uitwerking van deze maatregelen zal in samenspraak gebeuren met het kabinet, de uitvoerders, medeoverheden, andere betrokken

	instellingen en vertegenwoordigers van de verschillende doelgroepen.
BEHANDELING	De kabinetsreactie op de POK dateert van 15 januari 2021. De bestedingsplannen worden momenteel opgesteld binnen Toeslagen in afstemming met Belastingdienst ter nadere onderbouwing van het ter beschikking gestelde budget. DG Toeslagen heeft daarbij de extra opgave om de inrichting als eigenstandig en eindverantwoordelijk DG verder te ontwikkelen, nu deze bestuurlijk naast DG Belastingdienst is geplaatst.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Het is van belang om de Kamer goed te blijven informeren en de getroffen ouders zo goed en zo snel mogelijk de mogelijkheid tot herstel te bieden.

6.12 SAMENHANG VERANDERINGEN TOESLAGEN - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Toeslagen / directie SR&B
OMSCHRIJVING INHOUD	Het toeslagendossier is zeer breed. Belangrijke deelonderwerpen zijn de toekomst van het stelsel, verbeteringen in het bestaande stelsel (wet- en regelgeving en dienstverlening), governance (zowel het huidige model als de mogelijke toekomstige structuur) en de uitvoering van de hersteloperatie en opvolging van de maatregelen uit de kabinetsreactie op POK. Vanuit Toeslagen dragen we hier graag aan bij, want deze veranderingen zijn nodig om toeslagen voor de burger beter en toegankelijker te maken. Wel moeten deze worden uitgevoerd binnen de grenzen van wat voor ons haalbaar is. Niet alles kan en niet alles kan tegelijk. Om een eerste beeld te geven van wat wel kan is samen met de opdrachtgevers gewerkt aan een logisch samenhangende combinatie van maatregelen en trajecten waar Toeslagen de komende jaren uitvoering aan kan geven; een indicatief voorbeeldtijdpad. • De keuze en volgorde van de maatregelen zijn van de opdrachtgevers afkomstig, maar liggen nog volledig open. • Daadwerkelijke uitvoerbaarheid moet in kaart worden gebracht middels een uitvoeringstoets. • Dit voorbeeldtijdpad is ingebracht tijdens de formatie en wordt aangepast op basis van de maatregelen uit het coalitieakkoord.

In het grijze blok B zijn de bestaande trajecten (basispad) en nieuwe maatregelen (verbetering en hervorming stelsel) opgenomen.

In blok C, rood, blauw, groen, wordt de ruimte bij de uitvoering en de benutting komende jaren stilistisch weergegeven.

- Te zien is dat het basispad van bestaande maatregelen al voor ruim tweederde beslag legt op de uitvoeringscapaciteit. Dat betekent dat er relatief weinig ruimte is om nieuw beleid in te passen. Met alle wensen

	die er op het gebied van toeslagen zijn betekent dit dat er geprioriteerd zal moeten worden. • Om te borgen dat nieuwe beleidswensen zo goed mogelijk uitvoerbaar zijn en dat deze daadwerkelijk voor verbeteringen voor de burger zorgen is het cruciaal dat de uitvoering en stakeholders, ook partijen uit het veld, aan tafel zitten bij het ontwerpen van beleid. De samenwerking tussen beleid en uitvoering is cruciaal. • Ruimte moet gemaakt worden voor Toeslagen en Belastingdienst om een integrale uitvoeringstoets te doen op het pakket van maatregelen. De uiteindelijke uitvoerbaarheid hangt af van de precieze beleidskeuzes en ook van de beschikbare IV- en uitvoeringscapaciteit op dit moment. De samenhang met de Belastingdienst is daarin van belang.
KRACHTENVELD	• Alle politieke partijen en de media hebben aandacht voor de veranderingen bij Toeslagen. Deze richt zich met name op de problemen rondom de KOT. • Afstemming over de uitvoering van een toekomstig stelsel vindt plaats binnen de driehoek uitvoering, opdrachtgever, eigenaar. • Als uitvoerder wil Toeslagen aan de voorkant betrokken zijn bij de beleidsopties en de uitwerking daarvan. Maatschappelijke stakeholders moeten daar ook een rol in krijgen, om een nieuw systeem zo goed mogelijk te laten werken voor de burger.
BEHANDELING	• De complexiteit en de duur van een wetgevingstraject en de voorbereiding van de uitvoering moet nader bepaald worden o.b.v. de keuzes in het coalitieakkoord.
AMBTELIJKE BELEIDS-OPVATTINGEN	• Veranderingen in het toeslagenstelsel zijn noodzakelijk (zie fiche toekomst toeslagenstelsel); • Het is cruciaal dat de uitvoering en stakeholders aan tafel zitten bij het ontwerpen van het beleid; • Ruimte moet gemaakt worden voor Toeslagen om een integrale uitvoeringstoets te doen; • Met alle wensen die er zijn op het gebied van toeslagen is prioriteren onvermijdelijk.

6.13 VAKTECHNIEK - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Toeslagen / directie SR&B / Stafafdeling Juridische Zaken & Vaktechniek
OMSCHRIJVING INHOUD	De vaktechnische functie is binnen het DG Toeslagen verantwoordelijk voor het stellen van kaders, toetsen van de kwaliteit en adviseren van medewerkers en management op het gebied van de rechtstoepassing. Een hoge vaktechnische standaard geeft waarborgen om binnen het gehele DG te kunnen voldoen aan wet- en regelgeving en zorgt voor eenheid van beleid en uitvoering. Daarmee bereiken we rechtmatigheid, rechtszekerheid en rechtsgelijkheid voor de toeslaggerechtigden en een juiste toepassing van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Toepassing van wet- en regelgeving is de basis van veel activiteiten binnen de directie Toeslaggerechtigden en de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT): bij het voorbereiden en nemen van een primaire beslissing op een toeslag- of herstelaanvraag, bij de behandeling van klachten, bezwaar, (hoger) beroep en invordering, bij de implementatie van aanpassingen van beleid in IT-systemen (via zogenaamde 'business rules') en op het terrein van dienstverlening, toezicht en fraudeaanpak. De vaktechnische functie wordt met name ingezet bij de volgende vraagstukken: 1) Bij twijfel welke uitvoeringskeuze kan worden gemaakt op basis van (huidige en toekomstige) wet- en regelgeving. 2) Bij twijfel of uitgaande van de wet- en regelgeving de uitkomst voor de toeslaggerechtigde passend is. 3) Wanneer politieke, publicitaire en/of budgettaire consequenties van de toepassing van de wet- en regelgeving breder overleg noodzakelijk maken. Een goede werking van de vaktechnische functie is onder meer zichtbaar door juridische juiste klantcommunicatie op individueel en collectief niveau (zoals brieven en informatie op de website), passende en actuele kaders en werkinstructies voor medewerkers, frequente intervisie tussen vaktechnisch specialisten, medewerkers en management, tijdige consultatie voorafgaand aan het nemen van managementbesluiten en het initiëren van beleidsbesluiten en notities voor de ambtelijke en politieke top.
KRACHTENVELD	De vaktechnische functie van het DG Toeslagen is in ontwikkeling. Binnen het DG Belastingdienst bestaat deze functie al vele jaren, bij (voorheen) de directie Toeslagen is vanaf 2018 meer aandacht voor vaktechniek gekomen. Staatssecretaris Snels heeft op 11 oktober

	2018 toegezegd de vaktechnische inbedding van Toeslagen in de Belastingdienst te verbeteren als onderdeel van maatregelen na problemen met het CAF 11 dossier (kamerstuk 2018/2019 31066-434). Er is toen een Beleidsbesluit Bestuursrecht Toeslagen opgesteld, waarin o.a. is aangegeven dat beroepsprocedures door 2 medewerkers worden gevoerd en de vaktechnische functie wordt versterkt, onder meer door een landelijk vaktechnisch coördinator.
BEHANDELING	De vaktechnische functie heeft binnen de oprichting en ontwikkeling van het DG Toeslagen veel aandacht. In de uitvoeringdirecties zijn in alle teams vaktechnische adviseurs aanwezig. In het Directieteam heeft het afdelingshoofd Juridische Zaken & Vaktechniek een zelfstandige en onafhankelijke rol om kaders te stellen, de kwaliteit te toetsen en de DG te adviseren over vraagstukken waarbij wet- en regelgeving aan de orde is.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	De vaktechnische functie is nog in ontwikkeling. Hier is op ambtelijk niveau veel aandacht voor. Er is een risico op niet-naleving van de toeslagen wet- en regelgeving en de rechtsbeginselen vanwege de sterk veranderende wet- en regelgeving en de relatieve onervarenheid van medewerkers en leidinggevenden. Dit geldt zowel voor de directie Toeslagen, als voor UHT en Ketenregie. Het gaat hierbij om toeslagenwet- en regelgeving, maar ook om het waarborgen van privacy en mensenrechten. Daarnaast ligt door de grote publicitaire en politieke aandacht elke beslissing voor een toeslaggerechtigde of gedupeerde die binnen het DG Toeslagen wordt genomen onder een vergrootglas.

6.14 DISCRIMINATIE - ACTUEEL	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Toeslagen / directie SR&B en UHT
OMSCHRIJVING INHOUD	**Autoriteit Persoonsgegevens (AP)** Naar aanleiding van vermoedens van discriminatie bij de Belastingdienst/Toeslagen binnen de problemen met de kinderopvangtoeslag heeft de AP in 2020 onderzoek gedaan naar de verwerking van de nationaliteit van aanvragers van Kinderopvangtoeslag door Toeslagen. Op 17 juli 2020 werd het onderzoeksrapport gepresenteerd. De hoofdconclusies omschreven in dit rapport zijn: • Toeslagen heeft nationaliteit op verschillende manieren verwerkt in haar systemen. Volgens de AP was de handelwijze van Toeslagen bij drie van deze typen verwerkingen onrechtmatig, waarbij de laatste twee ook discriminerend zijn: 1) de verwerking van eventuele dubbele nationaliteiten van Nederlandse aanvragers; 2) het gebruik van de indicator Nederlands/niet-Nederlands van aanvragers bij het risicoclassificatiemodel; 3) en het gebruik van de nationaliteit van de aanvrager van kinderopvangtoeslag in het kader van de opsporing van georganiseerde fraude. Het gebruik van nationaliteit was voor deze typen verwerkingen niet nodig voor de uitvoering van de taak van Toeslagen. Toeslagen was daarmee in overtreding. • De AP concludeert dat Toeslagen, en daarmee de minister van Financiën als verwerkingsverantwoordelijke, hiermee tot 25 mei 2018 de Wet bescherming persoonsgegevens en vanaf 25 mei 2018 de Algemene Verordening Gegevensbescherming heeft overtreden. Op 13 augustus 2021 heeft de AP laten weten voornemens te zijn te gaan handhaven. De AP heeft op dit moment nog geen handhavingsbesluit genomen. Wel wordt deze op korte termijn verwacht (peildatum 21 oktober 2021). Het ministerie van Financiën heeft bij het Openbaar Ministerie (OM) aangifte gedaan tegen eigen, hoge ambtenaren vanwege hun rol in bij de problemen met de kinderopvangtoeslag, waarin duizenden ouders zijn gedupeerd. In januari 2021 heeft het OM aangegeven van oordeel te zijn dat er geen sprake is van een verdenking van (o.a.) beroepsmatige discriminatie. Als reactie hierop is door een aantal gedupeerde ouders een artikel 12-procedure aangekondigd om bij OM vervolging van de Belastingdienst af te dwingen. Hier is door het Hof nog geen beslissing opgenomen (peildatum 21 oktober 2021).

Sinds het verschijnen van het AP-rapport op 17 juli 2020 is een aantal maatregelen getroffen, namelijk:

- Alle systemen bij Toeslagen zijn geschoond van gegevens over (tweede) nationaliteit;
- De indicator Nederlandschap/niet-Nederlanderschap is uit het risicoclassificatiemodel gehaald.
- Discriminatie krijgt aandacht in de cultuurprogramma's van de Belastingdienst en Toeslagen;
- Ouders die vermoedens hebben gediscrimineerd te zijn, kunnen terecht bij het College voor de Rechten van de Mens (hierna: het College) om een oordeel in hun zaak te vragen. Ook kunnen zij hier melding doen van discriminatie. Burgers konden en kunnen voor dit soort zaken altijd terecht bij het College, maar om een lange doorlooptijd van zaken van gedupeerde ouders te voorkomen, is er vanuit UHT budget vrijgemaakt zodat het College kan opschalen en gedupeerde ouders sneller kan helpen. Het College behandelt de zaak in een openbare zitting en oordeelt of er sprake van discriminatie is geweest (standaardwerkwijze). Daarnaast kunnen burgers altijd een melding maken van discriminatie. Op peildatum 15 oktober 2021 zijn 51 verzoeken tot oordeel ingediend en 150 meldingen van discriminatie gedaan bij het College. Ouders kunnen zich nog steeds melden.
- Parallel aan het onderzoek dat het College op individueel niveau verricht op verzoek van ouders, onderzoekt het College ook of vastgesteld kan worden of er op groepsniveau sprake was van ongelijke behandeling. Het College doet geen uitspraak over wanneer dit onderzoek gereed zal zijn. Er zijn nog geen individuele zittingen gepland aan hand van verzoeken. Dit omdat het College de uitkomst uit het bredere onderzoek af wil wachten, nu dit van waarde is voor de behandeling van de individuele gevallen.
- Ook is er t.a.v. dit onderwerp in de kabinetsreactie op de POK een aantal Rijksbrede acties aangekondigd. Deze acties berusten op het op orde brengen van informatiehuishouding, het versterken van een wetgevingstoets, het opnemen van het onderwerp in cultuurtrajecten, het opzetten van een bewustwordingsprogramma en het opzetten van processen om met signalen van discriminatie om te gaan, zie ook het fiche kabinetsreactie op de POK

Fraude Signalering Voorziening (FSV)
PWC voert onderzoek uit naar de effecten van FSV.

KRACHTENVELD

- Dit onderwerp raakt toeslaggerechtigden en houdt zowel de media als de Tweede Kamer bezig. Daarbij worden termen als 'gebruik van nationaliteit', discriminatie, etnisch profileren en racisme veelal door elkaar heen gebruikt.

- Het onderwerp treft ook (toenmalige) medewerkers van de Belastingdienst/Toeslagen; zij voelen zich geraakt en onterecht bejegend door de signalen en beschuldigingen.
- Externe partijen betrokken bij dit onderwerp, zijn: de AP, het OM, het College voor de Rechten van de Mens, de Nationale Ombudsman en advocaten van (mogelijk) gedupeerde ouders.
- Bij de aangekondigde Rijksbrede acties omtrent dit onderwerp zijn naast het Ministerie van Financiën, J&V, SZW en BZK betrokken.
- Op 30 maart 2021 heeft de Nationale Ombudsman een rapport uitgebracht over hoe de overheid moet omgaan met klachten over etnisch profileren.

BEHANDELING

Indien bij de beoordeling van het recht op herstel wordt gezien dat discriminatie een rol heeft gespeeld bij de terugvordering, hebben gedupeerde ouders recht op de compensatieregeling. Ook vermeldt de PZB-er de waargenomen (mogelijke) discriminatie aan de burger. De burger kan zich dan wenden tot het College voor de Rechten van de Mens. Overigens kan de burger zich altijd hiertoe wenden als hij/zij zich gediscrimineerd voelt.

De laatste correspondentie over dit onderwerp richting de Tweede Kamer vond plaats in een kamerbrief voorafgaande aan het commissiedebat Nationaliteit en Fraudebestrijding binnen de Belastingdienst en Toeslagen op 2 februari 2021. In verschillende Voortgangrapportages (VGR's) over het herstel na de problemen met de kinderopvangtoeslagen, wordt eveneens gerapporteerd over dit onderwerp. Het onderwerp discriminatie is voor het laatst besproken in de 7de VGR d.d. 22 juni 2021. In de 8^{e} VGR (d.d. 30 september 2021) komt het niet terug. Daarnaast is de Tweede Kamer in de kabinetsreactie op het rapport POK geïnformeerd over het onderwerp.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

- Naar aanleiding van het AP-rapport zijn 7.000 pagina's aan informatie openbaar gemaakt. Informatie die hierin terug te vinden is, wordt gedeeld door de media. Het is goed denkbaar dat dit soort stukken uit het verleden de komende tijd naar boven zullen blijven komen in de media.
- Het is belangrijk om alert te zijn op signalen die weergeven dat er iets is misgegaan in het verleden en hiernaar te handelen. Echter, het is lastig om te achterhalen in welke mate en vorm discriminatie in het verleden heeft plaatsgevonden, doordat het complex is om vast te stellen of er verschil werd gemaakt op basis van kenmerken die niet noodzakelijk zijn voor de taken van Toeslagen. Daar komt bij dat de informatiehuishouding bij Toeslagen in het verleden tekort is geschoten (zie o.a. POK). Het doorzoeken van systemen levert daarom niet het gewenste resultaat op. Daarom wordt er momenteel ingezet op het herijken van bestaande

systemen en werkprocessen. Hierbij kan gedacht worden aan het laten voldoen van de bestaande systemen aan de wettelijke vereisten van de AVG door het opstellen van Gegevenseffectenbescherming Beoordelingen (GEB's) en het inbouwen van waarborgen ten aanzien van het gebruik van gegevens.

- Het is in deze context belangrijk om zorgvuldig en precies te werk te gaan in interne en externe communicatie en het belang van alle betrokkenen hierbij mee te nemen.

7. Programma Directoraat-Generaal Herstel

7.1 KORTE BESCHRIJVING PROBLEMEN MET DE KINDEROPVANGTOESLAG - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Herstel DG Toeslagen / directie SR&B
OMSCHRIJVING INHOUD	Een korte beschrijving van de problemen met de kinderopvangtoeslag. Hieronder treft u een tijdlijn van de politiek meest interessante gebeurtenissen en de nog openstaande onderzoeken.
KRACHTENVELD	Op 17 december 2020 ontving de Tweede Kamer het rapport Ongekend Onrecht n.a.v. het parlementair onderzoek kinderopvangtoeslag (POK). Een parlementaire enquête zal nog worden gehouden. Naast Financiën zijn ook de departementen AZ, SZW, VWS en BZK betrokken. Evenals de Vereniging van Nederlands Gemeenten (VNG). Daarnaast is een aparte Ministeriële Commissie Toeslagen Herstel (MCTH) ingesteld (zie fiche overleggen herstel toeslagen). Daarnaast zijn vele instanties/inspecties betrokken zoals; de Algemene Rekenkamer, Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed, de Auditdienst Rijk, de Nationale Ombudsman, de Raad van State en de Raad voor de Rechtspraak. Tevens zijn door de staatssecretaris van Financiën T&D enkele onafhankelijke commissies benoemd die adviseren over de uitvoering van de compensatieregeling.
BEHANDELING	Momenteel is de uitvoering van de compensatieregeling in volle gang, hiervoor is bij DG Toeslagen sinds begin 2020 een aparte directie Uitvoering Herstel Toeslagen opgericht (circa 700-800 FTE). De Eerste - en Tweede Kamer worden elke twee maanden geïnformeerd via de Voortgangsrapportages kinderopvangtoeslagen (de VGR's). Na ontvangst van de VGR houdt de Tweede Kamer doorgaans een technische briefing, schriftelijke vragenronde, gevolgd door een commissiedebat en soms nog een plenair debat. Momenteel is er de meeste politieke aandacht voor: • Voortgang uitkeren compensatie aan ouders, samen met de herijking • Schuldenproblematiek ouders • Aanvullende regelingen voor kinderen en ex-partners van KOT-gedupeerden en voor KOT-gedupeerden in het buitenland • Aanvullende regelingen voor gedupeerden van andere toeslagen Daarnaast zijn afgelopen jaren flink wat interne stukken openbaar gemaakt, na zowel via WOB-verzoeken als verzoeken van de Tweede Kamer. Ter illustratie; naar aanleiding van CAF gerelateerde WOB verzoeken zijn inmiddels 7.000 pagina's aan interne stukken verstrekt.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Veel is misgegaan in het verleden. De hersteloperatie geeft hiervoor compensatie. Daarnaast heeft de aangifte tegen de Belastingdienst en de voortdurende nieuwsberichten tot flink wat onrust in de organisatie geleid. In dit licht mag ook het welzijn van medewerkers niet uit het oog verloren raken.

Op hoofdlijnen bijgaand de politieke tijdlijn kinderopvangtoeslag en openstaande onderzoeken

DATUM	GEBEURTENIS
9 aug 2017	Rapport "Geen powerplay maar fair play van de Nationale Ombudsman"
21 mrt 2019	Debat TK over het evaluatierapport over het onterecht terugvorderen van Kinderopvangtoeslagen, hierin toezegging onderzoek door de ADR
29 mei 2019	Melding aan Kamer instelling commissie Donner
11 juni 2019	Brief aan TK met erkenning van misstanden
15 nov 2019	Kabinetsreactie op deeladvies commissie Donner, aankondiging compensatie voor CAF 11 ouders
18 dec 2019	Aftreden staatssecretaris Snel
29 jan 2020	Aantreden staatssecretaris Van Huffelen
13 mt 2020	Kabinetsreactie op eindrappoort commissie Donner en Onderzoek ADR
28 apr 2020	Eerste Voortgangsrapportage kinderopvangtoeslag
15 mei 2020	Aangifte tegen de Belastingdienst bij het OM
Juni 2020	Behandeling en akkoord Wet hardheidsaanpassing Awir in TK en EK. Wettelijke grondslag voor compensatie
2 juli 2020	Tweede Voortgangsrapportage kinderopvangtoeslag
17 juli 2020	Kabinetsreactie Rapport Autoriteit Persoonsgegevens "De verwerking van de nationaliteit van aanvragers van kinderopvangtoeslag"
29 sept 2020	Derde Voortgangsrapportage kinderopvangtoeslag
20 okt 2020	Verzenden memo Palmen aan de TK
4 dec 2020	Vierde Voortgangsrapportage kinderopvangtoeslag, inclusief aankondiging onderzoek naar opzet/grove schuld (= A)

22 dec 2020	Eerste kabinetsreactie op POK rapport Ongekend onrecht inclusief aankondiging Catshuisregeling (€ 30.000)
7 jan 2021	Brief aan TK over niet vervolgen Belastingdienst door OM
11 jan 2021	Besluit ontvlechting Toeslagen & Douane uit Belastingdienst (TK brief: "Versterken besturing Belastingdienst")
15 jan 2021	Tweede kabinetsreactie POK
19 jan 2021	Plenair debat over POK rapport
1 feb 2021	Vijfde Voortgangsrapportage kinderopvangtoeslag
5 mrt 2021	Brief J&V geen vervolging bewindspersonen
8 apr 2021	Zesde Voortgangsrapportage kinderopvangtoeslag
27 mei 2021	Aanbieding eerste klachtenmonitor Nationale ombudsman
22 juni 2021	Zevende Voortgangsrapportage kinderopvangtoeslag
6 juli 2021	Aanbieding rapport ADR opzet/grove schuld
30 sept 2021	Achtste Voortgangsrapportage kinderopvangtoeslag
30 sept 2021	Aanbieding rapport PwC memo Palmen
8 okt 2021	Publicatie Recht vinden bij de rechtbank
11 okt 2021	Aanbieding tweede klachtenmonitor Nationale Ombudsman
12 okt 2021	Aanbieding Eindrapportage Raadspersonen Belastingdienst
18 okt 2021	Publicatie rapport Venetië-commissie
26 okt 2021	Reactie op het rapport 'Xenophobic Machines' van Amnesty International
29 okt 2021	Brief nieuwe regelingen gedupeerden (kinderen, ex-partners en niet KOT)
19 nov 2021	Brief Raad van State over reflectieprogramma kinderopvangtoeslag
26 nov 2021	Brief aanpak uithuisplaatsingen kinderen van gedupeerde ouders kinderopvangtoeslag
3 dec 2021	Negende Voortgangsrapportage kinderopvangtoeslag
3 dec 2021	Brief herijking

Openstaande/toekomstige onderzoeken

KENM.	DOOR WIE	WAT	STAND VAN ZAKEN
A	ARK	Juridische en comptabele rechtmatigheid forfaitaire compensatieregeling	Nog op te starten door ARK
B	ADR	Onderzoek naar belastingschulden	Onderzoek wordt naar verwachting in februari 2022 opgestart.

7.2 ORGANISATIE HERSTELOPERATIE - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Herstel DG Toeslagen / UHT, SR&B
OMSCHRIJVING INHOUD	De belangrijkste taken van de hersteloperatie zijn: 1) Opstellen van uitvoeringsregelingen en beleid om te komen tot de compensatie of financiële vergoedingen aan ouders en andere gedupeerden; 2) Bevorderen van ondersteuning van ouders op verschillende gebieden, zoals schulden en de vijf leefgebieden; 3) Informeren van de ouders via bijeenkomsten en persoonlijke dienstverlening op een open en transparante wijze; 4) Inrichten van een mensgericht loket (digitaal, telefonisch en fysiek) waar ouders zich kunnen melden en terecht kunnen met hun vragen; 5) Vaststellen en op de juiste manier uitkeren van de compensatie of financiële vergoedingen.
KRACHTENVELD	Het spreekt voor zich dat dit dossier de afgelopen jaren zeer politiek complex is geweest en veel media-aandacht heeft gekregen. De hersteloperatie is onder leiding van de Staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane in nauwe samenwerking met het ministerie van SZW. Er is een aantal commissies en panels dat vanuit een extern perspectief op dit dossier wordt betrokken. De Bestuurlijke Adviesraad Kinderopvangtoeslag, de Commissie van Wijzen, de Bezwaarschriftenadviescommissie, de Commissie Aanvullende Schadevergoeding en Werkelijke Schade, het Ouderpanel, Slachtofferhulp Nederland, Kindpanel, VNG. Meer informatie over de overlegstructuur in fiche DG-Toeslagen – Overleggen Herstel Kinderopvangtoeslag.
BEHANDELING	De uitvoering van Hersteloperatie ligt bij de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT). Binnen UHT zijn op 30 november 2021 1.016 (Fte) medewerkers werkzaam. Het proces van financieel herstel ziet er als volgt uit:

Staatssecretaris van Huffelen heeft op 22 december 2020 toegezegd alle gedupeerde ouders €30.000 euro uit te betalen (Catshuisregeling). Een apart team is ingezet om hiervoor zorg te dragen. Een deel van de ouders zal hiermee voldoende geholpen zijn en een ander deel kan door middel van de integrale beoordeling verder geholpen worden. Het grootste gedeelte van de ouders dat zich meldde deed dit pas na aankondiging van de Catshuisregeling.
Na de eerste toets en eventuele uitbetaling van de €30.000 wordt de situatie van deze ouders door een persoonlijk zaakbehandelaar (PZB-er) bekeken om vast te stellen of zij recht hebben op compensatie (integrale beoordeling).

Ouders die in acute problemen verkeren kunnen een beroep doen op versnelde hulp. Daarnaast komen zij aanmerking voor een noodvoorziening (maximaal €500 voor bijvoorbeeld boodschappen) of een eerste betaling.

Iedere twee maanden (en vanaf 2022 iedere drie maanden) brengt de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane de Kamer en de burger op de hoogte via een voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag. In de voortgangsrapportage worden toezeggingen, openstaande moties en lopende maatregelen en onderzoeken toegelicht.

Tot en met 8 december 2021 hebben 49.759 ouders zich bij UHT gemeld. waarvan al bij 40.000 een eerste toets is uitgevoerd. Zo’n 23.000 mensen bleken op basis van die toets gedupeerd. Voor ongeveer 17.000 kon in de eerste toets niet worden vastgesteld dat zij recht hebben op compensatie.
Eind 2021 zijn er in het totaal ~8.300 integrale beoordelingen afgerond.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	-

7.3 OVERLEGGEN HERSTEL KINDEROPVANGTOESLAG - PROCESBESCHRIJVING

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Herstel DG-Toeslagen; Bureau DG-Toeslagen. In nauwe afstemming met de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) en andere betrokken directies en departementen.
OMSCHRIJVING INHOUD	Er zijn diverse overleggen en er is één ministeriële commissie rondom de hersteloperatie Kinderopvangtoeslag. • Het Strategisch Crisisoverleg Toeslagen (SCT), vanaf 1 januari Bestuurlijk Crisis Overleg (BCO), is wekelijks op donderdag in aanwezigheid van de staatssecretaris Toeslagen en Douane; • Het Directoraat-Generaal Toeslagen Herstel overleg (DGTH) is wekelijks op dinsdag o.l.v. de Directeur-Generaal Toeslagen; • Het Weekoverleg Toeslagen heeft een informeel karakter en is een wekelijks gesprek op woensdag tussen de staatssecretaris Toeslagen en Douane en een aantal leden van het DT binnen DG-Toeslagen; • De Ministeriële Commissie Toeslagen Herstel (MCTH) vindt in beginsel één keer in de maand plaats (doorgaans op de laatste dinsdag van de maand), maar kan op verzoek van de minister-president in overleg met de staatssecretaris tussentijds worden georganiseerd. De minister-president is voorzitter van het overleg; • De Ambtelijke Commissie Toeslagen Herstel (ACTH) is het vooroverleg van de Ministeriële Commissie Toeslagen Herstel (MCTH) en wordt ongeveer tien dagen voor de Ministeriële Commissie georganiseerd, o.l.v. de SG van Financiën; • Het Bestuurlijk Overleg KOT is het gesprek tussen de deelnemers aan de MCTH, met uitzondering van de minister-president. De planning van het Bestuurlijk Overleg is net als die van de ACTH afhankelijk van de planning van de MCTH. Het overleg vindt plaats onder voorzitterschap van de Staatssecretaris van T&D; • De Stuurgroep Samenwerking Toeslagen en Gemeenten is een wekelijks overleg waar onder meer VNG en UHT in vertegenwoordigd zijn; • De Bestuurlijke Adviesraad Kinderopvangtoeslag is een raad van externen en vindt één keer in de maand (of vaker op verzoek) o.l.v. voorzitter Jantine Kriens plaats. In dit twee uur durend overleg sluit de staatssecretaris Toeslagen en Douane samen met de Directeur-Generaal Toeslagen en ambtelijke ondersteuning in het tweede uur aan. • Het opdrachtgever / opdrachtnemers overleg tussen DG Herstel en DG Toeslagen vindt iedere woensdagmiddag plaats. Hierin worden, op dit moment, de aanvullende regelingen en andere beleidsonderwerpen besproken. Dit overleg zal op termijn worden uitgebreid om alle lopende zaken tussen opdrachtgever en opdrachtnemer te bespreken.

	• N.B. Nu het Programma DG Herstel in oprichting is, houden beide kwartiermakers de huidige overlegstructuur tegen het licht, bijvoorbeeld op het gebied van frequentie en samenstelling. Zij bespreken ook samen met o.a. de DG Toeslagen wat ieders rol in de verschillende overleggen zou moeten zijn.
KRACHTENVELD	Naast alle intern betrokken afdelingen binnen DG Toeslagen en het Kerndepartement is ook de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) een belangrijke partner, alsook de ministeries van SZW, BZK, VWS, J&V en OCW. De Hersteloperatie Kinderopvangtoeslag is een complex dossier met politieke gevoeligheden, een grote maatschappelijke impact en vooral groot belang voor de gedupeerde ouders.
BEHANDELING	De belangrijkste onderwerpen worden op 4-wekelijkse basis besproken in de MCTH. De stand van zaken wordt wekelijks besproken met de staatssecretaris Douane en Toeslagen in het SCT en in de stuurgroep. Hiervoor is continue afstemming vereist met alle betrokken partijen.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Vanuit Bureau DG-Toeslagen wordt gemonitord welke onderwerpen in welke overleggen worden geagendeerd en hoe de staatssecretaris en de Directeur-Generaal daar het beste op geannoteerd en voorbereid kunnen worden. Het aantal overleggen is hoog en het risico is dat de frequentie te hoog wordt, zodat er binnen de organisatie onevenredig veel aandacht uitgaat naar de gesprekken.

7.4 FINANCIËLE ASPECTEN HERSTEL KINDEROPVANGTOESLAG - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Herstel DG Toeslagen / directie Control en Risk De afdeling planning, finance en control van UHT. De hoofddirectie Financieel en Economische Zaken van het ministerie van Financiën
OMSCHRIJVING INHOUD	In totaal is ca. € 5,2 miljard gereserveerd voor Herstel Toeslagen voor de periode van 2020 t/m 2025, waarvan ca. € 3 miljard op verschillende departementale begrotingen en ca. € 2,2 miljard op de Aanvullende Post (zie bijlage Miljoenennota 2022).

RESERVERINGEN	DEPARTEMENTALE BEGROTINGEN [IN MILJARD €]	AANVULLENDE POST [IN MILJARD €]	TOTAAL [IN MILJARD €]
Compensatie (Catshuisregeling en integrale beoordelingen)	1,2	0,6	1,8
Kwijtschelding publieke schulden	0,7	0,3	1,0
Kwijtschelding private schulden	0,3	0,1	0,4
Kindregeling (eerste reservering)	0,2	0,5	0,7
Niet-KOT (eerste reservering)	0,1	0,1	0,2
Ex-partner regeling (eerste reservering)		0,6	0,6
Totale reserveringen voor het uitbetalen aan gedupeerden	**2,5**	**2,1***	**4,6***
Apparaatslasten, commissies, ondersteuning door gemeenten en VNG,	0,5	0,1	0,6

uitvoering door kredietbanken			
Totale reserveringen Herstel Toeslagen	**3,0****	**2,2**	**5,2**

**) Valt lager uit dan optelsom door afrondingsverschillen*

***) in 2020 ca. € 0,1 miljard in 2020 uitgegeven aan de compensatie en de uitvoerings- en apparaatslasten.*

De ramingen van de verschillende regelingen binnen Herstel Toeslagen blijven constant in beweging, o.a. omdat het aantal (mogelijke) gedupeerden vooraf niet vaststaat. Er wordt continu gevalideerd en herijkt om binnen het beschikbaar gestelde budget doelmatig en doeltreffend de gedupeerde doelgroep optimaal te ondersteunen.

KRACHTENVELD

De bewindspersonen maken afspraken met belanghebbenden, deze afspraken hebben veelal een financiële consequentie. Per 1 januari 2022 krijgt het Programma DG Herstel hierin een centrale rol.

De belangrijkste stakeholders met betrekking tot de financiële aspecten herstel kinderopvangtoeslag zijn J&V, de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG), gemeenten zelf en de commissies Werkelijke Schade en Bezwaarschriftenadviescommissie (BAC) de Stichting Sociale Banken Nederland (SBN) en het kindpanel.

- J&V verzorgt via de Raad voor de Rechtsbijstand juridische bijstand aan gedupeerden en brengt dit in rekening bij DG Toeslagen.
- De VNG coördineert dat gemeenten hulp bieden aan gedupeerden op onder andere het gebied van financiën, wonen en werken. Gemeenten worden zonder voorbehoud volledig gecompenseerd voor de daarbij te maken (additionele) kosten.
- De commissies Werkelijke Schade en BAC voeren werkzaamheden uit voor UHT.
- De Stichting Sociale Banken Nederland (SBN) zal in samenwerking met een aantal kredietbanken de regeling kwijtschelding private schulden uitvoeren.
- Voor het opzetten van de kindregeling is het kindpanel een relevante actor.

BEHANDELING

Het dossier bevindt zich in de uitvoeringsfase. De verwachting is dat de herstelorganisatie nog tot en met 2024 operationeel zal zijn. Aangezien ouders zich tot eind 2023 kunnen melden, zal afhankelijk van het aantal aanmeldingen bekeken moeten worden of de organisatie langer operationeel moet blijven. Hiervoor zal budget beschikbaar gesteld moeten worden.

AMBTELIJKE BELEIDS-OPVATTINGEN	De Tweede Kamer is op 3 december geïnformeerd over de opbrengsten van de herijking van de aanpak van de hersteloperatie. Het is van belang dat de financiële kolom (PFC van UHT, C&R van DG Toeslagen en FEZ van het ministerie) tijdig aangesloten blijft/wordt bij de afspraken die vanuit de ambtelijke top worden gemaakt, ook naar aanleiding van de herijking. Enerzijds omdat steeds meer aanpalende zaken aan het dossier worden gekoppeld, waarvoor (nog) geen budget is gereserveerd. Het gaat hier o.a. om kosten voor ouders in het buitenland, dwangsommen etc. Daarnaast zorgt een vertraging in de productieplanning van het aantal behandelde dossiers in combinatie met een veel hoger dan verwacht aantal zelfmelders er voor dat UHT langer operationeel moet blijven dan aanvankelijk gedacht. Dit brengt extra apparaatskosten met zich mee.

7.5 AANVULLENDE REGELINGEN EN HERIJKING - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Toeslagen / directie SR&B en DG Herstel i.o. (i.s.m. departementen, VNG en andere stakeholders)
OMSCHRIJVING INHOUD	**Aanvullende regelingen** In de loop van 2020 is gebleken dat de herstelwetgeving na de problemen met de kinderopvangtoeslag nog niet voor alle gedupeerden herstel biedt, omdat nog niet alle groepen in beeld waren of hun problematiek voldoende bekend was. Specifiek gaat het om de kinderen van gedupeerde ouders, zowel minderjarigen als inmiddels volwassenen (hierna: kinderen), ex-partners van een gedupeerde ouder (hierna: ex-partners) en gedupeerden bij andere toeslagen dan de kinderopvangtoeslag (hierna: andere toeslagen). Oplossingen worden uitgewerkt voor deze groepen. Een Kamerbrief hierover is 29 oktober jl. aan de Kamer verstuurd. In januari en februari worden uitvoeringstoetsen uitgevraagd. *Steuntje in de rug voor kinderen* Kinderen zijn mogelijk in problematische omstandigheden opgegroeid ten gevolge van problemen met KOT. In de kabinetsreactie POK (januari 2021) is aangekondigd dat er wordt nagedacht over een 'steun in de rug' voor deze kinderen. In de 7e VGR (22 juni 2021) zijn vervolgens de eerste contouren/richtingen van deze financiële steun gedeeld met de Kamer. Het doel van de ondersteuning is het bieden van een steuntje in de rug voor de toekomst (expliciet geen compensatie van het leed) en het erkennen van het leed van kinderen die de problematiek van de kinderopvangtoeslag als kind van dichtbij hebben meegemaakt. Het geboden herstel bestaat uit materiële en immateriële hulp. In navolging van de motie van het lid Kat c.s. is gekozen om het voorstel van de kinderen wat betreft de hoogte van de financiële tegemoetkoming te volgen. De tegemoetkoming volgt een staffel die vanaf € 2.000 oploopt tot € 10.000. De flankerende hulp bestaat onder andere uit een telefonische hulplijn voor zorgen en vragen (i.s.m. de Kindertelefoon) en een community voor het uitwisselen van ervaringen. Het is de bedoeling dat binnen deze initiatieven ook inzichten worden opgedaan om herhaling van deze problematiek in de toekomst te voorkomen, o.a. te delen in een publicatie en door op te zetten onderzoek. Roel in 't Veld doet in december en januari onderzoek naar het vervolg van de aanvullende hulp die we willen bieden aan kinderen. Verdere uitwerking van de regeling richt zich o.a. op doelgroepafbakening, uitwerking immateriële passende hulp via gemeenten en de keuze voor (een) uitvoerder(s). Naar aanleiding van de motie Marijnissen c.s. (19 januari 2021) geldt als uitgangspunt dat de uitvoering zoveel mogelijk bij een

onafhankelijke derde partij wordt belegd. Kinderen hebben de voorkeur uitgesproken voor uitvoering door de Belastingdienst/Toeslagen. Mogelijkheden worden verkend bij verschillende partijen en een samenwerking tussen partijen behoort hierbij tot de mogelijkheden.

Ex-partnerregeling

Bij het aanvragen van de KOT was het vaak arbitrair wie aanvrager was (en herstel ontvangt) en wie de toeslagpartner. De problemen bij kinderopvangtoeslag raakten echter het hele huishouden, ook de toenmalige partners, die nu soms ex-partner zijn. Ex-partners hebben in veel gevallen ook geleden, zowel emotioneel als materieel, en hebben in veel gevallen bijgedragen aan het oplossen van de problematiek. Een oplossing wordt vormgegeven die recht doet aan de situatie van de ex-partners. Gedupeerde ex-partners ontvangen een forfaitair bedrag van 10.000 euro. Indien hun schade hoger is dan 10.000 euro kunnen ze een onderbouwd verzoek indienen voor vergoeding van schade boven dat bedrag.

Verdere uitwerking richt zich op afbakening van de doelgroep, , passende ondersteuning vanuit gemeenten, uitwerking van de schade en schuldenaanpak en de keuze voor uitvoerders. In de Kamerbrief van 29 oktober 2021 is voorgesteld om de financiële componenten van de regelingen voor ex-partners en andere toeslagen te laten uitvoeren door UHT, omdat zij toegang heeft tot de bronbestanden en zo kan bijdragen aan een integrale uitvoering voor de gedupeerden.

Andere toeslagen

Bij andere toeslagen - de huurtoeslag, de zorgtoeslag en het kindgebonden budget – zijn er deels dezelfde soort fouten gemaakt als bij kinderopvangtoeslag (institutionele vooringenomenheid in CAF-zaken en het onterecht opzet of grove schuld (O/GS)- label), ook al is er geen indicatie dat er sprake is van hardheden in de wetgeving bij andere toeslagen die vergelijkbare gevolgen hebben gehad als de alles-of-niets benadering bij KOT. Het kabinet heeft op 4 december 2020 daarom besloten om ook gedupeerden van andere toeslagen te compenseren die institutioneel vooringenomen zijn behandeld of onterecht een O/GS-label hebben gekregen.

In de Kamerbrief van 29 oktober 2021 is de Kamer geïnformeerd over het voornemen om twee herstelregelingen naast elkaar uit te werken, met een compensatie van 30% voor O/GS en 130% voor institutionele vooringenomenheid (100% terugvordering en 30% compensatie). Twee herstelregelingen naast elkaar doet het meest recht aan de schade die door verschillende gedupeerden is geleden, omdat anders dan bij institutionele vooringenomenheid bij OG/S in beginsel de terugvordering zelf wel terecht is geweest. O/GS

gedupeerden kunnen op verzoek getoetst worden op institutionele vooringenomenheid (compensatie van 130%). Momenteel worden de herstelregelingen (juridisch) uitgewerkt.

Herijking

De herijking is bedoeld om te onderzoeken of en hoe het herstelproces versneld en verbeterd kan worden voor gedupeerden. In de brief van 3 december jl. is aan de Kamer een overzicht gegeven van resultaten van de herijking. Uit uitgebreid onderzoek onder ouders blijkt dat zij onder meer behoefte hebben aan meer persoonlijk contact, ruimte voor emotioneel herstel en een snel maar vooral zorgvuldig proces. Tegelijkertijd blijkt dat de problemen van steeds meer mensen die zich hebben gemeld geen raakvlak met de kinderopvangtoeslag hebben. Al deze zaken vragen om een andere aanpak bij de UHT.

Een aantal voorstellen moet nu zorgen voor een verbetering: te weten eerder persoonlijk contact, een grotere rol voor gemeenten bij het herstel, een drie-gesprek tussen ouder, UHT en gemeente op basis waarvan er differentiatie gemaakt kan worden tussen ouders en beter aansluiten op de behoefte van de ouder aan emotioneel herstel, transparantie en een heldere planning. Doel is daarbij dat de zwaarst gedupeerde ouders het eerst worden geholpen. Vanaf januari 2022 werken UHT en de gemeenten de kansrijke oplossingsrichtingen verder uit en verrichten zij de uitvoeringstoetsen. In een commissiedebat op 19 januari 2022 zal met de Tweede Kamer over de herijking worden gesproken.

KRACHTENVELD

Belangrijkste betrokkenen:

- Kinderen: betrokken via kind- en jongerenpanel
- Ex-partners: betrokken via ouderpanel
- (Mogelijke) uitvoerders: UHT en eventueel anderen
- Jeugdzorg, jeugdbescherming t.a.v. uithuisgeplaatste kinderen.

Tweede Kamer: sterke roep om snel en adequaat herstel voor kinderen (o.a. berichtgeving uithuisplaatsingen), toenemende druk i.v.m. relatief lange doorlooptijd (door focus van beleid/uitvoering op o.a. Catshuisregeling, advies Raad van State.)
VNG heeft Kamerleden opgeroepen eerst de herijking en uitvoeringstoetsen af te wachten, en nog niet in te stemmen met de aanvullende regelingen.

BEHANDELING

In 7e VGR (22 juni 2021) zijn contouren van de regelingen geschetst, inclusief bijbehorende dilemma's. Op 29 oktober jl. is de verdere uitwerking van de regelingen gepresenteerd. In de 9^{e} VGR (3 december) zijn enkele aanvullende punten gemeld. In een

	separate brief van 3 december is de Kamer geïnformeerd over de herijking. Verdere verslaglegging over de uitwerking en (straks) uitvoering van de regelingen volgt volgende voortgangsrapportages over de hersteloperatie, met ingang van 2022 iedere drie (in plaats van voorheen twee) maanden..
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	• Het is essentieel dat er adequaat herstel komt voor deze getroffenen. Duidelijkheid op korte termijn is wenselijk, voor zowel getroffenen als uitvoering. Hierbij speelt voortdurend de balans tussen snelheid en zorgvuldigheid. • Belangrijk om in de uitwerking rekening te houden met de maatschappelijke context. Voor kinderen gaat dit met name om wachttijden in de jeugdzorg en schaderegelingen als commissie de Winter.

7.6 OPLOSSING SCHULDEN - ACTUEEL	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Toeslagen / directie SR&B en directie herstel i.o. (i.s.m. DGFZ t.a.v. amendement)
OMSCHRIJVING INHOUD	In de schuldenaanpak maken we een onderscheid in: Publieke schulden: schulden waarbij de Staat schuldeiser is. Het gaat om het CJIB, het LBIO, het UWV, de SVB, de DUO, het CAK, de waterschappen en gemeenten. We pauzeren alle publieke schulden van alle ouders die zich bij ons melden en hun toeslagpartners totdat de schuld is kwijtgescholden of totdat definitief is vastgesteld dat iemand niet gedupeerd is. Vanaf begin juni 2021 zijn de publieke schuldeisers begonnen met het kwijtschelden van schulden van gedupeerde ouders en toeslagpartners. Inmiddels zijn alle betrokken schuldeisers die onderdeel zijn van de Rijksoverheid gestart met kwijtschelden. Er wordt door Rijk en de VNG constructief samengewerkt aan het definitief vaststellen van de kaders voor kwijtschelding. Een openstaand aandachtspunt is nog de (administratieve) voorwaarden voor de betaling van de kwijtgescholden bedragen en de hoogte van de vergoeding van het Rijk aan gemeenten met betrekking tot de uitvoeringskosten. **Schuldhulpverleningstrajecten en schuldsaneringstrajecten (WSNP/MSNP):** Vanaf 7 juni 2021 kunnen bewindvoerders de WSNP-verificatielijsten indienen. Als deze lijsten zijn ontvangen, wordt enerzijds gecontroleerd of de schulden bij publieke schuldeisers reeds zijn kwijtgescholden, anderzijds worden de private schulden betaald aan de bewindvoerder, zodat de WSNP kan worden beëindigd. Op 6 september 2021is het MSNP-loket geopend, waar schuldhulpverleners schuldenlijsten kunnen insturen. Op dit moment zijn de publieke schulden van alle WSNP- en MSNP-gedupeerden die eind juli in beeld waren kwijtgescholden bij betrokken Rijksorganisaties, op een aantal uitzonderingen na. Bij lokale overheden zijn nog niet alle kwijtscheldingen van schulden van WSNP- en MSNP-trajecten van ouders afgerond. *Private schulden:* schulden waarbij een andere partij dan de staat schuldeiser is, bijvoorbeeld de zorgverzekeraar, of de huurbaas; Op 19 januari 2021 heeft het lid Wilders een motie ingediend die verzoekt dat het kabinet indien nodig de private schulden van slachtoffers overneemt zodat zij de €30.000 kunnen houden. Totdat de private schulden zijn afbetaald, geldt er een moratorium van één jaar (geldend vanaf het moment van uitbetaling 30K of vanaf 12-02-2020 indien aangemeld voor 12-02-2021). In het beleidsbesluit private schulden staan de gemaakte beleidskeuzes voor de private schuldenaanpak uitgelegd. In de 8e

VGR staat op hoofdlijnen uitgelegd voor welke schulden de aanpak wel/niet geldt. Hier wordt ook ingegaan op de beleidskeuzes voor het oplossen van zakelijke (belasting)schulden.
Voor de uitvoering van de private schuldenaanpak werken we samen met gemeenten en een consortium van kredietbanken welke zich verenigd hebben in de stichting Sociale Banken Nederland (SBN). De SBN zal een groot deel van de uitvoering voor haar rekening nemen. In de 8e VGR wordt verder ingegaan op het uitvoeringsproces door SBN.

Afspraken over een nieuwe start voor gedupeerden: bijvoorbeeld toetreding tot verzekeringen, of het verwijderen van BKR-registraties.
Om ervoor te zorgen dat gedupeerden een nieuwe start kunnen maken, zijn er met verschillen partijen afspraken gemaakt. Met het BKR over het verwijderen van negatieve BKR-registraties, met zorgverzekeraars om ervoor te zorgen dat gedupeerden weer (aanvullend) verzekerd kunnen worden en met de VNG en de beroepsgroep voor rechters over de specifieke groep ouders die onder beschermingsbewind staan.

KRACHTENVELD

De Tweede Kamer heeft veel aandacht voor dit onderwerp. Het blijft een worsteling om de goede balans te vinden tussen ruimte voor een goede voorbereiding en recht doen aan een snelle oplossing voor gedupeerde ouders. Een goede voorbereiding is nodig om fouten in een later stadium te voorkomen of bijvoorbeeld te voorkomen dat we ten onrechte overcompenseren of ouders tekortdoen.
De VNG heeft op meerdere niveaus een zetel aan tafel, namelijk in de werkgroepen, de stuurgroep en de Ambtelijke- en Ministeriële Commissie Toeslagen Herstel.

Publieke schulden
Vanwege het kwijtschelden van publieke schuldeisers zijn ook SZW, JenV, BZK, VWS en OCW betrokken bij dit traject en worden zo goed mogelijk geïnformeerd. Met name JenV en SZW hebben in het proces een actieve rol. JenV vanuit de relatie met de Wettelijke schuldsanering (WSNP) en SZW vanuit hun intensieve samenwerking met de VNG en eigenaarschap/opdrachtgever van de Kinderopvangtoeslag. BZK, VWS en OCW kijken vooral mee vanuit hun relatie met de betrokken uitvoeringsorganisaties.

Private schulden
Om een oplossing te vinden voor private schulden is veelvuldig contact met grote koepels zoals de Nederlandse Vereniging van Banken en Zorgverzekeraars Nederland. Aangezien veel vorderingen zijn belegd bij incassobureaus en deurwaarders zijn ook de NVI en KBvG nauw betrokken. De NVVK heeft goede contacten met veel schuldeisers en treedt in die hoedanigheid op als partner om

	afspraken te maken met deze schuldeisers. Zij zijn ook een nauw betrokken partner bij het op- en inrichten van de uitvoeringsorganisatie voor private schulden (SBN).
BEHANDELING	Er wordt gerapporteerd aan een algemene stuurgroep t.a.v. de samenwerking tussen Toeslagen en gemeenten waarin naast VNG ook SZW en JenV zitting nemen. Daarnaast wordt via de Ambtelijke Commissie Herstel Toeslagen (ACTH), de MCTH geïnformeerd. De Eerste en Tweede Kamer worden over de algemene voortgang gerapporteerd via de tweemaandelijkse Voortgangsrapportages Kinderopvangtoeslag.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	De betrokkenheid van de vele belanghebbenden en vele stuurgroepen en commissies zorgt ervoor dat het soms lastig is om snelheid te maken. Dit kan een effect hebben op de effectiviteit van oplossingen en kan mogelijk voor 'reparatiewerkzaamheden' zorgen op een later moment.

8. Directoraat-Generaal Douane

8.1 ALGEMEEN - PROCESBESCHRIJVING

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Douane
OMSCHRIJVING INHOUD	De Douane is verantwoordelijk voor het toezicht op het EU buitengrensoverschrijdende goederenverkeer. Daarnaast zorgt de Douane voor de heffing en inning van de binnenlandse accijnzen en verbruiksbelastingen en de handhaving hierop. De werkzaamheden van de Douane zijn te vatten in de zogenaamde ABC-opdracht van de Douane: • Afdracht van douanerechten en andere belastingen bij invoer, accijnzen en verbruiksbelastingen (A); • Bescherming van de samenleving (B), en • Versterking van de concurrentiepositie (C). Het werk varieert van het heffen en innen van invoerrechten en accijnzen tot het stoppen van verboden goederen in reizigersbagage, zeecontainers en postpakketten en het handhaven van internationale sanctiemaatregelen. De Douane heeft drie belangrijke stakeholders: • de Europese Unie (EU), • nationaal de diverse opdrachtgevende departementen (Opdrachtgevers-Opdrachtnemer Overleg; OOD), en • het bedrijfsleven (Overleg Douane Bedrijfsleven, ODB). De opdrachtgevende departementen van Douane zijn: Financiën, BZ, EZK, IenW, LNV, JenV, OCW, SZW en VWS. *Taakuitvoering en handhaving* De Douane kent een gelaagde handhaving, waarin op basis van risico's de handhavingsinterventies worden bepaald. Het gaat om zogenaamde business rules bij de aangiftebehandeling, administratieve controles en daadwerkelijke opname van goederen (fysieke controles), waarbij hulpmiddelen zoals speurhonden en scans ingezet worden. De Douane werkt nauw samen met de publieke en private partners zoals Politie, Koninklijke Marechaussee, IL&T, NVWA, Gemeenten, Havenbedrijven, Koepels van expediteurs en terminaloperators. Wetgeving en beleid op het terrein van de douane-unie en het gemeenschappelijk handelsbeleid zijn binnen de EU vrijwel geheel geharmoniseerd en rechtstreeks werkend door het vastleggen van wetgeving in verordeningen. Lidstaten hebben echter bij de uitvoering en toepassing van EU-douanewetgeving speelruimte, mits zij binnen

de kaders van afgesproken beleid en geldende regelgeving blijven. De lidstaten hebben de bevoegdheid om nationale maatregelen te treffen op het gebied van onder meer de bestrijding van fraude, de bescherming van cultuuruitingen, volksgezondheid, milieu en dierenwelzijn. De Douane heeft daarmee, net als in veel andere lidstaten, een breder takenpakket dan alleen het verzekeren van de juiste heffing en inning van douanerechten.
De Douane verricht ook werkzaamheden op de BES-eilanden en werkt samen met de andere landen binnen het Koninkrijk.

KRACHTENVELD

De Tweede Kamer heeft toenemende aandacht voor het werkterrein van de Douane. Specifieke onderwerpen die kunnen worden genoemd: integriteit en aanpak corruptie, en bestrijding van drugssmokkel en ondermijnende criminaliteit.
De Douane werkt nauw samen met veel andere overheidsorganisaties:

- Europese Unie;
- Wereld Douane Organisatie (WDO): intergouvernementele internationale organisatie waar Nederland bij is aangesloten;
- Opdrachtgevers;
- Handhavingspartners.

Op 16 december 2021 is het Jaarplan Douane 2022 aan de Tweede Kamer aangeboden. Dit is het eerste eigen jaarplan van de Douane (niet meer als onderdeel van de Belastingdienst). In het jaarplan presenteert de Douane haar plannen voor het jaar 2022 en de beoogde activiteiten die daaruit voortvloeien.

8.2	STRATEGISCH MEERJARENPLAN DOUANE 2020-2025 - LOPEND
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Douane/Programma Strategie en Ontwikkeling Betrokken: DGFZ (coördinerend opdrachtgever Douane), pSG (eigenaar Douane)
OMSCHRIJVING INHOUD EN KRACHTENVELD	Om goed voorbereid te zijn op toekomstige ontwikkelingen heeft de Douane het Strategisch Meerjarenplan Douane 2020-2025 (SMP) opgesteld met daarin de ambities en de doelen die behaald moeten worden. Het SMP is bedoeld om voor de komende vijf jaar de strategische doelen van de Douane te definiëren, initiatieven te formuleren om deze doelen te realiseren en daar integraal op te sturen. Bestaande meerjarenplannen op specifieke thema's, zoals informatiemanagement, personeel en handhaving, zijn daarbij als startpunt genomen en gecombineerd. Het SMP dient als leidraad om Douane-breed initiatieven uit te voeren die gezamenlijk bijdragen aan het realiseren van de geformuleerde doelen. Uit diverse wereldranglijsten (o.a. van de Wereldbank) komt de Douane naar voren als een van de meest efficiënte douanediensten ter wereld (voorspelbaar, betrouwbaar, transparante wederpartij met een groot vakmanschap). Echter, de (externe) omgeving is sterk in beweging. Externe ontwikkelingen: • Aangiftevolume groeit aanzienlijk; • De invloed van de EU op wat er gecontroleerd moet worden wordt steeds groter; • Tegelijkertijd verwachten bedrijven meer digitale en soepele dienstverlening door de Douane; • Daarnaast vraagt de maatschappij steeds meer aandacht voor ondermijnende criminaliteit (zie apart fiche). Interne ontwikkelingen: • De Douane wordt geconfronteerd met een formatiegroei en daarnaast een sterke leeftijdsgebonden uitstroom van personeel in de komende vijf jaar (17% van het personeel). • Opkomende digitale technologieën vragen om andere expertises en functieprofielen binnen de Douane. • Integriteit vereist prominente aandacht. Drie doelen SMP: • Eén professionele en integere organisatie. • Slimme handhaving en soepele logistiek. • Data gedreven organisatie.

De volgende initiatieven worden met prioriteit opgepakt:

- Integriteit;
- Strategisch Personeelsbeleid (goede mensen, op de juiste tijd op de juiste plek);
- Gelaagde handhaving (compliance-gericht, informatie-gestuurd);
- Klantgericht toezicht;
- Betere informatiepositie (data gestuurde organisatie).

BEHANDELING

Deze prioritaire initiatieven vormen geen limitatieve opsomming van activiteiten. Zij vormen de vijf pijlers die de Douane met voorrang oppakt door middel van een programmatische aanpak zodat versnelling en innovatie kan plaatsvinden.
De programmadirectie Strategie en Ontwikkeling is in het leven geroepen om de Douane te ondersteunen de doelen uit het SMP te realiseren door o.a. de integraliteit te bewaken, te monitoren en te rapporteren, samenhang aan te brengen, te zorgen voor transparantie, aanjagen, werksessies te organiseren, en de strategie jaarlijks te herijken. Zo zijn in 2021 externe tafels georganiseerd om te leren van elkaars expertise.
Het SMP is gedeeld en besproken met bijvoorbeeld andere handhavingsdiensten zoals de NVWA en de Koninklijke Marechaussee en koepelorganisaties als FENEX en evofenedex en bedrijven uit de logistieke sector, maar ook universiteiten. Hieruit is een aantal belangrijke thema’s naar voren gekomen: duurzaamheid, belang Europa, intensievere samenwerking ook op gebied werving personeel, ondermijnende criminaliteit, integriteit.
Daarnaast is er gestart met het opstellen en valideren van een business case voor de prioritaire programma's. Doel is inzicht te krijgen in de meerwaarde en verwachte effecten van de programma’s in de Douane-organisatie.

Het SMP is op 16 december 2021 als bijlage bij het Jaarplan Douane 2022 aan de Tweede Kamer gestuurd.

8.3 PERSONELE CAPACITEIT - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Douane/Directie Bedrijfsvoering
OMSCHRIJVING INHOUD	Personele capaciteit – huidige situatie: • Na jaren van geringe in- en doorstroom en een relatief rustig beeld voor wat betreft de personele capaciteit, heeft de Douane zich vanaf begin 2018 moeten voorbereiden op de Brexit. Ruim 900 nieuwe medewerkers zijn in dit kader bij de Douane gestart; • De Douane ziet een toename van de leeftijdsuitstroom (tweede generatie 'baby boom') en deze zal voorlopig op een relatief hoog niveau blijven. Hiervoor zullen nieuwe collega's moeten worden aangetrokken; daarnaast is het nodig te anticiperen op de uitstroom van kennis en ervaring (anticiperend werven); • Op een aantal taakgebieden is sprake van uitbreiding van de formatie, waaronder ondermijning en BTW e-commerce. Bovenstaande leidt tot een grote actuele behoefte aan instroom. De ambitie voor 2021 is werving voor tussen de 650 tot 700 posities. Daarmee wordt ingelopen op de onderbezetting, maar voor de komende jaren blijven aanzienlijke wervingsinspanningen nodig. Een voorlopige schatting voor 2022 komt uit op tussen de 550 en 600 vacatures. De druk op de organisatie blijft dus onverminderd groot. De respons op de vacatures is goed te noemen, maar bij specifieke functies (IT-audit, RA (register accountant), data science en ICT) is sprake van schaarste. Verder geldt: • de focus ligt op ontwikkelingen in de relevante omgeving en wat dit betekent voor het werk (Strategisch Meerjarenplan, SMP). Elementen: slimme handhaving, meer inzet van data analyse, meer flexibiliteit. Daaruit voortvloeiend: meer hooggekwalificeerd personeel en andersoortige functies met bijbehorende kennis en competenties. Dit moet worden geïntegreerd in de werving en instroom; • in het instroomproces wordt het thema integriteit sterker verankerd (referentie- en kwetsbaarhedengesprekken); zie het fiche integriteit.
KRACHTENVELD	In de TK heeft personele capaciteit de aandacht. In de Kamerbrief van 15 september 2020 is onder andere de stand van zaken met betrekking tot het personeel(stekort) gemeld.

	Op 31 mei 2021 is een Kamerbrief gestuurd aan de TK met daarin de opvolging van de toezegging gedaan in het notaoverleg Douane over effectiviteit van de uitbreiding van de Douane-formatie.
BEHANDELING	Tijdens het notaoverleg van 14 december 2020 is door het Kamerlid Nijboer (PvdA) aandacht gevraagd voor het op orde krijgen van de formatie van Douane. Het toenmalig Kamerlid Van Weyenberg (D66) heeft tijdens hetzelfde notaoverleg gevraagd in hoeverre uitbreiding van de Douane-formatie effectief kan zijn.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Als gevolg van onderbezetting is een mogelijk risico dat de Douane haar verplichtingen richting opdrachtgevende departementen niet volledig kan waarmaken. In het kader van onder meer het Opdrachtgevers-Opdrachtnemeroverleg (OOD) vindt het gesprek plaats over de wensen van de opdrachtgevers en de daarvoor beschikbare capaciteit.

8.4 INTEGRITEITSBELEID - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Douane/Programma Integriteit Betrokken directies: DGFZ, cdO&P, ministerie van JenV, ministerie van BZK, Justis en JustID.
OMSCHRIJVING INHOUD	Het integriteitsbeleid van de Douane is gebaseerd op de pijlers beleid, preventie, managementinformatie en repressie. Binnen deze pijlers zet de Douane concrete stappen om het integriteitsbeleid te versterken. Er lopen drie versterkingstrajecten: • De aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer (AR) over het integriteitsbeleid zijn opgevolgd. In dit kader is een enquête gehouden onder het personeel van de Douane. • Er is door KPMG aanvullend wetenschappelijk onderzoek bij de Douane gedaan over het integriteitsbeleid. Het eindrapport is in de zomer van 2021 opgeleverd en met de TK gedeeld. De conclusies uit het rapport zijn stevig. De aanpak van corruptie en het borgen van integriteit is te versnipperd, te beperkt en te veel gericht op incidenten. De Douane zal haar aanpak moeten versterken en verbreden en van een reactief systeem naar een proactief systeem moeten gaan. • Daarnaast wordt gewerkt aan het versterken van de screeningsmaatregelen. Lopende trajecten zijn: invoering van de VOG politiegegevens, periodieke en continue screening en het kwetsbaarhedengesprek. • De resultaten van de enquête en het wetenschappelijk onderzoek zijn verwerkt in de Verbeteragenda Integriteit Douane 'Vertrouwd Vooruit'. De Verbeteragenda wordt programmatisch uitgevoerd langs zes actielijnen of 'thema's'. De agenda beoogt het integriteitsbeleid integraal te benaderen en te verbeteren. De thema's bestrijken dan ook het terrein van integriteit en integrale beveiliging in brede zin. Doelstelling van de Verbeteragenda is dat de Douane en iedereen die bij haar werkt optimaal is toegerust om integer te handelen en maximaal weerbaar en beschermd is tegen integriteitsrisico's en ongewenste beïnvloeding van buitenaf.
KRACHTENVELD	De TK en de media hebben veel aandacht voor het onderwerp integriteit binnen de Douane. De AR heeft in 2019 onderzoek gedaan naar het integriteitsbeleid van de Douane en aanbevelingen gedaan. De aanbevelingen zijn opgevolgd. Het ministerie van JenV is vanuit haar verantwoordelijkheid voor de betreffende wetgeving betrokken bij de invoering van de VOG politiegegevens en periodieke en continue screening. Ook het ministerie van BZK is in het kader van het creëren van de cao-

	grondslag bij de invoering van periodieke en continue screening betrokken. Verder hebben de vakbonden en de medezeggenschapsraad een formele rol bij de invoering van de screeningsmaatregelen en worden ze ook betrokken. In de meest recente cao Rijk is een grondslag voor periodieke screening opgenomen. Ten aanzien van een grondslag voor continue screening is in de onderhandelingen geen overeenstemming bereikt. De uitwerking van de inzet van periodieke screening wordt in samenwerking met betrokken partijen opgepakt.
BEHANDELING	Op 16 december 2021 is de Verbeteragenda Integriteit Douane aan de Tweede Kamer aangeboden. In deze Kamerbrief is ook ingegaan op de stand van zaken van de invoering van periodieke en continue screening, de VOG politiegegevens en het kwetsbaarhedengesprek. Het wetsvoorstel VOG politiegegevens (van minister voor Rechtsbescherming) is door de Eerste Kamer op 9 november 2021 aangenomen. Op dit moment loopt de voorhang van het ontwerp van de Regeling aanwijzing functies VOG politiegegevens, behorend bij deze wet. Zowel de Eerste als Tweede Kamer hebben in het kader van de voorhang een aantal vragen gesteld.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Belangrijke juridische aandachtspunten zijn de proportionaliteit van de toezegde screeningsmaatregelen en (de borging van) de privacy-aspecten. Het verbeteren van het integriteitsbeleid o.a. door middel van het versterken van screening brengt naast organisatorische ook financiële gevolgen met zich mee. Deze zullen in de uitvoeringstoetsen van JustID, Justis en de Douane worden begroot.

8.5 LEIDERSCHAP EN CULTUUR - ACTUEEL	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Douane/Directie Bedrijfsvoering
OMSCHRIJVING INHOUD	Vanaf het voorjaar van 2019 startte DG Belastingdienst met een concern-brede leiderschaps- en cultuuraanpak. De toenmalige staatssecretaris voegde cultuur als vierde pijler toe aan zijn aanpak Beheerst Vernieuwen. In diezelfde tijd startte de Douane, destijds als dienstonderdeel van DG Belastingdienst, met een eigen Leiderschap en Cultuur programma (L&C). Middels gesprekken met de verschillende Douane-regio's en verscheidene managementconferenties, leidde dit tot een programmaplan L&C Douane met een vastgestelde meerjarenbegroting. Voor Douane, als zelfstandig DG, is L&C de komende jaren chefsache. Ontwikkelingen op L&C zijn ondersteunend aan het realiseren van onze doelen als organisatie; welke verwoord zijn in het Strategische Meerjarenplan Douane (zie fiche SMP). Middels een aantal Douane-brede initiatieven ondersteunt het programma L&C de organisatie: (1) de totstandkoming, in lijn met Rijksbrede uitgangspunten, van professionele management development, (2) generieke onboarding voor leidinggevenden, (3) stimuleren van persoonlijke ontwikkeling en (4) MT-ontwikkeling, en de facilitering van het gesprek over L&C middels (5) intervisie en (6) dialoogsessies. Daarnaast ondersteunt, versterkt en verbindt het programma de Douane regio's in hun eigen leiderschaps- en cultuurontwikkelingen en houdt het programma thema's en initiatieven actueel middels conferenties en bestaande gremia. Hierin benadrukken we dat Leiderschap en Cultuur hand in hand gaan, en cultuur leiderschap volgt. Middels een ontwikkeling van onze leidinggevenden willen we werken aan goed voorbeeldgedrag, een veilige en integere werkomgeving (zie fiche Integriteitsbeleid), een open en transparante werkomgeving met ruimte voor zorgen en signalen, en een cultuur waarin constante samenwerking en ontwikkeling centraal staan. Oog voor onze omgeving - burgers, bedrijven, opdrachtgevers en politiek - is hierbij essentieel. Vanuit verbinding geeft Douane de komende jaren vorm aan de ingezette ontwikkeling op L&C.
KRACHTENVELD	Tweede Kamer, interdepartementaal, kerndepartement, verschillende DG's van Financiën, management en medewerkers DG Douane, ABD, MT Douane en OR.
BEHANDELING	L&C is opgenomen in het Werkplan DG Douane.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	L&C is een meerjarig programma dat continu om aandacht vraagt van de ambtelijke top. Aandacht en initiatief vanuit het management is cruciaal. Vanuit de politieke top is rugdekking nodig om vanuit

	rust en ruimte de komende jaren met elkaar vorm te geven aan onze leiderschaps- en cultuurontwikkeling. Als DG vinden we de ontwikkelingen op L&C cruciaal, zij ondersteunen immers in de realisatie van onze strategische prioriteiten, ook vanuit de politiek is er veel aandacht voor het onderwerp. Daarnaast willen wij de goede verbinding met het kerndepartement, waarbij vanuit gelijkwaardigheid aan de gezamenlijke opgaven wordt gewerkt, graag continueren.

8.6 BREXIT - LOPEND	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Douane, GT/BFB, DGFZ/VDI, SG/FEZ Het Ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ)
OMSCHRIJVING INHOUD	Vanaf 1 januari 2021 zijn douaneformaliteiten van toepassing op het goederenvervoer met het VK. De Douane heeft zich de afgelopen jaren zo goed als mogelijk voorbereid op de nieuwe handelsrelatie met het VK. Daarbij is vanaf het begin duidelijk geweest dat douaneformaliteiten na het aflopen van de overgangsperiode de realiteit zijn voor het goederenverkeer met het VK. Dit betekent dat veel bedrijven voor het eerst met de Douane te maken hebben gekregen en dat er toezicht en controles zijn op nieuwe locaties, zoals de acht ferryterminals. De Douane heeft zich daarop intensief voorbereid. Er zijn ruim 900 extra medewerkers aangetrokken, opgeleid en inzetbaar, IT-systemen en andere noodzakelijke extra middelen zijn aangeschaft en de uitbreiding van huisvesting is tot stand gebracht.
KRACHTENVELD	• Ministerie van BZ coördineert de Nederlandse inbreng in Brussel • Bedrijfsleven o.a. ferrymaatschappijen en Schiphol, • Havenbedrijf Rotterdam
BEHANDELING	De Douane heeft zich sinds 2018 zo goed als mogelijk voorbereid op de Brexit (medewerkers, huisvesting, middelen, IT) en heeft ondanks herhaald uitstel onverminderd de focus weten vast te houden op de voorbereidingen. De TK is door BZ op 15 februari jl. geïnformeerd over de ervaringen van de eerste periode na het aflopen van de overgangsperiode Brexit. Het Border Operating Model (BOM) beschrijft de grensformaliteiten in het VK voor goederenverkeer van en naar de EU en bestaat voor invoer uit drie fases. Medio augustus 2021 heeft de Britse overheid besloten om de invoering van nieuwe grensprocedures die het Verenigd Koninkrijk op 1 oktober voor de handel in veterinaire en fytosanitaire goederen in zou voeren uit te stellen. Deze procedures gaan in op 1 juli 2022. De introductie van douanecontroles in het VK is ongewijzigd en worden per 1 januari 2022 ingevoerd. Deze tweede en derde fase van het BOM hebben geen directe gevolgen voor de douaneprocessen in Nederland. De gevolgen raken in Nederland vooral de NVWA. Vanuit de Douane is in aanvulling op de rijksbrede communicatiestrategie aandacht voor de ontwikkelingen en het up to date houden van communicatie-instrumenten voor het activeren van het bedrijfsleven op de gevolgen van de Brexit.

	Onder verantwoordelijkheid van BZ wordt een rijksbrede Brexit evaluatie uitgevoerd. Deze toezegging is eerder aan de Kamer gedaan en daar wordt nu uitvoering aan gegeven. Als bijlage bij de Voortgangsrapportage Douane 2021 is op 30 november 2021 het rapport 'Zelftoetsing voorbereidingen Brexit door de Douane' (Deloitte) aan de Tweede Kamer aangeboden. Door de pandemie is het reizigersverkeer bij de ferry's en op Schiphol sterk afgenomen. Deze (normaal) grote aantallen reizigers zijn nog niet op de hoogte van de veranderde regelgeving wat van toepassing is bij het reizen van en naar het VK.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	De Brexit lijkt tot nu toe redelijk goed te verlopen. Er is echter een aantal risico's dat aandacht vraagt: • Oplopende werkzaamheden in de controle op de juistheid en volledigheid van de administratie van de terminalhouders. Het gaat om aangiften die niet aansluiten op voorafgaande aangiften (mismatches), waardoor niet-zuiveringsprocedures worden gestart. Dit kan leiden tot bezwaar en beroep en mogelijk betaling van de verschuldigde rechten bij invoer door de terminalhouder/ferrymaatschappijen. • Door het uitstel in het VK van de invoering van grensprocedures krijgt het bedrijfsleven hiermee wederom meer tijd zich voor te bereiden. Echter, de onzekerheid blijft daarmee voortduren.

8.7 TOEKOMST DOUANE-UNIE - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DGFZ/VDI en DG Douane
OMSCHRIJVING INHOUD	Op 28 september 2020 heeft de Commissie de mededeling 'Een actieplan om de douane-unie op een hoger plan te brengen' gepubliceerd. In deze mededeling presenteerde de Commissie een plan met 17 actiepunten om de Europese douane-administraties de komende vier jaar innovatiever en efficiënter te maken. Deze acties zien op vier deelonderwerpen: • risicobeheer, • e-commerce, • het bevorderen van de naleving, en • het optreden als één douaneautoriteit.
KRACHTENVELD	Op 6 november 2020 stond het BNC-fiche als hamerstuk geagendeerd in de MR, waarna het naar de Tweede Kamer is gestuurd. Op 1 december 2020 heeft de vaste Kamercommissie Financiën een groot aantal vragen gesteld over het BNC-fiche. Over het algemeen zagen de fracties van de VVD, CDA, PVV, D66 en de SP de toegevoegde waarde van een intensievere samenwerking op het douaneterrein. Zorgen waren er voornamelijk t.a.v.: capaciteit, ICT (worden de IT-systemen niet te complex), bevoegdheidsverdeling, kosten en gegevensbescherming.
BEHANDELING	In Europees verband zijn eind 2020 Raadsconclusies opgesteld over het actieplan. Het actieplan loopt tot 2025: de 17 acties uit het actieplan worden momenteel verder uitgewerkt door de Commissie, in samenwerking met de lidstaten. In september 2021 is een onafhankelijke denktank gestart die het gehele douanebestel tegen het licht houdt van de veranderde mondiale logistiek. Deze Wise Persons Group (WPG) zal in het voorjaar van 2022 een advies uitbrengen, waarmee de Commissie en de lidstaten de toekomst van de douane-unie kunnen vormgeven.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Nederland onderschrijft in algemene zin de doelstellingen van dit actieplan. Het actieplan sluit aan op belangrijke ontwikkelingen op EU douaneterrein, zoals verbeterde EU IT-systemen, en focus op innovatieve, datagedreven controles die bijdragen aan de bescherming van de EU interne markt. Nederland staat met name positief tegenover de voorstellen van de Commissie die sturen op een nauwere operationele samenwerking tussen de verschillende douaneadministraties in de EU. Een belangrijk aandachtspunt bij alle voorstellen is dat de aanpak toepasbaar moet zijn op de Nederlandse situatie waar de douaneadministratie hoge volumes

	afhandelt en de wijze waarop efficiënt en adequaat toezicht vormgegeven kan worden.

8.8 DIGITALE SNELWEG DOUANE - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	• DG Douane/Directie Informatiemanagement. • IV Belastingdienst/IBS Douane.
OMSCHRIJVING INHOUD	• Er zijn meerdere (Europese) wetgevende trajecten die op Douane afkomen die tot een enorme toename van de te verwerken volume aangifte regels leiden. Dit heeft grote impact op de informatievoorziening van de Douane. Het uitvoeren van performancetesten, het optimaliseren van de transactiesystemen en de raakvlaksystemen, en het opschalen en robuust maken van de technische infrastructuur wordt onder de noemer Digitale Snelweg Douane opgepakt. • Het programma Digitale Snelweg Douane kent twee sporen. Het eerste spoor van het programma heeft als doel om op korte termijn de performance en schaalbaarheid van de informatievoorziening van de Douane op iteratieve wijze geschikt te maken voor de verwachte volumegroei van aangifteregels door: • metingen van performance en analyse van knelpunten; • aanpassingen van transactiesystemen en raakvlaksystemen door procesoptimalisaties om toenemende volumes te kunnen verwerken, en; • opschalen en robuust maken van de bijbehorende technische infrastructuur. • Binnen het tweede spoor van het programma wordt beoogd te komen tot mogelijkheden om processen met het oog op de toekomst anders of slimmer in te richten. Dit innovatiespoor richt zich onder andere op het bedrijfsleven, wet- en regelgeving, douaneprocessen, applicaties en technologie en de bijbehorende ontwikkeling van applicaties. Hiervoor stelt het programma DSD een roadmap op. Vanuit deze roadmap zullen onder meer in samenwerking met leveranciers concepten en functionaliteiten getest worden om te bepalen of deze ook werken in de praktijk (proof of concepts).
KRACHTENVELD	• Over het programma is een advies uitgebracht door Adviescollege ICT (AcICT, voorheen BIT).
BEHANDELING	• De Douane heeft de Tweede Kamer 4 juni 2021 met een voortgangsbrief geïnformeerd over de voortgang van het programma Digitale Snelweg. Het advies van het AcICT is onderdeel van deze brief. • Het programma Digitale Snelweg Douane kent een looptijd van 2020 – 2024. In die periode vinden ook Europese wetswijzigingen plaats die tot de toenames leiden:

	• –2021 Invoer: eCommerce LVC en IOSS • –2021-2023 Invoer: National Import Systems upgrade • –2021-2024 Binnenbrengen: ICS2 • –2023-2025 Vervoer: NCTS • –2023 Uitgaan: AES
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	• Een groot deel van het grensoverschrijdende goederenverkeer voor Europa loopt via Nederland. Een van de unieke selling points voor de mainports in ons land is de Nederlandse Douane. Om ervoor te zorgen dat Nederland en de mainports een aantrekkelijk vestigingsplaats blijven is het van groot belang dat er geen vertragingen in logistieke processen en extra administratieve lasten ontstaan voor het bedrijfsleven. Om deze positie te handhaven zijn goed functionerende aangiftesystemen cruciaal. • De dekking voor de benodigde investeringen is gevonden binnen de begroting van het Ministerie van Financiën.

8.9 BELEIDSDOORLICHTING DOUANE 2012-2018 - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	• DG Douane/Directies Bedrijfsvoering en Handhavingsbeleid • Betrokken: pSG (eigenaar Douane), DGFZ (coördinerend opdrachtgever Douane) en FEZ, en de acht andere opdrachtgevende beleidsdepartementen.
OMSCHRIJVING INHOUD	• Een door een extern bureau uitgevoerde beleidsdoorlichting naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van de Douane over de periode 2012 - 2018 met een kabinetsreactie is op 29 januari 2021 aan de Tweede Kamer aangeboden. • Het kabinet deelt de conclusie van de onderzoekers dat het slechts ten dele lukt om harde uitspraken te doen over de doeltreffendheid en doelmatigheid van de Douane. Verbeteringen zijn aan de Tweede Kamer toegezegd. • Op het gebied van de effecitiviteit betreft het o.a. in samenwerking met de opdrachtgevende beleidsdepartementen beter meetbaar maken van de begrotings-doelstellingen A (Afdracht van invoerrechten en belastingen) en B (Beschermen van de samenleving). Op het gebied van doelmatigheid zal het inzicht in de kosten vergroot worden door onderscheid te gaan maken tussen algemene kosten en kosten die kunnen worden toegerekend aan de handhavingsgebieden van de opdrachtgevende beleidsdepartementen. • Het kabinet heeft toegezegd de Tweede Kamer te informeren over de verbeteringen in de reguliere voortgangsrapportages over het Jaarplan 2021.
KRACHTENVELD	• De Tweede Kamer heeft feitelijke vragen gesteld over de doorlichting. Uit deze vragen blijkt zorg over de effectiviteit van de Douane, met name voor wat betreft de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Daarbij legt de Tweede Kamer ook een relatie met de integriteit van de Douane (zorg van de Kamer dat de Douane gecorrumpeerd wordt). • Punten die vaker terugkomen in de vragen zijn hoe de financiële relatie is met de opdrachtgevende beleidsdepartementen en hoe de Douane omgaat met de volumegroei in aangiften (zowel ICT-aspecten als handhaving). Voor wat betreft de aanbeveling om de gewenste effecten van de handhaving duidelijker te formuleren, zijn de negen opdrachtgevende beleidsdepartementen betrokken.
BEHANDELING	• De beleidsdoorlichting is op 29 januari 2021 aan de TK aangeboden.

	• Op 24 februari 2021 heeft de Tweede Kamer vragen gesteld over de kabinetsreactie aan de Staatssecretaris TenD. Op 21 april 2021 is de beantwoording aan de Tweede Kamer gestuurd. • In de Voortgangsrapportage Douane 2021 (verzonden op 30 november) is de TK geïnformeerd over de voortgang. Daarin is onder meer aangegeven dat verbeteringen zijn aangebracht in de monitoring van de doeltreffendheid van de Douane door het opstellen van een Opdrachtgeversagenda 2022.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	• De beleidsdoorlichting geeft een goed beeld van de uitdagingen waar de Douane voor staat bij het vergroten van het inzicht van de effectiviteit en doelmatigheid. Het betreft complexe materie en verbeteringen zullen tijd kosten. De inrichting van een eigen begrotingsartikel en de verzelfstandiging van de Douane gaan daarbij helpen.

8.10 ONDERMIJNING - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJKE DG/ DIRECTIE	DG Douane/Directie Handhavingsbeleid. Andere betrokken DG's/directies: DGFZ. Min JenV: DGOndermijning (DGO), DGRechtspleging en Rechtshandhaving (DGRR)
OMSCHRIJVING INHOUD	Onder leiding van JenV (beleidsverantwoordelijk departement) is een integrale overheidsbrede aanpak voor een effectievere bestrijding van ondermijnende criminaliteit tot stand gebracht. Cruciaal in deze aanpak is de gezamenlijke inzet van publieke en private partijen op preventie, toezicht, handhaving, opsporing en vervolging. De Douane draagt vanuit haar kerntaken bij aan de integrale aanpak van ondermijnende criminaliteit. De Douane wordt gezien als een waardevolle en belangrijke partner in de aanpak van ondermijnende criminaliteit vanwege haar bijzondere informatiepositie, uitgebreide bevoegdheden voor (fysiek en administratief) toezicht op goederen, bagage en voertuigen, kennis van logistieke processen, ervaring met handelsstromen en contacten met het bedrijfsleven. De Douane participeert als volwaardig partner in het Multidisciplinair Interventieteam (MIT, naast onder meer Politie en FIOD), de stuurgroepen van vier RIEC's (Regionale Informatie en Expertise Centra), de opvolging van ondermijningsbeeld Schiphol, het TNO-onderzoek naar de zeehavens van Zeeland-West Brabant en de Uitvoeringsagenda Haven Rotterdam.
KRACHTENVELD	De aanpak van ondermijnende criminaliteit staat hoog op de politieke agenda. Ook staat het onderwerp volop in de belangstelling van media, onderzoekers, opsporings- en handhavingsdiensten. De Douane ziet dat zij zelf ook kwetsbaar is voor criminele inmenging. De bijdrage van de Douane aan de aanpak van ondermijnende criminaliteit is dan ook sterk verweven met het tegengaan van corruptie en het verbeteren van het integriteitsbeleid waarop veel inspanningen worden verricht om het te verbeteren (zie fiche over Integriteitsbeleid). In het nieuwe coalitieakkoord wordt stevig ingezet op de aanpak van ondermijnende criminaliteit.
BEHANDELING	• Notaoverleg van 14 december 2020: tijdens het notaoverleg heeft de Staatssecretaris van Financiën-T&D toegezegd om de Kamer informatie te geven voor beantwoording van de vraag in hoeverre een eventuele uitbreiding van de formatie bij de Douane effectief is. Met de brief "Opvolging toezegging notaoverleg Douane inzake Douane-formatie" d.d. 31 mei 2021 is deze toezegging nagekomen.

- Position Paper van 29 januari 2021: in deze Position Paper t.b.v. het rondetafelgesprek van 1 februari jl. over corruptie en drugscriminaliteit in de Rotterdamse haven is ingegaan op enkele concrete mogelijkheden die de Douane ziet om de weerbaarheid van de haven te vergroten. Dit vergt overigens wel extra investeringen, via de band van het Ministerie van JenV.
- Het Ministerie van JenV heeft als beleidsverantwoordelijk departement voor de aanpak van ondermijnende criminaliteit diverse brieven naar de TK gestuurd.
- Met de Najaarsbesluitvorming zijn extra middelen vrijgekomen voor de bestrijding van ondermijnende criminaliteit.
- De vaste commissie voor Justitie en Veiligheid heeft schriftelijk een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de minister van Justitie en Veiligheid over het MIT. Deze zijn 19 november 2021 beantwoord.

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

- De bestrijding van ondermijnende criminaliteit vraagt een langdurige en duurzame aanpak door een brede coalitie van publieke- en private partners. Voor een dergelijke aanpak is (langdurig) politiek commitment en een stabiele financiering benodigd.
- De mogelijkheden voor informatie-uitwisseling tussen de Douane en handhavings- en opsporingsdiensten zijn beperkt als gevolg van regelgeving m.b.t. geheimhouding (Douanewetboek van de Unie en de Algemene Douanewet). Er wordt gewerkt aan een voorstel om te komen tot een bredere informatiedeling dan nu mogelijk is. Dit zal binnen de kaders van de Algemene Douanewet en de (beleids)kader van de Douane moeten passen. Hiervoor is DG Douane samen met DGFZ bezig met een aanpassing van de Algemene Douanewet (separaat fiche van DGFZ).

8.11 E-COMMERCE - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Douane/Directie Handhavingsbeleid Betrokken: • Belastingdienst/Programma EU btw e-commerce (vanwege wijzingen in btw-heffing per 1 juli 2021) • DGFZ • DGBD/UHB
OMSCHRIJVING INHOUD	E-commerce betreft goederenzendingen (waarde max €150,-) die door een verkoper rechtstreeks van buiten de EU aan een particulier/consument in de EU worden geleverd. De enorme stijging van volume van dit soort zendingen en de wijzingen in (EU-)wetgeving op 1 juli 2021, waarbij een andere systeem voor betaling van de btw bij invoer is geïntroduceerd en de vrijstelling van BTW bij invoer op zendingen met een maximale waarde van €22 is vervallen, maken dat de Douane processen, systemen en toezicht heeft moeten aanpassen. Hiervoor zijn onder meer de volgende acties in gang gezet: • Werving van extra capaciteit: conform de toezegging op de uitvoeringstoets op deze wetgeving (wijziging Wet op de Omzetbelasting) van september 2020; • IT-systemen zijn aangepast: o.a. de ontwikkeling van een nieuw aangiftesysteem voor de invoer van goederen met een waarde van max €150; Voor deze zendingen is een specifieke handhavingsaanpak ontwikkeld: • Douanemedewerkers en bedrijven zijn door middel van maatwerkcommunicatie geïnformeerd; • Onderzocht wordt of met de inzet van datascience nieuwe handhavingsinstrumenten kunnen worden ontwikkeld; • Tevens vindt overleg plaats met de Europese Commissie en andere lidstaten over knelpunten en een onderzoek over een nieuwe controle aanpak t.a.v. de lage waarde zendingen e-commerce.
KRACHTENVELD	De Tweede Kamer is in 2019, 2020 en 2021 geïnformeerd over de gevolgen van de implementatie van de nieuwe EU btw-maatregelen. Dit onderwerp heeft regelmatig de aandacht van de TK en de media. (De Belastingdienst heeft hier een apart fiche voor opgesteld.) De Belastingdienst en de Douane werken samen bij het informeren van het bedrijfsleven over de nieuwe btw-maatregelen en bij het ontwikkelen van de handhavingsaanpak.

	Door de Rekenkamer (incl. Europese Rekenkamer) en de Audit Dienst Rijk zijn de afgelopen jaren diverse audits verricht m.b.t. het toezicht van de Douane op de e-commerce zendingen.
BEHANDELING	In februari 2021 is de TK met een uitvoeringstoets geïnformeerd over het noodspoor bij de Belastingdienst over het implementeren van deze nieuwe Europese btw-maatregelen.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Het doorvoeren van bovengenoemde acties is noodzakelijk voor het adequaat toezicht houden op deze groeiende goederenstroom. Onvoldoende toezicht kan o.a. leiden tot forse naheffingen van de Europese Commissie, onvoldoende zicht op zendingen met verboden middelen en onvoldoende handhaving bij malafide bedrijven. Daarnaast is sprake van onzekerheid over de exacte volumegroei, onder andere doordat nieuwe EU-regelgeving kan leiden tot het verleggen van logistieke goederenstromen van Nederland naar andere lidstaten, of andersom.

8.12 VOLUMESTIJGING - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Douane DGFZ/VDI
OMSCHRIJVING INHOUD	De sterke groei van e-commerce en een reeks aan wijzigingen in Europese wetgeving hebben in de voorbij twee jaar tot een enorme toename geleid van het aantal aangifteregels die de Douane moet verwerken. Een aantal komende wetswijzigingen zal een verdere toename met zich meebrengen en ertoe leiden dat processen die de Douane nu achteraf, buiten de logistieke goederenstroom verricht, naar de actualiteit, dus in de logistieke goederenstroom, moeten worden verricht. E-commerce (zie tevens fiche E-commerce) kent sinds medio 2020 een explosieve groei, mede als gevolg van COVID-19, waardoor meer burgers online hun aankopen doen. Daarnaast moet voor e-commerce zendingen tot €22 vanaf 1 juli 2021 ook een elektronische aangifte voor het vrije verkeer worden gedaan. Tot 1 juli konden deze goederen zonder formele aangifte voor het vrije verkeer worden aangegeven. Deze e-commerce stroom is in Nederland ten opzichte van 2018 in 2020 al gestegen met zo'n 600% en zal volgens actuele inventarisatie in 2021 nog eens stijgen met 3000%, en kan daarmee voor Nederland oplopen tot 500 miljoen aangifteregels in 2021. Brexit leek aanvankelijk een beperkte toename van aangifteregels met zich mee te brengen, maar eind 2020 bleek dat Brexit per 1 januari 2021 een veel grotere toename van aangifteregels met zich mee zou brengen dan was voorzien, omdat in de Europese handels- en de btw-statistiek miljoenen transacties niet zijn opgenomen, vanwege het bestaan van drempels in de intra EU-rapportages voor statistiek en btw. Dit betreft vooral e-commerce zendingen. De nationale toename van aangifteregels uit het VK wordt hierdoor meer dan 60 miljoen in plaats van, eerder op basis van statistieken geraamde, 5 miljoen aangifteregels. Deze stroom wordt inmiddels goed verwerkt. Een aantal wijzigingen in Europese wetgeving op gebied van veiligheid leidt tot een enorme toename van het aantal veiligheidsaangiften voor goederen die de EU binnenkomen. Een wijziging met betrekking tot te gebruiken data voor elektronisch berichtenverkeer, leidt per uiterlijk begin 2023 tot een verdere toename, waarmee dan alle aangifteregels van de Douane vanaf dan real time worden verwerkt. Het totale real time berichtenverkeer kan oplopen tot bijna 1,4 miljard aangifteregels in 2023 (vergelijk: 90 miljoen in 2018).

	De Douane ziet grote uitdagingen in techniek en handhaving vanwege de hoge aantallen aangifteregels door de cumulatie van verschillende ontwikkelingen.
KRACHTENVELD	• Grote investeringen in het IT-landschap en de digitale poort voor communicatie met de overheid zijn noodzakelijk. • De voorziene IT-wijzigingen vragen in deze economisch moeilijke tijd een zeer grote investering van het bedrijfsleven. • Complexiteit van wetgeving kan leiden tot minder compliant gedrag van bedrijven. • In de wetgeving vervatte keuzes voor bedrijven maken voor de Douane de te verwerken handelsstroom onvoorspelbaar. • Het grote aantal nieuwe spelers en de volatiliteit van e-commerce maken een prognose van te verwerken volumes moeilijk. • Adequate handhaving, die gericht is op een individuele transactie, levert een grote uitdaging op. • De IT-implementatie van Europese transactiegerichte verplichtingen speelt een grote rol bij de volumegroei.
BEHANDELING	• Ontwikkeling van een nieuwe handhavingsaanpak voor Lage Waarden/E-commerce Zendingen. • Europese Strategie: o.a. recente dialoog met de Europese Commissie en DG's Douane van andere landen over volumegroei en mogelijke oplossingsrichtingen. • Ontwikkeling van de Digitale Snelweg Douane om voldoende IT-capaciteit te realiseren (zie fiche Digitale Snelweg Douane).
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Het is noodzakelijk dat de Douane blijvend investeert in de Digitale Snelweg Douane om de snel groeiende volumes te kunnen (blijven) verwerken. Daarnaast is innovatieve investering in de handhaving noodzakelijk, gericht op aanschaf en implementatie van nieuwe technologie voor analyses van data en beelden met toepassing van algoritmen.

8.13 TRADITIONELE EIGEN MIDDELEN - ACTUEEL

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Douane/Directies Handhavingsbeleid en F&C. DGFZ – VDI / DGRB – IRF / GT – BFB/EU / DGBD – FJZ / SG-cluster – FEZ.
OMSCHRIJVING INHOUD	Nederland (de Douane) heeft op dit moment verschillende dossiers waarmee hoge bedragen aan nabetalingen douanerechten, in Europees jargon traditionele eigen middelen (TEM) genoemd, en zogenoemde vertragingsrente zijn gemoeid. Op chronologische volgorde:

Dossier
LGO In zaak C-395/17 heeft het Hof van Justitie vastgesteld dat NL aansprakelijk is voor het verlies aan TEM door onterecht afgegeven certificaten van oorsprong door de douanediensten van Curaçao en Aruba (beide LGO)
Zonnepanelen Verschil van inzicht met de Europese Commissie over de afdracht van TEM (antidumpingrechten en compenserende rechten) over bepaalde zonnepanelen die in de periode 2015-2018 in Nederland in het vrije verkeer zijn gebracht
Textiel en schoenen De Europese Commissie stelt dat NL onvoldoende TEM (douanerechten) heeft afgedragen over textiel en schoenen uit China in de periode van 16 september 2012 tot en met 31 december 2019. Veel EU-lidstaten hebben diezelfde bevinding. De Europese Commissie heeft volgens statistische methoden berekend welke inkomsten de EU volgens haar heeft gemist door te laag aangegeven douanewaarde en wat iedere lidstaat na zou moeten betalen. Dit is een punt van discussie.
TEM-boekhouding Het gaat grotendeels om gevallen waarin de Douane na het verkrijgen van bepaalde (fraude)signalen aangiftes heeft gecorrigeerd en naheffingen heeft opgelegd. Vervolgens hebben bedrijven de douaneschuld niet betaald en is het (nog) niet gelukt de bedragen te innen. De Commissie stelt dat Nederland, door niet voortvarend genoeg te handelen, de financiële belangen van de EU onvoldoende heeft beschermd en daarom zelf verantwoordelijk is voor de niet-

geïnde bedragen. Dit heeft tot gevolg dat de niet-geïnde bedragen moeten worden afgedragen en niet mogen worden afgeschreven voor rekening van de EU.

Systematiek TEM en bevindingen
Douanediensten in EU-lidstaten heffen en innen douanerechten over goederen die worden ingevoerd in de EU-Douane Unie. EU-lidstaten dragen TEM af aan de EU-begroting, na aftrek van (op dit moment 25% aan) inningskosten.

Wanneer TEM te laat zijn afgedragen, is vertragingsrente verschuldigd. De berekening loopt terug vanaf het moment dat de TEM hadden moeten zijn afgedragen ('terugwerkende kracht'). En loopt door totdat er wordt betaald. Er geldt een verhoogd en progressief tarief, (sinds 1 oktober 2016) van maximaal 16%.

De Europese Commissie (DG Budget) controleert of EU-lidstaten de regels goed hebben uitgevoerd. En of ze de TEM volledig en tijdig hebben afgedragen. De Commissie voert hiertoe onder meer 1 of 2 keer per jaar een (ex post) inspectie uit. Dit leidt tot bevindingen.

Wanneer een EU-lidstaat de bevinding accepteert en de aansprakelijkheid aanvaart, volgt een nabetaling. Dit betreft TEM + vertragingsrente bij geen of te weinig TEM; en enkel vertragingsrente bij te late afdracht.

Wanneer een EU-lidstaat de bevinding betwist kan een betaling onder voorbehoud worden gemaakt. Hierdoor wordt de verdere oploop van de vertragingsrente gestuit. De Commissie moet dan een 'constructieve dialoog' aangaan met de EU-lidstaat over het geschil. Mocht dit niet leiden tot een oplossing, dan kan het geschil voor de EU-rechter komen. Dit is duidelijk sinds een arrest uit juli 2020. Hiervoor leken opties voor discussies en rechtsbescherming nog beperkter.

Making Available Regulation
De regels rondom de berekening van de vertragingsrente en de afdracht van eigen middelen aan de EU staan in de Making Available Regulation (MAR). De Europese Commissie heeft, mede op verzoek van Nederland, onlangs een voorstel uitgebracht dat die EU-verordening wijzigt. Nederland trekt samen op met gelijkgestemde lidstaten om het voorstel te verbeteren op het punt van vertragingsrente en procedurele waarborgen. Aanpassing van de MAR kan lang duren. Dit biedt daarom geen oplossing voor huidige dossiers.

KRACHTENVELD

Aandacht TK: de afdracht onder voorbehoud voor de zonnepanelen heeft tot vragen geleid over de hoogte van het bedrag en de (terugwerkende kracht van) vertragingsrente. Afdracht onder

voorbehoud voor de dossiers uit het inspectierapport TEM-boekhouding en de mutatie daarvoor in de Najaarsnota heeft tot enkele Kamervragen geleid.

Aandacht pers: Naar aanleiding van de Najaarsnota 2021 zijn enkele korte nieuwsberichten verschenen over de nabetalingen voor de dossiers uit het inspectierapport TEM-boekhouding. In oktober 2021 heeft Follow the Money een artikel gepubliceerd over de hoge bedragen aan naheffingen TEM en vertragingsrente. Focus lag met name op LGO-zaak en de strenge regels. Nabetaling zonnepanelen is destijds door enkele media opgepikt.

Externe spelers: de Europese Commissie (voornamelijk DG Budget, verder DG Taxud, DG Trade) en BZ (incl.de PV/EU).
EU-lidstaten: Een groot deel van de lidstaten, waaronder DUI en FR, is samen met NL kritisch op de huidige regels over de afdracht van TEM en de vertragingsrente. Ook zijn de lidstaten, samen met de Europese Rekenkamer, vrij kritisch op het wijzigingsvoorstel van de MAR. NL trekt hier samen op met BE, CZ, DUI, EL, ES, FR, HU, IE, IT, MT, PL, PT, RO en SK. De casus omtrent de textiel en schoenen confronteert veel lidstaten met een potentiële naheffing TEM en vertragingsrente van hoge bedragen, waardoor de kritiek is toegenomen.

BEHANDELING

Laatste correspondentie Commissie:

Dossier	Stand van zaken
LGO	In september 2021 is een herinneringsbrief van de Commissie ontvangen. Deze is eind oktober 2021 beantwoord. Daarnaast is er een verzoek tot interpretatie ingediend bij het Europese Hof van Justitie.
Zonnepanelen	Halverwege december 2021 heeft Nederland een reactie op vragen van de Commissie teruggestuurd. Het inhoudelijke geschil loopt.
Textiel en schoenen	Antwoordbrief is verstuurd

Laatste correspondentie TK:

Dossier	Stand van zaken
LGO	Tweede suppletoire begroting 2020

Zonnepanelen	Najaarsnota 2020 en Kamerbrief november 2020. Toegezegd is dat de Tweede Kamer op de hoogte wordt gehouden over het proces. Tijdpad en deadlines zijn nog niet bekend.
Textiel en schoenen	September 2021 over de afdracht onder voorbehoud.
TEM-boekhouding	Najaarsnota 2021 en Kamerbrief verstuurd op 1 december 2021.
MAR	BNC-fiche september 2021

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN

Dossier	**Opvatting**
LGO	NL is het oneens met de rechtsbasis voor de vertragingsrenteclaim.
Zonnepanelen	Het standpunt van Nederland is dat de TEM niet zijn verschuldigd. Dit omdat de betreffende uitvoeringsverordeningen voor de antidumpingrechten en compenserende rechten niet van toepassing zijn op de ingevoerde zonnepanelen
Textiel en schoenen	De douanewaarde van goederen wordt nu door de Douane bepaald aan de hand van de methoden die zijn opgenomen in het Douanewetboek van de Unie. Het is de vraag of de door de Commissie voorgestane statistische methoden passen in de bestaande wetgeving. Het arrest hierover zal naar verwachting begin 2022 worden gewezen
TEM-boekhouding	Nederland betwist een groot deel van de bevindingen. Een deel is nog in onderzoek.
MAR	Het wijzigingsvoorstel is een stap in de goede richting. Maar er is nog ruimte voor verbetering. Inhoudelijk wil Nederland vooral meer procedurele waarborgen rondom het afdragen van TEM en de berekening van vertragingsrente en oninbare bedragen.

8.14 DIENSTVERLENING DOUANE - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Douane/Directie Handhavingsbeleid
OMSCHRIJVING INHOUD	Douane zet dienstverlening in zodat burgers en bedrijven de douaneregels kennen en kunnen naleven. Daarbij streeft Douane naar een billijk evenwicht tussen het uitvoeren van controles en het faciliteren van het bonafide bedrijfsleven. Dienstverlening draagt bij aan het realiseren van de ABC-opdracht van de Douane. **Burgers** - Douane maakt in haar interactie en dienstverlening onderscheid tussen burgers en bedrijven. Burgers hebben met Douane te maken wanneer zij goederen over de buitengrens van de EU brengen (vooral reizigers en internetaankopers) of wanneer zij te maken hebben met accijnsgoederen. Douane communiceert en heeft interactie met burgers d.m.v. publiekscampagnes, social media, website en DouaneTelefoon. Daarnaast kunnen burgers de Reisapp gebruiken. Contacten tussen burgers en Douane zijn meestal kortstondig. **Bedrijven** - Bedrijven hebben met Douane te maken wanneer zij goederen over de buitengrens van de EU brengen. Deze bedrijven hebben vaak één of meerdere douanevergunningen. Bij vragen kunnen zij contact opnemen met een Bedrijven Contact Punt. Bedrijven zonder vergunning kunnen terecht bij de DouaneTelefoon. Bovendien voert de Douane structureel overleg met koepels uit het bedrijfsleven in het Overleg Douane Bedrijfsleven (ODB). Douane communiceert via de website douane.nl met het bedrijfsleven. Daarnaast hebben bedrijven interactie met Douane via digitale portalen en systemen, zoals bijvoorbeeld het portaal Mijn Douane, het Europese EU Trader Portal en het aangiftesysteem AGS. De Nationale Helpdesk Douane is het centrale loket voor alle vragen op het gebied van geautomatiseerde (aangifte)processen. Bij storingen in douaneprocessen of aangiftesystemen informeert de NHD het bedrijfsleven via serviceberichten op douane.nl. De Douane organiseert ook webinars voor bedrijven over specifieke onderwerpen. Veel bedrijven maken gebruik van gespecialiseerde intermediairs om zaken te doen met de Douane. Denk bijvoorbeeld aan douane-expediteurs die aangiften indienen voor hun klanten. Contacten tussen bedrijven en Douane zijn vaak gestructureerd en langdurig. **Klanttevredenheid** - Op verschillende manieren wordt gepeild hoe burgers en bedrijven dienstverlening door Douane ervaren, zoals in de Fiscale Monitor, het Bewijs van Goede Dienst en klachtenanalyses. De Douane verantwoordt zich richting de Tweede Kamer over de begrotingsindicator C(oncurrentiepositie) die de waardering van het

bedrijfsleven voor de Douane uitdrukt, alsmede over de afhandelingstermijnen van klachten.

Visie Dienstverlening Douane - In 2021 is de Douane gestart met het actualiseren van de visie op dienstverlening. Hierbij worden o.a. de inzichten en aanbevelingen uit het 'Extern onderzoek fundamentele transformatie dienstverlening Belastingdienst', het POK-rapport, 'Werk Aan Uitvoering' en 'Klem tussen balie en beleid', verwerkt.

Ontvlechting - Tot heden valt een deel van de interactie- en dienstverleningskanalen onder beheer en eigenaarschap van de Directie Klantinteractie & Services van de Belastingdienst.
In de onderzoeksopdracht naar de noodzakelijkheid en haalbaarheid van de ontvlechting KI&S/ CAP/ IV wordt bekeken waar eigen beheer en eigenaarschap van kanalen door DG Douane leidt tot betere dienstverlening.

KRACHTENVELD

De TK heeft in 2020 vragen gesteld n.a.v. het Extern onderzoek fundamentele transformatie dienstverlening.
Werkagenda publieke dienstverlening – N.a.v. o.a. het POK-rapport en 'Werk aan Uitvoering' is een overheidsbrede Werkagenda publieke dienstverlening en uitvoering opgesteld.
De Audit Dienst Rijk (ADR) heeft gevraagd naar onderbouwing van begrotingsindicator C in jaarverslag 2020. Deze begrotingsindicator drukt de waardering door het bedrijfsleven uit.
Douaneorganisaties binnen de EU delen informatie over Customs Union Performances, Nederland rapporteert daarbij o.a. over de klanttevredenheid.
Douane werkt o.a. samen met het ministerie van EZK op het gebied van faciliteren van het bonafide bedrijfsleven, zoals bij het uitbreiden van een Exportwijzer voor ondernemers.

BEHANDELING

Laatste correspondentie met TK:

- Actieplan digitalisering dienstverlening met daarin planning voor uitbreiding van verschillende functionaliteiten voor digitale dienstverlening (11 december 2020);
- Vragen en antwoorden in SO Belastingdienst van 5 februari 2021;
- Jaarverslag Belastingdienst 2020 met daarin begrotingsindicator concurrentiepositie;
- Jaarplan Douane 2022 met daarin onder meer aandacht voor digitalisering dienstverlening;
- Brief Minister van SZW – Overheidsbrede Werkagenda voor de publieke dienstverlening (juni 2021).

AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	• Implementatie van frontoffice telefonie krijgt in 2022 vorm. Daarin worden Douanetelefoon, AB-telefonie (aangiftebehandeling) en Bedrijven Contact Punten in fases samengebracht en geprofessionaliseerd.

8.15 SAMENWERKING BEDRIJFSLEVEN - LOPEND	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Douane DGFZ/VDI
OMSCHRIJVING INHOUD	De Douane beheert het ODB, het Overleg Douane Bedrijfsleven. Dit is het comité waarin de Douane, ILT, NVWA, Ministerie van BZ en het Ministerie van EZK spreken met vertegenwoordigers van het bedrijfsleven. Het bedrijfsleven zijn de koepelorganisaties die de keten dekken van de internationale handel. Het ODB is door Nederland aangemeld als National Committee on Trade Facilitation bij de Wereld Handels Organisatie.
KRACHTENVELD	Het bedrijfsleven is een belangrijke stakeholder van de Douane. Daarmee kan het beeld van het bedrijfsleven over de Douane veelbepalend zijn voor de beeldvorming over Douane in het algemeen.
BEHANDELING	Thema's die de koepels met de Douane bespreken zien op: • implementatie van wetgeving, • communicatie over wet- en regelgeving, • optimalisatie van regeldrukvraagstukken in de logistiek, • slimmer inrichten van controles in logistieke ketens, • IT-implementatie, en • het oplossen van knelpunten. Tevens onderhoudt het ODB een strategische ontwikkelagenda, met onderwerpen die gezamenlijk zijn geïdentificeerd voor de middellange en lange termijn, waarbij Douane en bedrijfsleven samen werken aan nieuwe oplossingen op gebied van klantinteractie, toezicht, faciliteren, onderzoek en op onderdelen samen optrekken richting Brussel.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	Een goede dialoog met het bedrijfsleven draagt mede eraan bij dat de Douane hoog scoort in de internationale rankings op de concurrentiepositie van Nederland.

8.16 WAPENDOORVOER - LOPEND

VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	DG Douane/Directie Handhavingsbeleid. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) is het beleidsverantwoordelijk ministerie.
OMSCHRIJVING INHOUD	De Douane houdt toezicht op de in-, uit en doorvoer van strategische goederen. Strategische goederen zijn militaire goederen en dual use goederen; goederen die voor zowel militaire als civiele doeleinden kunnen worden gebruikt. De in-, uit- en doorvoer van strategische goederen is aan beperkingen onderworpen. Er kan, afhankelijk van de specifieke situatie, sprake zijn van een verbod, van een vergunningplicht of van een meldplicht. De betrokken bedrijven zijn verantwoordelijk voor het vervullen van de juiste formaliteiten, zoals het doen van aangifte bij de Douane. Voor militaire goederen vormt nationale wetgeving de basis, voor dual-use goederen is Europese wetgeving (verordening) van toepassing. De Douane voert deze taak uit in opdracht van het beleidsverantwoordelijk departement, het Ministerie van BZ. Met dit ministerie maakt de Douane jaarlijks afspraken over het toezicht en de handhaving. Dit gebeurt zowel in de vorm van aantallen controles (rond de zesduizend in 2020) als op aspecten waar de handhaving zich op moet richten, zoals bestemmingslanden of type goederen. De Douane handhaaft risicogericht. Dat wil zeggen dat zendingen op basis van risicoanalyse voor een fysieke controle worden geselecteerd. Daarnaast stelt de Douane steekproefsgewijs en ad hoc controles in op goederen. Aan de hand van de bevindingen bij controles of vanuit het proces van vergunningverlening worden de risico's steeds opnieuw beoordeeld. Controles worden dan bijvoorbeeld gericht op een ander bestemmingsland, of een ander type goederen.
KRACHTENVELD	In de TK is aandacht voor de doorvoer van militaire goederen via Nederland. Naar aanleiding van een artikel in de Groene Amsterdammer met als titel "Volgende keer zijn het chemicaliën voor Syrië" (d.d. 26 september 2018) zijn Kamervragen gesteld en is in diverse brieven hierover met de Kamer gecorrespondeerd. Op 15 september 2020 is de TK geïnformeerd over onder meer de stand van zaken op dit dossier. Naar aanleiding van het debat in de Tweede Kamer over de douane op 22 september 2020 heeft de Staatssecretaris Financiën – Toeslagen en Douane het kamerlid Mevr. Lodders (VVD) toegezegd een analyse op te stellen van de huidige verantwoordelijkheidsverdeling tussen bedrijven, waaronder vrachtafhandelaars en verzenders, voor het nakomen van wettelijke verplichtingen in doorvoersituaties. Daarnaast zal er daarbij ook

	gekeken worden naar de wijze waarop andere EU-landen omgaan met het toezicht op doorvoer van militaire goederen.
BEHANDELING	De hierboven genoemde analyse en het bekijken hoe andere EU-lidstaten met het toezicht op wapendoorvoer omgaan wordt gezamenlijk met het ministerie van BZ opgepakt.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	In april 2019 is in een brief aan de Tweede Kamer aangegeven dat geen aanleiding wordt gezien om het huidige systeem van toezicht en handhaving op de in-, uit- en doorvoer van strategische goederen aan te passen.

9. Inspectie belastingen, toeslagen en douane

9.1 INSPECTIE BELASTINGEN, TOESLAGEN EN DOUANE - LOPEND	
VERANTWOORDELIJK DG/DIRECTIE	Inspectie belastingen, toeslagen en douane (IBTD)
OMSCHRIJVING INHOUD	• Op 6 november 2020 heeft de MR besloten tot het oprichten van een inspectie op de domeinen belastingen, toeslagen en douane, mede naar aanleiding van het advies "Toezicht als tegenkracht" van drie onafhankelijke deskundigen. • De inspectie is per 1 januari 2022 opgericht in beginsel voor een periode van vijf jaar. Daarna wordt op basis van een evaluatie bezien of en hoe de inspectie wordt voortgezet. • Conform het advies van de deskundigen is deze inspectie een rijksinspectie. De Aanwijzingen inzake de rijksinspecties zijn leidraad voor de inrichting van de inspectie. De inspectie is rechtstreeks onder de SG als apart organisatieonderdeel binnen de hoofdstructuur van Financiën gepositioneerd. • De inspectie houdt toezicht op de Belastingdienst, Toeslagen en Douane. Zij beoordeelt deze drie diensten vanuit de bril van het rechtsstatelijk handelen. De kwaliteit van uitvoering richting burger en bedrijf staat daarbij centraal. De inspectie signaleert als de uitvoering van wet- en regelgeving in conflict dreigt te komen met de beginselen van behoorlijk bestuur. De inspectie reflecteert op de rol van de drie diensten, de opdrachtgever en de eigenaar. Ze kijkt ook naar de consequenties van wetgeving, politieke besluiten en rechtspraak voor de uitvoering. • De inspectie reflecteert op beleid, wetgeving en uitvoering van wet- en regelgeving. Daarmee kijkt ze ook naar de consequenties voor de uitvoering van wetgeving, politieke besluiten en rechtspraak. • De inspectie redeneert vanuit het perspectief van de burger en het bedrijfsleven. Het toezicht moet bijdragen aan het leren en verbeteren in de domeinen belastingen, toeslagen en douane. • De inspectie beperkt zich niet tot de uitvoerende diensten alleen. Zij kan ook onderzoeken hoe de aansturing verloopt en wijzen op onuitvoerbare eisen die aan de diensten worden gesteld. • De opbouw van de inspectie vindt plaats onder verantwoordelijkheid van een kwartiermaker. Per 1 mei 2021 is Kees van Nieuwamerongen aangesteld als kwartiermaker voor de inspectie. Zolang er nog geen inspecteur-generaal (IG) is, fungeert hij vanaf 1 januari 2021 als waarnemend IG. • Op 29 november 2021 is het concept voor de ministeriële regeling over de werkwijze en de bevoegdheden voor de IBTD (hierna: de conceptregeling) naar de Kamer gestuurd. Hierin worden onder meer extra waarborgen voor de onafhankelijkheid van de IBTD en de contacten tussen de IBTD en de Kamer geregeld. • Op 6 december 2021 is het door de kwartiermaker vastgestelde werkprogramma naar de Kamer gestuurd. Conform de

conceptregeling dient de minister nog een besluit te nemen over de goedkeuring van het werkprogramma.

KRACHTENVELD	• Over de op te richten inspectie zijn meerdere Kamerbrieven verzonden en is in verschillende debatten met de TK gesproken. De vaste commissie voor Financiën heeft op 8 december 2021 enkele vragen en opmerkingen aan de Minister van Financiën voorgelegd over de conceptregeling voor de IBTD. Zo zijn er vragen gesteld over (het profiel van) de functie van de IG en vragen diverse (oppositie) partijen onder meer om een wet voor de IBTD, sanctionerende bevoegdheden en om een aangepaste ministeriele regeling en werkprogramma naar de TK te sturen. • Conform een aangenomen motie van het lid Leijten is zowel in de opdracht aan de kwartiermaker als in de conceptregeling en in het werkprogramma IBTD 2022 aandacht besteed aan de informatievoorziening aan de IBTD. • Als gevolg van de hiervoor genoemde Kamervragen is de inwerkingtreding van de conceptregeling uitgesteld tot na afronding van de Kamerbehandeling. De IBTD zal in de tussentijd zoveel mogelijk werken conform de conceptregeling. • De Kamer heeft eerder in het bijzonder aandacht gevraagd voor het belang van de onafhankelijke positie van de inspectie. Hierop is toegezegd dat de Inspecteur-Generaal van de inspectie niet zal plaatsnemen in de Bestuursraad, dat de inspectie een eigen (sub)begrotingsartikel krijgt en dat ze niet wordt gehuisvest in een gebouw van Financiën (inmiddels heeft de IBTD zijn intrek genomen in de Hoftoren). • Afgelopen najaar is de inspectie gestart met pilot onderzoeken bij de verschillende uitvoeringsdiensten. Doel hiervan is vooral om leerervaringen op te doen door de inspectie zelf. Vanaf 1 januari 2022 zal de inspectie uitvoering geven aan het werkprogramma 2022, vooruitlopend op de goedkeuring daarvan door de minister. • Bij het oprichten van de inspectie zijn onder meer best practices van andere rijksinspecties en de Inspectieraad betrokken. Ook is BZK betrokken vanuit de haar rijksbrede rol in toezicht.
BEHANDELING	• De antwoorden op de vragen van de vaste commissie voor Financien, zullen in de loop van januari 2022 naar de TK gestuurd worden. • Het werkprogramma is geagendeerd voor een nog te plannen commissiedebat over de Belastingdienst.
AMBTELIJKE BELEIDSOPVATTINGEN	N.v.t.

Uitgave
Ministerie van Financiën
December 2021